

J I T R O

O B S A H

ROČNÍK
VI.

K nové práci. — Matej Kubasák: Rodný kraj. — Josef Vraštil T. J.: Všeslovanský památník českého studenta z let čtyřicátých. — Al. Keltnerová: Hodiny na stěně. — J. P.: Přijímání do studentského cechu. — Matej Kubasák: Za tichého večera. — P. Jan Vyhřídál: Petříčkovy rozumy. — Matej Kubasák: Kvetná lúka rannej rosy. — Fr. Marek: Olympiada. — Míro Svojan: Rudrů červánky. — L. Franěk: Kdy se objevil člověk na zemi? — Jaroslav Dyjský: Za krásných jiter. — Fr. Ohera: Směrnice jednání u jednotlivce. — Věra Nová: Vždyť Praha spí. — Marie Zahradníková: Náboženský vývoj Karoliny Světlé. — R. V. Podhorský: V pralese. — Matej Kubasák: Kde mi vetry pieseň hudú. — Š. Trochta: Don Bosco, apoštol mládeže. — Bohumil Rejha: Z dějin mezinárodních řečí. — Rozhledy: Organisační a povšechný.

ČÍSLO
1.

V P R A Z E V Z A Ř Í 1 9 2 4.

J I T R O

vychází počátkem každého měsíce kromě hlavních prázdnin. — Redakce a administrace : Praha II., Voršilská 1. — Telefon 4890 IV. — Předplatné na půl roku 4 Kč pro studenty, 8 Kč pro nestudenty.

Redakční sdělení. První týdny na počátku školního roku jsou studenti zasypáváni různými studentskými časopisy. A často ten, který přijde dřív, dostane se do rukou hoča, kterému by patřil jiný.

Je mnoho studentů, kteří nechtou svého časopisu, třebaš jej odebírají. A přece student v dnešní době má se rozhlédnouti po světě, má míti svůj názor, k němuž sám přemýšlením došel. A tak je povinností katolického studenta odebírat časopis, k jehož programu se hlásí.

Čtenáři! Máš před sebou první číslo nového ročníku. Zahajujeme jím nové, druhé pětiletí. „Jitro“ těšilo se v těch uplynulých pěti letech neobyčejné přízně. Na leckterém ústavě bylo vzpruhou k intenzivnější práci. Doufáme, že naše studenstvo, jehož řady stále rostou, zachová lásku k svému časopisu, že bude přispívat k jeho povznesení a postará se o nové odběratele. Ozvaly se hlasy pokrokového tisku, že pronikáme drobnou a ustavičnou prací.

Nuže, udržme si tuto přednost!

Redakce.

Redakce nepřijala: Jarosl. Dyjský: Zemřel otec. Horská řeka. Žito. Vše slabé, zvláště poslední. Báseň kterou uveřejňujeme, je mnohem zdařilejší. — Aurel K.: Pomsta. — R. Mayer.: Kus prósy. Pokuste se o něco zábavného! — Beda S.: Z války. Nehodí se. Pokus o vých. české nářečí nevyhovuje. — Orlík: Jirka s Edou. Lásce. Tichá místa. Dosud slabé (Pozn.: Jak frankujete své dopisy?) — Ad. Fr. Slavec: Vulgaris lectio. Podobná látka byla už dříve zpracována.

Z redakce: Číslo vychází poněkud opožděně jednak proto, že Ústředí nemělo pro přestavbu místností lokálu, hlavně však pro nemoc redaktorovu. Přispěla k tomu také změna tiskárny. Laskavý čtenář uzná tyto důvody a promine nemocnému redaktorovi. Příští číslo vyjde pravidelně v prvních dnech říjnových.

Z administrace: Prosíme všechny kolegyně a kolegy, zvláště všechna bratrská SSS, aby se přičinila o rozšíření časopisu; tento ročník bude obsahově velmi pestrý, podobně jako 1. číslo. Kdo by chtěl doporučit náš časopis, nechť napíše do administrace a udá počet exemplářů, jež mu budou zdarma zaslány.

Všetchna SSS. ať co nejdříve zašlou adresy přátel našeho hnutí. Ukáží tak nejlépe pochopení pro důležitost našeho tisku. Na každých 10 exemplářů hromadně odbíraných dodáme 1 exemplář zdarma.

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V ZÁŘÍ 1924.

ČÍSLO 1.

K nové práci.

V důležitější chvíli, nebo v slavnostnějším okamžiku svého života pozastáváme se jaksi sami nad sebou, abychom zhodnotili dosavadní svou práci a její výsledky, abychom jednotlivé položky dosavadního svého života porovnali navzájem a posoudili, která z nich byla méně nebo více zastoupena. Dle situace, jaká se nám při tom jeví, určujeme si směr další práce.

Také na počátku školního roku nutno učiniti si takovou retrospektivu života u těch malých, kteří nastupují studium, u těch, kteří ve studiu pokračují, i u těch, kteří opustivše střední školu, začínají studia vysokoškolská. Které složky našeho života jsou nejdůležitější, které nejvýznamnější?

Vědomí, že život pozemský jest přípravou života věčného, dává nám odpověď samo, odpověď podřizující náš život víře v Boha a jeho přikázání. Pod zorným úhlem věčnosti kráčí křesťan životem, a víra jest mu studnicí, z níž čerpá odpovědi na všechny záhady života. Tato složka, řekl bych, jest první a nejdůležitější každému z nás, jest základem celého našeho života, dodávajíc síly nadpřirozené a provázejíc celý běh lidský.

Láska a radost, která z ní prýští, jsou průvodci mladého života; láska ke krásnu a ideálu, láska k národu a vlasti a radost z práce, která nemá nikdy býti břemenem.

To jsou ty hlavní složky naše na počátku nového školního roku: Hluboká víra v Božství Kristovo a chuť a radost ze života, z práce, jež nás čeká. Prací a studiem obohatíme ducha svého a zušlechtíme svá srdce, která naplněná vírou, budou nejlepším darem národu, našemu lidu, z něhož jsme vyšli, a k němuž se zase vrátíme, abychom společnou prací všech bez rozdílu stavu a povolání sjednotili národ celý, celý národ československý pod praporem slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoda a knížete sv. Václava.

Snahám těmto bude sloužiti jako léta minulá naše „Jitro“. Nemáme srdečnějšího přání, než aby Bůh snahám našim udělil hojnost svého požehnání, aby práce naše spěla ad maiorem Dei gloriam.

Matej Kubasák:

Rodný kraj.

Taký si mi milý rodný kraj!
Ako ten nebeský, boží raj.
Si plný lásky, útechy;
Kol'ko v tebe krásy, jemnoty.
L'ud tvoj je: milý, drahý;
Zbožňujem reč, ktorou vraví.
Tie domčeky ako čušia.
Zve ma každý do náručia;
Zve ma každý hlasom svojím,
Aby srdce mi ukojil.
Ťažko je sa lúčiť krajom,
Od každého milovanom.

Josef Vraštil T. J.

Všeslovanský památník českého studenta z let čtyřicátých.

Nemyslete, že budu vykládati o knize skvostně vázané, plné obrázků z běžné květomluvy, z jejichž veršů dyše vůně citů sladkých, buď opravdových nebo spíše jen předstíraných. Ani světobolu Byronova tam nikde není.

Máme před sebou něco zcela jiného. Je to knížečka nadmíru drobounká, formátu šestnácterkového, pěkně celá vázaná v hnědé kůži se zlatými ozdůbkami a ořízkou také kdysi zlatou. Otvíráme ji a netušíme, že je to památník. První polovice knížky je totiž potištěna. Asi na sto stránkách můžeme zde čísti „evangelium“ polské emigrace po nešťastném povstání z r. 1831. Knížka ta byla vydána: beze jména spisovatelova r. 1832 polským jazykem — v Paříži, kde byla nejčetnější snad obec polských emigrantů. Má nápis: „Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego“ (Knihy národa a poutnictva [=vystěhovalectva] polského). Napsal ji nejslavnější básník polský Adam Mickiewicz, jenž také od té doby ztrávil celý život ve vyhnanství Jsou v ní vášnivé výkřiky duše hořce zklamané v naději na lepší budoucnost národa polského, je v ní mnoho trpkých žalob proti těm, kdo tehda vládli v státech sousedních; ale zase tam najdeme i místa plná víry v Boha, výrony duše posilněné důvěrou v Prozřetelnost a doufající „in spem contra spem“.

Autor chce nešťastné krajany své varovati před různými chybami. Volí sloh biblický, oživený parabolami. Zde na ukázkou jedna z nich, v níž je hlavní myšlenka: Národy, třeba s počtem menší, ale silnější láskou k Bohu a k vlasti nad národy veliké, dožijí se šťastnější budoucnosti. Národem malým míní Mickiewicz Poláky, národy velkými v přední řadě ty tři státy, které se r. 1795 rozdělily se o jednotlivé části říše polské a tlumily ostražitě každé hnutí, směřující k „zmrtvýchvstání“ Polska. — Koho myslil český studentík, majitel knížky té, národem malým a velkým, netřeba vykládati.

Po moři pluly velké vojenské koráby a jedna malá rybářská lodice. A byla doba bouřlivá, podzimní; v té době čím koráb větší, tím je bezpečnější, a čím je menší, tím je nebezpečnější.

Pravili tedy lidé na břehu: „Blahoslavení plavci na velkých korábech! Běda plavcům v rybářské lodi času podzimního!“

Ale lidé na břehu neviděli, že se lodníci na velkých korábech opili a vzbouřili, roztloukli přístroje, jimiž kapitán pozoruje hvězdy, a rozbili plaveckou magnetickou střelku. Nicméně zdály se koráby na pohled stejně mohutné jako prve.

Ale nejsouce sto, aby viděli na nebi hvězdy a nemajíce magnetické střelky, koráby veliké zabloudily a potopily se. —

Lodice rybářská však, zírajíc na nebe a na střelku, nezabloudila a doplula ku břehu, a ač se při běhu rozbila, lidé se zachránili a také zachránili i přístroje i střelku svou. A loď si vystavějí znova.

I ukázalo se, že velikost a síla korábů dobrá jsou, ale bez hvězdy a bez kompasu že nejsou ničím.

A hvězdou poutnictva jest víra nebeská, a magnetickou střelkou jest láska k vlasti.

Hvězda svítí všem a střelka ukazuje stále k severu. Nicméně mohou s tou střelkou plouti na východě i na západě, a bez ní i loď na moři severním zabloudí a se ztroskotá.

Proto vypluje poutnická loď polská s vírou a láskou, a bez víry a lásky národy vojenské a mohutné zabloudí a se rozbijí. A kdo se z nich zachrání, nevystaví korábu znova.*)

Když se roku 1831 povstání polské proti Rusům skončilo porážkou Poláků u Varšavy, mnoho mladistvých polských bojovníků uteklo z vlasti do krajín západnějších. Značný počet jich brzy dorazil do Prahy. V městě nebylo pro ně bytů; zhotoveny tedy narychlo baráky u Libně. Do těch baráků rádi docházeli k bratřím Polákům čeští studenti, mezi jinými také pozdější čeští spisovatelé Karel Hynek Mácha a Václ. Svatopluk Štulc. Máchovi dali Poláci do rukou polské překlady ponurých básní anglického pěvce volnosti Byrona; vliv tohoto básníka na Máchu byl od té doby rozhodující. Pobyt Poláků v Praze netrval dlouho; brzy odebrali se dále do Němec a do Francie. V Německu byla veliká kolonie polských emigrantů v Drážďanech, také Mickiewicz tam r. 1832 nějaký čas pobyl; Štulc si jako student nelenil zajít do Drážďan mezi polské literáty a nadšence (tenkrát ovšem nic jinak než pěšky). Ty styky s Poláky byly pro něho rozhodující pro celý pozdější život; třeba se v mládí velmi zajímal i o všechny ostatní slovanské národy, nejvíce přece přilnul k Polákům. Vábila jej k nim jednak jejich literatura, už tehdy velmi bohatá a cenná, jednak jejich pevná víra, celý pronikající národní život polský. A že výrazem duše polské nejkrásnějším byly básně Adama Mickiewicze, přeložil Štulc značnou část jejich do češtiny. Novým podnětem jeho přátelských styků s Poláky bylo seznámení s mladým polským knížetem Jiřím Lubomirským. Otec jeho, pán na Przeworsku u Stanislavova v Haliči, byl také obviněn z účastenství na polském povstání z r. 1831 a z rozkazu vládního byl přinucen z Haliče na dvě léta se přestěhovat do Prahy. Syn jeho právě tehdy začínal studovat filosofii; v posluchárně sedl si na začátku roku vedle Štulce, jenž beztoho už měl sympatie pro Poláky, a z těchto školských styků vyvinulo se mezi oběma přátelství pro celý život téměř jako mezi dvěma bratřími.

To jsou tedy v životě Štulcově stopy, jež ukazují, odkud asi jeho neobyčejný památník pochází. Majetník jeho byl tehdy dokončil gymnasium akademické a studoval filosofii (nynější 7. a 8. tř. gymn.) na pražské universitě. Pak vstoupil do pražského semináře.

Za knížkou Mickiewiczovou následuje na jiném papíře téhož formátu památník Štulcův s 25 zápisy. Řada listů je prázdná, některé jsou vyřezány.

Ale abyste neřekli, že tam není nic podobného pořádnému památníku, že tam není ani jedné květiny — mohu vás ujistit aspoň o ukázce takové památníkové poesie. Hned první zápisy jsou provázeny sušenými květinami, jimiž jsou protčeny první dva listy památníku. Jednotlivé zápisy budu číslovat postupně.

1. Usušená pomněnka. Pod ní zápis: „Urvané na mohyli roku 1833 rukou přítele vašeho Branislava.“

2. Usušená fialka. Pod ní rukou Štulcovou: „Z mohyly od Cyrilla, 3. července 1835.“

*) Knihy polského poutnictva, kapitola I. (v překladě Fr. Kvapila na str. 199 sbírky překladů): Ad. Mickiewicze Grażina a jiné básně.

Jaké mohly se tu míní a kdo jsou „Branislav“ a „Cyril“, není zřejmé. Snad se míní přátelé Štultcovi, pozdější karlínský průmyslník Josef Branislav Mencl a spisovatel MUDr. Fr. Cyril Kampelík. Ale za českými zápisy neznámého původu jsou hned zápisky jihoslovenské, jeden chorvatský, druhý velkoruský.

3. Z duše te izbiram,
prijatelj moj dragi!
Serdce ti odpiram,
persa su ti pragi.
Horvat Čehu, bratr bratu.

Česky: Z té duše (= milerád) si tě vybírám,
příteli můj drahý,
srdce tí otvírám,
prsá jsou tí prahy (dveřmi.)
Chorvat Čechovi, bratr bratrovi.

V Prahu 25. srpna 1834 Ljudevit Gay.

Ljudevit Gaj je zakladatel nové chorvatské literatury a hlavní její buditel. Nadšení k té práci čerpal hlavně v Čechách, kam už za mladých let přišel. Český pravopis učinil základem pravopisu chorvatského, jenž dříve býval značnou měrou spřežkový, jako je z části dosud pravopis polský. Gaj žil 1809–1872. Od r. 1834 vydával „Novine Horwatzke“ s literární přílohou „Danica.“ Okolo těchto listů skupil řadu nadšených pracovníků. Snažil se literárně sblížit Chorvaty a Srby. Směr jeho snah se jmenuje „ilyrismus.“ Od něho je národní hymna „Još Hrvatska nij' propala!“

4. Prošu ne zabyt**) Petra Kirěevskago iz Moskvy. — Praha 18./30. sentjabra 1835.

Petr Vasilavič Kirěevskij (1808–1856) je ruský spisovatel. Psal o patriarchálním životě u starých Slovanů (v časopise „Moskvičanin“ r. 1845) a sbíral ruské národní písně, zvláště duchovní. Veliká, desítisvazková sbírka jejich byla vydána až po smrti Bezsonovem (v Moskvě 1860–1874). Bezsonov užil duchovních písní národních, nashbíraných Petrem Kirěevským, v souborném svém svazku „Kaliki perechožije“ (=putující žebráci, obyčejně slepi). Kdo četl Zeyerovu legendu „Alexej, člověk Boží,“ pamatuje se, že celou tu legendu Zeyer slyšel zpívat od takových „kalěk perechožič;“ uvádí tam i toto jméno. Petr Kirěevskij měl slavnějšího ještě bratra. Ivan Vasiljevič Kirěevskij (1806–1856) byl ruský filosof a novinář, jeden z hlavních stoupenců tak zvaného „slavjanofilství.“ Proti velebitelům kultury západní („západníkům“), ačkoli evropské civilisace neodmítá úplně, hlásá světodějně historické poslání Ruska na základě náboženském ve formě církve východní. K církvi katolické je spravedlivější než tehdejší úřední ruské kruhy církevní. Masaryk napsal o něm r. 1889 celou knihu: „Slavjanofilství Ivana Vasiljeviče Kirěevského.“

5. V pořadí následuje znělka přítele Štultcova z doby studijní, Josefa Bojislava Pichla (1813–1888). Stal se lékařem. R. 1848 byl novinářem, ale jeho listy brzo zanikly. Společenský význam měly sbírky deklamací, jím vydané: Společenský krasořečník český, (3 díly, 1854). Později se stal inspektorem městského chudobince v Praze a zřídil si také tiskárnu. Jaké city plnily hruď tehdejšího studenta českého a jakou měrou dovedl dvacetiletý nadšenec ovládati „bujného oře“ mluvy naší a nesnadnou formu znělkovou, ukazuje jeho zápis:

Nestelou se růže nám po dráze,
Kterou k cíli ctnému putujem;
Přes jedny že ledva stupujem,
Zas strašnější děsejí nás hráze!

Nad hlavami nám to strojí zkázu,
V černé bouři hrom leká!
Ale chraň se, chodčí noho, srázu —
Strašné bezdno tlamu rozsmeká! —

Osud sází rány nelítostně —
Vlastní brat nás tepe zlostně!
Pročež jedna budiž mysl naše!

Ruce sobě popad(n)ouce bratré,
Nedáme se ohroziti plaše —
Ostojíme — skály nevyvratné!! —†)

Tvůj Bojislav.

Pokračování příště.

**) (= neračte zapomněti).

†) V pozměněné podobě byla tato báseň otištěna v „Příloze ku Květům“ 1837 v čísle 9., str. 35.

Al. Keltnerová:

Hodiny na stěně.

Hodiny na stěně, na tmavé stěně —
na chladné stěně — — —
jednotvárně odbíjející
věčné minuty.
Neviditelný Čas spěje — —
nic ho nezadrží,
jen Věčnost je mu svatá. —
Vítězná Věčnost!
Hodiny na stěně — — —
Čas bezcitně neúprosné ruce jím pohání —
a stáčí v poloměrech
kruhu Věčnosti.
Ó minuty! Ó hodiny!
Života smutného
nepřerušené okamžiky,
kladivem monotonně bíjící
do rozjizveného nitra.

J. P.

Přijímání do studentského cechu.

Po celý život středověký, ba daleko do pozdního novověku najdeme jednotlivé stavy semknuté v jakási sdružení, která svým členům získávala jistá práva. Nehledě k stavům vysokým — panskému a rytířskému, vidíme, že i poddaní lidé ve stol. XIII. a XIV. sdružují se v spolky, zvané zprvu bratrstva a založené na ideí náboženské; z nich časem také vyvinuly se tak zvané „cechy“ Tak čteme o cechu malířů, klenotníků, ale později také řemeslníků, jako: pekařů, řezníků, truhlářů, kovářů, atd. Kdo nebyl členem cechu, nesměl pracovat řemeslo.

Také profesori pražské university tvořili spolek, cech mistrů učených a s nimi či lépe k nim družili se studenti, jako nový dorost učeného světa.

O životě na školách latinských psal jsem již v minulém ročníku Jitra. Dnes co se týče vstupu na universitu.

Dorost university nebyl tak vyspělý jako dnes. Bylo zvykem, že tam přicházeli mladíci 15letí, ano i 12letí, kteří ovládali latinu. Při vstupu na universitu, dříve než byli zapsáni, musil každý z nich podstoupiti zvláštní obřad, zvaný beánii. Mladý studentík, jako nový učedník učeného cechu, přišel jako neznalý života lidí učených. Musil proto býti nejprve přijat, musil složiti minulý život a začítí nový. Byl prostě beánem. Dle současného názoru dobového „*beanus est animal nesciens uitam*“) studiorum. Takový beánus bečí jako ovce nebo tele, „bé“, nebo také je to „*bestia aequalis asino, nihil vere sciens*,“ (je to osel, nic neznající). Beánus musel proto zřící se svých způsobů, aby mohl vsoupiti v společnost vzdělaných.

Několik dní před slavností děkan fakulty vyvěsil na vrata kolejní provolání, veřejné pozvání, v němž klade důraz na rozdíl lidí učených a neučených a vychvaluje krásný, lepší život, který studenty potom očekává. „Hleď, jak žalostivý jest osud lidu obecného, život od pecí a teplých kamen; obličej, ruce, chřípě, oči, vlasy, všecko jest černé; títo připravují šaty, títo kůže a kožešiny, dříví neb plodiny a maso z dobytčat, hro-

*) u = v.

madí peníze a zločiny vším způsobem právem i neprávě!“^{**) R. 1553. dokonce přirovnává děkan nové studenty k dobytku, který u pohanů a židů byl očišťován, než mohl být dán za oběť. Odložení minulého života zvané „deposice“. „Aby chlapec prohlédl a staré nešváry (špínu) se sebe složil, a dále nesmrđel páchnoucím hnušně kozlem: to plíce zkažené a kozel dvourohý označují, že mravy a zaměstnání (= dosavadní život beána) musí být změněno a rohy vzdorné myslí být uřaty.“^{†)} A jindy čteme, že kukla, již beán byl zahalen, byla symbolem škaredého života. Zápis o tom dı: „Poněvadž jsi hrubými mravy, zpozdlým srdcem všem byl na škodu, nyní skrze toto zakuklení jemnější tobě vzniknou mravy: věř mi, dříve jsi byl sprostým oslíkem a skákajícím kozlem, jenž doráží rohem .“^{††)}.}

V ustanovený den konán obřad beánie. Nový student porovnán k smrdutému kozlu. Z. Winter, nejlepší znatel těchto věcí, popisuje slavnost takto:

„Obyčejně jeden ze studentů měl úvodní uvítací řeč, vítal hosty vlastně „ke kvasu;“ při tom upozornil na beána špinavého, popáleného s velikými rohy, jenž prý postaral se o náklad tohoto kvasu. Dalšími verši student vítající oznámil obsah dnešního „spectaculum;“ prý dřevo hrozně budou drbatı, hrubého sedláka hoblovatı, co křivého, to zaohnou, co se do výše vystrkuje, osekají“. A pak začalo teprve vlastní jednání. Studenti pravili, že tu někdo smrdı. Toť se ví, že to byl beán, poněvadž je beán zvíře smrduté. Jali se mu s nadávkami slibovatı, že ho očistı, rohy otlukou, zuby vyrazı, což také kus po kuse věrně provedli nástroji, které s sebou přinesli, nástroji hrubými, z nichž se uvádějí pila, hoblík, dláto, vidle, palice, hřeben, sekera, vše o formách větších, přemrštěných. Dřevěnými meči usekávali mu z kukly dlouhé uši na znamení, že odkládá hloupost, a s napomenutím, aby studoval a nezůstával oslem; usekli mu rohy, vyrazili mu veliký zub kančí, který mu před tím vpravili do úst; někde ten zub vytahovali dřevěnými kleštěmi, jinde zase třepali beánem tak dlouho, až zub vypadl sám; pak beána položili na lavici a hoblovali ho a česali“. Někdy měli i změny. Stávalo se, že „oblékali a svlékali beána z kůže volské, stříhali mu vlasy velikými nůžkami, čistili mu uši palicí hrubou, posypávali ho solı na očistu a polévali vínem, jako by ho posvěcovali k jinému životu^{†††)}. Toto dalo se při slavnosti jednoho beána. Ale také byly slavnosti větší, kde z více beánů vybírán jeden jako hlavní, jako „vůdce, král, opat“, atd. Přirozeně při slavnosti vůdce byl chudák, protože byl středem posměšků a vtipů studentů starších. Jak Winter dále popisuje, „když ulehl znak jako mrtvý, pilou, sekerou, oštěpačkou, bradaticı podle tlustého provazu jako nějaké břevno osekávali ho, bili ho všude, aby hrubé třísky od něho odrazili, odloupali. Holili mu bradu, ač neměl vousů. Mezi jinými postříkali ho vodou, česali hřebenem, který měl zuby jako hrábě, štulcovali jej a dělali, co nejlépe dovedli.“

Po tomto přišlo vsazenı na kozla. Bylo to hrubé dřevo, na které beán vsazen a znova trápen.

Dnes nám není celá tato slavnost pochopitelná, ale tehdy to byla nutnost, kterou musel každý podstoupiti, a bez níž nesměl býtı zapsán a státı se studentem. Jako student mohl si změnitı jméno.

Na to přišla immatikulace. Zde student přísahal, že slušně a řádně bude se chovatı, studovatı, že bude představených poslušen aj. Tím slavnostiskončeny a nastala doba studia, která svým rozdělením, zvyklostmi tolik poutá, leč studenstvu dnešnímu je málo známa. Čipernějším kolegům doporučuji v tom směru k poučení spisy: Z. Winter: „O životě na vysokých školách pražských“ a „Život a učení na partikulárních školách“. Snad by je mohla koupiti do knihoven i S. S. S. (Dodá L. Kuncıř, Praha II., Voršilská 3.)

^{**) Winter; O životě na vysokých školách, str. 220.}

^{†)} I. c. 221.

^{††)} I. c. 223.

^{†††)} Winter: I. c. 223-226.

Jasně naladění duše je vzácný dar Boha.

Zeyer.

Matej Kubasák:

Za tichého večera.

Večer bol to tichý, vonný, mierny,
keď duch môj blúdil ako plachý vták —
Žiaľ lásky, keď sa v srdci ozýval
A nebom blúdil tmavý, bl'adý mrak. —
Vietor ťažké, smutné spieval žalmy.
Slnko padalo za tmavý, temný háj.
Ja sa díval v krásné údolie,
kde odpočíval krásny rodný kraj.

P. Jan Vyhlídal:

Petříčkovy rozumy.

U celolánika Mazala každého roku čekali dědice gruntu, avšak rok uplynul a bogďal (čáp) dědice nepřinesl; už jim bylo tuze smutno, zvláště Mazala to trýznilo, že nemá na koho hospodařiti.

Nebylo schlubnějšího sedláka nad Mazala; vše měl nejlepší, nikdo se mu dle jeho výkladů nemohl vyrovnati, on byl první v Malotíně, ostatní proti němu samé nicky; obyčejně v neděli odpoledne v hospodě odříkával svou schlubnou, „věnešnou“ litanií a ostatní hosté byli nuceni ji poslouchati.

Když kterýsi den Páně zase tak „pokorně“ v hospodě mluvil, stařečkovi Matonohovi bylo toho až přes právo, proto pohnuvše kloboukem na hlavě, prospěchli: „A tož nám včel Mazale vekládé, co dělajó tvi chlapci. Só hodni? Poslóchajó?“

Celá hospoda se rozřehonila a účastníci mysli si: „To je stodená kópel na jeho schlobe!“

Mazal se na okamžik zarazil a pak stařečkovi odsekl: „O tech bode řeč až poslíz, šak ovizete, že bodó chetřeši jak kótkavé Tónek vašeho sena, kerymo z hobe teče jak z lanfešto — —.“

„Těšime se na ten div světa, rozmilé celolániko, jenom abe to nebel nejaké podvržené hlavon — —,“ odsekl Matonoha.

„A já povídám: Bode celé já, o to se jož postarám.“

„Tož Malotín bude mět drohó schlobnó dőro,“ přidali stařeček.

„Lepší schlobná dőra jak žebrota a kótkavci,“ odrážel útok Mazal.

„Nač se s péchó hádat, ešče nic nemá a jož se venáši, rač zaplatit a jit dom, aspoň bude pokoj. Hospocké, toť máš za pivo a tabák a dé pozor, abe tě ta pécha neprorazela podlaho — S Bohem!“ To dořeknuvše stařeček odcházeli domů.

O této srážce v hospodě dověděl se do rána celý Malotín, zvláště ženy a babka ji rozebíraly a o ní uvažovaly, že na tom cosi musí býti, že by Mazal tak do větru jazykem nemával, brzo jim asi „donesou“ — —.

Prorokování jejich se splnilo; po šesti měsících před svátkem knížat apoštolských po prvé ozval se hlásek prvorozence Mazalova.

Aj to bylo radostí! Po celý den světlý kouř z komína nad gruntem poskakoval, hlásaje tuto událost prvního řádu.

„Jak mu budete říkatí?“ ptala se babička Mazala.

„Zětra je Petra a Pavla, tož přenesl si myno; Petr bel hlavó nade všema apoštolama, řídil církev, tož mosi se menovat Petr,“ rozsoudil Mazal.

Tož nakřtili Petříčka. Babka o Petříčkovi se vyjádřila, že má podobu malého Brunclíka a že hledí ještě bystřeji do světa jak tatík.

Mazal slyše tu chválu podotkl: „To si taky meslim, že muj sen nebode z přízně s hlópem Jankem, to máte babičko desetirénskovó na přédanek, abeste si pamatovala na křtíne o Mazalu.“

„Pámbu zaplať, pantáto. To se mně ešče nestalo, abe tak lefko deseti spadla mně do kapce. Dé Pámbu chlapečkovi za to ščedroš rozomo toli jak měl staré Šalamón a po něm stréček Mazal z Malotína.“

„Jenom toli, babičko, nepodmaščujte, abeste nepřemastila, šetřte masnoto na podrohy.“

„Jaky podmaščování? Co je pravda, to je pravda, o mně šmajchl néni v hoferstvjó. Ovizete, že z teho chlapečka bode chetré člověk, keré bode omět víc jak bochte jezť —.“

Tak a podobně mluvilo se u Mazalů. Malický křtěnec, jakoby cítil, že hovoří se o něm, občas svým hláskem zamíchal se mezi mluvící ku všeobecné radosti domácích.

Také v obci rozprávělo se o novém občanu a stařeček Matonoha uštuřující se v hospodě, prohodili slova Písma svatého: „Čím medle toto dítě bude?“ ale více k tomu nedodali.

Kluk Mazalův rostl jak z vody, ani se malotínští nenadáli, už běhal, žvatlal. Co chlapec provedl, to tatínek přinášíval do hospody a chlubil se tím a zaváděl o tom výklady.

Když Matoha uzřel jej do hospody přicházet, pronášíval: „Jož zas de s rozomama a bude nás něma trávit jak meše jedem.“

Nebyly ty rozumy Petříckovy vždycky tak zlé, jak je posuzoval Matonoha, kolikrát se posluchač musil srdečně usmát dětským nápadům.

* * *

Neměl Petříček ani čtyři léta, kdy bez kloboučku běžel se školáky dědinou. Potkali velebného pána. Žáci jak se sluší a patří dali pozdravení, ale Petříček nic. Velebný pán zpozorovav to ptá se chlapečka: „Ty ještě neumíš dávat pozdravení?“

„Co bech neoměl,“ odvětil směle hoch, „ale jak mužo dat pozdravení, dež nemám klobóka na hlavě, nechal sem ho doma na legátě.“

„No pravda, Petříčku,“ směje se chválil pan farář, „bez kloboučku nedává se pozdravení, vždyť při pozdravování se smeká.“

„Šak mně to naši povídale,“ a juž byl ten tam.

* * *

„Petříčko,“ volala matka na synka, „zaskoč mně ke kopcovi pro spěšný sul, chco zadělávat, tož ať se to brzo pohne. Nezapomeneš říct spěšný sul?“

„Nezapomeno, matičko,“ a jak vlašťovička mihl sebou do kvelbu a vysokým hláskem žádal: „Pantáto, máte mně dat „splášenó“ sul, matička jo potrebojó.“

Kupec se smál na plnou hubu, že synčisko si spletl spěšnou sůl se splášenou a vykládal o tom druhým. Otec Mazal zaslechnuv to, měl nový předmět schlouby v hospodě.

* * *

„Honem Petříčko, leť pro maso, měl sem já jít, ale koně se otrhle, tož do dělat pořádek,“ poroučel otec. „Řekni: Pantáto máte mně oseknót z kete font masa. Jak to poviš?“

„Pantáto, máte mně oseknót z kete font masa.“

„No dobře, chlapče, ať se to jedna — dvě.“

„No šak.“

Na dědině stálo několik pomenších chlapců a Petříček připlichtiv se k nim zapomněl na své poselství, až matička vyšedši před grund musili volat: „Jedeš ty neposlucho!“ Petříček sebou trhl a hupkem ubíhal do jatky a sotva dech polapuje žádal: „Pantáto, máte mně oseknót z nohavice font masa.“

„Takového masa já nesekám,“ řehonil se řezník, „snad chceš maso z kýty a ne z nohavice?“

Petříček mlčel.

„Tož jaké to bude?“ dopaloval řezník hochu.

„Tož déte mně z obojiho, každýho pul fonta.“

„Sláva, Petříčku! to zas bude něco pro tatínka.“

* * *

Starému Mazalovi vlezlo cosi do celého těla a hrozně ho to trápilo; prý to byla podegra, s kterou se jezdí pod Kosíř do Slatěnic. Mazal v měsíci květnu na rozkaz lékařův vyháněl podegru v lázních slatěnických a tu dvakrát týdně věrná manželka nosila mu buchty, koláče, prádlo a po každé Petříčkovi ze Slatěnic přinesla sladkého. Petříček si pochvaloval, tolik sladinkého před tím nikdy nespapal! Tatínkovi se ulehčilo, po třech nedělích vrátil se pozdraven.

„To máš, Petříčko poslední sladino,“ odevzdáváje kornout děl otec, „rozděl si jo na delší čas, ať toho ožeješ.“

Sladinké klukovi chutnalo, že byl s ním brzo hotov, avšak mlsná jej pořád honila. Co si počít? A tož přiběhnuv k tatínkovi povídá: „Tatinko beďte zas nemocné a jedte do kópelí!“

„Co bech tam dělal, beď rád, žo so zdravjěši.“

„No já chco, abeste tam zas jele, abe mně matička přenášivale sladky.“

* *

Petříček už chodil do školy a dobře se učil; pan rector jej ještě více chválil před otcem, jak zasloužil; sem tam něco zavroubil, ale nebylo toho mnoho.

Ve škole se dověděl od druhých, jak je dobré kouření a když se ho chlapci ptali: „Kóřels jož,“ zavrtěl hlavou. „Tož tes ešče nekóřel? Chichichi!“ smáli se Petříčkovi školáci.

„Šak já bodo kóřet,“ sliboval mladý Mazal. A slibu dostál ještě téhož dne odpoledne. Z ušetřených krejcarů koupil si papíru, vzal sirky z kuchyně a odstranil se do zahrady za včelín, aby okusil po prvé zapověděného ovoce. Když byl v nejlepším, tatík stál za ním.

„Tož te škote taková vevádíš? No počky, te jich dostaneš!“

„Prosím vás, tatínko, odpostte mně to, chlapce ve škole se mně vesmivale, že sem ešče nekóřel, debech já bel tatínkem, taky bech vám to odpostil a dovolel kóřet...“

„Odpošcim tě to, ale naposlede, debes neposlechl, ocitiš řemeň na zádech. !“

* *

Petříček kamarádil s Mánkem Sloupských; měli se tuze rádi a při tom se někdy škádlili. Mánek přišed na besedu k Petříčkovi chlubil se, že má pět červených jablíček v kapse.

„Dé mně jedno,“ prosil Petříček.

„Mh! Dám! Včel na jaře só vzácný.“

„A že mně dáš!“

„A že nedám!“

„Tož vsadme se.“

„O co?“

„Te mně dáš dvě jabka, a dež te vehráš, dám tě stříbrny piro.“

„Tož, jak se vsadíme?“

„Tož tak: Te položíš prst na lavko a já řekno: Do hobe s něm! A te mosíš poslechnót.“

„Že né?“

„Že ja.“

„Tož ho polož na lavko a hned se vrátim.“

Za okamžik Petříček klepl kladívkem po ukazováku a Mánek bolestí zaúpěv, strkal jej do úst, aby se mu ulevilo.

„Já sem vehrál! Jabka sem!“ křičel Petřík.

„No počky! Šak já tě to oplatim,“ odevzdáváje jablka hrozil kamarád.

* *

Mánek dlouho nemohl hrozby splnit, nic kloudného mu nenapadlo, až v hody, kdy Petřík dostal od kmocháčka šestku, naskytla se mu příležitost.

„Viš co Mánko? Dostal sem šestko na sladky,“ chlubil se Petřík. „Co si mám kópit?“

Staršímu Mánkovi problemsko šibalství hlavou: „Viš, co? Kop si mane, ta je dob-rónká, sladinká, šak padala Žedom s nebe na póšče.“

„Dostane se kópit?“

„No pravda, o našeho kopca. Dé sem to šestko, já tě pro ňo zaskočím.“
 „Já pudo s tebó.“
 Před krámem zůstal Petřík státi, dovnitř vešel sám Mánek.
 „Pantáto, prosím vás, déte mně za šestko mane.“
 „Kdo pak jest u vás nemocný? Kráva, že tě poslali pro tolik many? Kolik dní už má staveno?“ (zácpu).
 „Já nevím.“
 Obdržev manu vyběhl k Petříkovi a rychlým krokem odbíhali za Mazalův grunt, tam rozdělali kornout, a mladý Mazal pochtunával si na nasládlé maně, Mánek nechtěl si vzíti, že prý on manu nerad.
 „Já sem meslel, že ta mana bode slači,“ hovořil Petřík.
 „Třeba ta poslední bode nélepsi,“ dodával chutí Sloupský.
 „No, tož jož je ve mně. Poďme dom!“
 Rozešli se.
 Ale ty účinky mlsání byly hrozné! Mana otevřela živof Petříčkův; až babku musili volat na jeho zástavu.
 Petřík bolestí se svíjel a Mánek doma se tomu smál: „To máš za te jabka!“
 Starý Mazal o tomto kousku synově ani se v hospodě nezmínil.

* * *

„Čím medle toto dítě bude?“ stařeček Matonoha pronesli, když Petříček přišel na svět. Na tuto otázku dlužno dáti odpověď.
 Jak z vypravování patrnó, hoch prospíval věkem i moudrostí. Nedal se na otce, více na matku; schlubností otcovy zdědil příliš málo. Byla to starého Mazala radost jediná. Často říkával: „Petříčko, te se muj než!“ Jak už to na světě chodívá, do radosti Mazalovy ukáplo hodně hořkého polyňku. Stalo se to takto: Smrt poslala do Malotína svého posla, zvaného Záškrť, že prý jí teskno po malých dětech. Záškrť nelitostně vybíral oběti z jednotlivých domů, zastavil se též u Mazalů, ti se bránili, že Petříčka nedají, na pomoc zvali doktory z celého kraje, ale nic platno, smrt vyhrála.
 Od pohřbu Petříčkova Mazal smutně věsil hlavu, do schlubných řečí neměl chutí — Matonoha, vida to, povídal: „Kdo se povyšuje, bývá ponížen! Chodák!“

Matej Kubasák:

Kvetná lúka rannej rosy.

Kvetná lúka rannej rosy,
 ako si ma očarila!
 Rád počúvam tvoje hlasy;
 nimi si ma okúzľila.
 Je to pieseň prepelice,
 ktorá hudie melodiú.
 Vyjasní sa tvoje líce,
 keď počuješ jej spev chvíľu.
 Vôňa tvoja ukojuje,
 keď človeka srdce bolí
 a tvoj pohľad omamuje,
 srdce viac ňa nezabolí.
 V údoliach zas potok zvučí
 tichú, peknú melodiú.
 Rád počúvam jeho zvuky,
 rád zabudnem bôľnú chvíľu.

F. Marek:

Olympiada.

Osmé olympijské hry, jichž se zúčastnily kromě Němců všechny národy, konané letos v Paříži, skončily (sic!) s plným leskem a zdarem sportovním. Jinak je tomu ovšem v ohledu finančním; francouzské vládě jako horliteli nezbývá než schodek zaplatit, vinno však jest pořadatelstvo svou neschopností finanční a hospodářskou.

Bylo mnoho psáno o neúspěších, kterých docílili zástupcové naší republiky na této olympiadě.

Nám lze celkem říci, že nebylo oč státi, a že peníze této výpravě věnované by se jinde lépe úrokovaly. Představte si sportovce z našich poměrů v zápase proti takovým amatérům, jako jest Weissmüller, Krüger, Ederle, Arne, Borg, Nurmi, Ritola, Richards, Pulliti, Carr, Paddock, Porrit atd. Není konečně úkolem sportu a tělesné výchovy vůbec, vypěstiti několik rekordmanů, vytrenovaných jako závodní koně, štvaných ze závodu do závodu se snahou po vítězství a rekordu, nýbrž především posílit nervy, otužit, poskytnouti osvěžení k načerpání nových sil k životnímu shonu a boji, rozmnožit provozovací kapitál všech vrstev národa — zdraví tělesné, jež jest předpokladem zdravého ducha.

Daleko významnější jest péče o to, aby co nejvíce mladých i starších všech vrstev a tříd cvičilo na trávnících a v tělocvičnách provozovalo turistiku, lyžařství, bruslení, plavání a j. sporty, nežli snaha o to, aby nás několik jedinců sportovně reprezentovalo na olympiadě, ještě k tomu když ta reprezentace tak dopadla.

Jako nejsou páni poslanci všichni výkvětem národa, jako nebyli tito „representanti“ vhodně vybráni k reprezentaci národa a státu (vzpomeňte jen afér footballistů!); tak nelze považovati olympiady za manifestaci zdraví a ukázkou síly a zdatnosti národů.

Přes to však musí zůstatí naši usilovnou snahou hojná a čilá činnost sportovní a tělocvičná — ne za účelem měření a přepínání sil — nýbrž k získání, zachování a posílení zdravoti, vzdornosti a otužilosti. Ne tedy za rekordem ani za gólem, ale pro srdce, pro plíce a pro svaly.

Míro Svojan:

Rudnú červánky...

Keď rudnú červánky nad Východ obzorom,
keď hravá Aurora zem l'úba nežne
s rty vňady vonného rána
a škovran vzletný ponad more zlatých klasov
si peje vrúcnu pieseň lásky . . . ,
z prs drie sa bol'ný povzdych bedára . —
(Som ja ním, ja o milosť žebrajúci!)
V výš oči hl'adia v nemej prosbe
a bôl'om svädlé pery hnú sa tklivo:
V tíš rannú zavzníe temné „Miserere“.

— — — — —
— Už zora bledne ponad grúne, polie
a túžby — márne — veru neprichodia. —
— Tak ticho, trápne všade . . .
— — — Len listie lípy šelestí mi v odpoveď . .

— — — — —
— A slnce smavé vychodí zas', vychodí:
— Snáď nové nádeje? — — —

L. Franěk:

Kdy se objevil člověk na zemi?

Není jisté pro lidské badání lákavější otázky, než otázka, kdy se objevil člověk na zemi. Proto také již ode dávna hledí lidstvo onu otázku rozřešiti a proto se stále shledávají vykopávky, aby se poznal život člověka, aby bylo dle nich zjištěno, kdy člověk vznikl.

*

Dlouhá, nesmírně dlouhá řada let dělí nás od doby, kdy z mateřského objetí slunce vyšla země do vesmíru. Klidné i bouřlivé chvíle přešly pak přes její povrch a země zestárla, její tvář, kdysi hladká svažela a rádlo času vyrylo hluboké brázdy v její čelo. Než i země prožívala doby svého mládí, doby, kdy slunce laskavými polibky líbalo svoje dítě, kdy stříšalo pršku svého blahodárného tepla na její povrch, doby, kdy pod mohutnými účinky tepla vše, co na zemi žilo, bujelo, rostlo, mohutnělo. V ohromné stromy vyrůstaly rostliny dnes nepatrné, tropickými barvami skvěla se květina i na nejchladnějším dnes severu. Avšak mládí země netrvalo věčně. Usměvavá tvář nebe zatáhla se těžkými, zhoubnými mraky a s nesmírných nebeských výšin proudem se lila voda, padal sníh, snášela se Smrt. Pod mrazivým dechem jejím zmíraly květy, hynuly stromy. Země duněla pod ohromnými těly mastodontů a mamutů, v divokém úprku utíkaly divoké koně po boku krvelačných tygrů a lvů. Vše hledělo uniknouti zhoubě útekem do teplejších krajů. A uprostřed toho zmatku kdesi pod převislou skalní stěnou u ohně chvěl se zimou první člověk — homo diluvi testis, chvěl se zimou ve smutném očekávání neblahého konce, jenž posléze přece mu nadešel. Kostí jeho dnes objevujeme v hlubinách země a kosti ony jsou nám stopami jeho života.

Přes to, že stop takových nalézáme velikou hojnost, přece stále ještě zeje hluboká propast mezi pravěkem a přítomností a jen pomalu, velice pomalu podaří se vědeckému badání překlenouti ji mostem. Vždyť vlastně není tomu ještě ani dávno, kdy pravěk ožil před našimi zraky. Až teprve Goethe viděl ve svém prorockém duchu oživovati pravěk, jak patrně z dopisu, v němž píše svému příteli: „Všechny ty úlomky kostí, o nichž mluvíš, jsou, jak jsem přesvědčen, z nejnovější epochy, která však přece jest k našemu letopočtu ohromně stará. Za této doby byli u nás domovem sloni a nosorožci na horách vodou nezatopených a jejich zbytky mohly býti lehce sneseny do údolí, kde se zachovaly. Přejde pak brzy doba, kdy zkameněliny nebudou více pohazovány bez lahu a skladu, nýbrž řazeny poměrně k epochám světa.“ A doba ta skutečně přišla. V době Goethově bylo zkamenělin ještě málo, a co se člověka týče, platila ve vědě věta: nebylo člověka fossilního. Byla objevena sice již r. 1726. kostra, o níž se věřilo, že jest kostrou lidskou a o níž věřil to zvláště její objevitel Scheuchcer, který doprovodil popis její dokonce elegickým nápisem: „Smutná kostro ubohého hříšníka, obměkči srdce a myslí nynějších potomků lidských.“ Než Cuvier rozpoznal v onom „ubohém hříšníku“ obyčejného mloka a odtud právě vyplynula jeho kategorická věta: „L' homme fossile n' existe pas.“

Avšak platnost jeho věty, přes veškeru její hrdost, počala se záhy viklati. Za krátko po smrti Cuvierově nalezeny byly v Neandertalu u Düsseldorfu zbytky kostry člověka doby předhistorické, jež se značně lišily od kostry nynějších lidí. Nepadla však ještě ani tehdy věta Cuvierova úplně. Věda rozestoupila se na dva tábory, z nichž jeden tvrdil, že ony zbytky náležejí skutečně člověku předhistorickému, druhý tvrzení ono popíral. K tomuto táboru hlásili se zvláště odpůrci theorie Darwinovy, jíž dostávalo se člověkem neandertalským nového důkazu. Namítali proto, že pro vědu není nález onen přesvědčivým, jelikož nelze dokázati, že skutečně pochází ona kostra z doby předhistorické. Rudolf Virchow dokonce tvrdil, že kostra náleží člověku doby předhistorické, jenž v mládí měl anglickou nemoc, která přivodila prý na lebce, na níž zvláště byly patrné významné známky, beztak již abnormální, jiné další změny. Pak prý onen člověk utrpěl několikrát poranění hlavy a aby mřa utrpení byla dovršena, stížen byl prý ještě pakostnicí. Než všechny tyto odvážné hypotheses Virchowovy ukázaly se brzo zcela absurdními.

Dokončení.

Jaroslav Dyjský:

Za krásných jiter.

Za jiter krásných, kdy v extasi vzpínaly lípy
větvoví k hýřivým paprskům slunného zřídla,
v zášeří aleje bodané světlými šípy
posvátnou radostí duši mé vzrůstala křídla.

Vysoké stromoví bohatou nádherou kvetlo,
těžkými výdechy šířilo opojnou vůni,
v krásu se bílými parami lehounce vpletlo
poutavé kouzlo, jež sálalo z hlubokých tůní.

Požaté trávníky pod stříbrem oddaně mřely,
úroda jejich se hlásila kupkami sena;
růžové keře se pyšně v svém rozkvětu zřely,
lákala trnitá jasmínem houšť promísena.

Nade vším hudba se vlnila pilného roje,
jásaly, zpívaly včely při nadějně práci.
Tepló se šířilo ze slunce zlatého zdroje.
Vše bylo úsměvem čehos', co v dále se ztrácí.

Duše má toužila zaletět v prostory dálné,
nakrátko pohledět do slunné, sálavé záře,
upřít zraký své i do té hlubiny kalné
a všude hledati odlesk Tvé velebné tváře.

Na křídlech nadšení za Tebou duše má spěla,
spřádala v oslavný hymnus své nesmělé písně,
tajemnou bázní se radostně v modlitbě chvěla,
v odlesku krásy Tvé jásala, prostá vši tísně.

Fr. O h e r a :

Směrnice jednání u jednotlivce.

Fakt nadřízenosti a tedy i podřízenosti ve světě reálních i nereálních existencí svádí k tomu, abychom řešili otázku nadřízenosti resp. podřízenosti jednání u jednotlivce — u idey „já.“

Říci, že směrnice ideje „já“ mají býti tak uspořádány, aby jednající jednotlivec měl z toho prospěch, užitek, není správné, neboť jednání takové vede snadno k egoismu, lakotě, sobectví, atd., což veřejné mínění odsuzuje. Je pochopitelné tudíž, že rozum i cit touží po něčem, co by bylo vyšší než idea „já“, co by bylo podřízeným, co by dávalo směrnice pro jednání.

Existencí, které udávají směrnice jednání, je mnoho. Všimneme si jedné, velmi důležité a významné existence, kterou je idea vlasti. Směrnice jednání udává tím, že jednání jednotlivcov omezuje. Že omezuje a nikoliv určuje, plyne z toho, že ani prostřednictvím vlasti není definována idea „já“ a není ani opak, že neznáme definice ani ideje vlasti ani ideje „já.“

Každé jednání je omezeno povinnostmi k vlasti. Dnešní doba, díky své rozumové vyspělosti a citové jemnosti ví, že idea vlasti člověka nevíže, neomezuje jeho svobody,

ale činí z něj člověka i jako jednotlivce i jako člena národa, a svobodným může býtí dnes opravdu jen ten, kdo jednání své srovnává s ideou vlasti, kdo všímá si, zda jednání jeho je ve shodě s ideou vlasti, kdo povinnosti své uspořádává dle ideje vlasti.

Abychom pochopili předchozí úvahy, více méně teoretické, podávám některé příklady.

1. Jednání jednotlivce směřuje k zachování sebe. Na první pohled není zde žádného omezení. Ovšem, jestli je doba, kdy nutno životem vlast hájiti, jednání jednotlivce má své meze. Jestliže ochotně obětuje svůj život vlasti, je svobodným, jestliže nikoliv, stává se otrokem zákonů.

2. Je povinností jednotlivce odpouštětí — v zájmu vlasti nutno však i trestati.

3. Je dobrem udělení dary, podpory — v zájmu vlasti nutno však i zde učiniti meze z pochopitelných důvodů.

4. Miluj své nepřátele — v zájmu vlasti musíš je i zabíjeti.

Ovšem mnohé jednání je těžko srovnávatí s ideou vlasti a toho příčinou je, jak již bylo řečeno, že neznáme definice ani vlasti ani ideje „já“ a tak se stává, že jeden a týž skutek je ve shodě s ideou vlasti neb nikoliv, dle toho, jak na ideu vlasti pohlížíme. Typickými příklady jsou různé názory na některé dějinné události a dějinné postavy (sv. Jan Nepomucký, Hus a války husitské, r. 1621. a pod.) a politické strany, z nichž každá své jednání dovede uvéstí v soulad s ideou vlasti, v tom smyslu totiž, jak každá ideu vlasti pojímá.

Idea vlasti není vždy stejně chápána, mění se s časem, čehož důvod tkví opět v tom, že nebyla a není známa definice ideje vlasti. Příkladem je zde historie vůbec.

Z toho, co dosud bylo uvedeno, je patrné, že směrnice jednání u jednotlivce nemusí býtí určena jednoznačně se vztahem k ideí vlasti, ježto tato idea není bez závislosti. (Příklad: Na války husitské mohu pohlížeti jako na dobu pro národ náš slavnou neb ponižující, neb mohu zaujati některé střední stanovisko a vždy mohu toto jednání uvéstí v soulad s ideou vlasti, vhodně upravenou).

Rozum a cit staví se silně proti tomu, aby idea vlasti byla rozhodujícím a nejvyšším udavatelem směrnic jednání u jednotlivce a to k vůli vlasti samé a tudíž i k vůli jednotlivci.

Hledá tedy rozum jinou ideu, jíž by i idea vlasti byla podrobena. Jednou z těch ideí je na příklad lidství. Prvky této idey možno naléztí v komunismu, v mezinárodních konferencích, u bezvěrců zvláště, u mnohých sekt protestantských (Armáda Spásy, YMKA), u různých mezinárodních sociálních institucí, atd.

U všech těchto uvedených subjektů idea lidství je více ovládána citem než rozumem, což je pochopitelné, neboť neznáme-li dobře idey vlasti, tím méně můžeme znáti ideu lidství, více od nás vzdálenou — obecnější. A tak měli bychom spíše mluvití o několika ideích lidství.

K vůli zajímavosti uvádím ještě toto: Každý z uvedených subjektů svou ideu lidství, kterou staví výš než vlast, snaží se podepřítí tím, že ukazuje na shodu s ideou vlasti o to v zásadních bodech, společných množství jednotlivců.

Z analogických důvodů jako u ideje vlasti možno říci: Pro ideu lidství, pro ni samu a tedy i pro ideu vlasti a ideu „já“ nesmí býtí idea lidství nejvyšší direktívou jednání jednotlivce.

V poslední době razí si mocně cestu jakožto udavatel směrnic jednání svědomí jednotlivce. Ale z předchozího výkladu je patrné, že v budoucnosti nabude direktivy v jednání svědomí společnosti, národa, atd.

Je jisto, že rozum ani cit nebudou dotud ukojeny, dokud nepřistoupí či neuznají takovou ideu, která již není v závislosti, leč sama na sobě, ideu absolutní, kterou lidstvo nazývá bohem.*) Vůle boží je pak směrnicí jednání jednotlivce. Je pak taková idea nutná pro sebe samu — poněvadž je absolutní pro lidstvo, národ a jednotlivce. Katoličtí křesťané plní vůli Boha, projevovanou ve Starém i Novém Zákoně skrze svaté a skrze církve katolickou, od Boha založenou.

*) Míněn je ovšem bůh osobní.

Věra Nová:

Vždyť Praha spí...

Je noc... Jen světlo luny svou matnou
koupá zář ve vlnách Vltavy a vody hučí.
Je ticho svaté, že šepot slyšíš stromů,
jež v temných korunách si dávnou šumí báji...
a slyš, co vypráví ti píseň temných domů,
jež bledý posel libá v jakéms taji...
toť kouzlo noci.

A v azuru vše podivně se chvěje,
že tvora zavrať jímá —
snad země s oblohou si ve objetí spěje.
A v dáli věže dvě, jak ruce mrtvé matky,
jež v hrůze bolestné je k prosbě k nebi spíná,
a za ní Hradčany — toť vše i její statky.
A kouzlo pomíjí, jak bledá luna hasne,
a světlo magické již neobjímá dol —
Vždyť Praha spí — je mrtvé ticho kol.

Marie Zahradníková:

Náboženský vývoj Karolíny Světlé.

Karolina Světlá náleží době, kdy vše vřelo jak v zahraničí, tak i u nás. Odpor proti Metternichovu absolutismu zanechal jistě mocný dojem v její mladé duši — v roce 1848 bylo jí 18 let — a ozývá se také v jejích spisech. Převrasy politické pak přinášivají také náboženské krise, a ty se objevují rovněž v díle Světlé. Spisovatelka sama — často srovnávaná s George Sandovou — je zajímavým zjevem co do života náboženského. Dovede říci tak krásná slova, jako sestra v dopise po úmrtí svého dítěte: „Jak bych si stěžovat, jak bych slzy prolévat mohla, když to celé břímě pochází od ruky otcovské, od rozumu nad všechny naše pojmy vznešenějšího? Kdo věří v Boha, může býti nešťastným?“ — ale hned dodává trochu pelyňku: „ale dej mi ji, tu viru v harmonii vesmíru!“ A dále znějí zase vášnivá slova: „Zvoní právě svatvečer, co myslíš, mám se modlit s dětmi, mám se v duchu octnout u pramene vši bytnosti? Ach, prahnu Tě milovat. Ty Nepojatý, věčný!“

Snad neklid, jenž šťve básníky, aby hledali stále nová vzrušení, nedal jí spočinouti u Nepojatého — jak Boha nazývá — snad též sebevědomí a jistě stálé hloubání. V dopise sestře doznává sebevědomě „Ty víš, že Bohu děkuji, potkám-li se v životě s tvory, kteří stojí nade mnou — bez falešné skromnosti řečeno, stalo se mi to málokdy, — ale stane-li se to, jsem ráda; mně se ve výšce stýská a zavrať mne pojímá.“ — A hloubala dále. Ještě sedm let před smrtí Světlé r. 1892. píše Podlipská své přítelkyni, že se Světlá trápí otázkami o věčnosti, o Moraně, o původu světa, který považuje rozhodně za věc pochybenou — a tím mučí se ještě roku 1895, kdy se táže: „A tak mám jíti se světa a nic nemám vědět?“ Jest to přímo zoufalý vzdech, k jakému došla jistě po úvahách, podobných místu z dopisu Nerudovi po úmrtí dítěte. Pronikla jsem tehdy (totiž při smrti dítěte) duši zděšenou tajemstvím života a smrti a konečně jsem nahlédla, že není boha nad námi, který nás každé noci přikrývá hvězdnatým svým pláštěm a jehožto srdce se bolestně svírá při utrpení, které nám k blahu našemu ukládá, — že není duše v nás, ježto se co motýl bělostný nadšeně k étheru vznáší a opustivší tělesnou schránku naší, spojeně od hvězdy k hvězdě putujíc, se zdokonaluje pro ráj, kde se se vším shledáme, co jsme kdy mi-

lovali a ztratili. Kam jsem obrátila zrak svůj, tam se šklebilo na mne ze sta důlků to strašlivé nic, z něhož jsme pošli a do něhož se vracíme, žádné budoucnosti, žádné naděje, tedy ni na zemi ni na nebesích, všecko lež, všecko klam, všecko, všecko mam, i ta naše ctnost! Mohla jsem, ztratit ráj, najít podporu a náhradu v zákonech mravních a v jich plnění, když ten nejvznešenější, nejobdivovanější se mi nezdál ničím jiným, než nejpohodlnějším pouzdrem sobectví našeho? Jaká to velikost ve větě: „Nečiň zla, aby ani tobě zlo nebylo činěno!“ To byla tedy esence vši etiky, jediný cíl myslící, cítící naší bytosti? — To jsou myšlenky, jež se objevují i v „Nemodlenci.“ Podivno: sama nevyrovnaná, bez ustáleného náboženského názoru, považuje život náboženský, „za tepnu nejdůležitější v celém ústrojí našeho národního života, z níž se přece vyprýštil veškerý mohutný proud našich dějin?“ — Ve svých postavách líčí ráda tajné České bratry, ale vytýká se jí, že s nedostatečným pochopením.

Jiná výtka, která se jí činí, je, že napodobuje Herderovy „Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit.“ Je skutečně nápadné, srovnáváme-li některá místa v jejích spisech s výroky Herderovými, — o významu myšlenek, o věčné proměně, ale mohli bychom z toho také souditi, jak působila doba na své velké jedince.

R. V. Podhorský:

V pralese.

Šumava za letního jitra. —

Lesy šuměly a korunami stromů modralo se nebe, drozdi klokotalí a tráva voněla. — Dva studentí stoupali příkrou cestou k pralesu. — Prales!

Vidíš tu život i smrt! — Staré tu v kráse umírá, nové se tu v kráse tvoří! Všude je posvátné, tajemné přití, — jakýsi hluboký smutek. Celý smutek světa, celý symbol lidského utrpení se zde otvírá — celý zdroj radosti zde prýští! — — —

Pohádka! — To mládí lidské je také jako pohádka, která když zanikne, člověk po ní volá a touží. —

Ticho . . . Temná zeleň staletého pralesa byla plna vůně a snívých zpěvů. Cosi jako dřímota vkrádalo se do mohutných kmenů, — dřímota plná zlatých snů. — Zakletá radost! — I červené, krásné a svítivé muchomůrky sesmutněly, jakýsi šerý žal na ně padl, a zdálo se, že jsou si vědomy, že v sobě chovají zhoubný jed . . .

Odkudsi zaburácela větrová vlna. Hlavy odvěkých buků se dotýkaly jako v bratrském objetí. Jinde trčely větve nakloněných stromů, zbavené jehlicí, odumřelé, čekající na smrt, — jakoby vztahovaly k Tvůrci nahé ruce a prosily o milost — o minutu života . Prales hučel z hluboka, jako tisíce harf — truchlivé ozvěny. — — — — —

Větrová vlna se tišila. —

Zašla touha. —

Hynulo okouzlení — jako poslední úder melancholické skladby.

A ticho je zase. — Ticho nerušené zpěvem ptáčka.

Mnoho podivného si člověk myslí v tmavé tišině, porozumí hlubinám tisíce věcí, tisíce lidských duší — a jsou chvíle, kdy se mu zjevují mnohá tajemství osvětlená, srozumitelná do nejtajnějších záhybů.

Milovati — odpoušteti — šeptají kapradě. — „Ó, věčné téma hlubin přírody, na něž zpěv lidstva dosud nevyzpíval všech variací!“ — Mohutní bratři se hrdě týčí k nebesům. Zde nakloněný děd čeká svou hodinku, tu leží ohromné kmeny, porostlé mechy, které tu již dlouhé doby prohnívají — a na nich? Na nich jejich dětičky — útlé stromky zdvihají nesmělé hlavinky nahoru k neproniknutelné houštině větví, kde tuší, že je klenba nebeská — a ohromné kapradě vějířovitě vyrůstají zpod kyklopských balvanů . . .

Studenti vyšli z pralesa.

Ve výšinách na zářném blankytu kroužil veliký, dravý pták. S rozkoší se koupal ve světelných, letních sférách, — sklání hlavu, — pátrá a rozhlíží se po stráni — — —

Sklonil jsem hlavu a šel jsem dále.

Matej Kubasák:

Kde mi vetry pieseň hudú.

Sedím u rieky plnej prúdu,
kde mi vetry pieseň hudú;
kde na nebi hviezdy plujú,
kde si svrčky pieseň sujú.
Kde sa slnko na mňa smeje,
kde mi vtáctvo pieseň peje;
kde ma už viac nič nebolí,
kde sa srdce samé hojí.
Kde sa myseľ k Bohu vznáša,
kde sa na kraj šero snáša!

Š. Trochta:

Don Bosco, apoštol mládeže.

V době tak důležité, kdy se má rozsévati do duše studentovy sítě pro budoucí život, nastává vznešený úkol apoštolům mládeže. Musí dáti mladé duši dostatek stravy, aby jí nehledala v knihupectvích, v moderní literatuře, která přináší namnoze jen prázdnotu.

Takovým duchovním vůdcem v nejzvrácenějších a nejrevolučnějších dobách byl Don Bosco. Dovedl krásně spojití učenost s nejpokornější prostotou. Doufal, když všichni pozbývali naděje.

Proto představím alespoň zhruba jeho záchrannou apoštolskou činnost mezi mládeží a její výsledky. Don Bosco byl kněz vzorný, svatý a milý. Jeho životním heslem byla práce. Znal potřeby lidu své doby, kdy se odehrávaly na půdě italské pod rouškou koncentrančních snah nejpernější boje nábožensko-kulturní; uměl o nich mluvit i psát, ale dovedl pro ně i pracovat. Rozuměl době a doba rozuměla jemu. Nestačí, cítiti s potřebami lidu, ale třeba neunavně pracovat, jak toho okolnosti vyžadují. To dělal Don Bosco a to doporučil svým pokračovatelům. „Sempré avanti — Vždy v před!“, toť slova, která zašeptala jeho rty, když umíral. Za svou práci si obral předně mládež. Jeho preventivní, laskavá, rodinná takřka výchova se velmi osvědčila. Dnes, kdy neuplynulo od jeho smrti ani 40 let, rozseti jsou salesiáni téměř po celém světě (přes 6000). Jsou významnou výchovatelskou složkou ve státech a v misiích jsou všude první. Uváděti sal. ústavy i práci jejich, znamenalo by popsat celou stránku samými čísly, jimž by žádný víry nepřidal. Stačí podotknouti, že salesiáni pracují všude a v každém oboru s mládeží, od elementárních, hospodářských a řemeslnických škol až po universitu, „Crocetta“ zvanou. V Itálii není snad městečka, kde by neměli alespoň nedělní oratoře pro mládež a Itálie je ctí a je jim vděčna, neboť jí zachovali mnoho. Uvádím slova ital. ministra Rattazzi, úhlavního nepřitele Don Boscova: „Don Bosco je snad největší zázrak devatenáctého století.“ A Don Bosco byl skutečně zázrakem i sám, konal zázraky a zázrakem je jeho kongregace. Proto všichni sv. otcové viděli v jeho odchovancích nejlepší apoštoly církve a nynější sv. Otec vidí v nich hlavní pracovníky na poli sjednocení. V této věci čeká důležité poslání pro národy slovanské, především pro československý. Myslím, že náš národ je v tomto ohledu ještě, ač nepopulanější, přece dosti slabý. Je třeba, aby katolicismus napjal všechny své morální i hmotné síly a obrátil pozornost na vše, co by vedlo k jeho prohloubení a utužení. Za těchto okolností by asi nebylo zbytečným poznati Salesiány, zvláště nyní, když to udělali Slováci a když zde už jakýsi základ je. Přes sto stud. slovenských se připravuje (mezi nimi nás 7 Čechů) pro budoucí misijní činnost ve své vlasti, a Slovensko je vítá, připravuje jim ústavy.

Což nedalo by se ještě i u nás více docílit láskou, která je trpělivá, dobrotivá, která nezávidí, těší se nadějí a všechno trpělivě snáší? Myslím, že česká srdce se

dají rozehráti, podařilo se to v Itálii v právě tak těžkých dobách. A práce je tak mnoho! Tolik mládeže dělnické nebo nezaměstnané potuluje se a v ní vyrůstají noví lidé se starými maskami. Takové by salesián mohl vychovati, vyučiti řemeslu neb dáti mu možnost studovat. Naše katol. organisace nemají též svých stálých vůdců! Hlavně však naše střední školy potřebují velkých reforem. Vede-li se tedy už jakýsi ten boj o katolickou školu, nepřišli by tu Salesiáni vhod? Právě dnes nám docházejí radostné zprávy ze Slovenska, jak přímo nabízejí slov. biskupové místa pro Salesiány.

Jörgensen na svých potulkách po Itálii, jež byly příčinou jeho konverse, byl dojat hlavně dílem Dón Boscovým a pravil: „Don Bosco byl největším svědkem našich dnů, že křesťanství a civilisace jedno a totéž jsou,” dlužno ovšem přidati, že dovede býti pedagogem, filosofem i svatým knězem a dovedl své snahy uvést i v praxi svými velkými skutky. Sem by měl dospět i každý katol. student. Skutky lásky a sebeobětí jsou cílem mladého člověka pro tento svět — jimi dláždíme si nejjistější cestu k novému životu. To bude asi i nejlepší oběť, kterou může člověk přinést církvi a národu.

Posud vyšel v češtině životopis D. Boscův v cyr. met. nakladatelství v Praze. Je to pouze malý výtazek. Obširnější studie o Don Boscovi otevřela by jak pro mládež, tak pro vychovatele, zvláště kněžstvo, nový poklad ponaučení, příkladů a zázraků**). „Sempré avanti.”

*) Posud bylo o životě a zázracích konáno 252 církevních zasedání, a právě tato rozsáhlá práce zkoumání jeho života, oddaluje jeho svatořečení.

Bohumil Rejha:

Z dějin mezinárodních řečí.

Různost jazyků a potřeba dorozumívati se s lidmi různých národností nejen nutila vždy člověka, aby se učil cizím jazykům, ale dala i několikrát v dějinách vznik mezinárodní řeči, společné mnoha národům v některé oblasti. Nejčastěji jazyk národa zvláště vzdělaného nebo vládnoucího, stal se pomocným jazykem okolním národům. Skoro všude, kde se mluví na malém území mnoha jazyky, (v Indii, v Africe na několika místech), existuje i nyní ještě společný jazyk pomocný.

Nejstarším takovým zjevem jest jazyk zvaný sanskrt¹⁾.

Asi ve 4. tisíciletí př. Kr. vnikl mezi obyvatelstvo Pendžabu a pak i do ostatní Indie arijský kmen Vedů. V řeči Vedů byly sepsány dávnými básníky známé knihy o slávě bohů. Rozptýlením národa po nové ohromné vlasti rozdělil se jazyk Vedů po staletích na přecetné jazyky a nářečí. V prvním tisíciletí př. Kr. vyvinul se v Indii jazyk, který se zvolna rozšířil jako pomocný dorozumívací prostředek a jako jazyk posvátných obřadů po veliké části Indie, jazyk, nazvaný sam-skritás, t. j. dokonalý (nebo také: vytvořený, z čehož soudí Švéd Aug. Strindberg, že by to mohl býti jazyk umělý), později zvaný sanskrt. Jazyk tento, vzniklý na podkladě různých nářečí vedských, byl i mluvnicky dobře vypracován, hlavně zásluhou bramána Paniniho (ve 4. stol. př. Kr.), jehož dílu se dosud znalci obdivují. — Z nářečí vedských vyvinula se nářečí prakrtská, z nichž jazyk „pali“ jest dosud posvátným jazykem budhistů, z prakrtu pak vyvinuly se nynější jazyky indické. Ale starý posvátný sanskrt nevyhynul. Dosud učí mu bramáni na svých školách, ba vydávají se i četné časopisy, i deníky, psané sanskrtem. Tisíciletí vytvořila sice mnohé nové pojmy, ale nevyčerpitelná bohatost, ohebnost a schopnost tvořiti nová slova zachránily sanskrt.

Druhým zvláště významným jazykem mezinárodním byla řečtina, pomineme-li perštinu, která převládala v části orientu jen po dobu slávy perské veleříše. Řečtí kupci a filosofové zjednali v posledních stoletích př. Kr. svému jazyku převahu namnoze i nad národními jazyky po východních březích Středozemního moře. I knihy Nového Zákona kromě evangelií sv. Matouše byly původně sepsány jazykem řeckým.

¹⁾ Viz Exkurseto en la historio di la mondlinguo, P. Ahlberg, Stockholm 1915.

Od 3. stol. př. Kr. šířila se všude tam, kam zasáhla vojenská moc římská, latina. Římská vzdělanost, naučená většinou od Řeků, a horlivá kolonisace dobytých zemí způsobily polatinění obou Galii, Hispanie, Dacie i jiných provincií. Později, hlavně vlivem stěhování národů, vystřídal latínu nové národní jazyky. Ale latina nevyhynula ani když se stala mrtvým jazykem. Zůstala nejen církevním, ale i vědeckým a diplomatickým jazykem po všechna staletí až do minulého věku²⁾. Ovšem časem natvořilo se množství slov, která úplně chyběla ve slovníku výmluvného Cicerona. Proto tolik horlil humanisté ve 14. a 15. stol. pro očistu latiny. Poněkud očištěná latina udržela se ještě několik staletí jako jazyk vznešených a vzdělaných a to zcela uměle přísným napodobováním starověkých vzorů. Horliví ctitelé latiny, humanisté, věnovali všechnu péči její klasické čistotě a znemožnili jí účast na všedním životě, nedovolili jí, aby se z něho něčemu naučila. Předhumanistická latina byla „barbarská“ a života schopná, pohanistická byla klasická a čím dále tím méně životná. Když nesmírný rozvoj věd v 19. stol. vyžadoval spoustu nových slov, přešla věda k oživujícím jazykům národním. Pokud ještě se užívalo latiny i nadále, musilo se přemnoho vypůjčovat z řečtiny, k níž se utíkala latina často již za svého rozkvětu. Jen teologie, filosofie a právníctví mohou se zdarem býti dosud pěstovány latinsky, neboť mají bohatou latinskou literaturu a nepostoupily tak náhle jako vědy empirické a technické.

Právě nesmírným rozvojem věd, obchodu a vůbec styků mezinárodních po rozšíření parních strojů, stala se mezinárodní řeč zvláště potřebnou. Proto se pomýšlelo na zvolení některého národního jazyka za mezinárodní. V diplomatických kruzích jest nejoblíbenější francouzština, v obchodě nejrozšířenější angličtina. Bylo však poukázáno na to, že národ, jehož jazyk by se stal mezinárodním, nabyl by veliké převahy v obchodě i ve vědě, a na to, že, ježto sebevědomí národů jest oprávněno stejně jako hájení zájmů politických a hospodářských, žádný větší národ by se nikdy neponížil před jiným a nestal by se jeho podporovatelem³⁾.

Zvláštní obliby nabyla myšlenka zavedení francouzštiny a angličtiny jako jazyků mezinárodních. Ve Francii ji šířili Pavel Chappellier (1902) a Albert Dauzat (1915). Nejzávažnější odpovědi na jejich brožury uveřejnili v četných člancích, v časopisech L. de Beaufront, L. Couturat i jiní. Jejich důvody byly: Mimo Angličany a Francouze sotva který větší národ by přijal za své pomocné jazyky dva cizí jazyky, sotva dokonalejší nebo snadnější než jeho. Zvláště Němci by asi žádali němčiny a angličtiny, neboť němčina jest jazykem stejně vyspělým jako francouzština a má lehčí pravopis (větší shodu mezi výslovností a písmem) při téměř stejném počtu lidí, mluvících jedním nebo druhým jazykem. Připojení pak k angličtině a frančtině němčinu jako jazyk mezinárodní není vůbec žádným řešením, neboť naučiti se třem národním jazykům jest úkol přímo ohromný. Ostatně proč by se pak nedomáhali i Rusové, Španělé, Italové i jiní podílu na mezinárodní své řeči? Zůstal by tedy stav takovým, jakým jest.

Poměrně malicherné byly návrhy na zavedení „filosofických jazyků“³⁾, na něž pomýšleli filosofové Descartes, Leibniz, dále Wilkins a Dalgarno. Becher a nově Hilbe chtěli číslovati pojmy, jiní chtěli tvořiti jednoslabičné sestavy souhlásek se samohláskami a přidávati jim libovolně určitý význam a pod. Všichni žádali příliš mnoho od paměti a neuvážili ohromnosti počtu pojmů.

Mnohem lepším se zdálo mnohým opuštění klasické latiny, obohacení latiny moderními výrazy a zjednodušení mluvnice. Tím zašlo se na pole jazyků umělých. Jiní radili, aby se raději zjednodušila mluvnice (Faiguët 1765, Schipfer 1839), ač je sotva uvěřitelné, že by některý národ propůjčil svůj jazyk takovému zmrzačení. Stávala se nejpříjemnější myšlenka vytvoření umělého jazyka, jenž by obsahoval kmeny latinské a řecké, pokud se vyskytují v mezinárodním vědeckém názvosloví, jinak však měl zřetel i na živé jazyky, neboť jinak by jeho slovník nebyl dosti mezinárodním a stranil by národům románským. Nechybělo ovšem těch, kdo tvrdili, že takový jazyk jest zhola nemožný, ač mohli pouze na to poukázat, že nikdy před tím nebyl. Ti, kdož byli přesvědčeni o možnosti umělého jazyka, poukazovali na to, že existuje již mezinárodní

²⁾ Rozmachem islamu rozšířila se nesmírně arabština po Asii a Africe (i ve Španělsku.)

³⁾ Viz L. Couturat, *La Langue internationale*, česky v překladě J. F. Khuna.

slovník bohatší a rozšířenější, než by kdo myslel. Nesčetné pojmy vědecké i lidové mají stejná jména ve všech evropských jazycích (krystal, tabák, růže atd. atd.; množství jich uvádí L. Couturat v uvedeném spise). Mluvnice umělého jazyka mohla by být nad pomyslení jednoduchá, pravopis přesně fonetický; vyloučily by se hlásky pro většinu národů těžko vyslovitelné (ü, anglické obojí th, ñ, ð, ʃ, ř atd.), rovněž rozdíl mezi dlouhou a krátkou samohláskou. Takový jazyk by mohl být mnohem snadnější a také po stránce logické dokonalejší než kterýkoli jazyk přirozený.

V naději, že vytvoří takový jazyk, sestavil bavorský pastor Johann Martin Schleyer svůj „Volapük“ a předložil jej světu r. 1880. Po krátkém rozkvětu Volapük rychle zašel, neboť měl příliš mnoho nedokonalostí a byl samými stoupenci zaměněn dokonalejším Esperantem. Tvůrcem Esperanta byl polský lékař L. L. Zamenhof, který uveřejnil svůj jazyk r. 1887. ruskou brožurou „Medžunarodnyj jazyk“ a později knihou „Fundamento de Esperanto“. Kolem r. 1900. rostl počet umělých jazyků ustavičně, ač proti myšlence takového jazyka vystoupili mnozí, ale žádný jazykovědec světového jména. Naopak několik světových filologů prohlásilo, že ctí úsilí o dokonalý mezinárodní jazyk. Byli to hlavně universitní profesori: Max Müller v Oxfordě, Otto Jespersen v Kodani, Baudouin de Courtenay v Petrohradě, Hugo Schuchardt ve Vídni a S. Lombros v Athénách. R. 1900. zvolila řada mezinárodních sjezdů na světové výstavě pařížské delegaci pro zavedení pomocné řeči. Delegace znamenitě rozšířila myšlenku umělé řeči. Do října 1907 přistoupilo k ní 310 vědeckých, turistických, obchodních i jiných spolků; 1250 učenců podepsalo její program. V říjnu 1907 sešel se v Paříži 16ti členný výbor delegace, který pečlivě prozkoumal Esperanto, jež r. 1905. prokázalo svou životnost na svém prvním kongresu v Boulogne-sur-Mer, Idiom neutral, Latino sine flexione, Novilatin, Universal, Spokil, Parla, Modrou řeč atd., skoro 100 navrhovaných jazyků. Konečně přijato všemi hlasy i hlasy esperantistů prohlášení, že žádný z existujících jazyků nemůže být přijat jako celek a beze změny, ale výbor usnáší se přijmouti v zásadě Esperanto pro jeho poměrnou dokonalost a rozšíření, avšak s výhradou změn, jež má provést stálá komise v duchu porad delegace a návrhu „Ido“ (od L. de Beaufronta), možno-li v souhlase s esperantským jazykovým výborem⁴⁾. Bohužel tento výbor i Zamenhof, který byl již několikrát navrhoval dalekosáhlé reformy ve svém jazyce, prohlásili Fundamento nedotknutelným. Stálá komise, složená z markýze L. de Beaufronta a universitních profesorů: Ostwalda, Baudouina de Courtenay, Jespersena, Couturata a Leau-a, a za účasti nesčetných dopisovatelů do časopisu „Progreso“, provedla do r. 1913. s největší péčí opravu Esperanta⁵⁾. Ti z esperantistů, kteří měli příležitost poznati nový jazyk, Esperanto Reformované čili Ido, přestali se většinou obdivovati slepě Fundamentu se všemi jeho zřejmými chybami a přešli k Idu⁶⁾. Hlavní esperantské časopisy však zahájily proti Idu krutý boj, podnikajíce řadu osobních útoků, ale vyhýbajíce se namnoze jazykovým otázkám, zvláště porovnání textů v obou jazycích.

Idu ublížila velice světová válka, která je zastihla v samém počátku, ale přece vykazuje lepší úspěchy než jaké mělo Esperanto ve svém 11. roce trvání. Jak prakse ukázala, vyniká Ido nad Esperanto libozvučností, přirozeností, mezinárodností slov a proto větší snadností, přesností nutnou ve vědě a bohatším slovníkem.

Co se týká katolíků, mají silný podíl ve vedení hnutí esperantského i idického a mají i zvláštní sdružení.

Nynější stav v otázce mezinárodních jazyků není utěšený. Mnozí považují tuto myšlenku za utopii. Ostatní většinou nemají zájmu nebo času k učení se jazyku, který dosud neposkytuje zvláštních výhod těm, kdo jej umějí. Neveliký počet činných přívrženců jest žalostně rozdělen na esperantisty a idisty. Tento rozkol jest zatím neodstranitelný, neboť málokterý idista opustí svůj dokonalejší jazyk a málokterý esperantista nepohrdá Idem⁷⁾.

⁴⁾ Viz Dějiny našeho jazyka, O. Jespersen, česky J. Kajš.

⁵⁾ Viz Oprávněná reforma Esperanta, L. Couturat, česky J. F. Khun.

⁶⁾ Přes četné vady ctí Fundamento svého tvůrce, který nejsa filologem z povolání vytvořil esperanto zcela sám a to od 14 do 19 let věku.

⁷⁾ Hnutí esperantské u nás vede Asocio na Václavském nám. v Praze, idické hnutí Chekoslovakian Ido-Federuro, Praha VIII.-354.

R O Z H L E D Y

ORGANISAČNÍ. — POVŠECHNÝ.

Valné hromadě Ústředí katol. student. čl., konané letos 5. srpna na Velehradě, předcházela porada duchovních rádců našich organizací a říšská pracovní konference. Na dopolední poradě v pondělí 4. srpna byly probrány směrnice působením duchov. rádců ve student. spolicích a připraveny některé náměty pro říš. prac. konferenci, jejíž odpoleční jednání místy po přespříliš ostrých debatách stanovilo program valné hromady. Jednalo se o návrhu na změnu stanov Ústředí, o duchovním rádcí Ústředí, Mikuláš. daru, praktickém provádění myšlenky cyrilometod. a j. Referát o moderních tancích zakončený doporučením, aby naše studentstvo se jim neoddávalo, přijat byl spontánním potleskem; z referátu sociálního a organizačního bude v příštím čísle učiněn stručný obsah. Kol. předseda Drobný zahájil ve Slovanském sále delším proslavem o 8. hodině ráno valnou hromadu Ústředí, již bylo účastno 92 delegátů SSS, zástupci akad. a bohoslov. spolků a nebývalý počet studentstva. Po předsedově uvítání přítomných vzácných hostů pp. prof. C. Ježe T. J., vicepresidenta senátu probošta P. Valouška, poslance P. Rýpara, prof. Drobného, redaktora P. Světlíka a dra Taubra, přečetl kol. mpřed. Šob řadu telegramů a pozdravných přípisů, jako od ndpp. arcibiskupa dra Prečana, biskupa dra Kašpara, ministra dra Dolanského, místopředsedy posl. sněmovny dra Hrubana, Slovenské Ligy Akademické, Ústředí Omladiny a j. Ústní projevy pronesli téměř všichni naši hosté, za Ustredie v Bratislavě kol. Ing. C. Stano, za jihoslovanské katol. stud. kol. Sedivý. Na to byl poslán sv. Otci Piu XI. pozdravný telegram, tlumočící dětinou lásku a věrnost katolického studentstva. Přikročeno k pořadu vlastního jednání. Po přečtení protokolu loňské valné hromady schváleny nové stanovy Ústředí, v nichž byla důsledně uplatněna zejména demokratická zásada poměrného zastoupení. Obsáhla zpráva jednatelská vskutku vyčerpala činnost Ústředí a celé organizace až do podrobností, pověděla mnoho zajímavého a podala výstižný obraz o celkovém stavu našeho hnutí. Povzbudivě působilo hlavně konstatování vzrůstu organizovaných našich studentů o 10%, studentek o 25%. Ze zprávy pokladnickovy dověděli jsme se i o výsledku akce Mikuláš. daru, jehož rozdělení provázela živá debata. Kol. Vysloužil podal zprávu jako pokladník „Jitra“, načež zprávy všech funkcionářů schváleny. Dále byly přijaty dvě resoluce navržené výborem Ústředí (v. níže) Po odhlasování abulatoria odstupujícímu výboru přikročeno k volbě výboru nového, který byl takto ustaven: předsedou JUC. Formánek, I. místopřed. JUC. Drobný, II. místopřed. bohoslovec Dörner, tajemníkem JUC. Králíček, pokladníkem MUC. Kotek, pokladníkem „Jitra“ RNC. Vysloužil, členy výboru: JUC. Drápalíková, JUST. Rozehnal a PhSt. Dušek. Do smírčí rady zvoleni: dr. Haas, dr. Plocek, MUC. Šob a PhC. Frydrych. Odpoledne se konala za předsednictví dra Smoly slavnostní studentská schůze s programem cyrilometodějským. Po skvělé řeči P. Mg. F. Nesrovnala T. J. a bouřlivě aklamovaných pozdravech milých hostů z Francie putovalo korporativně shromážděné katolické studentstvo k hrobu svého nezapomenutelného „tatička“, ndp. arcibiskupa dra Stojana, aby aspoň tichou modlitbou u jeho prostého místa odpočinku odměnilo se jemu za to vše, co pro ně vykonal.

Byla to zajisté krásná slova, jež před vchodem do Stojanovy kaple pronesl pak náš obětavý přítel, dr. Tauber, a v duši každého studenta zanechala mocné dojetí... Večer téhož dne oddalo se studentstvo sladkým mysteriím duchovních cvičení. Středoškoláci je konali ve velehrádu, akademikové a katol. inteligenti jako první své exercicie v kapli Stojanova; prvních bylo na 220, druhých 70. Naše slavnosti na Velehradě zakončily studentky, které v počtu 112 konaly tam své exercicie ve dnech 11.—15. srpna. —ka.

Naše prázdninové podniky a činnost letošního roku podaly nový důkaz nejen o stálém početném vzrůstu řad organizovaného katolického studentstva, nýbrž hlavně o ideovém rozmachu, vnitřní síle našeho hnutí. Byl to opět historický, slovanský Velehrad, kde i letos se sešlo na 450 katol. studentů, aby si vyřídilo své věci organizační a pak při exerciciích v posvátném klidu oddalo se povznášejícím, vnitřně očistujícím meditacím, které dovedou na celý rok dáti duši svěžest, nadšení a sílu. A zvláště tohoto roku, kdy Velehrad po velkolepém sjezdu unionistickém byl jakoby nabit vzorem všech těch krásných pronesených myšlenek a vznešených snah, pros. cen vzněcujícím nadšením pro velký ideál slovanské UNIE, toto prostředí bylo jako stvořeno pro naplnění mladých duší novým zápallem, nezdolnou odvahou do úporné práce za vytčené cíle. A bylo-li tvrzeno po skvělém průběhu unionistického kongresu, že Velehrad stává se centrem snah unionistických, nejvhodnějším místem pro řešení soudobých aktuálních otázek vědecko-církevních, ba střediskem vzdělaného křesťanského světa vůbec, možno plným právem říci, že i katolické studentstvo pohlíží již dnes na Velehrad jako na tradiční místo svých porad, nejvydatnější svůj zdroj duševních darů a síly do dalších bojů, nehledíc ani k obecně příhodné poloze místa ze všech částí republiky. Naši studenti tak si Velehrad oblíbili, že sotva kde jinde bylo by vhodné pořádati duchovní cvičení vždy onoho „několikátého“ roku místo podniků organizačních, jak to letos na valné hromadě Ústředí bylo usneseno. Ale nejen velehradské exercicie se úplně vdařily, nýbrž i do Chrudimi (studentky) a Hradce Králové sjelo se ve dnech červencových velmi četné okolní katol. studentstvo, aby v odloučení od družného života sblížilo se se svým Pánem. Jaký to radostný fakt, že rok od roku naprosto dobrovolná účast našeho studentstva na duchovních cvičeních stále vzrůstá! Těch 600 katol. studentů a studentek, kteří letos o prázdninách přijetím Nejsvětějšího Těla dokončili své 4 denní vnitřní obrozování, je jediné schopno bloudící národ a společnost dovésti k pravé metě. —č—

Kongres unionistický, který se konal letos 31. července — 3. srpna na Velehradě, byl velkolepý jak vzhledem k hojnému počtu účastnících učenců a hierarchů z celé téměř křesťanské Evropy, tak také vysokou úrovní svého sjezdového jednání. Není pochyby, že tento sjezd znamená další velký krok vpřed v řešení otázky spojení všeho Slovanstva na podkladě náboženském a církevním. Obecný světový kongres unionistický bude konán na Velehradě

každého třetího roku a v mezidobí uspořádají se v různých slovanských zemích unionistické porady. Sjezdovým referátům, které přednášeny latinsky, byli přítomni četní naši akademikové. Kongres byl zakončen v neděli 3. srpna svěcením Stojanova, moderně zařízeného poutního domu, který katolický lid vystavěl zároveň jako velký pomník „tatičkoví Stojanovi“. Při této příležitosti promluvili za katol. studentstvo kolegové Šob a Sochorec. Katolické studentstvo zcela se staví do služeb vznešené myšlenky unionistické, kterou horlivě pěstuje ve svých cyrilometodějských odborech, aby mohlo o jejím ohromném významu především poučovati široké vrstvy našeho lidu. Jsme přesvědčeni, že idea Unie musí se státí majetkem a zájmem celého národa, aby zvítězila!

Sjezd „Pax Romana“ v Pešti. „Mír Římský“, vzájemná práce kulturní na podkladě katolickém je úkolem této federace, která sdružuje ústřední organizace katolických studentů z nejrůznějších států. Ve dnech 20. až 24. srpna t. r. konal se její IV. sjezd v hlavním městě Maďarska. Československo bylo zastoupeno 10 delegáty, tedy dosti čteně. Počtem převýšila nás pouze delegace anglická (přes 30 členů) a rakouská. Z ostatních států zastoupena byla Francie, Itálie, Polsko, Jugoslavia, Švýcarsko a Holandsko.

Po prvním dnu slavnostního zahájení nastala práce v komisích. Za čl. delegaci byl v propagační dr. Dvorník, ve finanční kol. JUC. Rytina. Naši delegáti účastnili se velmi živě jednání a jejich hlasu bylo dbáno. V komisi finanční řešila se hlavně otázka platební výše jednotlivých států a otázka národnostních menšin.

Je potěšitelným zjevem, že tu byla učiněna zmínka o práci na poli cyrilometodějském a sice nejen Slovany, nýbrž i Angličany. Svědčí to neklamně o tom, že „Pax Romana“ chce pracovati nestranně pro rozvoj katolicismu u všech vzdělaných národů tak jako to činí církev katolická po celém světě.

Jednalo se o různých věcech: o zájezdech menších skupin do cizích států, o výměně univerzitních studentů a studentských časopisů, o studování náboženských a nábožensko-historických otázek v jednotlivých státech, o organizaci katolických universit atd. Byly to vesměs dobré náměty, ale k praktickému jejich řešení nedojde asi tak brzy, aspoň velké jejich části.

Naše delegace ukázala Maďarům, s kterými jsme dosud nebyli ve styku, dobrou vůli. Proto i oni jednali s námi velmi přátelsky. Volný čas vyplnili delegáti tím, že si prohlédli výstavné budovy a památná místa města. Někteří zakončili sjezd společným zájezdem k Blatenskému jezeru.

Maďarští kolegové projevíli uspokojení nad tím, že naše delegace přijela v takovém počtu a hodlají navštívit Prahu, až se v ní bude konati některý z příštích sjezdů „Pax Romana“, snad šestý.

Karas.

Manifestační sjezd moravského pokrokového studentstva v Holešově, pořádaný 16. srpna t. r. u příležitosti jubilejních oslav tamního reálného gymnasia a student. spolku „Neruda“, byl hotovým fiaskem. Sjezd podal jen nový důkaz o ideové bezmocnosti a organizačním nezájmu a nekázni t. zv. pokrokového studentstva. Agitace, plakáty, letáčky, oznámení v denním tisku, všechno to nesehnalo do malé místnosti holešovského hostince než 64 (!) lidí, počítajíc v to 6členné předsednictvo, místní hosty, zástupce z Čech i několik našich studentů. A co říci o vlastním jednání? Bylo to stejně dusivé pro ducha

jako kouř z cigaret nudících se pánů i dam pro plíce přítomných. Sem tam kloudný námět, ale celek značil nejasnost zřejmou i zastíranou planými frázemi, nevěstnost a obecnou zmatenost, z níž referenti a debataři se zachraňovali „protiklerikálním“ povídáním. To byl jediný motiv, který vždy trochu nadchl řečníky a v posluchačstvu zbystril pozornost. Na programu určena jediné otázka stud. spolků, o níž pojednaly pouze tři referáty. Zajímavější již byla odpolední debata. Dověděli jsme se hlavně aspoň, že loňský jičínský „program“ je už starý i nejasný, že ideová činnost pokrokového studentstva je nemožná, což už dávno jsme tvrdili, a že už studentstvo již netáhne ani — hráza! — protiklerikální program! Zjistili jsme tam sice pro svou potřebu také jiné věci a zvláště špatně tajený strach ze vzrůstu a činnosti našeho hnutí. Do konce sjezdového jednání vydrželo 31 osob, z nichž 3 zvedly ruce pro a jeden proti navržené, mnohomluvné resoluci, která je neklamnou resonancí prázdnoty tohoto „manifestačního sjezdu pokrok. morav. studentstva“. Pokrokové studentstvo tedy cítí a přiznává myšlenkové vakuum a bezmocnost i organizační. A toto vlastní doznání nutí nás ještě horlivě se připravovati na těžké úkoly, jež nutně na nás v budoucnu čekají. Víme dobře, co máme činiti. Hnutí katolického studentstva stojí na neochvějně základně zjevené Pravdy, má jasný program a cíl: Renesance lidstva v Kristu!

—x—

Henryk Sienkiewicz do vlasti. V době ohnivé záplavy válečné, kdy hřměla děla a smrt kosila tisíce a miliony lidských životů, obrátil se celý vzdělaný svět zneprátených národů k Švýcarsku, kde skončil svou pouť syn nejvíce trpícího, roztržitého národa. Největší polský romanopisec proslavil svou otčinu po celém světě; jeho velkolepý obraz boje pohanského Říma s učením galilejských rybářů, obraz vítězství Kristova v „Quo vadis“ rozšířil se v milionech exemplářů různých řečí až na druhou polokouli.

V čase jeho smrti byli jsme zvyklí, ba až lhotejně k volání zvonů: Ave vita. Skon Sienkiewicz nepronítil národ, úpící pod trojími šiky. Proto dnes ozval se znovu hlas velké, spojené Polsky, pro kterou on se tolik obětoval, aby bylo tělo Sienkiewiczovo převezeno do vlasti a uloženo v starobylé katedrále ve Varšavě. O provedení tohoto významného činu stará se zvláštní výbor, jehož protektorem je prezident Rzeczypospolitej, St. Wojciechowski, předsedou maršálek senátu W. Trąbczyński. „Věříme, že duch Sienkiewiczův spojí srdce a mysl polské v jeden krásný souzvuk shody a bratrské lásky“, čteme ve výzvě výboru. Věříme!

K.

Adolf Černý, nadšený pěstitel vzájemnosti česko-lužické, slavil před nedávnem své šedesátiny, brzy po oslavách Mukových.

Sám a hlavně se svým starším společníkem, drem Arnoštem Mukou, vůdcem Lužických Srbů, procestoval několikrát zemi nejmenšího národa slovanského, sbíral s ním písně, stará podání, zkoumal mluvu jednotlivých nářečí atd. Výsledkem jeho hlavní životní práce je dílo „Lužice a Lužičtí Srbové“, v němž vykreslil život porobených Lužičanů od mládí až do hrobu. Stal se tak předchůdcem Viersetovým, který v poslední době ukázal světu bídné postavení Lužice v díle „Un peuple mortyr“. Dilem Černého neozývá se ovšem tak mocně bolestný nárek umírajících. Kdyby byl psal knihu o Lužici dnes, podobala by se jistě více zmíněnému spisu francouzskému. Vždyť Černý sám zasazoval se v lednu r. 1919 o osvobození této malé země s Bartem a Brylém.

Že si z celého slovanského světa nejvíce oblíbil koutek lužický, o tom nejlépe svědčí počet jeho větších i drobnějších prací o Lužici. Tak v jedné popsal tamnější svatbu, jinde řeší samu otázku existence Lužičanů. Vedle výboru básní největších synů Lužice Čišínského a Zejlera vydal překlad Hálkových „Večerních písní“. Lužičané vydali na paměť jeho šedesátin „Lužické obrázky“ v srbském překladu.

Mnoho také pracoval Černý pro vzájemnost česko-polskou. Směřovaly k tomu v poslední době jeho přednášky na lidové universitě (Wolna Wszechnica) ve Varšavě, při nichž vždy vytýkal vzájemné vztahy v historii a literatuře Čechoslováků a Poláků. Překlady Wyspiańskiego, články o Bělorusích, Jihoslovanech a nepatrné větvi Rezijanů v Itálii (při býv. hranicích goricko-gradišských) svědčí o jeho lásce, objímající téměř celý slovanský svět.

Své myšlenky vkládal do „Slovanského Přehledu“, který vydával 15 let, až do světové války. Kromě studií literárně-historických a folkloristických psal lyriku snivých tónů, hlásal návrat k ryzí lidskosti a k přírodě. Jestliže si Jan Rokytka zjednal svými básnickými sbírkami místo v české literatuře, pak práce Adolfa Černého pro lepší postavení bratrského národa na severu bude kdysi daleko více oceněna.

Karas.

Organisace katol. studentstva ve Španělsku.

Velice pěkný rozkvět hnutí studentského jeví se ve Španělsku. Organisace katolického studentstva založena byla tam 7. března 1920 a ihned po svém založení vzrostla tak velice, že dnes čítá více než 14.500 členů, což znamená 90% veškerého španělského organizovaného studentstva.

Organisace zahrnuje v sobě výhradně studenty vysokoškolské; studenti středoškolské mají organisace zvláštní. V každém městě, kde je vysoká škola, tvoří studenti každé fakulty zvláštní kroužek; kroužky pak jsou sdruženy v jedno sdružení městské. Tato sdružení tvoří větší skupiny, rozdělené dle jednotlivých provincií. Sdružení provinciální jsou zase podřízena ústředí se sídlem v Madridě. Sám král španělský Alfonso XIII. je čestným presidentem této studentské katol. organisace španělské a navštívil osobně také mnohé manifestace. Síla a mohutnost španělského studentstva katol. se plně projevila zvláště na všeobecném sjezdě, konaném letošního roku v Madridě, který byl beze sporu nejmohutnějším projevem katolického studentstva dosud vůbec. Sjezd navštívil také král, význačné osobnosti církevní i politické, četná aristokracie, zástupcové vysokých škol a jiní hosté. Jak je katol. studentstvo španělské činné, o tom svědčí nejlépe krásný příklad, že letos pořádalo ku počtě andělského doktora sv. Tomáše Aquinského 35 náboženských slavností a 25 akademii.

Ze studentského života ve Francii. Ve všech větších universitních centrech ve Francii existují sdružení katolických studentek, všude naprosto oddělená od sdružení mužských. Toto oddělování jde dokonce tak daleko, že svaz sdružení studentek odepřel i stálou spolupráci se svazem katolických studentů, vyhrazuje si jen dohodu v případě potřeby. Schůze konají se hlavně odborné pro jednotlivé fakulty, nebo dokonce obory studia. Mimo to bývají (řidší) schůze obecné, věnované hlavně otázkám náboženským. Větší sdružení mají i své domy (Paris, Toulouse) — foyer, v nichž se mohou dívky zdržovati celý den a kde se podává i občerstvení (jako naše mensy). Duší všech sdružení (i mužských) jest vždy duchovní rádce (aumonier).

V Paříži působí zvláště princ Ghika (konvertita). Studentky nevystupují na veřejnost; pěstují vnitřní prohloubení náboženského i vědeckého života. Výjimkou pracují některé v Equipes Sociales.

Equipes sociales (tovaryšstva sociální) jsou jakési osvětové sbory, sdružující vedle sebe studentstvo a zvláště inteligenci i pracovníky z nejširších vrstev. Cílem jejich je sociální sblížení, výchova mravní, zvláště mladších členů, pěstění citu vlasteneckého, života náboženského a zvláště šíření elementárních vědomostí z nauk potřebných pro život v pracujícím lidu. Byly založeny teprve r. 1919 v Paříži, ale rozšířily se už po celé zemi.

Vzrůst katolické církve je v posledních letech neobyčejný. V minulém roce byly znovu zřízeny 3 arcidiecese, 14 diecesí, 7 apoštolských vikariátů a 7 apoštol. prefektur, jak sdělují „Acta apostolicae sedis“. Westminsterský arcibiskup Bourne udává, že v posledních 7 letech přešlo v Anglii do katol. církve na 80 tisíc konvertitů, vesměs z nejváženějších kruhů. Dle posledního sčítání je ve Velké Británii 2.580.000 katolíků, 6 arcibiskupství a 12 biskupství. V papežském východním ústavě v Římě je 40 studentů, z nich 8 Arménů, 5 Bulharů, 4 Italové, 3 Francouzové, 3 Rumuni, 2 Ukrajinci, 2 Bělorusové, 2 Poláci, 2 Španělé. Z ostatních národností a států po jednom. Odchovanci tohoto ústavu budou s pomocí Boží apoštolovat po sjednocení národů.

Bulharsko. V letech 1904—13 postavil si sám národ bulharský v hlavním městě Sofii chrám sv. Alexandra Něvského za 6 mil. lvů (to by bylo dnes přes 2 miliardy K.). Chrám je památkou osvobození Bulharů za cara Alexandra II.

Chrám budovali a zdobili největší bulharští a ruští umělci. Spojením složek východní byzantské architektury s ozdobami stavitelství západní církve dostala budova zvláštní milý vzhled. Hlavní kopule je 45 m vysoká. Chrám pojme 5 tisíc lidí. Vejdeš-li dovnitř, zarazíš se. Prázdné. Není tu oltáře. Nebyla tu ještě přinesena Bohu oběť, neboť chrám nebyl dosud posvěcen. Napadne otázka: Kdž a jak se bude sloužit v tomto velechrámě bulharského národa oběť Bohu?

Po balkánské válce jevíly se snahy o unii s katolickou církví. Myslílo se i na to, aby chrám byl zasvěcen sv. Cyrilu a Metoději.

Věříme, že se dočkají Bulhaři lepších časů po zlých dobách utrpení, do něhož byl národ uvržen. Věříme také, že zazní kdysi dvanáct zvonů s věže velkolepého chrámu bulharského a budou hlásati Slovům jednotu.

—r—

Školství v Jugoslávii. Záhřebská „Riječ“ srovnává stav školství v Jugoslávii a naší republice. Ústavy střední a školy vysoké jsou sice mnohem mladší a nejsou tak zařízeny, ale jinak nejsou příliš pozadu za našimi. Zato počet měšťanských škol nedá se ani srovnati se stavem občanských škol v CSR. Podle statistiky z konce r. 1923 je občanských škol v Čechách 680, na Moravě 321, ve Slezsku 45, celkem v zemích koruny svatováclavské 1046. Počet jednorocních učebních kursů při měšťanských školách je v českých zemích 305. V Jugoslávii je měšťanských škol všeho všudy 90, hospodářských 70 (v CSR 500). — Největší rozdíl je však ve školství základním: Škol obecných v Jugoslávii 6747, u nás škol těch 13.633. Ještě patrněji se to jeví v počtu žáků na obecných a měšťanských školách: 284.500 v SHS, 2.186.320 v CSR.

Čeká tedy na bratry Jihoslovany mnoho práce, aby odstranili všechny nedostatky vzdělání a přiblížili se k poměrům u bratří na severu.

Albanie. Dne 28. listopadu 1912 prohlášeno bylo samostatné knížectví Albánské. Prozatímní vláda, zvolená nár. shromážděním ve Valoně, nabídla stolec princovi Vilémovi z Wiedu. V březnu r. 1914 nastoupil princ na trůn, ale dlouho v zemi nepobyl, neboť už v září t. r. opustil Albanii, když válečná litice přihnala se i do albánských hor. Země byla obsazena vojskem rakouským, částečně i dohodovým, hlavně Italy. — V prosinci 1918 zvolilo národní shromáždění v Drači prozatímní vládu. Po roce nahrazena byla řádnou vládou po schválení ústavy v Lušni. — V listopadu r. 1921 stanovila velvyslanecká konference v Paříži definitivní hranice Albanie. V posledním čase rozhodlo albánské národní shromáždění, aby země byla prohlášena republikou. Stalo se tak brzo po změně vládní formy v Turecku a Řecku. Plocha hornatého a divokého knížectví je 26 tisíc km². Obyvatel čítá země asi 800 tisíc; jsou to většinou Albánci. Náboženství jsou pravoslavného, mohamedánského a částečně katolického. Pravoslavná církev se podobně jako v jiných balkánských státech osamostatnila. Pracuje se tam mezi pravoslavnými kruhy kněžskými na sjednocení s církví římsko-katolickou. I řecko-katol. církev má několik set věřících. — Hlavním městem Albanie je Valona, druhým důležitým místem je Drač. Zaměstnáním jsou obyvatelé Albanie pastýři. Země je bohatá na kozy a ovce. Z divoké zvěře vyskytují se kamzíci, medvědi, daňci, ryši, vlci a kanci, na které se konávají velké lovy. Řeky a hlavně jezera, z nichž největší je skadarské (370 km²), oplývají rybami. — Albánci nazývali Turci Arnauty. Slovo „Arbanasi“, vyskytující se hojně v srbsko-chorv. epice, mizí pomalu z jazyka. Kmen albánský je zbytkem starého národa Ilyrů a je příbuzný s Bretoňci, Basky a Kelty. Všecky ty malé kmeny jsou potomky nejstaršího evropského obyvatelstva. — Kolonie albánské jsou dodnes ve Sréčmu (Slavonie), četné osady v Bulharsku, v Besarabii, jedna ves u Zadru a velký počet v jižní Itálii, hlavně v Kalabrii. Známí jsou jako drsní horalé a zuřiví bojovníci, jmenovitě krevní mstou, která přechází i s pokolení na pokolení a trvá tak celá desetiletí. Jazyk Albanců, který se vyvinul ze staré ilyrštiny, přejal mnoho cizích žvlů, zvláště románských. Literatura datuje se od XVII. stol., kdy byly v Římě tištěny náboženské knihy. Skrovná literatura vznikla později v koloniích italských. V okolí Skadru žije menší počet Srbů. Jihoslované domáhali se před časem tohoto území, ale nebylo jim přiznáno.

Karas.

Jak veliké má Amerika národní jmění.

Koncem r. 1923 měly Spojené Státy severoamerické skoro 320 miliard dolarů národního jmění, t. j. přes 11.000 miliard čili přes 11 bilionů Kč. Proti r. 1912 stoupl národní jmění americké o 72 procent. Ceny pak se zvýšily o 65 procent.

Drači v Mongolsku. Od r. 1920 do 1923 zkoumala americká vědecká expedice, skládající se z 25 účastníků, mongolskou krajinu pod Altajem a našla tam přes 1000 zbytků vymřelých ještěřů druhu *Dionosaurus*, mezi nimi 12 zcela zachovalých exemplářů délky více než 10 stop, a 25 vajec průměru 7 coulů. Vejce byla uložena v tvrdém pískovci, který ovšem původně byl sypkým pískem, tak jako dosud krokodilové svá vejce kladou do teplého písku na břehu řek.

Dr. Jos. Kratochvíl:

Přehledné dějiny filosofie. (Brno 1924, str. 188). Dějiny filosofie, toť vlastně dějiny lidského nazírání na svět, Boha, na duši lidskou atd. Jestliže se vyznačuje myšlenkový vývoj lidstva jako ustavičné hledání Boha, počínaje dobou nejstarší, jsou dějiny filosofie dějinami hledání Boha. Jednotlivá období jsou v této knize pěkně učeněna v přehledné celky, od filosofie indické a řecké, která vrcholí u Sokrata, Platona a Aristotela, k filosofii středověké, kde naši pozornost zvláště poutá scholastika. Scholastika souvisí těsně s náboženským nadšením, jež dalo vznik obrovským řádům mnišským a rytířským, pronikala život tehdejší společnosti. Ducha této doby vidíme stejně v umění stavitelském jako v hudbě a poesii, vidíme gotické katedrály, stěsňující myšlenku syntese a harmonie, které měly a chtěly povznést duši lidskou k nebi, které hlásaly vítězství ducha nad hmotou, které v poesii daly nám nádherné veledilo Dantovo s celou svojí vášnivou láskou a úsilím pro nadpřirozeno. Sv. Tomáš s celým kruhem, ba zástupy učenců hlásají pravě zřídlo věčné pravdy — Boha, tak nadšeně a tak vědecky, že dnes vracíme se znova k jeho stavbě. A co říci o mystice? O té zde řečeno pro začátek dosti a čtenáři podána ukázka veliké síly a mohutnosti její. Novověk ve filosofii znamená roztržství na několik směrů, pochybnost, skepsi, kde nastává boj duchů, trvajících vlastně dodnes, ať mluvíme již o racionalismu, nebo empirismu, o filosofii Kantově, Heglově, Fichteově, Schellingově, Herbartově, Schopenhauerově atd. Filosofie současná a její ideje znamená jakési přípravy, věstící nově, lepší příští, jehož počátkem je směr — novoidealismus. Zvláštní kapitola je věnována speciálně české filosofii, od zakladatele jejího Tómy ze Štítného, Chelického, k novým učencům (Durdíkovi) a filosofům současným. Zakończeno toto oddělení filosofie křesťanskými, jako soudobí filosofie křesťanského novoidealismu. Ke každému odstavci je připojena příslušná literatura, pro další studium. — Pro nás, pro členy a členky našich S. S. S. jest tato kniha nutným vodítkem a rádcem ve filosofii, neboť stojíc pevně na základě křesťanském, hodnotí nestraně jednotlivé jevy a období. Odporuji ji prot' všem, v knihovnách našich S. S. S. měla by býti všude vedle „Úvodu do filosofie“, vydaného týměž autorem.*) J. Pelikán.

*) Obojí zašle obratem L. Kuncíř, knihkupec Praha II., Voršilská 3.

Resoluce valné hromady.

1. Valná hromada Ústředí katol. stud. čs., konaná na Velehradě dne 5. srpna 1924, se usnáší, aby duchovním rádcem Ústředí byl předseda náboženské sekce, jmenovaný nejdůst. episkopátem pražským po návrhu Ústředí.
2. Valná hromada ustanovuje, aby vždy po několika letech upuštěno bylo od pořádání sjezdů a místo nich konaly se exercicie.

Majitel, vydavatel a nakladatel: „Ústředí katolického studentstva československého.“ — Odpovědný redaktor: PhC. František Karas. Tiskne: Československá akciová tiskárna v Praze II., Spálená 15.

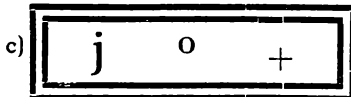
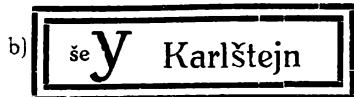
? ?

H Á D A N K Y

? ?

VEDE C. E.

Rebusy.

Přesmyčka literární.

Pluk choyá čest.

Číselka.

(J. V. Hysle.)

Ten, kdo 12345 očí mívá,
126345 srdce v sobě skrývá.

Žertovné hádanky.

(K. T.)

a) Dne 1. února ráno šlo 5 pocestných do města, jehož bylo možno dosíci za dobu jednoho dne. Čtyři z nich pátého předhonili, a on přece tam přišel hned po „prvním“; jak se to stalo?

b) Který obraz není možno darovat ani prodati?

Rozšiřovačka.

(J. V.)

vznešená osoba
domácí zvíře.

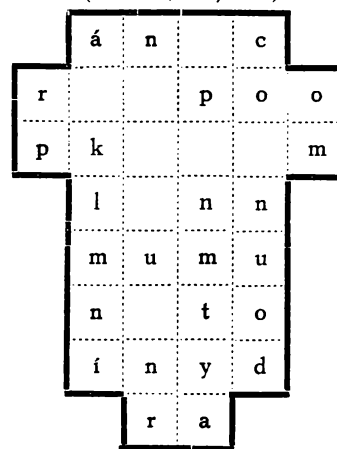
Oříšek početní.

6	9	12
15	18	21
24	27	30

Číslce do obrazce vepiš tak, aby součet ve všech směrech činil 54.

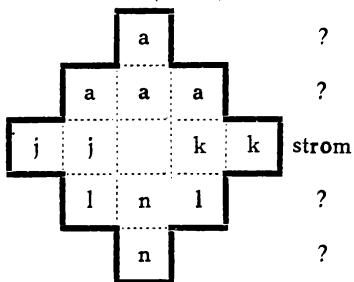
Královská procházka.

(F. Suk, Dejvice.)

Křížovka.

(L. G.)

Skrývačky.

(J. V.)

1. Lovec má na hon spěch.
2. Krásná je Orava pod Tatrami. Havíř v „l“ jde za svou prací,
3. Ctírad, Otakar, Celestín, Ivan, večer v „m“ svůj zas se vrací.
Matyáš, Kunhuta.

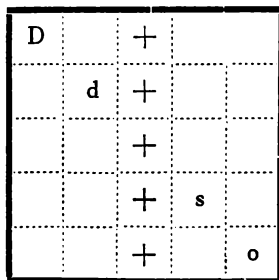
Záměnka.

Doplňovačka s tajenkou.

(Orlík.)

Doplňovačka s tajenkou.

(J. T.)

město ve Francii

?

horstvo na Slovensku

jihoevropský přístav

japonské město

+	f		
+	b		
+	l		
+	a	.	
+	s		
+	o	.	
+		.	.
+	h	.	
+	o		
+	m	.	
+	o		
+			
+		.	
+	t	.	.

stát v Asii

drahé dřevo

zvíře

biblické jméno

(nosič břemen) ?

pták

strom

dobrý sluha

hmyz

mužské jméno

část těla

prvek

?

člen rodiny

Rebus.

Výpustka.

S „r“ básník dobře známý tobě,
bez „r“ dřevo drahé v této době.

Funkcionáře a členy SSS upozorňujeme
na knihu, vydanou „Ústředím“ pod názvem:

Organisační příručka.

Cena 1 Kč.

Našemu studentstvu vřele doporučujeme

Aleš Ušeničnik.

Kniha o životě.

Cena 18 Kč.

Na skladě má: Ústředí katol. studentstva čsl., Praha II., Voršílská 1.

Všemu studentstvu

vřele doporučíme vědecké dílo Dra. Sedláka:

MISTR JAN HUS.

Je třeba, aby každý student byl dnes podrobně s celou
otázkou obeznámen.

Na skladě má:

Ústředí katolického studentstva čsl., Praha II., Voršílská 1.

Cena 12 Kč.

JITRO

O B S A H

ROČNÍK
VI.

Fr. Formánek: Co chceme. — Ad. Fr. Slavec: Šedé stíny ve tmě. — Dr. K. Vrátný: Stigmata sv. Františka z Assisi. — Jos. Vraštil T. J.: Vše-slovanský památník českého studenta z let čtyřicá-tých. — Jaroslav Dyjský: Motiv podzemní. — T. B.: Něco z fotografie. — A. V. Mil: Zapomenutý hrob. — Fr. Čermáček: My tři. — M. Kubasák: Veselosť. — L. Franěk: Kdy se objevil člověk na zemi. — M. Keltnerová: Zpěv adónského verše. — J. M.: Z cesty do Cařihradu. — Matej Kubasák: Keď vietor obnažuje moju bledú tvár. — K. T.: Jan Žižka z Trocnova. — A. Láska: Křivoklát. — F. Z.: Něco o železe. — Al. Keltnerová: Bůh volá! M. K.: Podzim. — Matej Kubasák: Rozhovor so svojím srdcom. — Rozhledy: Organisační a povšechný.

ČÍSLO
2.

V P R A Z E V Ř Í J N U 1 9 2 4.

J I T R O

vychází počátkem každého měsíce kromě hlavních prázdnin. — Redakce a administrace: Praha II., Voršilská 1. — Telefon 4890 IV. — Předplatné na půl roku 4 Kč pro studenty, 8 Kč pro nestudenty.

Z redakce: Číslo vychází s podobným látkovým rozdělením jako minulé. Poněvadž se nám nedostává zábavné prósy jako léta minulé, upozorňuji pp. odběratele na anketu, kterou redakce vypisuje. Příští číslo vyjde počátkem listopadu. Uzávěrka 15. října.

Letošního roku budou honorovány některé příspěvky, zvláště pěkné. Vítány budou různé humoresky ze studentského života, kratší novely a jiné druhy zábavné prósy. Někteří pisatelé dostali už honorář za své příspěvky do 1. čísla. Upozorňuji, že redakce příspěvků nevrací.

Vypsání ankety: Abychom zvýšili zájem našich čtenářů a zároveň i zvěděli, co nejvíce zajímá dnes českého studenta, vypisujeme tuto anketu. Uspořádána bude tím způsobem, že na téma, které navrhne většina čtenářů, bude uspořádána rozprava. Nejlepší odpovědi pak budou postupně otištěny v Jitře a odměněny cenami: I. 50, II. 30 a III. 20 Kč. Prosíme, aby naši čtenáři zaslali redakci návrhy, o které otázky by se měla rozprava uspořádati. Otázka může se týkat kteréhokoliv oboru, na př. života národního, společenského, literatury, sportu atd. Z došlých návrhů bude dán k zodpovězení ten, který dojde od většiny čtenářů. V nejbližším čísle bude pak uveřejněn. Prosíme, abyste se účastnili těchto anket, jimiž se chce redakce co nejvíce přiblížit přáním a myšlením našeho čtenářstva. Těšíme se, že odpovědi nám dojde dostatek.

Redaktor.

Redakce nepřijala: Jaroslav Dyjský: Píseň večerní. Za soumraku. Báseň „Na Radhošti“ je mnohem lepší, ale přece nevyhovuje. Tím méně „Tanečnice“. — A. V. Mil: Církvi. Chtěl bych býti ponocným. Tyto 2 básničky jsou značně slabé po stránce obsahové, druhá nemá vhodných výrazů. — Orlík: Lásce. Tichá místa. První je lepší druhé, ale „věčná noc, již konce není“ je nesmysl. — Verián J.: Básně nedostačují a jsou chybné v rýmu i rytmu. Věčné světlo je hrozně rozvleklý pokus, který se nepodařil přesně vyjádřit, jak třeba. — M. Kubašák: Ďakujem za nové básne. Naháme si k dispozícii. Ty, ktoré boli poslané v júnu, sú uverejnené. Chorý redaktor ďakuje za priani, aby sa úplne vyzdravel. — Kolegům, kteří si frankovali odpověď na došlé příspěvky, odpoví kol. redaktor, až se vrátí do Prahy — začátkem října.

Sdělení administrační: Do tohoto čísla přikládáme složenky a prosíme všechny naše odběratele, aby jich laskavě použili k vyrovnání předplatného. Předplatné zůstává stejné. Pro nestudenty 16 Kč, pro studenty 8 Kč za ročník. Možno platiti je i pololetně. Prosíme též o vyrovnání nedoplatků za minulé ročníky, abychom ušetřili porta na upomínky a tím i výloh pro samotné liknavé předplatitele. Administraci a expedici našeho časopisu bude letos věnována zvláštní péče, čísla budou vycházeti vždy prvního každého měsíce, veškeré stížnosti a reklamace budou svědomitě vyřizovány.

Reklamace: Nedojde-li některé číslo včas, t. j. do 10. běžného měsíce, reklamujte: „Reklamuji 1. číslo VI. ročníku Jitra. J. Novotný, studující, Sušice, Žižkova ul. 36“. Vložte do obálky, na níž zřetelně napíšete adresu Administrace, (Praha II., Voršilská 1.) a místo známkou napíšete „Reklamace.“ Obálka ovšem nesmí se zalepiti.

Pány profesory prosíme o podporu a doporučení našeho časopisu. Zašlete nám laskavě adresy studentů, jimž bychom mohli poslati ukázková čísla! Na každých 10 čísel odbíraných hromadně dodáme 1 exemplář zdarma.

S. S. S. Vynasnažte se o největší rozšíření „Jitra“. Získávejte odběratele mezi svými kolegy! Nechť není ani jednoho člena našeho sdružení, který by nezískal nového odběratele! Čím více bude odběratelů, tím spíše budeme moci rozšiřovati rozsah i obsah časopisu. Vyvíňte proto nejčilejší agitaci pro upevnění a rozšíření Jitra mezi studentstvem a jeho příznivci!

Veškeré reklamace, stížnosti, dotazy, jakož i ukázková čísla vyřídí a zašle Administrace „Jitra“ Praha II., Voršilská 1.

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
* K A T O L I C K Ý C H *

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V ŘÍJNU 1924.

ČÍSLO 2.

Fr. Formánek:

Co chceme?

Je tomu letos právě deset let, co založeno bylo Ústředí katol. studentstva československého, jež mělo za úkol soustřediti veškeru akci katolického studentstva, je tomu pět let, kdy prvním poválečným sjezdem (v Olomouci) znovu utvrzen starý program a započata opět nová činnost. A dnes můžeme přehlédnouti první výsledky své práce. Vybudovali jsme si vlastní organizaci, vlastní tisk. Každý rok vychází z našich řad několik desítek hotových lidí, kteří vstupují do veřejného života ať už jako kněží, profesoři, lékaři, právníci, učitelé či úředníci. Myšlenky, kterými jsme žili a žijeme ve svých organizacích, chceme šířit i dále, chceme, aby zasahovaly nejen okruh dnešního studentského života, ale aby byly směrnice pro celý náš život budoucí, i když už nebudeme studenty, a abychom je uplatnili všude, v celém životě národním.

Programem našim jest — dnes netřeba se už toho slova lekati — pokatoličtění národa. Neboť věříme, že jen v katolicismu jest zabezpečena šťastná budoucnost národa. Bylo tomu tak v minulosti, jest tomu tak dnes a bude bohdá v budoucnosti. Náš národ je katolickým přes všechna opačná tvrzení a snahy dnešních intelektuálů ať z řad pozitivistických, realistických či socialistických. Jest třeba jen toto vědomí příslušnosti probuditi, oživit a prodchnouti. Katolické studentstvo podjalo se tohoto úkolu a má vůli jej uskutečniti.

K tomu směřuje veškerá naše činnost, veškerá naše organizace, tedy i ostatní drobná práce. Je to úkol zajisté veliký a uskutečníme jej jen tehdy, bude-li každý z nás co nejlépe vyzbrojen po stránce rozumové i citové. Proto zdůrazňujeme ve svém programu organizačním výchovu rozumu, citu a vůle, výchovu charakteru. Chceme, aby každý, kdo se k nám hlásí, byl opravdovým charakterem, aby každý pracoval nejprve na obrození a ucelení sama sebe a pak snažil se pracovat pro jiné. Nechceme masy, nechceme chlubit se počtem, ne kvantitou ale kvalitou. Nikomu nic neslibujeme, — urážky jež nám předhazují protivníci o „kupování duší“ přecházíme jen útrpným úsměvem — ale naopak chceme od našich studentů. Chceme na nich čistý charakter, vůli k práci a konečně práci samu.

Nepřišla sice ještě plně naše doba. Dožívají se ještě stará hesla, staré školy. Ale už dnes je dosti mladých duší, které nezkazila ještě materialistická doba dneška a které chápou svoji odpovědnost před národem i věčností. Mnozí jsou již mezi námi, mnozí však roztroušeně jdou dosud vedle nás. Ty všechny zveme k spolupráci. Ty voláme do našich řad, abychom tak společnou práci uskutečnili svůj úkol.

Šedé stíny ve tmě.

»Měla jsem šílený strach...
Duněla pode mnou temně
věštecky kamennou, krvavou
výstrahou země.

Zřela jsem: Do klece šel's
a v patře neznámou slojí.
Kahan ti uhasl. V černé tmě
stín šedý stojí.

Volá tě rukou mdlou blíž
a ty se zlákatí dáváš.
Neznámou chopíš tak za ruce,
jako mne bráváš...

Miláčku, miláčku můj —
nechoď tam, nechoď tam dolů!
Ona tě láskou svou zabije.
Budu tu umírat v bolu.«

»»Nemožno. Skončíme dnes
práci svou. Tak jsme se shodli.
Hřeješ-li strach o mne na srdci,
modli se, modli.

Modlitba vykouzlí sen...
Pán Bůh sám sestoupí s nebe,
vezme tě za ruku. Promluví —
potěší tebe.««

»Miláčku! Podivný strach!«
»»Nemožno. Klec, vidíš, klesá.
Čekej mne, jako vždy, milenko,
na kraji lesa!«« — — — —
— — — — — — — —

Tys jako slunéčka jas.
Nebe kus tají tvé oči..
Nesu zlou novinu.. Hlava
se bolestí točí...

Děvčátko, milý tvůj dnes
se druhy propadl smrti..
Neplač! Buď zmužilou! Každého
doly tak drtí...

Dr. Karel Vrátný:

Stigmata sv. Františka z Assisi.

(K 700mu výročí stigmatisace.)

Letos, na svátek Povýšení sv. Kříže, 14. září, slavilo duchovní potomstvo serafínského světce sedmisté výročí tajemné události na hoře Alvernské. Františkáni, minorité, kapucíni — tyto tři větve původní družiny Menších bratří — spolu s druhým ženským řádem sv. Františka, s Klariskami a s třetím řádem, se světskými lidmi obou pohlaví, kteří společnými zbožnými pravidly svého života ve světě se přidružili k řeholnímu životu učedníků a učednic sv. Františka v klášteřích, všichni tiito vzpomínali letos živěji než jiná léta na poslední pečeť, kterou Kristus potvrdil povolání a poslání svého chudého služebníka Františka.

Nazval jsem stigmatisací assiského světce poslední pečetí, kterou Kristus přitiskl na jeho dílo. Nejsou to slova má — jsou to slova Dantova. A snad nikdo dosud nevykreslil podoby svatého Františka rysy tak stručnými a přes všecku stručnost tak výstižnými jako básník Komédie v jedenáctém zpěvu svého Ráje. Sv. Tomáš Aquinský z řádu sv. Dominika, jevě se Dantovi v podobě zářícího světla, líčí mu život a dílo františkánského patriarchy, tak jako potom františkán, sv. Bonaventura, velebí život a dílo patriarchy řádu kazatelského, sv. Dominika.

Čtyři léta před zjevením alvernským vrátil se František ze své výpravy do Egypta a do Svaté země, a Dante, konče svůj zpěv o velikém chudém, klade andělskému učiteli do úst verše, které zde překládám bez rýmu:

A za žízně pak smrti mučednické
když v sultánově pyšné přítomnosti
byl Krista kázal a ty, co šli za ním,
a shledávaje lid ten k obrácení
být příliš tvrdý a dlít nechtě marně,
se k vlašské trávy užitkům byl vrátil,
v skal poustce mezi Tiberou a Arnem
mu Kristus poslední pak pečeť vtiskl,
již po dvě leta nesly jeho údy.

Dvě leta, od 14. září 1224 až do smrti, do 3. října 1226. Byla to poslední pečeť, pečeť, kterou Kristus sám, přímo, osobně, potvrdil jeho dílo, jako před tím je dvakrát potvrdili náměstkové Kristovi na zemi, po prvé Innocenc III. roku 1210 jen ústně, po druhé Honorius III. 29. listopadu 1223 písemně. Byla to pečeť krvavá, napodobení pěti ran Kristových v boku a v rukou a v nohou světcových — stigmatisace, zjev v dějinách naší církve po prvé zjištěný u sv. Františka a potom asi stokrát na jiných týmž nebo podobným způsobem opakovaný, zjev, který pravděpodobně předpokládá jakési přirozené rozpoložení duševní i snad tělesné, tak jako milost předpokládá přirozenost, ale zjev, který byl pozorován jen u osob snažících se o dokonalý život a jen v katolické církvi.

V letě 1224 odebral se sv. František, který před tím stále churavěl, s pěti druhy na horu Alvernskou — La Verna — aby tam o samotě slavil Nanebevzetí Panny Marie (15. srpna) a čtyřicetidenním postem se připravoval na svátek sv. Michaela archanděla (29. září). La Vernu mu kdysi daroval hrabě Orlando dei Cattani, a byla to hora pustá a osamělá, kterou, vlastně jejíž vrchol Dante nazývá slovem, které lze česky nesnadno vystihnouti — *crudo sasso*, „drsná skála“. Tenkrát jistě byla na mnoha místech zarostlá lesem, nejspíše asi bukovým.

Zdá se, že Františka opět nepokojila myšlenka na jeho životní dílo. To, co se té doby již z jeho díla vyvíjelo, bylo to to, co původně zamýšlel? Byl to ten ideál chudoby, za nímž vyšel on a jeho první druzi? Jeden den si zavolal bratra Lva, kněze, a poručil mu aby třikrát namátkou otevřel evangelium. Místa, která se naskytla,

všecka mluvila o utrpení Páně. To byla Kristova odpověď. Nezbyvalo než trpěti. Ubohé ideály! Či lépe, ubozí my, že jsme příliš těžcí, abychom se vznesli k ideálům a nepřestali je obletovati, i kdybychom měli v jejich záři a žáru shořeti! Ale František vzlétl a hořel.

Po svátku Nanebevzetí uchýlil se sv. František do tiššího ústraní za hlubokou rozsedlinou, přes níž musil býti položen padlý strom. Ráno na svátek Povýšení sv. Kříže klečel tam před svou chatkou z větví a z hlíny, s tváří obrácenou na východ, kde se ještě neukázalo slunce, plný myšlenek na tajemství sv. Kříže a utrpení Kristova. I modlil se s rozpjatýma rukama: „Pane Ježíši Kriste, prosím tě o dvojí milost prve než umru. První je, abych směl na své duši a na svém těle pokud možná cítiti tu bolest, sterou's ty, dobrotivý Ježíši, vytrpěl ve svém hořkém umučení. Druhá pak jest, aby mé srdce pokud možná smělo cítiti tu nesmírnou lásku, kterou jsi hořel ty, Synu Boží, a která tě pudila, abys ochotně tolik trpěl za nás hříšné“. A trváje dlouho v takové modlitbě, dostal vnitřní ujištění, že jeho prosba byla vyslyšena.

„A obdržev tento slib“, vypravuje stará zpráva, „počal s velikou pobožností rozjímatí o Kristově umučení a jeho nekonečné lásce, a tak velmi se v něm rozněcoval žá pobožnosti, že z lásky a soustrastí se všecek proměnil v Krista.“

„A když klečel v této modlitbě a hořel tímto plamenem, stalo se, že v touž jitřní hodinu spatřil sestupovati s nebe serafína se šesti zářícími křídly. A serafín se kvapně přibližoval k Františkovi, takže mohl jasně rozeznávatí a pozorovatí, že serafín nese obraz ukřižovaného člověka, a křídla jeho byla rozložena tak, že dvě se tyčila nad hlavu, dvě rozestíral k letu a dvěma příkrýval tělo.“

„Když pak František spatřil toto vidění, bál se velmi a zároveň byl naplněn radostí a žalostí a podivem. Neboť měl velikou radost z milého Krista, který se mu ukázal tak důvěrně a pohlížel na něj tak laskavě, ale měl nevýslovnou žalost, vida Pána přibitého na kříž . . . Když pak toto podivuhodné vidění po drahé chvíli zmizelo, zůstala ve Františkově srdci nesmírná horoucnost a živá láska k Bohu a na jeho těle zůstavilo to vidění podivuhodný obraz a stopy Kristova utrpení. Neboť ihned se počaly v jeho rukou a nohou ukazovati jako hřeby, takže se zdály uprostřed probodeny a hlavičky hřebů byly uvnitř v dlaních a na místech nohou, a hroty hřebů byly na hřbetě rukou a vespod na chodidlech, a byly zahnuty, takže mezi masem a hrotem hřebu bylo lze prostrčiti prst jako prstenem, a hřebíky měly kulatou, černou hlavičku. A stejně v pravém boku se ukázal obraz bodení kopím, bez jizvy, ale červený a krvavý, a často odtamtud vytékala krev a máčela jeho spodky a hábit.“

To tedy byla Kristova pečeť, přitisknutá na tělo Františkovo a stvrzující božský původ ideálu. „Chceš-li dokonalý býti, prodej statek svůj a rozdej chudým, a přijď a následuj mne“. Také Innocenc III., když po prvé slyšel o Františkově „tvrdom“ úmyslu žíti se svými druhy jen z almužen, měl své pochybnosti, a měli je mnozí kardinálové. Ale Jan Colonna vyvrátil jejich námitky: „Tento člověk si nežádá jiného, než abychom mu dovolili žíti podle evangelia. Řekneme-li, že to nelze provéstí, prohlásíme tím, že je nemožno zachovávatí evangelium a učiníme tak posměch Kristu, jenž je původce evangelia“. A Innocenc přitiskl ústně první pečeť na Františkovo odhodlání učiniti ideál skutkem. Honorius III. nechtěl zrušiti pečeti svého předchůdce, tím méně, že viděl, jak Františkovou chudobou začínala církev bohatnouti vnitřně. Konečně Kristus, jehož příklad jest nejžárnějším ideálem mravního snažení, potvrzuje Františkův ideál jakožto svůj, uznává jej za svůj, a tak skrze Františka znova zve velikomyslné duše k dokonalému následování svých příkladů.

Jest dnes ruka Páně ukrácena? Jest ukrácena u nás? Ale jest-li ukrácena, je to naše vina. Čím to, že z našich katolických rodin vychází tak málo kněží? Čím to, že tisíce mladých lidí jest ochotno zastávatí se učením Kristova, snad i trpěti pro Krista, ale není, kdo by pro toho Krista, který zmařil sebe sama, dovedl také sám sebe zmařiti, neposlušchatí těla ani krve, a všecek se nabídnouti Kristu a jeho věci, slávě Boží a spáse nesmrtelných duší, k službě? Patrně scházejí této době v našich zemích skutečné hřejivé ideály, ideály, které by nezůstávaly mlhavým pomyslem, ale které by se živá víra a pravá šlechtnost snažily uváděti s pomocí Boží ve skutek.

Josef Vraštil T. J.:

Všeslovanský památník českého studenta z let čtyřicátých.

Pokračování.

6. Vlast jest jediná pravá církev, mimo níž spásy není. Ona jest na pevné skále položena, brány pekelné jí nepřemohou, a ze všech zlob časů a cizí závisti, jako foinix, krásnější a mladší se povznese. Mnoho pastýřů zlých bude se o ni pokoušeti; hole však jich na ně samy obrátí se, a naposled zavládne nad ní jediná ruka pravého pastýře. Pracuj každý, co můžeš! Boleslav.

27. pros. 1833 (Den pohřbu Josefovice.)

Boleslav je tu vlastenecké jméno Štalcova přítele a kolegy na filosofii Karla (řádovým jménem Eugena) Tupého neboli známého potom kněze, básníka Boleslava Jablonského. Mimo výrazné písmo i odjinud známé svědčí o tom i okolnost, že Jablonský v mladistvých letech napsal také epigram podobného obsahu a smyslu. Bývá otíštěn na posledním místě v jeho „Básních“ a mělká jeho argumentace o domnělé přednosti vlastenectví nad náboženstvím se končí slovy:

„však dříve jsem se narodil
a pak mě teprv křtili!“

K tomuto zápisu třeba několik řádků na vysvětlení. Na Stědrý den r. 1833 zemřel patriarchovi naší literatury Jos. Jungmannovi jediný syn Josef v jinošských letech. Ctitelé a žáci Jungmannovi litovali jeho smrti tím více, že se byl také se sdarem pokoušel nadějný syn milovaného „tichého genia“ a osobní přítel jejich — Štalcův i Jablonského — v oboru české povídky. Mladí vlastenci, zarmoucení předčasnou smrtí syna Jungmannova, vedli asi, vracejíce se z jeho pohřbu, vlastenecký hovor a povzbuzovali se k tím usilovnější činnosti na poli českého písemnictví, čím bylo pěstitelů jeho méně. Horoucím citům vlasteneckým dal za té nálady průchod Jablonský uvedeným zápisem v památníku Štalcově. Není pochyby, že mladistvý nadšenec přestřelil, nazýváje vlast „jedinou pravou církví“. Ale za jeho doby, kdy bylo stále ještě třeba nám literaturou obrozovati, dávali i zralejší a dospělejší mužové, jak lze souditi podle činnosti řady našich kněží — buditelů, přednost práci národní před působností církevní, zkrátka stavěli, aspoň co do lásky citové, vlast nad církev. Známy žertovný epigram Jablonského pochází asi také z jeho mladistvých let. Na první pohled zdá se vtipný, ale myšlenkově hluboký není. Kam takový názor vede, ukázalo se na dru. Isidoru Zahradníkovi, jenž se ho v době převratové dovolával; brzy se postavil mimo církev katolickou. Každý, kdo se vážně zamyslí nad cenou víry pro život vezdejší i věčný, ano každý, kdo se upřímně přiznává k nějakému názoru světovému, třeba jen filosofickému, dá mu přednost před kterýmkoli zájmem jiným, i tak vznešeným a přirozeným, jako je láska k rodné zemi nebo řeči. I nepřátelé katolicismu, honosící se vlastenectvím, řídí se v případě kolise spíše názorem světovým než zájmy národními. Uvedu příklad z voleb do zemského sněmu moravského asi před dvaceti lety. Jižně od Brna ve volebním obvodu národnostně smíšeném dostal se do užší volby Čech katolík s Němcem liberálem. Pro kterého z nich se asi rozhodnou čeští liberáli, jejichž kandidát propadl, ale kteří svými hlasy při užší volbě mají konečný výsledek v rukou? Dali přednost liberálnímu názoru světovému před zájmem českého národa, místo Čecha katolíka redaktora Tomáše Šillingera, volili raději Němce, jen když byl také liberál jak on. Ostatně mezi náboženstvím a vlastenectvím, mezi vírou a otčinou není nějaké protivity. Láska k Bohu a k víře náleží do řádu nadpřirozeného, láska k vlasti do řádu přirozeného. Proto mohou velmi dobře obstáti vedle sebe, ano i navzájem se podporovati. V tom smyslu zvolil si heslo František Sušil, vyjádřiv je známými distichy:

„Dvě krásky spanilých duše mé ovládnulo stánek:
Zemská jedna, druhá s výšiny posla nebes.
Církev a vlast — ty v mojích milují sestersky se nadrech:
Každá půl, každá má moje srdce celé.“

K Sušlovu heslu se přikloňuje v prvé dni naší národní svobody Xaver Dvořák, jenž tehdy podal doklad obojí té lásky, k víře i vlasti, dvěma nadšenými básněmi. První vítal národní svobodu — druhou („My přísaháme!“) truchlel nad zločinným stržením Mariánského sloupu.

V úvodě k III. ročníku časopisu Týnu (1919), jím redigovaného, praví totiž velmi pěkně: „Na prapor trojbarevný československý píšeme své heslo „Bůh a vlast“, ať vlaje vítězně do bouřícího víru velkých událostí slavného dneška a slavnější budoucnosti celé. „Bůh a vlast!“ Nepůlíme srdce svého, ale oběma podáváme srdce své celé“. A to je jistě i přesvědčení každého českého katolického studenta. —

7. Láska svornost, pracovitost, setrvanlivost! — Slávia!!!

V Brně 15. srpna 1834.

Tomáš Zerzavý.

Toť zápis mladého vlasteneckého bohoslovce brněnského z družiny Šmídkovy, jehož Štulc na cestě Moravou na Slovensko navštívil. Na ideální snahy velmi činného toho horlivce, jenž bohužel jako mladý kaplan zemřel, vzpomíná Štulc ještě po letech. Rovněž s nelíčenou úctou mluví o něm jako kaplanu medvědíckém Slovák Josef Miloslav Hurban v knize „Cesta k Čechům, Moravanům a Slovákům“ (1839).

8. Řekněte Čechii, matce mé, že syn její miluje ji cele.

Jan Hraběta v Drážďanech.

Zápis předešlý i následující je z r. 1834; proto asi také tento. Podle toho Štulc, za let studentských pilný cestovatel po vlasti — tehdy vesměs pěšky! — byl toho roku také v Drážďanech a sešel se tam s tamějším profesorem na katolickém gymnasiu, Čechem Hrabětou (později ředitelem tohoto ústavu), jenž mu své vlastenectví i v cizině vyznal uvedenými slovy.

Jaroslav Dyjský:

Motiv podzimní.

Tak stojíš, stromku, sám a sám — — —
Vzpomínáš, všechno že šalba, klam,
všechno že's dal, co v rozmaru chtěli,
lásku že's dal — a dnes odletěli — — —

Jenom tě oblétli, zaštěbetali
písničkou lehkou a v let se již dali
do zemí dálných, kde lásky prý víc —
Tažní ptáci — — —
Marně jim rozpínáš do dálky vstříc
ruce své znavené, slzami rudé —
listí tvé v zmírání pro ně je chudé — — —

Za všechno, po čem dnes srdce tvé nyje,
hnízdo ti nechali — ó ironie! —
hnízdo své prázdné, tak studené, smutné.
Tažní ptáci — — —

Všechna svá zklamání, výčitky rmutné,
všechny své vzpomínky čisté a bílé
na zašlé radosti, na zašlé chvíle
setřásej vesele ve hnízdo ptačí!
Větry tvou lásku snad rozvátí stačí,
na písni ptačí budeš snad moci
zapomnět, stromku, za zimních nocí:
nevzpomeneš víc na ptačí klam.

Myslíš si, stromku, že stojíš v zklamání sám?

Něco z fotografie.

Nemám v úmyslu podati z'e úplný návod k fotografování, neboť se domnívám, že většina z vás měla fotografický aparát v ruce a umí s ním zacházet. Chci se pouze zmíniti o některých bodech, což doufám přijde nejednomu vhod.

Jedna z hlavních potíží při fotografování je expozice. Závisí na několika činitelích. Jsou to: světlo, vlastně osvětlení předmětu, dále vzhled předmětu (barva a pod.), pozadí, citlivost fotografické desky, clona objektivu. Správnou expozici dovede odhadnouti jen zkušený fotograf, proto doporučuji používat některých expozičních tabulek, jichž je velké množství. Clony na fotografických přístrojích jsou vždy označeny tak, že každá následující vyžaduje dvakrát tak velké expozice jako předcházející. Známe-li tedy expozice pro jednu clonu, známe tím také pro ostatní.

Chceme-li něco fotografovat, musíme vždy zaostřiti obraz na matné desce. To znamená, chceme aby bod na předmětě zobrazil se nám opět jako bod na matné desce. Není-li zaostřeno, pak se nám takový bod objeví na desce jako malá rozptýlná ploška. Když tato ploška není příliš velká, tak že ji těžko rozeznáme, můžeme považovati obraz za zaostřený. Fotografujme krajinku. Máme zde předměty blízké i daleké. Zaostříme na určitý bod. Všechny předměty ve vertikální rovině (rovnoběžné s fotogr. deskou) v onom bodě budou správně zobrazeny, ostatní už ne. Ale předměty do určité vzdálenosti směrem k aparátu a na druhou stranu budou také správně vykresleny, neboť rozptýlné plošky, jimiž by se jevily body v oněch vzdálenostech, jsou ještě příliš nepatrné, tedy obraz je ostrý. Této vzdálenosti do předu a do zadu od zaostřeného bodu, pro něž je obraz dosud správný, říká se hloubka (přední a zadní). Zadní hloubka je vždy značně větší než přední. Toho bylo využito při t. zv. zaostření na nekonečno. Zaostříme na velice vzdálený předmět. Vše co je za tím předmětem, bude také ostré, kdežto přední hloubka bude sahát až k určitému místu. Zaostříme-li nyní na toto místo, pak celá zadní hloubka nám zůstane, a do předu ještě získáme polovinu prostoru. Obsáhneme takto velikou část krajiny (zaostřeno „na nekonečno“). Při tom je zajímavé, že má-li objektiv menší ohniskovou vzdálenost, má pak tím větší hloubku. Mají tedy v tomto ohledu malé komory lepší vlastností, jeví se i lepší plastičnost obrazu. Ovšem při větší ohniskové vzdálenosti objektivu je zase perspektiva lepší.

Fotografujeme-li předměty blízké, musíme dbáti (což se často neděje) na správnou vzdálenost od přístroje. Je-li vzdálenost malá, vzniká skreslení. Obraz se totiž protahuje vertikálně. Na př. u portrétu bývá to nos, neboť je nejbližší přístroji. Správně má býti aparát postaven asi v desateronásobné (blíže ne!) vzdálenosti od předmětu. U obličejů je hloubka (uši — nos) asi 12—15 cm. Přístroj smí býti tedy nejbližší ve vzdálenosti 1·5 m.

Skreslení vzniká též nakloněním plotny vůči předmětu. Když je předmět veliký (kostel a pod.), nesmíme naklánět přístroj, aby se tam vešly na př. i věžičky, nýbrž musíme jíti s přístrojem více do zadu, a deska musí zůstat úplně vertikálně, nebo se nám budou věžičky sbíhat, a to, doufám, nikterak efektně nevypadá, a je škoda snímku.

Desky, na nichž by se nejlépe pracovalo, nemohu udati. Neboť každý fotograf zvykne si vždy na určitý druh a od toho nerad upouští. Totéž radím i vám. Vyzkoušejte si desky, které vám nejlépe vyhovují! Za nejlepší uznávány jsou francouzské, ty však si málokdo z vás může opatřiti, ale ani české výrobky si nikterak nezačají, a lze se na ně úplně spolehnout.

Fotografické desky jsou trojiho druhu, měkké, tvrdé a střední. Měkké jsou nejcitlivější, tudíž expozice pro ně je mnohem kratší než pro tvrdé. Měkké desky nekreslí ostře, nýbrž jaksi rozmazaně, jinak řečeno měkce. Vyznačí každý polostín, t. j. přechod mezi světlem a tmavou barvou. Proto se těchto desek užívá při portrétní fotografii. Ale lehko závojují. Tvrdá deska oproti tomu kreslí ostře, ale rozlišuje jen světlo a stín, vyznačuje jen kontrasty. Můžeme na ni fotografovat kresbu, písmo a pod., neboť zde vystupují jen bílý papír a černá kresba, tedy nejsou zde polostíny, jež tato deska nezachytí. Portrét na tvrdou desku by vypadal příliš divně. Střední desky tvoří pak

jakousi střední cestu, hodí se pak na krajinky, případně i na portrét. Citlivost desek bývá označena na balíčku. Nejcitlivější jsou asi 17° Sch.

Proces vyvolávání je snad každému znám. Připomenouti musím jen čistotu. To je totiž ve fotografii to nejdůležitější. Proto také nikdy nezaměňujte misky od lázní! Misky, v níž byla vývojka, nemá být již použito k něčemu jinému.

Vývojky jsou opět dvojího druhu. Rapidní a volné. Dělíme je také na silné a slabé, dle toho, lze-li v nich vyvolat desek mnoho, nebo jen několik. Rapidní vývojka vyvolává rychle, ale tvrdě (nestačí propracovat polostíny), volná naproti tomu pomalu a měkce. Můžeme tedy vývojkou opravit částečně negativ. Některé vývojky mají také tu dobrou vlastnost, že je lze v určitých mezích laditi. Jsou to hlavně vývojky volné, jež lze učiniti rapidnějšími, jinými slovy, lze je upravit, aby pracovaly měkce, nebo tvrdě. O vývojkách platí obecně: čím je koncentrovanější (čím méně vody), tím pracuje rapidněji (do určitých mezí). Více zředěná pracuje volněji. Normální teplota vývojky je asi 18° C. Při větší teplotě pracuje rapidněji, při menší volněji. Citlivost vývojek na uvedené činitele je však velmi různá.

Uvedu několik známých vývojek, co možná stálých, neboť doufám, že vaše práce fotografická se omezí jen na několik desek za delší čas, a tu by bylo škoda nechat drahou vývojku zkazit.

Volnou vývojkou je na př. Hydrochynon. Je také nejvíce užíván. Jsou to trvanlivé krystalky. Upraví se:

200 cm³ měkké (destilov.) vody
15 g siřičitan sodný (Na₂ SO₃)
2 g hydrochynon
10 g potaš (K₂ CO₃)

Syřičitanu se užívá krystalového. Máme-li práškový, smíme ho použiti jen 7·5 g. Rozpouští se po sobě v uvedeném pořádku. Vývojka dává velmi husté negativy, proto jí nelze užít k portrétům. Je náchylná k závojeování, což lze odstraniti přidáním něco žluté krevní soli. Je citlivá na teplo. Při studenu skoro nevyvolává, při teple rychle. (až závojuje). Používá se jí proto hlavně ve spojení s metolem.

Rapidní vývojkou je metolová. Metol je bílý prášek a často se uvádí pod jinými jmény. Upravíme takto.

200 cm³ měkké (dest.) vody
2 g metolu
20 g siřičitanu (krystalov.)
20 g sody anebo 10 g potaše

Opět rozpouštíme jedno za druhým. Tato vývojka je silná, vyvolává měkce, ale lehkou závojuje. Obraz se objeví již za 2—3 vteřiny, nutno ho však nechat propracovat asi 3 min. Vliv tepla je nepatrný. Ale vyskytuje se zde jedna podstatná vada. Některým lidem působí tato vývojka na kůži prstů těžko hojitelné bolestivé záněty, tak že musí na ochranu si je natírat zvláštní mastí.

Nejčastěji se však, jak bylo podotknuto, užívá kombinace obou těchto vývojek, a sice právě proto, že mají tak odlišné vlastnosti. Dostáváme takto vývojku metol-hydrochynonovou. Dle toho, která látka převládá, zda metol neb hydrochynon, má tato vývojka vlastnosti. Nejlépe se hodí v tomto poměru: 1 díl metolové a 2 díly hydrochynonové vývojky. Lehce si to rozpočteme. Připravujeme-li tuto vývojku, rozpustíme ve vodě nejdříve metol, pak siřičitan, hydrochynon a konečně potaš, anebo dvojnásobné množství sody. Je to jakási universální vývojka, hodící se pro všechno.

Jiná měkká vývojka je paraamidofenolová. Vydrží dosti dlouho, zvláště je-li koncentrovaná. I když poněkud zahnědne, lze ji dobře vyvolávat. Celkem vývojka slabá. V malém množství připravovati se nevyplácí. Lépe koupiti hotovou (Rodinal, Perinal, atd.). Proto také neuvádím receptu. Lze ji laditi vodou. Ředí se 1 díl vývojky a 20 (tvrději, rychleji) až 30 (měkčeji a volněji) dílů vody. Teplota v mezích 7° — 25° C nemá na ni skoro žádného vlivu. Hodí se proto dobře na cesty. Rovněž je výhodnou pro ty, kteří málo fotografují.

Jiné vývojky, pyrokatechin, adurol, pyrogallol, eikonogen, glycin, atd. . jsou rovněž výborné, ale jsou buď málo trvanlivé, nebo choulostivé na znečištění a pod. a nehodí se tudíž pro toho, kdo stále nefotografuje. Uvedené vývojky dají vám vždy dobrý výsledek.

Za ustalovač po lačí vám vždy ustalovací sůl.

Papírů fotografických je opět mnoho druhů, jako ploten. Jsou to jednak papíry kopírovací, jednak vyvolávací (pro světlo plynové). Papíry kopírovací se tónují ve zlaté neb platinové lázni, vyvolávací se koupou tímtež způsobem jako desky. Mohou se ovšem také tónovat, ale o tom snad si povíme jindy.

A. V Mil.:

Zapomenutý hrob.

Tam v smutném, tichém rohu hřbitova
jest jeden zcela opuštěný hrob —
rov jeho žádných květin nechová,
kříž jenom starý při něm bez ozdob.

Jen tráva pustém, chudém na rově
se vždycky jarem, létem zelená —
a nikde v celém, svatém hřbitově
tak stará nejsou kříže ramena,

a nikde posvátném tom na poli
tak nejsou stářím, bouří omšena,
jak na tom kříži — tam pod topoly,
kde hřbitovní zeď polozbořena.

A nikdo nestará se, kdo tam spí
svůj věčně dlouhý, tichý, klidný sen —
a nikdo jedno kvítko hřbitovní
v rov jeho nevsadí — ni jedno jen! —
— — — — —

Zda vzpomene si někdo na tebe,
ty chudý, opuštěný rove tam
a vězně tvého vnesz do nebe
modliteb jeho vroucí žár a plam? —

Fr. Čermáček.

My tři.

Naše kočka byla moc špatná kočka! Ze všech nejšpatnější. Sama snad o tom nevěděla, ale věděli jsme to velmi přesně nade vší pochybnost my. — Kdo? — My: Já, náš Venda a srdečný bratránek Pepíček Faltusů. A ona nám tak moc užírala játra a šklíbila se naší žluči. Jinak byla dost inteligentní, aspoň tak, že se nám ve dne snažila raději vyhnout a po ránu, kdy měla proč utíkat, skryla se pod záštitu ma-

minky. Zase v noci nedala pokoj! Takový rámus a v tom aby na půdě spali tři dobří lidé, dva větší a jeden menší, což jsme byli dohromady my, já, Venda a Pepíček Faltusů? To bylo nemožné! A každou noc, každou noc — a tak to už nebylo k vydržení! Buď my, anebo kočka, nebo my ne, ale kočka také ne! To přece přestává všechna trpělivost.

Na půdě, která byla večer světem sama pro sebe, ohraničeným třemi lůžky, kupily se den ode dne hrozná mraky nevole, ve třech mladých srdcích zrála sebevědomá nenávist a ve třech horkých (ale poctivých) hlavách rodila se veliká revoluce.

Buď my anebo kočka — nebo my ne, ale kočka také ne; ale my raději ano!

Jen příhodný čas a neukvapovat se. Nechceme krev nespravedlivých, chceme, aby spravedliví mohli spát spánkem spravedlivých! Mláď má mimo jiné i tu dobrou stránku, že od myšlenky má k činu jenom krok. A myšlenka tu byla: kočka musí se světa!

Teď ještě jenom ten krok.

A tak byl krásný letní večer, slunce za horami už dávno spalo a veliký měsíc lál svoje stříbrné světlo hojnými proudy na půdu na naše postele. Protějščí lesy byly samá pohádka a vypravovaly tajemnými slovy mnoho krásných věcí.

Vy krásné letní prázdninové večery! Co máte v sobě poesie, co sladkosti a míru v sobě chováte, co přání a nevyslovitelných tužeb živíte na svých širokých prsou!

Kolikrát jsem vám blahorečil plnými ústy, leže na svém lůžku a očima tékaje po nebi a jeho hvězdičkách a kolikrát jsem v otevřeném okně viděl — naši kočku! Mizerná kočka! Vzpomenu si na ni a už je konec poesie. (A poněvadž na ni od doby naší velké revoluce vzpomínám moc často, mám v sobě moc málo poetického).

Ten krásný letní večer byl jedním z oněch nádherných měsíčních večerů, večer dne 7. VIII. 1920.

Kočka se na okně zahrabila, uhladila si vousy a vykročila pravou nohou v před. Levou zadní už nemohla, za tu ji chytil Pepíček Faltusů, s druhou rukou si pospíšil a už držel rozmilou kočinku v náručí. Byla poměrně klidnou, poněvadž nedovedla předvídati věci budoucích.

„Co s ní!?“ —

„Nejlépe ji hned šlápnout na krk a učinit rázně konec jejímu bídnému životu.“ —

„Ale jaképak copak“, Venda, nejrozšafnější stál vždy nad našimi nápady. Zvedl se a převzal kočku do své moci. Zamňoukala. Asi tušila něco nekalého, což by si jí už druhý tolik všimal, kdyby neměl k tomu nějaké příčiny? Ale projev její úzkosti mohl se pouze spokojiti tím zamňouknutím.

Venda se pootočil a mrsk! —

Kočka prolétla vzduchem proti hřebenu střechy. Další skutečnosti budou následovat rychle za sebou: Narazí si hlavu na komín, zaječí a po cestě se střechy srazí si vaz.

To bylo očekávaní. Proto bylo nutno zachovat naprostý klid a ticho, aby se mohlo při nepříznivém průběhu událostí třebaš zakročit ještě ve prospěch příznivého výsledku akce.

A kočka dopadla na střechu, dopadla snad více, snad méně šťastně. „Mňau!“ —

Pak se cosi unaveně plížilo po okraji střechy. Teď už je ve žlabě a škrabe se dál.

„Vendo, slyšíš ji? Je ve žlabě.“ —

„Co, že by byla ještě živá? To mi nejde na rozum.“

„Počkej, teď buď tiše!“ . .

Kočka zatím na konci žlabu a v tom: hrrrrr cosi padá žlabem dolů, do stoky pod zemí.

„Slyšíš?“ —

„Slyším. Už je s ní amen. Ale tak smutně to s ní nemuselo dopadnouti!“ Bylo ticho, ticho v krásném letním večeru, který už přecházel do noci, bylo takové ticho, že bylo zřetelně slyšet nešťastný zánik Čermáčkovíc kočky, které už toho času nebylo na tomto světě, z něhož ji zprovodila vítězná revoluce, zrodivší se v rozpálených hlavách a rozhněvaném srdci nás tří.

A po dlouhé temné noci zasvítilo ráno slunko svobody.

Čermáčkovic kočky už nebylo.

— — — — —

Za tři dny po osudné události přiběhl Pepíček Faltusů celý udýchaný. „Co je, co se stalo?“

„Mluv rychle, co se stalo?“

„Kočka — kočka — živá — nesou ji — —“

Už tomu bylo tak. Jedna dobrá paní přinesla Čermáčkovům jejich kočku, kterou znala a kterou vysvobodila ze spárů divokých kluků, kteří jí tam kdesi u řeky, kde ústí městská stoka, honili, že byla celá uštvaná.

„Maminko, neberte tu kočku, vždyť to není naše, naše byla trochu jinačí, tak se mi zdá, že měla pod krkem černý proužek. a tato ho nemá, neberte ji, kdo ví, čím to je!“

„Ne, ne, to není naše kočka —.“

Alé milá kočička uviděla Vendu a hup — už byla po schodech na půdě a ukázala všem, že je Čermáčkovic.

— — — — —

„To bych opravdu ráda věděla, kde ta naše kočka je. Už dva dny se ani neukázala, mléko, které jsem jí předevcírem nalila, stojí netknuto a kočky nikde. Že ji ti kluci někde odpravili!“

„O ne, maminko, proč bychom to dělali. Možná, že zase někam odběhla, jen se nestarejte, ona se zase vrátí!“

A večer nám na půdě nikomu nešlo na rozum, kde kočka je. Venda ji neměl v ruce, Pepíček si jí ani nevšímal a já se o ni nestaral.

Čtvrtý den našla maminka kočku za krovem jako nebožku. Skonala. Pravděpodobně žalem a pod dojmem posledních událostí, které na ni jistě tíživě dolehly.

Radost naše byla veliká — ale trvala jen týden: Pak jsme už měli kočku novou a viděli jsme, že bychom se mohli přičiňovat o bezživotí každé Čermákovíc kočky bez úspěchu, neboť u nich kočky nikdy nevymrou.

M a t e j K u b a s á k:

Veselost.

Vesel'me sa, vesel'me sa,
Každý nech si spieva smele.
Kým nás slnko páli, hreje ...
Hor sa každý von do lesa!
Kde kukačka chodí bosá ...
Spievajme si, spievajme si,
Kým tichučky dáždík prší,
kým vetríčok súlad ruší,
kým zajdeme kdesi, kdesi,
V šíre hory, v šíre lesy.
Tancujme si, tancujme si,
kým vídime šíre lesy
v hore, v lese, kdesi, kdesi.

Kdy se objevil člověk na zemi?

Dokončení.

R. 1895 nalezeny byly totiž v Belgii u Spy jiné dvě kostry zcela totožné s člověkem neandertalským. Přisvědčení nyní hypotézám Virchowovým znamenalo by tolik, jako přisvědčení, že všichni lidé tehdejší stížení byli pakostníci a všemi těmi nemocemi, jak je byl Virchow vypočítal. Než Virchow se ještě ani tehdy nevzdal. Až teprve štrasburský učenec Gustav Schwalbe dokázal absurdnost jeho tvrzení. Bylo již teď téměř jisto, že žil člověk v době praehistorické a to v době ledové, neboť ony kostry u Spy nalezeny byly vedle kostí mamuta a jiných zvířat diluviálních.

Zůstala-li přece jakási pochybnost, byla úplně zaplašena nálezem několika jiných koster, ovšem že ne úplných, rovněž typu neandertalského u Krapiny v Chorvatsku. Bohužel nález onen ukázal člověka doby předhistorické ve velmi špatném světle. Kostí byly totiž opáleny a roztlučeny tak, že bylo možno bezpečně se domnívati, že objeveny v nich byly zbytky kanibalské hostiny, že tedy člověk diluviální byl lidojedem. Na štěstí dostalo se obzvláště v příznivém roku člověku předhistorickému úplné satisfakce. Bylo to r. 1908, kdy Otto Hauser objevil v údolí Vesery kostru předhistorického mladíka. Bylo patrné na první pohled, že mladík ten byl pečlivě pohřben. Zemřelému byly dány do hrobu i jeho nástroje a kolem mrtvoly nalezena hojnost kostí, snad zbytek pohřební hostiny nebo opatření zemřelého potravou na cestu do věčnosti.

V témže roce, velmi šťastném pro palaeontologii, byla nalezena jiná, rovněž pietně pohřbená mrtvola člověka doby diluviální. Byla to kostra starce a hrob její byl upraven v La Chapelle aux Saints ve Francii.

Konečně též rok přinesl ještě jiný, neobyčejně překvapující objev. V okolí Heidelbergu byla tehdy nalezena dolní lidská čelist. Nic více, než toliko dolní čelist; přes to však objev onen byl nesmírně důležitým. Jím dokázáno, že člověk vlastně žil ještě dříve, než se dosud tušilo, neboť především lišila se ona čelist značně od račy neandertalské; podobala se totiž více čelisti opičí, než čelisti lidské, jen zachovalý chrup se zuby čistě lidského rázu mýlku znemožňoval. Jelikož pak v téže vrstvě, v níž čelist byla objevena, nalezeny byly zbytky zvířat, která žila ve starší době diluviální a snad již docela v době třetihorní, lze se právem domnívati, že člověk, jemuž ona čelist patřila, je nejstarším dosud známým předkem lidstva. Vedle těchto nálezů objeveno bylo ještě několik koster, které tvoří již přechod mezi původním člověkem — homo primigenius a člověkem historické doby — homo sapiens. Tak roku 1871 nalezena byla lebka u Mostu, roku 1891 kostra u Brna, pohřbená kostra z Combe - Capelle a k tomu druží se ještě nálezy z Cro-Magnon a Grimaldi. Dlužno ještě připomenouti objevy v Mladci u Litovle, v Předmostí na Moravě a u Šipky a Ochozu.

Jak patrné, je celá řada nálezů značná. Mimoděk vynořuje se otázka, jsou-li kostry ony skutečně z doby tak dávné, liší-li se pračlověk v něčem od lidí pozdějších? Důkazem stáří oněch koster je již ta okolnost, že často nalezeny byly spolu s kostmi dávných zvířat, avšak i kostry samy liší se velmi značně od lidských koster doby historické. Především charakteristické vlastnosti má lebka, neboť klenba její je nižší, pak nápadně stlačené čelo a mohutné oblouky oboční, dodávající lebce zvířecího rázu, jsou jinými takovými znaky. Značně vespělý byl u diluviálního člověka zrak a čich, čelist dolní vystupovala do předu a postrádala výběžku bradového, mohutně byl vyvinut také chrup. Vedle těchto anatomických znaků, na první ráz patrných, užívá věda ještě znaků naprosto spolehlivých, měříc jednotlivé partie lebky a zjišťujíc tak výšku kalotty, index výškový a jiné.

O životě pračlověka těžko je se zmiňovati. Jisto je toliko, že člověk doby ledové byl lovcem. Jeho mohutné svaly, a zárodek lidské inteligence umožnily mu pustit se v boj i s největšími zvířaty, při čemž jako výborné zbraně sloužily mu kamenné mlaty a šípy, nože a sekýrky, zhotovené z úlomků skalních. Žil asi v menších nebo větších společnostech, které vylovivše zvěř v jednom kraji, stěhovaly se do druhého, netrpíce v blízkosti kmenů jiných. Potravu téměř veskrze masitou jedl asi člověk praehistorický buď syrovou nebo na ohni poněkud opečenou, ale jistě si nedal s přípravou její mnoho

práce. Vůbec v povaze lidí původních shledáváme mnoho rysů zvířecích, vždyť, jak již připomenuto, byl dokonce snad pračlověk lidojedem. Než přes to jsou v životě jeho i jasnější okamžiky. Víme přece také, že druhy své pohrřbíval; i smysl pro krásu je již u pračlověka patrný v kresbách mamutů i jiných zvířat na stěnách jeskyní i v různých jiných ozdobách. O obydlí dělil se s jeskynním medvědem a jinými jeskynnými zvířaty, až teprve v mladší době ledové stavěl si asi jakési kolové stavby a osady.

Toť asi vše, co o životě člověka doby ledové víme; že žil v době ledové, je již nesporně dokázáno. Jiná však je otázka, kdy vůbec poprvé objevil se člověk na zemi, kdy vznikl vůbec život. Otázka, jež zůstane pro lidský rozum vůbec nerozřešitelnou. Žijeme a nevíme do kdy, žijeme a nevíme od kdy. V těch mezích pohybuje se lidské poznání. Co omezeno je těmito hranicemi, to můžeme poznati, co však z nich vybočuje, to vymyká se i nám. Než doufejme, že lidstvo pronikne co možná nejbližší onomu tajemství. Ale dosud stojí lidstvo před otázkou tou bezradno a musí skloniti hlavu před Nevyzpytatelnou mocí, jež vše řídí, jež vše v život uvádí a jež jest ukryta všemu oku ozbrojenému i bystrému rozumu lidskému.

*
*

Al. Keltnerová:

Zpěv adónského verše.

Vzdal dávných smutků mne,
i žalů budoucích —
Matičko krásná má, mé lásky Příčino —
můj život z járna hříchů vyprostí —
a obnov lásku!

Mé dávné sliby Tě tak často zklamaly —
Tvé rady neuposlechl duch vzdorný můj — —
ač stokrát se už k Tobě navrátil,
opouštěl Tebe! — — —

Jak znovu by se zklamat chtěl a toužil být
svých ideálů pádem k zemi přiražen,
ač vyschl dávno olej lampy mojí
a zhaslo Světlo!

Je čas se vrátiti a kleknout s novou vírou,
jež olej posvátný by dštila v lampy mojí stín,
a rozžala mi nové, velké světlo
Tvé věčné Světlo!

J. M.:

Z cesty do Cařihradu.

Časně z rána blížili jsme se na lodi z Černého moře k úžině Bosporské. Širá hladina tmavých vln, zbělených jen tu a tam zášlehy zčeřené vody stále ještě obkličovala naši „kocábku“. Nikde nebylo ani známky po souší, horizont byl zastřen mlhovou obrubou, jež jen zlaté paprsky sluneční pracně prorážely, v dálce od nás tměla se nějaká skvrna na hladině vodní, bezpochyby loď, mířící stejně k průlivu cařihradskému; nikde živé duše na blízku nebylo, jen několik nás titěrných tvorů — cestujících na palubních chodbách, čekajících na první objevení se země.

Pestrá to byla společnost: několik Čechoslováků, Rumunů a Rusů, Němců, Francouzů, Angličanů a Maďarů, dokonce i Skandinavci; nechyběli ani Turci, navracující se do své vlasti; provázelo nás i několik Japonců, všichni spokojeně jako přátelé procházeli jsme

se po palubě, občas zírajíce do předu, zda nevyvstává země. Několik racků plujících nad lodí bylo její předzvěstí, stejně jako několik tučných pilounů, ženoucích se za námi ve vlnách. Okolo 7. hodiny ranní ponejprv zatměly se černomořské výspy bosporské. Nejdříve jako dva kameny nedaleko sebe ležící, zdvíhající se pomalu jako dva Kerberi a konečně rostouce pomalu v táhlé hřebeny; počalo se ukazovat i pozadí maloasijských vrcholků, terasovitě se vypínajících. Jako mezi Skylu a Charybdu vjížděli jsme do úzké vodní stezky, dělící Evropu od Asie; bezděky již předem vnucovaly se v mysl různé dějinné momenty, jež vybíjely se na této důležité hranici, zejména urputné boje Slovanů, kteří marně tříštili své síly na tvrzcích bosporských. Pronikali sem od balkánských krajin po souši, od Kijeva po moři; marně tam zajížděl na svých loďkách rus. vévoda Igor, marně i Svjatoslav, jenž odtáhl jen s nadějným výrokem: „Však Rusové si najdou cestu k Cařihradu“. Dodnes nenašli. S obou stran zírají na nás posměšně černé hlavně tureckých děl, umístěných v četných pevnostkách, červený prapor s půlměsícem na lodích i pobřežních domech oznamují, že jsme na turecké půdě.

Jako nějakou řekou, 500—1000 m širokou a 50—70 m hlubokou, sune se naše loď v neustálých zákrutech ku předu. Asijský břeh je více zprohýbán, svažuje se místy zvolna k úžině, zato evropský je daleko vyšší, spadá náhle, někdy docela kolmo; je i tím malebnější; jest jakýmsi nepřetržitým kaskádovitým parkem, hustě vyplněným četnými evropskými lázeňskými vilami, letními budovami různých vyslanectví v polohách vyšších, u pobřeží tulí se nesčetné baráky Turků rybářů, dřevem pobité, uprostřed tmavomodrých cypřišů, místy dlouhé lázeňské budovy doplňují neustále měnící se pobřeží. Na těch místech někde u pobřežního městečka Kavaku stála svatyně Serapida, tam někde měl vystavěti Jason oltář frygické bohyně Kybele, dále leží osada Therapia, dříve Pharmakia zvaná, kde prý Medea za plavby Argonautů Bosporem natrhala jedovatých bylin; pestrý obraz, zalitý zelení, přerušují jen zříceniny mohutného hradu, vystavěného od Mohameda II. r. 1452 na nejúžším místě bosporského kanálu.

Ani nepozorujeme, zaměstnání jsouce pohledem na nejbližší okolí, že vyvstávají zatím v dále jehlovité špice minaretů, vroubené prstencovými ohradami, dále hned spleť směrů moře budov, ležící téměř v moři vln, na pravé straně evropská Pera a galata, oddělená od nich zlatým rohem turecká zatmělá jaksi Stambul, na levé straně za Bosporem rozlehlé Skutari s pověstným hřbitovem a před námi tisíce stožárů obrovských lodí, kotvících klidně v přístavě; za tím větší ruch kolem nich. Ještě jsme nepřistáli, již nás obletují celá hejna malých galer, osmahlí veslaři s turbany na hlavě nabízející ke koupi nejrůznější výrobky, jeden křičí přes druhého svou turečtinou, míchanou sem tam některým francouzským slovem a v přístavišti stojí celé zástupy dragomanů (tlumočníků), křičících s radostí za nový výdělek: parlais français, english spoken, parlamo taliano, deutsch sprechen, govoriť po ruski; nedivil bych se, kdyby někdo zakřičel: mluvím po česku. Hlava zachází kolem od hluku, ještě štěstí, že policisté zahánění všechnu tu čeládku z blízkosti lodí.

S jakousi nesmělostí po pasové prohlídce sestupují cestující s lodí. Nezvyklý oděv obyvatelů působí s počátku nepříjemně; orientální čilý život na ulici hned u přístavu poutá pozornost, elektrická dráha pouliční naopak budí dojem evropského města. Osměliv se, vzdálil jsem se od své společnosti a rozhodl se navštívit nejdříve Hagii Sofii. Po novém mostě přes Zlatý roh přecházím do vlastního tureckého Stambulu, pohříženého jakoby v sen, nejen na venek, nýbrž i uvnitř. Je Ramazan, doba půstu, život začíná teprve večer. Míjím obrovskou mešitu Jeni Djami, vysoké hradby cařihradské, jejichž dějiny sahají daleko do počátku města samého, palác Vysoké Porty, zarážející zvláštní opuštěností, až přicházím na někdejší byzantský hippodrom, v němž stojí jen dva egyptské obelisky, místa kdysi nádherných byz. paláců a budov, z nichž zbyla jediné basilika Hagia Sofia. Již Konstantin Vel. ve 4. stol. vystavěl na místech dnešního chrámu basiliku. Justinian dal ji zbořit a stavitelé Anthemios z Tralles a Isidor z Miletu v 1. pol. 6. stol. vybudovali nový chrám v dnešní podobě. V 2. pol. 10. stol. zborila se část kopule; za dobytí Cařihradu od latinských vojsk byl chrám zbaven skvostů, Turci jej přeměnili v mešitu. Jako obrovský kolos v zelení stromů zdvíhá se před námi, podobajíc se nějakému kupolovitému pahorku nebo spíše celému skupení tupých kuželů, z nichž jeden všechny převyšuje, podepřený se všech stran mramorovými podpěrnými sloupy a obstoupený čtyřmi špičatými minarety. K tomu vystavěli Turci množství budov pro

mohamedánské mnichy a muzeíny a hrobky tureckých sultánů; celá směs staveb obklíčena je vysokou zdí; před chrámem samým v nádvoří stojí studánka, kde každý muslim před vstupem do svatyně se umyje. 2 m vysoké narthexy (60 m dlouhé a 10 m široké) tvoří předsíní chrámu, 9 dveří z těchto vede do vlastních lodí; nad největší z nich uprostřed, jež zove se porta basilica, viděti rakev, v níž prý pochoval poslední císař Konstantin Paleolog svou dceru, jež dle legendy se probudí, až chrám opět dostanou křesťané.

Do chrámu samého každý návštěvník se musí vyzouti anebo vypůjčiti si u vrátného pantofle; s úctou vstupuje každý, ať křesťan či moslemín, jen s tím rozdílem, že prvý s holou hlavou, druhý s fesem na hlavě, prvý s vědomím křesťanské minulosti chrámu, druhý, že je v místě, jež dnes náleží Allahovi. Nezapomenutelné jsou okamžiky návštěvy chrámu. Uchvátí každého ohromné rozměry (75·5 m dl., 70 m šir., 65 m vys.); výška je tlumená jen rozměrou kopule (32 m šir.), jež je protkána 40 otvory okenními, a spočívá na 4 obrovských sloupech, základních pilířích celé stavby. Dvě polokopule, oddělené menší řadou sloupů, táhnou se podél dvou stran, a v rozích jsou jiné polokopule: 2 emfory (poschodí) vystávají nad vedlejšími polokopulemi, jež ztrácejí se posléze v hlavní kopuli; nechybí mnoho, aby mnohý návštěvník padl na kolena a modlil se. Jen spousta mohamedánů upozorňuje, že nejsme v křesťanském chrámě. Právě se shromáždili k odpolední modlitbě. Stojí obráceni k Mekce, na pokřik muzeína všichni udeří hlavou o zem, na opětné zavolání plačtivým hlasem jako jeden vstanou, tak činí delší dobu lkajíce a modlíce se k Allahovi — pojímá nás při tom až úzkost při pozorování takové tvrdé bohoslužby ale i dětinské, i upřímné úcty k Allahovi. A po skončených modlitbách seskupují se kolem svých kněží, a na bobcích poslouchají jejich kázání, které někdy trvá i několik hodin. Žen tu není, pro ně není místa. Po bohoslužbě prohlíželi jsme si celý chrám, v němž ukazují průvodčí několik zvláštností. Hagia Sofía jako křesť. chrám je postaven směrem k Jerusalemu, Turci opět stavějí k Mekce. I modlili se Turci, praví legenda, aby Allah otočil chrámem v uvedený směr. Smíloval se Allah a poslal archanděla Gabriela, aby splnil prosbu věřících. Archanděl však nevěděl, jak by měl úkol vykonati, také nebyl ani dosti silný. Konečně prý prudce udeřil prstem do jednoho z hlavních sloupů, učinil do něho puklinu nárazem, ale chrámem přece nepohnul. Ale otočil aspoň podlahou. A tu nám průvodčí rukou ukázal na podlahu, jež neleží ve směru kostela, nýbrž poněkud šikmo, a opravdu ve směru k Mekce; ve sloupu tom skutečně je trhлина, na důkaz zázraku. Přicházeli k ní moslemíní, hladili ji rukou, — a mnozí plakali. Průvodčí však pravil: „Já nevěřím!“

Když Mohamed II. dobyl Cařihradu, obyvatelstvo uprchlo do Hagie Sofie. Avšak osmanský velitel Usun Hasan vnikl i do chrámu a povraždil obyvatelstvo. Chtěl hned potom chrám zasvětit Allahovi i maje ruku od krve, přiložil ji na stěnu; jako doklad posvěcení chrámu skutečně jest viděti otisk ruky na kamenném sloupu (nikoliv malba). A průvodčí — universitní profesor, opět vysvětloval zjev jinak: je vlastností kamene, že vytváří různé obrazy. Na doklad toho ukázal na stěnu, kde byly podoby čerta a j. Na levé straně chrámu vpředu ukazuje se oratoř sultánova, na pravé na výstupech visí zelené prapory, které, ukázal-li je muslim lidu, byly závaznou výzvou k boji proti křesťanům.

Chrámy byl za dávných dob vymalován nádhernými mosaikami, Turci vše zničili a vymalovali jen přírodními kresbami. Mosaika místy přece proráží omítkou. Nad hlavní lodí jasně je viděti obraz Boha-Hospodína, v pravém rohu archanděla Gabriela a j. V emforách na některých místech mosaika je ponechána na ukázkou. Dlouho jsme chodili chrámem a znovu prohlíželi všechny věci. Jen večer přinutil nás k odchodu, vyšli jsme s citelnou bolestí, že náleží moslemínům. Venku zatím se rozproudil hýřivý život; celý den moslemíní odpočívali, poněvadž tak prý nařizuje Koran v době postní, večer plnily se čajovny, jídelny a putyky, krámy atd., aby se oslavoval Bacchus až přes půlnoc. Inu, dobré je nařízení postit se ve dne, jež dovoluje největší výstřelky večer a v noci.

Zahleděl jsem se k hipodromu, k místu někdejších paláců císařů, ke kostelu sv. Ireny, dnes vojenskému museu, ku starému Serailu, na Bospor a Skutari, za nímž bělely se sněhem vrchy olympské. Jedna myšlenka doprovázela všude zrak: Jiné by byly poměry v místech těch, kdyby nebyly v rukou Turků.

Matej Kubasák:

Keď vietor obnažuje moju bledú tvár.

Vietor obnažuje moju bledú tvár.
Spieva svoje žalmy smutné, nevesele.
Kam ste sa podely moje túžby vrele.
Veď je nebe chmúrne plné tmavých chmár?

Slnce zhavo, skvele ožiaruje nebe.
Ale to sa všetko len duši pozdáva —
Bôže, duša moja sa uchádza k Tebe.
K Tvojmu trônu veľku vďaku vzdáva.

Vietor obnažuje krehké moje údy.
Slnce pomalučky za hory zapadá.
Duša sa mi vrhá na tie čierne hrudy,
Na srdce mi znovu tajný smútok sadá.

K. T.

Jan Žižka z Trocnova.

(Pokus o historickou črtu.)

Letošní rok je tak hojný různými jubilejními dny, v nichž oslavujeme významné jedince svého národa, že skoro ani ze slavností nevycházíme. Radíme k sobě zvučná jména, z nichž nad jedněmi tkví staletý příkrov, kdežto z rovů druhých jakoby se drala první travička na povrch. Vzpomínáme svých vůdců, sledujeme jejich životní běh i zápas o existenci národa a jich vlastní existenci revidujeme jejich tužby i zásady a přizpůsobujeme je dnešku, hodlajíce z nich čerpat poučení do časů budoucích.

Pomíneme čerstvé rosy a staneme u stálé mohyly, která nese letopočet: 1424. Svěřujeme vůdcovství paměti i dojmům a poodhalujeme s úctou k minulosti roušku, halící obraz tehdejšího světového děsu. Spatřujeme rozdmýchaný požár v našich zemích, jehož odraz v mracích upozorňuje ustrašený svět na dny příští. Z malého plamene kostnického přelétla jiskra do Čech, aby tu brzy podnítila vzedmuté a živelný zápas za zrozené myšlenky: rovnost před zákonem a svobodu myšlení. Bylo to něco naprosto nového pro středověkou společnost, kastovnícky dělící své příslušníky ve stavy a ovládanou tradicionálními názory a zákony. Emancipační tendence středověku počaly se tu poprvé hlásiti zvučně k životu. A proto tato společnost v úžasu nad silou malého národa, který se odvážil vystoupiti na světové kolbiště, aby tam hájil těchto ideí, chápe se meče, aby přemohla houfy hrdinných odvážlivců, kteří ohrožovali dosavadní řád světa. Třeba se úplně vžítí v život tehdejšího českého i evropského člověka, abychom mohli pochopiti pohnutky celého velikého, ale marného boje předků a nalezli i příležitosti k omluvení a obhájení jich činů.

Po upálení Husově se nejdříve přihlásila ke slovu podrážděná duše davu příliš neuvažujícího a vrhla se na všechny, v nichž viděla nepřátele upáleného mistra. Tu šla s lidem i šlechta, neboť i ona cítila potřebu očistiti jméno českého království od pohany. Koncil vida nepovolnost Čechů, sáhl k prostředku obvyklému v té době a rozhodl se mečem zkrotiti kacíře, když se nechtěli skloniti před jeho autoritou. Vlna odboje na čas opadla, aby pak s tím větší silou zabouřila, a když král Václav IV. se přidal ke straně římské, nebyla daleko revoluce, hotova jíti i proti králi. Kalich a odpor proti Římu

opojil všechny. Takřka k smrtelnému loži královu zabouřil ohlas revoluce a šel a šířil se dále čekaje jen na popud zvenčí, aby se rozezvučel se všemi hrůzami bouře. První veliká, světová tragedie postavila si scénu ve vlastní zemi české a tu rozvinula svůj pestrý děj boje za myšlenky pokroku, kdežto na Moravě se český živel nedopracoval k takové výbojnosti jako v Čechách, neboť německý prvek v obyvatelstvu, a pak blízkost Uher brzdily vývoj, který v Čechách postupoval tak rychle ku předu. Z ostatních zemí koruny české nemohlo se hnutí nadíti pomoci, neboť Lužice a Slezsko byly německé a právě odtud se vyřítila nejvášnivější nenávist proti kalichu. V prvních chvílích rozhoduje složka demokratická; lid venkovský a zemanstvo, nikoliv vyšší panstvo, ač i ono vypovědělo boj církvi a králi, jest hlavním nositelem a obhájcem české pře. Hlásaná rovnost nelákala ostatně pány k součinnosti a tak byli tlakem lidových vrstev odsunuti do pozadí. Zvěst o blížícím se skonání věků a příchodu Kristově rozmnožila náboženské nadšení a to zasvěcuje své služby obhajobě národních statků. Praha a Tábor jsou dvě různé složky hnutí, které se brzy utkávají perem i mečem a tento vzájemný zápas stran vrcholí v tragedii lipanské. Mezi oběma centry byly závažnější spíše rozdíly sociální než otázky víry a ty byly příčinou roztržky a stranických bojů. Na jedné straně měšťané a mistři — na druhé chudý a prostý lid venkovský. Opatrní měšťané a konservativní mistři netouží po revoluci, která by mohla hospodářsky, hmotně poškodit a proto projevují stále větší ochotu ke smíru s církví i s králem. Spokojují se se čtyřmi artikuly, ale ani oni nejsou jednotní a silní, vlivní jednotlivci vítězí občas nad dalšími a dopomáhají svým názorům a stoupencům k dočasnému vítězství. Druhý proud se záhy organizuje vojensky kolem Tábora. V prvním návalu rozvášnění odstraňují a ničí vše, v čemž vidí nálezy lidské a pýchu ďáblův. Boří kláštery i chrámy, rozbíjí „špačky“ (varhany a „loutky“ (sochy a obrazy svatých) a pálí knihy zamítající všechno „vytí a štekání“. Takové fanatické počínání u Táborů přýštilo větší měrou z mravního rozhořčení, které proto částečně ospravedlňuje. A ostatně i nepřítel si nepočínal o nic méně zdrženlivě veden jsa nad to jen hrubou nenávistí nebo touhou po kořisti. Nutnost sebezáchrany před hrnoucimi se tisíci křížáků a potřeba obrany „božího zákona“ vtiskly Čechům do ruky meč, takže naplnění pevnou vírou vrhají zpět a drtí přesilu svých odpůrců se silou nezdolnou. Hledíme-li k průběhu válečných srážek, můžeme války husitské rozdělit v dobu dvojího vůdcovství: nejprve Žižkova a pak Prokopa Holého. —

Jan Žižka pocházel z malého dvorce Trocnova (pak zašlého) nedaleko Borovan. Rod jeho měl ve znaku červeného raka ve stříbrném poli, kterýžto erb byl v nejjíznějších Čechách rozšířen.*) Náš válečník se mohl narodit asi okolo let sedmdesátých 14. st., hledíme-li k tradici jak se o jeho věku uchovala v jeho vyobrazeních. Podle nejstarších podob (z 2. pol. 15. st.) byl při smrti Žižka padesátiletý. Blízké sousedství německých Budějovic a zboží pánů z Růže způsobilo Janovi mnohou trpkou chvíli. Tu se v něm rodila nedůvěra k panstvu, hněv proti špatným kněžím i uražený cit národní. V drobných bojích proti těmto svým sousedům nabyl Žižka důkladné průpravy k svému budoucímu vůdcovství. Konečně srovnav se se svými odpůrci přičiněním královým, vstoupil do služeb Václava IV. nejprve jako vrátný (ve funkci ne bezvýznamné) a později jako panoše. Nepochybně už 1414 byl na dvoře a tu se musil seznámit s myšlenkami kvasícího hnutí náboženského. Za známého červencového procesí 1419, kdy vybita novoměstská radnice, upoutává se na poprvé pozornost zpravodajů a za bojů Pražanů proti posádce královské na Menším městě „byl vzat od lidu na slovo“. Jako syn své pohnuté doby, nemohl zůstat pasivním k současným událostem pražským a jistě i on byl prodchnut opravdovou touhou po očistě jména království českého v očích křesťanstva i celého veřejného života v zemi. Vavřinec z Březové, hlavní referent té doby, ač straní Pražanům, nazývá ho „horlitem pro zákon Kristův obzvláštním“. Staří letopisové čeští mluví o něm jako o „věrném sluhovi božím“. Patrně z toho, že byl mužem schopným vésti voje české proti celému světu. —

Dosavadní zkušenosti, získané v drobných bojích a zejména vlastní nadání učinilo z Žižky významného vůdce, jemuž se nemohl v té době nikdo daleko rovnati. Byl ovšem (a to přinášela doba sama), válečníkem drsným i krutým odpůrcem, ale mužem povahy přísné, nepřítelům pokrytectví, pevným křesťanem, nenávidícím nábož. hádky.

*) Žižka není jméno rodové, nýbrž přezdívkou, značící asi tolik co ryšavý.

Byl nesmířitelným protivníkem „krále Antikrista“, jehož úlisné a zrádné počínání nemohlo u Žižky buditi důvěru. Stavěl výstřednosti kněží táborských a klonil se spíše k Pražanům. Dovedl zapřít i sebe sama, vyžadovalo-li to dobro zemské. Byl prost ctižádostivých úmyslů a zůstal jen prostým, věrným bratrem až do smrti. Byl přísných demokratických zásad, jímž dal výraz ve svém řádu, vojenském. Jako demokrat nemínil rušiti staletých rozdílů a práv stavovských. Zásada o rovnosti a bratrství byla vyčtěna z Písma sv. a z prvních obcí křesťanských, třebaže ani na Táboře nebyla uskutečněna úplně. V souhlase se čtyřmi pražskými články bojoval proti vlašným a nevěrným, nepřátelům „zákona božího“. Ukřutností jichž se jeho vojsko dopouštělo, byly namnoze jen odvetou nebo trestem. U porovnání s řáděním křižáků nebo Kumánů nebyly tak veliké. Ostatně to bylo právem války, v té době obvyklým a třebaže Žižka sám zbytečně krev nerad proléval, přece musil hověti krvežíznivým choutkám táborských kněží. Byl přísným a důsledným i bezohledným vykonavatelem trestů, jak byl přesvědčen, spravedlivých podle zákona božího. Jako všichni Čechové (vyjma zásadní Táboře) nebyl pro republiku. Nenohl se smířiti se Zikmundem, ale chtěl zemi získati lepšího krále a s ním i uspořádání poměrů. Tak rád přivěsil pečeť táborské obce na listinu, nabízející korunu českou králi polskému Vladislavovi.

Co zavedl ve válčení, nebylo sice nic nového, ale dovedl vše účelně upravití. Doposud „těžká jízda“ byla hlavním činitelem v poli a rozhodovala buď svým množstvím nebo statečností jednotlivců boj. Na rovné ploše stávala se nepříteli nebezpečnou, ale v nevýhodném postavení takřka bezmocnou. Z počátku měl Žižka jen selský lid a ten se stal jádrem jeho vojska, rozčleněného v oddíly, z nichž každý měl své místo jak v klidu, tak na pochodu i v bitvě.

Svou pěchotu vyzbrojil zbraněmi, s nimiž uměla zacházeti a tyto skoro primitivní selské zbraně staly se postrachem pyšně vyzbrojeným křižákům. Taktickou jednotkou jest Žižkovi vůz s určitým počtem vojáků a puškou, který sloužil vždy k obraně. Byl znám už dříve, ale Žižka dovedl předností vozového šiku prakticky využití. Napomáhala mu střelba. Ani ta nebyla novinkou, neboť už v bitvě u Kresčaku poprvé užili Angličané děl, ale nenadělali mnoho škod. V Čechách teprve Žižka využil děl plněji. Salvou snažil se rozrušiti řady nepřátel a jeho puškaři nabyli v užívání děl takové zručnosti, že prosluli v umění střeleckém široko v Evropě a šířili tak, když ve vlastní zemi nastal klid, slávu českých zbraní za hranicemi. Tábři vynikli i v pracích opevňovacích používající systému vysunutých, hranatých bašt, kteréžto přednosti využilo teprve 17. stol.

Jak už řečeno, neměl Žižka sobě rovného vojevůdce. Silná důvěra v pomoc boží a v sebe mu zajišťovala vždy vítězství. Znamenité výsledky v boji předurčovalo obratné využití okamžitého, výhodného postavení i slabin nepřítelových. Jakkoli bylo mu vždy zápasiti s přesilou, přece nikdy neztratil pole, dík volené poloze, v níž aspoň částečně byl chráněn. Ukázal se Jan i dobrým psychologem doveda kořistiti z nálady nepřítelovy. Uměl děsiti ho či klamati válečnou lstí nebo neočekávanými, obratnými pohyby. Hleděl vyprovokovati odpůrce k boji na místě sobě příhodném, způsobil střelbou zmatek v jeho řadách a pak útočil. Vždy unikl z nesnází ať přirozených či uměle nastrojených, takže uměním svým budil obdiv i úžas, strach i hrůzu. Bylo ovšem při tom pro Žižku velikou předností, že znal duši svého vojáka. To nebyly houfy najatých žoldnéřů, jichž jedinou vzpruhou k útoku byla touha po kořisti, neboť naděje na získání věčné spásy bojem proti kacířům u většiny nerozhodovala. Husity nehnila do boje umělá zášť fanatického davu. Lid Žižkův se bil za svůj národ, víru a pevná víra, že Bůh si ho vyvolil k obraně svého zákona a ke spasení, to byly pohnutky jeho boje. Bojoval i umíral věře, že bojuje „boží při“, že „s Pánem vždycky zvítězí“ a proto se nelekal množství nepřátel. Žižkova jistota boží pomoci a pevné přesvědčení z toho, že zvítězí se přenášela na celé, ukázněné vojsko a tato mravní síla byla jedním z činitelů, které rozhodovaly o výsledku každého boje a přiměly svět k ústupu.

Dnes ovšem víme, že celý ten zápas byl marný, protože národnostní stránka hnutí byla příčinou toho, že na celou dobu zůstalo osamoceno. Bylo to poprvé, kdy Čechové prolévali krev za nové myšlenky, jež však přišly brzo. To musí buditi u nás úctu i kdybychom nemohli souhlasiti s cestami všemi, jimiž naši předkové mínili dojíti uskutečnění svých ideí.

A. Lá s k a:

Křivoklát.

Byl jsem mocným dojmem jat,
když jsem viděl Křivoklát
nad údolím mezi lesy,
jako obra pod nebesy
tiše stát — —

Pod ním cblouk vody spěl
ve slunci se stříbrem chvěl
vůkol samé lesy, skály —
pozvolna se mráčky hnalý
kol jich čel —

Časem v hradeb mocný val
vítr cosi zašeptal,
jak ty nad dávnými věky
se vzlykotem blízké řeky
steskem skal —

Křivoklátských lesů šed'
stála v dlouhou odpověď
o pohádce cosi šumí, —
— škoda že jim nerozumí
nikdo teď — — —

F. Z.:

Něco o železe.

Železo jest dnes a bude i v budoucnu nejrozšířenějším kovem na světě. Bez něho, jeho výborných a jedinečných vlastností není dnešní rozvoj techniky naprosto myslitelný. Již objevení a upotřebení železa vtiskuje dějinám lidstva nový ráz, z kterého možno usuzovati na vyspělost kultury. Předhistorickému člověku nedovedla dáti doba bronzová do ruky nástrojů takové pevnosti, jako doba železná. Ovšem, že člověk v době železné získával železo z rud způsobem primitivním. Zřizoval si pece k tavení rud ve stráních, obrácených proti větru, aby využil přírodního tahu vzduchu. Později vháněl vzduch do pece pomocí měchů, k jejichž pohonu užíval síly animální a vodní. V peci topil dřevěným uhlím. Za takovýchto podmínek vytvořilo se železo ve stavu těstovitě smísené se struskou. Poslední způsob dmýchání udržel se dodnes u mnohých národů polodivokých. V dnešní době staví se na výrobu železa t. zv. vysoké pece. Jedny z nejstarších našich závodů jsou železářny Komárovské, o kterých jsou první písemné doklady z doby Václava IV., jemuž tehdy patřily. Největší naše železářny ve Vítkovicích, založeny byly r. 1823 arcibiskupem Olomouckým; ten je později pronajal Rotschildovi, do jehož vlastnictví později také koupí přešly. Na území naší republiky máme ještě několik hutí, z nichž nejznámější jsou v Kladně a Králové Dvoře. Celkem jest u nás asi 30 vysokých pecí, v kterých možno ročně vyrobiti 1¹/₂ milionu

tun železa. Světová produkce železa v roce 1900 obnášela 41 milionů tun. Aby bylo patrné, kolik materiálu potřebného k výrobě železa taková číslice reprezentuje, uvedu několik suchých údajů o vysoké peci a zároveň lehce nastíním i postup výroby.

Železo získává se z různých rud, nejvíce z magnetitu, krevele, hnědele a ocelku. Tyto suroviny nepřicházejí přímo z dolu do vysoké pece, nýbrž jsou různě upravovány a tříděny, aby výroba byla pokud možno racionelní. Železo vyrábí se sloučeno s různými prvky, jichž přítomnost jest vlastností a výrobě železa buď prospěšná, nebo škodlivá.

Proto záleží na správném smísení rud a na palivě, kterého jest ve vysoké peci k tavení a k redukci železa zapotřebí. Vysoká pec má tvar mírného komolého kužele o výšce asi 30 metrů a obsahu 600 až 1000 krychlových metrů. Pec zavází se surovinou shora a sice střídavě ruda s koksem a zůstává nepřetržitě v činnosti, dokud se ohnivzdorná vyzdívka nezničí. Dobrá vyzdívka pece při opatrném zacházení vydrží až 10 let. Tavení děje se v nejnižším pásmu pece asi při 1600°C , při čemž ve vyšších vrstvách nastává chemický proces, kterým se z rudy vylučuje železo a zároveň předehtřívají se vrstvy nejvýše položené.

Poněvadž k hoření vhání se do vysoké pece ohromné množství vzduchu, ve kterém by vyloučené železo hořelo, musí závážka obsahovati materiál struskotvorný. Struska totiž složena jest z různých kyslíčků, které roztaveny tvoří ochranný obal železu.

Za den vyrobí se ve vysoké peci asi 300 tun železa a rovněž tolik strusky odveze se tedy z pece denně 600 tun materiálu. Poněvadž výtěžek železa je asi 40%, musíme zpracovati denně 700 tun rudy, do které přijde 40 tun tavidla a 300 tun koksu. Celkem musíme ve 24 hodinách přivézt do vysoké pece 1090 tun materiálu. Přepočítáme-li surovinu na vagony a připočteme k ní vyrobené železo a strusku, potřebujeme denně pro vysokou pec 169 vagonů, t. j. 3 nákladní vlaky. Nyní si částečně můžeme představit frekvenci dopravní, na př. ve Vítkovicích, které mají 8 vysokých pecí.

Abychom si mohli učiniti představu o ohromném zařízení hutě, uvedu množství vzduchu potřebného k hoření a množství plynu kychtového, vzniklého hořením a redukcí. Plyn kychtový jest hořlavý a tudíž jímá se v nejvyšší části pece, kychta zvané, a upotřebí se k předehtřívání vzduchu a k pohonu motorů, pohánějících dmychadla a různé jiné stroje v hutích.

Na výrobu 300 tun železa je potřebí nejméně 300 tun koksu, jak dříve bylo uvedeno. K spálení 1 kg koksu jest zapotřebí 4 kg vzduchu, tudíž za den musí se do jedné pece vehnati $1\frac{1}{4}$ milionu kg vzduchu, který v krychlových metrech zaujímá prostor přes 1 milion m^3 t. j. krychle o hraně 100 m dlouhé. Potrubím z vysoké pece musí se odvézt ještě větší množství plynu kychtového. Z 1 kg koksu vytvoří se asi $4\frac{1}{2}$ m^3 kychtového plynu, t. j. denně 1,350.000 metrů krychlových. Tento plyn musí se před upotřebením čistiti, poněvadž strhuje s sebou množství prachu rudného a křesového. Není to opět položka příliš malá. Denně se z čistíče plynu musí odstraniti 2 vagony prachu, t. j. 20 tun materiálu, který se po úpravě dá zpracovati. Tímto není ještě vyčerpána skizza rozměrů zařízení, přiléhajícího těsně k vysoké peci, poněvadž pec a potrubí, musí se chladiti vodou, které potřebujeme zase veliké kvantum. K předehtřívání vzduchu vtlačovaného do pece používá se nejméně tři věží asi 20 m vysokých, vytápěných kychtovým plynem.

Železa, vyrobeného ve vysoké peci, nelze přímo upotřebiti, proto musí prodělati ještě různé procesy, které dějí se v ocelárnách, válcovnách a podobných závodech, které patří k hutím.

Pravého vlastence poznáte podle lásky k vědě.

Havlíček.

Lidé jsou po smrti jak knížky: když je celé přečteme, najdeme na konci tiskové omyly.

Al. Zólkowski.

Al. Keltnerová:

Bůh volá!

Žeň bohatá! Lán zlatým klasem zraje
a sklání se pod tíhou úrody
svou zlatostí a vůní sytí kraje
a v brzku sytit bude národy!
Žeň bohatá! Sbor ženců — kněží v tichu
jde chabým krokem, ruka se jim chví...
jsou staří už; a brzy padnou v líchu;
kdo bude žít, až padne poslední?

Žeň bohatá; a doba k práci volá
— klas za klasem se sklání v horkou zem —
dělníci mladí, kdo z Vás neodolá,
úroda Boží k práci rozkazem!
Žeň bohatá! Vám požehnal ji Vládce,
dělníci Boží, přišla doba žní
a úrody! Nuž, uchopte se práce,
než z vůdců starých padne poslední!

M. K.:

Podzim.

Odmlčel se vítr. —

Prošel jsem zahradou, pozoruje krásu podzimních barev na listí i plodech. Hedvábná pavučina ukazuje mi cestu do polí. Zoraný lán, na němž zůstalo po zlatě klasů jen omládí, tu a tam se zelenající, šeptá o blahu léta podobně jako rumělkový šat stromů. Nevidíš květů jara, ani neslyšíš zpěvu léta. Přikradla se jeseň, která věští blížící se stáří a nalaďuje divně nitro.

„Dočkám se podzimu života? A jaký bude? Přinese ovoce po květech vesny? Vždyť přece je někdy podzim chudý, jestliže mráz spálil kvetoucí šat stromů.“

Budu česati ovoce své práce. Třeba stále mít na paměti, že prožívám mládí. Mohu ztrávit jaro a léto v stálých radovánkách bez vážné vzpomínky na jeseň, kdy chladný vítr orve poslední lístek se stromu. Nebo užívám darů nebeských za mladých jar a mám na mysli i zimu. Ale nebojím se jejího chladu. Až sníh pokryje kraj, zapraská v kamnech vesele oheň, hlava skloní se do dlaní a vzpomínka zaklepe na čelo. Přejde neočekávána, aby oblažila. Vzpomínka na krásné mládí, které pamatovalo na poslední věci člověka.

Kraj je tak tichý, skoro neživý. Vidím hru barev. Než i ta zmizí. To pomalé odumírání naznačil kdosi postavou Smrti v podzimních mlhách.

Nenadešlo dosud rychlé odumírání. Máš před sebou dosti práce. Ale věz, že tak jako v opadlém listí odpočívá rozkošný sen jara, tak i tvoje práce a píle vyrosté v novém květu!

Matěj Kubasák:

Rozhovor so svým srdcem.

Srdce moje čos' tak smutné?
Čo Ťa trápí, čo ťa bolí.
Prečo si dnes tak nechutné,
veď chodíš po kvetnom poli?
Povedze mi, čo ťa tiesni,
keď ma vábiš v šíre diale,
veď ti dám ja toľko piesní,
čo ukojíš svoje žiale.
Či ťa ten môj život trápí,
že mu vždy len smútok kynie,
že sa boľasť svojimi drápy
na tu moju dušu vinie?
Neplač mi už toľko stále-
Veď nemám, kde složiť telo,
čo ma vábiš v šíre diale,
kde by sa mi plakať chcelo?
Srdce moje kam bys' išlo,
čo by som ťa vodil, nosil!
Veď ja viem, žeby sa zišlo,
aby som už smútok kosil?
Kam mám dať ja tvoje žiale,
Kam mám dať ja svoje bôle,
že mi plačeš toľko stále! —
Kam bys' išlo srdce moje?
Či mám spievať melódiu,
keď sa boľasť vinie s drápy?
V žitia svojho bôľnu chvíľu,
keď ma duša veľmi trápí?
Povedze mi, čo ťa tiesni,
keď ma vábiš v šíre diale.
Veď ti dám ja toľko piesní.
Čo ukojíš svoje žiale.

Pokladnice duše a štedrost Boha je nevyčerpatelná.

Zeyer.

Život jest výheň, v níž se duše zocelují pro nebe.

Em. Bougaud.

V knize hledej: potěšení, sílu, radost, pokoj, krásu, umění.

R O Z H L E D Y

ORGANISAČNÍ. — POVŠECHNÝ.

Památky po Jos. Mánesovi. V Karvinné žijí příbuzní malíře Josefa Mánesa. V jejich rodině jsou prý dva obrazy mistrů, dosud neznámé a mnoho dopisů. Možná, že korespondence Mánesova odhalí něco nového pro studium Mánesovy práce.

Ve Splitu má být odhalen pomník prvním velkém národnímu básníku chorvatskému, Marku Maruličovi, který zemřel před 400 lety (Pozn. »Naše Knihna« udává omylem, že bude vzpomenuť čtyřistého výročí narození (básnickových). Narodil se r. 1450. Dlouhá léta studoval v cizině na universitě v Padově. Odtud si vysvětlíme, že i on, jako řada italských učenců té doby byl do jisté míry polyhistor. Je básníkem, filosofem, teologem, historikem. Píše latinsky knihu o způsobu dobrého a šťastného života, která byla v XVI. a XVII. stol. desetkrát tištěna. Hlavním dílem Maruličovým je náboženská epopeja »Judita«. Látku čerpal z bible, ale užil k ní též vědomostí z klasiků i trubadurské lyriky. Biblickými obrazy chce ukázat boj Babylónanů s Židy — Turků s Chorvaty, kteří věří v pomoc Boží. Kromě několika spisů s tendencí mravoučnou obíral se překlady italských dramat, které se tehdy s oblibou hrály, jako: Poslední soud a jiné. Svým krajanům přeložil »Následování Krista« od Tomáše Kempenského. Maruličova »Judita« je první chorvatské dílo, vytištěné v Dalmácii, r. 1521. Jak velice si cení pozdější básníci Maruliče, o tom nejlépe svědčí výrok Petra Zoraniče, že sláva Maruličova bude dotud trvat, dokud »živíci bude hrvatski glas«. Kiaras.

Hymna »Hej, Slováci« napsána byla jednoho říjnového večera r. 1834, tedy před 90 lety. Skladatel její Samo Tomášik zastavil se na své cestě do Berlína, kde měl studovat bohosloví, v Praze. Poznal smutné poměry v Čechách a zhoubný účinek germanisace. Roztrpčen přišel jednoho večera do hostince, kde bydlel, a napsal píseň, která byla později obměněna na »Hej, Slované«, a stala se všeslovanskou hymnou.

První železnice na kontinentě založena byla před 100 lety. 7. září 1824 dostal Fr. Ant. rytíř Gerstner od císaře Františka dovolení ke stavbě železnice, která byla potom po osmi letech vybudována mezi Budějovicemi a Lincem. Tato trať, 131 km dlouhá, měla podporovati hlavně obchod se solí. Vozy pohybovaly se po dřevěných kolejkách a byly taženy koni. Prof. Gerstner hodlal zavést pohon lokomotivou, jako tomu bylo na železnici v Anglii, vystavěné několik let před tím. Když však jeho návrh padl, tu roztrpčen odebral se do Ruska, kde vedl potom stavbu první železnice.

Nové stěhování národů děje se na evropském jihu a v Malé Asii, a to velmi klidně, ne jako před půl druhá tisíci lety. Ale přes to předčí svým počtem o mnoho historické stěhování. Za rok vystěhovalo se z Malé Asie přes půl třetího milionu Řeků do rodné země. Na jejich místa stěhují se zase Turci, kteří opustili Řecko — také do svých končin. Děje se tu tedy výměna obyvatelů mezi Řeckem a Tureckem. K Řekům, vystěhovaným z Malé Asie, pojí se krajané z krajů ruských a kavkazských. Tento hromadný návrat způsobí velké hospodářské a sociální změny v řeckém státě. Do Evropy

prohají před pronásledováním rodiny Arménů. V Bulharsku na př. je jich na 20 tisíc. Mnozí hledají nový domov v jižní Americe. K novému osídlení dojde v Rusku, kde četné kraje zpustly řáděním bolševiků. Do těla slovanského obra vpíjejí se židovské pijavice — a přicházejí Němci. Tak se historie opakuje — i ve stěhování národů.

—r—

Mongolský Tutankhamen. Ruský archaeolog, profesor Kozlov vede vykopávky v Mongolsku. Odhalil už několik královských hrobů. Mezi nimi je dřevěná hrobka v hloubce 500 stop. Stěny její byly potaženy hedvábnými výšivkami, na nich čínské písmo. Z komory vedla dlouhá chodba do další hrobky, v níž je několik sarkofágů s mrtvolami členů královské rodiny čínské, kteří tu odpovídají asi několik tisíc let, jak sám Kozlov soudí.

»Národ Amazonek«. Američtí cestovatelé, Fred R. Wulsin a W. W. Rockhill dostali se po žluté řece do hornaté krajiny západní Číny, vzdálené od poslední železniční stanice asi 600 km. Objevíli tam pravzvláštní nárudek, nebo lépe kmen, který nazvali národem amazonek, protože hlavou rodiny i kmene je u nich žena. Živí se polním hospodářstvím a chovem dobytka. Mluva jejich je odlišná ode všech jazyků evropských i asijských. Z toho se soudí, že kmen vznikl splynutím několika různých jíných. Snad se tu usadili uprchlíci nebo zbytky vojsk četných národů, jež kdysi před věky spolu válčily.

Statistika světové války vykazuje 9,820.000 padlých a 15 milionů naněných. Kdybychom postavili všechny ty padlé vedle sebe, dostali bychom řadu 500 km dlouhou. Z krve, která byla v době válečné hrůzy vylita, vytvořilo by se jezero, široké 130 m, počítáme-li, že raněný ztratil půl litru krve a padlý 1 litr. Z invalidů vytvořila by se armáda desetimilionová.

Jaroslav Průcha: **Šťastní ubožáci. Povídka ze života slepců „Raná setba“ sešit 1. Nákladem Českoslov. akc. tiskárny, Praha 1924. Cena Kč 1.50.** Není nesnadnějšího úkolu, než psát pro děti. Dítě není nikterak tak naivním čtenářem, jak se obvykle domníváme. Bezprostřednost, se kterou se vchází na všechny dojmy, působí, že i dojmy z četby vrývají se do jeho duše nesmazatelně. Často vzpomínka na četbu z dětství provází nás celý život. Dítě dovede si instinktivně vybrat, co se mu líbí a co se mu nelíbí a čte bez výběru jen tam, kde výběru nemá. Proto záleží velmi mnoho na výběru dobré četby pro mládež, zvláště v dnešní době, kdy se tolik a často tak nezodpovědně experimentuje se školou a s výchovou. Tím spíše jest nutno uvítati novou sbírku pro mládež: »Raná setba«. První číslo tvoří povídka ze života slepců »Šťastní ubožáci« od Jaroslava Průchy. Líčí nám život ve slepeckém ústavě a vůbec osudy slepého hochy, bez vkusné sentimentality, ale přece tak, že dovede v dětech probudit ušlechtilou účast s trpícími a vzbudit smysl pro péči o ty, které společnost obvykle opomíjí. Autor má skutečně vypravovatelský talent, že jeho povídka se bude líbit jistě i dospělým. Takovou četbu pro mládež, která se líbí i dospělým, pokládáme ze zkušenosti za nejlepší dětskou literaturu.

V moři Azovském vynořil se nový ostrov. Podle zpráv povstal po prudkém střesu v moři Azovském nový ostrov, po němž dříve nebylo ani stopy. Je prý dosti značné rozlohy a povstal právě v projezu z moře Černého do Azovského, nezamezuje však loďní dopravu. Tvoří znamenitý strategický bod, hodící se dobře ku chránění moře Azovského před nepřátelským loďstvem, jež by chtělo tam vniknouti z moře Černého.

Spanělsko. Tělesné pozůstatky apoštola černochů sv. Petra Klavera byly přeneseny do jeho rodiště Verdú v Katalonii. Světec pokřtil na 300 tisíc černochů, proto je ochráncem afrických misí.

Milostivé léto 1925. Počítá se, že příštího roku může připutovat do Říma až 4 miliony cizinců. Proto hodlají u města vystavěti dřevěné obyčl, v nichž by mohlo přenocovati až 150 tisíc poutníků.

Georg Schreiner „Heilige Zeiten“ (Verlag Köse und Pustet, K. G. München 1924; 134 str.)

Pěkná knížečka, podávající čtenáři jasný a stručný přehled výkladu církevního roku. To, co odlišuje dílo toto od jiných podobných, jest snaha spisovatelova spojití učení církve o svátcích s vnitřním životem čtoucího. Z jednotlivých statí vyznačuje přání autorovo, aby čtenář byl nejen uveden do podstaty svátků církevních, ale aby tato zároveň vnikla úplně do života jednoho každého. Toť ideový podklad. Probírány jsou postupně svátky stále, pohyblivé jakož i svátky význačnějších světců a světic. U každého svátku možno se poučit: 1. O jeho vzniku a náboženském podkladu. 2. O formě, jak jej Církev oslavuje. 3. O jeho hodnotě a významu pro věřící. — Kniha je určena původně pro učitele jakožto pomůcka k vyučování na nižších třídách škol středních a vyšších třídách škol obecných. Poněvadž však k jednotlivým svátkům podány jsou zvyky a obyčeje německého lidu, bude po jisté stránce kniha zajímat snad i národopisce.

Joseph Wittig „Die Kirche im Waldwinkel“ (Verlag Josef Kösel und Pustet 1924; 292 str.) — Dílo představuje soubor náboženských novel, založených na vnitřní, ryzí, hluboké víře. Mohli bychom je charakterisovati pojmem: mysticismus křesťanské víry. Autor pokouší se otevřít čtenáři duchovní ráj, jež mu jeho církev předkládá. Provádí jej zapadlými zákoutími svého rodného kraje a ukazuje svérázné, hluboké pojetí Kristova učení prostým lidem. Církev dle něho není prostě zřízením, jež svou bytostí jest cizí srdcím věřících: Církev jest Láska a trvá z Lásky. Láska naše činí Církev teprve naší Církví. Církev trvá z Lásky Kristovy a nebyla by tedy Láska naše Láskou Kristovou, kdybychom nemilovali Církev. Nitro člověka bez lásky jest tak pusté a těsné, že nepojme nekonečného Boha. Tam, kde jsou dva nebo tři shromáždění ve vzájemné lásce, tam bytuje Kristus (Die Kirche im Waldwinkel). Jinde opět (Der Glaubensbote) řeší autor problém subjektivismu víry. Vychází z rozdílu mezi vírou objektivní (Bůh, Církev, svátost atd.) a subjektivní (sensus religiosus), jež spočívá v rozumovém pojetí. Objektívni víra není však souhrnem objektů, z nichž by náboženský cit lidský bral účechu. Nejživotnější objekt, sám Bůh, vniká do lidského nitra, aby tam žil, zachováváje přes to povahu absolutní Objektivity. Křesťanská, katolická víra, plna hlubokých symbolů, vyjadřujících úzký vztah člověku s přírodou (Osterfeldgarg) veče lidské nitro k pokoře, očistě, pravdě a štěstí (Die Kinder von der Laurentinsgasse). Rámec jednotlivých myšlenek jest vzat z rodného kraje spisovatelova —

z Kladského pohoří. Krása přírody a svéráznost postav jsou zde zachyceny bystrou rukou. Podobných děl v naší literatuře našli bychom asi poskrovnu. V. Rytina.

Juliana von Stockhausen: „Die Soldaten der Kaiserin“ (Verlag Kösel und Pustet, München; 608 str.)

Hrdinkou románu, který zachycuje kulturně historický obraz své doby, je císařovna Marie Teresie. Autorka kreslí tu nejen osud císařovny, nýbrž i život ženy. Boj její s Bedřichem i lítost nad ztrátou bohatých krajů slezských. Mistrně kreslí vnitřní proměny císařovny, v níž umírá pomalu láska a rodi se pycha. Po trpkých zklamáních dochází matka-panovnice k poznání, že cesta tuhé spravedlnosti nepřinesla jí uspokojení. Ne spravedlnost — ale láska měla jí býti vodítkem. — Do tohoto celkového obrazu zařazeny jsou kapitoly o vášnivě lásce dvorní dámy. — Psychologický vývoj ženy a vládkyně, plastické podání vnitřních bojů, z nichž vstoupí vítězně láska, jsou předností tohoto objemného románu, nehledíme-li už na jeho cenu po stránce kulturně-historické. K.

Republika polská, úředním názvem Rzeczpospolita Polska je jedním z větších států evropských, třebaže je mnohem menší, než historické Polsko před prvním dělením. Podle sčítání z r. 1921 měří 385.272 km² a má 27.441.711 obyvatel. Na 1 km² připadá 68 obyvatel, tedy daleko méně než v Československu (97). Nejvíce zalidněny jsou kraje průmyslové: Slezsko, okolí Varšavy a Lodži. V Horním Slezsku, bohatém na kamenné uhlí, bydlí na 1 km² 266 lidí.

Stát polský skládá se z částí, jež kdysi tvořily jednotné království a trojím dělením dostaly se pod trojí vládu.

Kongresovka (vévodství: Varšava, Lodž, Kielce, Lublin, Bielystok) má téměř 138.000 km² a 11.216.409 obyvatel (81 na 1 km²).

Východní Polsko (Kresy Wschodnie), t. j. vévodství novogrodské, poleské, volyňské a vilenské 122.091 km² a 4.098.859 obyv. (na 1 km² 33,6 l di).

Halič (vév. Krakov, Lvov, Stanislav, Ternopol), 79.080 km² a 7.487.363 obyv. (94,7 na 1 km²).

Velkopolsko (Wielkopolsko), kterou tvoří vévodství poznaňské a Pomořany (nízký cíp, vybíhající k moři, zbytek dávného polského Pomoří (Pomorze), má 42.989 km² a má 2.913.552 obyv. (67,8 na 1 km²).

Slezsko, skládající se z Horního a Těšínského, čítá 4.233 km² a má 1.125.528 duší (266 na km²).

Nejdelší spory vedly se o území vilenské, t. zv. Polskou Litvu. Koncem r. 1918 přitáhla po ústupu Němců rudá armáda a v prvních dnech nového roku opanovala město. Nebylo ukrutností, kterých by neužila bolševická sebránka. Teprve na Bílou sobotu 1919 přihnala se náhle 1. divise Polských Legií a dobývala dům za domem, až se zmocnila města. Nové, utěšenější poměry netrvaly však dlouho. Znovu přitáhla vojska bolševická v létě r. 1920, a Vilno jim podlehl. Bolševici postoupili pak město Litvínům, kteří jednali stejně krutě s polským obyvatelstvem jako bolševici. Na podzim přitáhl generál Żeligowski s divisi, vyhnal Litviny a utvořil t. zv. Litvu Střední (Litwa Środkowa), jejíž správu vedla prozatímní vláda.

Dnes má město ráz polsko-židovský, jako vůbec mnohá východní města polská. Venkov je běloruský. Jen k hranicím litevským severně od Vilna jsou i dědiny litevské, zvláště v okolí Świecian.

Karas.

Majitel, vydavatel a nakladatel: „Ústředí katolického studentstva československého.“ — Odpovědný redaktor: PhC. František Karas. Tiskne: Československá akciová tiskárna v Praze II., Spálená 15.

? ?

H Á D A N K Y

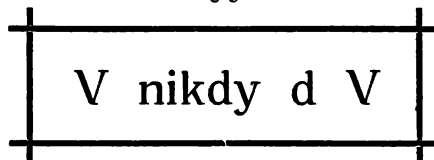
? ?

VEDE C. E.

Rozluštění hádanek z 1. čísla: Rebusy: a) Ivce. b) Vyšehrad. c) Jevišovice. Žertovné hádanky: a) Pátý přišel po dni 1. února. b) Svůj obraz v zrcadle. Přesmyčka literární: Svatopluk Čech. Číselka: modré — moudré. Rozšiřovačka: král, králík. Křížovka: j, kal, jasan, lak, n. Záměnka: důl — dům. Oříšek početní: 21, 24, 9; 6, 18, 30; 27, 12, 15. Skrývačky: 1. Haná. 2. Opava. 3. Cti otce i matku! Doplnovačka s tajenkou: Dijon, Adize, Tetry, Terst, Kioto. (Jitro.) Královská procházka: Komu není rady, tomu není pomoci. Nár. přísł. Doplnovačka s tajenkou: Československo. Rebus: Pětka. Výpustka: Erben, eben. — Rozluštění hádanek z 2. čísla nutno zaslati nejpozději do 15. října

Rebus

— c c —

Skrývačky zeměpisné.

L. T.

U mandele spí sekáči.
V domě je temná chodba.
Nepřítel strojí úklad nový.
Ten komín kouří mnoho.

Tajenka.

F. K.

Ráček.

(J. P.)

Jest údělem chudása,
jej do smrti stihá;
obrácením písmenek
strom se k nebi zdvihá.

Královská procházka.

(— c c —)

č	a,	t?	s	z	v	y	p	J	u.
l		e	J	ý	n	o	n	o	u
m		e	j	i		e	t	l.	b
v	m	u	n	e	k	s	z		Z
i	ch	v	v	á,	t	a	a	e	s
m	h	a	á	k		á	n	a	y
a	i	n	d	a	m,		k	e	z
Č	n	a	k	e	n	i	ch	á	r.

Dělenka.

První vězně v sobě
skrývá,
druhá ženské jméno bývá.
První s druhou spojena
spisovatele Ti dá.

Záměnka.

„Orlík“.

S „l“, v něm každý
osvěžení hledá,
s „p“, domov pána
zase hlídá.

Přesmyčka literární.

— ec —

KOSA-CHA-MÁK

»D D«

Předsuvka.

„Orlík“.

staročeské zbraně,
. ostrovy v Ind. oceánu.

Čtvercovka.

M. S.

a	a	a	a
k	o	o	o
o	r	s	s
v	v	v	v

jm. hmyzu.

nádob.

roční pták.

?

Doplnovačka s tajenkou.

— cbc —

+	r	ř
+	l	r
+	č	v
+	v	r
+		s
+	š	a

katolický
duchovní.

geologický
útvár.

město na
Moravě.

hmyz.

hrdinské
epos řecké.

chytré zvíře.

Číselný roháček.

L. T.

1	2	3	4	5
2	1	6	5	
3	6	7		
4	5			
5				

čes. spisovatel.

?

nota.

souhláska.

Číselka.

(M. S.)

Malý 123456 naříká,
že mu utekl 132456.

Doporučujeme tyto publikace našemu studentstvu:

„Organisační příručka“, podávající historii hnutí,
programové zásady i pokyny
pro vedení našich sdružení. Cena 1 Kč i s poštovným.

„Kniha o životě“, hluboké myšlenky o smyslu a účelu života
od nejlepšího jihoslovanského myslitele,
univ. profesora Aleše Ušeničnicka. Cena 18 Kč (s portem).

„Mistr Jan Hus“, veliké historické dílo zesnulého univ. prof.
Sedláka o osobě Husově. Cena 12 Kč s pošt.

„Věda a víra“, přednáška ndp. arcib. Kordače. Cena 10 hal.
(na poštovné.)

„S. S. S.“, památník prvního poválečného sjezdu našeho studentstva.
Cena 1 Kč s poštovným.

„Časová hesla“, 2 Kč s pošt.

Objednávky obratem vyřídí

Ústředí katol. stud. čsl.
v Praze II., Voršilská 1.

Odebírejte, doporučujte

Ž I V O T

Kulturní revue pro náboženství, život a umění.

Předplatné 20 Kč pro studenty, 30 Kč pro nestudenty.

Administrace **Života**,
Praha II., Voršilská 1.

Nejlépe uctíte památku sv. Václava, když ozdobíte své přibytky

obrazem sv. Václava,

který se vám zašle se značnou slevou za **pouhých 10— Kč.**

Při oslavách, sjezdech a poutích rozprodávejte a posílejte jediné naše
pohlednice sv. Václava 10 kusů à 5 Kč. — **Větší objednávky se
slevou.** — **Obrázky s písní svatováclavskou.** 100 kusů jen 10 Kč.

Zasílá SEKRETARIÁT S. K. M. Praha II., Salmova 8.

JITRO

OBSAH

ROČNÍK
VI.

Alois Vošáhlík: Na cestu! — Al. Keltnerová: Zráni. — Josef Vraštil T. J.: Všeslovanský památník českého studenta z let čtyřicátých. — M. Kubasák: Keď sa moja duša modlí tichučko, ticho. — A. Černý: Vzpomínky z Provence. — Karel Fadrus: V otcovském domě. — A. F. Slavec: Nemocný. R. V. Podhorský: Les. — Matej Kubasák: Bolo to kedys'... — R. Mayer: Událost skoro neuvěřitelná. — Matej Jevjak: Tri ruže. — P. Suchomel C Ss R: Glosa k článku: Když se objevil člověk na zemi. — Al. Keltnerová: Cestička mezi poli. — Jaroslav Cuhra: Řešení poměru hmoty a prostoru ve starověku. — Ludmila Tichá: K sociální činnosti katolických studentek. — Boh. Famfule: Školní tresty ve staré Anglii. — R o z h l e d y.

ČÍSLO
3.

V P R A Z E V L I S T O P A D U 1924.

J I T R O

vychází počátkem každého měsíce kromě hlavních prázdnin. — Redakce a administrace: Praha II., Voršilská 1. — Telefon 8940/IV. — Předplatné na půl roku 4 Kč pro studenty, 8 Kč pro nestudenty.

Z redakce: V posledním čísle vyzvali jsme čtenářstvo, aby se účastnilo ankety. Poněvadž dosud došlo málo návrhů, o které otázce by se měla uspořádati rozprava, vybízíme znovu pp. čtenáře, aby věnovali pozornost snaze redakce, která chce vyhověti přáním všech.

Uzávěrka příštího čísla je 15. listopadu.

Redakce nepřijala: J. H.: Navečer. Trochu slabé. — A. Kolek: Historia. Procházka. Předurčení. Vysvětlení. - Začal jste dobře. Čekám, že z dalších něco budu moci uveřejnit. Z těchto ne. — J. Hanák: Pouť duší. Noc. Pozdrav opravte v rytmu a pošlete znovu s připomenutím tohoto. — K. Procházka: Odpuštěno. (Příspěvků neposíláme zpět, není-li přiložena známka). — R. Mayer: Pozdrav jitra. Mnoho slov. Fantasie je, ale je třeba daleko více prostoty. — S. z Góru: Z knihy Života. — Talonda: Pro nedostatek místa v příští příloze. — M. Kubasák: Když má vábia čiesi bôle. . . Když si dedinka moja ticho odpočívá. Niečo z rumunskej literatúry. Niektoré z básní uverejňujeme. Posledné sú slabšie. Články o cudzích literaturach nezaujímajú čitateľov. M. Jevjak: Tichý lesík. U okienka. Tri ruže sú o moc lepšie. — J. Horník: Ztratený raj. Trochu slabý rytmus. — M. S. Kroměříž: Bez nadpisu. Příval myšlenek, plno sladkých i bolých pocitů bez uspořádání. — (Pokrač.)

Oprava: V 1. č. bylo několik chyb, a sice: str. 19, 16. ř. zd. má být: podílu na mezinárodnosti pro svou řeč; 8. ř. zd. má být: mluvnické některého živého jazyka (F.; pozn. ⁶) správně: ctí Esperanto (Fundamento pochází až z mužných let Z.); pozn. ⁷) vede Cehoslovaka Asocio Esperanto-Sekcio ce Rada katolíků ČSR, Praha-II., Spálená 80; poslední dvě opravy udal B. Benetka.

? ? H Á D A N K Y ? ?

VEDE B. R.

Rozluštění hádanek z 2. čísla: Rebus: Vpřed, nikdy vzad. — Skrývačky zeměpisné: Písek, Náchod, Kladno, Kourim. — Tajenka: Silen bud! — Ráček: Lopota a topol. — Královská procházka: Cím chvála, čím mi hana davu jest? Jen vánkem, který vzniká, zaniká a stopy nezanechá za sebou. Jul. Zeyer. — Dělenka: Klecanda. — Záměnka: les, pes. — Přesmyčka literární: Václav Kosmák. — Předsuvka: luky, Moluky. — Čtvercovka: vos, okov, sova, Avar. — Doplnovačka s taj.: farář, silur, Unčov, škvor, Ilias, liška; F. Sušil. — Čís. roháček: Arbes, Rais, bič, es, s. — Číselka: Karlík, králík.

Úplného řešení nepodal nikdo. Rozluštění z 3. čísla zašlete do 15. XI.

Čtvercovka.

J. Fuk.

a	a	b	b
e	e	e	l
l	n	n	o
o	r	r	y

v mracích poletuje

ve vodě pluje

vzácné dřevo sluje

dva pevně spojuje

Roháček.

M. Kebrdle.

u	ú	n	n	n
j	j	r	r	
a	a	D		
o	o			
s				

řeka

měsíc

část obličeje

míra

souhláska

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V LISTOPADU 1924.

ČÍSLO 3.

Alois Vošáhlík:

Na cestu!

Jest radostným faktem rozkvět organisace katolického studentstva, které s neobyčejným nadšením a zápalem usiluje o přetvoření moderního člověka a posílení náboženského přesvědčení, o praktické křesťanství a získání váhajících i stojících mimo. Z tohoto plánu mluví k nám duch, který působí osvěživě uprostřed duševní bídy moderní doby. Je to právě katolické náboženství a jeho optimismus, co činí naše snažení tak důležitým a cenným. Není zbytečným opět připomenouti, že smíme mluvit a psát o optimismu Ježíše Krista. Duch pesimismu není duchem Kristovým ani jeho církve!

Přítomné postavení církve se přirovnává často k době prvního křesťanství, a není pochyby, že jsou tu podobnosti. Mimoděk vzpomeneme při svých shromážděních oněch okamžiků, ve kterých mladá církev, právě založená, po prvé utkala se s vědou starého pohanství a jejími zástupci. Čteme o tom ve Skutcích apoštolských, a tane mi na mysli řeč apoštola Pavla v athénské Areopagu. Athény zářily tehdy ještě v lesku svých chrámů a soch bohů, nádherných staveb a uměleckých památek, byly ještě stále zářivým bodem duševního života a tvoření, shromaždištěm téměř celého světa.

Do tohoto střediska vědy a umění přichází sv. Pavel, obrněn vzděláním židovské školy a seznámen s myšlenkovou činností řecké moudrosti a elokvencie. Vstupuje do středu učenců, materialisticky smýšlejících epikurejců i mravně založených stoiků, kteří jednak z posměvačnosti, jednak z opravdového zájmu vedou apoštola národů na Areopag. Tu proslovil Pavel onu známou řeč, z jejíhož tónu a obsahu se budou učit všechna staletí, aniž ji vyčerpají. Pavel přednesl konferenci učených Athénanů pravdy našeho sv. náboženství, jádro našeho katolického názoru světového, který tak hrdě a veřejně před světem vyznáváme. Tyto základní pravdy i dnes, po dvou tisících letech jsou ještě dosti silné, aby mohly býti bezpečným vodítkem v životě.

V této řeči apoštolově jest podivuhodné spojení mravního názoru a rozhodností s něžností a moudrou zdrželivostí. Chválí živé, nevysýchající prahnutí po Bohu, kárá mírně, šetrně nazývá „časy nevědomosti“ pohanské bludy a modlářství. Necituje proroků ani zákona, nýbrž odvolává se na místa z řecké literatury. Důrazně a rozhodně drží se každého bodu, každé písmenky dogmatu, ale při tom jest vždy přívětivý v posuzování cizích bludů a psychologicky něžný a obezřetný, kde jde o to, aby se přiblížil duševnímu životu bližního a opravil jeho špatné chápání. Toť způsob Pavlův!

A výsledek této, snad nejskvělejší řeči apoštolovy? Když slyšeli o vzkříšení mrtvých, tu jedni se posmívali a druzí říkali: „O tom až jindy budeme poslouchat“.

Byl to na pohled největší neúspěch Pavlovy apoštolské činnosti a přec touto řečí udeřila hodina, kdy pohanská božstva musila opustiti umělecké a nádherně vyzdobené chrámy, aby na místě jejich vládl jediný a pravý Bůh — Spasitel.

I nám se někdy zdá, že marná je veškerá naše činnost proti početní převaze nepřátel, i my staneme často plni obavy před marnou prací a obětmi. Sv. Pavel budiž nám příkladem nejen v důvěře ve svatou věc, nýbrž i ve způsobu tiché, vytrvalé a nezištné práce! Vzpomínka na mladou, bojující církev Kristovu a pevná víra v Jeho všemohoucnost bude nám jistou oporou a zárukou konečného vítězství, provázeného požehnáním Božím! Proto zmužile se vším zápalem mládí do práce!

Al. Keltnerová:

Zrání.

Slunce v zmodralém nebi
Země se naposled vyhřívá
a při tom si pokornou modlitbu zpívá — — —
V seschlém květu se poslední brouček vrtí,
ale celá louka už pracuje
k smrti.

Vše jde tak bezpečně, bez smutku, bez vzdoru.
Vůně dávno požatých klasů a pečených bramborů
dráždí a vybízí k chuti
do dálek pustit se světem
za babím létem,
za květy — zelení — — —
a země pokorně zpívá,
prázdná a širá —
zmírá.

Červené víno červené rozkládá listy — — —
do rána opadá
celá zahrada.
Ledový meč, ostrý a chladný,
zemí do hrudi se vnoří —
a ona klidně čeká,
jakoby věděla, že se zas vzbudí.

—.—

Říjnová noc — světlá noc,
tichá a hvězdnatá...
Duše je vzrušená, duše je dojatá.
Měsíček usnout mi nedá,
oblaky zdrží jej stěží;
do oken nahlédne
a už zas běží —
ten neposeda.

Josef Vraštil T. J.:

Všeslovanský památník českého studenta z let čtyřicátých.

Pokračování.

Václav Štulc pěstoval jako student vedle styků ruských a chorvatských také rusínské a polské. Nadmíru zajímavé jsou však slovenské zápisy jeho památníku. R. 1834, ani ne dvacetiletý, podnikl pěšky cestu po Slovensku s mladým lékařem drem Karlem Slavojem Amerlingem, pozdějším známým spisovatelem a průkopníkem vychovatelským. Z té cesty jsou v Štulcově památníku tyto zápisy:

9. Co lijavec prudký jest horlivec bez rozmyslu;
vše zaleje, ale kůru zemi nepronikne; —
jak onen (jsou) lidské prsa. Boleslavín.
10. Chráň sebe, bráň svoje, zastaň vlast i jazyk svůj;
to příkaz Boží, to příroda velí.

Písal na památku Kašpar Fejérpataky v. r.
V Uhřích Liptovském Sv. Mikuláši dne 19. září 1834.

11. A world in purchase for a friend is gain.*)
Ať potlačí na čas nehoda národy,
zase zasvítí slunce ku prospěchu —
a povstane símě potlačeno,
prokvitne a přinese ovocí hojného.
Co nepřiněsl nynějško, může přinesti
potomstvo. Jen pracuj — komu popráno
možnosti — by nelálo pro nevděčnost —
možnější — vdečnejší potomstvo.

Michal Hlaváček na v. školách v Levoči.

Na těchto třech zápisech viděti, jak je čeština v nich prostoupena živly slovenskými.

Boleslavín je básnické jméno jednoho z nejhrolivějších přátel a stoupenců buditele slovenského L'udevíta Štúra.

Kašpar Fejérpataky (= Belopotocký) byl knihař a knihkupec v Liptovském Sv. Mikuláši. Má pro Slovensko podobný význam jako Kramerius pro Čechy. Vydával a také sám skládal četné populární spisy. Jeho obšírný vlastní životopis je v 2. vydání Jungmannovy „Historie literatury české“.

Michal Hlaváček byl profesor na evangelickém lyceu (to jsou ty „vyšší školy“) v Levoči, horlivý vlastenec. Psal do „Nitry“ a „Orla“ a jeho působením totéž činili také jeho žáci, pozdější známí slovenští spisovatelé Petr Kellner-Hostinský, Janko Kalinčák, Pavel Dobšínský a jiní.

Štulcovi se na Slovensku tak líbilo, že za dvě léta, v prázdniny r. 1836, podnikl znovu cestu do krajín podtatranských. Z té cesty jsou v jeho památníku dva zápisy. První je od L'udevíta Štúra, hlavy slovenské mládeže, jenž tehdy jako suplent zastupoval na ev. lyceu v Bratislavě stárnoucího profesora jazyka českého, Jiřího Palkoviče. Druhý napsal Michal Miloslav Hodža, pozdější ev. farář v Lipt. Sv. Mikuláši; na jeho faře se r. 1846 s ním definitivně rozhodli Štúr a Jos. Miloslav Hurban užívati místo češtiny jako jazyka spisovného slovenštiny. Pro svou národní a politickou činnost byl později vypovězen z Uher a žil pak v Těšíně, kdež zemřel r. 1870. Mladí titi přátelé Štulcovi zavedli jej z Bratislavy i na Děvín při vtoku Moravy do Dunaje a na blízkou Děvínskou horu, na níž společně kuli plány do budoucnosti. Zápisy ty v zápisníku o kus dále zní:

*) „Svět daný při koupi přítele jest zisk“ — nebo volněji: „Přítel má větší cenu než celý svět.“

18. Bratři! Přestaňme již žítí jenom sobě,
 Žijme zasvěcený vlasti život celý!
 Jestešmy bracia jednego Słowa, bądźmy i jednéj duszy,
 a moc piekelna narodowości naszej nierozzerwie.
 V Prešporku. Ludevít.

19. Pravda, Krása, Dobro!
 Vzývej, Bratře přemilý, tuto Trojici člověčenstva,
 tam i Všeslavenstvo nalezneš!
 — —
 Tak sa časy meňia, tak tento svět běží!
 — —
 Z ruky pilné nádhře kvitne!
 Za deset let neštěstí, jež podstoupím,
 jsem spokojen s pěti let štěstím!
 V Prešporku v srpnu 1836. Michal Miloslav Hodža.

Mladý student mohl si směle vyžádati zápisy do památníku od jinochů, věkem sobě rovných; neodvážil se však o to prositi předního tehdy básníka našeho Jana Kollára, jehož také neopominul v Pešti navštívit. Vždyť Jungmann sám byl r. 1832 Štulcovi jako jednomu z nejmilejších žáků svých za tepla ukázal první úplné vydání „Slávy Dcery“ Kollárovy, do níž se studentik hned celou duší pohroužil. O té návštěvě u Kollára píše Štulec v cyklu básní „Na Tatrách a pod Tatrami“:

Ó což to spanilý byl den, jak ušlý z ráje květný sen, tam na dunajském břehu: kde našich pěvců slavný král nám zřít a pocítiti dal moc lásky své a něhu!	My zřeli jej a zřeli v něm, co duši jímá zápal na vše dny, věky věků; a v duchu zní vše jako zvon, co nám tu kázal, věstil on o slávě příštích věků.
Kdo s námi v jasném oku zřel té svaté touhy žár i žel, jímž nitro celé hárá: čímž nám jest mu bez vzchytu a ohně brát se z obytu (=vzrušení) od věštce — od Kollára?	Či skorý už či pozdní věk dá potřít nám všech vrahů vztek, — náš věstec od Dunaje se mezi reky bude skvíti, an vznítiv širo slávacit, ved cestou v slávské kraje.

Tento cyklus veršů dvacítiletého Štulce jest navždy památný tím, že jsou to první české básně o Slovensku. Vycházely jednotlivě r. 1835 v „Květech“; knižně byly vydány až r. 1874 v prvním svazku Štulcových Sebraných spisů.

Rusíni haličtí tehdá ještě nepsali svým jazykem maloruským, nýbrž užívali hlavně polštiny. Dokladem toho jsou dva Zápisy haličských Rusínů, kteří navštívivše Prahu zapsali se Štulcovi (na konci jeho sexty) po polsku, třebaž byli uvědoměli synové svého národa:

12. Kiedy przyidą owe¹⁾ czasy,
 że brat brata nazwie bratem,
 w ten czas pojdziemy w zapasy
 s wrogami²⁾ i całym światem.
 W Pradze, 29. lipca³⁾ 1833.

Simeon Hamorak,
 Małorusin z Tyśmienice.

¹⁾ ony. ²⁾ s nepřáteli. ³⁾ července.

13. Dzieckiem w kolebce kto łeb urwał hydrze⁴⁾ etc.

Hey ramie do ramienia, silnemi łańcuchy

Opaszmy ziemskie kulisko etc.⁵⁾ (Mickiewicz.)

Lucas Ropicki, teolog r. g. (=ritus graeci = obřadu slovanského)
z dyecezyi przemyskiej r. 1833.

Následují dva zápisy vlastních Poláků:

15. Narody nie gasną,

Lecz i za mogiłą

Maią istność iasną

cnót i nauk siłą.

Fr. Wyszkowski.

V tomto zápise přítele Štalcova, jinak neznámého, viděti zřetelný vliv Hankových veršů:

Národy nehasnou,
dokud jazyk žije,
mají bytnost jasnou;
ale jako zmije
cizota se víje atd.

16. W szczęściu nie szalać,⁶⁾ w burzy się nie trwożyć,⁷⁾

Twardą konieczność⁸⁾ też z godnością⁹⁾ znosić,

Co prawém,¹⁰⁾ czynić, w pięknem się ucieszać,¹¹⁾

Życie to lubić, śmierci się nie lękać,

Ufając w Bogu i w przyszłości lepszej¹²⁾

Żyć, to żyć znaczy, śmierci gorzkość biorąc.¹³⁾

Brat bratu, Polak Czechowi Jerzy Lubomirski.

Byl to, jak šíře uvedeno v 1. čísle „Jitra“, spolužák Štalcův na filosofii v Praze, polský kníže a mecenáš, po celý život Štalcův nejdůvěrnější přítel.

Pro dnešek ukončíme pádným závěrem Kollárovy „Slávy Dcery“, jenž je v památníku na místě 17.: Sláva Slávům věrným,

Peklo zrádcům černým! Daniel Sloboda na Moravě.

Byl to Slovák, usazený jako ev. farář v Rusavě pod Hostýnem, spisovatel knih populárně poučných, zvláště přírodopisných.

M. K u b a s á k:

Keď sa moja duša modlí tichučko, ticho.

Večerný zvon k modlitbe zve.
Duša sa modlí tichučko, ticho.
Všade je pusto, všade je licho.
Hlas zvona v srdci smutne mi znie.
Duša sa modlí tichučko, ticho.
Všade je pusto, všade je licho.
Duša sa modlí, srdce sa kláňa.
Búrka nad krajom zase sa sháňa.
Všade je pusto, všade je licho.
Duša sa modlí tichučko, ticho.

⁴⁾ Kdo už jako dítě v kolébce srazil hlavu hydrě...

⁵⁾ silnými řetězy spoutejme zemskou kouli. Jsou to úryvky z proslulé Mickiewiczovy „Ody do młodości“.

⁶⁾ nešileti. ⁷⁾ nebáti se. ⁸⁾ nutnost. ⁹⁾ s klidem. ¹⁰⁾ Co je správné. ¹¹⁾ krásou se kochati.

¹²⁾ žítí s důvěrou v Boha a v lepší budoucnost. ¹³⁾ to jest vésti život, jenž odňal smrti trpkost.

A. Černý:

Vzpomínky z Provence.

Mohou to býti vskutku jen vzpomínky a nic více. Nerad bych vás unavil nějakým dlouhým líčením, vždyť vím dobře, že byť bych se rozepsal i o sebe krásnějším kraji, nezmohu nikdy docela v prostých slovech vyličití dojem, jakým působila ta cizí krajina na mne, a byť bych se namáhal sebe více ve vypjatých líčeních a hledaných větách, nezůstavím ve vás na konec nic více než slabý obraz. A tak raději jen vzpomínky. Život na cestách je vždycky hodně pestrý a snad se mi podaří zaujmouti vás pro několik chviliek a přenéstí do končin, které jsou mi neobyčejně milé.

Již to slovo Provence mělo pro mne vždy svůj vlastní charakteristický výraz. Kousek romantika, který snad v každém z nás dříme, kreslil mi ji především jako zemi sladkých trouvérů, jejichž poesie je prozářena klidnou krásou neznámého kraje a napojena žářem jižního slunce. Viděl jsem ji vždy ještě jako ve středověkém hávu, s věžemi a zdmi rytířských hradů, s potulnými pěvci na bílých, svítících silnicích, vinoucích se ve svěží zeleni exotické jižní přírody. Inu, sny o kráse. A tak jsem měl trochu strach, aby se mi ten krásný obrázek potom ve skutečnosti nerozpadl. Ale měl jsem to štěstí, snad po prvé v životě, že skutečnost, ač bez těch hradů a potulných rytířských trouvérů, vlastně ještě překonala moje očekávání.

Ale abych příliš neodbočoval. Jednoho krásného dne tedy, unášel mne prosaický vlak s prosaickou společností k jihu. Vlak je celkem nudná věc, najmě musíte-li v něm vysedětí více hodin, ale má jednu krásnou přednost a to jsou — okna. Přikován k tomu obdélníkovému výhledu ztrávil jsem mnohou hezkou chvíli, kdy před krajinnou panoramou, stále se měnící a stále novou zapomínal jsem na celou prosu cestování vlakem a pohroužen v spoustě nových dojmů dával jsem se unášeti bezcitně v dál, nemile vyrušován jen zastávkami, které trhaly lehké předívo snů. Zase jsem se již zapovídal, a vlastně to ani k věci nepatří, protože když jsem ujížděl k Provenčí byla hluboká, tmavá noc, a já po únavě předchozích dnů ani jsem se nesnažil přemáhati svoji únavu a tak jsem nakrásně usnul a probudil jsem se až s prvním raním přisvitem, kdy se již vlak blížil k Avignonu. První co bylo, že jsem se snažil rozeznati v raním šeru, kudy vlastně jedeme a jak vypadá kraj, kterým projíždíme. A bylo to vskutku roztomilé probuzení. Konečně cizina. Totiž, abyste tomu rozuměli. Když jsem odjížděl z Čech, těšil jsem se náramně hlavně na to, že uvidím něco co u nás vidět nemohu, ale když jsem se uhnízdil ve střední Francii, byl jsem zklamán. Byla-li tam trochu odlišná architektura, krajina byla právě taková jako u nás, tatáž údolíčka, tytéž vršky, stejné stromy, stejná políčka, a když jsem se někdy pachtil na nějakou vyhlídku a nebo spěchal za nějakou vřele doporučovanou krajinnou partií, na konec jsem si musel říci, že to vlastně bylo naprosto bezúčelným opouštětí Čechy a jetí sta kilometrů od domova. Ale první pohled z okna před Avignonem dal mi konečně to, po čem jsem toužil, pravou, ne-falšovanou cizinu, v níž vše bylo pro mne novým. Co jsem ihned poznal, byly řady cypřišů, které svou temnou zelení a přesnou tuhostí svých linií dodávají jižním krajinám osobitého charakteru. Na ty krásné stromy vzpomínám stále. Jsou trochu ponuré — snad se mi tak jen zdálo, neb u nás jsem jich miniaturní kopie vídal jen na hřbitovech — ale v té ztrnulé nehybnosti je mnoho půvabu. Lemují někde bílé, oslnivě bílé silnice, jsou hradbou vinicím proti mistralu a tyčí se často ze středu bujné zeleně zahrad jako vážní a nepřístupní strážcové.

To bylo tedy první, co jsem viděl z provenčalské přírody. Pomalu jsem se rozkoukal, raní ospalost rychle zmizela; bylo toho tolik, co jsem viděl na všech stranách nového, že jsem již na spánek ani nepomyslel. Vlak spěchal rychle k cíli, minuli jsme Tarascon — kdož by nevzpomenul Daudetova Tartarina — Arles s arenami a širokým Rhône, pak merčím na pravo něco jako moře — nemělo to totiž konce, ale klidná hladina a pak výklad dobrého spulucestujícího poučily mne, že je to jen étang, něco jako rybník, napájený mořskou vodou, která v soliskách, rozsetých podél

břehu, dává též hojnost soli. Pak tunel a vjíždím do Marseille. Nádraží na mne udělalo dobrý dojem — a to víte, že na prvním dojmu nejvíce záleží — několik nádražních starostí a vycházím do ulic. Bylo ještě trochu záhy a tak město skoro spalo, jen obecní úřad pro udržování čistoty byl v plné práci. Hlavním bylo, poskytnouti ulicím hojného zavlažení, které jsem docenil teprve později, kdy jsem poznal, co to znamená jižní slunce.

Tak vidím, že pořád vykládám a nemohu se dostat k věci, ale strpení prosím, snad se mi to na konec přece podaří. Dojeli jsme tedy až do Marseille, není-liž pravda. Budete asi tak přibližně vědět, co to Marseille je a kde asi leží, ne-li, zopakujeme si; leží v jižní Francii, jihovýchodně od deltovitého ústí Rhônu, je to největší středomořský přístav, jeden z největších a nejdůležitějších přístavů Francie, neboť jím prochází francouzský export a import koloniální. Ale abych zase nezapomněl, že vám mám něco o ní povědět. Že to bylo brzy ráno, když jsem se vyloup, to již víte a protože jsem měl dosti času na sbírání dojmů, neboť jsem odjížděl až druhý den, nijak jsem nespěchal. Nejdříve najít hotel, složit tam zavazadla, občerstvit se studenou sprchou a pak teprve do města. První kroky vedly mne na nejživější třídu marseillskou Cannebière. Jak jsem se dozvěděl později, říká se, že kdyby měla Paříž Cannebière, byla by malou Marseillí. Je v tom hodně upřílišení provençalského, ale život a ruch této třídy, či spíše tohoto boulevardu, — neboť boulevard je něco docela zvláštního: musíte si to představit jako hodně širokou a dlouhou ulici, s náramným ruchem a životem — je vskutku ohlušující. Po stranách elegantní obchodní domy s přepychově vypravenými výkladními skříněmi a pak kavárny, mnoho a mnoho kaváren, v nichž se soustřeďuje v podvečer a v noci všecken ruch nočního života. A v jízdní dráze — tam je lepší tuze se nerozhlížeti v té mačkanici automobilů, drožek, tramwayí a vehiklů všeho druhu. Tak vypadá asi zhruba boulevard a Cannebière má ještě více: krásné zakončení, neboť ústí na Quai de Belges u starého přístavu, to znamená, abych mluvil srozumitelněji, že na jejím dolním konci se tyčí les stožárů a rahen všelijakých starých lodí, mezi kterými se nadýmá několik větších parníků, hezky vysokých, s dýmajícími nebo chladnými komíny. A tak jsem se konečně dostal k tomu, co činí Marseille Marseillí, co ji činí krásnou, to jest k moři.

Sestoupíte-li po Cannebière k starému přístavu, budete překvapeni podívanou, která se vám nabízí. Ve čtverci pobřežních domů se tulí starý přístav, který jakoby se širým mořem neměl nic společného, tak je domácký a klidný. Ale tím jsem se dostal k moři a to by byla kapitola delší, a protože nechci unavovat ani vás ani sebe, končím a snad příště povím více.

Pokračování.

Karel Fadrus:

V otcovském domě.

Viděls zajisté už častěji desatero přikázání na dvou deskách, tak rozděleně, že na druhé desce stálo na prvním místě přikázání: cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi!

Kde toho přikázání nedbají, tam rozvrácena je rodina a ohrožen je stát.

Prokazuj rodičům úctu, lásku, poslušnost, vděčnost!

Když vstáváš, přej jim dobrý den, než lehneš, přej jim dobrou noc. Odcházíš-li, rozluč se s nimi, vrátíš-li se, uvítej se s nimi.

Přejí-li si rodiče, abys jim ruku líbal, líbej ji ochotně. Je to ruka, která tě živí a opatruje.

Povstaň, když rodiče z domu odcházejí nebo domu se navracejí, když stojí a s tebou mluví, stůj také.

Šalamoun seděl v audienčním sále na trůnu, když uviděl přicházeti matku Betsabé. Povstal, šel jí vstříc a posadil ji vedle sebe.

Odchází-li otec, pomoz mu obléci svrchník nebo zimník, podej mu klobouk a hůlku nebo deštník. Přichází-li, odeber mu co má v rukou, potom klobouk a pomoz mu odstrojit se.

Pomoz také mamince, obléká-li, nebo svléká-li plášť.

Tatínka potěší, podáš-li mu dýmku nebo doutník, a zapálíš-li mu.

Mamince způsobíš radost, postavíš-li židli na místo, na něž po práci usedá.

Setkáš-li se s rodiči u dveří, otevři a dej přednost rodičům.

Zarmoutíš-li rodiče, odpros je srdečně.

Co se doma uvaří, má se doma snísti. Proto nevykládej o nedorozuměních ve vaší rodině; budeš-li vynášet nemilé příhody z domácnosti, zlehčíš dobré jméno celé rodiny; čest rodiny je tvá čest, hanba rodiny je tvá hanba.

Špatný pták, který vlastní hnízdo kálí.

Proto mlč jako ryba a jako hrob.

Neopomínej rodičům přání o narozeninách, o jmeninách, o Novém roce a o výročních svátcích.

Vděčné děti oslavují stříbrnou a zlatou svatbu rodičů. Uspořádají slavnost v kostele a v domácnosti, dají jim své podobenky, stříbrné a zlaté dárky, nebo aspoň kytici se stuhou, vyšitou stříbrem nebo zlatem.

Chyby rodičům odpouštějí, jsouce si vědomy vlastní křehkosti.

Za chudé rodiče se nestydí, chudobného svého původu nezapírají.

Chudoba ctí netratí. Čím pak výše vyšinul se student, tím větší čest pro něho, čím chudobnější byla rodina.

Student nestydí se ani za rodiče nevzdělané. I když nenabyli literárního vzdělání, umějí přece něco, čeho se student nenaučí jistě ani na vysoké škole. Ve škole života naučili se poznávat lidi, oceňovat dobré, vystříhati se zlého, pracovat a živiti sebe a rodinu.

Kormutlivé věci vypravuje Genese o bratrech Kainovi a Abelovi, Jakubovi a Isakovi, Josefovi a bratrech jeho. Jak dojmavé je to pak, když čteme o synech a dcerách Jobových, že scházeli se, aby oslavovali hostinou svoje narozeniny.

Nenalezneš lepšího přítele než bratra a upřímnější přítelkyně nad sestru. Kdyby tebou všichni pohrdli a ze společnosti tě vyvrhli, u sourozenců dojdeš odpuštění a přijetí.

Starších sourozenců poslouvej, podrobuj se jim.

Mladším sourozencům předcházej slovem i příkladem.

Nauč je správně vyslovovati, pěkně vyjadřovati, slušně se chovati.

Nevysmívej se jim, netýrej jich, nestraš jich. Přej jim mají-li jmeniny, přicházíš-li z ciziny, udělej jim radost vhodným dárkem.

Když rodiče, anebo sourozenci odejdou na věčnost, neopomene hodný syn a bratr pečovatí o jejich hrob a přicházet naň, za ně se pomodlit. Ovšem také jindy pamatují na ně modlitbou, mší sv., almužnou, zvláště ve výroční den jejich úmrtí a o Dušičkách. Podle úpravy jejich rovu dá se souditi o stupni lásky synovské.

Hodný mladík chová se laskavě i k služebným. Oslovuje je zdrobnělým křestným jménem, požádá je, když potřebuje jejich úsluhy a poděkuje jim, když mu poslouží. Nenechává také jejich jmenin bez povšimnutí!

Nemocný.

Maminko, zdraví mé odběhlo v skoku,
a že prý vrátí se za mnoho roků.
Přeludy neznámé ze hrobů vstaly —
v bláznivý tanec se vesele daly — —
Maminko, bolest se po špičkách blíží,
srdce jak balvan je, závažím tíží.
Ruce mám studené, hlavu však v ohni,
prstů mých deset je zraněných vojáků —
s tupými nehty jak nečinnost bodáků
ztupených dávno již před časem. Loni...
Modli se, maminko, modlitba blaží,
nebesa otevře a hvězdy sráží.
— Taková postačí krátká a prostinká
jako má maminka. — — —

R. V. Podhorský:

Les.

Znáte můj les? — Neznáte? — Ten je tak krásný, tak smutný — zasněný.
Miluji les.

Les je snad mým rodištěm. — Je rodištěm mých snů — mých myšlenek.
V něm je ticho — Život i Smrt; v něm je všechno.

A tam kdesi v zákoutí stávala bílá bříza; to byla má bříza. Já jsem ji miloval,
poněvadž byla tak smutná, jakoby se domnívala, že zde jiným překáží. — Ne. Oni
ji milovali. Byla tak bílá, čistá, nevinná, panenská — a svými dlouhými zelenými
vlasy podobala se pohádce; podobala se princezně z pohádky, která tu v zakletí
čeká, čeká — nač? Snad na milence.

Jednou přišel člověk; byl to zlý člověk. V ústech dýmku s protivným tabákem
a pod pažďí ostrou pilu. Rozhlížel se, až stanul pod břízou. — On neměl srdce,
neměl citu, on moji břízu podřezal — a než její bílé tělo dopadlo na zem, byl konec — —

Tehdy jsem prchal pryč — daleko.

Plakal jsem v duši.

A tehdy les šuměl, a já jsem nerozuměl — on plakal. Byl jsem zahanben a
prchal jsem dál — —

Když jsem odjížděl do města, starý, zasněný les mi kynul naposled — tak
smutně, poněvadž jsem mu neporozuměl.

Odvrátil jsem hlavu.

A když jsem se opět obrátil, to jsem již lesu nespatriil.

Bolo to kedys'

Bylo to kedys' — bolo to dávno,
keď moja duša po láske mrela. —
Bolo to kedys' — bolo to zjavno,
keď moja drahá v dušu mi zrela.
Bolo to kedys' — bolo to vlani,
keď srdce vo mne tajne skučalo.
Bolo to kedys' — boli to známi,
keď niečo vo mne silne hučalo.
Bolo to kedys' — bolo to dávno,
keď moja duša po láske mrela. —
Bolo to kedys' — bolo to zjavno,
keď moja drahá v dušu mi zrela.

R. Mayer:

Událost skoro neuvěřitelná.

Přišel jednoho dne mezi nás a náhle, aniž byl vybídnut, se rozhovořil:
„Přátelé, netažte se, proč mne napadlo, abych vás po dlouhé době opět poctil svojí osobou; nevím jak bych zodpověděl vaši jistě naléhavou otázku, která by bohužel zůstala neobjasněna, neboť odpověď na ni by vyžadovala jistého sebezapření. Stačí, řeknu-li vám, že povaha mého případu je už taková, že úplně vysvětluje moji návštěvu.

Tedy je už na čase, abych začal; zapovídal jsem se, či vlastně teprve jeví podobné sklony, ale na štěstí dovedu docela snadno najít cestu zpět. Myslím, že nikomu z vás není neznámo slovo štafeta. Štafetový běh — pouhá dvě slova; ale kdo viděl takovou štafetu, tomu nejsou to dvě slova, je to nadlidský výkon sebezapření, ohromné vůle, vypjetí všech nitek v těle na nejvyšší možnou mez; je to nádherná spolupráce boje, vědomí jednotky v celku, který boří a vynutí si rachot a burácení lidských hrdel.

Nuže a něco podobného jsem zažil já; nezasněte, je sice známo, že já dosud nebyl viděn na poli sportu v aktivní práci, ale to nevadí. Už se stalo.

Před několika dny byla postavena štafeta v P . . . a. Nádherná štafeta 5 × 200 m. Naši nejlepší borci, doufám, že není třeba je uvádět jmény. Samozřejmě, že nebyla jedna. S favoritem 5. Slušný počet lidí, povážíme-li, že každá štafeta vázala pět mužů, z nichž každý měl proběhnouti dráhu 200 m dlouhou a vydati za několik vteřin ze sebe vše. Byla toho dne neděle a já, snad to byla šťastná náhoda, jsem přijížděl raním vlakem do města. Pouhá návštěva příbuzného.

Cestou jsem se silně — ne, to je příliš slabý výraz — ano, strašlivě nudil. Nepopírám ani toho, že moje cestování jevílo už nebezpečné sklony, neboť náhle mi napadlo, když můj zrak, skoro už zívající, padl na plombičku záchranné brzdy. „Hm, co by se stalo, kdybych chytil za tu rukověť“ napadlo mi pojednou. A kdosi v mém nitru odpovídal: „Rozlomil bys plombičku“ Ale to nebylo všechno, co jsem slyšel, neboť hned na to dřívější myšlenka pokračovala: „Budeš mít aspoň zábavu, až vlak bude přinucen zastavit.“ Jak vidět, byl jsem už důvěrně oslovován; ten kdosi řekl zas skromně: „Podívej se, máš-li aspoň takovou sumu jež se rovná pokutě, kterou se trestá zneužití podobné vymoženosti“. Zarmoutil jsem se, nahlédnuv do

tajů své náprsní kapsy; bylo tam jako po vyhoření. Je patrné, že tou myšlenkou jsem se už zabýval jako jistou a hodnou realizování. Snad bych byl dospěl ve svých úvahách ke špatným koncům, kdyby vlak nebyl zastavil. Byli jsme na stanici. A od té doby jsem se už nenudil. Věděl jsem to, jakmile se otevřely dveře vagonu a jímí se vbelhal nějaký stařeček, opírající se těžce o sukovitou hůl a kašlající tak strašlivě, až všichni pasažéři vyskočili ze svých míst. Zajásal jsem v duchu, vida toto individuum, které třesouc hlavou jako by v ní skákala rtuť, utkvělo vodnatýma očima na prázdném místě vedle dveří. A dopadlo tam tak, až v těle jeho hrklo jako v hodinách. Chudák, pomyslí si, proč se tak hloupě opíral o svoji hůl. Nebyla by mu vyjela z ruky a nebyl by tak těžce sebou hodil na tvrdou lavici. Slzy mu z očí vyhrkly, co jeho ruka ohmatávala si tělo, je-li v pořádku. A jaké to bylo tělo! Přísahal bych, že ten děda šel kdysi přes smetiště a zahlédl tam několik hadrů. Jistě se mu zalíbily; avšak zarmoutil se nemálo, zjistiv, že by byly nanejvýše na větší záplatu na kabátě. A tu jistě napadla ho skvělá myšlenka. Rozhodl se převrátit smetiště na ruby a doplnit ony hadry na celý „oblek“. Jistě se mu to podařilo, neboť mi stačilo, abych přivřel poněkud oči, dívaje se na něho, a viděl jsem ihned smetiště v těch nejživějších barvách. Nuže, to byl „oblek“ dědečkův. A tomuto celku vévodilo kus těla, jemně se říká hlava. Nevím, připomínala-li mi jeho lebka supu, nebo jestřába; ale měl jsem dojem, že jeho veliký, ostře zahnutý nos, jak se pohyboval nahoru a dolů, je mocný, křivý zobák, klapající a srkající krev z kořistí, jejíž zbytky uvázly mu po stranách mohutných čelistí, může-li se tak nazvat něco u zobáku. A nad tím nosem mžouralo dvě malíčkových očí neurčité barvy, hledících z vodnatého obalu rohovky, která se matně zaleskla, když oknem vagonu kmitl jasnější pruh světla, jak vlak uháněl lesem. Podivuhodnou stafáž činily vlasy a vousy tak podezřelých barev a odstínů, že náhle jsem byl na rozpacích jak pojmenovati jejich barvu. Chvilí se mi zdálo, že vidím před sebou srst belgického králíka, ale světlo, vniknuvší oknem, když siluety lesa zmizely, vše pokazilo, aby mi vnutilo zas jistotu, že na hlavě dědečkově lesknou se pravé rybí šupiny. Brada, zarostlá až oči přecházely, rovněž nezadala vlasům; byla tak nádherně vysunuta ku předu, že jsem pocítil najednou touhu uchopiti se jí jako kliky, otevřítí a nahlédnouti do úst, kde trčely pouze dva, žluté zuby, špičáky, takže otevřelo-li se ústí jeho zaživací roury, bylo vidět, jak dva špičáky stojí na dolní čelisti jako dva obelisky, hlídající vstup dovnitř, kde se to černalo jako v komíně. Zkrátka, dědeček byl, přesně vzato, hroznou figurou, jejíž vzhled úplně odůvodňoval chování černovlasého elegána, sedícího ani ne půl metru od stařečka. Nemám ve zvyku studovati tváře svých spolucestujících, ale tohle bylo výjimkou. Krásná, božská pastva pro oči. Seděl jsem dosti daleko od této dvojice. Byl jsem odkázán jenom na zrak a sluch. Čich mi prozatím posloužit nemohl, ale celkem vzato, mohl jsem být šťasten, neboť grimasy eleganty přímo křičely. Pochybují, že se mi podaří vyličiti zoufalé posuňky a pohyby jeho, když dědeček se trochu přiblížil. Všechna energie mladíkova chtěla se jako by nadlidským úsilím přitisknouti ke stěně vagonu a splynouti s ní, aby byl co nejdále z nebezpečné blízkosti individua, jehož přítomnost hrozila věru smyslům mladého muže. Byl to hezký člověk. Brunet, černých očí, rovného nosu a příjemného zevnějšku. Litoval jsem ubohého. Snažil se, ovládal se, byl, ale stařeček byl nad jeho síly. Pohled na něho, zvuky, které vyluzoval záduchovým kašlem, lesk jeho „obleku“, jenž hrál barvami umělými i přirozenými, původu více méně podezřelého, vše to by bylo rozehrálo uši i srdce toho největšího apatika.

Nevím, učinili-li si moji spolucestující oba muže cílem své pozornosti; nestaral jsem se o to, stačilo mi, že jsem pozoroval sám se škodolibým zalíbením, přiznávám se k tomu ke své škodě, roztomilý obrázek proletáře nejhrubšího zrna a mladého, jak se zdálo i distinguovaného, elegána. Stařečkova hůl při každém záchvatu kašle vždy vyskočila a tlukouc o podlahu, přibližovala se chvílemi jak její majitel sebou házel, k mladému muži, jehož úzkost a ošklivost byla už nebezpečná jeho vegetativním nervům. Rachot kašle, sípění, škubání křečí otřásalo dědečkem; slzy mu tekly z očí jako potoky. A tehdy vytáhl z „kabátu“ jakýsi červený hadr, nehorázně, od plic si odplivl, zabalil si svůj ohnutý nos do chumlu a troubil tak dovedně, že by křídlovka se studem zapálila. A pak, naprosto se nestaraje o důsledek tohoto

jistě delikátního úkonu, svinoval „šátek“ pomalu, chrchlaje a vrče jako špatně natažený gramofon. Když zabalil svůj „šátek“, budící dojem námořní vlajky, na niž kýchl žralok, zastrčil ji do jistého otvoru, který z opatrnosti ani kapsou nejmenuji.

Jsem dosti dobrého žaludku, ale ta věc mě resolutně přiměla sklopiti zrak, neboť tím okamžikem vyrostla ve mně náhlá nedůvěra k mým schopnostem odolávati dojmům, které působí zlobně na činnost trávení. Bylo ku podivu, jak účinkovala „vlajka“ stařečkova na černovlasého mladíka. Skoro okamžitě následoval pohyb dědečkův, vyňal rychle, kvapem, jakoby se obával, že se něco přihodí, než dobude svůj toaletní předmět, a nápadně pobledl, snaže se úporně hleděti oknem do krajiny, jež ubíhala podél vlaku. Vagony zněly pravidelnými nárazy na spojnice kolejnic a chvěly se ve vířivém letu rotujících kol. Brzdy pojednou dušeně zazněly. A táhly se dunivým, hluše bzučivým zvukem podlahou vagonu. Vlak zvolňoval rychlost. Stařeček zdvihl hlavu a těžce kašlaje, zahleděl se tupě oknem. A pak namahavě se pozdvihl na třesoucích se nohách. Opíraje se o sukovitou hůl, naklonil se ku předu a oddychuje těžce, vstával, až mu obličej rudl. A v tom se to stalo. Táhle zaskřípění a protáhle zazpívání výhybky prolétlo vagonem. Vysoký tón zvuku změnil se náhle v trhaný skřípot, a náraz za nárazem trhal vozem. Škubl sebou jako poraněné zvíře, naklonil se v zatáčce, jsa doprovázen zněním ostatních vagonů. Tělo stařečkovo náhlou silou bylo hozeno stranou, kam naklonily se naráz všechny hlavy cestujících. Viděl jsem, odolávaje nárazu, jak dědeček, chabě se vzpíraje, byl vržen na dveře. Snad nebyl zámek v pořádku, nebo vůbec nebylo zavřeno, dveře se rozlétly s lomozem a tělo se naklonilo prudce v před, zlomivší se v ostrém úhlu. To jak si dědeček uvědomil svůj pád a reflexivně sebou trhl zpět a už padal za úzkostného výkřiku pasažerů — — vagony letěly, kolejnice se míhaly jak spletení hadí — ještě zlomek vteřiny a tělo starcovo se zřítí pod vlak, který právě přejížděl kolem — — a v tom mihlo se cosi vzduchem — stín matný, trochu rozmáznutý, vyřítivší se k padajícímu tělu — — — — — uvědomil jsem si náhle zatrnutí ve své hlavě, jak onen stín, neviděl jsem nic jiného jen pouhý, plochý stín, vlétl v otevřená dvířka, jakoby chtěl se vyřítiti ven — — — — — a hned na to zazněla rána, to jak dveře bouchly o stěnu vagonu a dva stíny skácely se dovnitř vozu. Do očí se mi vedrala podivná mlha, přetřel jsem si tvář a viděl jsem stařečka shrouceného na podlaze v záchvatu nového kašle a elegána znovu usedajícího na své místo. Neboť byl to on — stín — — — — —

Dvě hodiny nato stál jsem na křižovatce dvou hlavních tříd, jen několik málo metrů od posledních mužů štafety, tak zvaných finishmanů. Byl to pátý úsek dráhy 1000 m. Nevím přesně, kde byl start závodníků, stačilo mi, že jsem viděl před sebou cílovou pásku. Pět finishmanů stálo v řadě na svých metách; klidně hovořili mezi sebou a občas pohlédli k blízkému rohu, odkud měli každou chvíli vyběhnout závodníci. Davy lidu, seskupené po chodnících, tlumeně zněly přidušeným hovorem, jakoby chápaly vážnost okamžiku štafetového běhu. Co chvíli některý zvědavec sestoupil s chodníku a předkloniv se, nahlížel ulicí k onomu rohu. Prohlížel jsem si závodníky. Neznal jsem jich, málo se o sport zajímám, ale náhle jsem překvapením couvl. Závodník nejbližší u mne stojící byl mi okamžikem povědomý — a už jsem si vzpomněl. Byl to můj elegant z vagonu. Záchrance onoho stařečka. Jistě že v mých očích zračil se bezmezný obdiv a úcta k tomu muži, když jsem studoval jeho tvář. Cosi mne pudilo k němu, abych mu stiskl ruku a řekl jen jediné slovo: Děkuji. Proč? Těžko to vyložit. Považoval jsem jeho čin za skutek, který zavazoval k díkům i mne. Nemohl jsem se zbaviti myšlenky, že bych měl splatiti něčím jeho krásný čin, jenž byl nádherným, podivuhodným. Snad byl jsem poněkud naivní — nevím; můj úsudek však jistě nebyl špatný.

Náhle zazněla odkudsi rána, dušeně, podivným, jako kutálejícím se zvukem. „Vyběhli“ zavlnilo se to zástupem. Stojících běžců se zmocnilo rozčilení. Přeslapovali na místě, potrhovali nervosně pažemi a občas zalétl jejich kradný pohled k černovlasému. Postřehl jsem v něm obavu a neuvědomělou úctu závodníka k druhovi lepších výkonů. Náhlé ticho jakoby spadlo z oken, z nichž hledělo množství hlav a rozbilo se v davu. Čekalo se dychtivě na odevzdání štafet. Nebyl jsem tak netrpě-

livý a hleděl jsem na postavu černovlasého závodníka. Stál jako socha antického boha, jak v červenobílém dressu vysoustruhovaný; hra svalů a síly vězela v pomalém přešlapování jeho nohou. Neviděl jsem nikdy pořádného štafetového závodu. Mohl jsem se nač těšit, obzvláště, když onen brunet byl v davu označován jako nejlepší sprinter země. — V tom se dav rozhučel. Pohlédl jsem k rohu. Okamžik, a v rozlehlé třídě vylétl černobílý dress. Byl to partner černovlasého. Vyřít se ulicí, běžel dlouhými skoky. A v zápětí objevovali se další v kratičkých intervalech. Hučení zástupu utichlo, rozhostilo se ticho. Tepot nohou šuměl dlažbou. Tváře zkrivené, bledé, levice zafaté do štafety — letěli jako ptáci, sotva se země dotýkajíce. Černobílý dress byl napřed ani ne o metr. Cítil to, jak se ostatní dotahují, ale už nemohl, síly prchaly; potácel se v běhu a napřahoval levici se štafetou, jak se blížil. Černovlasý viděl jak dobíhá a zjistil jediným pohledem mezery mezi závodníky. A černobílý dress přiběhl a ocítl se už po boku svého partnera, který mu vyběhl vstříc. Štafeta vklouzla do jeho pravice vztažené nazad. Vše dalo se rychle jako blesk, okamžikem — viděl jsem všechno, ale uvědomil jsem si jen lesk bílé štafety jak přelítla z ruky do ruky. A pak skoro současně odevzdali ostatní muži. A teď stalo se cosi zvláštního. Černovlasý byl nejlepším mužem štafety, primadonou sportu, jak se mezi lidmi hovořilo a přece — — — štafeta nedopadla do dlaně sprintera. Jakoby kouzlem projela prsty ruky a už v příštím okamžiku zabělala se na dlažbě, zakutáleví se mi k nohám. Znáám poněkud závodní řády a vím, že běžec, který doběhne bez štafety, ztrácí závod, byť i přiběhl první. Je zřejmo, že všechna energie, obětavost celku a nadlidské napjetí vůle padne na zmar. To mi blesklo hlavou okamžikem, když štafeta, bílý váleček dřeva, se zakutálela po dlažbě. Černovlasý měl posud náskok celého metru; zastaví-li se, a zdvihne-li štafetu, ztratí rázem deset, patnáct metrů a prohraje závod. Nevím, jak jsem na tohle přišel. Byl to bystrý postřeh. A hned nato vyhoupla se mi představa otevřených dveří ve vagoně — — mihnutí stínu — a klidné usednutí černovlasého elegána. V uších zazněl mi výbuch kašle, deroucí se z leknutím sevřeného hrdla stařečkova. Myšlenka, že jsem povinován za všechny díkem tomu muži, mne pojednou ovládla netušenou silou. Nedovedu říci snad plnou skutečnost, vlastně vyložití, proč se stalo, že náhle bleskem, nepatrný zlomek vteřiny po pádu štafety, jsem se shýbl a postřehnul pohyb černovlasého, který učinil pokus jakoby se chtěl vrátit zpět, vzkřikl jsem podivně strženým hlasem: „Vpřed, běžte, vpřed — —!“ úžas, okamžik ztrnulé ticho provázelo vše — a pak se to rozburácelo; rachot a řev tisíců hrdel vyrazil — byl to úžas a strach zároveň; před očima mihly se mně dressy a do uší zadupal pleskavý zvuk letících nohou — a už jsem vylétl; ani jsem se nedivil jak bleskem jsem vyrazil. Černovlasý byl přede mnou ne víc než čtyři metry. Zdálo se, že uposlechl mého výkřiku. Nasadil nádherný spurt, jistě byl přesvědčen, že se stal zázrak — — — V očích se mi podivně rozsvětlilo, ale přes to neviděl jsem nikoho kolem sebe, jen blízko, docela blízko tančila ve víření rychlosti štíhlá ramena černovlasého. A jakoby ohluchl, výkřiky bezmezného úžasu zněly tak daleko, jakoby přicházely z jiných světů. Proč jsem to učinil? Nikdy jsem neběžel — — ani jsem nevěděl, že by bylo možno vyvinouti tak úžasnou rychlost; nadpozemská síla vlila se mi v tělo — — a připadlo mi, že Bůh odměňuje mou osobou čin toho muže. — — — Letěl jsem, ne, neletěl, řít se rychlostí myšlenky. Byl přede mnou — viděl jsem ho a musím ho dostihnouti — burácelo mi v mozku. Tušil jsem, že proto tak letí, že vede ostatní sotva o dlaň — a proto musím, musím — — neviděl jsem soupeřů a přec jsem světlo přímo hltal — — — — —

Řít se strašlivě, oděv mi překážel, ale ne tak, abych letěl pomaleji — šustot látky zvětšil se mnohonásobně a spolu s daleko vzdáleným burácením zástupů a řval mi v uších sirénou vysokých tónů. Bylo to prostě úžasné — nikdy jsem nepřícháhl k běhu a teď doháním — ano doháněl jsem, „dotahoval“ černovlasého — — — šířil jsem s větrem, který mi bičoval tvář a měnil v beztvárnou massu vše kolem mne a která prchala zběsile v zad — — —

Postřehl jsem, že má úžasná energie urvala kus vzdálenosti, dělicí mne od něho — a jak mi to vlétlo do mozku, zdvojnásobily se moje síly, prchaly mi z těla — ucítil jsem těžkou olověnou mdlobu ve svalech. Strašlivé napjetí, křečovitá ztrnulost

závratných pohybů mě schvátila — ztratil jsem vědomí o své osobě — proměnil jsem se v železný, setrvačností letící mechanismus, který rval vzduch a hltał desítky metrů. A zas jsem byl blíže — — — vztáhnouti ruku a mám ho, leč byl jsem ještě příliš daleko — vířící paže se pohybovaly jak špice v roztočeném kole. Náhlé šumění mi zalilo mozek. V očích se mi rozsvítila žlutá světla — a už jsem zvolna ztrácel vědomí šíleně letících údů, jež měnily se v podivně roztěkanou páru, jež byla tak ledově studená; a žlutá světla se rozhořela rudými plameny, to v hlavě se mi rozlehlo jako ranou z pušky, zatrnulé ticho. Suše to zaplesklo — — a ještě jsem si uvědomil, jak jsem se malinko zapotácel — ticho se prořízlo suchými světly — — — taktaktaktak zaklapalo v hlavě někde u mozku a zvuk chrčících ozubených kol zavlnil se těkavě — — — — — a v žlutém přísvitu viděl jsem těsně před sebou vztaženou ruku. Levice moje zdvihla se napjetím všech prchajících sil — pustil jsem štafetu v dlaň — — — prsty ji sevřely — dohonil jsem černovlasého — — — — —

Olovo, strašlivě těžké olovo vlilo se mi do nohou, jež jsem od země už neodtrhl, snad náhle mi tam přirostly. A v prsou se roztáhla nějaká palčivá hmota, jež dříve ležela tam tiše, jen občas sebou hnula v lehkém blahu, rozrostla se rázem a rvala mi prsa kus po kuse — — srdce bylo drceno a zmítajíc se, šíleně bojovalo děsnými údery o vyproštění — — — — — cosi v těle se rozeběhlo a razíc si cestu krví a žárem života rozpoltilo mozek, jenž se převrátil jako rozříznutý ořech. A dvě veliká žlutá světla se náhle zakolísala a už se hnala, rostouc každým okamžikem, k mé tváři, z níž zmizela všechna krev. Rostla jako padající meteor, hoříc sírově žlutým světlem, až v očích mi rezavě zabořilo — veliká ohnivá světla se pojednou rozpráhla v ohromnou plochu syčící žluti a planoucí šelestem ohně — — — pojednou vyšlehl blesk rudý jako rubín — — vše se zřítilo a padající jiskerky se rozhořely jako rozsypaný droboučký oheň, aby hned na to jako rychle se snižující kruh spadla tma — — — — — a pak zazněla kdesi v ohromné dálce vážnou melodií velebná skladba, zvuk zvonů se rozhoupal v podivně zakončeném nekonečnu, kde tříštily se velké plující tóny jako ohromné bubliny, až hejno duhou svítících mydlinových bublinek se vzneslo vzhůru, kde praskly pod dotekem syčících paprsků dvou posledních tónů melodie, vytrysklé ze zvuku upadlé štafety na hladkou dlažbu — — — světlo hořícího šera rozrazilo se v mávnutí tmy — — — — — a zapomnění všeho mne ovládlo — — s tmou zmizela i tma — — — — —

toť vše, nač si mohu vzpomenouti" — zakončil svoje vyprávění. A dívaje se na cigaretu, kterou si právě zapálil, dodal: „Ale nejpodivnější je, že na tom všem není ani zbla pravdy, neboť se mi to jenom zdálo. Když jsem se z toho probudil, byl jsem v právě takové náladě jako nyní jste vy," řekl, a dlouhým tahem vypustiv mohutný oblak dýmu, zahalil nám v něm svoji tvář.

M a t e j J e v j a k :

Tri ruže.

Tri ruže pri ceste stály;
vietor ticho povieval,
a ja sa s usmevom v tvári
na tie ruže pozeral.
A vietor im pieseň hrával,
tie ruže sa klonily,
Ja som ich tajne počúval,
jak sa ony modlily.
Jak prosily ony Boha,
by im nedal uvädnúť,
lebo že ich veru škoda
v jasenný hrob, upadnúť.

Glosa k článku: Kdy se objevil člověk na zemi?

V prvním a druhém čísle Jitra (roč. 6, 1924) uveřejnil L. Franěk zajímavou studii o pračlověku. S jemnou pečlivostí vypočítává rázovité vykopávky paleontologů a sestruje na nich půvabným slohem obraz tělesné soustavy a duchové osvěty pračlověka. Slohový náskres pračlověka vydařil se však L. Franěkově asi tak skvěle, jako pověstná kresba neandertalského člověka malíři François Kupkovi v Paříži. Dívám se právě se zájmem na její otisk: svalnatý obr, zvířecích rysů, s nádechem huňatého lidojeda, s loveckou palicí v ruce. Rozum i cit lidský se vzpírají myšlence, že by tato obludná postava byla snad praotcem žijícího člověka.

Nemám v úmyslu útočiti na práci Franěkovu, ale v zájmu pravdy musím říci, že obraz pračlověka, který konstruoval, nesrovnává se ani s objevy odborných paleontologů, ani s názory biblickými. Pisatel se dopustil při sestrování fysického i kulturního obrazu pračlověka dvojího přehmatu: logického a metodického.

Výtkou logického přehmatu mírím na neúplný a naprosto nedostatečný důkaz indukční, z něhož vyvozuje všeobecné závěry o stavu pračlověka. Správné užití vědecké indukce vyžaduje, aby počet členů indukčního řetězu odpovídal významu a závažnosti závěru, a aby vztah členů k závěru byl dokonale zjištěn. Vzorový indukční důkaz podal na př. geniální opat brněnský, Rehoř Mendel. Všeobecnému závěru o dědění druhových znaků u rostlin předcházela řada 10.000 křížení a každé křížení bylo úzkostlivě pozorováno a oceněno, než do indukční řady bylo postaveno. A přece ani po této osmileté, mravenčí práci nedospěl Mendel k jistému zákonu všeobecné platnosti, nýbrž jen k pravděpodobným pravidlům.

Jeho řada, obsahující 15 vykopávek (Neandertal, Spy, Krapina, Vezera, La Chapelle aux Saints, Heidelberg, Most, Brno, Combe-Chapelle, Cro-Magnon, Grimaldi, Mladč, Předmostí, Šipka, Ochoz), z nichž některé (j. Brno, Předmostí) nejsou ještě s jistotou paleontologicky oceněny, jest neschopna zroditi i jen pravděpodobnou konklusi, třeba bychom k ní přidali ostatní fosilní nálezy obojí rasy: neandertalské a cro-magnonské.

Uvažme dále, že Sev. Amerika podle výzkumů Hrdličkových a Buschanových nemá koster diluviálního člověka; již Amerika pouze obratel z Monte Hermosa a trosky kostry z Baradero v prov. Buenos Aires; Afrika kostru Oldowayskou z r. 1914; že Asie, kolébka lidstva, stejně jako Austrálie není probadaná.

Připojme ještě, jak jest nesmírně obtížné i nejlepším znalcům ohodnotiti paleontologicky zvětralé kostry a lebeční střepiny, takže sám proslulý Branca musil vyznati: „Kosti lidské lhou více než lidé sami“ — a uznáme naprostou neúplnost a nedostatečnost indukce, na níž se staví názor o pračlověku. Paleontolog dr. F. Birkner, univ. prof. mnichovský, píše varovně: „Jest velmi odvážným podnikem: konstruovati obraz pračlověka na hromádce kostí.“ (Der diluviale Mensch in Europa [1910³] 97).

Než i na těchto torsech, získaných na úzké ploše západní Evropy, vybudovali čestní a odborní paleontologové mnohem světlejší obraz pračlověka, než L. Franěk. Připomínám na př. Dr. Jana Bumüllera, jenž v díle „Die Urzeit des Menschen“ [1914³] sne se s obrovitou pílí celou žatvu paleontologie o pračlověku.

Dr. Bumüller objevuje v životě diluviálního člověka vysoké hodnoty kulturní (str. 160—175). Diluviální člověk byl předně značně nábožensky založen: ctil božství (votivní dary v jeskyni garganské); věřil v posmrtný život (pietní pohřbívání mrtvých, na př. skrčence v La Chapelle aux Saints); vážil si individuálního života (modly ženské plodnosti). — V sociálním styku projevoval úctu k rodině (rasa cro-magnonská) a pěstoval společenskou lásku (případ léčené ženy v jeskyni Cro-Magnon); nelze říci určitě, že byl lidojedem. Kramberger nalezl sice v Krapině kosti asi 10 lidí, z nichž některé byly podélně rozštípany, ale kdo dokáže, že v nich pračlověk hledal skutečně chutné dření? — Zvláště vynikl diluviální člověk v oboru hospodářském: objevil oheň, což dr. Bumüller pokládá za největší vymoženost hmotné kultury člověka a za známku značně vyspělé inteligence; brzy začíná stavěti kožené stany, jak dokazují jeskynní

kresby; objevená dílna v St. Acheul, ukrývající množství vojenských a hospodářských nástrojů, hlásá důmysl a vynalézavost diluviálního člověka: znal nůž, pilu, dláto, udici, harpunu, jehlu, zbraně; moderní člověk podstatně těchto nástrojů nezměnil; ostré, koštěné jehly dosvědčují, že si zhotovoval oděv z kožešin; zdobil se úhlednými náhrdelníky a náramky ze zubů a lastur; krásných mušlí používal jako peněz k obchodu; ano — diluviální člověk prozradil i hluboké nadání a smysl pro uměleckou krásu v soustavě vrubového počítání, v plastických výtvorech, v kresbách a malbách. (Viz dokumenty v uvedeném díle dr. Birknera!) Slovem, člověk diluviální byl na svou dobu a v daných okolnostech značně kulturně vyspělý. Tak nastiňuje obraz pračlověka odborník Bumüller.

Druhou zásadní chybu vidím v metodě pisatelově. Správný postup při vědecké práci žádá, aby se využilo všech hlavních činitelů, kteří mohou přispět k věcnému rozřešení problému. V našem případě to znamená: přibrati na pomoc bibli. — Kdo kreslí obraz pračlověka jen rýčem paleontologa, ten se odsuzuje předem ke kusovité neúplnosti a jednostrannosti. Paleontologie nedospěla dosud badatelskou cestou k pračlověku, nýbrž k evropskému člověku diluviálnímu. Avšak diluviální člověk evropský se nekryje s prvním člověkem na zemi. Pevný a zaručený názor o pračlověku získává dosud jedině pilný badatel biblický. Mně vždycky imponuje mnohem více rozhodný výrok Genese: „Stvořil Bůh člověka k obrazu svému“ — než plytká věta Quatrefagesova: „Těm, kteří by se mne tázali po mínění o původu člověka, odpovím bez váhání jménem vědy: Nevím“.

Na bibli L. Franěk zapomněl; píše o pračlověku jako by toho světového, historického pramene nebylo. A přece jest to právě bible, jež podává velkolepý a zářivý obraz prvního člověka na zemi.

První člověk podle bible není potomkem šeredné opice, nýbrž jest podle těla i duše dokonalým dílem bezprostřední činnosti všemohoucího Boha (Gen. 1, 27).

Jeho tělo vyniká dokonalou stavbou anatomickou a vyrazuje krásu lahodných tvarů a jemných rysů; jest ozdobeno výsadou věčného mládí a nepomíjející svěžesti — je nesmrtelné (Gen. 6, 2; 2, 17).

Jeho duše, stvořená k obrazu a podobenství božímu (Gen. 1, 27; 5, 3), tají v sobě v konečné míře vznešené dokonalosti boží; jest rozumná, svobodná, duchová, nesmrtelná; již od počátku svého bytí projevuje nikoliv zárodek, nýbrž úžasnou vyspělost inteligence (Gen. 2, 19—20; 23—24) a magickou sílu vůle, jež si podrobuje všechno tvorstvo (Gen. 1, 27—30).

První člověk vykonává též plnou vládu nad sebou; tělo i duch žijí v něm v harmonické shodě; hladina jeho života jest klidná a rovná jako zrcadlo (Gen. 2, 25). Slovem — pračlověk biblický jest představitelem svrchované, fyzické i kulturní dokonalosti na zemi.

Této dokonalosti nesmí však ponechat sobecky jen sobě. Bůh vložil do jeho podstaty zázračnou mohutnost, jež mu dovoluje zmnohonásobiti sebe v potomcích (Gen. 1, 28; 5, 3). Z rozkazu Tvůrcova má naplniti zemi bytostmi stejně dokonalými a šťastnými jako jest sám. Než první člověk hatí a kříží záměry lásky boží. Vlastní vinou padá se závratné výše a ozebračuje sebe i potomstvo (Gen. 3). Po pádu pračlověk zrudněl na těle i na duši. Nesmrtelné tělo, chorobami a stářím vystřebané, hroutilo se od té doby do hrobu. Rozpoutané vášně ukovaly čistou a svobodnou duši do železných okovů nejnižších neřestí a zkalily průzračnost a jasnost jejího myšlení. Přes tyto živelní změny však se neproměnila podstata člověka. I po pádu zůstal člověk člověkem — ovšem nešťastným.

Kostry tohoto nešťastného člověka vykopává dnes paleontolog. Na těchto podzemních torsech setkávají se theolog s nezaujatým paleontologem; tisknou si přátelsky dlaně a se zaroseným zrakem a mocným pohnutím duše pozorují mlčky kus smutných dějin lidstva.

Bible a pravá věda neznají člověka zvířecích rysů. Dr. Bumüller řekl výstižně: „Pochybuji o dobré vůli lidí, kteří ještě dnes mluví o člověku-zvířeti“.

Al. Keltnerová:

Cestička mezi poli.

Cestičko mezi poli, jak se to točíš?
Do dálek ubíháš modrých mlčící, tajemná.....
jako zadumaná duše.
Kam pak to běžíš, zarosená?
Ó, vím!
Vy máte všechny jeden cíl:
cestičky polní, kudy chudí jdou do práce,
silnice bílé, po nichž se boháči vozí,
zapadlé aleje milujících.
Všechny se setkáte
všechny se spojujete,
cesty, silnice, aleje,
na Božích mukách!
Tam
u toho zčernalého křížku
na Božích mukách.

Jaroslav Cuhra:

Řešení poměru hmoty a prostoru ve starověku*).

Dnešní architektura prodělává těžkou krizi. Úplná změna stavebního materiálu, dokonalé železobetonové konstrukce, vysoké požadavky sociální a hygienické, organizace práce a ekonomie do základů změnily názor na stavbu domů veřejných i obytných. Změněná konstrukce logicky vyžaduje novou formu a je přirozeno, že se vyskytuje řada názorů, jež řeší tuto otázku z různých hledisek estetických. Architektura opouští mělkou omítkovou dekoraci, falešný esteticismus a jde neodvratně k jasnému výrazu prostorovému. Má správně omezit prostor, akcentovat jeho poměr k hmotě, účelu, konstrukci a všem moderním požadavkům lidským; zachycení sil musí vyjádřit přesnou formou a celé dílo sladit v harmonickou rovnováhu.

V tomto článku mám na mysli krátký informativní přehled řešení tohoto problému ve starověku a osvětlit vlivy, jež mělo toto řešení na středověkou architekturu.

Již od pradávna podniká člověk neúprosný boj s hmotou, přírodou. Pomalu podrobuje ji své nadvládě, vítěze nad ní nesmírnými oběťmi a strastmi, zkoumá její síly, vnucuje jim řád a kázeň, usměrňuje je tak, aby ze zmatku náhod vystoupila konečně jako bílé krystaly díla, jejichž složky jsou v dokonalé rovnováze a přesně organisovány v určitém rytmu, jasně formulovaném zákony fyzickými na jedné, a kulturně-estetickými na druhé straně.

*) Do nedávné doby neměli jsme vědecké a věcné pomůcky, týkající se dějepisu umění a široké vrstvy zůstaly odkázány na německé příručky: Springrovu, Woermanovu a Lübkeovu, jež, přes svoji značnou dokonalost nemohly postačit domácí potřebě. Proto nutno s velikou radostí uvítat krásnou snahu prof. Dra Matějčka, jenž svým dílem „Dějepis umění“ získal si značných zásluh o rozšíření světové orientace u nás, ve všech oborech vědy a umění tak nutné. Dílo jeho bylo mi též vodítkem k zpracování krátkého přehledu komposice hmoty a prostoru ve starověku.

Stopy tohoto boje můžeme sledovat až do dávnověku. Primitivní člověk cítil mlhavou touhu po výtvarném projevu -- původní to estetický cit -- chtěl zjemnit a zpestřit si drsnou prósu svého života. Zkrašluje, zdobí a zmnožuje tvary skutečností namnoze nezdůvodněné v abstraktních sestavách podle jistých zákonů a pravidel, jichž důvod nutno hledati v samotné podstatě lidské duše. Umění vylučuje tu skutečnou formu, kombinuje z prvků neskutečné tvary, vlastním životem nadané, ze sebe se vyvíjející a v sobě zdůvodněné.

Projevy tyto byly velmi individuální. Vznikaly-li však za stejných podmínek klimatických, hospodářských, mezi členy téhož kmene a z téhož materiálu v určité době, měly mnoho společných znaků a tvořily první bási organisace výtvarného projevu, počátky slohu. Slohem samotným tedy rozumíme více méně uzavřený celek ve vývoji architektonických forem, v němž je vyjádřena určitá vůdčí idea, kulturní kvalita určitého národa, respektive doby. Z doby eolické nezachovaly se památky téměř žádné. Výtvarná vůle naturalistického zabarvení určitěji vystupuje v poslední době paleolitické. Umění Sobího člověka je značně vysokým projevem, vyrostlým z nízké civilisační základny. Umělec hýří tu marnotratně tvarem, bez pořádku a jasnosti, jenom z přirozene, živočišné radosti ze života. Úplný převrat pozorujeme v neolitu. Charakteristickým znakem tehdejšího člověka je značná dovednost a technická zručnost. Základním motivem výzdoby je tu ornament, složený z geometrických útvarů a čar. Znalost kovů přivedla pak v kultuře opět obrát. Ornament je sice ještě geometrický, ale uplatňuje se tu křivka. Kovy umožňují rozvoj uměleckého průmyslu. Člověk si zdobí zbraně, popelnice, šperky a pod. postavami zvířat, obrazy bojů a jinými plastickými motivy.

Jednotný, organický postup ve vývoji architektonických forem můžeme sledovati teprve ve starověkém Egyptě. Tu se řeší již problém hmoty a jejího poměru k prostoru a síle. Egyptští architekti ovládli hmotu a dali jí jednotný řád. Zachované památky poskytují ucelený obraz kultury, jsou hmotným výrazem egyptských poměrů náboženských, politického systému i hospodářské situace. Přirozený ráz krajiny nutil je k podnikání prací ohromných rozměrů. Mezi dvě skalnaté terasy, držící písečné poušti, vnesl Nil úrodnou půdu a tak vzniklo údolí, jež každoročně se opakující povodně vlačily, takže dávalo až třikrát do roka úrodu. Zdar úrody byl ovšem i v této požehnané zemi závislý na lidské práci. Podmanili si Nil pásy kamenných hrází, stavěli kanály a řešili průplavy rozměrů, nad nimiž i dnes stojíme s úžasem. Několik kmenů domácích i přistěhovaných smísilo se tu v jeden národ. Povaha země dala národu praktický smysl, širší rozhled a značnou svornost. Sociální poměry v našem smyslu byly velmi špatné. Státem vládly absolutisticky dynastie králů a kasty kněží. Lid byl dokonale poroben a jeho kolektivní práce nahražovala architektům nedostatek přesných strojů. Egyptské stavby jsou z nejstarších starověkých pomátek, v nichž problém hmoty a prostoru byl již řešen. Z Egypta se vine tento problém jako červená nit dějinami výtvarnictví všech dob a všech národů, přes Babylon a Assyrii, Persii k době praeheleénské, je přesně řešen ve stavitelství řeckém, zní v antice římské a působí kolísavě názorů v kultuře starokřesťanské.

Architekti ovládají tu suverenně hmotu, odsuzují ji k passivitě, ruší její destruktivní vlastnosti.

Stěhováním národů se mění tvářnost starého světa, říše římská se rozpadá, Řím a Itálie vůbec ztrácí svoji absolutní kulturní nadvládu, a nový duch vane Evropou. Esteticko-smyslná kultura antiky hyne a křesťanství se dívá vážně z dochovaných výtvarných pomátek. Úplná změna světového názoru nezůstala bez vlivu na koncepci hmoty. Stavitel románský těžce s ní zápolí, podléhá její masivnosti, dává jí však tektonický řád. Dokonalou nadvládu ducha nad hmotou vyjádřila gotika. Potom renesance řeší svým způsobem tento problém, a tradice ta se ozývá i v architektuře moderní. — Architektura těžce se oproštuje z nadvlády mělké formálnosti a řešíc vzájemný poměr hmoty, prostoru, ekonomie, hygieny a konstrukce dostává se na správnou cestu. Tvoří logické prostory, vymezuje je moderními prostředky a tvarově zmáhá. —

Sledujeme tuto pásku, vízíci nás se starověkem a povšimněme si blíže, jaký vliv mělo řešení prostoru ve starověku na stavby starokřesťanské.

V architektuře egyptské a perské můžeme velmi dobře sledovati dvě cesty, po nichž se bral vývoj, dva protilehlé póly, diametrálně protivné ideje: idea prostoru jednotného a idea prostorové členitosti. V Egyptě řešení je jednotný centrální prostor.

Vnitřní místnosti jsou toliko funkcí této mohutné jednotící ideje. Neobyčejně šťastně vyjádřena je tato myšlenka na hrobkách a chrámech. Egypťané věřili v život posmrtný, byl jim však vázán tělem. Proto při stavbě hrobek kladli váhu na ochranu těla před rozpadnutím, balsamovali je a ukrývali do těžko, či vůbec nepřístupných míst v pyramidách, mastabách, nebo skalních hrobech, podle významu a bohatství zemřelého. Vlastní prostor hrobky v mastabách nebo pyramidách nezasloužil si pozornosti, monumentalita byla tu výsledkem masivnosti.

Mastaby byly až do III. dynastie hroby králů, potom slavných a bohatých Egypťanů. Jsou značně menší pyramid, orientovány od jihu k severu, půdorysu obdélníkového. Hrob krále Zosera (III. dynastie) v Bêt-Challâfu je typickou mastabou, jakých je kolem Memfidy řada. Jeho druhý hrob v Sakkaře má však tvar nový, do té doby neznámý. Je to »stupňová pyramida«, útvar vzniklý navršením řady umenšujících se komolých jehlanů na sebe. Od IV. dynastie obvyklými náhrobními stavbami faraonů staly se pyramidy, jež dosáhly někde ohromných rozměrů. Největší a nejznámější je pyramida Chufuova u Gizeh, 230 m dlouhá, 138½ m vysoká. V těchto stavbách principu jednotnosti a monumentality obětoval Egypťan úžasnou spoustu materiálu bez ohledu na to, že vlastní komůrka byla nepatrných rozměrů. Zcela jinak řešení je prostor v egyptském chrámu. Jeho funkce a význam jsou tu hodnotami vědomými, výtvarně procítěnými v snaze, konstruktivně umožnit veliké místnosti. Zdůraznili střední část, vyzdvihli na sloupech hlavní loď, akcentovali myšlenku ústředního ovládajícího prostoru. Tentýž motiv se uplatnil později v starokřesťanských basilikách. Souvisle vznikala myšlenka středního volného prostoru, jakéhosi nádvoří, jež rostlo na úkor obíhajícího peristylu.

Kupení prostorových jednotek kolem centrálního prostoru hlavního je produktem doby pozdější.

Největší egyptské chrámy se zachovaly v Elephantině, El-Kabu, v Gurně, Rameseu u Théb a v Medineb Habu. Mezi důležité památky patří též chrám Amonův v Karnaku a proslulý, v troskách zachovaný »zpívající kolosy Memnonovy«.

Perská architektura brala se cestou úplně opačnou. Členitost prostoru je tu hlavním motivem, jí podřizuje vnitřní řešení, místnosti jsou pouze prostorovými jednotkami. Postupem času klesá ohradní zeď a konečným produktem je sloupová síň bez ohrazení; se zdí mizí poslední náznak jednotnosti. Velmi zřetelně vystupuje tu do popředí snaha po odhmotnění. Sloup, který v Egyptě hlavně nese, v Persii je motivem estetickým, v Egyptě překáží jednotnosti, v Persii člení prostor. Z téhož důvodu otvírají Peršané portikus a spojují prostor vnitřní s vnějším.

Disposice perské měly značný vliv na řešení prostoru ve slozích klasických. Již v Troji nalézáme typy obytných místností, t. zv. megaronů, pootevřených, s několika sloupy a ohništěm uprostřed. Megaron prodělal potom řadu vývojových fází. V Tyrintě přidali mu předsíň s místností se sloupy a disposice těchto původně obytných místností přechází i na chrámy. Kolem budovy přidávají se řady sloupů a z typu, zvaného amfiprostylos vzniká peripteros, event. dipteros. Myšlenka členitosti prostoru tu dosud převládá. Parthenonem nastává v řešení obrát. Prostor členitý nahrazen komposicí jednotnou. Prvým krokem musela být přirozeně disposice dostředná, aby se uplatnila vertikální osa stavby a tak přichází se k řešení kombinovanému. Půdorys blíží se čtverci a idea centralismu se stále intenzivněji uplatňuje. Pěkným příkladem je známé »Mausoleum v Halikarnasu«. Sloup ztrácí poznenáhlu svůj konstruktivní význam a u Římanů stává se již na některých stavbách dekorativním článkem. Systém horizontální zvolna zaniká. Zazněl mocně teprve v pozdějších basilikách, prvkem vývojovým se zatím nestal. — Dokončení.

K sociální činnosti katolických studentek.

Velmi ráda vyhovuji projevenému přání a píši tyto řádky do Dívčí hlídky v »Jitru«. Katolická mládež totiž, jak studující, tak ostatní má pro nás dospělé již určitý osobitý půvab: vidíme ji nastupovati bouřlivě a nenáročně do posic opuštěných po převratě onou inteligencí matrikově katolickou, která se obávala, že by veřejným přiznáním k staré víře utrpěla škody především hmotné. Přesvědčujeme se dále, že mládež se hlásí k práci nejen pro sebe, ale také pro jiné, čímž vyjadřuje důležité odhodlání nepostaviti se cize a odmítavě k životu a tím také ne k spolublížním, kteří bývají často drsnějšími nežli život sám. Krátce, katolická mládež upevňuje v nás dospělých radostnou naději, že idea křesťanského solidarismu jest uskutečnitelna.

Zájem studujících dívek o otázky sociální péče a politiky jest zcela pochopitelný. Tolik se mluví a píše o novém uspořádání lidské společnosti a o prostředcích k tomu vedoucích, že zajisté nemůže zůstatí lhostejným ono mládí, které — aspoň podle lidských výpočtů — dospěvši, má býti onoho nového společenského řádu hlavní oporou.

Sociologicky se začalo u nás pracovati již kolem r. 1900, ale výsledky badání a studia nepronikly z malého okruhu do veřejnosti, takže nemáme téměř případné literatury a jsme odkázáni na pomůcky cizojazyčné. Soustavná sociální činnost začala po válce a lze ji formulovati tak, že sociální péči připadl úkol vyváděti nešťastníky z bíd morální, hmotné a fysické, kdežto sociální politika má hlavně se starati o zdokonalení sociálního zákonodárství. Některé z úkolů sociální péče mají býti, nebo byly již cestou zákonodárnou přeneseny na stát, příp. na jeho samosprávné útvary (obce, okresy atd.), při tom však dobrovolná charitativní a humanitní činnost má zůstatí nepostradatelnou pomocnicí státu. (Důležitost katolické charity jest známa: jako kvas prostupuje po staletí již náš národní organism, a neví se, kde začíná a kde končí, protože jest buď anonymní, nebo méně hlučnou než světská humanita. Ale bylo by zase také primitivismem, kdybychom nechtěli uznati některých úspěchů humanity. Jsou — ale stojí mnoho peněz.)

Nadhazuje se zajímavá otázka, jak může pracovati sociálně nebo charitativně (což není jedno) katolická studentka?

Tázala jsem se na to osvědčeného přítele mládeže a on pokrčil rameny. Kdo prý studuje, nemá peněz ani času, tedy —?

Nuže, peněz jest ovšem třeba k sociální péči, ale nikoli nezbytně. Jsou nejpočetnější pomoci, ale nikoli nejlepší. Pošli těžce nemocnému peněz a zůstane v zasuvice, není-li současně nikoho, kdo by o nemocného pečoval; jdi ale, navštiv ho, nebo mu posluž, a vykonal jsi skutek milosrdenství. Dej zchátralému nuzáku peníze — propije je, ale poukázkou na oběd nebo na nocleh na čistém lůžku vytrhneš ho aspoň na chvíli z mizerie, v níž se ocitl, lhostejno, zda vlastní nebo cizí vinou. Poukaz na koupel, na odvěšvení, čistě vyprané, třebaš starší prádlo, spravená odložená obuv atd. — takové věci, darované v pravý okamžik, působí často divy. A made vše, jde-li o člověka práce schopného, opatření zaměstnání!

To jen tak mamátkou, z vlastní zkušenosti. Stěžejní zásadou pro každého, kdo chce bližnímu pomáhati, jest, a by především řešil sociální problém nejbližšího okolí.

Tedy pro katolickou studentku si představuji, že jsou jí nejbližšími kolegyně v studiích; zámožnější mají pomáhati chudším, maderější slabším a jedny i druhé tam, kde potřebuje katolická charita. Jde o šíření propagačních letáček, o hotovení drobných předmětů pro sirotčince a nalezince, o ruční práce k ozdobě oltářů atd., atd. Kde jsou odbory katol. charity, tam jistě prosadí a určí práci, jen když se přihlásí pracovnice. Trochu volného času se při dobré vůli vždycky najde.

Taková drobná činnost ovšem jest jen průpravou k pozdější důležitější aktivitě. Proto jsou již nyní také nutny vycházky do charitativních ústavů a do rodin ku

shlédnutí a vyšetření případů a pod. Třeba také teoreticky se vzdělávati, četbou a přednáškami. Škoda, že pomůcek jest tak málo; »Příručka pro pracovníky na poli charity« z r. 1920 jest již zastaralá.

Nebude snad zbytečno, dotknou-li se ještě jednoho druhu sociální činnosti mladých — a tím jest propagace jemného společenského mravu příkladem. Katolická prostá, mírná a uhlazená studentka může úplně změnití názor veřejnosti, která hledí na dívku dneška jako na tvora chlapeckyobhroublého a vyzývavého.

Asi před rokem, v kroužku tak zv. Obrodného hnutí mladých čsl. žen, přednášela jedna členka na téma »Obrozený Guth« a adresovala, odvolávajíc se na Guthův »Společenský katechismus«, různé stesky do vlastních řad. Mladí lidé prý hlásají, že myslit na dobrou formu jest přežitkem a ono jim to zatím škodí u lidí, které mají rádi. Vnější formy jsou jen výsledkem našeho vnitřního já. Má kuřák právo kazit vzduch jiným, smí děvče seděti v tramwayi s nataženými nohama? Atd.

Zmiňuji se úmyslně o této přednášce, abych ukázala na proudy a snahy, jakými se obírají v táborech jiných, a které jsou pozoruhodné! —

Mluví se a píše mnoho o »ženě budoucnosti« a jedna z případných definicí zní, že »bude musit mnoho milovat, mnoho odpouštět a mnoho pracovat«. Dodali bychom, že bude musit také hluboce a po dětském způsobu věřit a pak bychom měli větu jako raženou na každou dívku katolickou. Čekáme dychtivě, že z řad naší mladé a nejmladší inteligence vyjdou nadšené hlasatelky a vykonavatelky milosrdenství, jak je kázal náš Pán Ježíš Kristus — a že budou mezi nimi i takové, které si zvolí sociálně-charitativní činnost za životní povolání, aby pak mohly zaujmouti také ona vůdčí místa v sociální péči státní, na která katoličky právem patří. A v katolickém školství, kterého se domáháme, nesmí chyběti Škola katolické sociální péče a charity.

M. K u b a s á k

Keď mi bôle ta — preč kynú.

Sedím sám pri svojom stole.
Spomínám na čiesi bôle.
Bôle tie mi ta — preč kynú.
Srdcom mojím ťažko vinú.
Cítim smútok v mojej hrudi.
Vrhnul bych sa v čierné hrudy.
Vrhnul bych sa sladko, vrelo.
Keby sa mi plakať chcelo.
Sedím sám pri svojom stole.
Spomínám na čiesi bôle.
Bôle tie mi ta — preč kynú.
Mojím srdcom ťažko vinú.

v Bobrova, 14. VIII. 1924.

3oh. Famfule:

Školní tresty ve staré Anglii.

(Podle G. C. Batemana.)

V šestnáctém století uváděn byl učitel (i na vyšších školách) ve svůj úřad jakousi investiturou. Byla mu totiž podána hůl a metla, jimiž ihned vyplatil některého z svěřených žáků, před očima veřejnosti. To mělo naznačovati jasně jeho hlavní kol ve škole. Že se tak hojně užívalo tělesných trestů, stala se metla symbolem

učitelského povolání. Metla jediná doháněla žáky k učení; i každý poklesek v kázni býval mnohdy citelně trestán. Školní řády podobaly se skoro našim trestním zákonům, kde za každým proviněním musí hned následovati trestní hrozba. Příkladem může nám být řád pro chovance (alumny) neznámé klášterní školy v Anglii (XIII. stol.):

„Po umytí rukou jdou žáci do kostela; nemají běžet, skákat a škádlit se, ani ubližovat lidem či zvířatům. Nemají nosit luků, holí, ani kamení v rukou, vůbec ničeho, čím by někomu mohli ublížit, nýbrž kráčet klidně a vážně nespěšným krokem.

Při vchodu do kostela se mají poženatí křížem a pomodlit se Otčenáš a Zdravas, pokleknuvše před křížem, pak mají vstáti a vstoupiti po dvou uctivě a s náležitou zbožností do chóru; uprostřed něho se skloní před oltářem a pak se odeberou na svá místa. Kdo nebude dbáti tohoto pořádku, neunikne rychlému trestu.

Ať stojí, či sedí v chóru nemají se dívat na shromáždění věřících, nýbrž upřeně na oltář. Nemají se smát, škádliti či štěbetati, ani se posmívat tomu, kdo zpívá falešně. Nemají se štouchat mezi sebou, nebo se utrhouvat na dotazy starších druhů. Provinilci budou bez meškání důkladně zbiti.

Podle toho, jak vidí starší hochy státi či seděti, ať sami vstávají a sedají. Ve všem ať se řídí konáním dorostlých žáků. Kdo mají předčítati (spolupůsobili totiž při liturgii), ať, když jdou čísti, obrátí se ke středu chóru a uctivě se ukloní k oltáři; totéž ať učiní při návratu. Stejnou úctu ať prokazují svatostánku ti, kdož jdou zpívat, na stupních oltáře, nebo ve svých sedadlech. Kdokoliv tak neučiní dostane ihned řádný výprask.

Nikdo ať nepřejde chór, aniž se zbožně ukloní svatostánku a vůbec ať nepřechází bez zvláštní příčiny. I ti, kdo přísluhují u oltáře, ať činí podobně při příchodu či odchodu na svá místa, jinak budou pořádně zbiti.“

Tresty tělesné byly různé, od nejoblíbenějšího nárezu metlou až k vězení v okovech v temné komůrce o chlebě a vodě. Vyplácelo se obyčejně březovou metlou a v Ludus Litterarius (1628) nalézáme i návod pedagogům, jak si mají vinníka připravit pod ruku: „Čtyři silní a spolehliví žáci ať ho přidrží na lavici, aby nekopal a nezmítal sebou; jinak (není-li takových spolehlivých) dlužno ho přivázat, aby mu učitel klidně mohl „vysázeti“, někdy i „super nudum“.

K trestům přes ruce výborně se hodila zvláštní plácačka (palmer), rukovět koncem do kulata rozšířeným.

Méně užíváno rákosky a někde i řemene. Rozumí se, že učitelé dotýkali se mnohdy způsobem méně šetrným hlavy žáků, zvláště uší i vlasů. V trestání panovala veliká rovnost, děti vznešených podléhaly kázni jako jiné; i král Ludvík XIII. býval jako dítě bit, protože se nechtěl učit.

Stesky na přílišné trestání na těle shledáváme hojně ve staré literatuře anglické, stejně jako v jiných zemích, (poměry školské byly ve středověku celkem všude stejné), zvláště v popěvcích žáků. V jedné povídce Chaucerově nařiká si žák, že dostal bití třikrát za jednu hodinu; jinde si stěžují, že „jsou bití ve dne v noci, jako mrtvé kamení“. Jinde prý učitel, bylo-li mu zima, bil své žáky, dokud se nezahřál. Proto se ozývaly už ve středověku hlasy proti takovému trestání, a už sv. Anselm z Canterbury radí učitelům, aby si srdce žákovo získali mírným, laskavým způsobem. Přes to ani humanism tělesných trestů nepotlačil; to se podařilo teprve novým proudům pedagogickým v XVIII. a XIX. stol., jež upadají ovšem v druhý extrém, podceňující sociální význam kázně a poslušnosti.

Čteme však i mnoho projevů hluboké vděčnosti metle učitelově. Tak Samuel Johnson tvrdí, že jen časté bití učitelovo učinilo jej takovým vědcem. Jedním z nejkrutějších učitelů Anglie v XVI. stol. byl Busby; ale právě proto považován (i svými chovanci) za vynikajícího muže svého věku a ctěn ještě po staletích. Tělesná bolest snadno se zapomíná, ale jeví trvalejší účinek u mladého člověka, než rozumové odůvodnění neb jiný trest; právě z toho důvodu byl opět v mnohých státech zaveden trest bití pro mladistvé zločince.

R O Z H L E D Y

ORGANISAČNÍ. — POVŠECHNÝ.

Mikulášský dar.

Opět stojí katol. studentstvo před úkolem, aby opatřilo vlastním přičiněním prostředky, kterých nutně jeho organizace i tisk potřebují. Vznášející se agenda spolková, dosud nezabezpečený náš tisk stále upomínají, že potřeba opět podpory našeho katol. lidu, protože náš student nemá tolik samostatných prostředků a přízně vlády jako studentstvo pokrokové. A náš lid jistě i letos rád přispěje. Vždyť podporou našeho hnutí zabezpečuje i budoucnost celého katol. života v našem národě.

Nesmíme si úkol zatajovati, že letošního roku jsou poměry těžší. Těžká hospodářská krize, hojnost podobných akcí bude jistě velkou překážkou. A tu nastává našim členům tím těžší povinnost ze všech sil se postarati o zdar celé akce.

Jistě nebude jediného člena, který by odmítl spolupráci. Starší členové vyloží novým účel i akutnost „Mikulášského daru“ a budou pečovati o to, aby celá akce byla řádně organizována. Zvláště výbery musí veškeru pozornost v těchto dnech věnovati tomuto úkolu. Funkcionáři jsou zodpovědní nejen Ústředí, ale i, a to v první řadě, celému hnutí katolického studentstva, jejich přičinění a námaha nespějí Ústředí, ale hnutí našemu. To musí mít všichni na mysli a podle toho jednati.

Celá akce vedena bude podobně jako v minulých letech. Porádány budou sbírky v kostelích, na sběrací archy, pořádány akademie, divadla. Snaha, aby celá akce vedena byla cílevědomě a plánovitě, vedla Ústředí k tomu, aby rozdělilo celou oblast hnutí na obvody, do kterých vyšle akademiky, aby celou akci řádně zorganizovali a na ni dozorovali. Tito kolegové dostanou podrobné pokyny a výbory sdružení jsou povinny podrobiti se jejich pokynům. Ústředí doufá, že výbory v pochopení vážnosti celé akce a její důležitosti vezmou opatření toto na vědomí a rádi vše zařídí podle pokynů vyslaných kolegů. Kolegové tito budou upozorněni na to, aby vzali v úvahu místní poměry a o těch musí býti informováni od členů výborů. Vůbec celé speciálnější provedení ponechává Ústředí výborům, protože jen ty znají místní poměry a mohou celou akci jim účelně přizpůsobiti. Podrobnější pokyny přijdou sdružením v oběžnicích.

Vzhůru tedy do práce! Volá celé naše hnutí. Práce v této akci jest morální povinností každého člena a její nesplnění není pouze porušením spolkové disciplíny, ale i prohřešením na celé organizaci a budoucnosti našeho hnutí.

Jistě kolegové, jako v letech minulých, i dnes splní svou povinnost.

Dívčí SSS v Chrudimi. Život v našem SSS od poslední zprávy v „Jitru“ se celkem nezměnil — Železy jsme odchodu našeho horlivého pomocníka, duchovního rádce dp. Zelinky, ale Prozřetelnost Boží seslala nám o št. výborného pracovníka, dp. prof. Teplého. Na schůzi výborové sešly jsme se 13 krát. Členských schůzí bylo 8. Program jejich byl různý. Sdružení naše navštívil bývalý předseda Ústředí p. Kettner, který promluvil na thema: „Moderní literatura a četba katolické studentky“. Kromě toho měly přednášky některé členky a náš duchovní rádce. Při našem SSS byl založen SCO, do kterého se přihlásily 42 členky. Do Svazu katolického učitelstva přihlásily se 62 členky. Proti loňským 56 členkám přihlásilo se na agitační schůzi 81 členek. Sdružení účinkovalo na akademii a na dětské besídce. Celoroční práce byla zakončena valnou hromadou. — Když jsme se rozcházely do svých domovů, odnášely jsme si zásadu duchovního rádce: „nebráti na sebe mnoho povinností, ale které vezmeme, ty také svědomitě plniti“. Řídíce se v novém školním roce touto zásadou, chceme dále ještě s větší horlivostí pracovati.

Dvojitý loket. Naše Ústředí jako člen mezinárodní organizace katol. studentstva „Pax Romana“ účastnilo se letošního výročního sjezdu, který konán byl v Pešti. Účastnilo se dosud všech sjezdů od založení „Pax Romana“ v r. 1921. Poslední však vybouřil najednou národně demokratické studenty ve „Stud. obzoru“, kteří asi teprve nyní si uvědomili, že jsme také činní v mezinárodní organizaci. Zda je to mrzí, či zda se toho bojí, nevíme. Jinak však nemohli by tak zlostně psáti o naší účasti a práci na peštském sjezdu „Pax Romana“. Zda-li jsme něco vykonali a

zda něco znamenáme na mezinárodním fóru, nepůjdeme pánům kolegům z Mariánské ulice vykládati. Uvidí to sami, až přijde čas. Ale mohli by nám snad říci, jaký kus práce urvali oni v podobné mezinárodní organizaci pokrokového studentstva C. J. E., jejíž sjezd se právě konal ve Varšavě. O tomto sjezdu sice přinesli velmi dlouhý referát a pochválili se, jak se uplatnila delegace českého pokrokového studentstva. Než, na to jsme už zvyklí. Nic jiného od pokrokových studentů nedá se čekat. A nakonec ještě skrovný dotaz. Jak se vaším pokrokovým pánům líbily slavné bohoslužby, kterými polské studentstvo zahajovalo Kongres C. J. E. a kterých se bezpochyby také aspoň ze slušnosti účastnili? V Praze se dělají strašně pokrokovými, ale do ciziny tento pochybný artikl nevynášejí, aby si neudělali ostudu. To je také dvojitý loket, ale v obyčejně i jejich vlastní mluvě nazývá se to jinak.

Ruská inteligence u nás. V páté komisi shromáždění Společnosti národů v Ženevě učinil československý delegát při rozpravě tento projev: Od r. 1918 věnovala československá vláda i národ bedlivou pozornost otázce ruských uprchlíků. Za pomoci svého presidenta obrátili jsme své úsilí k tomu, aby z ruské kultury, umění a vědy bylo co nejvíce zachováno. Naším cílem je dáti příležitost ruským učencům, kteří musili opustiti svou vlast, aby mohli pokračovati ve svých vědeckých pracích a shromáždit kolem sebe tolik studentů, kolik dovoluje náš rozpočet. Jedna hlavní zásada byla důsledně zachována. Naše pomocná akce je nepolitická, naši ruští hosté patří ke všem politickým stranám. Máme v Československu universitu ruskou a universitu

ukrajinskou. Na nich pracuje asi 300 profesorů ze všech oborů vědy a umění. Ti mají stejné platy jako profesori naši, jejich vědecké práce jsou uveřejňovány nebo aspoň uchovávány pro budoucnost. Asi 7000 ruských studentů navštěvuje různé výchovné ústavy. Studenti dostávají většinou byt, stravu, oděv a měsíční příspěvek. Státní podporu dostávají všichni bez výjimky. Naše ministerstvo zahraničních věcí bylo pověřeno správou ruských věcí, a měsíční suma, povolená jednomyslně našim kabinetem, je 5 milionů Kč. Zajisté je to značná suma na pětiletý stát. Výsledky jsou uspokojivé. Několik tisíc mladých profesorů, doktorů a inženýrů, učitelů a zemědělců splatí aspoň částečně náš dluh Rusku. Celkem našlezo u nás zaměstnání asi 35.000 Rusů.

Gruzínci. Pozornost celého světa vzbudil v minulém měsíci hrdinný boj Gruzínců za osvobození ze jha Sovětů. Národ, jenž půldruhého tisíce let hájil křesťanskou víru proti jejím úhlavním nepřátelům, musel nyní pro tutéž víru zvednouti zbraň proti svému dávnému spojenci.

Gruzínci jsou starým kulturním národem usedlým od pradávna v Zakavkazsku. Staré pověsti o příchodu jejich z Mezopotamie ukazují na jejich indoevropský původ a příbuzenství se sousedními Armény, které se později ještě utvrdilo jednotou víry. Historické zprávy o nich máme už z doby Alexandra Vel. Křeťanství hlášené tu od dob apoštolských nabylo tu vrchu začátkem IV. stol. a odolalo všem vlivům pohanství i islamu za pozdější dočasně nadvlády Peršanů, pak Arabů, Turků i Tatarů. Nejtěžší boje bylo Gruzíncům stále podnikati proti sousední mocné říši perské; přes to domohli se v určitých obdobích velkého rozmachu kulturního i politického. Tak zvláště za slavné královny Tamar (XI.-XII. stol.), jejíž jméno dosud žije v paměti lidu. Oporou (málo vydatnou) bývala Gruzíncům Byzanc, jejíž vliv se jeví i v rozkolnictví domácí církve; v čele jí stojí totiž katolikos za carské vlády úřad ten potlačen se sídlem ve starobylém Mechetě (záp. Tiflisu).

Rozdrobenost politická a neodolatelný tlak Peršanů přiměly Gruzíny k dobrovolnému podrobení se moci ruské v letech 1801–04. Kulturní a zvláště hospodářský rozvoj země v minulém století brzděn byl strohým vládním centralismem ruským. Národní uvědomění počalo pronikat do širokých vrstev; vlivem politického sjednocení slábne i kmenový separatismus. Rozpadají se Gruzínci v četné jazykové dosti odchylné větve, jež mnozí pokládají za zvláštní národy kartvelského iberského kmene, oddělující od Gruzínců hlavně Mingrelce (v poříčí Rionu), mohamedánské Svanety (u Suchumu) a Lazy (v Turecku). Počtem z nich vynikají toliko Mingali — asi $\frac{1}{4}$ mil. I mezi Gruzíny neboli Kartveli nutno rozlišovati kmeny pro nedostatek zeměpisné, hospodářské i kulturní spojitosti, jež je překážkou celonárodního uvědomění. Vlastní Gruzínci sídlí nyní při horní Kuře, tvoříce jádro národa, kdežto v horách je velká roztržitost dialektů i názvů. Silný kmen Imeretinců (na $\frac{1}{2}$ mil.) usazen je při Rionu a mořském pobřeží až k Batumu se střediskem v Kutaisu; jest oddělen od soukmenovců 900 m vysokou převlakou Suramskou. Centrem všech Gruzínců je poněkud výstředně položený Tiflis (200.000 ob.), za jehož branami několik mil na jihovýchod již kočují aserbejdžanští Tataři. Historickým středem země býval Mechet, nyní vesnice s mnoha zříceninami. Celkový počet Gruzínců (v užš. sm.) lze odhadnouti na $2\frac{3}{4}$ mil. Za anarchie po bolševické revoluci si vytvořil s po-

mocí Anglie samostatný stát r. 1918; Neměl však dlouhého trvání, neboť bolševici po potlačení protirevoluce obsadili i tyto končiny a připojili Gruzii jako autonomní republiku ke Svazu soc. republik ruských.

Theofan.

Lotyšů a jejich stát. K malé skupince jazyků baltických patří kromě litevského, vyhynulého staropruského a řeči vymřelých Jatvězů a Galindů jazyk lotyšský, kterým mluví dnes asi $1\frac{1}{2}$ milionů lidí. Ještě před 10 lety bylo Lotyšů skoro $1\frac{3}{4}$ milionu. Území, které tento národ obývá, je pobřežní nížina řížská, již protéká Západní Drina. Jsou to čtyři části lotyšské republiky: Kuronsko, Livonsko, Zamgelsko a Lotgalsko. Republika měří 66.000 km² a má 1.900.000 obyvatel, z toho asi 1.375.000 Lotyšů (72%), ostatek Rusů (12%), Židů, Němců a Poláků.

Celé území lotyšské bylo dějištěm světové války. Němci obsadili Litavu a v září r. 1917 Rigu. Mír v Brestu Litevském vydal Lotyšsku celé Kuronsko a Rigu. Už za německé okupace utvořili Lotyšští demokratický Svaz a národní radu, ale teprve 18. listopadu r. 1918 prohlásili svou samostatnost, neboť se rudé armády, deroucí se z východu. S pomocí spojenců odrazili útoky bolševické po dvě léta až do úplného vítězství v srpnu r. 1920, kdy uzavřeli mír s Ruskem. Nové hranice uznaly velmoci na počátku příštího roku.

Malá republika rozvíjí se slibně v důležitý stát na evropském severovýchodě. Pracovitost lotyšského lidu je dobrá, poloha státu dává jí první místo mezi baltickými republikami.

Na severu polostrova kuronského živoří poslední zbytek ugrofinských Livonců, ani ne tisíc duší; vymírají v kraji, kde kdysi byli mocnější, v kraji, který má po nich své jméno.

Karas.

Katolictví na Ceyloně. Jeden z Budhistů-profesorů v Londýně zmiňoval se ve své přednášce o poměrech mezi křesťany na Ceyloně. Podle sčítání z r. 1921 bylo na ostrově 4 a $\frac{1}{2}$ milionu obyvatel, z nichž asi jedna desetina přibližně 443.400 křesťanů. Z těch bylo opět nejvíce katolíků, celkem: 367.350 a na ostatní sekty protestantské zbývá jen 76.000. Protestantské sekty od posledního sčítání r. 1901 (tudíž za 20 let) vzrostly jen o 14.080, kdežto velký počet přibyl katolíkům (80.231). Při posledním sčítání lidu 1901 bylo jich pouze 287.119. Když přišli anglické mise katolické na Ceylon, bylo celkem jen 50.000 katolíků, jež získali již tenkrát (r. 1830) misionáři němečtí. Dnes je organizace katolické církve na Ceyloně v plném rozkvětu. V čele stojí arcibiskup v Kolombu, jenž má čtyři podřízené biskupy a sice: v Jaffně, Kandy, Trincomalee a Galle. V nejbližší době vzroste počet katolíků na $\frac{1}{2}$ milionu.

Celkem je na Ceyloně 237 kněží, z nichž je 45 domorodých Cingalésů; řehlnic je 645, z 480 domorodých. Katolických elementárních škol je 773, do nichž je zapsáno 65.562 dětí, pak 5 vyšších škol a kolejí. V Kandy je také theologický seminář, jediný pro Ceylon a celou Indii. Byl založen r. 1893 pro tři studenty. Nyní jich je 200. Seminář je pod vedením jezuitů z belgické provincie.

"The Catholic Times and Catholic Opinion"
Mil. Horka.

Bulharská „Svobodná universita“ byla založena r. 1920. Zasloužili se o ni bulharští ruští profesori, hlavně pak vůdce bulharských Slovanofilů Bobčiv.

A. Dvořák.

Č		jak	pra	je	spě	chám	ší
Ať	L.	chce	vý	vu,	ka	ne	du
F.	mo	pří	né		k	ni	zhro
vu.	sta		mu	bla	pod	nou	že
ať	ho	zmí	há	lí	nou	živ	lů
ta,	tá	stí	bou	ře	tá		vzte
ho	vo	člu	hem	le	lo	a	ko
ži	mé	nek	Bo	u	smě	ta,	mrá

1.

2.

souhláska
pták
nástroj
květina

spojka
česká řeka
německá řeka
anglická řeka

J. Fuk.

On se nechá voditi,
 ji na dvoře vídáme choditi.

A. Dvořák.

L		+	n	
	u	+		o
		+		
U		+		
	l	+		n
	á	+		a
B		+	o	
	y	+		
	a	+		
T		+	b	
		+		n
		+		o
D		+	c	.

Zvláštní věta.

B. R.

Co znamená, řeknu-li:
Si si si si.

Výpustka.

J. Fuk.

2. Náš dědeček chodí jen s ní;
· vypušť hlásku a zbraň je
z ní.

J. Fuk.

o	+		pták
	+		město
a	+		jméno
l	+		kov
u	+		ryba
n	+		řeka
o	+		část rostliny

Rebusy.

1.

$$\mathbf{s} + \mathbf{n}$$

2.

č č č
č á č
č č č

Výpustka.

M. Kebrdle.

1. Bez „po“ místnost,
po chladu se pozná,
s „po“ však bytost
pohádková, hrozná.

Číselka.

K. Tomíček.

12345 jméno světce tu se tají,
543 žije jen v africkém kraji,
76547 na listiny se dává,
123 král na se drahý brává;
3527 mnoho osob vozí,
36512 valí divé vlny k moři;
763 naší zemi Bohem dán,
367 tak slul jeden český pán;
357 mezi šelmy se řadí,
1234567 nosí staří i mladí.

Žertovné hádanky početní.

K. Tomíček,

1. Jak jest možno, že deset, padesát, jedna a pět je dohromady pouze čtyřicetčtyři?
2. Kdy udává číslo o 2 číslicích větší počet než číslo o 5 číslicích?
3. Dva chlapci měli po 10 jablkách; druhý jich snědl dvakrát tolik co první a zbylo mu všech 10 jablek; jak je to možno?

Koníček.

			ne	prá	pro	je			
		vo,	vé	dě	k	a	cít		
	no	bě	ať	za	nou	na	skvě	čest	
sům	dě	v	še	žích	hled,	mdlá;	jis	ký,	lá
ky	bí	ať	dra	ce	Vý	sí	za	čej	či
hr	vlá,	stat	pa	ten	znů	kří	k	roz	vrat
no	ve	lý	vi	hé	ly,	Čech.	náš	nům	kro
		pra	ve	pra	F u k .	vu	ží	Sv.	
		se	pne	se	por	vpřed	se		
			čer	le	vy	vzpru			

Doporučujeme tyto publikace našemu studentstvu:

„Organisační příručka“, podávající historii hnutí,
programové zásady i pokyny
pro vedení našich sdružení. Cena 1 Kč i s poštovným.

„Kniha o životě“, hluboké myšlenky o smyslu a účelu života
od nejlepšího jihoslovanského myslitele,
univ. profesora Aleše Ušeničnika. Cena Kč 6.50 (s portem).

„Mistr Jan Hus“, veliké historické dílo zesnulého univ. prof.
Sedláka o osobě Husově. Cena 12 Kč s pošt.

„Věda a víra“, přednáška ndp. arcib. Kordače. Cena 10 hal.
(na poštovné.)

„S. S. S.“, památník prvního poválečného sjezdu našeho studentstva.
Cena 1 Kč s poštovným.

„Časová hesla“, 2 Kč s pošt.

Objednávky obratem vyřídí

Ústředí katol. stud. čsl.
v Praze II., Voršílská 1.

Odebírejte, doporučujte

Ž I V O T

Kulturní revue pro náboženství, život a umění.

Předplatné 20 Kč pro studenty, 30 Kč pro nestudenty.

Administrace **Života**,
Praha II., Voršílská 1.

Nejlépe uctíte památku sv. Václava, když ozdobíte své příbytky

obrazem sv. Václava,

který se vám zašle se značnou slevou za **pouhých 10.— Kč.**

Při oslavách, sjezdech a poutích rozprodávejte a posílejte jediné naše
pohlednice sv. Václava 10 kusů à 5 Kč. — **Větší objednávky se
slevou.** — **Obrázky s písní svatováclavskou.** 100 kusů jen 10 Kč.

Zasílá **SEKRETARIÁT S. K. M. Praha II., Salmova 8.**

JITRO

O B S A H

M. K.: Hle, přijde Pán... — Ad. Fr. Slavec: Světla. — Fr. Karas: Rodiště Julia Slowackého. — Al. Keltnerová: Obrázky na stěně. — Blažena Černovická: V předvánoční náladě. — J. Podhorská: Bříza. — J. B. Orlický: Hudba sfér. — Ad. Fr. Slavec: Píseň štěstí. — K. Stránský: Devět úderů hodin. — Ad. Fr. Slavec: Modlitba. — E. J. Pejchovský: Píseň beze slov. — V. Špaček: Vánoční dárky. — M. Kubasák: Večerní zvon peje smutné svoje Ave. — Jos. Panocha: Předhusitský kazatel. — J. Světlý: Ohlasy vánoc. — Křesťanský názor světový (Přel. J. B. Martinovský) — B. Č.: Odřená pata. — Al. Keltnerová: Rybář. — Ant. Černý: Vzpomínky z Provence. (Pokr.) — J. Reindl: Z čítárny. — A. Z. Mírský: Modré oči, proč pláčete? — R. V. Podhorský: Červená růže. — Fr. Skoumal: Katolický student a tělesná výchova. — A. Láska: Sype se sníh. — Jaromír Červenka: Aischylos. — Jarosl. Cuhra: Řešení poměru hmoty a prostoru ve starověku (Dokonč.) — Al. Keltnerová: Vánoční. — Rozhledy: Organisační a povšechný. — — Gyrilometodějský Věstník studentský. — —

ROČNÍK
VI.

ČÍSLO
4-5.

V Á N O C E 1 9 2 4.

J I T R O

vychází počátkem každého měsíce kromě hlavních prázdnin. — Redakce a administrace : Praha II., Voršílská 1. — Telefon 8940/IV. — Předplatné na půl roku 4 Kč pro studenty, 8 Kč pro nestudenty.

Z redakce: Vánoční dvojčíslo je obsahově rozhojněno; zvláště zábavné části věnujeme více místa. Několika přispívatelům zaslali jsme za zdařilé prosaické pokusy honorář. Doufáme, že čtenářstvo projeví ještě větší zájem o svůj časopis a zašle podobné příspěvky do 10. ledna. Příští číslo vyjde v prvních dnech únorových.

Rozhodnutí redakce o tématech ankety. Z návrhů, kterých došlo asi 20, určila redakce za téma práce z oboru žákovských pokusů chemických nebo fyzikálních. Jiné návrhy, z nichž byl leckterý vhodný, podali jen jednotlivci a mimo to zajímaly by jen malý počet čtenářů. Žádáme všechny, kdož se chtějí ankety účastnit, aby zaslali své články nejpozději do 10. ledna. Práce o časových otázkách a výzkumech z toho oboru mohou být též přijaty.

Redaktor.

Redakce nepřijala : A. Klenická: Když tiskla jsem Vaši ruku. S Bohem, léto! První není nic jiného, než řádky do památníku. Druhá je daleko lepší, forma bezvadná, ale není třeba tolik stesku. — V. Janská: Vzpomínky táhnou. Zabijačka. — B. Skalecká: Víra, naděje, láska. Rytmičké chyby! „Nevěř“ je příliš odříkavé. — E. Zdeslavská: Přírodo! Obrazy pěkné, podání jich nikoli. — Salustius z Góru: Podzim před léty. Abelard a Heloisa. Sen byl to jen. Nechápu, proč volíte tak úžasné nepřírozený slovosled. Psalo se tak kdysi, jak píšete, ano, ale dnes? Jinak Vám ovšem neupírám, že někdy napíšete věc dobrou. — J. Podhořská: Večer na podzim. — M. Mil.: V Krkonoších. Pamatuji se, že táž prósa byla v kterémsi minulém čísle označena jako nepřijatá. — R. Mayer: Bez názvu. Pro příště prosím, abyste psal čitelně, toto při nejlepší vůli nepřečtu. — A. V. Mil.: Idylla z háje. Když listí padá. Ukřížovanému. Básničky slabé. Humoresku vítám! — Jiří Podhořský: Sýček. — R. V. Podhořský: Pohádka. Vzhledem k „Modrým očím“, jež právě otiskujeme. — Když listí padalo. Pro Vánoce je věc příliš baladickou. I jinak je dost nevyhraněna. — Alfa: Jak jsem psal do památníku. — M. Kubasák: Všude ticho — pusto v poli. Keď sa mesiac na mňa chlácholive smeje. . . Slabé rýmy. Prečo len tá istá smutná struna a duševný bôľ? Čakám niečo veselého. Článkov z cudzích literatúr, uverejňujem len výnimočne. Myslím, že má na vás vplyv Eminescu. Druhé básne, ktoré ste zaslali neskôr, majú slabé rýmovanie lebo opakujú staré verše a tóny. „Večerný zvon“ uverejňujem. — Berthold: Kniha života. Pokuste sa psáť ozdobnejším slohem. Jinak máte dobré myšlenky. Je treba také jakéhosi usporiadání. — Vlastimil Tichý: Z kolekce, kterou jste poslal, je dobrý jedině „Kolovrátkář.“ Ty ostatní trpí leckde špatnou skladbou, někde vůbec uniká myšlenka, na př. v básni „Pak teprv usnu.“ Radím Vám, abyste se soustředil a psal méně; nezáleží na mnohosti, ale na jakosti. — O. S. z Kroměříže: „Véra“ — příliš slabé, rozvláklé, bez myšlenky. „Život“ — fráze a nikoliv zkušenost, v ostatních Vašich pracích slabé rýmy, musily by se předělávat, a na to není času. Dobrá je jedině básnička „Ten život náš.“ — Jaromír Hanák: Můžeme někdy uveřejnit pouze básničku „Očistte srdce“; ostatní slabé. — E. P. z Jindř. Hradce: Mohl by Vám především stačit jeden pseudonym. „Poesie“ — moc slabé, „V lese“ trochu lepší, uveřejníme-li, tedy po úpravě. Píšte však dál, je nutno mnoho se cvičit. — Veršotepci dle návodu poetického: Patrně se domníváte, že jsme zde zázračnými lidmi. Příteli, až se naučíte psáti čitelně, pak se dá něco dělat. Dříve však rozhodně ne.

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
K A T O L I C K Ý C H

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V PROSINCI 1924.

ČÍSLO 4 a 5

M. K.:

Hle, přijde Pán...

V malém kostelíku září svíce matným přísvitem. Do zbožného ticha nesou se táhlé zvuky rorátních písní, které začaly slibným proroctvím: Ejhle, Hospodin přijde. —

Tak lkalo lidstvo po Spáse čtyři tisíce let. Hřešilo a vstávalo z hříchu, znova padalo a v pokání volalo po Mesiáši. Do chmur starozákonních zářilo světlo naděje: Naplní se dny a přijde Spasitel. Otec vyslyší toužebné vzdechy proroků, nebesa vydají rosu, která zalévá poušť lidského života. Aj, Panna počne a porodí Syna...

A my všichni obdržíme z plnosti Jeho.

Bůh sestupuje na oltář. V poslední lavici chrámu stařena spíná zvadlé ruce, chřestí růžencem, když pozdvihuje kněz kalich se svatou Krví. Prosí za syna, studenta, který nedbá hlasu matky. Divíš se? Čemu? Vždyť nevděk je tak starý jako lidstvo. Čtyři tisíce let lkalo po Vykupiteli a když přišel mezi svůj vyvolený lid, nepřijali Ho. Byl ještě v jesličkách — a už mu strojili úklady.

A přece sestupuje od první svaté noci s nebe mezi bídny tvory, aby potěšil a posílil umdleného poutníka na cestě k nebi.

Blíží se svatá doba vánoční. Zanechte hříšných cest, konejte pokání, než se vyplní hlas proroků!

Nadarmo volal k mnohým Jan; marně volá sám Bůh ze svatostánku. Lidé netouží po Chlebě života, opíjejí se raději vínem světských rozkoší. Umlká rorátní píseň ve vřavě rouhavých slov...

Ubíhají prosincové večery. Děti učí se novým koledám, kterými oslaví Ježíška o půlnoční a překvapí své drahé.

Nebeské Děťátko zavítá mezi nás. Ohlásilo svůj příchod, aby každý užil adventu jako přípravy. Aby očistil své srdce a připravil mu prosté, ale milé jesličky ve svém nitru.

Studente! Chodíš zajisté rád na roráty. Denně slyšíš pěti radostné: „Ejhle, Hospodin přijde"! Ano, přijde, ale nezapomeň, že jen čistým duším otevře svou štědrnou ruku! Připrav se tedy na Jeho uvítání, abys mohl tím jásavěji zapěti: „Vítej nám, Ježíšku!"

Ad. Fr. Slavec:

Světla.

Za večera
rozkvetlo město
v tisíce překrásných květů,
v tisíce vyrostlo růží.
Trhej je, oko, v sokolím letu,
sice je utrhnou mrzutí muži. —
Za večera
nad městem v stínu
s milou jsme radostně zabloudili.
Tisíce životů hoří.
O novém životě snili jsme, snili:
Svět starý padá a lepší se tvoří. —
Za večera
tisíce duší
potká se na světlých cestách,
tisíce jsou si zas cizí.
Ubozí sebou, v neznámých cestách
jak přišli — neznámí — tak také zmizí. —
Za večera
rozkvetě duše
v tisíce překrásných květů,
v tisíce červených růží.
K děkovné modlitbě pobožných retů
snoubení duší dvou pevně se druží.

František Karas:

Rodiště Julia Słowackého.

Za horkých srpnových dní cestovali jsme Volyní a Podolím. Od Starého Zbaraže, od zřícenin hradu nad Hněznou vede poutníka cesta k basilánskému monastýru na sousedním pahorku. Po dobytí Starého Zbaraže r. 1648 zničil Chmelnickij i tento Monaster.

Asi 3 km od starozbaražského hradu vítá tě město Zbaraž, které se proslavilo udatnou obranou mocného hradu, když jej obléhal hejtman Chmelnickij. Četné půtky o Zbaraž vykreslil mistrně Henryk Sienkiewicz v historickém románě „Ohněm i mečem“.

Slunce se smálo na svět, když jsem procházel krajem polské slávy. Při pohledu na širé obilné lány, táhnoucí se k Višňovci (Wis'niowiec), vyvstal přede mnou obraz válečné družiny Jerémy Wis'niowieckého, jejíž koňstvo nejednou proběhlo tímto krajem.

Wis'niowiec je už za bývalou hranicí rakousko-ruskou. Poznáš to po věžích pravoslavných cerkví, jejichž hojnost kazí často obrázek města, na př. Křemence, kam jsem spěchal s neobyčejnou dychtivostí. „Volyňské Atheny“, rodiště druhého největšího věšce polské budoucnosti, kolik nadšených synů Polsky chtělo zbadati vaši minulost a přece pokrčilo rameny na otázku: „V kterém domě narodil se Juliusz Słowacki?“

Vzhlížím k zříceninám hradu na „hoře královny Bony“, které by nejvěrněji vypověděly minulost Křemence.

Hrad na skalnaté hoře stál podle svědectví kronikářů už v 9. stol. Město leží v kotlince, obklopené horami Miodoborskými, které bývaly obyvatelům po staletí

výbornou obranou před nepřítelem. Nájezdům Tatarů, kteří později přitáhli na Moravu a byli poraženi pod Hostýnem, odolal na celé Volyni jedině hrad křemenecký; podlehl jim Halič, Vladiměř Volyňský, Luck, ba i Kijev.

O sto let později stává se okolí Křemence částí říše Kazimíra Vel. Po době sporů a válek dostává se město v letech 40tých XVI. století pod panství Bony, chotí krále Zikmunda I. Královna pečovala o rozvoj svého sídla, proto lid pojmenoval horu se zámek jejím jménem.

Přeběhněme zase sto let a zastavme se před hradem, tehdy ještě mocným! Část tlupy Krzywonosy se 7 tisíci kozáky udeřila na hrad a dobyla ho po šesti týdnech. Ohněm a mečem pustošila město. Z nedobytné tvrze zůstaly jen zříceniny, které dosud smutně lkají; na znamení smutku pokrývá „Bona“*) svou hlavu čepečkem mlh.

Sláva okresního města Křemence**) zazářila ne mocí vojenskou, ale osvětovou prací počátkem XIX. stol. R. 1805 založil tu Tadeusz Czacki gymnasium, které bylo postupně doplněno na lyceum. Bohatý ústav, kterému připadla velká knihovna krále Stanislava Augusta, podával vzdělání všeobecné i vyšší, odborné. Odtud vyšla velká řada polských učitelů, básníků, jako: Malczewski, Witwicki a mnozí jiní, dramaturg Korzeniowski, historik Wiszniewski, spisovatelé: Sowin'ski a četní jiní buditelé polští.***)

Křemenec žil podle Kraszewského životem, jež mu vdechl Czacki. Lyceum zavřeli Rusové r. 1832, tedy brzy po povstání.

Vystoupil jsem se čtyřmi kolegy, kteří vytrvali z četnější turistické výpravy, na kopec Bony. Neměla už čepečku, sňaly jej horké paprsky sluneční. Dole před tvým zrakem odpočívá městečko v zeleni četných sadů. Na obzoru hory a nad námi modroučké nebe.

V městě je neobyčejně živo. Židé v dlouhých kaftanech procházejí náměstím před bývalým lyceem. Do křiku obchodujícího orientu chrochtají vepřici, pobíhající docela volně po náměstí.

Obrátil jsem svůj zrak od hluku městečka a zahleděl jsem se do Januszowoy studny, 40 sáhů hluboké. Byla kdysi dvakrát tak hluboká.

Mezi lidem je rozšířena legenda o pokladech, ukrytých v podzemních skrýších křemeneckých. Kdo jich chce dobýt, má se postavit k studni na hoře Bony v noc Vzkříšení Páně a čekati nebojácně, až mu dá bílá paní do ruky klíč od podzemních chodů. Nesmí se tam však zdržeti dlouho. Nevrátí-li se, než se skončí obřady v kostele, zahyne beze stopy v podzemním labyrintě.

Krásný výhled láká mne znovu od studny k zbytkům hradeb. Vyšplhal jsem se na ně, abych se rozhlédl na druhou stranu. Kyne mi Počajovská Lavra tak, jako kdysi vítávala tisíce pravoslavných poutníků. Słowacki jako dítě nejednou vzýval Matku Boží Počajovskou a nezapomněl na ni ani později. Jí, sestře vítězné ochránkyňe Čenstochovy, věnoval jednu sloku v „Beniowském“.

Sestoupil jsem od zřícenin a ještě několikrát proběhl můj zrak spoustou hor. Chtěl bych si prohlédnouti místa, kde běhával před sto lety malý Julek „postavy cherubinka“. Jako mládenec modlil se později „O Bože, daj mi sławę, choc' po śmierci!“ A Bůh dopřál mu po smrti slávy v celém národě. Za to rodné město nemůže ani ukázati rodné chaty, kde přišlo na svět „owo blade marzeń dziecko“, děčko bledé, snivé.

Zastavil jsem slušně oděného židka, abych se otázal na rodný dům Słowackého. Nevěděl určitě. Ukázal mi směr cesty.

*) Horu s hradem královny Bony nazývají lidé krátce „Bonou“.

**) Na sněmu lubelském (Lublin) bylo knížectví volyňské povýšeno na „vojevodství“ (vévodství) a rozděleno na tři okresy. Křemenec stal se hlavním městem jednoho okresu.

***) O organizaci lycea v Křemenci podán je pěkný obraz v Kádnerových „Dějínách pedagogiky“, díl III., svazek 2. v části „Pedagogika polská“

Starší lidé se pamatují, že v domku na rohu jedné ulice bydlila matka básníková, Salomea Bécu, osoba neobyčejně citová, jejíž pozdější dům ve Vilně stal se literárním salonem. Z četných hostů navštívil ji sám Mickiewicz. Když bylo Juliovi 9 let, tehdy se matka, šestadvacetiletá vdova, provdala po druhé za doktora Aug. Bécu, prof. medicíny na universitě vilenské. Když otčím Słowackého zahynul bleskem, vrátila se vdova se synem a dvěma nevlastními dcerami do Křemence, kde zemřela r. 1855, za šest let po smrti synově.

Dům, v němž se narodil básník, patřil k lyceálním budovám a nemůže to tedy býti pozdější obydlí matčino. Rodný dům básníkův stál v ulici, která se dříve zvala „Catalani“, později úředně rusky: „Kazmačejska“. První název dostala po slavné zpěvačce italské Catalani, s níž zpíval známý Václav Rzewuski na koncertech v Křemenci. Vedle domu, ve kterém se pravděpodobně narodil Słowacki, byla asi po čtyři léta šestého desetiletí století XIX. katolická kaplička. Starší lidé se ještě pamatují, jak uvádí K. Hoffmann, autor knížky o Křemenci, že kaplička stála vedle rodného domu Słowackého.

Jeden list básníkův, adresovaný matce, mluví o tom, že babička chodila se modlit do kostela za slabého vnuka a potom přicházela jej navštívit do domku, „před kterým rostly dva topoly.“*)

Dnes nenajdeme těch dvou stromů před domem, který se pokládá za rodný domek básníkův. Byly prý vykáceny skoro před 50ti lety.

Rodáci nevěnovali básníkovi mnoho pozornosti, nenadchly je nesmrtelné práce jeho. I politické poměry obracely pozornost na jiné věci než na rodný dům slavného básníka. Teprve dlouho po smrti Słowackého hledá se místo, kde stála Juliova kolébka. Dokud někdo s plnou určitostí nedokáže, že rodný dům básníkův byl zbořen, dotud nezbývá, než pátrati po něm.

Jako dvouleté dítě dostal se malý „Julek“ do Vilna. Po smrti druhého otce Augusta přebýval s matkou v Křemenci. Po skončených akademických studiích prožil tupúl roku ne právě radostně. Trávili tu poslední dny dědeček, babička, matka a její přízeň. A sama přírodní krása města vábila ho k domovu, jak se přesvědčíme z korespondence matce. V básničce v „Památníku Sofie“ doznává, vzdálen od domova:

„Bo tam, gdzie Ikwy srebrne fale płyną,
Byłem ja niegdys', jak Zos'ka dzieciną . . .
Przywiez' mi, Zos'ko, od tych gwiazd s'wiatłości,
Przywiez' mi, Zos'ko, z tamtych kwiatów woni . . .“**)

V „Beniowském“ kreslí obraz Křemence, jako Mickiewicz vymaloval Litvu. Jsou sice diametrální rozdíly v obrazech obou, ale oba stejně srdečně a hřejivě opěvují své rodné strany.

Kromě nápisu ve farním kostele, který byl vyryt roku 1908 k stoletému jubileu narozenin Słowackého, poutá návštěvníka tunický hřbitov,†) kde odpočívá pod třešní dědeček a babička básníková. Zde prý chtěl býti básník pohřben.

Z básně „K přenesení ostatků Napoleonových“ poznáváme, že se Słowacki ostře staví proti exhumaci. Ale v jednom dopise matce z r. 1835 touží po tom, aby se vrátil po smrti do rodné země. Letos je tomu 75 let, co přijal chladné tělo básníkovy hrob na pařížském hřbitově Montmartre.

*) Uvedený spis Hoffmanův: „Tam, gdzie się urodził Juliusz Słowacki-Krzemieniec“.

**) Řeka Ikva je vzdálena od města asi 5 verst. Za letních lijavic valí se ulicemi Křemence potoky vody a spějí k Ikvě. Jak hrozně působí tu deště, o tom svědčí případ z r. 1908. Tehdy sebraly vlny na ulici vůz s koni. Český překlad místa: Neboť tam, kde plynou stříbrné vlny Ikvy, byl jsem kdysi, jak Žofka dědkem . . . A dále: Přivez mi, Zoško jasu od těch hvězd, přivez mi vůně z tamtých květů . .

†) Hřbitov nazván tak proto, že leží na předměstí, zvaném Tunika.

Matka, dobrá, „nejlepší a nejslechetnější“, byla pochována vedle svých rodičů pod třešní. Kromě nápisů, věnovaných dědečkovi a babičce, strýci a tetě básníkově, čtu krátkou zprávu o matce Słowackého a slova, věnovaná básníkovi:

JULIUSZOWI
SŁOWACKIE-
MU
URODZONY
W KRZEMIEN'CU
23 SIERPNIA 1809 R.
UMARŁ W PARYŻU
5 KWIETNIA 1849 R††)

Odcházím ze hřbitova pohnut. Matko, syn tvůj je daleko!

... „Unaven chtěl se k tobě vrátit a — nemohl!...“ —

Po několika dnech octl jsem se v jihovýchodním cípu Haliče. Rozkošné bylo cestování podél Dněstru až k rumunským hranicím, odkud bylo viděti starobylý Chočim, ale v mysli vracel jsem se stále k prvním dnům svého cestování po Volyni a Podolí. Mou touhou bylo vrátiti se ještě do „Volyňských Athen“, kde trávil své útlé dětství autor „Kordjana“, „Lilly Wenedy“, „Krále-Ducha“, prohlédnouti si ještě jednou zříceniny četných hradů, táhnoucích se od Křemence a Zbaraže celým Podolím, pozorovati je v tichém smutku a srovnávati je s obrazy minulosti, které vykreslil Henryk Sienkiewicz v nejkrásnějších svých románech.

††) Jul. Słowackému, nar. v Křemenci 23. srpna r. 1809, zemřel v Paříži 5. dubna 1849 ...

A l. K e l t n e r o v á :

Obrázky na stěně.

Na bílé stěně
laciné, omalované obrázky v černých rámcích.
Má bába si je sem zavěsila —
oh, ona měla ráda obrázky na stěně.
A pak se k nim modlila,
k těm vybledlým svatým
z rána za svítání
a večer, když zvonilo klekání,
když přišla s pole.
Byly její chloubou,
a každý měl svou malovanou historií —
každý si přinesla
z pouti.
Ach, ona měla ráda obrázky z pouti.
Teď je tu nechala. —
Obrázky na stěně osiřely — — —
A ti svatí mají tak žalostné oči,
každý den za svítání —
a večer po klekání
se ptají po ní —
po mojí bábě.
Ticho je v jizbě,
když vstávám od knih a hledím na stěnu
s malovanými obrázky —
a jak se kradu podle té stěny bílé,
s pietou patřím na ně — —
a s pietou odcházím z jizby kolem nich.

V předvánoční náladě.

Celý advent se děti těšily a o ničem jiném si nepovídaly než o Ježíšku. Vládovi, prostřednímu, docházel pátý rok. Neuměl sice dosud spočítati dny do vánoc, ale chůva Anda mu udělala dvacetosm čárek na dveře. Až prý je všecky smaže, to že přijde Ježíšek. Ovšem, musí je umazávat vždy po jedné, když se vyspí. To byl Vládův kalendář.

Jenže Vláda nemohl se dočkat a proto umazával po dvou i po třech a byl tuze zklamán, když smazal poslední a slyšel, že ještě čtrnáct dní chybí do Ježíška. »Holečku — čas neošidíš,« řekla mu Anda, a tak si Vláda lámal zatím hlavu a marně se dotazoval maminky, mluvila-li už s Ježíškem a přinese-li mu něco. Těšil se na Ježíška dvojnásob. Byl to také trochu jeho slavný den a nemálo si na tom zakládal, že se narodil s Ježíškem stejný den a vždycky se ze široka usmíval, když mu maminka vyprávěla, jak jim ho Ježíšek nadělil, jak ho malinkého, v bílé peřince zavutého pod stromček položil a jak mu zavázali očička, aby mu do nich nenakapal vosk ze svíček na stromku.

Ale letos maminka nějak krčí rameny. Předně: jsou zlé časy a za druhé: Vláda zlobí, tuze zlobí. Považte si! Nedávno, když přijel strýček na návštěvu a přivezl dětem krabici sladkostí, Vláda na jeho otázku, »co nejradši«, řekl, že ze všeho nejradši se pere!

A tak upřímně si strýčkovi postěžoval, že se nemá s kým prát a dokonce ho vyzval, aby to zkusili spolu! A strýček, dobrák, hned ochotně svolil a pustili se spolu do křížku, nechal se dokonce i na zem povalit a porazit! A pak se strýčkovi přiznal, že by chtěl mít na Vánoce čtyři žaludky, jako dědečkovy kravky, aby, když si jeden zkazí (jako loni) a celé svátky nemůže nic jíst, zatím ostatní všecko nesnědli!

Vidíte — takovéhle věci Vláda provádí a vedle toho schválně zpívá falešně »Narodil se Kristus Pán«, nebo hodně bručí, čili, jak tatínek říká, »tahá notu po zemi«; proto Blaženka prohlásila, že s ním, s klukem, víckrát zpívat nebude. Když dojde k obžalobě, hájí se, že on nejraději zpívá »Pásli ovce Valaši«, anebo »bednář sudy dodělává, při tom velké rány dává« — ta že je ze všech nejhezčí a pak »Já mám koně, vrany koně, to jsou koně můj« a nechce uznat, že to jsou takové písničky jen pro všední den, kdežto tyhle vánoční že se zpívají jen na Ježíška.

Vůbec, Vláda má o té věci své názory, čili, jak maminka říká, má »umíněnou hlavu«.

Na tuhleto umíněnou hlavu přidal mu sv. Mikuláš k talíři ořechů metlu. Byla sice pozlacená, s velikou červenou mašlí, ale když ji ještě týž den maminka zkusila na jeho nohavičkách, bolelo to právě tak, jakoby ani pozlacená nebyla a když ji maminka sháněla druhý den, metla se nenašla. Teprv dodatečně se vyšetřilo, že ji Vláda »schoval« v kamnech.

Vůbec se nechce Vládovi nic povést, i když si umínuje a slibuje, že už bude doopravdy hodný a že přestane zlobit.

To je každý den něco: Blázině panence utrhne ručičku, malou Jarču vycuchá za vlásky až pláče — jakoby všecko, všecičko bylo proti němu nastraženo.

»Sestřičkám ubližuje, psa nenechá na pokoji, všecko jen zničí a rozbije« — to je tak denní rejstřík jeho hříchů a při tom pohrůzka, že Ježíšek takhle asi nic nepřinese...

A pozítří je štědrý den! Vláda marně přemýšlí, marně shledává aspoň jediný dobrý skutek — o Bože, to takhle ta flintička i hoblík a buben a stavebnice — to asi nic z toho ze všeho nebude! A on se tolik těšil!

»Víš co, maminko? Já ti zítra pomůžu dělat vánočky!« nabízí se, aby v poslední chvíli aspoň nějakých zásluh si získal.

»To ještě budeš, hošičku, dávno spát, až já ráno vstanu«, povídá maminka, stavíc mouku na kamna, aby se do rána prohřála. »Ó ne, maminko, já vstanu, časně vstanu — uvidíš, že vstanu! Víš — já radši ani neusnu, abych nezaspal!« slíbuj.

»Maminko, já také vstanu a pomohu ti! Co pak Vláda — ten něco umí!« nabízí se Blaženka, nejstarší. »Ale musíš mě, maminko, vzbudit — vid', že mě vzbudíš?«

»Taky štanu!« kývá horlivě hlavičkou Jarka jako Blaženčina ozvěna. »Nu — nějak to uděláme«, řekne maminka, snášejc ostatní věci, potřebné pro vánočky. Vláda se honem nabízí, že přebere hrozinky.

Dostali jich každý stejnou hromádku, ale odvedli dle stáří: Blaženka skoro všechny, Vláda několik a Jarka ani jedné. Maminka je zvyklá na takovéto »pomáhání«, ale Anda bručí: To zas bude zítra den, to se zas nazlobí, zvlášť Vláda —

Na večer ujišťují všichni znovu horlivě maminku, jak jí zítra pomohou a pak ještě na postýlkách povídají si o stromečku, o betlému, který zítra s tatškem postaví do oken dětského pokoje, o rybách, které ráno maminka přinese živé, prý tisíckrát větší, než ty zlaté v akváriu, jak vykládá Jarce Vláda, který, pokud se pamatuje, víckrát to »prodělal«. — — —

Zcela potichu, aby nikoho neprobudila, otvírá časně ráno maminka dveře do kuchyně. Nejdřív rozsvítila plynovou lampu. Bílé světlo rozlilo se kuchyní a osvětlilo na stole několik talířů s hrozkami, mandlemi, tlučeným cukrem, kořením a jinými dobrými věcmi.

Anda také honem vstává, kvapně vklouzne do bačkor, pokleká u kamen a podpaluje hraničku dříví, přichystanou od večera.

Obě šlapou co nejtišeji a mluví pouze šeptem; ale když za okamžik zaharaší lopata v uhlí, pootevrou se dveře kuchyně a v nich objeví se tři hlavičky dětí v dlouhých nočních košilkách: »Maminko, my ti jdeme pomoc«. Vláďova černá, ježetá hlava se rozhlíží, nepřišli-li pozdě, malá Jarča mne si ospalá očka. Aby neztratila rovnováhu, drží se křečovitě Blážíny košilky.

»Proč ještě nespíte? Taková zima tady!« přivítá je maminka. »Jděte se ještě vyspat! Za dvě hodiny máte dost času! Bože, co bych za to dala, kdybych si mohla ještě hodinu pospat!«, zívne Anda a obrací děti ode dveří.

»Já nepůjdu!« — »Já také ne!« — »Vid', maminko, že nás necháš? Maminčičko!«

Jarka už se krčí u maminky a ukrývá rozespalá očka na jejím rameni. Vláda, který jindy celé ráno chodí košilátý a živou mocí nechce se dát umýt, dnes bez říkání rychle obléká kalhotky ze své hromádky šatů na stoličce, ač jindy aby ho metlou do nich honil. Horlivě se strojí a punčošku patou navrch obouvá, jen aby co nejdříve byl hotov. Sám také hrdinně ponoří obě ruce do umyvadla se studenou vodou a myje si krk až po uši, ač jindy se vzpírá tak, že to jeho mytí je celý obřad.

Tato jeho horlivost odzbrojila i maminku, která zatím míchá žluté, vonné těsto, až na něm vyskakují bubliny, a přísypá z obou talířků nakrájených mandlí i hrozin. Po té staví je, bílým ubrouskem přikryté na svrchníčku u kamen, aby v teple a klidu zkynulo.

Po chvíli děti sedí u svého malého stolečku a snídají, a maminka se chystá pro rybu. — — —

Vrátila se asi za hodinu se dvěma velkými kapry v tašce. Děti přivítaly ji s ohromným jásotem a Anda hned chystá pro ně škopek s vodou. Vláda jí ovšem horlivě pomáhá, jen Jarča se jich bojí a zalézá pod stůl v kuchyni. Tam je v bezpečí a jen tak, po očku pokukuje, jak se ta dvě divná zvířata honí v malé prostore škopku.

Maminka rychle se odstrojuje, obléká kuchyňskou zástěru a na vyhrátém, pomoučeném vále krájí těsto hezky vykynuté, válí je v dlouhé šišky, jež pak splétá v úhlednou vánočku.

»Maminko, vid', že mi dáš taky kousek těsta, víš, já bych ráda upekla malinkou vánočku pro panenky — vid', že mi dáš?« škemrá Blaženka.

»Já či taky těsto — těsto či,« poručí si Jarča po ní, protože to ještě lépe říci nedovede.

Obě dostaly kousek těsta. Ale Vláda také vymáhá svůj díl a tak maminka mu dá aspoň kousek »vejškrabku«.

I trochu mouky vyprosil a tak spokojen usedá ke svému stolku a spolu s Jarkou začne obrábět svůj kus těsta. Jarča dělá všecko po něm, jako opička.

Za chvíli strhne se v koutě u kamen křik. Vláda prý »ukradl« Blažce kus! Vláda se však nedá a na krev se hájí: že prý měl malý kousek a že — že — dál nevěděl nic, ale maminka to srovnala po dobrém a Blaženka dostala větší kus než prve.

»Aspoň je na chvíli od něho pokoj,« libuje si maminka a Blaženka stěhuje se o kus dál, na židli.

Ale za chvíli nový křik. Vláda prý jí vybral z těsta hrozinky, než si přinesla v hrstičce trochu mouky!

»Ještě dnes vyřídím tohle všecko Ježíškovi!« slibuje Anda kloučkovi, a až sem zítra přijde, ode dveří ho vrátím — a kdyby nes' sto flintíček a hoblík a stavebnici k tomu.«

Vláda bojí se oči pozvednout, proto horlivě válí, ani nedutá. Blaženka zatím splétá ze tří pramínků drobný cúpek — vánočku pro panenky. Vláda se však už zase nepohodl o cosi s Jarkou, proto stěhuje se dobrovolně a válí svůj boží dárek na Andině černém kufru. Ale poněvadž od okna to studeně táhlo, sebral těsto a válel je na podlaze u kamen, kde bylo nejtepleji.

»Ale, Vládo, vždyť nemohu ani přiložit, když se mi tu rozložíš na zemi u kamen,« vyhání ho Anda. »No — tohle bude kus vánočky! Jakoby ji sazemi zadělával a ne moukou,« směje se Vládovi. »Vždyť ti to, chlapče, ani pes nebude chtít!«

»Aťsi! Tak si to sním sám! A nikomu ani kousku nedám!« Vláda uražen stěhuje se na desku kuchyňské postele, Jarka za ním. Ale nežli se tam vysouká a uvelebí, dá se do křiku: její výrobek, právě tak černý jako Vláďův, spadl jí kamsi za postel či za kufr.

Anda bručíc odtahuje postel doprostřed kuchyně a loví kus černošedé hmoty obalené prachem, kterou Jarka radostně uchopí jako svůj majetek a znovu hněte.

Mezitím maminka už křížuje zkynutou vánočku a dává do trouby. Celou kuchyní a až na chodbu ven šíří se libá vůně. Housečky oblékají zlatohnědou kůrčičku. Až se upekou, pak si i děti smějí upéci svoje výrobky. Však si Blaženka dala záležet! Její housečka je jako vysoustruhovaná, radost na ni pohledět.

Vláda stojí udiven. Jemu se tak nepovedla, a přece — jakou práci si dal! Ale — nežli se vzpamatoval, jeho peciválek, uhnětený na stole, na lavici, na zemi a na kufru, byl pryč!

Tak dlouho jej koulel, tloukl, pěchoval, až se mu ztratil. Snad spadl za kufr, či do uhlí, či jinam — byl pryč, dočista pryč! Kam se poděl? Vláda o tom nepřemýšlel, ani si s tím hlavy tuze nelámал. Však on se někde najde. A když Blaženka odskočila do pokoje ustlat panenkám postýlku, honem vytáhl pod stolem starý, oprýskaný psí kastrůlek. (Bylo to jediné nádobí psovo, z něhož snídával, obědval, svačil i večeřel.) a honem do něho vecpal Blážínu vyprázdněnou vánočku a zavřel do trouby.

Nepřejte si slyšet ten lítostivý Blaženčin pláč! »Člověk se s tím nadře, od rána si s tím dám práci a on, kluk, mi to ukradne!«

Maminka zase musela škodu nahradit a děvčátko slzíc, znovu dává se do práce. Vláda usedá ke škopku, k rybám. Bože, tahle Anda, ta se zbytečně nahubuje! A Blažka k tomu! To je řečí pro kus těsta!

»Jarčo, podívej se, jak ta ryba otvírá hubu! Vidíš — strčím jí tam prst a nekousne mě, protože nemá zubů!« zve Jarku. »Vidíš — jaká je rybička hodná — nic nekouše — dočista nic!« znovu láká.

Jarka se trochu okuráží! Z povzdálčí usedá na zem, na bobek a dívá se na Vládu.

»Podívej se, já ji chytnu — a nebojím se,« chlubí se. »Zkus to — uvidíš!« Jarču netřeba dvakrát pobízet. Sáhne opatrně prstíčkem na rybu — opravdu nekouše, nic neudělá! Jarča vyjekne radostí a bez rozpaků oběma nožkami, obutýma v bačkorkách od Mikuláše, vleze do škopku chytit »ibu«.

Jenže — zapomněla, že je voda mokrá a ledově studená. »Jíííí-í!« zakvílí to plačtivě od škopku.

»Pro Boha, dítě!« lekne se maminka, to tě musím celou převléci! — Ando!«

Anda vymetá vedle v pokoji kamna. Přiběhne s bedničkou sazí a popela a vídouc Jarču jako hastrmana, celou zmáčenou, honem postaví svoje saze a odnáší příčinu nehody — škopek s rybami do koupelny. Maminka zatím v prádelníku narychlo shledává suché prádlo pro Jarku. Jenže ten andělíček strážný, jindy tak bedlivý, trochu se poohlédl, Jarča se zamotala a tak, jak byla, celá zmáčená, upadla do bedničky sazí, které sem Anda před minutkou postavila.

Černý hustý oblak zahalil půl kuchyně, místo Jarky hrabe se tu malý, ječící mouřeníněk. Za to Vláda směje se, až se prohýbá.

Maminka s Andou jedna přes druhou svlékají chudinku, nedbajíce, že z trouby se kouří; vánočka se pálí.

Když byly v nejlepším, vrátil se tatínek z venčí. Jarka je tatíkův miláček, jeho »sluníčko«. Ale místo zlatovlasého sluníčka vidí tu začerněnou, zmáchanou holčičku, celou uplakanou.

»Mě se zdá, že máme nějaké zatmění sluníčka,« směje se tati.

Dodatečným šetřením vyšlo na jevo, že všechno to má na svědomí Vláda. Blazenka viděla, jak do Jarči strčil a před tím, s těmi rybami, to ji také navedl on.

Tolik žalob se na jeho ubohou hlavu sesypalo, co všechno od rána provedl, že tati navrhl: »Víš co, oblec se, půjdeme se trochu projít, beztoho jen všude překážíš!«

Vláda honem se obléká, narazí beraničku i zimníček s kožešinkou. Ale na práhu se obrátí: »Víš co, tatíčku? Já vezmu s sebou tu rybičku, běličku, co jsem v létě chytil v řece — já jsem jí to slíbil, že ji pustím do řeky, ono se jí stýská mezi zlatými rybičkami a zítra je Ježíška!«

»Nu tak ji vezmi, bude mít radost,« schvaluje tatínek. Vláda honem ještě nakrmí rybičku štipcem rybiho sucharu a vykládá jí, že ji donese do řeky a že tam bude mít kamarádek aspoň sto a že je zítra Ježíška. Tohle všechno jí vykládá a snaží se ji vylovit z akvaria. Ale vyklouzla mu vždy, až si celý rukávek zmácel. Až Anda mu pomohla, chytila rybičku do cedníku na nudle, shledala mu malou bandasku a Vláda s tatkou vykročil.

Jarča zatím už převlečena, umyta svačí u malého stolečku a chroupá kousek čokolády, který dostala na odškodněnou za předchozí studenou lázeň. Na důkaz spokojenosti klátí nožkami, na něž shledány v rychlosti staré sešlapané bačkorky (nové, »mikulášské« sušily se zatím na kamnech), a ukazuje prstíčkem po tvářičkách a na nosíku: »Tady jsem byla okivá, tady okivá — tady — a tady taky — —«, což znamenalo po česku »ošklivá«, neboli umazaná.

»Bože, to si člověk oddychne, když ten hoch je ze dveří! Nic před ním neobstojí, všechno se před ním jen třese. To ty dvě děti, Bláza s Jarčou, spolu dohromady desátý díl toho nenazlobí, jako on sám. Co pak, chudák, teta Lojza, ta má tři takové rarachy — to aby se usoužila,« povídá maminka.

Tatka s Vládou vrátili se v samé poledne. Vláda s tvářemi mrazem do červena ožehnutými; oči mu svítí, když vypravuje: »Tak jsme ti, maminko, šli přes luka k řece, jenže byla zamrzlá. Tatíček musel holí protloukat díru v ledu, až to cinkalo. Pak se uloupł velký kus ledu a tak jsem tam honem pustil rybičku. Ta ti měla radost! No — povídám ti: takovouhle velikou!« (Vláda opsal rukou veliké kolo, aby ukázal radost rybičky.)

Pak pohladil maminku po ruce: »Ale — nehněváš se na mě, vidíš že ne, maminko? — A — Ježíšek — přinese mi něco? Víš — ta rybička měla opravdu velikou radost, že jsem ji pustil!«

To vždycky takhle přijde lotřík na maminku a maminka se nemůže na něj hněvat, ba, musí všeho nechat a trochu kluka »pomuckovat«. Anda našla později jeho ztracené těsto na zemi rozšlápnuté, ale proto přece upekla tu černou placku na kraji plotny.

Ale když ji chtěla později vychladlou nabídnout psovi, Vláda se zubil — kde pak, psovi, když už ji sám dávno snědl!

»Takovou popelku ušmudlanou! Však ty se otráviš, počkej!«

Ale neotrávil se. Dobře mu bylo. Naopak, při chuti byl, že by byl spořádal ještě deset takových černých hnětenic. — —

Druhý den našel Vláda pod stromčkem vytouženou stavebnici i hoblíček s lesklým želízkem a vedle toho knížku Robinson. Radostí zařičel, i na flintičku zapomněl, když shledal v knížce řadu obrázků pestře malovaných, z nichž nejhezčí byl ten, že Robinson valí před sebou kus zlata jako bouda veliký. A ještě hezčí byl výbuch sopky, chrlící červené a žluté plameny, před nimiž utíkal Robinson a za ním dvě lamy. Jenže, chudákovi, jak utíkal, zůstala jedna noha vzadu!

»Vidiš, Anuš, tys pořád říkala, že nic nedostanu a zatím! Kdo byl nejhodnější? Kdo toho nejvíc dostal? Já! Já!

Tati musil všeho nechat a číst Robinsona. Vláda poslouchal se zatajeným dechem; nejdřív musil tatí přečíst, utekl-li šťastně výbuchu i obě jeho lamy. Pak mu musil přečíst, jak to bylo, když pobíl sám všecky ty Indiány, co na obrázku leželi jako polena dříví. Pak zas kousek z prostředka o papouškovi, o Pátkovi a jak to nakonec dopadlo. Teprve potom směl tatí číst od začátku a po pořádku.

Obrázek sopky způsobil mu mnoho starostí. Nepamatoval si to divné jméno, proto ji pokřtil dle výbuchu: »buchka« a hodinu i déle vydržel se dívat, jak buchka buchtí velký výbuch a Robinson i obě lamy utíkají. Druhý den nejdřív opatrně otevřel knihu na téměř místě a celý se poděsil: na obrázku též Robinson — a zase jedna noha mu zůstala vzadu! A obě lamy krky natažené a černožluté plameny šlehají po celém nebi!

Protože se tatí právě myl, musela mu Anda přečíst: jak to bylo, a Vláda sbírá, co včera slyšel od tatky a vykládá horlivě: »Podívej se, Anuš! To je taková vysoká hora, ještě větší než Smečický vrch a ve vnitř se to všecko vaří jako knedlíky. A syčí to a bublá a najednou vyrazí špunt s velkým rámusem — to ti je rána, až všecko spadne! Ty by ses převalila, jak by ses lekla, to mi věř! (Anda je mnoho let v rodině, vychovala děti, proto jí všichni tykají.) A všecko se to kolem třese — takhle! (Vláda zarachotil židlí.) A všecko: stromy, domy, střechy — všecko to lítá v povětří jako vrabci. A potom vyrazí strakatý plameny, červený, žlutý, modrý a zelený a naposled se přivalí horká kráva!« (Vláda zapomněl od včerejška slovo »láva«.)

»Ale, jen když Robinson s kozama utekl!« oddychnul si.

»A, mami, měl ty lamy s podkovama?« (Nesmíte se divit, že Vláda tu a tam něco špatně skloňuje, bylo to v době, kdy ještě do školy nechodil a nevěděl, co je mluvnické. Dnes už je z něho studentík, už se potýká s latinou, ale Bohu budiž zalováno — zlobí občas jako dříve) — —

Za den byl obrázek sopky umouněný tak, jakoby ho Vláda používal za ubrousek. A denně kolikrát rozloží ho na zemi a leže na bříšku, kochá se pohledem na něj. Stále nové a nové krásy i zajímavosti na něm objevuje. Tati musil v knihovně vyhledat kde jakou knihu zeměpisnou a cestopis a nalézt čtení o sopkách, protože Vláda umí to z Robinsona už nazpaměť a chce to mít pokaždé jinak, protože každá ta sopka také vypadá jinak.

A když už všecko o sopkách věděl a ani v knihách nic nového nebylo, pustil se do toho sám. Počmáral kde co samými buchkami; kde jaký papír či kus novin, na všem kouří nějaká buchka. A to bylo pláče, když Anda vzala z jeho skladu sopek hrst papíru na zatopení!

Vláda, když už je Robinson několikrát přečtený, leží na bříšku a maluje na tabulku, na obě strany, na stoličku, na kornout od mouky, na balící papír, na škatulku samé »potvory — buchky« a všecky hufaly huf! huf! kouřily, buchaly a »zemětřásily«.

Vláda rachotí židlí, až v kredenci nádobí řinčí a plecháče rachotí.

»Maminko, Anuš — Jarko — honem uteč — no — utéěč! Co kdyby najednou se strhlo zemětřesení. Rychle, rychle — ať vás to nezasype! — Jarko, Blázo — honem zachraň panny — sic je to zasype! — počkej, jak to bude lítat kolem!«

Jarka, chudinka, celá poplašená utíká, stěhuje z kouta panny, pospíchá, než ta hrůza přikvácí. Z té doby pochází Andin povzdech: »Bože, to je soužení s těmi sopkami! To žádný neuvěří, kdo to nezkusil!«

Vláda, který dosud maloval jen samé mašiny, jak kouří, obrátil teď všecku svou pozornost k sopkám. Načmáral mezi okna na stěnu jakousi kouřící Fužijámu a když mu to maminka zakázala, odstěhoval se s tím do kuchyně.

V kuchyni začala práce znovu, jenže s tím rozdílem, že Vláďovi došla tužka a tak dal se do malování křídou. Jednu buchku s dlouhým kouřem namaloval na Andin kufr, druhou načmáral na Andinu postel v kuchyni a kouř se valil v klíčcích kolem dokola zase nazpátek. Už i všechny dveře počmáral i kredenc a jedna zvlášť podařená buchka byla vedle kamen v kuchyni a kouř se kudrnatil v malých i velkých smyčkách po podlaze, přes pruh linolea a ještě dál, přes práh do dětského pokoje a pořád dál a dál kolem zdí dokola.

Vláda už je celý spocen. Nebo, to není maličkost, vymalovat celý byt »slohově«, jak vyjádřil se tak: sopky — kouř, kouř — sopky.

A Vláda pachtí se dál, po koberci po čtyrech leze a pořád maluje neúnavně. A tak, než přišla Anda z kostela, našla celý byt vyzdobený kouřem z buchky. Jenže Anda nemá pro to naprosto pochopení a byl z toho zase rámus.

Přinesla kbelík s vodou a k tomu hadr a nebýti dnes Nový rok, jistě by byla i koberec vyklepala.

Vláda s Robinsonem v ruce chodí za maminkou: »Podívej se, mamí, jak to zvíře vodeviruje hubu na chudáka Robinsona! Nesežere ho? Víš, kdyby ho sežralo, tak mi to radši neříkej! — Ty — ty! ty na něj budeš otvírat hubu, když ti nic nedělá?« Vláda zahrozí zvířeti, zamračí se na něj a potrestá je: vyplázne na něj jazyk.

»Mamí a co dělají lefi, když je potká a nemá flintu?« Maminka musí ho ujistit, že Robinson vždycky nosil flintu, že se bez ní nehnul ani na krok a že vůbec každého všude přemohl i lva i to divné zvíře, co na něho pořád otvírá hubu na obrázku. — Robinson vůbec znamená ve Vláďově mladinkém životě velký převrat. Jindy, když si umínil, neposlechl — po dobrém ani po zlém. Teď otáčí, řekne-li Anda: »Ale — za to ti nepřečtu Robinsona!« a Vláda ihned zkrotne a poslechne. A Anda jako krotitelka šelem, jakmile Vláda začne zlobit, dá se do hledání: »Kde pak je ten Robinson? Já ho spálím, anebo vytrhnu list se sopkou!«

»Ne! — já už jsem hodný!« ozve se Vláda hlasem velikým, protože ze všech hraček stal se mu Robinson nejmilejším kamarádem. Vláda sice dosud číst neumí, ale ta radost, když lituje Robinsona a shledá ho na poslední stránce zdravého, lvem nesežraného, s oběma nohama (i s tou, co mu zůstala v zadu, tenkrát, když sopka buchtila a z »frátera« jí šlehalý strakaté plameny), dále s papouškem na rameně, kusem zlata pod paží (to ostatní mu uplavalo v moři) a plným kufrem drahého kamení, které za ním vleče hrdinný Pátek. —

Jiřina Podhořská:

Bříza.

Bílé bříze podfali
u kořene tělo;
padlo mrtvo ku zemi,
z rány zavonělo.
Nezašumí ve větru,
ptáčci laškovíci,
neusednou sobě víc
u ní na větvici.
Podfali ji, podfali,
už jí více není,
pozdravy mi poslala
ve svém zašumění.

Hudba sfér.

Zadumán usedám k přijímacímu radioaparátu... Toužím vyprostiti se z pout hmoty, zaletěti v dálný kraj, obejmout celý svět svojí přítomností, být všude a vědět vše. Zapnutím aparátu plní se moje touhy... Otevírají se mi ty tajemné sféry oceánu éteru, hypotetické to látky všehomíra. Mohutné stroje vysílacích stanic brázdí svými elektrickými vlnami tento éter a vlny hopkují a klenou sta, tisíce km. Spousty telegrafních značek, seřazených v slova, chrlí aparáty do prostoru, aby zvěstovaly pozdravy, nářky, radosti bližním a všem lidem dobré vůle na světě... A svět zdá se býti tak malý... Moderní technika triumfuje... Nuže pojďme a poslechněme si, čím éter k nám hovoří...

Ručička ladícího aparátu pomalu postupuje, vedena rukou... Aparát mění tím svou schopnost přijímatí vlny různých délek od nejkratších, 100 m dl. až k nejdelším, 20.000 m dl. Je to rozsáhlé spektrum vln, v jehož obzoru hovoří svět... Telefonii bezdrátové jsou vykazány vlny krátké délky 100 — 1200 m, ostatek zaujímá telegrafie. V Americe, kde radiová horečka zachvátila kde koho, kde takřka není domu, aby tam nebyl alespoň jeden přijímací aparát, jsou poměry poněkud složitější. Každá větší firma s radioaparáty má svoji odesílací stanici, kterou si dělá reklamu. Americká policie brzy pochopila, co jí může poskytnouti radio. Na policejních komisařstvech je permanentní služba u radioaparátu. Úředně je určena délka vlny, na které se sdělují policejní hovory a volá se o pomoc policie.

Ta tam je doba, kdy ubohý farmář, přepaden indiány nebo bandou lupičů na své farmě, nevěděl si rady. Nyní sedne k svému odesílacímu aparátu a volá na určené vlně úřední „S O S“, což jsou zkratky z mezinárod. „Zachraňte duše naše“; je to volání o pomoc. Policie zaslechnuvší ho, zeptá se na přesnou polohu farmy, sedne na auto a cestou táže se přepadeného svým aparátem, jak si stojí a z které strany by se k němu nejlépe dostala. Stejnou značkou „S O S“ volá i zoufalá, tonoucí loď do vřavy rozbouřeného oceánu... Je to volání života a smrti... Je to boj člověka s krutou přírodou, která se mu mstí za to, že nahlédl do jejích tajů... Kdo bude vítězem? Zoufalé „S O S“ sténá a pláče; není to však pláč otrocký, je to pláč moderního giganta je to impuls svištících motorů.....

O několik set mil dále jiný gigant brázdí vlny oceánu na cestě k břehům americkým... Telegrafista, konající na něm záchrannou službu, oznamuje svému kapitánovi, že slyší volání o pomoc a ptá se tonoucí lodě, na jaké zeměp. šířce a délce bojuje s mořem a jak asi dlouho se udrží nad vodou. Sdělení mžikem zaznamenává kapitán na své mapě a určuje odlehlost obou lodí. Jsou-li příliš daleko od sebe, volá nyní i druhá loď „S O S“, po ní třetí, které se dovolaly, čtvrtá, pátá atd. až celý oceán duní, řve jedině „S O S“. Loď nejbližší musí spěti ku pomoci...

Procitám z přemýšlení a naslouchám...

Slyším z dále jakousi hudbu... Rychle dolaďuji na aparátě a hudba se vyjasňuje. Je to „Berliner Vox-Haus“, který má právě svoji „Funkstunde neboli Rundfunk“, jak Němci říkají.

Právě se hlásí příští program. Je to úryvek z nějaké opery. O stupeň dále na ladícím aparátě je jakási přednáška, ještě dále slova: Meine Damen und Herren, hier ist Königsberg auf der Welle 430 m..... Následuje zpěv s doprovodem piana. Na téže přibližné vlně hledám Vratislav, kde je dnes kurs esperanta. Jelikož se mi dnes učitel esperanta nelíbí, (špatně vyslovuje, je to asi nějaký nováček, který neví ještě jak se mluví a vyslovuje do radioaparátu), hledám něco zábavnějšího. Předemnou defiluje Francie školou P. T. T., Radiolou, která má dramatický večer, Anglie několika stanicemi. Z nich nejzábavnější „Hotel Savoy“ Londýn, kde ve velkém sále tančí se moderní tance. Po každém téměř kousku publikum tleská, (patrně se jim to líbí!) Tleskání a pokřik publika je velmi dobře slyšet. Mám dojem, že z dále věc pozoruji. Jediným pohybem ruky přenáším se na dlouhé vlny. Zde však umlká telefonie a hovoří chladné tečky a čárky... Ponořme se v jejich hovor...

Je právě 9.30 večer... Nařizují svůj aparát na časový signál Eifelovy věže. Je to serie impulsů, vysílaných z pařížské observatoře. Přesné astronomické hodiny na observatoři zapínají elektrický proud na kratší nebo delší dobu. Tyto impulsy letí po drátech na Eifelovu věž, kde se tím zapíná odesílací radioaparát, který chrlí do prostoru: „Observatoire de Paris“ — — následuje časový signál. Lodní důstojník stojí na lodi na moři s chronometrem v ruce a před sebou má schema časového signálu. Kontroluje svůj chronometr podle toho, jak tečky a čárky postupují. Poslední impuls signálu je právě udaný čas v schematu. Tak má přesný čas, pro loď tak důležitý.

Slyším dále mohutné volání velké stanice francouzské „Lafayette“, která hovoří právě s americkou stanicí „Anapolis“. Je to snad pozdrav sbratřených národů či poselství míru dávno vytouženého?... Nevím, protože stroje chrlí značky ukrutnou rychlostí.....

Slyším táhlé troubení Moskvy, která marně svým hlasem dokazuje, že ráj je domovem pouze v bolševickém Rusku.. Na téže vlně ruší ji jiná stanice snad s jiným programem, s jinými zájmy? K půlnoci otevírá se sluchu i Orient. Tu Cařihrad, dále Jáva; jako v mlhách možno slyšet i značku J A A. Je to hlas synů Nebes, hlas japonské stanice u Tokia, která při zemětřesení, kdy byly zničeny všechny kabely a telegrafy, nepřestávala po 3 dny a noci volat o pomoc pro nešťastné Japonsko.....

Bije právě dvanáctá hodina s půlnoci.. a já vypínám aparát .

A d. F r. S l a v e c:

Píseň štěstí.

Chytil jsem písničku —
svatební kytíčku;
prsty mé prokřehlé hřeje.

Přilétla najednou.
Panenskou tesknoutou
struna se na houslích chvěje.

Proč jsem já, písničko,
svatební kytíčko,
zlákal tě z modrého nebe?

Abych tě zulíbal,
překrásnou, svěží dal
milé své — tebe!

V očích jí zakotvíš.
Já budu štěstí blíž,
štěstí a bílému blahu.

Do nebe, písničko,
svatební kytíčko,
ukážeš bělostnou dráhu.

J. Aratron:

Devět úderů hodin.

(Bizarní novela.)

Nárožní hodiny na křižovatce 145. a 87. avenue v New. York, City ukazují za 2 minuty devět.

Jsme v přepychově zařízené domácí pracovně Mr. Eduarda Johnsohna, několika-násobného milionáře a jediného výrobce fenomenálního vynálezu helicopther, letadel to, majících možnost vznést se kolmo od země a pak plouti přímo tam, kam velí pilot svým kormidlem. Tlumené světlo lampy na psacím stole jediné ozařuje tuto velikou místnost. Těžké žalusie na oknech brání jakémukoli hluku, který by jinak mocně doléhal z víru života, ovládajícího ulici. Mrtvolné ticho, přerušované pouze údery kyvadla nástěnných hodin, a šerý svit lampy činí dojem veliké stísněnosti

a nevěstí nic dobrého. Za psacím stolem rysuje se zsinálá tvář pana Johnsohna, pětačtyřicátníka, kterého 48 hodin přivedlo k mezi, kdy je třeba uzavřít bilanci se životem. Z obličeje, pohrouženého do dlaní pečlivě pěstěných rukou, dívalo se dvě zakalených očí strnule a upřeně na modrý arch posledního clearing coursu.

Jedna, dvě, tři, čtyři . . . hodiny odbíjejí devět. Rozhrne se portiera a vstupuje livrejovaný sluha, hlásící monotonně: „Mr. James Barkins, oznamuje svoji návštěvu“. „Že prosím“, zašeptal pan Johnsohn, pohlédnuv na visítku stažením rtů a nedovedl se vytrhnouti ze svého letargického stavu.

Do pracovny vchází muž, blondýn, oblečený v bezvadný smoking, nesa pod paží plnou aktovku, a postaví se do stínu lampy, naproti zdrcenému panu Johnsohnovi.

„Pane, neznám vás, nikdy jsem vám v životě nepoložil ani stébla trávy přes cestu, a vy jste mě úplně zruinoval. Vaši agenti srazili akcie mé továrny hluboko pod nominální cenu, noviny vámi placené rozšířily kampaň proti mému pod-

niku, který se úplně zdiskreditoval, já jsem finančně i morálně zničen a nenalézám z tohoto bezútěšného stavu jiného východiska, než smrt. Co zde vlastně chcete? Přišel jste se podívat na agonii jelena, kterého vaši psi tak dobře uštvali k smrti? Kdo jste pane?“

„Neznámý vystoupil ze stínu a postavil se tak, že paprsky lampy ozařovaly přímo jeho vysokou postavu. Pan Johnsohn pozvedl oči, vymrštil se z klubovky, zesínal a zasípal spíše než vykřikl, neboť hrdlo hrůzou sevřené nemohlo vydati jediné hlásky: „Vy, vy, . . . Saylore!“

„Ano já, Ing. Charles Saylore, pane Johnsohne; je patrné, že jsem nevytřel úplně z vaší paměti“.

„Přicházím jako živá výčitka vašeho svědomí a neodejdu, dokud neuvidím triumf své pomsty nad vaším bidáctvím a podlostí. Budu se pást na vašich mukách, které způsobí moje vypravování o minulosti, ve které jste se na mé osobě natropil tolik zločinností a přivedl mne na pokraj zhouby a smrti. Poslouchejte dobře pane Johnsohne, ať vám neuteče ani jediné slovo, které pro vás znamená ostré bodnutí dýky a pro mne nejsladší rozkoš, jaká vůbec může kdy existovati!“

„Milost, pro Bůh, mějte slitování“, zaúpěl pan Johnsohn, „znám vše právě tak dobře jako vy, nemuče mě nově otevíranými ranami v mém svědomí; zkusil jsem

proto již mnoho, snad více než si vůbec myslíte. Ustrňte se přece a nepřilévejte pelyňku do posledních chvil mého života!"

„Jste nenapravitelným sobcem, pane Johnsohne, nezměnil jste se docela nic od chvíle, když jste mě bez prostředků, hladového a pološíleného, vyhnal na krutý mráz ulice. Berete mně jedinou možnou satisfakci, jedinou možnou oplátku za vše, čím jste se na mně prohřešil. To je od vás sobecké. Vzal jste mně vše, a já nemám dostati od vás nic? Nikoliv, neustoupím od svého požadavku. Je vaší vinou, že jste mě donutil rváti se tak hrozně se životem, a ten mě učinil tak litým a tvrdým; život mě neučil slitování, a proto ho neznám i ve vašem případě. Já zkoušel deset plných let, zkoušejte vy čtvrt hodiny! To přece není poměr.“

Pan Johnsohn zaúpěl, zaryl se svými prsty do měkého koženého opěradla, spustil resignovaně hlavu na zad, zamhouřil oči, stáhl křečovité ústa a naslouchal.

Ing. Saylor přitáhl svoji klubovku blíže k panu Jonsonovi, vyňal z kapsy u vesty stříbrnou schránku, z ní pilulku, spolkl ji, a počal vypravovati.

Pokračování.

Ad. Fr. Slavec:

Modlitba.

Modlitba ženy: Pane Bože, přišla jsem, hle, abych se Ti ukázala v novém šatě. Sousedka, paní K., má sice šat lepší, avšak můj se jistě Tobě více líbí. Žádostivou modlitbu mou přijmi a učin, aby šat její sežrali moli. A klobouk můj je také nový. Však stál 4 stovky a pero 2 stovky. Ruce k Tobě spínám a modlím se k Tobě se všemi prsteny, jichž mám více než paní Y. Bolestný růženec se modlím. Díky Tobě Bože, že není on z pouhého klokočí, ale jako z pokladů Šalamounových — ze stříbra. Koleno své shýbám před Tebou, leč musím přidržeti těžký sametový kabát, aby se nezablátil o plebejskou dlažbu. Díky Tobě Bože, za všechno a začkoliv Tě budu žádati, dej mně!

Modlitba pokory: Aj já služebnice Tvoje, svou hříšnou hlavu kloním pokorně před velebností Tvou. Nesčetná jsou provinění má, bez konce hříšné myšlenky. Avšak dobrota a milost Tvá nechať se skloní ke mně ubohé, očistí a odpustí mně. Nehodna jsem Tvé lásky a Tvého odpuštění, leč milosrdenství Tvé odpouští i lka-jícímu lotrovi.

Žítí — to znamená pracovati, rozlévati po světě talent, energii, cit, pomáhati v přítomnosti budoucím pokolením.

W. St. Reymont.

E. J. Pejho v s k ý:

Píseň beze slov.

(Panu prof. J. Kubičkovi).

Prší, prší do lupení,
dešťík šustí nad hlavou;
nastalo mi rozloučení
se zelenou doubravou.

Není pláč — to hudba šumná
zazvučela znenáhla,
jak by byla ruka umná
do strun lesa zasáhla.

Beze slov to píseň jemnou
pěje les i moje hruď,
Každý list se loučí se mnou:
milý druhu, s Bohem buď.

V. Špaček:

Vánoční dárky.

Milí čtenáři! To byla pro mne rána dne 19. listopadu roku tohoto, když jsem v ranní poště dostal také dopis od redakce „Jitra“, která mne žádá o příspěvek; zvláště že by se hodila zábavná prósa. A také je tam vyslovena důvěra, že tuto prosbu neodmítnu.

Povídám, že mi po přečtení toho dopisu přeběhl mráz po zádech. Vždyť já, pane redaktore, nevím, co dříve chytit: redakce, přednášky, putování ke všem možným úřadům, jedna povídka rozepsaná, čtyři jiné čekají, kdy začnu — co je mnoho, to je mnoho, a kdybych jistě nevěděl, že mi hlava sedí mezi dvěma rameny, opravdu bych nevěděl, kde mi stojí. A teď ještě — mám psát do „Jitra“. Nepodivíte se, že mi pokušitel našeptával: Inu, jaká pomoc, odepiš, že bys velice rád, že je ti líto... atd. Ale hned jsem všechno uvážil a řekl jsem rozhorleně: „Pryč ode mne pokušiteli! Jak že, studentstvo, naše naděje vlasti a nota bene: katolické studentstvo — tomu že bys neposloužil? To nemůže, to nesmí být! Psát musíš, ať se děje se začatou povídkou i s těmi nezačatými, i s přednáškami a úřady, cokoli — do „Jitra“ budeš psát hned. A zítra to pan redaktor musí mít.

Toto krásné předsevzetí jsem učinil, když jsem se 12 minut před 11. hodinou dopol. ubíral do redakce, vlastně když mne tam „ubírala“ elektrika. Když jsem pak před 1. hod. odpolední vycházel z budovy ministerstva školství, pomyslel jsem si, že bych mohl psát něco vánočního, a když jsem o půl druhé opouštěl úřadovny zemské školní rady, už ve mně uzrála myšlenka, že budu psát o vánočních dárkách. Plán byl tedy hotov. Jak jsem ztrávil odpoledne a večer, to by Vás nezajímalo. Jenom ještě poznamenávám, že právě, když jedenáctá odbila a elektrika ještě svítila a svítí, chopil jsem se péra či vlastně psacího stroje a začal jsem psát.

Tedy prosím, pane redaktore, představuji nejednající osoby: Prokop Lužina, septimán, Alois Knůtek, taktéž, Pavel Dobřil a Karel Zmeškal, oktávání. Nemyslete však, že budu psát divadelní hru. Ti čtyři jinoši jedou na vánoční prázdniny a už sedí ve vlaku. Pojedou spolu hezkých pár kilometrů. Nejdříve se odloučí od ostatních Lužina, ten vystoupí v Kozotrkách. Je to nedávno zřízená zastávka bez ústředního nádraží. Zlomyslní lidé, kteří Kozotrckým té vymoženosti nepřejí, vysmívají se jim, že tam mají dřevěného přednostu. Je tam totiž dřevěný sloup a na něm tabulka s nápisem: Kozotrký. Ostatně tam nebývá ani živé duše. (Ten sloup ovšem také není živý.) Z těch Kozotrk má Lužina domů malou hodinku cesty. Knůtek jede o jednu stanici dále; ostatní dva vystoupí pak až na třetí.

Naši studenti zbavili se veškeré přítěže, srovnali balíčky, jichž měl každý několik, na poličku, svlékli a pověsili zimníky a dali se do hovoru. Rozumí se, předmětem hovoru byly události ze studentského života. Pánům profesorům jistě znělo v uších.

Dobřílovi nešla tuze do hlavy němčina, a Knůtek, který si rád někoho dobíral, ptal se ho, zdali ví, jak se jmenuje německy zavíječ jableční?

„To nevím, proč bych to zapíral“, odvětil Dobřil. „Pověz mi to!“

„Co pak já musím všechno vědět?“ chechtal se Knůtek.

„Vidíš, nevíš to taky a mne si dobíráš“.

„Dovolte, mladí pánové“, ozval se vedle sedící pantáta, který by se byl patrně rád účastnil hovoru, „já sice nejsem studovaný člověk, ale myslil bych, zavíječ jableční, to že je po česku štrudl“.

To se ví, že se dali do smíchu, ale Knůtek počal hned pantátovi vážně vykládati, zavíječ jableční že se nejí; to že je taková červivá potvůrka, která vyžírá jablka.

„Tak to jsem se tedy mylil“, povídá pantáta.

A zase hovořili o jiném. Těšili se na domov. Lužina si stěžoval, co se naběhal při koupi vánočních dárků.

„Já také“, povídal Knůtek. „Co pak jsi koupil sestře Rozárce?“

Knůtek totiž neměl k Lužinovi daleko, asi půl druhé hodiny cesty, a o prázdninách se často navštěvovali.

„Rozárce? Té nesu něco zvláštního“, sděloval Lužina. „Nesu jí pumpadírku“.

„Pumpadírku? Prosim tě, co je to za zvíře? O tom jsem jak živ neslyšel“.

„Já jsem zase slyšel. Když jsem byl na dušičkových prázdninách, už jsme se umlouvali o těch vánočních dárcích. Maminka chtěla, abych to koupil v Praze, to víte, z Prahy je to vzácnější“.

„To jsi asi ulehčil mamince o hezkých pár korun, vid’?“ prohodil Zmeškal.

„Toť se ví, že mi maminka dala o něco víc, aby zbyla nějaká to provise. A ty to snad děláš jinak, ne?“

„I to děláme všichni“, řekl Dobřil. „Ach, ty naše zlaté maminky!“

„Povídej, jak je to s tou pumpadírkou“, připomínal Knůtek; „jsem opravdu zvědav, co to je“.

„Tedy při té poradě“, pokračoval Lužina, ptám se maminky, co mám koupit Rozárce. A tu stará Kačenka — slouží u nás už mnoho let a není tedy z moderního světa, — povídá: „Ale panímámo, snad by mohl Prokúpek koupit Rozárce takovou tu mošničku — jak pak tomu honem říkají: pim — pam — už vím: pumpadírka!“ — „Snad chcete říci: pompadúrka?“ povídám. — „Ano, ano, pompadúrka“, přisvědčila Kačenka. „Kde pak já stará osoba si mohu pamatovat takové divné slovo!“ A tak tedy vezu pumpadírku! smál se Lužina. — — —

„Kozotrky — zastávka!“ volá průvodčí, a vlak zastavuje u dřevěného „přednasty“.

„Prokope, ty už jsi doma! Honem, ať tě to neodveze!“ volá Knůtek. A Lužina rychle obléká zimník a byl by vyskočil z vozu.

„Počkej, škatule!“ volá Dobřil. „Jedna, dvě, tři, čtyři“. A už mu je podává na schůdkách vozu.

Vedle dřevěného „přednasty“ stojí asi šestnáctileté děvčátko, tváře červené od mrazivého větru, ale směje se a pospíchá bratrovi naproti a už ho drží kolem krku. Je to Rozárka. Rozdělili se o krabičky a pospíchají k domovu. Studenti jim z vlaku ještě kynou na rozloučenou.

„To je Ježíšek, vid’?“ usmívá se Rozárka.

„Inu, je, ale co posílá, nesmíš vědět až zítra“, odpovídá bratr.

Doma svěřil krabičky mamince, která je uzavřela pod zámek.

* * *

Je Štědrý večer. U Lužinů zasedají k večeři. Pantáta se modlí nahlas a přidává dnes Otčenáš za duše v očištcí. Na stole jsou starodávné jesličky a kolem nich rozsvícené svíčky. A teď panímáma nese plnou náruč balíčků a krabiček. To jsou dárky od Ježíška. Prokop rozděljuje krabičky: „Tohle je tatínkovo, tohle mamínčino, tohle dědečkovovo, to Rozárčino, a tenhle balíček je Kačenčin“. (Ta má radost, že si student také na ni vzpomněl. V balíčku byla nová zástěra — a z Prahy!)

Všichni otvírají krabičky a radují se z dárků. Jenom Rozárka vraští čelo.
„Ty si děláš ze mne blázný!“ zvolala a dív se nedala do pláče.

Polekaný bratříček dívá se a sotva věří vlastním očím. Rozárka vyňala z krabičky tabatěrku a balíček šňupavého tabáku.

„Tohle je mýlka!“ zvolal Prokop zoufale.

Pantáta má rád žert a povídá: „Počkej, Rozárko, kdo ví, zdali je to mýlka. Teď ženské začínají kouřit jako mužští. A možná, že šňupání přijde u nich teprve do módy. Máš to tedy už napřed.

Ale Rozárka zůstala zarmoucená a upokojila se teprve, když ji bratr ujistil, že jí koupil opravdu něco pěkného, že se stal omyl, ale že se to jistě vysvětlí. —

To dobrou odehrálo se něco podobného u Knůtků. Student Lojzík s radostí oznamoval: „Tohle je pro tatínka, to pro maminku — a tuhle dědečkovi posílá Ježíšek novou tabatěrku a trochu tabáčku“.

Dědeček se radostně usmívá, přestříhne barevnou tkaničku na krabičce, nazveduje víčko a vrtí hlavou.

„Lojzíčku, co je to? Z tohoto pytlíku že mám šňupat? To dělají teď divné piksly. A tabáku tu nevidím“.

Lojzík zbledl ve tváři jako tvaroh. „To není možná, dědečku!“ vyrazil ze sebe.

„Jak pak to není možná, když je to tady!“

Za chvíli Lojzík pochopil všechno. To je jistě „pumpadírka“, kterou vezl Lužina své sestře.

* * *

Na Boží Hod odpoledne byl Lojzík jako na koni u Lužinů. „Prokope“, řekl, sotva pozdravil, „nevyměnil jsi jednu mou krabici za svou? Já jsem přinesl dědečkovi tu pum — či pompadúrku“.

„Já jsem ji nevyměnil, ale Dobřil“, řekl Prokop, „vždyť víš, že mi to podával“

„Za to naše Rozárka dostala pikslu s tabákem“, řekl pantáta; „bude prý se učit šňupat“

Rozárka měla radost a Lojzíkův dědeček také, když mu vnuk přinesl tabatěrku a tabák. —

* * *

A nyní dovolte, pane redaktore, abych ukončil; je půl druhé a pět minut.

A ještě slovo k milým čtenářům: až pojedete na svátky, dejte pozor, abyste nezaměnili balíčky, aby někdo nepřinesl místo šňupavého tabáku „pumpadírku“.

Radostné svátky! Dej Vám Pán Bůh štěstí v novém roce!

M a t e j K u b a s á k:

Večerný zvon peje smutné svoje Ave.

Do izby sa tajne šero vkráda,
na nebi sa hravé hviezdy hrajú.
Duša moja modlíť by sa ráda,
ale v srdci — smutné tóny lkajú.
Večerný zvon peje smutné svoje Ave,
súladi žiaľných tónov tichý vetrik ruší;
Duši mojej svietia zory lúče hravé,
Opäť smútok cítim v svojej chorej duši.
Večerný zvon peje smutné svoje Ave,
duši mojej svietia zory lúče hravé...

Josef Panocha:

Předhusitský kazatel.

(K 550. jubileu jeho smrti.)

Moto: Kdykoliv onoho Nejsvětějšího chleba nepožívám,
neokřívá duše má žádnou útěchou; ale když duše má
toho Nejsvětějšího chleba požije, toho dne všechna
větší protivenství takorba v popel se mi obracejí.
Jan Milíč.

Roku od vtělení Páně 1374 v den sv. Petra apoštola odešel s tohoto světa k Pánu, z otroctví do království, z namáhání k pokoji, ode smrti k životu věčnému apoštol český v době gotické Jan Milíč z Kroměříže. Letošního roku jest tomu tedy 550 let, co nás opustil muž, jenž svojí činností náboženskou stál mezi prvními Čechy, v nichž duše národa našeho hledala samostatný výraz. Patřil době, jejíž nitro jest skryto ve velebných zdech štíhlých katedrál a tajemném dechu zbožných legend. Sem právě a především do tohoto nábožensky povzneseného světa, náleží slavný kazatel Milíč, kněz olomoucké diecése. Datum narození jeho jest neznámo. Pocházel z rodičů prostých a věnuje život svůj kněžství, vstoupil do služeb královské kanceláře Karla IV., jehož doprovázel několikrát do Němec. Později se stal prelátem, ale záhy se tohoto úřadu zřekl ze své vášnivé lásky k chudobě, v níž byl velice podoben sv. Františku z Assisi. Cvičil se potom v duchovní správě v arcibiskupském Horšově Týně. Svým životem a činností ovšem patří Praze, kde kázával s neobyčejnou obětavostí zejména ve čtyřech kostelích, u sv. Mikuláše na Malé Straně, u sv. Jiljí ve Větším městě pražském, u sv. Havla a v chrámě Panny Marie před Týnem. Kázával latinsky, český i německy a někdy dokonce pětikrát denně. Rečníkem však nebyl; za to získával obsahem a nejvíce vlastním životem skoro svatým, jak dosvědčují slova kardinála římské církve Anglica Grimanda, (bratra papeže Urbana V.), jenž čta s pláčem poslední Milíčův vzkaz pravil: „Třeba bratr můj Urban záznaky se stkvěl, přec tento Milíč, myslím, před bratrem mým měl by býti kanonisován!“ V kázáních svých — která byla známa jako „kázání Milíčova“ ve zvl. svazku — káral pýchu, lakotu a prostopášnost a horle pro všeobecné polepšení mravní nešetřil ani kněží ani biskupů, ba ani samého císaře.

Pro tento svůj cíl, jenž spočíval na křesťanské lásce, příkladné chudobě a bezúhonnosti mravní, na nezištnosti, pokoře a nevyčerpatelné trpělivosti, byl také hojně pronásledován, zejména od kněží a často viněn z kacířství a bludů. Nicméně sám děkan kapituly vyšehradské, když prohlédl kázání jeho, doznal: „Nesluší mi opravovatí je, ana jsou vnuknuta milostí ducha svatého.“ Později pro jakýchsi 12 článků, prý bludných (falešně sestavených) odešel k zodpovídání do stkvělého Avignonu, ale zvítězil tu. Byl to již druhý triumf, jímž si získal hlavně veliké vážnosti jako před tím v Římě, když slova jeho chválili i kardinálové, z nichž albánský pocítil ho skvělou hostinou a vzácnou náklonností svojí. V Praze však měla jeho řeč význam a vliv neobyčejný. Souvěký letopisec prozrazuje, že pyšné paní odkládaly své vysoké pláště, čepce, pokryté drahým kamením a šaty zdobené zlatem a stříbrem. Byl paprskem nejjasnějším, žádným mráčkem bludu nezkaleným, ostrým mečem proti Antikristu, (o němž mluvil) jenž pečoval o spásu všech stejně jako o spásu svou, takže všichni dobří jej milovali. Jeho kázání a postily na všechna evange lia jsou velmi bohaté myšlenkami a obzvláště krásné jsou jeho modlitby po kázání, česky psané. Milíčova „ohňová slova“ získala Tomáše ze Štítného a Matěje z Janova, který o něm podává zprávy nejlepší. Jeví se v nich Milíč jako laskavý křesťan ke všem lidem s nevroucnější útrpností i k nepřítelům a pronásledovatelům. —

A Milíč opravdu nebyl jen mravokárným kazatelem, ale znamenitým předchůdcem Husovým v úsilí o nápravu mravní všeho lidu, avšak ve věcech víry oproti Husovi zcela pravověrným. Waldhauser byl spíše ostrý horlitél, žák Milíčův Janov leckdy skoro církevní učitel, ale Jan Milíč, jak již řečeno, takřka světec. Pro svoji dobu stojí mezi všemi mravně nejvýše. Vskutku byl „nevinný ve skutcích a čist srdcem i naplněn dary milostí nebeské, jehož kázání jako slunce vzešlo až do jasného dne, a osvítilo ty, kteří byli ve tmách a stínu smrti.“ —

J. Světlý:

Ohlasy vánoc.

(Mluví stařec):

Zas dýše kraj tou líbou vůní
a čarovný to věru dech,
vždyť teplo lásky v srdcích trůní,
přes mrazné květy na oknech.

A cítíme se opět mládi
a přehlízíme řadu let,
zas dvojnásob se máme rádi
a z růží zdá se nám zas svět.

Zas vidíme se u jesliček
a stavíme si Betlémy
a toneme zas v moři svíček
Jeť věru pokoj na zemi.

A zříme zas v ty dávné časy,
a v ucho letí radost, smích
i koledničeků tklivé hlasy
i smutný nárek trpících.

Jdem na půlnoční v duchu zase
a tlačíme se u mřížek
a tíše druhá druh zas ptá se,
co nadělil mu Ježíšek.

Žel Bohu jen, že pryč jsou již ty chvíle,
že zšedly naše kučery.
Než, nám vždy budou, dobrý Bože, milé
ty Vánoc štědré večery.

Křesťanský názor světový v moři lidské vědy.*)

(Z němčiny přeložil O. J. Martinovský.)

Podávám zde překlad závěrečné kapitoly z knihy znamenitého biologa P. Ericha Wasmanna S. J. „Die moderne Biologie und die Entwicklungstheorie“.

Teorie vývojová, vzniklá v druhé polovině minulého století, způsobila pravou revoluci v nazírání přírodovědeckém. Sama o sobě je myšlenkou hlubokou, nesmírného dosahu a významu. Bohužel, a to budiž zvlášť zdůrazněno, zmocnily se této vědecké teorie živly nepovolané, namnoze vulgární, jež jí použily k pustému štvání, a možno říci, že nic jí tak neuškodilo jako tato okolnost. Byli to hlavně Němci, kteří v čele s materialistou Haecklem chopili se této myšlenky k nejsurovějším útokům na církev. A jádrem všeho toho bylo: upřít člověku duši, aby jej pak pohodlně vřadili do svých utopistických rodokmenů, jimž dali vzrůst z prabuněk. A pro tyto hledali doklady v hlubinách moře, dali si je donášet z jiných planet, a když všechny tyto pokusy selhaly, napsali na svůj štít velikými písmeny „Ignoramus“ a věru nebylo lehčí a pohodlnější výmluvy nad tuto.

Tu objevilo se několik bystrých duchů, u nichž hluboké vzdělání teologické pojilo se s nevšední erudicí ve vědách přírodních. Jedním z nejznamenitějších je slavný mysmekolog a termitolog, jezuita P. Erich Wasmann. Jest jen litovati, že knihy tohoto učenice nejsou přeloženy do češtiny. Kolik by se tím ušetřilo zbytečných nedorozumění. Neboť právě proto, že teorie vývojová byla snížena na agitační proticírkevní prostředek, bývá neprávem a priori od mnohých zamítána a stává se tak přecasto z neznalosti. Naopak zas z téže neznalosti bývá přeceňována. Hlavní chybou bývá, že se zapomíná, že se zde jedná o teorii, domněnku, již nelze upřít hlubokosti, která však může býti opuštěna, jakmile se najde myšlenka lepší, nebo jakmile se ukáže, že závěry z ní plynoucí jsou mylné. A právě toto přeceňování plodí dedukce, přičítá se jak učení církve, tak vědě. Bohužel, že oba tyto výstřelky shledáváme u našich lidí. A neznám lepších knih, které by mohly z tohoto chaosu vyvést, nad knihy

*) V originálu je název kapitoly „Schlußbetrachtung“. Z pochopitelných důvodů nemohl jsem tohoto názvu užíti.

Wasmannovy. Kniha „Die moderne Biologie und die Entwicklungstheorie“ je v tomto nedocenítná. Kolik zbytečných knih je u nás ročně vydáváno! Ó kéž by se našel nakladatel a alespoň tento spis Wasmannův vydal česky. Není pochyby, že by byl s nadšením uvítán, neboť nemáme žádné krátké, jasné a přístupné knihy, jež by o těchto otázkách neobyčejně důležitých podala jasný obraz. A všechny tyto přednosti má kniha Wasmannova.

Připomínám na konec, že píši a překládám toto pojednání pro studenty vyšších tříd, neboť oni jsou nejvíce vystaveni té vlně, o níž Wasmann píše. Pro ně by také překlad celého spisu Wasmannova měl největší užitek, neboť jim bývá theorie vývojová nejvíce zkreslována. Na jedné straně jest jim líčena jako věc dokázaná a jako výkvět přírodovědy v XIX. stol., na druhé straně podceňována a zatracována. A proto vřele doporučuji našim studentům, kteří často tolik slyší o této věci, aby si hleděli spis ten přečísti, pokud ovšem ovládají němčinu. Spis je psán němčinou dosti lehkou. Mám po ruce druhé vydání, vyšlé ve Freiburgu 1904 u Herdera. Knihu možno objednat ve filiálkách téhož knihkupectví ve Vídni, Straßburgu a Mnichově: Na ukázkou vybral jsem závěrečnou kapitulu.

Uprostřed světového moře stojí téměř již 2000 let mohutná skála. Na temeni skály zdvihá se nebetyčný dóm, v jehož síních již miliony trosečníků se zachránilo. U paty skály pění se moře ve věčném kolotání vln, jež brzy tiše omývající a oplakující skálu si pohrávají, brzy v bouřlivém příboji vysoko se vzpínají až k vrcholům, jakoby chtěly v hlubinách pochovatí skálu i dóm.

Skálou v moři je křesťanský názor světový, na němž spočívá církev Kristova se zjevením božím a s božským učením spásy. Vlny pak, které k patě skály věčně přicházejí a se vrací, jsou měnivé systémy lidské vědy.

Je tomu nyní asi 350 let, co divoké vlnobití bouřilo u skály. Po staletí oplakovaly mírné vlny úpatí skály tak přívětivě a přátelsky, jakoby s ní srostly. Pojednou však zdvihla se mohutná vlna a v staletém boji přemohla své tiché předchůdce. Obyvatelé skály trásli se a chvěli při tomto prudkém útoku; báli se, že jako ony mírné vlny i skála bude stržena do hlubin. Zbytečnou však byla obava. Vysoká vlna zmizela — leč skála potrvála a nová vlna, jež ji tak nepřátelsky bičovala, klesala zvolna a odpočívá klidně u nohou skalnatého ostrova.

Bouře, již jsme právě líčili, byl boj mezi systemem Ptolemaiovým a Koperníkovým. První mylně považoval malou zemi naši za astronomický střed světový, kolem něhož se točí slunce, měsíc i hvězdy. Naproti tomu druhý odňal zemi vysoké postavení a zanechal jí jen měsíc za průvodce a učinil ji planetou slunce jako jiné — atomem světového prostoru. Tehdy se tráslo a chvělo mnoho věřících duší, neboť se bály, že ona skála křesťanského názoru světového ztratí rovnováhu, bude-li se točiti záměrem kolem slunce. A přece se dnes člověk cítí upokojeným. Ukázalo se, že křesťanský názor světový je příliš pevný, než aby nový názor jej mohl povaliti. A nyní u paty staré skály zcela přívětivě spočívá ono hnutí, jež se zdálo nepřátelským a celujíc ji, tulí se k jejím základům. A není učence, jenž by pochyboval, že system Koperníkův je slučitelný s křesťanstvím.

O 300 let později zdvihlo se opět vlnobití u paty téže skály; dnes je tomu 70 let¹⁾. Do té doby omývala vlna theorie o neměnitelnosti druhů²⁾ přívětivě základy skalní pevnosti a i o tomto pojetí se zdálo, že srostlo se základy skály, takže mnozí obyvatelé ostrova myslili, pakliže stará vlna ustoupí nové silnější, musí s ní zaniknouti skála i s dómem ji korunujícím. A tato nová vlna přišla. Rovna mohutné bouři přivalila se z Anglie theorie vývojová přes theorii o neměnitelnosti druhů. Již dnes můžeme tušiti výsledek: stará vlna odejde a nová zůstane, pokud od mocnější nebude potlačena. Obyvatelé skály nechať zůstanou klidni. I když zmizí stará vlna, skála zůstane pevnou na věky.

Leč co vidím tam na hřbetě vlny, jež ještě dnes vysoko se vzpínajíc dosahuje až k temeni skály? Tisíce bublinek pěnových, jež se chystají pohltnout skálu i s dómem. Těmito vzdušnými bublinkami jsou zástupci moderní nevěry, kteří doufají, že v theorii vývojové našli nejlepší prostředek k potření křesťanského názoru světového. Mýlí se však tyto bublinky pěnové. Již mocnější kapky se pokoušely povaliti skálu — rozplynuly se. A právě tak se rozplynou tyto nové, boječtivé pěnové bublinky. Není daleko čas, kdy i tato nová vlna theorie vývojové se ztiší a přívětivě se přitulí k nohám staré skály.

¹⁾ Autor má 50 let, neboť kniha vyšla r. 1904. Od vydání Darwinova spisu „On the origin of species by means of natural selection“ r. 1859, který značí počátek vývojové theorie, uplynulo okrouhle 50 let.

²⁾ rozumí se živočišných.

Vlny lidského vědění nejsou nepřáteli křesťanského názoru světového. Naopak, jsou přirozenými přáteli, neboť mají pramen v téže božské Moudrosti, jež stvořila skálu i nebetyčný dóm. Mezi přirozenou vědou a nadpřirozeným zjevením není pravého odporu, neboť prýští z téhož božského Ducha. Tak stanovil jasně koncil vatikánský¹⁾ a velký papež Lev XIII. v encyklice Aeterni Patris²⁾ pravdu tuto šířeji rozvinul.

Když proto moci temnosti způsobí divokou bouři, jež žene vlny lidského vědění proti skále víry, nejsou tím vinny vlny, nýbrž bouře. Ale bouře tyto nezviklají skály Kristovy: Non praevallebunt adversus petram! — Nechať tyto vlny přicházejí a vrací se, nechať se lesknou jako zrcadlo, nebo se vysoko vzpínají, hnány nepřátelskou silou — skála křesťanského názoru světového zůstane neotřesena na věky.

B. Č.:

Odřená pata.

(Dle skutečnosti.)

Více než dvacetkrát již zazelenalo se jaro od té doby, kdy jako malí školáci chodívali jsme z rodné víscky přes hodinu cesty do okresního města do školy, do měšťanky.

Byl nás nevelký hlouček, tři hoši a já, jediné děvče mezi nimi — takový čtyřlístek věrný, nerozlučný, na sebe přilepený. Ráno vždy čekávali jsme na sebe u kříže za vsí a k večeru na cestě ze školy scházeli jsme se u svaté panny Barbory za městem, čili: u Barborky.

Časem chodívali jsme jen tři: Jeník kupcův, Frantík, synek ovčáka Netuky a já. Čtvrtý lupínek našeho čtyřlístku Francínek, synek statkáře pana Polanského, měl na zimu byt ve městě. Byli oba Františkové, Netuka i Polanský, ale byl velký rozdíl mezi bohatým statkářem a chudým jeho sluhou a byl tedy i rozdíl mezi oběma synky, proto zván byl synek statkáře Francínkem a synek ovčákův Frantíkem.

Však bylo věru velikou opovázlivostí, že se odvážil ovčák posílat Frantíka do města, do téže školy jako chodil Francínek; a Francínkova matka velmi nemile to nesla, že taková nuzota chce se rovnat jejímu synku. »Taková chudá pýcha! Studovat by chtěl, vida! Pro takové lidi je bič a ruchadlo, a ne kniha!«

Ale když Frantík tolik prosil a pan učitel i velebný pán se přimlouval, že hoch je velmi nadaný, tu ovčák složil těžkou hlavu do dlaní, dlouho přemýšlel a přehlédnuv své sedmihlavé, ztichlé stádečko, posléze řekl k usazenému Frantíkovi: »Tak tedy — když jinak nedáš, ale — jen co řekne milostpaní!«

Pravda, milostpaní dělala ještě nějaký čas drahoty, mračila se, ale konečně přišla k náhledu, že by Frantík mohl býti v lecčems jejímu jedináčku nápomocen a tak vzkázala posléze po služce ovčákovi, že tedy tomu nic nenamítá, aby Frantík chodil do měšťanky.

Všem spadl kámen se srdce, zvláště Frantík byl jako na jiném světě. Pan řídící s velebným pánem došli do města k řediteli vyprosit pro Frantíka zapůjčení školních knih, a Frantík tolik se těšil!

Chodívali jsme v poledne do hostince »U koruny«, na polévku za tři krejcare (tehdy ještě nebylo korunové měny). Frantík s námi nechodil, ten spokojil se s kusem chleba z domova a tak sedávali jsme s Jeníkem ve vyhráté, vonné kuchyni, popíjajíce dršťkovou či rýžovou polévku. Chodívali jsme tam rádi už pro tu vůni, jaké doma nebylo snad ani o posvícení.

¹⁾ Constitutio dogmatica de Fide catholica, c. IV. De fide et ratione.

²⁾ čtvrtého srpna 1878.

Francínek také chodil ke »Koruně«, ale netísnil se s námi v kuchyni na lavici, sedával v jídelně, kde jedl nožem a vidličkou a vybral si vždy v kuchyni, nač měl právě chuť. A mohl si vybrat, co chtěl, když mu nechutnala telecí pečeně, poručil si kuřátko nebo klobasu. Pan Polanský či milostpaní vyrovnali vždy při svém příjezdu do města účet.

My však jsme s Jeníkem nijak Francínkovi nezáviděli, toto! naopak, shledávali jsme to docela v pořádku. A chudinka Francínek mívával často zkažený žaludek. Mívával vždycky dost peněz a koupil si, kde co viděl, ať to byly mlsky či hračky. Celou cestu domů chrupával bonbony, ač měl již zuby téměř všechny zkažené.

Zlobívali jsme ho cestou s Jeníkem, kdežto Frantík choval se k němu vždy s jakousi uctivostí, máje na paměti, že jeho otec je závislý na rodičích Francínkových.

Francínek přijímal jeho úsluhy jako věc samozřejmou. A běda, pakli Francínek ve škole byl kárán, či dostal horší známku! Tu mívával Frantík právě peklo s malým trapičem. Nosíval pod pažďí knihy, kreslicí prkno své i jeho a ač pod tíží obou zrovna se prohýbal, Francínek toho neviděl a ani mu nenapadlo, že ta věc není v pořádku — oba byli přesvědčeni, že je to tak dobře a jinak to ani býti nemůže.

Sloužil Frantíkův tatík, sloužil i Frantík.

Jednou, bylo to před Všemi Svatými, Francínek cosi ve škole provedl, což stávalo se u něho dosti často. Nejčastěji se s někým popral, nebo při vyučování hrál si s malým revolverem, který byl jeho oblíbenou hračkou.

A tehdy se s několika kamarády ne — popral, ale porval, až krev tekla a jeden z přemožených měl zub vyražený. Za to ovšem malý zbujník byl zapsán do třídní knihy. Mimo to, byv vyvolán, nic neuměl a odmítl učitele. Pan učitel napsal proto lístek otci Francínkovu, podepsaný samým ředitelem a Frantíkovi připadl nevděčný úkol odevzdati jej.

Francínek zuřil. Ježto však neměl ve škole na kom si vylít svoje rozhořčení, odnesl si jeho špatný rozmar jako vždycky Frantík cestou domů. Francínek zle řádil.

Marně však, s Frantíkem nebylo řeči: Po dobrém ani po zlém — svěřeného mu lístku nevydal.

»Dej ho sem, povídám ti. Beztoho jsi tím vším vinen — ty — ty! Kdybys mi byl dal ty počty ráno opsat, anebo aspoň dějepis napověděl, nebylo by k tomu došlo!«

Frantík nebyl zvyklý odporovat.

»Dej sem lístek, ti povídám!« kázal Francínek.

»Francínku — prosím vás! — Přece víte, že to nešlo! Byli bychom dostali oba a bylo by to ještě horší!«

(Frantík měl z domova příkaz říkat Francínkovi Vy, ač ve škole všichni si tykali).

»Jak pak můžeš říci, že to nešlo, žes nemohl! Nechtěls! Ale počkej, povím to matince!«

»Prosím vás, Francínku — vždyť víte — — «

»Mlč! až doma si to spravíme!« Francínek rozlobil se malomocně jako zhýčkané dítě, nezvyklé jakémukoliv odporu. Doma ho všechno poslouchalo, rodiče i služebnictvo, každý se namáhal, aby bylo vše po jeho, až najednou Frantík odváží se mu odporovat.

»Vida ho! Žalovat na mne bude! To za to, že matka dovolila, aby navštěvoval školu ve městě jako já! Ale počkej! To ti přijde draho!«

»Prosím vás, Francínku«, řekl Frantík skoro už plačky, »víte přece, že bych se neodvážil žalovat na vás, ale to zde, lístek, odevzdat musím. — — «

»Sem ho dej!«

»Nedám — mějte přec rozum!«

»Dej ho sem — povídám ti naposledy!«

»Nemohu — — «

»Co? — že nemůžeš?« Francínek celý se třesa hněvem přiskočil k Frantíkovi a než se nadál, šlápl mu vši silou podpadkem svých okovaných botiček na bosou patu, až vykřikl bolestí. Hned na to chytil se za nohu, jejíž celá pata zbarvila se krví.

Frantík byl totiž tak chudý, že, ač bylo již citelné chladno, zvláště po ránu, chodil až do zámru bos.

V téže okamžiku však dopadly na Francíkovu hlavu dva nehorázné pohlavky, až se mu klobouček s tetřevím pérem zakutálel s hlavy do silničního příkopu.

Před uděšeným naším hloučkem stál starší jakýs prošeďavý pán, hněvné zraky upíraje z pod zlatých brejlí na výbojného Francínka, teď poněkud zkrotlého.

»Kdo pak jsi hochu a odkud?« ptal se Frantíka.

»Prosím — Netuka z Hlohova«, odpověděl tázaný, marně polykaje slzy s bolestí.

»A ty?« tázal se pán dále, dívaje se na Francínka.

Ten však zarytě mlčel a zle se mračil.

»Jak se jmenuje ten druhý?«

Řekli jsme, ulekání jeho přísností.

»Tomu vás učí ve škole pan učitel, takovýmhle surovostem?« ptal se rozhořčeně. »Počkej, zítra se ho na to zeptám«.

Francínek mlčel vzdorovitě dál, ale Frantík, maje oči zvlhlé bolestí a celý zbledlý zaprosil »prosím, milostpane — vždyť mě to nebolí!«

»Jak pak tě to, chlapče, nebolí! Vždyť máš kůži s celé paty sedřenou — ukaž — « shýbl se k Frantíkově patě. Už chvíli se na vás dívám, slyším křik — a za tu chvíli jsem si udělal obrázek, co v kterém z vás vězí!«

Došli jsme zatím, všichni ztichlí k strážnímu domku na trati. Frantík marně se snažil jít rovně, poraněná noha silně kulhala a zanechávala v prachu silnice červené stopy. Dráha tu protínala silnici. Chtěli jsme dále, ale přísný pán poprosil ženu hlídačovu, sbírající na dvorku uschlé prádlo, o trochu vody. Omyl zdráhajícím se Frantíkovi nohu, z notesu vylovil růžovou anglickou náplast, ránu jí zalepil a svým kapesním šátkem ovázal, vyptává se mezitím na poměry hochovy.

Čekali jsme s Jeníkem před domkem, Francínek loudal se pomalu sám silnicí.

»Děkuji uctivě, milostpane«, děkoval Frantík.

»Není zač, milý hochu. A jak jsem řekl, zítra ve škole si promluvím s panem učitelem i panem ředitelem. Kloučkoví zajde chuť podruhé k takovým surovostem«.

»Milostpane, prosím pro Boha, to nedělejte«, úpěnlivě zaprosil Frantík. »Moji rodiče pracují u Francínkova tatínka a beztoho, až dnes to Francínek poví matince, nebudu smět dále chodit do města do školy — prosím, milostpane, neříkejte to!« Frantík sepal prosebně ruce.

»Nuže tedy«, řekl po krátkém rozmyšlení pán, »neřeknu to, když tak prosíš. A ty, hochu, přijď zítra v poledne do Pražské ulice č. 17, první poschodí ke mně«.

To už nás vyprovodil víc než do půl cesty. Bylo už hezky pozdě a nebe zamračené a soumrak pomalu padal na krajinu. Frantíkův ochránce obrátil se k městu, a my pospíchali, pokud Frantíkovi dovolovala poraněná noha, k rodné vsi, kde u samého křížku dohonili jsme Francínka. —

Druhý den byli jsme zvědaví víc než, jak to dopadne Francínkovi, na Frantíka. Až teprve cestou ze školy jsme se to dověděli. Jak nesměle zazvonil v Pražské ulici u dveří pana rady Doubka, jak vlídně přijal jej starý pán, jak ještě jednou důkladně na vše se ho vyptal, a jak za chvíli vycházel od něho a nastrojen — oput! Ještě večer svítily mu oči radostí, když líčil nám domácnost pana rady, kde vedle starších botek paní radové dostalo se mu i teplého oběda a zároveň pozvání, aby zítra v poledne přišel zase.

A tehdy starostí usouzená matka jeho sejala ruce: »Jsou přece jen ještě dobří lidé na světě! Jen buď, hochu, vděčný těm dobrým pánům; za každou maličkost ruku políb a uctivě poděkuj a sluze říkej »slečno Toničko«, to víš, služka u takových pánů — to je víc než nejlepší vysvědčení«.

Nebylo ani třeba toho napomenutí, Frantík byl hlava chytrá a třeba nevyrostl mezi pány, přece se dovedl mezi nimi chovat. Vždy v poledne, když zazvonil u

dveří pana rady, našel si nějakou prácičku: buď našťípal dříví na dvorku kuchařce Tonce, kterou vždy s uctivostí oslovoval »slečno Toničko«, jak mu matka přikázala, nebo došel pro noviny, či pro vodu a ke kupci. A Tonča za to byla uznalá. Byla v kuchyni neomezenou vládkyní, neboť paní radová už kolik let churavěla, Frantík za celý čas sotva dvakrát ji zahlédl.

Dokončení.

Al. Keltnerová:

Rybář.

Jsem rybářem, jenž na udici
chce chytit krásu v podobě rybky bílé,
od rána do noci sedám s lící
k hladině obrácenou — a čekám.
Nejezdím na hlubiny.

Každícké chvíle

mihnou se tu a tam stříbrné rybky,
ale mé vyhnou se loďce.
Denně je zřím — denně mi před očima blýskají,
denně mi střemhlav se do vody vrhají.
A přec mi stačí je zřít — já nechci více. —
Snad bývá mně i líto, že ještě ani jednou
dlaň moje kořist nezachytla.
Snad z večerů u pramenů pláčí,
snad si i zpívám při vycházejícím měsíci —
ale nikdy, vím, do dravého proudu
nehodím svou udici,
ale do smrti budu tu lovit
od rána do noci
s lící k hladině obrácenou.

A. Cerný:

Vzpomínky z Provence.

Pokračování.

Ach ano! Marseille! Když jsem si přečetl tu první vytištěnou kapitolu, viděl jsem, jak se vyplnila úvodní slova, že vše to, o čem jsem se rozepsal, byl jen prázdný obraz; chci se polepšit a vzpomínatí opravdověji. Krása jižního města je vždy velmi exotická a ne každý dovede se jím nadchnouti. Vzpomínám si manželského páru Angličanů, kteří se rozejeli po kratším pobytu v severní Francii do Montpelli-
eru. Také takové milé jižní městečko. Ale ten spěšný útěk synů Albionu byl až směšný. Jen přespali a již zase rychle, pokud možno nejrychleji zpět k severu. Proč? Nedovedli to dobře vysvětliti, ale vypravování jejich nahánělo skoro hrůzu: úzké ulice, špinavé, s mizerným dlážděním, oprýskané, špinavé domy, umazaní povaleči v ulicích, příšerná jídla, vedro a což já vím, co všechno ještě vykládali jako výstražné memento s dodatkem: Nejezděte na jih! A když jsem bloumal ve starém přístavu marseillském, vzpomněl jsem na ně jen s útrpným úsměvem, vždyť jsem byl jako na novém světě. Byl jsem pojednou ve středu rušného života na nábreží. Kol dokola stánky s »dary moře«. Zní to velmi poeticky, ač při prvním pohledu na ty kraby, mušle a všelijakou mořskou havěť bylo mně trochu úzko. A již se blíží snědá prodavačka s vychvalujícím proslovem — v ruce držíc pěkný exemplář langusty, netvorně se hýbající doporučí: »Vše je živé! Vše se hýbe!« Mohl jsem to věru sám dobře viděti, že ty ošatky, lákající kupce, byly pořád v jakémsi pohybu. A právě přichází klátivý námořník, aby si po ránu spravil chuť nějakým tuctem mušlíček.

Až jsem mu záviděl, když si křivákem otevíral jednu mušli za druhou, pokapal olejem a pil je s chutí přímo obdivuhodnou. Bylo mi to tehdy trochu proti mysli, ale později jsem je pojídal se stejnou, ne-li ještě větší chutí. A tak jsem se pomalu rozhlížel a orientoval v té pobřežní směsici. Ale to pořád ještě nebylo to, nač jsem byl zvědav a co jsem chtěl v Marseilli vidět. Dosud jsem se procházel jen ulicemi moderního města, ale již zase ve starém přístavu viděl jsem na pravo začátek pite-reského starého města, s těmi oprýskanými, umouněnými domy, uzounkými uličkami a celým svérázným koloritem a životem v nich, že jsem neodolal a hned zabočil k radnici, za honbou nových dojmů. Baedekra jsem vstrčil do kapsy, nebylť mi beztak k užítku v tom mraveništi, a vyznačiv si přibližně směr, vykračoval jsem směle k cíli, kterým byla katedrála, stojící na pobřeží. První dojem byl tak trochu skličující a tísnivý. Bylo krásné ráno, nebe se pyšnilo modří, sytostí u nás nevidané, slunce začínalo se rozehrívati, ale zde v těch uličkách byl chládek, stín, a chtěl-li jsem se ujistit o modří nebeské klenby, musil jsem hlavu hodně zvrátit, abych se dohlédl konce komínovitých prohlubní, lemovaných domy jasných, ale ušpiněných barev se zelenými okenicemi, po celý den zavřenými. Jako by pro větší bezpečnost, táhly se dům od domu šňůry vystavující »běloskvoucí« garderobu nájemníků. Vrchní poschodí byla slepá, jako by celý dům spal, za to dole u vchodu, či v kránicích nebo bytech přízemních, kamž se vchází přímo s ulice, bylo ruchu až, až. Nikým neznepokojován mohl jsem si prohlédnouti ranní suitu marseillských rodin, které žijí víc na ulici nežli doma a to mně dělalo tuze dobře, ta familiernost, hned jsem se cítil jako doma, mezi svými. Proplétaje se uličkami, přibližně určuje směr prošel jsem též dvěma či třemi tržiště, na kterých můžete dostati vše potřebné k polednímu déjeuner, zdá se jakoby tu krámy ani neexistovaly, vše se tu vykládá ve vzdušných stáncích, obklopených roji kupujících, a stanete-li opodál, máte před sebou jeden z nejrozkošnějších obrázků: směs tváří, krojů, postav tak pestrou, zalitu jižním sluncem, hromady jižního ovoce a nade vším jako mračno hluků, v nichž ztělí rozeznáte jednotlivé výkřiky či slova. A ze všeho toho hluku měl jsem pojednou dojem naprostého klidu a utišení, dost zvláštní dojem ale bylo tomu skutečně tak. A když jsem se z toho zasnění probal, stoupal jsem dá klikatinou uliček, po schodech a se schodů, nahoru, dolů, napravo, nalevo a pomalu jsem již přestával věřit, že se vůbec vy-motám, když tu najednou udeřilo mne do očí cosi oslnivě krásného, bylo mi jako by se pojednou přede mnou rozhrnula těžká portiera nádherného zámku s pohádkovým přepychem, stanul jsem jak přikován, v té chvíli nebyl jsem schopen slova, slyšel jsem jen jediné slovo, které mi vířilo hlavou — mře. Nebylo to ani slovo, byl to dojem, skoro posvátný. Modrá, oslnivě modrá, lehce zvlněná pláň rozestřela se přede mými zraky.

Jak často jsem o něm slýchal a jak nedůvěřivým jsem byl k těm, kdož vykládali o svých dojmech mořských. A hle, když jsem se ocitl sám tváří v tvář tomu pro mne neznámému, teplá vlna zalila mi nitro a já byl pohnut, či snad ne, nevím, nedovedu vám to popsat. Hltal jsem jen zraky tu velebnou pláň, zčeřenou raním vánkem. Byla to barevná féerie, v níž hlavní slovo měla čistá modř nebes a moře, vroubeného bílými pohořími se sytě zelenými skvrnami zahrad, obklopujících letohrádky. Bylo by potřeba býti náramně dobrým básníkem k vyličení vši té krásy a já se vám bez obalu přiznám, že jím nejsem. Představte si jen něco velmi, velmi krásného a promiňte, že raději utíkám z vyhlídky, abych zbytečně neplýtvat slovy.

Sběhl jsem ke katedrále — charakteristické to moderní stavbě, kopírující by-zantské chrámy s jich kopulemi a dvojbarevnými kvádry — vnitřek však je prázdný a chudý, snad za nedělních bohoslužeb, kdy loď se zaplní davy zbožných a bílý sluneční jas vyzlatí vnitřek, snad je krásnou. Vždyť nejkrásnějšími jsou modlitby a zbožně vytržené tváře, to ostatní je buď jen krásné orámování či prázdný balast posvátného obrazu. A pak rychle dolů k přístavním dokům a skladištím v Joliettě, hlavnímu přístavu marseillskému.

To byl zase pravý, nefalšovaný obrázek, jakých lze málo vidět; po té uchvacující poesií moře a tichém klidu katedrály ocitl jsem se uprostřed dravého ruchu a života přístavu. Bylo mi jako před promítacím plátnem kina, kde se právě točí nějaký hodně dobrodružný film. O scenerii tak neběželo, přelétl jsem jen zrakem

Modré oči, proč pláčete?

Chrpy se smály z dlouhých vln obilných klasů a máky rděly se na mezích, v polích jásal skřivan a slunce se smálo v jasný letní den, když vešel do nízké světničky východočeského statku.

Byla nízká, čistá, malá a tolik štěstí se usmívalo z každého koutu. Bylo tu útulo, milo. Vešel náhle. —

Otevřel dveře, stanul na prahu, ale již byla tu matka, a sladké: »Synáčku můj — tys tu? Jsi zdravý? — « zalétlo k němu.

»Proč jsi nepsal, byli bychom pro tebe dojeli. Tolik jsi se cestou utrmácel, vid'?

Pojď, sedni si, přinesu ti nějaké občerstvení! A vypravuj!«

Rozpřáhl ruce a sevřel na prsou její hlavu, sestárlou starostmi. A bylo mu tak volně a radostně. Byl šťasten, že je doma. Konečně zas doma

*

Druhého dne bylo krásné letní jítro . .

Slunce ozařovalo zlatem celičky kraj, nebesa byla jediná modř a bez mráčku, jen poslední nitky červánků táhly se východem. Květy pryskyřníků žlutily se v zeleném koberci trav, z něhož vyhlížel hadínek, a chvěla se kvítka bílá i rudá.

Les zaváněl vůní konvalínek — i orsej tu byl — něco slavnostního bylo na větvích lesních stožárů, jež hořely sytou zelení, zlaceny jasnou září sluneční. Vše bylo jako by vodou omyté, jasné kapky rosy třpytily se dosud ve květech.

Vyšel ven. Kukačka se stráně rozladila několik svých tónů a háj zazněl ptačími zpěvy.

Zadupal nohou, poskočil. Cítil se mlád, svěží, jako by chtěl se sebe shodití tíhu velkoměsta.

Srdce mu hrálo v těle, v hlavě znělo to jako jásot pacholat — bílé plaménky — břízky na pokraji lesa rozjasnily jeho oči.

Svátek přírody — velký, krásný a slavný, čistá neděle letní — — —

Vztýčil hlavu a vykročil. Les ho lákal. Modré dálky přitáhly jeho oči, plny jasů slunného dne. Odevšad hlásí se život.

Usmál se. Bude žít. Žít život, který vydá královský květ, plný vůně a líbezného dechu . . .

Kráčel po zeleném mechu. Měkce bořily se jeho nohy do měkké mechové podušky a kroky zapadaly neslyšně v tichu lesním, rušeném jen úderem ptačích křídel.

Na pasece rděly se jahody.

Pokročil, aby sebral několik jejich růžových plodů. Náhle se zastavil.

Nedaleko něho dívka s košíčkem jahod popěvuje si neznámou píseň.

Zíral, překvapen jejím zjevem. Kdesi ve větvích zašramotilo ptáče a to ho probudilo. Vykročil, ale upozornil dívku. Obrátila se, a on mohl teď patřiti v její krásný obličej.

Několik slov omluvy a za chvíli byli přáteli. Vyprávěla mu o svém životě. »Je myslivcova Helenka Rozkošných. Jejich myslivna stojí na pokraji lesa, veliká jabloň stíní okna jejího pokojíku. Před domem je zahrádka, plná květin. Ona miluje květiny, zvláště růže, snad proto, že posud je takovým růžovým poupětem. Má bratříčka — milého klučinu a má ho ráda — vyšla mu natrhat jahod.

Uměla tak hezky hovořit, a její oči modré, hluboké jako lesní studánky tak upřímně hleděly v svět.

Potom zase on otevřel jí své srdce. Studuje v Praze, v klidné malostranské uličce má pokojíček s oknem do zahrady. Ještě rok a bude hotov. Chce být učitelem — nejen dětí, těch nejmenších, ale i lidu, nejširších vrstev. Teď je zde na prázdninách, chce okřát, zde v lesích nabýti nových sil.

Za vypravování naplnil se košíček a ještě jemu natrhala; svinula velký zelený list a na něm podala mu růžové plody — a spěchala k domovu. Má prý ještě práci doma. — Dlouho ještě stál a díval se, až zmizela v zeleni křovin.

A potom vykročil vesele k domovu. V srdci nesl si velkou »radost«.

Kraj tonul už v moři jasného vzduchu, vyzlacen slunečními paprsky, když topolovou alejí k myslivně kráčely dvě dívčí postavy. Tu první už známe — Helenka Rozkošných, dceruška z myslivny.

Byla jako motýlek — takový lehký, plný bujarého mládí, měla temně modré oči, hluboké jako lesní studánka, vlasy rozpustila si po zádech a zapletla do nich několik bílých květů.

Slunce hrálo, cesty byly bílé a v stromech skvěly se už plody. Kouzlo svátečního dne a vzpomínka na svěží, smavé jítro splynuly v radostnou náladu, která naplnila celou Helenčinu duši.

Její společnice, Růžena Lyčarová, byla sličná plavovláska, veselého pohledu a zářivých očí. Obě dívky se znaly už jako děti. Pak nadešla léta, kdy se sobě jaksi odcizily, až zase k sobě horoucně přilnuly. Helenka studovala lyceum v N., Růženka gymnasium v blízkém městě. Helenka už měla před sebou poslední rok. Obě dívky byly zabráný v rušný hovor. Nepozorovaly ani, že lidé, jdoucí z velké, se zálibením se za nimi ohlíželi.

Náhle Helenka zvažněla. Cosi prolétlo jí hlavou, zachvělo to myslí a nutilo srdce, aby promluvílo.

»Víš Růženko, já jsem dnes tak šťastna. Je to tak krásné, co teď prolétlo mou hlavou a tak bych věčně na to myslela. Růženko — já tě mám ráda — já bych dnes zlíbala celičký svět«, a Helenka objala prudce svoji přítelkyni.

»Musí to být opravdu něco zvláštního, když to tolik rozechvělo tvou duši. Dnes jsi tak veselá, taková zcela jiná«. — Růženka dala těm slovům zvláštní melodii.

A potom přišlo vyznání o tom, jak byla natrhat jahod, jak jí bylo volně na svěžím čistém vzduchu lesním a jak si zazpívala, zajásala do ticha samoty a jak jí překvapil. Jak byl milý, jaké poutavé oči měl a jak s ní hovořil. Jak ji potom doprovodil a prosil za prominutí, že ji vyrušil. Jak byla šťastna — jak jediný okamžik může se stát drahým . . .

A Helena zahleděla se do dálky, kde se na obzoru rýsovaly modré hory. Všude bylo tolik jasu, plno smavé zeleně a svítilo a hrálo to, jiskřilo a zurčelo jako mladý potůček v srdci Helenčině. Z lehkého vyrušení jejího srdce vyrůstalo cosi jako netušený cit, který omamoval mladistvé srdce a opojoval je svou přitažlivostí. Světlý přelud jeho postavy rýsoval se v zeleni křovin a stromů a oslňoval její zrak. Zahleděla se tak do dálky — ale pak jakoby cosi strhlo její oči, přivřela prudce víčka a zahovořila prudce: »Růženko — řekni, co je štěstí? Co je štěstí? A zda vůbec může být člověk šťasten?«

Pohlédla důvěrně v její oči a se rtů splynula jí otázka: »Proč se ptáš Helenko?«

»Protože v mém srdci vyrostlo cosi jako drahý květ, jako krásný sen, o nějž se bojím. Jsem šťastna. Ach kdybys věděla. —

Šly chvíli mlčky.

Helenka jako ptáče, jen občas sehnula se pro květ, který rozkvetl u meze.

»Život — bylo ho všude plno. Stromy jím šuměly, potok jím zurčel a klasy se chvěly, plny bujaré síly, skřivan nad polem jím zpíval — hymna toho života opojovala vše, co žilo. A bylo to tak krásné, vzácné. Vlával se do každé cévy a vše jím žilo, plálo, jávalo . . .

To byla chvíle jedinečná, protože dávala cítit, že v prsou se jí zrodilo cosi, co přijala s tlukoucím srdcem, a přec tak ráda. Byl to cit krásný a mocný. Co jiného, nežli se mu poddat, sklonit se, pokorně jej přijmout!«

A její sen plál před ní v barvách vždy čarovnějších . . .

Jaroslav Hradil se nenadál, že náhodné setkání s neznámou dívkou v lese bude mít na něj takový vliv. Ještě teď, kdy stanul u břechanu, věncíciho okno studentské světničky, byl nucen na ni myslit.

Poznal, že zakotvila mu více v srdci, než se nadál a že se nedá hned z duše vytrhnout. Bylo to lehké opojení srdce, které se rozlévalo do všech žil, oživilo je a rozechřálo.

A přece nebyla to ještě láska, jak nazývají lidé ten cit přátelství v nejužším slova smyslu, byl to jakýsi sen o netušeném, neurčitém štěstí, jež náhle zakotvilo v jeho duši, představa jedinečná, jež rozechvěla jeho srdce.

Zamiloval si tu představu: plnila jeho hlavu a překypovala jeho srdcem. Obraz Helenčin stále se k němu vracel.

Nastávala mu nová perioda jeho života, plná jasu a záře modrých očí; vše zdálo se mu samá rozkoš a sluneční zář.

Vzal housle a hrál.

A teď táhlo to myslí jeho jako krásný sen. Viděl třpytivého motýlka, jak vzlétá nad lučinou, plnou květů do záře sluneční. Prudce vyrazil z kukly, roztáhl křídélka a pomalu rozlétl se do modrého vzduchu, letěl a třepotal se víc a více, krátce zmizel a zase se vzdálil, aby se snesl před jeho duševní zrak.

A jak vidina ta vznášela se před ním, tak housle jeho z ticha jen, tichoučko švehclily. Něžně nesl se ten tón tak chvějící se radostí, rozvíjel se a rostl, a zase se vracel a znova se rozvíjel do tajemných dálek. A Jaroslav hrál, hrál, neslyšel, ani jak dveře se otevřely a v nich stojí dobrá jeho maminka a poslouchá, až ho ovanul ostrý van čerstvého vzduchu. Ještě dvakrát si přitiskl nástroj k ruce, ještě dvakrát vydral se ze strun prudký výbuch radosti, až zmlknul docela.

Tu píseň hrál sobě, svému srdci.

A tak cítil tu krásu života. Bylo jí tolik a tolik lákala. Jako čardáš z houslí cikánových, rozvíjela se před ním. A duši měl plnou jasna, světla, radostí a štěstí.

Cítil, že musí žít, a vše v něm volalo po životě. Odložil housle a prudce objal svou matku. Pak náhle se sklonil k jejímu čelu a líbal je a líbal.

V srdci měl tolik radosti a štěstí . .

A venku byl krásný létní den. Světlo vyjasnilo všechny stíny a světlo bylo v jeho duši. A skřivan zpíval nad polem, barevné zvuky jeho písně neslyšně padaly do modra čistého vzduchu, děti pod okny skotačily. — —

Bílý obláček plul po obloze a leskl se zladen slunečními paprsky.

*

Pokračování.

R. V. Podhorský:

Červená růže.

(Věnováno F. S.)

Ty jsi, má milá, krásná, jako ta červená růže, kterou jsi mi dala, když jsme se smířili. Té červené růži chybí jenom oči; jinak byste byly obě stejně krásné.

Když jsme se smířili, to se všechno změnilo. Vše bylo tak prostinké, jednoduché. To snad proto, že říkají, že po bouři bývá nejčistší vzduch. — A vše bylo ve své jednoduchosti velebné.

Oživily zelené lavice, oživila celá třída, studenti. Oživilo snad všechno. Bylo zajímavé pozorovat život ve třídě, než vstoupil profesor z matematiky. Na některých místech byly hloučky studentů, kterým jeden něco živě vysvětloval. To byl „osvícený“ z matiky, který má „buňky“ a který do nich „lil matiku.“ Vedle mne právě běhal jeden, který dřel. Myslil asi, že to ještě nastuduje. Zastavil jsem ho. Dal jsem mu přivonět k červené růži. —

Nechápal. — Myslil, že je právě tak krásná, jako každá jiná červená růže, která roste v zahrádce pod okny; v zahrádce v Třebíči.

Já jsem však cítil více.

Cítil a věděl jsem více. — Ta červená růže je od tebe. Ty jsi ji utrhlá bílými rukama, Ty's na ni hleděla svými jasnými očima, Ty's ji objímala očima patnácti jar. Ty's ji svým zrakem posvětila, Ty's ji snad i políbila — —

Když zahoukala siréna v továrně, šel jsem ze školy.

Všechno slavilo poledne. — Ulicemi šli dělníci, studenti, sestárlé ženy i krásné dívky. V duši je teplo — i podzimní slunce hřeje. —

To vše jsem cítil, když jsme se smířili.

Fr. Skoumal:

Katolický student a tělesná výchova.

Nejprve si objasněme pojem tělesné výchovy. Insp. Švácha podává její nejširší definici: „Tělesná výchova jest všechna činnost, kromě činnosti duševní za účelem duševním“. Rozlišuje tudíž činnost tělesnou za účelem tělesným, činnost tělesnou za účelem duševním, činnost duševní za účelem tělesným a činnost duševní za účelem duševním. Tuto poslední tedy vyjímá z výchovy tělesné a řadí ji do výchovy duševní.

Namítají sice mnozí, že je nesprávně dělit výchovu na tělesnou a duševní, neboť výchova jedince má být jedna, jednotná. Myslím však, že toto jest jediné správné i vědecké definice, neboť jako se skládá člověk z těla a z duše, tak nutno mít na zřeteli — zvláště v dětství — obojí stránku vychování: tělesnou i duševní, odděleně, ovšem jen teoreticky; ve skutečnosti prolínají se výchova tělesná i duševní těsně a jsou od sebe nedělitelné právě tak jako duše od těla.

Dělíme pak výchovu tělesnou na 1. tělocvik, 2. sport, 3. hry, 4. tělesné práce, 5. zdravotvědu (hygienu). Vedlo by daleko, kdybychom zde chtěli rozebírat obory působnosti těchto jednotlivých částí tělesné výchovy. Stačí, podložíme-li každému pojmu jeho definici, vymezíme-li jeho rozsah a obsah, a vše ostatní již každý doplní a rozvede sám. Třeba jen ještě podotknouti, že nestačí mít papír, pero a inkoust a psát „učená“ pojednání, nýbrž nutno studovati tělesnou výchovu a dlouho se jí zabývat; chceme-li jí porozumět a o ní psát. Je zajímavé, že o filologii píše filologové, o medicíně lékaři atd., tělesné výchově však chce rozumět každý a jakmile k ní jen trochu přičuchl, po případě byl-li zvolen za tělovýchovného funkcionáře s prominutím potřebného vzdělání a elementárních vědomostí, píše odborné a vědecké články. Řeknete-li takovým lidem, že píše jako slepí o barvách, tu jste je při nejmenším urazili na smrt. A vytknete-li špatné názory někomu a opravíte jeho chyby, to docela nic nevadí, aby si je někdo jiný po dvou letech s gústem neocitoval jako autoritu. Je třeba říci to na všechny strany, neboť škody z takové práce jsou věrojatny. —

Při tělocviku na středních školách nutno vytknouti dvě věci: pojem a účel. Výraz **tělocvik** je jako pojem chybný a zastaralý a nutno jej nahradit **tělesnou výchovou**. Namítnete snad, že jsou to jen slovíčka; ale proč bychom nenazvali věc pravým jménem, když se toho neostýcháme jindy (občanská nauka atd.)? Do dvou týdenních hodin, které jsou tomuto předmětu vyhrazeny, nutno přece zařaditi i sporty (plování, lehkou atletiku, zimní sporty), hry (házenou, kopanou, volejball, basketball, tenis a j.), ruční práce (v zahradě ve venkovských městech, při úpravě hřišť a pod.) i zdravotvědu (poučování o jídle, spánku, čistotě, anatomii, fysiologii je nejvhodnější v tomto předmětu).

Nesmíme zde ovšem pouštět se zřetele počasí a místní okolnosti: zařízení tělocvičny a hřiště, místo ke koupání, terén pro zimní sporty, zdravotní stav žáků, zájem žactva, pochopení pro tělesnou výchovu v profesorském sboru a jiné okolnosti. Pěstují-li se hry mimo učební rozvrh, tím lépe, leč ani tenkrát nechybíme, hrají-li žáci v tělocvičných hodinách, neboť hry jsou pravým živlem mládeže a není jich pro ni nikdy dosti.

Postavení tělocviku ve škole jest jedinečné, jeť tělocvik jediným předmětem, který nezatěžuje rozumu a paměti žáků.

Účelem tělocviku jest poskytnouti žákům oddech, zabaviti je tak, aby zapomněli na školní starosti a trampoty, odplaviti únavu z mozku, zvýšiti zleněný oběh krve

a zrychlit i prohloubit dech, procvičit všechny klouby a svaly, které jsou při studiu a ve škamnách nečinný.

Vím, že někteří žáci se vyhýbají sebe nepatrnější námaze v tělocviku, bojíce se „rozklížení“ údů pro příští den. Znáám však i takové studenty, jimž působí rozlámání po tělocviku pravou rozkoš, protože dobře cítí účinek této námahy na vlastním zdraví. Ani zde nejsou bez práce koláče.

Jsou sice mnozí nepřátelé tělesné výchovy, nemohu však nikdy pochopiti jejich důvodů proti ní. Prvním úkolem tělesné výchovy je posílení zdraví a předcházení (bránění) nemocem. Kolik lidí je dnes nemocných, kolik nervosních, kolik předčasně klesá v hrob v nejlepších letech, kolik duševních pracovníků pozdě lituje, že za svých studentských let necvičili, ba že pohrdali těmi, kdož tělesnou výchovou pamtovávali na léta budoucí...

Měl jsem kolegu, kterého za třináct dní po doktorátě odnášeli na hřbitov. Proč? Jen dřel a dřel a řekl-li mu někdo: „Pojď si zacvičit“, odpověděl: „Dej mi pokoj, nemám kdy“. A kolik (a nadějných!) padlo předčasně v hrob, protože pro vědu a zkoušky nedbali potřeb těla, jemuž nutno dáti oddechu, posily a nové energie. I stroj potřebuje oleje, uhlí anebo benzinu, aby dospěl cíle.

Připouštím, že dochází v tělesné výchově často k výstřelkům, nepovažuji to však za důvod proti ní, neboť k extrémům dochází se ve všem. Tu jest na vychovatelích, aby brzdili tyto výstřelky radou, ne zákazem, řídíce tělesnou výchovu a jsouce jí sami účastní. Čtete jen články ing. B. Ženatého v Lidových Novinách a Časopise čs. architektů (listopad 1924), jak v Americe řídí výchovu mládeže, jak i kněží cvičí a závodí v družstvech se svými studenty. —

Středoškolskému studentu nestačí však dvě týdenní hodiny tělocviku ve škole (na vysokých školách není vůbec, a jen málo akademiků cvičí z vlastního zájmu ve Vysoškolském sportu) a tu ohlíží se student po tělovýchovné organisaci, v níž by se tělesně zdokonaloval, otužoval a připravoval na životní zápas.

Je kletbou českého „pokroku“, že rozleptává národ. Málo jest již celonárodních organisací vinou snah „pokrokových“. Sokolstvo bylo by ideálním spolkem k provádění tělovýchovy všech vrstev celého národa, kdyby tento otravný duch „pokroku“ nebyl vnikl do jeho řad a nevyšťval katolíků. Jsou ještě jiné hluboké příčiny tohoto rozkolu, považují však tuto za jednu ze základních.

Dnes netřeba dokazovati, že katolíků do Sokola nepatří, že katolický student vstoupí do Orla, aby zde pěstil svůj tělesný fond (samozřejmý vliv tělesné výchovy na ducha: na statečnost, rozvahu, duchapřítomnost, odvahu, samostatnost a j. vlastnosti v tomto článku pomíjím). Máme sice mnohé námitky proti vedení tělovýchovy v Orle a vytkli jsme již často svůj nesouhlas v „Životě“, v Náčelnické radě a jinde, jmenovitě zneuznávání a odstrkování tělovýchovných snah v nejvyšším orgánu v Ústř. radě, opakujeme však: Orel je našim programem, v rámci orelské organisace chce katolické studentstvo tužiti své fysické síly, s orelským štítem a pod orelským praporem chtějí se katoličtí studenti připravovati ke svému životnímu poslání.

Známe vady a nedostatky orelské tělovýchovy a slibujeme, že ze svých skrovných sil přiložíme i my ruce k dílu, přejeme si však, aby byl Orel organisací nepolitickou (spojování orelských manifestací s politickými projevy) a především tělocvičnou.

Chce-li si Orelstvo nejen udržeti svou posici, nýbrž i rozvíjeti se dál a nepozbýti významu, musí v něm býti tělesná výchova ne Popelkou, trpěnou z milosti anebo nutnosti; musí býti podstatnou a hlavní částí orelské výchovy.

Známe ty fráze: že Orel vychovává harmonicky tělo i ducha a pod., tvrdím však, že to, co bylo letos vykonáno pro povznesení tělocvičné úrovně v Orelstvu, jest méně než málo. A v tom není harmonie. Tělocvičná činnost má býti vyvrcholem orelské práce. To ostatní se předpokládá a doplňuje. A nepůjde-li se v tomto směru vpřed, bude to znamenati stagnaci, neboť „kdo chvíli stál, již stojí opodál“ — a toho si nepřeje nikdo z nás. —

Katolické studentstvo přilne pak tím více k Orelstvu a bude po školní přípravě rádo navštěvovati orelské tělocvičny k osvěžení a posílení zdraví tělesného i duševních statků.

A. L á s k a:

Sype se sníh.

Sype se sníh
na stromy, chýše —
kraj vůkol ztích —
sype se s výše, s oblačné říše,
padá tak lehce, jak bílé peří,
padá tak hustě, že se až šepí,
ten bílý sníh —

Sype se v kraj,
do zahrad v lesy,
v aleje, v háj,
na strom se věsí, v běloučkové směsi,
jako by zavát chtěl vše, co kde bolí,
sype se na vísky, sype se v poli
bílý ten sníh.

Jak by je vdech,
vločky jsou bílé
také v mých snech —
vzpomínky milé na dětské chvíle —
které, když slétají, všechno je skryto
v hebkých těch závějích, co v srdce vryto
v závějích těch —

J a r o m í r Č e r v e n k a:

Aischylos.

Letošního nebo následujícího roku bude tomu již 2450 let, co se narodil nejstarší ze tří nejslavnějších řeckých tragiků — Aischylos. Vzpomínka na tohoto význačného dramatického básníka starověkého, který měl rozhodující vliv na vývoj dramatu antického a tím i moderního, neboť toto naň přímo navazuje, dává bezděky podnět k hlubším úvahám.

Aischylos nebyl prvním řeckým básníkem tragickým. Není nám vůbec bezpečně známo, jak vzniklo řecké drama, nedovedeme uspokojivě vyložití původu slova τραγωδία. Jest však jisto, že základním prvkem antického dramatu byla oslava boha Dionysa, na jehož počest pělý tragické sbory dithyramby. Polomythickému Ariónovi, jehož krásnou a uchvacující hru nám s takovým uměním vyličil Ovidius ve svých Fastech a jehož dobrodružnou plavbu na hřbetě delfinově popsal Herodot, přičítá se umělecké zdokonalení a úprava dithyrambů. K lyrické povaze dithyrambů přistupoval ponenáhlu též živel epický, dithyrambos vykročil pomalu z úzkého oboru bájí o Dionysovi na pole mytů jiných. Takto vzniklo znenáhla řecké drama, které bylo buď rázu vážného a zváno tragoedií, nebo rázu žertovného a dle satyrů, vystupujících v něm, nazýváno dramatem satyrským.

Prvním řeckým básníkem dramatickým byl antický básník Thespis, který tím, že zavedl vedle sboru též jednoho herce, je vlastním tvůrcem řeckého dramatu. V in-

tencích jeho pokračovali dále Choirilos, Pratinas a Frynichos, z jejichž tvorby se nám bohužel zachovaly jen nepatrné zlomky. Pozoruhodno je, že Frynichos vybočil ze zvyku bráti látku pro tragoedie pouze z mythologie a napsal dvě tragoedie historické »Dobytí Mileta« a »Foiničanky«, kde opěvoval vítězství u Salamin. Analogii toho vidíme v Aischylových »Peršanech«.

Těchto několik slov, velice stručných, doufám, že dostačí k povšechné informaci o vzniku a prvních počátcích řecké tragedie a mohu přistoupiti přímo k Aischylovi.

Aischylos narodil se asi r. 525 př. Kr. jako syn Euforiona z Eleusiny. Pocházel ze staré aristokratické rodiny, které od pradávna příslušely důležité funkce v mystériích eleusinských. Zde naskytla se vnímavému duchu mladého Aischyla nejedna příležitost čerpati mohutné náboženské a básnické dojmy z mystérií Demetřiných, jichž bylo mu dopráno se zúčastniti. K těmto dojmům družila se aristokratická hrdost a vlastenecký zápal.

Vzdělání dostalo se mu velmi pečlivého. Důkladně pronikl v mythické děje básní Homerových i básní cyklických, byl důkladně vzdělán v hudbě, umění metrickém a tanečním. Již v mladém věku vystoupil na jeviště jako básník i herec, aby zavedl s Choirilem, Pratinem a Frynichem a dobývá prvního vítězství r. 485.

Mužný věk Aischylův spadá v dobu velikých zápasů Řecka s Peršany a vítězství u Marathona r. 450, u Salamiy r. 480 a u Plataj r. 479. Aischylos bojoval ve všech těchto bitvách a proslavil se velmi svou udatností.

Jméno Aischylovo bylo proslulé netoliko v Athénách, ale i za hranicemi. Třikráte zavítal na Sicílii, kde měl příznivce v uměnímilovném tyranu syrakuském Hieronovi, pro něhož snad složil tragedii »Aitňanky«. Na své třetí cestě na Sicílii zemřel v Gele r. 456.

O smrti jeho vyprávěla se báj. Bylo prý mu kdysi v Delfech věštěno: *οὐράνιον τε βέλος κατακτάει*, že bude zabit střelou nebeskou. Aischylos myslil, že bude usmrčen bleskem, ale stalo se jinak. Orel prý vznesl želvu do výše a spustil ji na lysou hlavu básníka, odpočívajícího na břehu mořském. Gelané postavili mu skvostnou hrobku, na níž prý si sám složil nápis, který se nám zachoval.

V poesii byl Aischylos prvním a největším hlasatelem velikých činů, mužného sebevědomí, přísné kázně a citu náboženského, nedotčeného skepsí. Tragediemi jeho vane mohutný duch umělecký, libuje si v mohutných kontrastech a v povahách dramatických osob. Obrazy jeho překvapují svou původností a plastičností, jsou hojné, barvitě a plné života. Quintilian (Inst. orat. 10, 1, 66) praví o něm: »Sublimis et gravis et grandiloquus usque ad sitium.« Slova jeho jsou zručná, velebná a obsažná, sloh má těžký a mohutný, libuje si též ve slovech lokálních a zastaralých.

Aischylos zavedl hlavně tři novoty v dramatu řeckém: 1. zavedl druhého herce a od Sofoklea přejal později i třetího, 2. omezil lyrické části sborové ve prospěch dialogu, 3. skládal tetralogie z kusů obsahově souvisejících. Kromě toho připadá mu nemalá zásluha o zvelebení vnější výpravy scénické.

Počet jeho dramat dle starověkých zpráv kolísá mezi 60—90. Za živa zvítězil třináctkrát, několikrátě též po smrti, když byla dávána jeho dramata. Nám však kromě několika zlomků zachovalo se pouze sedm jeho tragedií, mezi nimiž jedna úplná trilogie Oresteia. Látku k tragediím poskytoval Aischylovi především Homér, jehož si vysoce cenil a vážil, přirozeně též básně cyklické, dále báje o Bacchovi, báje o Argonautech, pověsti thébské, argejské a trojské. Do současné historie sáhl pro látku svých »Peršanů«.

Nejstarší ze zachovaných nám tragedií Aischylových jsou »Prosebnice« (*Προιδες*) kde se líčí, jak dcery Danaovy s otcem utekly z Egypta do Argu, aby unikly snátku se syny krále Aigyptu. Král Argejský Pelasgos se svolením lidu poskytne jim ochrany. Lyrický živel převládá, hlavní úlohu má zde sbor Danaoven. Celek na nás působí jako velkolepá kantata a ne jako drama. Dramatická zápleťka schází zde úplně.

Po »Prosebnicích« následovaly asi v trilogii »Aigyptioi«, kde se líčil sňatek dcer Danaových se syny Aigyptovými, nebo snad »Thalamopoioi«, odkudž zlomek nám zachovaný líčí stavbu jakési budovy, dále »Danaovny«, jejichž obsah tvořilo zavraždění manželů Danaoven, kromě Lynkea, jehož Hypermestea ušetřila.

Dále v chronologickém pořádku jsou »Persané«. Tragedie tato byla středním kusem trilogie, prvním byl »Fineus«, kde byl líčen stařícký král thrácký, sužovaný Harpyjemi a jeho vysvobození od Argonantů, třetím byl »Glaukos«, buď Potnieus nebo Pontios. V prvním kuse kreslí se tragická smrt Glauka, rozsápaného vlastními koni; Glaukos Pontios líčil osudy rybáře, poživšího kouzelnou bylinku a proměnivšího se v obludu mořskou, jakéhosi vodníka. Tendence tohoto kusu byla humoristická, možná, že to bylo drama satyrské.

Pokud se »Persanů« týče, odehrává se děj na královském dvoře perském v Susách, kde sbor královských rádců a matka Xerxova Atossa očekávají zprávy od vojska perského v Řecku. Atossa byla znepokojena neblahým snem, pak posel zvěstuje porážku Persanů u Salamin, objeví se i duch zemřelého Darea, kárající nerozváženost Xerxovu a posléze přichází sám Xerxes se zbytky svého vojska. Básník dovedl zde výtečně stupňovati děj tragedie.

Dále zachovala se nám tragedia »Sedm proti Thebám«, jejíž děj jest čerpán z kruhu pověstí thebských. Tragedie tato byla částí tetralogie »Laios«, kde se líčilo pohození Oidipovo, dále jak byl zachráněn, později se provinil na svých rodičích, kterých neznal. Tragedie »Oidipus« líčila vládu Oidipovu v Thebách a poznání hrozného jeho skutku, pak následovala naše zachovaná tragedia a posléze satyrské drama »Sfinx«, pojednávající asi, jak Oidipus rozluštil hádanku, dávanou sfingou. Tetralogie tato vyjadřovala celý hrozný osud rodu Labdakoviců, jak jej později též mistrně vylíčil Sofokles. Zachovaná tragedia líčí tažení sedmi reků proti Thebám, obléhání města vojskem argejským a smrt obou synů Oidipových, Eteoklea a Polyneika ve vzájemném souboji. Závěrečná část připomíná obsah Sofokleovy Antigony.

V pravdě nejmohutnější ze zachovaných tragedií Aischylových je »Spoutaný Prometheus«. Děj odnáší se k době theogonické, kdy Zeus, podporován Prometheem svrhl do Tartaru Titany a sám se ujal vlády. Ale Prometheus za trest, že udělil lidstvu oheň, byl přikován k pusté skále kavkazské. V této poloze zůstává po celý kus na jevišti a je pevný ve svém vzdoru proti Diovi přes domluvy sboru Okeanoven. Má totiž proti Diovi zbraň. Dověděl se od své matky Themidy, že má Diovi vzejít zkáza ze sňatku, v nějž vejde, neboť zrodí se z něj syn, silnější otce. Míněna je zde Thetis, kterou Zeus při smíru s Prometheem zasnoubil Peleovi, a z manželství toho zrodil se Achilleus. Přichází Hermes, poslaný od Dia, aby na Prometheovi vynutil jeho tajemství. Když Prometheus setrvává ve svém vzdoru, sřítí se za bouře a zemětřesení do podsvětí. Spestření kusu působí zvláště epizoda, ve které v šíleném chvatu přichází na scénu Jo, dcera Inachova, odsouzená k strastem následkem Diovy lásky a pronásledovaná Herou. Prometheus jí předpovídá, že při ústí nilském dojde klidu a její potomek v třináctém pokolení, Herakles, syn Diův a Alkmenin, jej osvobodí ze strastí.

K tragedii připínala se dějem jiná: »Prometheus osvobozený«. Kde bylo líčeno, jak po uplynutí mnoha let je Prometheus opět vynesena na povrch a orel denně vyžíral mu játra, která znovu narůstala. Herakles, přišedší sem, zastřelil z vůle Diovy onoho orla a tak vysvobodil Promethea a způsobil jeho smír s Diem. Klasická jsou slova, jimiž Prometheus vítá svého osvoboditele: *ἐχσροῦ πατρός ὃ σίλτατον τέκνον*.

Posléze zachovala se nám trilogie »Oresteia«, obsahující tyto kusy: »Agamemnon«, »Choefory« a »Eumenidy«. Satyrské drama bylo »Proteus«.

Látka byla čerpána z cyklické básně »Nostoi«. V prvním kuse líčí se návrat vítězného Agamemnona do Argu a smrt jeho i zajaté Kessandry rukou nevěrné jeho manželky Klytaimnstry a jejího milence Aigistha.

V druhém kuse, pojmenovaném dle žen, přinášejícím úlitbu na hrob Agamemnonův, přichází z ciziny syn Agamemnonův Orestes a poznává se se svou sestrou Elektrou, umlouvají se o pomstě a rukou Orestovou klesá Aigisthes a pak Klytaimnstra. Avšak protože zavraždil svou matku, je štván Eryniemi.

Rozluštění podává třetí kus »Eumenidy«. Sbor Erynií stíhá Oresta, který prchá do Athén. Zde na Akropoli za přítomnosti Apollona a Athény soud athénský sprostuje Oresta viny. Eryníe, přemožené výmluvností Athéninou, ustanou od své pomsty, blahorečí Attice a stávají se jejími ochránkyněmi.

Již z těchto několika tragedií, které se nám z tak velikého množství zacho-

valy, vidíme, že máme před sebou velikého básníka, jakým Aischylos též právem byl uznáván. Nemohu se šířití podrobněji o jednotlivých momentech zvláště pozoruhodných, nemohu též v tomto pojednání, které nechce býti žádným vědeckým dílem, ale jen populárním článkem k povšechnému poznání a ocenění Aischyla a jeho činnosti básnické, více mluvit o filosoficko-náboženských myšlenkách básnickových, o jeho náboženském názoru vůbec, o jeho gradaci a kresbě charakterů, a posléze i o mluvě jeho tragedií a jejich metrické stavbě. Doufám však, že toto pojednání jistě postačí k všeobecnému poznání, posouzení a ocenění jednoho z největších antických básníků.

Jaroslav Cuhra:

Řešení poměru hmoty a prostoru ve starověku.

Dokončení.

Počátky Říma a celé římské říše kladou se okolo r. 753 př. Kristem, ve skutečnosti založen byl Řím asi o století později.

Římané žili tu ještě primitivním životem zemědělců, zatím, co na jihu Italie zapustila již kořeny řecká civilisace a na severu, na březích Tyrrhenského moře, kvetla vyspělá kultura etruská, jejíž inženýrské stavby měly veliký vliv na provádění pozdějších prací tohoto druhu v Římě.

V prvních dobách republiky národního římského umění nebylo. Inteligentní Římané nadšeně přijímali produkty vyspělé kultury okolní, doplňující ji řeckou vzdělaností. A tak Římané krátce po vyvrácení říše etruské Gally, vyzbrojeni kulturním dědictvím Etrusků dávají se na výboj světem. Podmanili si celou Itálii, zničili Karthago, pokořili Galii i Španělsko a vkročili směle i na půdu helenistickou. V Řecku nepřemožitelní Římané podlehlí kulturně. Převzali nadšeně ovoce staleté práce v umění helenském, zvláště plastiku, sbírali sochy, kopírovali je, sami však nové hodnoty nevytvářeli a zdálo by se, že Římané nebyli opravdu hodnoční umělci, kdyby nebylo pole, v němž se osvědčili jako umělci prvního řádu, kdyby nebylo římské architektury. Římští architekti stali se záhy pokračovateli řecké stavební tradice, ovládli helenistickou architekturu všech systémů a přivedli ji k neobyčejné dokonalosti.

Prvým stadiem byly práce čistě praktického rázu. Řím mramorový vznikl na základech geometrických, inženýrských. Postavili systém účelně vedených tříd, dlážděných ulic, mathematicky přesných vodovodů a nezničitelných silnic. Základními stavebními prvky staly se pilíř, oblouk a klenba. Potom teprve upravovali stavitelé tyto základní prvky do určitých poměrů estetických, systém konstruktivní proměnili v soustavu uměleckou, zvláště u staveb s prostorem uzavřeným, kde bylo nutno řešiti také interieur.

Záhy také jasně vynikl rozdíl mezi pochopením řešení poměru hmoty a prostoru v Řecku a v Římě. V řecké architektuře byla původní účelnost forem přeměněna touhou po uměleckém výrazu, hmota rozložena tu ve stavební články a zbavena kubického obsahu ve vzduchovém prostoru. V Římě naproti tomu uplatňuje se stavební hmota jako plný kubický celek, jednotlivé články zdůrazňují tektoniku a účelnost plochy i hmoty a zvyšují jejich cenu.

Řekové na vnitřní prostor nekladli žádných estetických požadavků, svatyně bohů byly po staletí těsnými, tmavými komůrkami, největší péči věnovali exteriurům.

V římském stavebnictví měl naproti tomu vnitřní prostor veliký význam, vyniká rozlehlostí, půdorysnou členitostí a dokonalým osvětlením; použití kleneb přineslo novou konstruktivní úpravu vnitřku i vnějšku.

Krvavé zmatky za dob římské republiky bránily volnému rozkvětu architektury. Teprve římské císařství (25 — 330 po Kr.) s konsolidací politickou a hospodářskou přineslo upevnění poměrů kulturních a mělo blahodárný vliv na rozkvět umění vůbec. Toto stalo se brzy svérázným a směřodatným i pro římské provin-

cie, kdež částečně ztwardlo pod vlivem barbarského ovzduší. Římští šlechtici věnují se vědám i umění a když zpracováno bylo ovoce staletého vývoje kultury řecké, vytvořili jednotný říšský styl pod zorným úhlem kultu krásy. Řím stal se ohniskem intenzivní činnosti. Císařové zvětňují se monumentálními díly, ornamentika i plastika dávají se na nové cesty, tektonika má spoustu možností v celé řadě nových konstruktivních elementů. Řím cihelný mění se v mramorový. Vzniká forum Cesarovo a Augustovo, spousta chrámů, paláců, divadel a lázní. Nastává zlatý věk římské antiky, vyvrcholený trojicí velikých císařů, Domitiana, Trajana a Hadriana. Zvláště Hadrian dokončil forum, chrám Venuše a Romy, své mausoleum (nynější Andělský hrad), postavil gigantický Pantheon, jehož kopule i technická dokonalost jsou zjevem jedinečným nejen na západě, nýbrž i na antickém východě. Jiným dokladem stavebního umění Hadrianovy doby jest císařské sídlo Tivoli, jež bylo vlastně miniaturním městem římským. Od druhého do třetího století nastává nová éra. Zeď i klenby ožívují různými výklenky a ztrácejí se pod plastickou výzdobou, helenistické prvky stávají se pouhým dekorem, barokní hybnost forem zneklidňuje celou hmotu. Ze zbytků dochovaných památek uvádíme palác Septimia Severa, thermy Caracalovy a Diokletianovy. Opouští se řešení vertikální a do popředí vystupují dispozice basilikální. Typ tento nabyl v krátké době rozměrů v pravdě monumentálních. Basilika Maxentiova, v zřícenině na římském foru se zachovával, má její typický trojlodní tvar. Stavební směr, v basilice Maxentiově se jevící, nebyl určen k zániku, jako tolik jiných typů římských, nýbrž žil prodlouženým životem v starokřesťanské i středověké architektuře církevní, dosahuje v gotických katedrálách své vývojové dominanty a nepozbyl vlastně své ceny podnes.

Potom přesunuje se těžiště kultury z Říma na sever a východ, do Dalmacie a Cařihradu. Průbojná síla antiky slábne paralelně s politickým i mravním úpadkem císařského Říma. Národ opouští staré bohy a přiklání se ku křesťanství, jež, hlásajíc klid a mír, přetvořuje si spojitě římskou kulturu, proniká ji svým duchem a tvoří hodnoty zcela nové.

Počátky samostatné umělecké činnosti starokřesťanské sledujeme v katakombách. Tu, v městě mrtvých při světle loučí slavil umělec čistého srdce svého Pána. Dojati stojíme dnes před obrazy vážných světců, jimž světlo s nebe ozařuje tváře, před reliefy a mosaikami, jež snad vznikaly v době, kdy bratři umělcovi umírali kdesi v círku. Umělecká činnost projevovala se hlavně v malbě a plastice.

Teprve, když Konstantin Veliký (r. 313) uznal křesťanství za náboženství státní, mohli se starokřesťanští umělci uplatnit i v architektuře. Architekti zpřetrhali definitivně pouta, vízící stavebnictví k tradici řecké, navázali však přímo na Řím, zhotovili ovoce staletého vývoje jeho kultury, pronikli architekturou křesťanstvím, tvarově i kompozičně pili stále ještě z antické studánky. Brzy vyrostly v Římě první nám známé křesťanské chrámy. Zdvihaly skromně svá prostá těla mezi gigantickými stavbami římskými. Byly formovány v prostou horizontální hmotu provedenou z obyčejných cihel pod plochou sedlovou střechou s představenou jednoduchou předsíní. Někdy obklopoval stavbu dvůr, uzavřený krytým ochozem. Prostota stavební látky byla tu skvělým způsobem spojena s monumentalitou formy a umělecký zřetel byl soustředěn na utváření kubického bloku a vnitřního prostoru beze všech zdobných prvků.

Vývoj postupoval dvěma stavebními systémy: chrámem basilikálním, vysloveně horizontální kompozice a typem, formovaným do osy vertikální, chrámy to centrálními. Přesný tvar původní basiliky se bohužel nezachoval, a na její tvar můžeme soudit z rekonstrukcí. Předloženým nádvořím, t. zv. atriem, vcházelo se do předsíně (narthex), určené pro kajícíníky. Chrám samotný, určený pro velké shromáždění věřících, svojí dokonalou horizontální tendencí směřoval k přirozenému point de vue celého prostoru, k oltáři, místu oběti Nejsvětější.

Sanctuarium stálo před apsidou — poloválcovým to výklenkem, zaklenutým obyčejně čtvrtkou, o několik stupňů zvýšeno nad dlažbou hlavní loď. Celek zanechává v duši hluboký dojem, vede přímo k oltáři prostou řadou sloupů, kolem mo-

saikových obrazů světců, jež lesknou se v tajemném šeru a člověk mimoděk sklání hlouběji své čelo, hledí do svého nitra, prosí Pána, aby také jemu stvořil prosté a čisté srdce . . .

Vývoj však dospěl na obou cestách k jistým vrcholným metám a potom se zastavil. Tak na západě vznikla celá řada basilik jako: S. Maria Maggiore, S. Pietro in Vincoli, S. Agnese: Dobře zachovány stojí jen dvě a sice v Ravenně: S. Apollinare Nuovo a S. Apollinare in Classe. Typem západních staveb centrálních jsou: mausoleum Gally Placide, chrámek to křížového půdorysu, baptisterium z doby Theodorichovy a vrchol vývoje centrálního systému v Ravenně, chrám S. Vitale, dostavěný těsně před polovinou VI. století. Celek jeví se jako plastický, tvaruplný organismus, jemuž není rovno. Hmota stala se tu trpnou složkou, její fyzické vlastnosti jsou dokonale potlačeny tvárnými silami, zbývající hmotnost mizí pod mosaikovou výzdobou a tak zjevuje se vzosně do výše se vypínající stavba jako triumf ducha nad hmotou.

Na východě velkolepá architektura byzancká doby Justianovy navazuje přímo na tradici ravenuskou. Architektonická činnost nabyla tu maxima rozpětí a vyvrcholila v díle, jež jest ojedinělé čistotou umělecké myšlenky, monumentální formou a technickou dokonalostí — chrámem Hagia Sofia. Mimo to nutno jmenovati ještě chrám sv. Sergia a Baccha a sv. Ireny.

Chrámem Boží Moudrosti dokončen je stavební vývoj. Ravennou a Cařihradem uzavírá vlastně antická kultura svůj jednotný postup a nastává nová perioda v duchovém vývoji Evropy. —

A l. K e l t n e r o v á :

Vánoční.

Zablýskala v noci
hvězda divné moci
světlym záře dnem — — —
a že vedla stále
od východu krále,
spěla nad Betlém.
Nad Betlémem zřela
v slávě archanděla,
jak pěl v noční tmy,
Bůh že neoslyšel,
mezi lid svůj přišel
s nebe na zemi.
Pastýři hned v spěchu
spěli bez oddechu,
s nimi řady stád
Do stáje vše k Němu,
nově zrozenému
šlo se podívat.
A zas anděl s výše
nebe zpíval říše
v světa širý chrám
A s ním vše, co snilo,
slavně hlaholilo:
»Narodil se nám!«

R O Z H L E D Y

ORGANISAČNÍ. — POVŠECHNÝ.

Čtenáři! Kdo ti řekne: Neodebírej „Jitra“, poněvadž v něm není to, neb ono. co by tě zajímalo, pak věz, že je to nepřítel našeho hnutí, anebo, je-li jeho příslušník, tak sobec! Cítí-li nedostatky časopisu, s jehož programem souhlasí, ať sám napíše nějaký vhodný příspěvek, kterým by rozhojnil pestrost obsahu, anebo ať vybídne k práci jiné! Řekne-li ti starší kolega nebo učitel, že časopis nevyhovuje, není to nějaký velký čin. Kritikovat dovede leckdo — a kritizovat nespravedlivě a bez rozmyslu chudák nebo člověk podlý. Uvaž, studente, jak nesnadný úkol má redakce časopisu, věnovaného studentům středních škol. Tak žákům první jako poslední třídy. Žákům, kteří teprve zasedli do středoškolských lavic, i studentům, kteří se blíží k vzdělání na vysokých školách. A přimyslí-li si nedostatek dobrých studentských příspěvků a poznáš-li usilovnou práci a oběti redakce, pak neuposlecheš štvavých slov proti svému časopisu, nechť je pronásí kdokoli v tvého okolí. Byla vypsána anketa, aby naše čtenářstvo projevilo svá přání o obsahu „Jitra“, proto užiďte příležitosti a pomozte vyplnit přání, pokud možno největšího počtu odběratel! Redaktor.

Ze Zahraniční sekce Ú. K. S. Dne 12. listopad. konala se ustavující schůze Zahraniční sekce Ú. K. S. Předseda v krátké promluvě nastívil povšechnou pracovní funkci sekce v studentstvu, spočívající v úkolu udržovati ideovou spojitost s myšlenkově blízkým zahraničím a vyložit její obsahovou složitost, vyzdvihl jako vůdčí směrnicí celoroční práce: systém a organizaci. Ústředí naše bylo již po minulá léta v cílém styku s hlavními zahraničními organizacemi i nestudentskými. Je však nutno těmto vztahům dáti konečně jednotnou cílevědomou směrnicí. Nestačí navázati pouze relace, musíme si uvědomiti, že nás očekává práce daleko obtížnější, totiž přátelské pásky udržet a usilovat, aby přinesly jednou ovoce vnitřnímu životu vlastního našeho studentstva, ať již po stránce spirituální, či materiální. — Po stránce technické byla práce rozdělena takto: pro každou oblast určité kultury byla přidělena podsekce (na př. francouzská, polská atd.). Členové její, jimž bude přidělován příslušný materiál, budou sledovati studentský i mimostudentský život dotyčné oblasti. O důležitějších událostech budou vyrozumívati předsedu a ten zase v souhru všech podsekcí Výbor Ústředí. Mimo to periodicky budou uveřejňovat v časopisech zahraničních kolegů z důvodů propagačních informativní zprávy o našem životě. — Zahraniční sekce bude věnovati obzvláště pozornost výhodám, které různé instituce domácí i cizí věnují k podpoře našich kolegů v zahraničí. Jest ochotna rovněž sprostředkovati studium v cizině, jakož i podati případné informace.

O charitativních úkolech našeho studentstva. Veliké utrpení širokých a nejméně majetných vrstev lidu za světové války vzedmulo silně po jejím skončení sociální vlnu. V českém národě byla vždy sociální otázka otázkou národní a tak i v československém státě. Nad to pak jest sociální otázka i péče pro katolického studenta přímým důsledkem přikázání lásky: Milovati budeš

blízního svého jako sebe samého! — Jsme si však vědomi, že charitativní působnost v nynější rozlámané době v mnohých směrech nemálo jest stíženo, krom toho chápeme též dobře, že není snadno studentu býti aktivně činným v práci charitativní, ježto se mu nedostává jak potřebných znalostí odborných, tak i kritického rozhledu a těm nejmladším i vážnosti, než neváháme přes četné tyto a jiné obtíže propagovati myšlenku katolické charity mezi svými kolegy. Co to jest katolická charita a její sociální péče? Jest to vykonávání křesťanské lásky k bližnímu cestou spořádané, účelné a všeobsahlé péče o chudé. Spočívajíc na lásce k bližnímu pro Boha, vztahuje se ona na všechny bídu trpící bez rozdílu vyznání a národnosti, hledí zabrániti bídě, bez ohledu, je-li tato hmotná, duchovní nebo mravní, a nezná pro své působení žádné jiné překážky, leč naprostou nehodnost mrzákovu, a žádné meze, leč té, kterou jí ukládají prostředky, jimiž vládne. Tyto nám, přátelé, pomozte rozhojnit, o to vás prosíme! Ukažte se býti praktickými katolíky — neboť víra bez skutků je mrtva — a uvědomělymi členy sociálních sdružení! Učiňte, co můžete; vám nelze osobně navštěvovati chudé a nemocné, aniž máte možnost přímo jim poskytovat podpory v jakékoli formě (jen nikdy ne peněžité), dejte tudíž, co vám lze dáti ještě vedle soucitu, nějaký příspěvek peněžítý, třeba sebe menší, bude vždy uvítán. — Akademická konference sv. Vincence z Pauly Praha II., Voršílská 1.

Sdružení jihočeských katolických akademiků oznamuje všem SSS. na českém jihu, že v prosinci letošního roku uspořádá v jednotlivých SSS. nadílkové večírky, při nichž se budou nemajetným členům rozdávat dárky, školní potřeby, rukavice, punčochy a pod., aby tak splnilo část svého sociálního poslání. Blížší podrobnosti budou ještě dodatečně oznámeny v krajinských listech. Předem připomínáme, že nadílku dostanou jen nemajetní, řádní členové SSS., kteří si podají výboru žádosti, ověřené duchovním rádcem SSS. Prosíme zároveň, aby všichni, kteří mají lásku a soucit pro naše chudé studenty, přispěli nějakou peněžitou podporou k této sociální akci.

Ústřední svaz československého studentstva konal dne 15. a 16. listopadu t. r. v Modrém sále Strakovy akademie v Praze svůj valný sjezd. Hlavní jeho význam spočívá v tom, že rozřešil konečně dlouho již přetřásanou otázku internacionalisace Svazu Sjezd postavil se k ní dvoutřetinovou většinou kladně. Znamená to, že nejen studentů československé národnosti, nýbrž i jiných národností, obývajících náš stát, mohou býti jeho členy. Týká se to tedy studentů německých, maďarských a polských. Je otázkou, jak se k těmto námluvám zachová studentstvo těchto národností. Máme za to, že nebudeme špatnými proroky, řekneme-li, že páni ze Svazu dostanou od členů Germanie, Teutonie atd. košem. Pokrokové studentstvo utří si novou blamáž. Než, dejme tomu, že již to německé studentstvo si zasedne s pány ze Svazu za jeden stůl. Teď bychom chtěli viděti, jak to bude vypadat. Jestliže dnes, kdy ještě ve

Svazu jsou pouze studenti čs. národ., nemohou se názorově srovnati, shodnouti, jak to bude, probůh, vypadati, až se bude každá otázka řešiti s nacionálních hledisk. Tomu se nevyhnu, kdyby třeba ještě hlučněji a okázaleji prohlašovali nepolitičnost, internacionálnost Svazu. Komentující prohlášení státního Svazu, úmyslně nezmiňujeme se o národní hrdosti pokrokového studentstva. My již dávno víme, že daro by jí tam kdo hledal. Ze sjezdového jednání stojí ještě za zmínku prohlášení dra Hajného o našem studentském tisku. Zatím co Jitro má 5000 platících odběratelů, Život 2000, pokroková Studentská Revue je rozesílána 1500 odběratelům, z nichž 500 je platících. Závistivé a zároveň bolestné toto prohlášení dra Hajného, pokud se týče našeho tisku a upřímné doznání jeho o mohutnosti Stud. Revue, prostě konstatujeme.

Pokrokové studentstvo mimo národ. Z organizace ideové utvořen odborový svaz studentstva československo-německo-maďarského. Kdo sledoval celkový myšlenkový vývoj pokrokového studentstva posledních let, není změnou tou překvapen. Socialistické názory, které po převratě aspoň u většiny vysokoškoláků převládly, vytvořily ovzduší internacionální mentality, již dale vedoucí činitelé Svazu na valném shromáždění konkrétní výraz. Některé fáze tohoto vývoje jsou znamenitě proslaveny a nebudou zajisté v historii československého studentstva zaznamenány zlatým písem. Vzpomeňme jen loňské ostudné „fošády“, resolucí z letošních sjezdů pokrok. studentů, jichž plané nářky nad „utiskováním“ Němců v našem státě a nedůstojné dovolávání „spolupráce“ s nimi otřáslu vlasteneckým vědomím každého českého člověka; z poslední doby pak vzpomeňme, že pokrokové studentstvo naprosto ignorovalo v Praze převážení ostatků jednoho z největších synů bratrské Polsky, Henryka Sienkiewicze, slavnost, jejíž národní a jistě i církevní ráz stačil vedoucím Svazu, že „nemohli“ na ní zaručiti účast ani 20tičlennou. Jsou to smutná fakta. 16. listopad je, myslíme, ukončením tohoto vývoje.

Pokrokové kolegové škrtli slovo „češství“ a nahradili je slovem „internacionalismus“. My, katoličtí studenti, jsme nikdy nezapřeli a nezapřeme svého národního kředa! Jsme věru na to hrdi, že jako loni co jediní zástupcové našeho studentstva vítali jsme velkého maršála Francie, tak opět letos na pohřbu Sienkiewiczově korporativní účastí členů České Ligy Akademické a pražských S. S. S. musili jsme znovu zachraňovat čest studentské české mládeže. Pokrokové studentstvo vyřadilo se z národa. Zavrhuje staré, slavné tradice, které v boji za národní statky stavěly vždy českého studenta v čelo útočné fronty, cítí, že není schopno býti ani ukazovatelem ideových směrnic nastupující inteligentní generace národa. Uzavírá se v sebe, přetvořuje se v pouhý stavovský spolek, jenž se v podstatě ničím neliší od řemeslnických družstev nebo různých živnostenských organizací. Organisované studentstvo katolické stává se myšlenkově vůdčím národním vojskem mladé inteligence, jejíž program náboženské renesance v duchu Kristově nerozlučně souvisí s vědomím cti a osvědčováním věrnosti k českému národu.

Otázku Strakovy akademie, byť se zdálo, že jsme v tomto svém spravedlivém a nerovném boji trochu ustali, nikdy nepustíme se zřetele. A těší nás, že i naši politikové při vhodné příležitosti neopomenou nám morálně přispěti na pomoc a

dožadovati se pro nás uplatnění práva, které je dosud katol. studentstvu upíráno. Před nedávnem v rozpočtové debatě uvedl tuto věc na přetřes poslanec P. Roudnický, jenž dle novinář. referátu pravil: „Strakova akademie je nadání, které bylo založeno pro katolické studenty. Testátor si stanovil, že ti, kdož budou nadace používat, se mají za jeho duši tři „Otčenáše“ a tři „Zdrávas“ hlasitě modliti. To je jeho právo, ale prosím, dnes se o tuto nadaci uchází pokrokové studentstvo, které je ve Strakově akademii, a katolickým studentům to dáno býti nešmí. Oni se namahají, volají, prosí a křičí, ale práva se dovolati nemohou. Myslím, že je to ostuda pro studenty pokrokového smýšlení, žádají-li o něco podobného, chtějí-li se zmocniti nadání, které patří podle vůle zakladatelovy katolíkům. A jestliže celá popřevratová doba byla vynesla na povrch mnohý rmut vedle mnohých věcí dobrých, bylo by zapotřebí, aby tento rmut byl odstraněn, a prosím pana ministra vnitra, aby zavedl pořádek jednak pokud se týče stipendií a jednak ve věci Strakovy akademie“. K těmto slovům připomínáme, že dnes si učinili ze Strakovy akademie eldorado studenti socialističtí a komunisté.

Ty, mrtvá, lež... V „Nár. Osvoď.“ vydechl p. Osvald horoucí přání: „znovutvoření politické Unie pokrok. studentstva. Má to určitou spojitost s vítězstvím těchto radikálních kruhů na valném sjezdu Svazu v otázce internacionalisace. Velmi pochybujeme, že by se opět dali zlákat národní demokraté i agrárníci; nebylo by jim zajisté příjemné v krátké době příliš se dáti napalovat. Ale nepřehlížejme, že dr. Kostečka, Hajný et tutti quanti budou míti vydatnou náhradu v „pokrokových“ Němcích a Maďarech, jež jistě už ze samé úcty a galantnosti do nové Unie přizvou. Nemyslíme, že k utvoření Unie pokrok. stud. čís. II. v brzkou dojde, dojde-li k ní vůbec. Je to jen pium desiderium několika studentských generálů, kteří — chudáci! — i na pensi jsou trápeni strašnými sny o „klerikalismu“. Než přece nechceme předbíhati událostem. Snad se toho dočkáme, že opět u Husova pomníku na Staroměst. náměstí při zakládání Unie č. II. bude již mluvit i nějaký pan König a třebaš p. Arpád Körmendy. To bude podivná! Pak se všichni pustí do boje — mezi sebou, a snad ta chystaná Unie č. II. bude míti ještě kratší život než její předchůdkyně. Nuže, vyčkejme!

Zájezd do Lublaně. Ve dnech 14., 15. a 16. srpna 1925 staví se naše Orelstvo letem do věčného města Říma v Lublani. Zúčastní se tam činně sletu jihoslovanských bratří a samostatně vystoupí na projektované akademii. Se sletem je spojen sjezd jihoslovanského katolického lidu, takže jde vskutku o podnik velmi významný a krásný. Při příležitosti hodláme navázati ještě užší kontakt s ostatními slovan. student. organizacemi. Proto uspořádán bude také sjezd slovanského studentstva, který má být velkou manifestací všeslovanské unionistické myšlenky. Je třeba zdůraznit přání, aby účast katolického studentstva českoslov. na těchto podnikcích, zvláště pak na student. slavnostech, byla co největší. Hleďte, aby z každého našeho sdružení aspoň jeden zástupce zájezdu se zúčastnil. Výlohy budou co nejmenší. Jugoslavie i Itálie zaručily poloviční slevu na železnicích. V Praze zřídil se již zvláštní přípravný student. výbor. Kolegové, číňte i vy přípravy! Uplatněte opět v organizacích střádalské kroužky! Bližší dispozice o zájezdu budou postupně sdělovány.

Středoškolské závody měly se konati 1. června letošního roku. Nedošlo k nim pro finanční obtíže. Závody pořádala Sekce pro tělesnou výchovu při Ústředním spolku čs. profesorů. Jak však „Lidové Noviny“ č. 517 oznámily, usnesla se Sekce, aby se závody pořádaly až při všesokolském sletu r. 1926. Tak vida! Studenti bez rozdílu přesvědčení mají sloužit sokolským cílům! Naši studenti ovšem odmítnou účast na těchto závodech. Zavčas upozorňujeme!

Slavnost svčení arcibiskupského gymnasia a semináře v Bubenči konala se 16. listopadu t. r. J. M. nejd. pan arcibiskup Msgre. Dr. Frant. Kordač, vykonal tímto dílem věc významu dalekosáhlého, která dojde nejlepšího ocenění u pozdějších generací. Dnešní krise nedostatku kněžského dorostu, která hrozila býti do budoucnosti přímo katastrofální, bude snad zažehnána v tomto novém arcibiskupském semináři středoškolském. — Bohu, církvi a vlasti věnoval J. M. nejdůst. pan arcipastýř nehynoucí pomník, a proto i cena jeho díla je úměrná těmto vysokým hodnotám.

Originalita „Povázského Študenta“. (Časopis „štud. samovzd. spolku“ při Štefanikově reform. reál. gymnáziu v Novom Meste nad Váhom). Příspěvatel či redaktor jmenovaného časopisu nechce rozdílu mezi svým a cizím, což platí i o majetku duševním. Užije-li citátu, musí jmenovat, odkud čerpal, jinak dopouští se plagiátorství! Prozatím snad postačí, srovnáme-li bez poznámky inkriminovaná místa a po druhé přibijeme na pranyř s patřičnými šlehy nepoctivost a krádež! — „Jitro“ čís. 1, roč. VI, str. 22. Adolf Černý, nadšený pesťtitel . . . atd. (srovnejte sami) „Pov. Štud.“ II. ročník, číslo 1.—2. Adolf Černý, pestitel českoluzické vzájomnosti, nedávno slávil svoje šestdesiat-ročné narodeniny. Dále „Jitro“ 4.—10. řádka a „Pov. Štud.“: On so svojim priateľom, drom Arnoštom Mukom, vodcom lužických Srbov, precestoval niekoľko raz zem najmenšieho národa slovanského. Cestoval a pri tom sbieral národné piesne, staré tradície, národné zvyky i iné. Výsledok svojho badania a svojej životnej práce uložil v diele „Lužice a lužickí Srbovia“. V tom diele kreslí nám tiež život podmanených Srbov od mladosti až ku hrobu.

Před 120 lety, dne 2. prosince r. 1804, zemřel vlastenecký buditel, kněz, jesuita Stanislav Vydra, který odchovával našemu národu řadu tichých pracovníků. Probudil smýšlení národní v Krameriusovi, působil na Zieglera, Jungmanna a Hecka. Kdežto Dobrovský, Pelcl a jiní uvědoměli vlastenci té doby pohlíželi na českou budoucnost s obavami, Vydra stále neochvějně věřil, že jazyk svato-václavský nevyhyne. V hodině matematických výkladů leckdy obrátil řeč na českou historii, aby tak ukázal svým českým žákům slavnější minulost národa. Jak mocně působí místo v Jiráskově díle, kde mladý Věk připomíná shromážděným kolegům na Vydrův dotaz, že „11. října léta Páně 1424 umřel na morní bolest Jan Žižka . . .“ Je tu viděti krásný rys Vydrovy povahy — není zaujatý proti osobám českého hnutí husitského, je k nim spravedlivější než mpozí jeho vrstevníci, kněží. O lásce Vydrově k žákům, kteří mu byli po 30 let „dimidium animae“, mluví nejen „korepetičky“ a rozhovory z díla Jiráskova, nýbrž už báseň Nejedlého a životopis od Rybičky, který byl pramenem k „F. L. Věkoví“. Vedle latinsky psané historie matematiky v Čechách a na Moravě napsal Vydra po česku „Po-

čátky aritmetiky“. K sepsání tohoto díla pohnula prý jej „Obrana jazyka českého“ od Balbína, o němž podal podrobný životopis. O posledních okamžicích Vydrových mluví dojemně 25. kapitola III. dílu „F. L. Věka“ Jos. Jungmann, odchovanece slavného matematika, napsal „Elegii na smrt St. Vydry“. Opěvuje jej, třebaš méně uměle, jako „dobrého, jak jich málo v světě, člověka, pěstouna, kněze a Čecha“. Vydra i po zrušení řádu zůstal věrným synem jesuitů a pracoval pro své studenty až do svého oslepnutí. Dnes, kdy se znovu probírají listy historie národního obrození, vystupuje stále zářivá postava učence, učitele. „Cordatus Bohemus“ zasluhuje si velkého životopisného díla. K.

Letos bylo tomu 25 let, co zemřel Josef Emler, archivář města Prahy. Jeho jméno nezvučí slávou, ale s úctou musí vzpomenouti na něho každý, kdo pracuje o české historii. Je už to osud dělníků, kteří kopou základy, že jejich dílo není zřejmé očím diváků. Vystudoval na ústavě pro rakouský dějezpýt, který dal základ moderní historiografii tím, že založil u nás podrobné studium pomocných věd historických, ba mnohá jejich odvětví pěstovati vůbec začal. Pro pomocné vědy historické se habilitoval Emler i na pražské universitě, vychoval si tu mnoho žáků, takže téměř vše, co v oboru vydávání a studia pramenů v novější době bylo vykonáno, vyšlo z Emlerova kruhu. Jsa nástupcem Erbenovým v úřadě archiváře města Prahy, pokračoval i v jeho velikém díle „Regestech“, t. j. vydání obsahu všech významných listin z českých dějin. Z různých zápisů a pozůstatků pracně sestavil „Zbytky zem. desk království českého, shořelých roku 1541“. Redigoval a z valné části pořídil základní podnik pro českou historiografii „Prameny dějin českých“. Vydal též velmi praktickou a svého druhu u nás jedinou „Rukověť chronologie křesťanské, zvláště české“. Mimo řadu pojednání ve „Zprávách učené společnosti“ redigoval dlouhá léta „Časopis českého musea“ a j. Celým svým dílem sloužil, všesku úmornou práci podnikal, aby jiní mohli budovat, a proto tím větší je naše úcta a tím vřelejší vzpomínka.

Antonín Rybička, autor četných kratších literárních studií, leží už 25 let v hrobě. Zabýval se českou archeologií, psal o dějinách, o humanismu v Čechách a pod. Mnohem větší význam mají jeho příspěvky, otiskované většinou v „Časopise českého musea“, o spisovatelích XVI. a XVII. st., jako o humanistech: Martinu Kuthenovi, autoru „Kroniky o založení země české“, Viktorinu Korrelovi ze Všehrd, Janu Skálovi z Doubravy, dále o Koldinovi, Tadeáši Hájkovi, Kocínovi z Kocínětu, Veleoslavínovi a Pavlu Skálovi ze Zhoře. Dosud velmi dobré služby prokazuje sbírka životopisných kapitol o prvních českých buditelích, vydaná s názvem „Přední křesťané národa českého“. Dovíme se tu mnohé zajímavé zprávy o Krameriusovi, o bratřích Nejedlých, Zieglerovi, Zahradníkovi, Preslovi, Kamarýtovi a Václ. Al. Svobodovi, druhovi Hanky a Lindy. Kdo se zajímá o první fázi českého obrození, ať sáhne k spisu Rybičkovu a jistě se mnoho poučí. K.

Macharova antika. V těchto dnech odešel J. S. Machar z úřadu generálního inspektora čsl. armády, kde zastával důležité místo osvětového činitele. Před tím byl Machar znám jako básník, a to básník beze sporu nadaný. K nám však stál na zcela protichůdném stanovisku svým pojetím an-

tiky a křesťanství a svými ostrými výpady proti Kristu a církvi. Nic křesťanského nebylo mu dost svatého, co by jej zdrželo od rouhavého posměchu. Známý jsou jeho práce: V září hellenského slunce, Jed z Judey a Řím. Myšlenka sama nebyla Macharova. Již zasmušilý něm. filosof Nietzsche viděl v antice jasný ideál lidského života, splnění všech jeho tužeb v přehojné míře již zde na zemi. Řecký i latinský starověk byl mu dobou kladné radosti ze života, radostnou dobou jasu jako jižní nebe. A Nietzsche věřil, že člověk, vyvíjející se volně přirozenou silou ducha, byl by z antiky vyrostl v nadčlověka. Než rozběh k němu zarazil mu Ježíš Kristus. A z této nešťastné nauky germánského filosofa odkoukal si svůj směr Machar. Nelze se tedy divit, že v laskavé, ale i přísné nauce Kristově viděl trpký jed, jenž mu otrávil pohár antických rozkoší. Křesťanství svým odklonem od antického naturalismu k supranaturalismu znamená mu zápor života pozemského a obrácení všeho zřetele k životu posmrtnému. Víme, že jest to názor klamný. Jiným vzorem Macharovi byl Zolův Řím svým zahrocením proticírkevním. Ostrou kritiku na Macharův Řím napsal před válkou do „Lumíru“ univ. prof. dr. Josef Šusta. Letos vyšla ve sbírce jeho drobných článků, nadepsané „Z dob dávných i blízkých“. Šustovi je věčné město záhadou tak jako všem duchům od renaissance až do naší doby, filosofům i umělcům, snažícím se dobýt psychy Říma. Jsou však přece lidé, kteří Řím chápou. Šusta dělí tyto jeho návštěvníky ve dvě kategorie. První reprezentuje pensista neb profesor, jemuž se vybavují v paměti trosky gymnasiální vzdělanosti. Chodí přesně podle turistického průvodce a smutně si odříkávají „ibam forte via sacra“. Těm jest Řím městem antiky. Druhým typem jeho návštěvníků jsou lidé, kteří při vstupu do ulic města děsí se vzpomínkou na nudně povídačky o jezuitech, o klášterních orgiích atd. A neblahým spojením obou těchto typů je Šustovi právě Machar. Ráz knihy byl dán již předem jejím cílem proticírkevním, jemuž bylo nutno obětovat vše, i němý obdiv před římskými zkmennými ideje křesťanské. Veliký obdiv knihy chápe Šusta jako český zjev patologický, kterým resporně byl. — Machar snad se neodmlčel navždy. Ale něco podobného také snad již nenapíše.

Nobelovu cenu dostal nedávno polský spisovatel, Władysław Reymont, autor „Chlopů“. První Polák, kterému příkla štokholmská Akademie cenu Nobelovu, byl Henryk Sienkiewicz. Dílo Reymontovo bylo přeloženo nejprve do němčiny, pak do francouzštiny, angličtiny, ruštiny, srbštiny a nedávno i do švédštiny.

Katolická církev v číslicích. Podle statistiky ital. prof. Nik. Turchioho je všech katolíků 255 milionů. Podle ročenky „Annuaire pontifical“ na rok 1924 čítá katolická hierarchie: 1024 sídelní biskupy obřadu latinského, 87 síd. biskupů ritu východních, nepočítajíc v to apoštol. delegáty, vikáře a prefekty, kteří spravují obvody, kde nebylo dosud z nějaké příčiny zřízeno biskupství. Nejmnocnější duchovní řády jsou jesuité (18.304 členové), minorité (16.808), kapucini (9650), benediktini (1038). Kromě nich je veliký počet kongregací. U papežské stolice má své zástupce nyní 26 států, u nichž zase papež je zastoupen svými nuncií.

Počet katolíků ve Švýcarsku. Roku 1920 bylo v malém Švýcarsku 1,586-736 katolíků a 2,218-589

protestantů. Katolíci mají universitu ve Freiburgu, která je jednou z nejproslulejších středisk učenosti na světě.

Pronikání křesťanství do země Bassutů. Při návštěvě generálního guvernéra Jihoafrické Unie Earl of Alfhone v zemi Bassutů byla pronesena na jeho uvítání řeč katolického biskupa Ceneza a anglikánského Haynesa. Oba zdůrazňovali vzrůst křesťanství. V zemi Bassutů, kde pracují již po 62 let katoličtí misionáři, je (podle zprávy biskupa Ceneza): 22 katol. kněží, 14 řádových bratří a 106 sester, z nichž 46 je domorodých. Ostatních příslušníků, většinou domorodců je 50.000. (C. T.)

V Římě bylo 9. listopadu oslaveno 1600leté jubileum trvání lateránského kostela.

Objev jeskyně. Na severozápadním svahu Koutouče u Štramberka přišlo se při výzkumných pracích na velkou skalní jeskyni, dosud neznámou.

Nové vykopávky v Syrii. Prof. Hrozný, náš vynikající orientalista, podnikl letos vědeckou výpravu do Malé Asie. V listopadu zahájil vykopávky na troskách Tel Erfadu (Arpadu) u Halepu, které jsou prý zbytkem Arpadu, slavného kdysi sídla královského blíže Damašku, jež později zničil král Sancherib. Dosud byly odkryty obrovské hradby městské. V hlíně našli dělníci spoustu cenných předmětů, které potvrzují mínění o vysoké kultuře lidu, jenž tu sídlil před dávnými věky.

U Leptis Magna byly nalezeny velkolepé zbytky císařského paláce, vítězný oblouk Septima Severa, lázně téhož císaře, velké sochy, vzácné práce z mramoru a zajímavé nápisy. S hlediska archeologického bylo tu asi jedno z nejvýznamnějších středisek římského východu.

Ložiska nafty ve Gbelích. Před nedávnem byla provedena na státních naftových dolech ve Gbelích vrtna do hloubky 1105 m. Jejím účelem je výzkum spodních vrstev třetihorních, v nichž správa gbelských dolů pokouší se nalézt naftové ložisko, které by souviselo s bohatým naftovým ložiskem haličským. Dosud těží se olej ve Gbelích ve svrchních vrstvách třetihor, těžba se však stále zmenšuje a nelze ji zvýšiti žádnými technickými opatřeními. Proto odhodlala se správa závodu hledati olej ve velkých hloubkách. Vítá se již po 4 roky a dosavadní výsledky opravňují prý k naději, že značný náklad na pokusné vrtny vynaložený, nebude vydán nadarmo.

Cenný nález. Americká výprava přivezla před časem z Číny a Mongolska 25 vajíček předpotopního dinosaura. Poněvadž na další výpravy a výzkumy není peněz, nabízí Metropolitan museum ku prodeji některé z těchto vajíček. Ceny sice neudává, ale zrovna podotýká, že o nabídce, menší než 5 tisíc dolarů, se nebude uvažovati. Vajíčka jsou prý nejméně 10 milionů let stará — tak se dělá nálada bohatým Američanům, mecenášům, kteří by jich odkoupili několik a umožnili tak novou výzkumnou výpravu.

Nový vesmír. Na observatoři harvardské objevili nový svět, který se jeví jako bledá skvrna. Je to svět podobný našemu, ohraničenému mléčnou drahou. Světlo odtamtud potřebuje milion let, aby dospělo k naší zemi. Je tedy nový svět asi 6 kvintilionů km (kvintilion je číslo s ohonem 30 nul) daleko. Byl pozorován již před několika lety, ale teprve nyní fotografován 100palcovým dalekohledem na Mount Wilsonu. Takto bylo zjištěno, že běží o mrak hvězd, které leží daleko za hranicemi soustavy mléčné dráhy. Průměr mléčné

dráhy odhaduje se na 350.000 světelných let. Nový svět, který je nejzazším objektem, jež vůbec známe, je tedy od nás skoro 3krát dále, než je průměr našeho viditelného vesmíru.

Věk jednotlivých organismů. Chroust žije průměrně 6 týdnů, motýl 3 měsíce, blecha 2 měsíce, moucha 3 až 4 měs., mravenec, cvrček a včela po roku, zajíc 5 až 10 roků. Podobně ovce 12 roků, vlk 13 až 15, pes 15 až 25, hovězí dobytek 25 roků, kůň 25 až 30 roků, jelen 35 až 40, lev a medvěd po 50 rocích, slon, želva, štika a kapr 100 roků. Z ptáků: slavík, kanárek 15 až 20 roků, volavka 50 let, havran 80, papoušek 100 roků. Z květín: břečtan trvá 200 roků. Ze stromů: lípa 500 až 1000 roků, akát a dub 400, jedle 700 až 1200, palmy 3000 až 5000 roků. (Z „Květů Mládí“.)

Největší hodiny na světě jsou na střeše továrny na mýdla v Jersey v Severní Americe. Minutová rafi je dlouhá šest metrů a váží sama šest centů. Průměr ciferníku činí dvanáct metrů, takže velká rafi musí urazit denně skorem jeden kilometr. Kolečkový stroj ohromných hodin je umístěn v budově. Do nynějška měli největší hodiny na světě ve Filadelfii a jsou nyní nemálo roztrpčeni, že byli předstiženi. Hodiny ve Filadelfii jsou poloviční velikosti.

Besarabie. Napijatý poměr mezi Ruskem a Rumunskem pro otázku besarabskou vzbudil zájem politických kruhů evropských a celou novinářskou literaturu. Besarabií nazývá se území mezi Dněstrem a Prutem, čítající asi 45 tisíc km² a půl třetího milionu obyvatel, z nichž je něco méně než polovina Rumunů, a ostatek tvoří Rusové, nezbytní Židé, Bulhaři, Řekové, zbytky Tatarů, cikáni a Němci, kteří až sem se dostali. Již od nejstarších dob byla Besarabie dějištěm bojů a územím, kde zápasilo a zápasí několik vlivů. V době předválečné patřila Rusku. Teprve v nejnovější době zmocnili se území Rumuni, využívše tamních zmatků za ruské revoluce. Osvědčili se již dříve jako živel velmi výbojný. Význam Besarabie po stránce národohospodářské je značný. Úrodná půda poskytuje hojně nejrůznějších plodin na vývoz, podporujíc tím i obchod. Rozsáhlé pastviny podmiňují chov dobytka a na břehu mořském a u řek kvete rybolov. Národnostními a náboženskými poměry podobá se Besarabie Podkarpatské Rusi. Tyto poměry nejsou ve své pestrosti nikterak klidné a nepřispívají ovšem po žádné stránce ku zlepšení kulturních poměrů. Číslice analfabetů je hrozná — 85%! Čísti a psátí umějí kromě Židů a Němců jen asi 4% domácího obyvatelstva. Hlavním městem Besarabie jest Kišiněv, rumunsky Kišlanon, rozkládající se na zvlněném břehu Byku, přítoku Dněstru, a dělicí se na starší město dolní a horní, novějšího původu. Čítá asi 100 tisíc obyvatel z polovice rumunské národnosti a z 80% pravoslavného náboženství. Čtvrtinu tvoří Židé jako živel obchodní. Obchod soustřeďuje se na hospodářské produkty. Kišiněv jest sídlem zem. sněmu, t. zv. „Sfatul Tsarei“, který jest loutkou rumunské vlády.

Estonská vláda chce vydobýt z mořského dna ruský křižák „Slavu“, který se potopil r. 1915, když Němci hájili finské zátoky. Křižák bude po restauraci přidělen estonskému loďstvu.

Berlín je nyní největším katolickým městem v Německu, máje téměř půl milionu katolíků. Pózoruhodný je tento vzrůst i v procentech všeho obyvatelstva: r. 1900 — 3.7%, dnes 12%.

Mandžurská dráha. Pokračováním sibiřské dráhy na čínské půdě je dráha z Čity do Vladivostoku a Dairenu. Ubírajíc se přímým směrem k moři, zkrátila značně původně projektovanou trať do Vladivostoku po ruském území podél Amuru a Ussuri. Vystavěna rusko-asijskou společností v letech 1898—1902 (2305 verst dlouhá) se svolením vlád, otevřela úrodné roviny řídce obydleného Mandžurska civilisaci, podněcujíc kolonizaci, vytvářejíc nová města (Charbin) i zavedením řádné správy přilehlého území (měla i své vojsko). Po shroucení Ruska byla společnost nucena uznati čínskou výsost. V poslední době však Rusko nabývá znovu i v těchto končinách většího vlivu, jak dokazuje úmluva ruské a mandžurské vlády z r. 1921.

Školství v Číně. Třebaže je v Číně přes dva miliony katolíků, nejsou jejich školy tak hojně navštěvovány jako školy protestantské (všech protestantů se zde čítá sotva 400.000). Příčiny jsou různé; nezáležejí však snad v nižší vědecké úrovni škol naší církve, jako spíše v ohromné finanční síle misí protestantských, které ve spoustě svých škol propagují anglický jazyk a kulturu. Právě pro tuto větší rozšířenost angličtiny na dalším východě také posílají Číňané raději své děti do těchto škol, než do katolických, které trpí nedostatkem učitelských sil anglicky mluvících. Do těchto škol chodí na 150.000 dětí, kdežto do protestantských (většinou amerických) asi 214.000 a do státních a jiných škol 5.345.000 dětí. Protestantská Amerika věnovala dosud na své školství v Asii víc než 100 milionů dolarů.

Největší světový tunel byl dostavěn pod řekou Hudson. Spojuje New York s New Jersey. Denně může jím projeti asi 45 tisíc vozů.

Člověk předstihl v běhu koně. V Anglii zvítězil v závodním běhu nad koněm 59letý M. Hort. Denně běželi Hort i kůň s M. Nightingellem plných 10 hodin. Pátého dne urazil člověk ještě 98 km, kůň však už jen 85. Šestého, posledního dne bylo zvíře úplně vyčerpáno. Celkem uběhl Hort za šest dní 566 km, kdežto kůň s jezdcem pouze 543. Odměnu 300 funtů šterlinků dostal člověk.

Zkoušky na školách v Oxfordě. V červenci, kdy se končí v Anglii školní rok, podrobilo se zkouškám 9469 starších studentů a 3699 mladších. Z katolických škol získali studenti v oddělení starších: první čestné ceny (Honours First Class. I.) 9, II. 15, celkem 24. Druhé čestné ceny celkem 53, a třetí 55. V oddělení mladších studentů získalo první cenu 57, druhou 118, třetí 395. Byli pak veřejně oznámeni na zvláštních čestných listinách. Podobné přísné zkoušky konaly se na všech vyšších školách, zvláště v Manchesteru, Liverpoolu, Leedsu, Sheffieldu, Birminghamu a jinde.

Neobyklý lektorát. Ministerstvo vyučování jmenovalo v červenci 1924 prof. dra Alberta Störa lektorem jazyka „Ido“ na německé technice v Praze se 2 hodinami a cvičeními týdně. B. R.

Kongregace Sancta Maria Anglických Panen je největší výchovavací kongregací celého světa. Tak na př. má malé Bavorsko 96 domů, v starém Rakousku bylo 14 domů. Na Slovensku zůstal jen jeden starý, proslulý ústav v Prešově. Řeholnice maďarské odešly do Uher a v Prešově zůstaly jen sestry Češky a Slovenky. Je tu velká obecná a měšťanská škola a opatrovna, kde se vyučuje přes 700 dětí, dále oblíbený pensionát, kterému rodiče svěřují s důvěrou svoje děti. Ústav vě-

nuje neobyčejnou péči výchově mládeže, nyní tak ohrožené.

Obrovská národní pouť irských katolíků do Lurd. Počátkem října letošního roku korala se obrovská pouť irských katolíků do Lurd. Účastníků bylo 4300 a dělili se na několik částí. S poutníky jel arcibiskup z Castelu, 2 biskupové, mnoho kněží a řeholníků. Šest zvláštních vlaků svázelo poutníky do Dublína. Velký počet poutníků byli nemocní, o jejichž zaopatření se starali „rytíři Kolumbovi“ („Knights of Columbas“) a jiné organizace. Byl to skutečně akt nejvyšší úcty a lásky k Panně Marii, „Our Lady“, jak Pannu Marii Angličané a Irčané nazývají.

Jos. Hronek: Kněz v českém národ. obrození. Populárně vzdělávací knihovna, sv. 2. Nákladem Českoslov. akc. tiskárny, Praha 1924. Knížečka není vědeckým zpracováním materiálu a také jí nechce být. Autor vzal si za úkol ukázati prostince správnost výroku Havlíčkova, který si vzal za moto: „Známa věc jest, že naše duchovenstvo katolické bylo vždycky nejhlavnější silou českého vlastenectví, ba může se zrovna říci bez pochybnosti, že vlastně duchovenstvo katolické bylo počátkem a zakladatelem celého našeho vlastenectví.“ Hronek zpracoval až příliš stručně obsáhlý materiál a to formou populární. Dobře charakterisuje úpadek vzdělanosti českého národa v XVIII. století, probírá josefinismus, začátky našeho novodobého písemnictví, v jehož čele stojí vlastenecké kněžstvo, počátky novočeského básnictví, prósy, pojednává kratince o kněžích, kteří psali básně pod vlivem lidové písně a o práci vlasteneckých kněží na Moravě. Pohled do historie buditelských snah duchovních končí autor krátkým závěrem. Z moderní literatury katolické autor mnoho nečerpá. Látky své nevyčerpal úplně, a bylo by ku prospěchu knihy, kdyby byl prodloužil některé části, na př. kapitola o působení kněžstva na Moravě je suchým výčtem dat. Samé dílo Sušilovo zasluhovalo by i v malé knížce aspoň jednu stranu, kdežto Hronek věnoval jednu stranu celému působení moravských kněží. Karas.

Prof. Fr. Spirago: „Co soudí mnozí o Antikristu“. Česky upravil Jos. Syrový. Tiskem a nákladem Československé akciové tiskárny v Praze 1924; 41 stran. — Autor podjal se v tomto spisku úkolu uspořádati systematicky veškerá učení a názory o Antikristu. Upozorňuje zejména na příslušná místa Písma sv. (Zjevení sv. Jana, listy sv. apoštolů, proroci Daniel a Ezechiel atd.), která arcíř pro křesťana jsou jediné závazná, předkládá rozsáhlý materiál středo- a novověké literatury (zvl. sv. Hildegarda, sv. Augustin, sv. Řehoř Veliký, Bartol. Holzhauser, sv. Otcové atd.). Spisku se snad nedostává subjektivního kritického pojetí spisovatelova. Ale i tak snad poslouží čtenáři jako cenná pomůcka pro kulturní historii.

Čínská zeď má být stržena a získaného materiálu použito k účelům stavebním. Jak známo, je čínská zeď největší zdí, jaká kdy byla vůbec vystavěna. Se všemi záhyby měří 3509 km délky; na úpatí je široká 8 m. Její výška kolísá mezi 5 až 10 metry. Mimo to jest opatřena neméně než 20.000 strážními věžemi. Kameny, jichž bylo použito ke stavbě tohoto díla, aby vystačily, aby obepaly celou zemi podél rovníku (tedy v délce 40.000 km)

zdí 3 m vysokou a 1 m širokou. Nejzajímavějším na tomto obrovském díle jest, že bylo vybudováno — za 15 roků.

Vánoční hry. Bývá zvykem ve venkovských městech hrát na vánoční svátky nějakou hru, která svým obsahem připomíná veliký akt zrození Kristova. Takové hry jsou na našem venkově velmi zakořeněné, asi tak jako na dušičky „Mlynář a jeho dítě“, a proto se domnívám, že přijdu vhod našim S. S. S. ukázkou alespoň jedné hry. Jsem velmi na rozpacích, co vybrati, neboť niveau všech takových vánočních kusů je valně pod průměrem. Sehnal jsem skoro všechny, které znám z loňského katalogu „Jesličkové výstavy“, a věřte mi, že jsem odkládal jednu za druhou, až jsem se musel znova vrátiti a ze špatných vzíti méně špatné. Prosím tedy, aby nikdo nebral na výběr přísné měřítko, neboť nemáme skutečně cenných her vánočních. Vánoční hra, aby neztrácela kouzla celkového názoru doby, neobejde se bez dvou elementů, a těmi jsou děti, zpěv a hudba. Dítěm patří vánoce, proto se v nich musí děti aktivně účastniti; radost dětí pak projevuje se nejlépe zpěvem. Proto též většina vánočních her jsou zpěvohry, a mohu ze zkušenosti potvrditi, že i nejlépe působí. Tolik úvodem.

Čarovná noc. Zpěvohra o 3 aktech a 2 proměnách. Osoby hry: Starý pastýř, jeho syn s 10 dětmi, král Herodes, velekněz, Salome, lichvář, stařec. Děti a lid. Anděl. Svatá Rodina. Sv. tři králové. Vybírám ji proto, že se v ní mohou uplatniti již dobří ochotníci, jako většina našich členů SSS. Hra má 2 scény krajínové a scénu v paláci Heroda. Je dějově velmi pestrá. Má jednak onen známý motiv vánoční: zjevení se andělů pastýřům a narození Kristovo, a jednak osobní tragedie chudého pastýře a krále Heroda s jeho sestrou Salome. Místy je psána verš, ovšem trochu chabými, ale lze je poslouchati. Zpěvy sborové, tam vložené, jsou lehké k nacvičení a jsou melodické. Mají dobře vystižený typický ráz koled a pastorelův písní. — Nákladem u Kotrby, Praha II., Pštrossova ul. Ucházející hry jsou též: Vohorský A.: Za hvězdou Spasitele, Vlast 1922. — E. Krásnohorská: Král králů, Ústřední nakl. učitelské. — V. Plumovská: Sen vánoční 1918. Družstvo Máj.

B. Bečvářová: Na panství knížecím. Sa contrée, ma contrée . . . Vydalo knihkupectví V. Kotrby v Praze. Str. 103, cena 7.50 Kč. — Autorka kreslí rozmanité postavy z lidu, jejich svět zevnější i duševní. Z několika prostých kapitol, věnohorská: Král králů, Ústřední nakl. učitelské. — „Trpělivý Job“, v němž poznává čtenář životní moudrost ubohého starce, který i po ztrátě zraku je přesvědčen, že jsou na světě lidé mnohem nešťastnější. On ještě aspoň slyší lanodné zvuky kostelní písně a hru varhan. Než i tato útěcha je mu vzata. Ale trpělivý Job věří, že pomine jeho tma a ticho, že uvidí Pána a uslyší jeho hlas. Méně působivé jsou jiné kresby, jako typ oddaného lokaje, věrného až do hrobu. Protivou obětavého kněze, který se ujímá poddaného lidu, je zrádce Mihula. Dostí živá je figurka báby-kořenářky z jihočeských blat. Zvláštní sloh, úsečné věty kratičkých novel podávají, když ne mistrně, tedy aspoň pravdivě a výrazně obraz přírody a v ní jednotlivé postavy a jejich životní názor a moudrost. Doufáme, že se mladá spisovatelka propracuje a podá v budoucnosti ještě lepší perokresby.

Majitel, vy_aveatel a nakladatel: „Ústředí katolického studentstva československého.“ — Odpovědný redaktor: PhC. František Karas. Tiskne: Československá akciová tiskárna v Praze II., Spálená 15.

? ?

H Á D A N K Y

? ?

VEDE B. R.

Rozluštění hádanek z 3. čísla: Čtvercovka: orel, ryba, eben, lano. — Roháček: Dunaj, únor, nos, ar, j. — Královská procházka: Ať si jak chce moře zmitá člunek mého života, ať ho stíhá bouře litá, živlů vztek a mrákota, směle Bohem uloženou podnikaje výpravu, spěchám duší nezhroženou k blaženému přístavu. F. L. Č. — Doplnovačka s tajenkou: sojka, Praha, Karel (nebo Marie), olovo, sumec, Dněpr (nebo Oněga), kořen. Jaroměř. — Číselka: Havel, lev, kolek, háv, vlak, Volha, kov, Vok, vlk, havelok. — Žertovné hádanky početní: 1. XLIV. 2. Je-li prvé číslo celé, druhé desetinné o nejvýše jednom celém místě. (Žertovná hádanka nevyžaduje přesné odpovědi, jež jest složitější: Pěticiferné číslo musí býti desetinné a stejně jako dvojciferné může míti 1 nebo 2 celá místa. Má-li 5 cif. číslo 1 celé místo, musí býti aspoň o 0'0001 menší než 2 cif.; má-li 2 celá místa, o 0'001. Tedy musí býti splněny současně tyto podmínky; a) 5 cif. číslo nesmí míti více celých míst než 2 cif. Má-li jich méně, jsou všechny jeho číslice libovolné. Má-li jich stejně, pak b) prvá číslice 5 cif. čísla má nejvýše tolik jednotek jako prvá číslice 2 cif.; je-li však druhá číslice 2 cif. č. 0, musí býti aspoň o 1 nižší. c) Druhá číslice 5 cif. č. je vždy aspoň o 1 menší než táž č. 2 cif. čísla, jen je-li tato 0, jest ona libovolná. d) Poslední 3 číslice 5 cif. č. jsou libovolné. Na př. 20,19'999. Při římských číslicích se hodí za druhé číslo každé, psané 5 znaky; na př. XVIII, XXIII, XXVII, XXXII. Prvým může býti pro všechna právě uvedená na př. XL, CX.) — 3. Buď: Nejedl jeden ani druhý; $2 \times 0 = 0$; neb: Jeden snědl 1, 2 neb 3 jablka, druhý mu vzal 2, 4 nebo 6 jablek a snědl je, ze svých však nejedl. — Rozšiřovačky: 1. k, kos, kosa, kosatec. 2. že, Mže, Emže, Temže. — Rodovka: slepec, slepice. — Rebusy: 1. svícen, 2. koláče. — Výpustka: lednice, polednice. — Doplnovačka s tajenkou: Lipník, Turnov, Hradec, Unhošť, Blatno, Čáslav, Beroun, Bydžov, Žacléř, Třeboň (nebo Třebíč), Říčany, Přerov, Duchcov. Praha, srdce Čech. — Zvláštní věta: Si six scies scient (francouzsky) = Řeže-li šest pil. — Výpustka: dýmka, dýka. — Koníček: Výše ten prapor červenobílý hrdě ať k nebesům vlá, v pažích ať nové procitnou síly, k činům se vypne pravice mdlá; znovu se vzpruží kročej náš vratký, naděje skvělá rozjiskří hled, za čest a právo, za drahé statky vesele vpřed. Sv. Čech.

Redakční: B mol, O. Č., J. Michálek, F. Hasilík a j.: Příště.

Bezvadného rozluštění nepodal nikdo; nejvíce se mu přiblížili: J. Holík (Kroměříž), M. Janča (Kroměříž) a O. Čech (Louny). Vylosování: M. J. a O. Č. Odměny jim budou zaslány. — Reklamujte je v případě neobdržení. — Rozluštění ze 4-5. čísla se přijímají do 10. ledna.

Hádanka.

A. Dvořák.

Dvouslabičné slovo jsem, pozoruj mě s důvtípem. První kachna vyslovuje, druhou kůň se zastavuje; celek voda uhošťuje.

Přesmyčky.

1. Krasocit ne?
2. Tichá práce.
3. Marek Šnajdr.

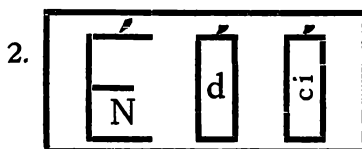
Rozšiřovačka.

M. Kebrdle.

ostrov
řeka
pták

Rebusy.

O. Štourač.

Dělenky.

M. Kebrdle.

1. Prvá milá bývá dětem,
druhou co část obličej znáš,
třetí hádankářským hýbe světem;
celek známé malé zvíře,
bývá často skryto v dřevě.
2. Aby utišil v české škole hluk
často učitel první volá;
jindy zas v německé jakýsi kluk
druhou k utišení dodá.
Celek zase tvor je hbitý,
ve vodě hladce pluje;
jej labužník, třebaš sytý,
tuze, tuze miluje.

Záměnka.

O. Štourač.

S „l“ mnoho dobrého skýtá,
s „d“ smutek člověku chystá.

Roháček.

M. Kebrdle.

A	A	a	a	č	strom
e	e	s	š		malíř
š	l	s			?
n	n				město
j					hláska

Hádanka.

B mol.

Včelař zná to jistě dobře,
zeptej se ho jen.
Náměstka pak v třetím pádě,
vždyť to není sen.
Čekám celek ve přesmyčce
téměř každý den.

Rebus s přesmyčkou.

B mol.

K K K

Nelze za výsledek míti,
co nejdříve dostaneš.
Řekneš-li: „Na nebi svítí“,
nic se za to nezklaheš.

Číselka.

O. Štourač.

12342 matčina k dětem
jest trvalejší než 34212

Výpustka.

M. Kebrdle.

Část hlavy tak nazýváme,
nikdo bez ní není;
bez písmenky nade zlato
někdy prý se cení.

Doplňovačka s tajenkou.

O. Štourač.

+	mužské jméno
+	tekutina
+	na nebi pluje
+	řeka
+	zvíře
+	?

Křížovka.

M. Kebrdle.

		o			souhláska
	o	o	o		čtvernožec
s	s	s	s	s	ryba
	l	l	l		čtvernožec
		b			souhláska

Doporučujeme tyto publikace našemu studentstvu:

„Organisační příručka“, podávající historii hnutí,
programové zásady i pokyny
pro vedení našich sdružení. Cena 1 Kč i s poštovným.

„Kniha o životě“, hluboké myšlenky o smyslu a účelu života
od nejlepšího jihoslovanského myslitele,
univ. profesora Aleše Ušeničnika. Cena Kč 6:50 (s portem).

„Mistr Jan Hus“, veliké historické dílo zesnulého univ. prof.
Sedláka o osobě Husově. Cena 12 Kč s pošt.

„Věda a víra“, přednáška ndp. arcib. Kordače. Cena 10 hal.
(na poštovné.)

„S. S. S.“, památník prvního poválečného sjezdu našeho studentstva.
Cena 1 Kč s poštovným.

„Časová hesla“, 2 Kč s pošt.

Objednávky obratem vyřídí

Ústředí katol. stud. čsl.

v Praze II., Voršílská 1.

JITRO

OBSAH

Ferd. K. Rones: Nové generaci. — Al. Keltnerová: Bouře. — K. Šrom: Za Ladislavem Fahounem. — Frant. Karas: Biskup — učenec šedesátníkem. — Jos. Krásný: Co zpívá řeka. — Josef Vraštil T. J.: Vseslovanský památník českého studenta z let čtyřicátých. — Ad. Fr. Slavec: Znělka. — Ant. Černý: Vzpomínky z Provence. (Pokr.) — Ad. Fr. Slavec: Růže v jeseni. — Xelov: Pravděpodobnost a láska. — Prof. K. Fadrus: Na ulici. — Jos. Krásný: Světla. — Poušť. — J. Reindl: Největší maják světa. — B. Č.: Odřená pata. (Dokonč.) — Orlík: Zenřela matička. — A. Z. Mírský: Modré oči, proč pláčete? — Rozhledy: Organ. a povšechný.

ROČNÍK
VI.

ČÍSLO
6.

V PRAZE V ÚNORU 1925.

J I T R O

vychází počátkem každého měsíce kromě hlavních prázdnin. — Redakce a administrace: Praha II., Voršilská 1. — Telefon 8940/IV. — Předplatné na půl roku 4 Kč pro studenty, 8 Kč pro nestudenty.

Z redakce: Poněvadž se ukázal velký zájem o zábavné povídky, vyhovujeme čtenářstvu a rozšiřujeme i v tomto čísle zábavnou část. Příští číslo vyjde 1. března.

Výsledek ankety. Prací z oboru žákovských pokusů chemických a fyzikálních došlo poměrně málo. I. cena nebyla udělena nikomu, II. Jos. Reindlovi a III. J. Bromovi.

Redakce nepřijala: J. H.: Venovanie. Noc... Šumot lesa. Básne osobitě neuvěřujeme. Druhé dvě básne mají tú samu, ale dobrú myšlienku, lenže nemáte bohatosti výrazov a rytmus je často porušený. — J. C. Oravčan: V črte vašej nie jest na konci myšlienka dobre rozvinutá. Ináč pokus nevyhovuje obsahove nášmu časopisu. — K. Š. Velehrad: Došlo pozdĕ. Referát je jinak dosti suchý; podává jen výčet dat. — J. C. Oravčan: Uvěřujeme len „Sen“. Ostatné básne sa nehodia. — M. Jevjak: Tentokrát sú vaše básne slabé. Snáď pozdej. — L. Kolek: Príliš rozvláčny úvod a divné prechody. Hned hlas varhan a údery zvonu, hned plačlivé tóny houslí o sylvestrovském večeru. — Petite Charlotte: Udejte vždy laskavě přesnou adresu! Tentokrát ji dodatečně pošlete, abych Vám podal bližší kritiku, jak jste si přála. — Justina B. T. a St. Zb.: Potřebujeme původní věci, nikoliv překlady. Podotýkám skromně, že „Jitro“ není škola. — J. Keš: Bohužel, nemůžeme uveřejnit nic. Vaše básničky trpí naivností, nedokonalým rýmem a prósa je školská. Přesto snažte se a pište dále. — J. Krásný: Z Vašich příspěvků uveřejníme „Co zpívá řeka“ a „Světla“. Ostatní slabé, příliš bombastické. — Elvo: Nehodí se nám. — J. Daněk: Prosím, abyste sestoupil s takové „ohromné“ výše a psal něco víc, než „skvostné“ fráze. Píšete-li o večeru, proč tomu říkáte „Žal“? Vaše básně nesledují ani základní myšlenky. — Ad. Fr. Slavec: Z básní snad něco uveřejníme. Vzpomínku na Janáčka jistě. Píšte jen po jedné straně papíru. — Soňa Znojemska: Nepřijímáme. Slabé. — Vinitius: Moc dlouhé a nepraktické. Čtenáři by usnuli. — K. J. Olomouc: Promiňte, ale nejste Píša. Váš modernismus je primitivní a nejasný. Sledujte jen slova. — T. T. A.: Ujasněte si co povídáte! Jak na Vás působí toto:

„Na listí spadáném umrzlo bláto.
Chodili lidé a chodili dlouho —
zmrzlé a zatvrdlé šlapali bláto.
Zbyla z něj kaše.“

To jsou přece nemožnosti, a ne poesie. — Upozorňuji důrazně, že práce školní, které pochválil pan profesor, my nepotřebujeme.

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V ÚNORU 1925.

ČÍSLO 6.

Ferd. K. Roves:

Nové generaci!

Touha po silném životě svedla nás k sobě. Vás mladé po válce, nás starší už před válkou. V neklidu rostli jsme sterými vnějšími strastmi vzdálení vlastního nitra. S bolestnou výčitkou po krátkých výhledech v dálky, vraceli jsme všechno přijaté, falešné, cizí... Četli jsme s užitkem lidské stránky světové epopeje železa a krve. Hlásaly návrat k duši!

Nový život stál před námi. K boji nás vyzvali ti, jimž jsme přinesli mír. Naše zdecimované řady stěží odrážejí nepřátelské střely. Čekáme na vás, bratři!

Připravte se! Začněte u sebe, jak jinde začali mladí — nespokojení s povrchností, všedností a nepravdou dneška. Věděli, že co dědili po generacích, bylo též zanedbávání duše. „Měli jsme vznešený program, odznaky a lesklá hesla a nebyli jsme lepší.“ Toto doznání pálilo všechny, jak prosté a pravé mládí pálí vědomí odhalené přetvářky. Praskaly ledy lhostejnosti, tříštěné probuzenou vůlí. Odhodili, co jim neslušelo, aby se stali služebníky Pravdy.

Mravně silným duším, charakterům ze žuly je vítězství snadné. Vždyť nám slouží pokroky pravé vědy, vzácná díla všeho umění i život velkých lidí. A v zděděné katolické tradici jsou pevné základy pro veliké dílo restaurační; vždyť „nikdo nemůže položit základ jiný mimo ten, který je položen, a tím je Ježíš Kristus“ (Korint 3, 11). Rosteme pro vzkříšenou a obohacenou národní katolickou kulturu budoucnosti. Na nás padá drtivá tíha odpovědnosti, nebudeme-li náležitě připraveni.

Netažme se, co dá nám naše hnutí, nýbrž ptej se každý, co my pro ně vykonáme! Na nás je, abychom hnuli všemi prostředky k výchově člověka-křesťana, muže živé a silné víry, živené svátostmi, zdrojem nadpřirozených milostí.

Dnešní doba volá vás od her a zábavy k usilovné práci, jejímž ovocem bude horoucí, energická, organisovaná činnost pro vítězství zásad Kristových a svaté církve ve svobodné vlasti.

Chceme plnit i své slovanské poslání přispěti k uskutečnění veliké katolické myšlenky, pro kterou ze sebe vychovává apoštoly.

Do hloubky tedy, do hloubky, bratři!

Al. Keltnerová:

Bouře.

Já se nelekám bouře! Já se nelekám blesku!
Není proč se bát!
Bouře mne ohluší, ve svém mne obmyje lesku
a nedá mi dlouho spát.
Deštěm mi obmyje paže, květy zrosí,
v duši co vykvetlo pár — — —
Bouří se nelekám, jež nový život nosí,
jsou života dar.
Rozjasní světla, bolesti neplodí,
bouře je čistým dechem z hor!
Posiluje lásku, nenávisť zrodí,
do srdce zasadí vzdor!
Jen ať se valí — ať se vzteká,
bouře, jež v srdci mi zasykla,
mne nepoděsí — mne nepoleká —
já bouřím jsem uvykla!

K. Šrom:

Za Ladislavem Fahounem.

13. ledna bylo tomu rok, co v sanatoriu na Pleši tiše dotrpěl JUC. Ladislav Fahoun — teprve dvacetiletý. Čtenáři se snad ještě pamatují na článek, který mu byl v „Jitře“ věnován. Ocenění hudební činnosti Fahounovy v něm chybělo a bylo poukázáno na pozdější článek z povolanějšího pera. Případl-li tento úkol mně, neznamená to ještě, že bych byl oním „povolaným“, nýbrž jen tolik, že jako přítel zesnulého měl jsem příležitost sledovati jeho hudební vývoj bezprostředně, z blízka a že jsem poznal jeho hudební názory, snahy a plány z častých rozhovorů. Jsem si vědom, že jeho talent by si zasloužil i talentovanějšího pera na kritické ocenění než je moje a omlouvám předem nedostatky svého pokusu, jenž je ostatně první a snad poslední v tomto oboru. Snažil jsem se býti objektivním a měl jsem na zřeteli, že stať je psána pro čtenáře, rázně vzdělané v oboru hudby a má tudíž býti i čtenáři méně informovanému srozumitelnou. Tolik úvodem.

* * *

Lála — nikdy jsem totiž Fahouna neslyšel jinak jmenovati než „Lála“ — byl mnohostranný talent. Neupřel mu ho nikdo, kdo slyšel jen jedinou jeho skladbu, zná jedinou jeho báseň, slyšel ho jen jednou hrát na klavír, poznal jeho astronomické vědomosti, ví, že měl první státnici a rigorosum na právech s vyznamenáním. Možno-li o někom ve dvaceti letech mluvit jako o skladateli, básníku, pianistovi, jenž ještě k tomu jeví živý zájem o astronomii a studuje s výborným prospěchům práva, je to jistě zjev nevšední, vynikající. Bylo by jistě zajímavé, jak by se tyto různorodé složky jeho schopností byly vyvinuly. Dnes možno říci jen tolik, že hudba by jistě u něho převládla, soudě jednak z toho, že v ní dospěl nejdále a pak — jeho velkým cílem, za kterým šel při své měkké povaze s obdivuhodnou energií, byla — opera, kde i jeho básnický talent mohl se uplatnit při tvorbě libreta. Ostatně se kolikrát přede mnou vyslovil o umělecké svrchovanosti hudby, tohoto velkého, hlubokého umění, jehož abstraktnost, působící přímo na duši ho uchvacovala.

S hudbou seznámil se Lála hned jako dítě. Jeho otec, profesor matematiky, nadšený hudebník — diletant, hrával anglický roh v ochotnickém „Orkestrálním sdružení“ (tehdy pod Ostrčilem) a malý Lála chodil s ním do zkoušek. Otcovo přání „jen aby to dítě mělo muzikální uši“ se vyplnilo, ovšem v netušeném rozsahu. Zaujal ho klavír, s kterým si nejprve hrál, aby jej nakonec ovládl rukou mistra, na něm

vyfukal své první pokusy. Ukazoval mi jednou ty několikaaktové nápady, které — jak se přiznal — bylo mu tehdy těžší napsat, než „stvořit“. Probuzený talent nutí Lálu k dalším pracím, jež byly ustavičným stoupáním. Jedno je typické: Fahoun se svou neoblomnou tendencí stále dál, kupředu a výš nepřecenil nikdy svých schopností. Důkaz: po menších klavírních skladbách přišly 3 dětské „oper“ pro loutkové divadlo na vlastní pohádková libreta pro dětské hlasy s klavírním doprovodem. Nacvičil je s dětmi, zahrál je dětem a rovný mezi rovnými slavil první úspěch. Nabyv tak cenných zkušeností, přichází s dalšími již zcela vyrovnanými a vyspělými komposicemi pro klavír a melodramy, jež si zejména oblíbil, takže jeho největší a — bohužel — životní dílo je scenické melodrama „Torquemada“ (Text Menčla-Orlického.)

Lála stojí zde již jako hotový umělec. Jednoduchými prostředky (klavír, místy housle, cello a harmonium) docíluje mohutného účinku. Hlavní předností díla je mistrovská práce motivická. Hudba k celovečernímu dramatu výstižně ilustruje děj a sice pouze třemi hlavními tématy různorodých složek, jejichž střetnutí tvoří konflikt: křesťanství, židovství, láska. S těmito třemi motivy pracuje obdivuhodně v nesčetných variacích a odvozuje z nich vtipně všechny podřadnější situační motivky. Dílo formálně šťastně ucelené působí silně dramaticky, dokazujíc tím opět Lálovu inklinaci k opeře. Ale ani lyrika nepřišla v tomto díle zkrátka. Po rušných vypjatých scénách tu zvolna, tu prudce gradovaných nastupují místa úžasné lyrické šíře a báječné melodické krásy. Melodrama mělo premiéru v Praze (14. I. 1921. v Malostranské besedě) a po příznivé kritice v „Času“ provedeno dvakrát ochotníky turnovskými. Znamenala-li Praha úspěch, byl Turnov triumfem.

Dalším Lálovým plánem byla — jak mi svěřil — komorní opera (s malým orchestrem), jejímž textovým podkladem mělo být vlastní zpracování Sofokleovy „Antigony“ pod titulem „Kouzlo smrti“. Cesta od dětských oper přes „Torquemadu“ a komorní operu k jeho životní metě — opeře je jasná: komorní opera měla být posledním stupněm před cílem, ale ani tohoto stupně nebylo mu popřáno dostoupit, po Torquemadě přišlo již jen několik drobnějších prací. „Kouzla smrti“ tedy nesložil — ale okusil, tak předčasně okusil. —

Před charakteristikou Fahouna-skladatele budiž ještě předesláno: Lála byl — ač v jeho věku lze zřídka o tom mluvit — geniús. Přes to, že nebyl a nemohl ani být zralým umělcem vlastního stylu hledí genialita z každé jeho noty. Na jeho tvorbu nutno hledět jako na hledání správné cesty, snášení kamene k mohutnému pomníku a uvážíme-li jeho stálý vzestup od díla k dílu a porovnáme-li Lálovy začátky se začátky světových mistrů, nutno bez nadsázky říci, že jeho ztráty vůbec nelze oželeť. — Nejpodstatnější složkou Lálovy hudební tvorby je cit, který u něho prýštil z velké lásky a soucítu člověka k člověku a dodával jeho skladbám výraznost, náladovost a osobitý ráz, vylučující jakékoliv epigonství. Tvořil lehce, jeho invence byla bohatá, hýřil melodiemi a harmonickými nápady; polyfonie je nenásilná. Ve své obdivuhodné paměti nosil celé stránky a kratší skladby vpisoval pak do linek téměř jedním tahem. Řekl jsem již několikrát, že jeho ideálem byla opera. Této formy, pro modernistu nejproblematictější, nadšeně hájil proti různým námitkám dnešní doby. Nelze si to vykládati snad jako odpor k moderně, nýbrž tak, že Fahounovi byl dramatický cit přímo vrozen a volal tudíž po nejdramatictější formě — opeře. Fahoun se hlásil k modernistům, ačkoliv jim vytýkal jistou strojenost a neupřímnost, které chtěl odpomoci návratem k melodiím, ovšem nové moderní melodiím. Neviděl modernu v popření a zvrácení všeho, co se v hudbě až dosud vykonalo, zdůrazňoval, že s tím nutno počítati a na vytvořených základech stavět dál. Ke klasikům měl jen pokorný obdiv, který dokumentuje nejvíc jeho genialitu, neboť — jak sám jednou řekl — kdo se neumí obdivovati velkému, sám nic velkého nevytvoří.

* * *

Rok tomu co odešel, při svých neobyčejných schopnostech tak skromný, dobrý a povahou milý. Hudba ztratila ho vlastně již dříve, hned vypuknutím jeho choroby na jaře 1923. Stýskalo se mu; v sanatoriu byl rád, když slyšel fukat na rozladěný klavír, zatím co jeho krásný nástroj čekal na svého pána. Od posledního zvuku, který na něm vyloudil Lála, nikdo se ho nedotkl. Stojí tiše a smutně v rohu Lálova pokoje a vzpomíná — —

Biskup — učenec šedesátníkem.

Před několika dny oslavil své šedesátiny apoštolský kněz, zanícený vlastenec a věhlasný učenec, světící biskup dr. Antonín Podlaha.

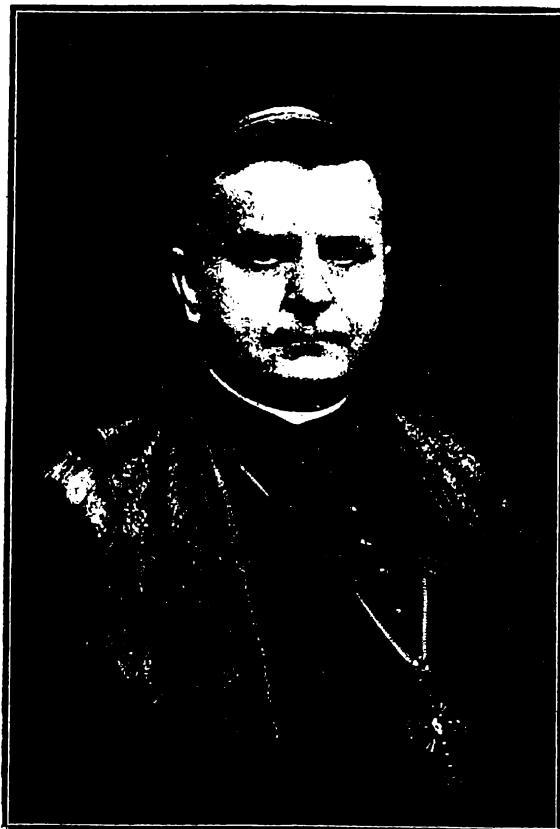
Požehnanou práci kněze Podlahy dovede oceniti každý, kdo s ním promluvil jen několik slov. Obětavá láska a skromnost charakterisují nejlépe pilného pracovníka na roli svatováclavské. A význam Podlahy-učence pochopí, kdo přečte jeho několik hlavních děl. Počet spisů, studií a kratších článků Podlahových, které jsou roztroušeny po časopisech, budí skutečně obdiv, uvážíme-li, že za jeho vedení vychází „Český slovník bohovědný“, že učenec působí jako vzdělavatel a podporovatel, jako ředitel „Dědictví sv. Jana Nep.“, člen zemské školní rady, ředitel arcibiskup. a kapitulní knihovny jakož i archivu atd.

Pro vzdělanou veřejnost má biskup Podlaha velký význam jako historik umění. O jeho lásce k dějinám a dějinným památkám svědčí „Soupisy památek historických a uměleckých“ různých okresů; Sedláků je „Soupis rukopisů knihovny metropolitní kapitoly pražské“, který pořídil s Ad. Paterou, „Dějiny arcidiecése pražské od konce stol. XVII. do poč. stol. XIX.“, Hammerschmidova *Historia Pragensis* a jiné práce, které jsou plodem archivářské činnosti biskupa Podlahy. Ve vydání archivu kapitoly pražské uveřejnil Hilaria Litoměřického „Traktát o nejvyšším přijímání lidu obecného pod jednou“.

S umělecko-historického hlediska jsou psány delší studie i kratší příspěvky Podlahovy v *Časopise katol. duchovenstva*, nejstarší to české bohovědné revui, v *Časop. čes. musea*, *Čes. lidu*, *Sborníku histor. kroužku*, ve *Věstníku Čes. Akademie*, ve *Vlasti*, v *Památkách archeologických* a j.

Pro „Vzdělávací bibliotéku katolickou“, kterou redigoval s J. Tumpachem, přeložil některá francouzská díla archeologická a napsal filosofickou studii „B. Nietzsche a jeho filosofie“.

Dr. Podlaha nejen vědecky pracuje, ale i peněžitě podporuje českou katolickou vědu jako štědrý mecenáš. Jeho láska k vlasti je neúnavná. Místo odpočinku po namáhavém studiu a práci vědecké, pořádá přednášky se světelnými obrazy, které ilustrují životy našich českých světců, k nimž připojil před nedávnem „Chrám svatovítský“,

čanského, Rokycanského, Příbramského, Milevského, Mělnického, Karlického, Českobrodského a Vinohradského, jeho „Album svatojanské“ a „Album svatovojtěšské“ „Poklady: loreťanský a svatovítský“ a hlavně obsáhlé dílo „Posvátná místa království Českého“, vydávané po svazcích v „Dědictví svatojanském“.

Jako ředitel dvou bohatých archivů otiskuje prameny církevně-náboženské ve sbírkách: „Editiones archivii et bibliothecae metropol. capituli Pragensis“ (odr. 1905) a „Sbírka pramenů církevních dějin českých stol. XVII. a XVIII.“ (odr. 1908.) Velmi cen-

naš nejdražší poklad, kde k nám mluví hroby našich světců a králů. Přednáška o chrámu svatovitském vykoná velké poslání v národě tím, že jej připraví pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava, pro milosti, jichž mnozí nejsme dosud hodni.

Biskup dr. Ant. Podlaha je vzácným příznivcem katol. studentstva. Tuto jeho přízeň a lásku odplatíme nejlépe tím, že budeme poučovati náš katolický lid o velechrámu svatovitském, že budeme pořádati sbírky na jeho dostavbu a tak přiložíme aspoň jednu cihlu na obrovské dílo, k jehož uskutečnění pracuje skromný biskup-učenec, jeden z nejlepších našich mužů, dr. Ant. Podlaha.

J o s. K r á s n ý:

Co zpívá řeka?

Klenou se olše nad řekou,
jež hude píseň odvěkou.

Zpívá tu bujaře
v zimě i na jaře,
divokým údolím
v létě i na podzim
píseň jí zní.

Kdo jí, té písni, rozumí,
Když se tu dolem rozšumí?

*

Pěje snad o mládí,
k radostem navádí?
Pěje snad o stáří,
stříbrem, jež zazáří,
o lidském životě,
o tvrdé lopotě?
Pěje snad o lásce,
podobné pohádce,
se šťastným počátkem,
se šťastným koncem?

Klenou se olše nad řekou,
píseň již hádankou odvěkou.

Člověk je povinen obětovati se nejen pro svou vlast, nýbrž za veškeré lidstvo.

A. Mickiewicz.

Všeslovanský památník českého studenta z let čtyřicátých.

Dokončení.

Minulo téměř půl století od uvedených zápisů do památníku Štůlcova, a nic tam dále nezaznamenáno. Až teprve koncem roku 1882 přibýly nové zápisy a to chorvatské, a dokonce v Chorvatsku psané. Začátkem listopadu toho roku posvětil đakovský biskup Josip Juraj Strossmayer, veliký mecenáš svého národa, jeden ze vzácných pomníků své činnosti, novou katedrálu v Đakově. Slavnosti té se zúčastnili zástupci všech slovanských národů. Za Čechy tam byli dr. Frant. Lad. Rieger s někdejší svým přítelem z let studentských, tehdy už vyšehradským proboštem Václavem Štůlcem. Oba, Štůlc i Rieger, byli se Strossmayerem známi osobně; zvláště důvěrně se s ním stýkali a o národních zájmech obou bratrských národů slovanských živě rokovali na světové výstavě pařížské r. 1867.

Když jezdil později Strossmayer do lázní karlovarských, zastavil se nejednou v Praze, o jejíž kráse napsal i v úředním listě diecese zajímavý článek. Nový tehdy karlínský chrám sv. Cyrila a Metoděje, postavený úsilím Štůlcovým, se Strossmayerovi zalíbil tak, že svou katedrálu v Đakově dal postavit podle plánu velmi podobného. V tom mu Štůlc byl prostředníkem. Rieger zase budil v široké národní společnosti zájem pro úsilí Štůlcovo, vystavěti v Karlíně chrám slovanským apoštolům, a rodina Riegrova přispěla k tomu značnou podporou; tak oltář sv. patronů českých, zdobený obrazy Manesovými, je dar manželky Riegrovy Marie Riegrové Palacké.

R. 1881 Štůlc jako díky za encykliku Lva XIII. „Grande munus“, již byl svátek našich slovanských apoštolů rozšířen na celou církev, zosnoval památnou pouť Slovanů do Říma, kteréžto se zúčastnil též Strossmayer; kdy ví, zda už při té příležitosti nebyl jím Štůlc pozván na posvěcení đakovské katedrály.

Před odjezdem do Chorvatska dostal se Štůlcovi do rukou onen památník ze studentských dob; bylo to možná námtkou a náhodou, možná však úmyslně, neboť Štůlc na cestách po dráze rád čítal, ano i spisoval, jak svědčí řada jeho zápisníků, plných básní, datovaných na př.: „cestou po železnici z Přerova do Krakova“.

Po slavnostech đakovských, při nichž Štůlc neméně než před rokem v Římě uplatnil svůj řečnický věhlas, lásku k bratřím slovanským a touhu po jejich náboženském spojení, vracel se za několik dní domů přes Záhřeb. Tam jej přijal pohostinu Franjo Rački, jenž českým hostům ke cti pozval k sobě řadu vynikajících chorvatských národovců, většinou podobného směru duševního, jako byli Štůlcovi přátelé pražští, s nimiž často besedoval, vedle Riegra Tomek, Erben, Jos. Jireček a jiní. V tom vlasteneckém kroužku se vzpomínalo na probuzení obou národů; Štůlc se asi vytasil s řádky Gajovými v onom studentském památníčku, mluvilo se o Kollárovi, o vlivu jeho snah po slovanské vzájemnosti i pro Chorvaty, a bělovlasý kmet v mladickém rozjáření asi požádal přátelský kroužek ten o několik řádků do toho památníku. Tak tuto nadmíru zajímavou knížečku důstojně zakončují tyto zápisy:

20. Radujem se, što je mi uzvišena svetkovina u Đakovu dne 1. listopada 1882 doniela u moju skromnu kuću českoga uzorodoljuba, kojega sam još kano bogoslov, čitajući „Blahověst“, naučio štovati, i koji spada u red onih starijih rodoljuba českih, koji su preporoditelje hrvatskoga naroda nadahujivali duhom čiste slovanske uzajamnosti.

U Zagrebu 7. listopada 1882.

Dr. Fr. Rački.

(Raduji se, že mi vzácná slavnost v Đakově dne 1. října přivedla do mého skromného domu českého vzorného vlastence, k němuž jsem už jako bohoslovec,

čítávej „Blahověsta“, pojal úctu a jenž náleží k řadě oněch starších vlastenců, kteří buditele národa chorvatského plnili nadšením pro ducha ryzí slovanské vzájemnosti).

Fr. Rački (1828—1894), prof. bohosloví v Senji, později zemský inspektor chorvatský, dlouhá leta volený i přes odpor vlády za předsedu jìhoslovanské akademie, byl jeden z předních chorvatských dějepisců své doby. Nás nejvíce zajímá jeho dvousvazkové dílo: „Viek i djelovanje sv. Ćirila i Methoda“ a první vydání hlaholského evangeliáře Assemanova z knihovny vatikánské. Byl pravou rukou Strossmayerovou v provádění jeho mnohonásobného úsilí kulturního ve prospěch národa chorvatského. — „Blahověst“ byl církevní časopis, založený Štalcem r. 1847 a jím výborně do r. 1860 redigovaný. Zvláště o náboženském životě u všech Slovanů mívá hojně zajímavých zpráv.

21. Iz dalekoga i maloga Dubrovnika Nikola Pucić radostju poznao je u Djakovu pri svećanosti posvećenja stolne crkve sjajnoga¹⁾ Vaclava Štulca, s kojim se ponosi²⁾ veliki zlatni Prag.

U Zagrebu na 6. listopada 1882.

Nikola Pucić.

Pucić (1821—1882) byl vlastenecký básník chorvatský.

22. Trubom ko angjel, koj će sav svijet iz grobovâ pozivat,
Digo je slavenski svijet „Slavie kćerju“ Čeh.
Danas mi Čehie sinu, Hrvatske dragomu gostu
Nosimo harnosti čast, kojom nas zaduži sam,
Kažuć mu „Predspjeva glas“, koj zemlju je hrvatsku digo,
Da mu se odziva sad radostni epilog:

„Oj tu stoji zemlja pred okom mi suze ronećim,
Koljebka roda mog sad, pred polvieka mu hrob!“

U Zagrebu 7. listopada.

F. Marković.

(Troubou jak anděl, jenž bude kdys celý svět volati z hrobů,
probudil slovanský svět „Slavie dcerou“ Čech.

Za to dnes Čechie synu, Chorvatska drahému hostu
vzdáváme vděčnou čest, kterou si zavázal nás.

Předzpěvu slavíme pamět, jenž naši vlast chorvatskou vzbudil,
by se mu ozýval dnes dozpěvu radostný hlas:

„Aj, zde stojí má země před okem ronícím slzy,
Kolébka národa teď, tam kde nebyl nedávno hrob!“

V Záhřebě 7. října.

Franjo Marković (1845—1914) byl profesor filosofie, zvláště estetiky, na univerzitě záhřebské a zároveň přední vlastenecký básník své doby. Od něho jsou slova Zajcova známého sboru „U boj!“ Veliký vliv na něho měli Mickiewicz a Kollár, jak i sám zápis svědčí. Nejpřednější jeho dílo básnické je epická skladba „Kochan a Vlasta“ (1868) z dějin násilných bojů Němců proti polabským Bodrcům. Vliv český viděti už na obou jménech (z Kollára a Rukopisů), symbolisujících oba přední předměty musy Kollárovy. Sám básník se přiznává v úvodě „Kochana a Vlasty“: „Co jsem v Kollárových dějepisných poznámkách k „Slávy dceři“, v Šafaříkových „Starožitnostech“ a „Dějínách“ Palackého kdysi četl o odvěkém obranném boji Polabských Slovanů proti Němcům a Dánům, z toho mladistvá fantasie vedená vedená romantikou Byronovou a Mickiewiczovou vymyslíla děj „Kochana a Vlasty“.

Zápis našeho pamatníčku tento vliv Kollárův na probuzení chorvatské znova pěkně dosvědčuje.

¹⁾ osvíceného. ²⁾ se honosí.

23. Vijek cvjetala¹⁾ uzajamnost slavenská.

Zagreb 7. listopada 1882.

G. Pilar.

Gjuro Pilar je přední chorv. zeměpisec a geolog té doby. Učených spisů jeho je celá řada.

24. Za krst častni i zlatnu slobodu!

Zagreb 7. listopada 1882.

Kosta Vojnović.

„Za kříž svatý a svobodu zlatou“, toto heslo Chorvatů v bojích proti Turkům přijal za své Konstantin Vojnović knez Užički, rodem z Dubrovníka, opošíční poslanec na sněmě, dějepisec, první rektor university záhřebské († 1903), katolík z přesvědčení, jenž proslovil skvělou řeč na prvním katol. sjezdu chorvatském (1900); jeho syn je známý dramatik Ivo Vojnović (nar. 1857), autor „Dubrovnické trilogie“.

25. Sve na slavu Božju i korist naše uzajmne slavske majke domovine putem, kog su nam utrli naši Apostoli sv. Ćiril i Metodij.

U Zagrebu dne 7. listopada 1882.

Aloisij Boroša.

„Všecko k slávě Boží a ku prospěchu naší společné slovanské matky vlasti cestou, kterou nám razili naši apoštolé sv. Cyril a Metoděj!“.

Alois Boroša, středoškolský katecheta a náboženský spisovatel té doby, tímto posledním zápisem heslem vyjádřil překrásně i celé životní snažení Štulcovo, jež — mutatis mutandis může a má být i životním programem katolického studentstva českého.

A d. F r. S l a v e c :

Znělka.

Letím z teplých jižních luhů,
kde je život, květná báj,
oliv stín, cypřišů háj,
v řekách zlato svižných pstruhů.

*

Dívky nesou žití duhu,
na rtech úsměv, v očích ráj,
lásku v srdci, v duši máj,
kolem čela rudou stuhu.

*

Líbám bílá vaše čela,
líbám rty i hebký vlas,
od jihu jak bludná včela

*

letím k vám: pozdravy nesu,
zastavím se, vzletím zas
nad vod moře, hradby lesů — —

*

¹⁾ Na věky ať zkvétá vzájemnost slovanská!

Vzpomínky z Provence.

Pokračování.

Možná, že se vám bude zdát to vzpomínání na Marseille trochu dlouhým, ale nedivte se, vždyť je to také město náramně veliké. Poznal jsem to ještě častěji potom, když jsem tam dojížděl elektrickou drahou z nedalekého Aix, které bývá též nazýváno provençalskými Athenami. Ale to zase příliš odbočuji. Posledně jsme zůstali unaveni poledním horkem u zámku Faro a nyní bychom měli dokončiti prohlídku města. Proč však bloumati v tom vedru ulicemi, které nemohou poskytnouti žádné ohromující podívané. To jižní slunce je velice příjemným — když si naň zvykneme — ale v celku přece jen působí silně na lidskou lenost a nebylo tedy divu, že jsem zlenivěl i já a pomýšlel jsem jen na příjemné a neunavující odpoledne.

Od myšlení ke skutku nebylo daleko a brzy jsem vsedl do vozu elektrické dráhy, abych se projel po mořském břehu, promenádou zvanou Corniche až k mořským koupalištím na Pradu. Brzy jsem seznal, že myšlenka byla velmi dobrá. Taková projížďka nemohla unaviti, ba naopak. Představte si tu oslnivě bílou silnici po níž ujížděla pohodlná »tram«, nalevo se zvedaly mírné pahorky pokryté zelení nesčetných zahrad, které tvořily orámování rozkošným vilkám po nich rozsetým. Stromoví i květena hýřily barvami rozstříknutými po svěže zeleném základním tonu a napravo? — bylo moře, to věčně krásné moře, mírně zčeřené, klidné a tiché, nekonečná, sytě modrá pláň jen několika bílými, svítivými ostrůvky přerušovaná a nade vším radostný jas jižní, azurové oblohy. Únava a lenost byly v okamžiku zapomenuty a já s očima do široka rozevřenými jsem se díval, jen díval.

Ale nic netrvá věčně a tak i pro mne nastal ten nemilý okamžik, že jsem se ocitl na konci oné rozkošné promenády. Na koupání jsem neměl ani chuti, ani času, věděl jsem, že mi moře neupláchne a proto jsem se zase s chutí a odvahou rozejel do vnitřního města. Ale to víte, přes všechnu dobrou vůli a snahu viděti pokud možno nejvíce ocitl jsem se v malé půlhodině zpět — u moře. Ve starém přístavu, kde kotví řada motorek pro projížďku přístavem a na »château d' If« a bodři jich majitelé dovedou tak přesvědčivě přemlouvati a tak kategoricky na vás prstem ukázati, že jsem ani já nedovedl jím dlouho vzdorovati a brzy jsem vsedl do jedné z nich, abych se tomu moři trochu přiblížil. Když se naše motorka naplnila výletníky, spáštěn motorek a za chvíli rozejeli jsme se po klidné hladině starého přístavu k výjezdu. Brzy projeli jsme pod červenavými zdmi pevnosti Sv. Jana a ocitli se na »širém« moři. Pestrá společnost se živě bavila, já mlčel neboť jsem se nepřestával diviti a to víte, když se někdo diví, že mu nezbyvá na mluvení mnoho času. Motorka vesele ubíhala ku předu, pohupovali jsme se rozkošně, tříštily vlny, které se nám s neústupnou vytrvalostí stavěly v cestu a já jsem počal přemýšlovati o — mořské nemoci. Vždyť jste již možná o té věci také četli i to ujišťování o nedobrovolném krmení rybiček, ale nebylo to tak strašné, moře bylo vlastně klidné a pak co pak je v tom něco nepříjemného kolébatí se v houpací židli. No vidíte a právě takový milý pocit jsem měl na cestě k »château d' If«. Marseille ubíhala zpět a poskytovala úchvatné panorama a před námi rýsovala se jen rovná linka dalekého obzoru, kde se modř oblohy protínala s modří moře, přerušovaná jen maličkým ostrůvkem s pevností — If, cíl naší cesty. S prohlídkou jsem byl brzy hotov, vždyť jsem celý ostrůvek obešel asi v pěti minutách. Je celý zastavěn drobicí se pevností, která kdysi sloužila za vězení, odkudž bylo prchnutí tak trochu obtížnou věcí. Neměl jsem však chuti v zasmušilém zadumání vzpomínati utrpení nějakých ubohých vězňů, kteří tu kdysi, kdesi trpěli za viny skutečné či domnělé a našel jsem si raději pohodlné místo v jedné stílné, kde v milém chladečku, vytáhnuv papírosu, labužnický jsem pokuřoval a těšil se ze hry šumivých vln, které několik metrů pode mnou omývaly skalnatý ostrůvek.

Sladká závrať se mne zmocnila, cítil jsem se býti magneticky přitahován, prostor mizel, půda se pode mnou bortila a já — střemhlav sletěl dolů? — i kde

pak, nebylo by to sice docela nezajímavým, zpestřiti ty vzpomínky nějakou vzrušující příhodou, ale když nejsou tak nejsou, musím se bez nich také obejít. Nezbylo konečně než zanechat pokušování a snění a vrátiti se do města. Bylo toho jezdění a pochůzek za celý den až dost a nebylo divu, že jsem neměl více chuti sháněti nových dojmů. Konečně bylo to celkem vše, co se dalo v Marseilli viděti: Cannebière, přístavy, doky, pobřežní čtvrt starého města, několik veřejných budov a katedrála a — moře. To vše jsem měl již za sebou a zbyla jen Notre Dame de la Garde, poutnický chrám vypínající se nad městem, jehož pozlacená socha Panny Marie, září vstříc lidem vracejícím se po dlouhé odloučenosti do svého přístavu, neb vztahuje žehnající ruku na ty, kteří ho opouštějí.

Tím se jaksi končí první kapitola, kterou jsme ztrávili v Marseille, bude-li vám po chuti podíváme se tam ještě časem, vždyť nejedeme daleko a bude třeba lecos si tu obstarati. První den, který jsem prožil v Marseilli byl rozkošný a rád naň vzpomínám, je to město, které poskytuje mnoho, ale jen těm, kteří se nechají unášeti klidně a bez odporu ruchem přístavního města, nestarají se o to, aby je celé proběhli a jsou spokojeni barevnými féeriemí mořských výhledů, pitoreskností starých čtvrtí či veselým rámcem jižního nebe a slunce. Tam se nesmíte honiti po památkostech a zajímavostech podle cestovního průvodce a s mapou v ruce, ale bloumat, dívat se, divit se a nechat se překvapovat. Pak budete spokojeni jako jsem byl já a až ulehnete v hotelovém pokojíku nebudete dbát hluku marseillských ulic, který v nočních hodinách vrcholí a usnete hlubokým, osvěžujícím spánkem, abyste druhý den s novou radostí mohli pokračovati v cestování. Nutno však končit, aby se vzpomínky nestaly rozvlácnou rozprávkou.

Pokračování.

Ad. Fr. Slavec:

Růže v jeseni.

Měsíce podzimku, v nichž plody jsou setřásány severními větry a ukládány před zimou do skrýše, byly věnovány pietním oslavám uměleckého vinobraní našeho velkého mistra — Leoše Janáčka. Dlouho zrál v osamělosti. Květy snů jeho vyrostly vysoko a nikdo si jich nevšimnul. Až když se proměnily v plody, spatřily je zraky druhých. On sám, jako pečlivý a starostlivý sadař chránil je proti bouřím a úskočným větrům, proti suchu a přílišnému vlhku a neohlížel se po uschlých větvích košatého stromu umění, ale do nejvyšších výšek obracel své nebojácné zraky bystrostí orlí, věda, že tam vždy uzrávají nejkrásnější, nejsladší, ale také na nejnebezpečnějších místech ojinělé plody. Svou cestou šel. Břevna házeli mu pod nohy, ale on pro každého měl úsměv a nezlomnou sílu bojovat, bil se a vítězil! Dočkal se pozdě, ale přece se dočkal. Teprve v jeseni života rozkvetla mu růže slávy a proto je tím vzácnější.

Kdo by nevzpomněl jeho sboru Maryčky Magdónovy, když ji slyšel zpívat Moravskými učiteli? Onen stesk a drtivou sílu hamrů? Tu tíhu neštěstí hornického kraje. A při oslavě tiskne dirigentu M. U., Ferd. Vachovi ruku a z jeho úst vycházejí slova apoštolské pokory: „U vás jsem začal a začátek byl dobrý. Dej Bůh, aby i konec byl podobný!“ A čím srdce by nezaplesalo holubičí radostí, když vzpomene drahého, usměvavého mistra a najednou připomene si, že dosti již plodů setřásl z toho zázračného stromu Umění, všechny klade s největší láskou vedle sebe na listu Času: Šárka, Osud, Její pastorkyňa, Výlety páně Broučkovy, Káťa Kabanova, Liška Bystrouška a ten plod, který ještě nepoložil vedle ostatních, který teprve uzrává pod polibky svaté inspirace, slunéčka to zlatého a usměvavého, — Věc Makropulos. Život jeho, život mistrův, je jeden tón, jediný akord a podobně i život ostatních v jeho očích. Všude se zastaví, naslouchá šumění stromů i zpěvu ptáků, hluku poledních píšťal i rozhovoru milenců. Všude na svých toulkách v přírodě, venku, vytáhne papír a hned je několik teček a praporečků v linkách.

Tys tam ne-byll

„Tys tam nebyl! hovoří, mladá, nuzně oblečená ženská k vojáčkovi“, říká Janáček a již má slova ta poznamenaná. Či chcete uslyšet jeho pohádku o Lidce a Vinckovi? Ale ta slova musí proudit z jeho úst, to on vám musí vykouzlit ty stráně lesní plné jahod, kde malá Liduška pláče a nebo volá na pastvě „kůň“.

Nyní již hlava mistrova prokvetla stříbrným jíním, díla jeho jsou velebena daleko od vlasti, i za oceán přišla Jenufa s kostelníčkou a tam budou žít životem, který veliký mistr v ně vdechl, leč myšlenky jeho hoří tvůrčími ohni, ruce jeho roztoužené vztahují se k nejvyšším větvím a on velikou radostí i nadějí sladkých vidin jat, volá: „Tonu, tonu v přírodě, ale neutonu!“

X e l o v:

Pravděpodobnost a láska.

»Teď už jistě nepříjde«, pomyslela si mladičká dívka, která už asi půl hodiny čtla na kopci »Nad Láznemi«, pěkně vázanou knížku, nejspíše s hlubokými úvahami, neboť často odtrhla své trochu smutné oči od textu a zamyšleně se dívala dolů na šedou cestu, jako by v jejím prachu hledala rozluštění filosofických záhad knihy. Podívala se na nadpis, aby věděla, co četla, zavřela nespokojeně knihu a šla pomalu travnatou stezkou kolem pavilonu k silnici. Růžovou náladu, s níž spěchala na obvyklé rendez-vous, měla úplně pokaženu. »Proč nepřišel? Co se mu stalo? Na konec se jí ještě vysměje.« Začala se hněvati. Zamračeně se dívala na úzkou pěšinu, zarostlou dlouhou travou, která jí připomněla něco veselejšího, neboť zachmuřelá tvář se o stupeň vyjasnila. Knihu dala pod paži, utrhla šest stejně dlouhých travních lístků, svázala je uprostřed, sběhla rychle na serpentinovitou silnici a se skrývaným napětím svazovala na obou koncích, vždy dvě trávy k sobě. Pak již nedočkavě přetrhla travu, jež ostatní spojovala, a ve chvějící se ručce držela pěkně svázaný věneček. »Má mne rád,« psalo jí vnitřní radostné rozechvění do tmavých očí, jež se zase vesele smály na celý krásný svět, jako když se dívaly do zrcadla před odchodem z domu. Zapomněla na ošklivé podezření, že »On« má snad právě schůzku na jiné straně města nebo »Pod Javory«, vždyť jediný věneček, svázaný ze šesti trav, svědčí o »Jeho« lásce k ní.

Radosti v dívčí tváři povšimnul si též zamyšlený matematik, který se vracel z procházky. Prostý věneček z trávy vybavil mezi spoustou čísel na okamžik vzpomínku na doby, kdy ho kromě matematiky zajímaly dívčí ruce, jež vázaly zvědavým očekáváním věnečky. »Miluje mne hodně, málo, nic?« Ale cifry hned zase zahladily nematematickou vzpomínku a matematik počítal. Aspoň 10% obyvatelstva naší republiky jsou zamilované dívky, z nichž 99% neví, jsou-li jejich city opětovány a musí se ptát, věnečků z trávy. A z těch 99% asi polovina musí svázati několikrát šest travních lístků, než se utvoří jediný věneček, neboť častěji se vytvoří věnečky dva, jež znamenají málo lásky, nebo dokonce tři věnečky, jež dokazují »Jeho« naprostou lhostejnost. Tím se zničí ročně množství semí, což je jistě proti zásadám našeho národního hospodářství a právě ta nejdůležitější ze všech věd — matematika, musí každou nehospodárnost omezovat.

Než došel od lomu k předposlední zatáčce silnice, odkud je pěkný pohled na okolí, neviděl před sebou známého města, nýbrž jednu stránku aritmetiky, kde je jistý paragraf označen nadpisem »Matematická pravděpodobnost«. Na základě pravděpodobností lze řešiti celou řadu velmi zajímavých úloh, může se jí také

snadno a rychle počítati i velikost lásky a není třeba trhati trávy nebo kopretin. Škoda jen, že se pravděpodobnost vykládá až v nejvyšších třídách středních škol, kam chodí jen nepatrné procento mladých dívek. Kromě toho každá zamilovaná septimánka nebo oktávánka věří více svým zkušenostem, nabytým v dřívějších »láskách«, proto již neváže věnečků z trávy, netrhá kopretin a dokonce už nepočítá na základě pravděpodobnosti horoucnost citů, toho, na němž jí právě trochu záleží. Matematická jistota je skryta v Čechově verši »Nevěřme nikomu ve světě širém,« ale k té se dívky dopracují obyčejně pozdě. Od čtrnácti do šestnácti let věří ještě věnečkům z trávy, proto by se měla pravděpodobnost vykládati již na dívčích měšťanských školách. Ušetřilo by se tím ročně množství sena a zachránila něžná ozdoba našich luk v máji — plané chrysantémy, jejichž sněžně nevinné lístky vytrhávají zamilované dívenky s otázkou: »Miluje mne věčně — — nemá mne rád.« —

Podle matematické pravděpodobnosti, tím spíše jste milovány, čím častěji milujete. Je to pravda?

Karel Fadrus:

Na ulici.

I.

Chod' nenuceně; drž tělo přímo, ale ne tak, jako bys byl prohnul pravítko, anebo jako bys byl z prkna; mladý člověk má se vznášeti jak vánek a ne dostupovati jako starý kavalérista. Má jíti potichu, jako by měl podešve z pryže a nikoli z olova. Hlavy nemá vtahovati mezi ramena, rukama nemá se rozháněti a kolen nemá příliš prohýbat.

Zlý člověk nesnese cizího pohledu a klopí zrak. Ty nejsi přece zlý; proto dívej se na ulici nenuceně, ale nikdy upřeně, drze nebo vyzývavě; nenahližej lidem do očí za nikým se neohlížej a o chodcích nedělej poznámek. Nejednomu, kdo dělal poznámky, dostalo se břitké odpovědi, že se až rděl studem.

Máš-li se vyhnouti na dlážděném chodníku starší osobě, ponechej jí lepší místo; za lepší se považuje místo u zdi. Není-li chodník dlážděn, nechej ji jíti tam, kde je méně prachu a bláta. To pravidlo zachovávej, ať se s někým míjíš anebo jej předcházíš.

Když se někdo ulekne, uskočí na pravou stranu; snad to působí výlev krve ze srdce nebo nepovědomá obava o srdce. Proto míjej chodce na pravo, předcházej na levo. Kde tohoto pravidla jiní nedbají, nedbej ho též, aby nepodobal se hadu, který se semo tamo proplétá.

Neprocházej nikdy prostředem mezi dvěma osobami.

Nechod' nikdy po chodníku v řadě s čtyřmi, pěti, a nezastavuj se uprostřed chodníku ani sám, ani s druhými. Pokaždé poodstup na kraj, jestli se s někým na chodníku zastavíš. Kdybys o někoho zavadil, požádej za prominutí. Jest-li tebe někdo poprosí, neodpověz směšným prosím, nýbrž řekni, že se nic nestalo.

Jdeš-li za lidmi zabranými v hovor, upozorni na sebe zakašláním neb hlasitějším dostoupnutím. Nesluší se totiž vyslouchnouti cizí rozmluvu a vzbuditi zdání, žeš ji chtěl poslechnouti.

O diskretních věcech na ulici nemluv; i stěny mají uši; jsou to otevřená okna. Na ulici ani na promenádě nemluv vůbec příliš hlasitě. To mají ve zvyku v Neapolsku, a proto na ulicích Neapole slyšení neustále křik. V Římě, ve Florencii, v Benátkách křiku není slyšení. Zvláště nemluv hlasitě, když na ulicích rozhostil se noční klid.

V Itálii, kde za parných dnů zdržují se ve dne doma a za noci vycházejí na ulici, pořádávají při měsíčku serenády. U nás to dělájí ti, kteří jsou rozjařeni alkoholem. Vděční jim za to nejsou ani serenádou poctění, ani ze spánku probuzení. V našich krajích slušný člověk ani za dne, ani za noci na ulici nepíská, ani nepozpěvuje, neřku zpívá.

Nezastavuj se před domy, abys pískáním dával přátelům v domě signály; když pak je uvidíš v okně prvního nebo druhého patra, pozdrav se s nimi, ale nenavazuj rozhovoru.

Chceš-li, aby se zastavil, kdo jde před tebou, nesyč, nepískej a nevolej na něho, ale pospěš si, abys jej dohonil.

Mnozí ostýchají se na ulici kouřiti. Jestli přece kouří, vezmou doutník z úst do levice, když pozdravují.

Potkáš-li se se známým, pozdrav jej; mladší pozdravuje staršího, podřízeý představeného, pán slečnu a paní. Zdvořilá starší osoba a představený ovšem si nezádá, když pozdraví mladšího a podřízeného někdy napřed sám, ba ani dáma si nezádá, když uvítá známého pána, jenž si neuvědomil, že se s ní setkává.

Smeká se pravou rukou; levou jen tehdy, když se jde těsně mimo pozdravovaného.

Mezi dobrými známými postačí klobouk nadzvednouti, před osobami vážným; smekne se až po ramena, nikoli nad kolena. Smeká se tak, aby nebylo vidět; podšívky klobouku nebo čapky. Tvrdý klobouk bere se za stříšku, měkký za vrch.

Kdo má na hlavě kapuci nebo pletenou čapku hluboce staženou, při pozdravu se toliko pokloní. Totéž činí jezdci na kole.

Potkáváš-li se brzo po sobě s někým, nepozdravuj ho po druhé, po třetí; první pozdrav postačí.

Mládež pozdravuje mlčky. Známi pozdravují se též podáním pravé ruky. Mladší nepodává napřed staršímu a pán posečká, až slečna nebo paní podává pravici.

Kdo jde s druhým a chce se zastaviti se známým, omluví se společníkovi, zastaví známého, společníka představí, ač neuzná-li tento za dobré opodál počkatí. Je nešetrné společníka nechávati dlouho čekati.

II.

Mladší, jda se starším, ponechává mu místo lepší nebo čestnější. Lepší je na dlážděném chodníku strana při domech, na nedlážděném ušlapaná pěšinka. Čestnější je místo po pravici.

Jestli se při procházce obrací, obkročí mladší staršího v zadu a ponechá mu opět místo po své pravici. To činí dotud, dokud jej starší nevyzve, aby místa nezaměňoval.

Dva mladší ponechají staršímu místo uprostřed. Nejmladší jde po levé straně, druhý po pravici. Obracejí-ti se, oba mladší místa nezaměňují.

Chodíš-li s někým, pozdrav po každé, když tvůj společník pozdravuje, a to i osoby, kteréš už pozdravil sám a kterých neznáš.

Jde-li pohřební průvod anebo procesí, vzdej zemřelému a účastníkům průvodu čest smeknutím. V Olomouci r. 1888 šel kněz Komárek zaopatřovat; potkal tři osoby; jedna klekla, druhá se sehnula, třetí smekla. Kdo se zachoval nejuctivěji? Ten který klekl, byl arcivévoda Evžen Rakouský, jeho průvodce se sehnul, úředník, který je doprovázel, smekl.

Nelíbí-li se ti něco v průvodu ať církevním ať světském, nečin poznámek. Je to sprosté a ke cti tobě neposlouží.

Když tě na ulici osloví vážená osoba, drž klobouk nad hlavou. Je povinností vážené osoby, aby tě vyzvala, bys dal klobouk na hlavu. Kdyby to opomenula, učíš to po chvíli bez vyzvání.

Sedíš-li v sadu na lavičce, povstaň, jde-li mimo vážená osoba. Povstaň také, když tě kdokoli osloví.

Slečnám, paním a starším pánům udělej ochotně místo, chtějí-li si usednouti.

Ptá-li se tě neznámý na něco, odpověz správně a zřetelně.

Ty sám neptej se mnoho na ulici. Ve velkých městech, zvláště u večer a v noci, ptej se strážníka. Ten se vyzná v okolí a také tě nikam nevláká.

Ptáš-li se někoho, nadzvedni klobouk, požádej za prominutí, přednes dotaz a poděkuj.

Spadne-li někomu něco, podej mu to, anebo jej aspoň upozorní.

Účastníš-li se pohřbu, kráčeť mlčky; jdeš-li v stavovském průvodu, jdi v řadě; jde-li městem hudba, nepobíhej před ní, jak to dělávají uličníci. Quod licet Jovi, non licet bovi, co se promíjí uličníkovi, nepromíjí se studentovi. Si duo faciunt idem, non est idem. Klukovi to neškodí na cti, poněvadž jí nemá; studentovi to škodí, poněvadž čest mítí má a den ze dne jí má více nabývatí.

Pozdravuje se v elektrice, na železnici, v hostincích a v obchodech.

V elektrice je jako v úlu, anebo v holubníku; tam se přiletuje a odletuje bez pozdravu. Ač má každý právo zaujmouti prázdné místo, doporučuje se mládeži, aby ustoupila starším a dámám vůbec, je-li potíže o místo.

V kupé se pozdravuje při vstupu i při odchodu.

V hostinci se smekne hned u dveří a dá se jen na hlavu u dveří.

Kdo sedá za stůl, pozdraví společnost u stolu, kde hodlá usednouti, požádá o dovolení, aby směl přisednouti; totéž učiní, kdo bere židli od vedlejšího stolu, nebo něco se stolu. Kdo odchází, odporučí se společnosti u svého stolu a známým u stolů jiných.

Kdo postřehne za stolem osoby neznámé, představí se jim, jsou-li to páni; jsou-li to dámy, požádá známého dámy, aby jej představil. Je-li stůl velmi dlouhý, tak že jeden konec stolu nepříjde do styku s druhým koncem, není nutno neznámým se představovati.

Kdo vchází do obchodu a odchází, smekne. Má-li se v obchodě prodlévati s holou či pokrytou hlavou, rozhoduje místní zvyk.

Do vagonu se vstupuje, až cestující vystoupili.

V železničním kupé sedí se bez klobouku, nebo s kloboukem na hlavě.

Nesluší se seděti v kupé bez kabátu, bez obuvi, jsou-li jiní přítomni.

Kupé se větrá a teplota se reguluje, když souhlasí ostatní spolucestující.

Okno je pro všechny a je to sobecké, když někdo stále u okna sedí a jiným zablání výhled.

Úslužný mladík rád ponechá své místo v kupé starším osobám a trvá-li cesta dlouho, aspoň jim nabídne, aby se s ním střídaly.

J o s. K r á s n ý :

Světla.

Je noc — a světla září planou,
podivným leskem, jak když slzy kanou
překrásnou tváří bolem rozrývanou.

•

Je noc — a výkřik k nebi letí
výkřik těch světél, výkřik noci dětí - -
jsou jako ti, kdož milí a zas kletí. -

Jsou světla jedna, která lákají
nás v propast zlou a v propast bezednou;
jsou světla druhá, která dávají
nám dobrou cestu tušit' nejednou.

*

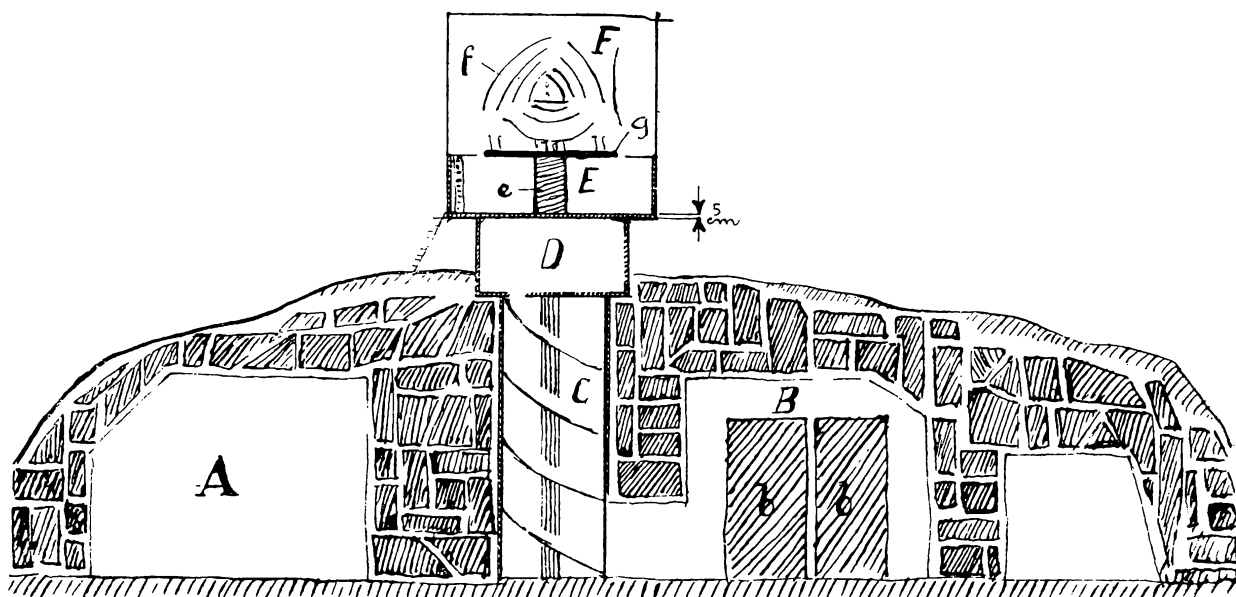

Poušť. . . tajemné a hrozné slovo, které vybavuje v mysli obraz bezútesného pískového a skalnatého moře, bez osvěžujícího rostlinstva, dusné, prázdné ticho a mrtvolný klid pod paprsky slunce vše sežehujícího. A přec i v tyto končiny proniká člověk. Věrným druhem je mu velbloud, „koráb pouště“, bez něhož by nebylo bývalo nikdy možno přebrodití ony pusté pláne pouští. Dnes nemá poušť již té hrůzy, vždyť není snad daleká doba, kdy rozbrázdí ji koleje dopravních drah a kdy oživi ji automobily konstruované výhradně pro pohyb po písčitém terénu. Pak zmizí ponenáhlu i takové charakteristické skupiny, jakou přináší i náš obrázek. Prozatím však je ještě poušť pouští, se svojí hrůznou krásou a sveřepostí tajemství.

Největší maják světa.

Řekne-li se, že je něco na světě „největší“, nebo krátce, že to či ono jest na prvním místě, působí to vždy zvláštním dojmem. A tak jako jsem na příklad s rozechvěným nitrem stupal po prvé na Eifelovu věž, protože to jest nejvyšší dílo ruky lidské, tak jsem též s neklidným nitrem šel shlédnouti největší maják*) světa.

Maják tento jest na hoře Mont Afrique, v severní části pohoří Côte d'Or, ve francouzském Burgundsku, poblíže města Dijonu. Není největším však proto, že by byl stavbou nejvyšší, nebo značně mohutný, ale jeho světlo bude nejintensivnějším z dosud dosažených světél. (Maják není však dosud v činnosti, poněvadž vnitřní zařízení není dosud úplně dohotcveno.)

Obr. 1. Maják ve Francii na hoře Mont Afrique. (Řez.) A byt strážce majáku, B místnost s transformátory (b), C schody do věže, D místnost strážce majáku v době jeho činnosti, E oddělení, v němž je sloup (e), držící osvětlovací přístroje, jež jsou v nejvyšším oddělení F, (f jsou zrcadla, g otáčecí strop mezi místnostmi E a D jest pouze 5 cm silný).

Tento maják jest v podstatě zrestaurovaná stará tvrz, opatřená valcovou věží 10 m na povrch vystupující. Dole v pevnosti jest byt strážce majáku a malá místnost s transformátory, v nichž se transformuje (mění) elektrický proud z normálního napětí (10.000 volt) na napětí nižší. Z této místnosti vedou točité schody do věže.

Věž rozdělena jest na dvě poschodí. V dolním z nich jest místnost pro strážce, když je maják v činnosti. Hoření poschodí je rozděleno opět na dvě oddělení. V dolním je ve středu pouze sloup, držící hoření část, kde jsou vlastní osvětlovací přístroje. Strop těchto dvou oddělení jest otáčecí, aby z majáku bylo možno vysílati světlo všemi směry. (Zajímavost jest, že železobetonový strop místnosti pro strážce majáku jest pouze 5 cm silný, ač jest zatěžkán několika tunami, neboť spočívá na něm sloup, který nese celé hoření oddělení.) Toto nejvyšší oddělení má strop i stěny (vlastně jednu stěnu, neboť jest kruhová) ze skleněných tabulek a jest asi 5 m vysoké.

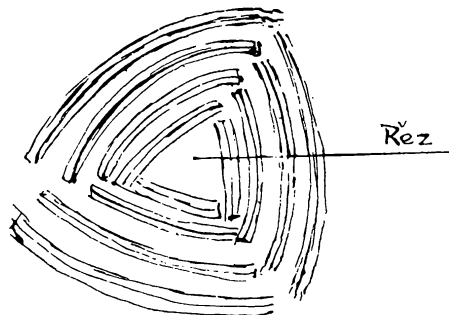
*) Maják (fr. phare) neboli světelná věž, jest věž k osvětlování pobřeží moře, aby plavba lodí byla bezpečná. V poslední době slouží k určování cesty letadlům v noci neb za mlhy. — Původně svítilo se v majáku dřívím, později uhlím, svíčkami, lampami petrolejovými, plynovými a nyní většinou elektrickými lampami obloukovými.

Podstatou osvětlovacího zařízení jsou obloukové lampy*), ke kterým se z transformátorů přivádí elektrický proud. Nemenší důležitost vedle způsobu získání světla mají na majáku též reflektory, jimiž se světlo musí soustředit, aby bylo viditelné na velkou dálku. V tomto případě jsou reflektory skleněná, hranolovitě broušená zrcadla (obr. 2.) (U každého zrcadla jsou dvě obloukové lampy, aby když jedna jest v činnosti, mohla se druhá očistiti (opravit) a vyměnití uhlíky, kterých při silném světle velmi ubývá.)

Světlo získané v obloukové lampě má 1 milion svíček (obyčejná žárovka má až 50 svíček), což jest dosud u majákových světél nejmohutnější. Soustředěno pak v zrcadlech nabývá v noci tvar krásného světlého válce. Světlo z majáku není vysíláno nepřetržitě, nýbrž střídavě a při tom ještě se reflektorem otáčí, takže je možno viděti je se všech stran.

A nyní vrátím se ještě k jedné věci, totiž proč vlastně jest tento maják zbudován na místě, vzdáleném od moře 500 km. Protože lidé začínají ovládati druhé moře, moře vzdušné, v němž se dnes prohání sta a sta loděk a loď s hrčícími vrtulemi — aeroplany a vzducholodě. A maják tento bude za temné noci ukazovati zlatým rybám pokrok lidstva cestu. Vystaven byl poblíž Dijonu, neboť tam bude pro Francii velmi důležitý uzel vzdušných tratí. Již dnes je tam veliké letiště vojenské, které se stane v budoucnosti také asi velkým „nádražím“ obchodním.

Myslím, že bude tento maják také jedním z těch, které budou „svítiti na cestu“ nočním letadlům na trati Londýn — Bukurešť, neboť jak známo, Angličané chtějí tuto obrovskou vzdálenost časově zmenšit a musí proto její jednu část letěti v noci.

Obr. 2. Zrcadlo. Každá tato část jest v průřezu trojboký hranol $\triangle$

B. Č.:

Odřená pata.

(Dle skutečnosti.)

Dokončení.

A tak vždy, když Frantík Tonce snesl, čeho právě bylo potřebí, čekal na něho u bílé vydrhnutého stolku ve vyhráté kuchyni talíř vonné polévky a ještě tak leccos dobrého od stolu pana rady. Opravdu, matka Frantíkova měla pravdu: takové děvče u pánů mnoho znamená! — Tonka nijak nebručela na Frantíka, že si ho pan rada přivedl, naopak, vidouc jeho ochotu, dávala mu vždy dobrou míru k obědu a ještě všelicos s sebou do papíru: kus koláče, nákypu, nebo buchtu. Dříve takové zbytky jednoduše hodila do kamen, teď si na nich Frantík pochutnával.

Jednou před Vánocemi čistila Tonička panu radovi šaty a tu dovolila si podotknouti: »Ty šaty, milostpane, už přes dva roky visí ve skříní — ráčil jste je už cdložit a ten hoch, Frantík, má chudák ty hábky na sobě jako pavučinu, samá záplata — —«

»No, když myslíte, Toničko, dáme mu je, ať si je dá přešít, za obrácení ještě stojí,« svoloval pan rada.

»Ale, milostpane, když už chcete být tak dobrotiv a darovat mu ty šaty, nebylo by lépe, aby mu to mistr Soukup zrovna upíchl? Račte se podívat, vždyť ty hábky, co nosí ten hoch — visí na něm, s odpuštěním — jako chomout, a byla by věčná škoda té krásné látky, aby to nějaký nešika zkazil!«

»I pro mne! — Zavolejte tedy některý den v poledne mistra Soukupa, aby vzal hochovi míru.« — —

*) Oblouková lampa jsou dva uhlíky, hroty proti sobě postavené. Do jednoho z nich se přivádí proud kladný (+), do druhého záporný (—). Světlo takto získané jest při stejné síle a spotřebě elektr. proudu nejintenzivnější.

A tak Frantík se dočkal k Ježíšku rásných šatů, že mu je mohl každý závidět. A tehdy v návalu vděčnosti, protože pan rada jakéhokoliv díky nenáviděl a vždy do pokoje vklouzl, políbil ruku Toničce místo panu radovi.

Věru, že pravdivé je přísloví: »Šaty dělají člověka«, páně radovo oko spočinulo s potěšením na Frantíkovi, ze kterého jako zázrakem v nových šatech vyloupl se hezký, statný hoch, nijak podobný tomu Frantíku včerejšímu v chudičských, sepraných, stokrát spravovaných hadříkách. »Vidíš, hochu, už by to všecko ušlo, jen ještě pořádný klobouk ti chybí. Mám tam sice několik starších, zachovalých klobouků, ale kdepak na tvou hlavu!«

Tonička přinesla dva, tři klobouky, ale kdepak! Až přes uši spadl každý Frantíkovi.

»Prosím vás, slečno Toničko, půjčte mi nějaký silnější motouzek!«

Tonička přinesla hrst motouzů slabších i silnějších a Frantík nejsilnější z nich vybral, mezi podšívku a klobouk namotal. Klobouk už nepadal přes uši. Všichni se smáli, jak na něj vyzrál, a Frantík od té doby si vykračoval v nových šatech, obut i v klobouku.

Tak přešla zima. Zkusili jsme, pravda, metelice, závějí, kolikrát s cesty jsme sešli, za časného rána i k večeru s lucerničkou jsme chodívali, stromy při cestě počítali, abychom nezbloudili. Za to doma! Jak vždy chutnal pozdní oběd a vyhrátá pec! Rodina kolem velkého stolu drávala peří, tatínek nahlas četl Zapovu Kroniku či některý Verneův román, kdežto já za chvíli usínala jsem tvrdým spánkem. »Pane, to jste zas vyvětrali,« přivítala nás vždy maminka po takové cestě. Jak jsme se vždy cestou těšili na ty večery doma!

Když první skřivánek se vznesl nad zmrzlou dosud hroudou, to už se nám ve-seleji capalo, aspoň za světla jsme chodili tam i zpět. To už byla první předzvěst jara a my jsme měli takovou radost z každé rozkvetlé sedmikrásy na mezi, dosud nesměle se krčící na kratičké stopce při zemi, i z každé mušky probuzené, že stěží pochopí to dítě, rostoucí v městských zdech.

A Frantík, sotvaže první fialky zavoněly pod křovím na stráních rodné vísky, první hříbky prokoukly pod mechem a první jahody se začervenaly na pasece, vždy je donesl churavící paní radové. A tak nadešel konec školního roku a s ním vysvědčení. Rozumí se, že Frantík svoje vysvědčení, jež vykazovalo samé velmi dobré, donesl ukázat svému dobrodinci. Čekali jsme jako vždy u svaté panny Barbory za městem, když přiběhl pln radosti, třímaje v ruce stříbrný zlatník. Tolik peněz nikdy neměl ve svém majetku!

A tak ten konec školního roku přinesl záblesk jasné radosti do světničky ovčákovy. Tatík Netuka jen kýval spokojeně hlavou. Věděl, že Frantík se ve světě neztratí. A Netuková měla plné oči radostných slz, když vzpomněla, jakého dobrodince získalo její dítě.

A prošly další dva roky. I tu držel pan rada Doubek nad Frantíkem ochrannou svojí pravici a sám našel mu místo v továrně na stroje, kde Frantík dostal po třech letech za vyučenou.

Je pravda, spočátku byl poněkud rozechvěn a jako ulekán, když vstupoval do ohromné budovy tovární, již měl obětovat tři léta mladého života — a případně celý život další. Trvalo to nějaký čas, než zvykl na ten zvláštní strojní zápach olejů, na jemné, rytmické chvění strojů, jež podobno lehounkému zemětřesení, prochvívalo všemi podlahami.

Zdálo se mu, že nezvykně té obludě tovární, jež na jednu střidu spolykala přes šest set dělníků, že nezvykně zašpiněnému oknu s vyhlídkou na ponurý tovární dvůr s haldami zrezavělého železa, s kupami odstříhaného plechu, po léta hromaděného a neodklizovaného, ale za krátko zvykl, ba, co více: zamiloval si tu obávanou obludu, zamiloval si své místočko v levém rohu u okna, a ve stroji, jemu svěřeném, neviděl více nehybné hmoty, viděl v něm kamaráda, přítulného, poslušného. Ba, v neděli a ve dnech prázdná se mu stýskalo po něm jako po milém druhu. A ráno vždy, oblékaje zamaštěné modré šaty a placatou čepici, těšil se na shledání s ním. Napojil jej olejem, otřel s prachu, přehodil přehazovač z volného kotouče na pevný a s roz-

koší poslouchal, jak kamarád-soustruh dává se do pohybu. Benzinový motor odřukoval pravidelně a dýchavičně, řemení tleskalo o kotouče, z kovárny ozývaly se rány kladiv a fučení měchů, a Frantík vesele pracoval. Je pravda, i on prodělával učednická léta, o nichž se říká: učedník — mučedník, i on měl dílovedoucího, jenž pro každou maličkost rozdával pohlavky, ale pracoval rád, s láskou k věci a k večeru hromada naolejovaných hoblínek svědčila, že si pilně hleděl díla. Bylo vskutku radost pohledět, s jakou zručností upíná nový kus, přibrušuje nůž a upíná na supportu (pohyblivý stoleček). A tak na sklonku druhého roku patřil mezi nejzručnější dělníky, svěřováni mu kusy, na nichž záleželo.

»Tak, milý hochu, co teď míníš začít?« tázal se ho pan rada, drže v ruce výuční list Frantíkův. »Teď jsi už jaksi samostatným, takže se můžeš sám o sebe starat. Tak — jaké pak jsou tvé plány do budoucna?«

Frantíkovy oči, jindy tak upřímné, zabloudily kamsi do kouta, kde stál psací stolek páně radův.

»Nevím ještě — milostpane.« Oči mu trochu zamžikaly a z mladé hrudi vydral se povzdech sotva znatelný, ale pan rada přece jej postřehl.

»Nu, máš snad nějaký plán? — Ven s ním!« pobízel hochu vlídně, »Chceš se snad hlásit v jiném závodě o práci? Nebude ti škodit trochu praxe také jinde. Nuže — —?«

»Milostpane! — já bych — — ale vím, že to není možné. — V P. bude od prázdnin otevřena dvoutřídní průmyslová škola mistrovská — — ale vím, že na to není ani pomyslení —« dodával ztichle, vida, že čelo páně radovo se poněkud stáhlo v přemýšlení.

Nastala chvíle ticha. Až teprv za několik okamžiků pan rada promluvil.

»Vím o tom, četl jsem to v novinách, — A ty bys ji rád navštěvoval? Pravda, vždyť na učení řemeslu jsi ani nepotřeboval měšťanku, ale je dobře, že ji máš, je u nás málo inteligentních řemeslníků i živnostníků. Nu, přeptáme se na to a budeme o tom přemýšlet.«

A tak Frantík zímničně čekal dva, tři týdny. Až teprve po měsíci si ho zase pan rada zavolal: »Tak, hochu, budeš-li chtít, podej si rychle žádost o přijetí do mistrovské školy průmyslové. — Tadyhle mi píše syn mého přítele, profesor X., že bude na tebe pamatovat s knihami a několika obědy týdně — a — to ovšem bude záležití pouze na tobě, na tvém chování a prospěchu — že bys případně i nějaké stipendium mohl dostat.«

Než se Frantík vzpamatoval, pan rada rychle zmizel ve dveřích pokoje. Neměl rád díků, a to Frantík věděl. Zbývajících několik týdnů vyplněno bylo chystáním se na cestu. Frantík sice chodil do továrny jako dřívě, ale matka skládala mu do truhličky prádlo, šaty, obuv — většinou to dárky jeho příznivce.

A tak stal se z něho student. Student pilný a nadaný; jaký div, že pan rada i přes všechnu vzdálenost držel nad ním ochrannou ruku dále. Vždy měl pro něho něco potřebného, anebo aspoň slovo dobré. — — —

A pak Frantík zmizel naisto z obzoru. Vynořil se až po letech, r. 1912. Se všech stran slétli se Sokoli do zlaté naší matičky Prahy, přijeli z blízka i z dál, až z daleké Ameriky. A mezi nimi byl Frantík, ten silný, zdravý hoch, který nám vždy ve sněhu cestičku prošlapával — byl to elegantní, pěkně urostlý muž v šedých, bezvadných šatech, trochu pohublý, s výraznými, oduševnělými očima. Krátký, zastřižený vous vroubil ušlechtilý obličej. Tak jsme se po letech sešli na záhumení rodné vsi, nedaleko křížku, kde jsme vždy na sebe čekali. A nebyl sám. S chotí přijel, krásnou, mladičkou ženou, jež zřejmě vyrostla pod jiným nebem. A jen litovala mladá cizinka, že si nemůže pohovořit s Frantíkovou matičkou, která jí ho vychovala. A tak jsme si zavzpomínali na společné naše cesty, na plány, jež cestou v mladých hlavách jsme osnovali. Nebyla růžemi vystlaná Frantíkova cesta. Když vychodil průmyslovku, pracoval ještě ve dvou závodech domácích, ale pak touha jeho dostala křídla a ta nesla ho dál, do ciziny. Úplně sám, cizího jazyka neznaje, pustil se přes Německo do Francie, a odtud dále do Anglie. Ale ani té velké »louže« se nelekl, do Ameriky se rozjel a odtud zase do Francie. Kolikrát octl se v neznámé

zemi bez halěře, bez přítele — a přece nezoufal. Jeho houževnatá pila a pevná vůle nedaly mu klesnout ani ve chvílích, kdy jiný byl by zoufal. Neúnavný mozek a pilné ruce léta pracovaly na jakémsi patentu. Piloval, předělával, staré plány ničil a zase znova pracoval v továrně světového jména, až konečně došel cíle — měl vynález, který si dal patentovati. Prodal svůj patent továrně a tak téměř přes noc stal se zámožným mužem a vstoupil do podniku jako společník. Založil pak vlastní krb rodinný a za chof vyhlédl si dceru svého chefa, jehož byl společníkem. To vše mi vyprávěl, i jak včera byl navštívit pana radu, dnes už úplně bělovlasého pána. A jakou radost měl stařeček bělovlasý! Hochu, hochu — či pane inženýre — nebo řediteli — —« koktal radostí.

»Prosím, milostpane: »hochu«, jako tenkrát, když jste mne našel polootrhaného na silnici,« opravoval ho s úsměvem Frantík.

»Tak tedy, hochu drahý, jako před léty — — jak pak se ti pořád vede? Ale, viď, nač se ptám — vždyť to je na tobě vidět,« prohlížel si se zalíbením se všech stran bývalého svého chráněnce.

»Vidíte, milostpane, kolikrát tak, ba — — kolik — — tisíckrát vděčně jsem si vzpomněl na Francínka, jak mi tehdy podpatkem do krve patu zranil! Nebýti toho, že vás tím na mne upozornil, sotva byste se mne byl tak dobrotivě ujal, a sotva bych byl na těch místech, kde dnes jsem! Ale Francínka upřímně lituji — přispěl tak bezděky k mému štěstí — a dnes, kde je!«

»Pravdu máš, milý hochu, ale nezapomínej, že on sám a ještě více jeho nerozvážní rodičové měli největší zásluhu na jeho budoucnosti a — — zkáže. Vzpomeň si, z kolika škol byl vyloučen, kolika různých zaměstnání se chytal, u ničeho nevydržel — — pouze jednomu zůstal věren: kartám a pití. Neříká se jim nadarmo »dvaatřicet loupežníků«, dovedou člověka oloupit o jmění, o lásku a úctu k rodičům, o chuť k práci, o vše — — o štěstí celého života. Slyšels jistě od rodičů, jaký to byl shon a poplach v okolí, když ve dražbě prodávali Polanských statek! Ty karty! Jeden lán pole za druhým spolykaly, a druhdy nejbohatší dědic v celém kraji protlouká ten život den ze dne, protože se jakživ ničemu nenaučil. Dělá agenta, nabízí gramofony, mýdla, semena k setí, šicí stroje — — jak se co hodí. Jeho matka, paní Polanská, nepřežila té hanby, když se stěhovali do podruží; lidé říkají, že se utrápila a otec jí brzo následoval. O tom se dokonce tvrdí, že prý si sám na život sáhl — — či tak nějak.«

Bývalý hrdý statek Polanskýcí přešel do cizích rukou, ale ani starý Netuka tam nebydlel v malé vlhké světničce s vyhlídkou na hnojiště. Děti se mu sice rozkutálely jako korálky všechny po světě, dcery dříve sloužily ve městě, synové vyučili se řemeslu. A Frantík postavil u silnice rodičům malý domek se dvěma světnicemi a zelenými okenicemi, aby prý ta po světě rozlétlá ptáčata se mohla vždy za čas slétnout domů.

Orlík, IV. g.:

Zemřela matička.

Zemřela matička,
zvoní jí hrany,
zvonku hlas zalétá
na všechny strany.

K nebesům zalétá
výše a výše,
matčina duše s ním
vznáší se tiše.

K božímu trůnu se
nesměle blíží,
tam na ni Boží syn
s úsměvem shlíží.

Modré oči, proč pláčete?

Pokračování.

Jiří Benda byl vysoký, vytáhlý student. Byl už v oktávě, ač mu bylo teprve osmnácte let.

A tento jinoch temných, ale vážných očí, který vždy jaksi vážně hleděl na svět a jeho stinné i radostné stránky, nosil už dlouho v srdci obraz Růženky Lyčarové. Nenáviděl lidi — ty, kdož přišli s ní ve styk a měli příležitost stisknouti jí ruku, pohlédnout do jejích očí, promluvit s ní.

Oči jeho plály podivným leskem, cosi lomcovalo jeho duši, v jeho nitru odehrával se krutý zápas.

Bylo to už delší dobu, co takto spolu zápasil a stávalo se, že myšlenka ta stávala se mu i osudnou a přiváděla ho často do konfliktu s realismem života. —

Bylo to jarního májového jitra, plného smavého slunce. Oktáva R—ského gymnasia vřela životem. Třiadvacet mužských a pět ženských jejích příslušníků bavilo se hlučně, hovořili a lomozili, »dřeli« a skotačili (možno-li toho slova užití).

Bylo právě před hodinou matematiky a ta zaujala teď mysl všech jejích adeptů.

V první lavici »dřič« Sojka hlta jakési formulky a s tlukoucím srdcem očekával úder zvonce, oznamujícího počátek jeho matematických muk. Neposeda Lučavka neustále na něho dotíral, tropil si z něho žerty, až tento rozloben utekl i s formulkami na chodbu, provázen salvou smíchu z dvacetisedmi hrdel. —

V třetí lavici několik jich luštilo jakousi matematickou záhadu, jinde zas opravdový »tremista« se chvěl strachem, jak to dopadne a jiný zas, »veselá kopa« předváděl jakési produkce z cirku. Dívčí kvinteto mělo hlavy v jedné hromadě a důvěrně cosi projednávalo. Chvilkami vybuchlo v jásavý, zvonivý smích, tak nakažlivý, to jak jim veselá Mařka cosi pěkného vyprávěla.

Všude bylo plno hovoru a plno práce, přípravy na nastávající hodinu. Jedině ti, kdož byli prvními a jimž věda matematická byla »hračkou«, hleděli si čehosi jiného.

V poslední lavici seděl Jiří Benda. Knihy měl před sebou položeny, ale neviděl jich, neslyšel také hlučného smíchu svých kolegů, ani neviděl živých posunků děvčat, jen oknem ven, kamsi v neznámo upíral se jeho zrak a tam cosi hledal. Nebyl duší ve škole.

Viděl temně modré oči, které zajiskřily z pod temných řas jako ohnivé paprsky, jako by v nich ohně zahořely. Před jeho zrakem se vznášela postava jeho Růženky. Bylo něco preludového ve zjevu dívky a to už delší dobu ho k ní táhlo a poutalo. Ne, ona sama měla při sobě cosi, co každého hned uchvátilo a co také jí hned získalo sympatii každého.

A teď létlo to myslí jeho jako bílý obláček na modrém nebi a tak si umiňoval, že bude velký, že se stane mocným a slavným, to pro ni, pro ni že bude pracovat, pro ni žít, pro ni že se musí vzmoci, vyšinouti, vysoko se vznést na křídlech své snahy a touhy — a potom spokojen, své štěstí jí přinést darem a být šťasten jejím štěstím — — —

A zase se viděl černě oděn, slavnostně, před velkým stolem, před sborem profesorským; dělá maturitní zkoušku. Vousatý předseda dobráckých očí se naň usmívá, aby mu dodal odvahy a on odpovídá přesně a určitě na otázky a uvnitř cítí štěstí, je spokojen sám se sebou. Brána do života se mu otevírá — vidí ohromné, daleké nekonečno a spěje do něj — sílen vědomím, že pro ni to dělá, pro ni, aby ji mohl učiniti radost.

A z toho nekonečna se to ozývá: »Poď, chceš pracovat, chceš se uplatnit a máš široké pole působnosti. Zde poznáš, co je to život, abys se mohl pak stát úplným člověkem. Poď.« a potom crrcrerrr jednotvárný hlas zvonku vyrušil ho ze snu. Dveře se prudce rozlétly a pan profesor Skoba vešel. Byl asi čtyřicátník, bezvousý, vysokého čela, s velkou pleší, čistě vymydlenou, že došla u studentů oblíbeného názvu »sluníčko«, a jiskřících, ostrých očí, skrývajících se za zlatým skřípcem.

Ve třídě bylo ticho, bylo slyšeti jen oddychování. Všichni čekali, na koho prvního padne los.

Pan profesor zapsal, potom vytáhl svůj červený notes, pozorně ořezal tužku, načež pohlédnuv do třídy, zvolal: Opakovat bylo — Kolčava!»

Kolčava suše oznámil předmět opakování.

»K tabuli — Kořínek!»

Ve třetí lavici se zvedá nepatrný človíček, ale mající cosi jako řežavé jiskry ve svých očích a netrvá to ani dvě minuty a vrací se provázen páně profesorovým: »A to je čtyři, Koříнку, nehrejte si s vědou matematickou!»

Za Kořínkem zvedá se jiný a zase jiný a každý s tímž údělem se vrací na své místo. Ve třídě je úplné ticho. Konečně, zdá se, je situace zachráněna. U tabule je Bělavý. Pan profesor se táže, co jest to rovnice exponenciální. Bělavý se chvíli rozmýšlí a pak začíná: »Rovnice exponenciální je, když

»Dost! Rovnice exponenciální je rovnice ...«

Bělavý počíná znova: »Rovnice exponenciální je rovnice . . .« dále nemůže, neví, ale již zase je slyšet pana profesora: »A to jste si neopakoval. A to se podívejme. A to je pěkné! — Píší vám nedostatečnou. Sedněte si!« »K tabuli — Musílek. Řekněte vy, co je to rovnice exponenciální!»

Musílek povstává, chvíli se rozmýšlí (— tam venku tak pěkně slunce svítí a pod oknem děti skotačí — ó moci ven, prchnout do přírody) — a pak jako by se probudil počíná stejným způsobem a stejně končí.

Třídou už probíhá jakési tajné chvění: »Čím to, že právě ti »nejsilnější« jsou dnes voláni?»

Vzadu Benda myslí na své děvčátko. Viděl ji, štíhlou, s rozzářenýma očima a karmínovými rty, obklopenou fluidem dívčí něžnosti. Jakési důvěrné kouzlo svádí ji k sdílnosti a ona, hledajíc slova, cosi mu vypráví a při tom v očích cosi jí září, věští o duši, plné štěstí a jasu . . . Vzrušen oddává se svému snění, nepozoruje ani, že je volán a když ho kolega upozorňuje, vstává a odpovídá na otázku, co je to rovnice exponenciální: »Je taková hezká, s duší sněžně čistou, jako růžový květ . . .«

Salva smíchu nedává mu domluvit — neví, co řekl a ten smích ho bolí, hrozně bolí. Proč se mu smějí, co udělal, že se mu tak smějí?

V tom už také pan profesor vstává, sahá mu na čelo, zda není horké horečkou, utiňuje třídu a posílá ho domů. Nevěděl tehdy, jak se dostal domů. To jen si pamatuje, že odevšad dívaly se na něj ty její oči, takové hluboké a dobré a že vše tak jej laskalo svýma neviditelnýma rukama, jakoby chtělo vyhladit všechny hrany života, aby se ho co nejméně dotýkaly

Dlouho se o té příhodě vyprávělo ve třídě, ovšem ze šetrnosti k Jiřímu jen nebyl-li přítomen, ale žádný nevěděl, co bylo podnětem k tehdejší jeho odpovědi; jen Máňa Suchých jej znala, protože byla důvěrnou přítelkyní Růženčinou a znala historky jejich, ale ta nic nepověděla

Dokončení.

Došel nám do redakce zajímavý dopis mladé přispívatelky. Poněvadž bude jistě zajímaví mnohého čtenáře, tedy jej uveřejňujeme.

Pane redaktore!

Dovoluji si Vás žádati o laskavé uveřejnění svého článku. Jest to snad příliš naivní, když takové „děcko“ má už tak vysoké a smělé žádosti.

Čtu pokaždé odmítnuté autory a autorky a je mi jich vždy děsně líto. Vidím je sedící zamyšleně nad Jitrem, na jehož obálce je napsáno: Redakce nepřijala: — a představuji si, jak bude mně až tam bude mrňavá (odpusťte — nenalezám vhodnějšího výroku) K. Sednu si do koutka ve svém pokojíčku a budu cedit slzičky skrz prsty —. Ale ne! Budu psát znovu — tak dlouho, až to bude dobře! Že mohu?

Nehněvejte se prosím, že otravuji takovými hloupostmi a račte laskavě odpustiti žvatlavé žabce.

P. r.: Už proto musíme tedy uveřejňovat i příspěvky našich menších. Ne vždy, jen občas, budou-li pěknější a nebudou-li z nich vykukovat české úlohy. Tak necedit slzičky a zkoušet.

R O Z H L E D Y

ORGANISAČNÍ. — POVŠEČNÝ.

Divčí SSS. v Chrudími. 15. prosinec roku 1924 zůstaně vždy památným dnem v dějinách našeho sdružení. Již na počátku letošního pracovního roku pojaly jsme v plán příští činnosti SSS. myšlenku, horlivě pěstovati a rozšiřovati úctu k sv. Václavu. Za tím účelem chtěly jsme uspořádati přednášku se světelnými obrazy o chrámu sv. Víta ve prospěch jeho dostavění. Přednáška byla prvním samostatným vystoupením našeho SSS., byla korunována úspěchem. Jak jsme se zaradovaly, když se J. B. M. Dr. Ant. Podlaha uvolil přednáseti u nás. Ale bylo třeba vésti boj, abychom získaly pro přednášku musejní sál. Když jsme o něj požádaly, byla žádost bez důvodů zamítnuta a místní týdeníky přinesly zprávu, že bychom použily této akce k propagandě lidové strany. Podaly jsme stížnost k vyšší instituci ve správě obce, poukazuji na znění stanov SSS., v nichž je veškerá politická činnost ve sdružení zakázána. Objasnily jsme také, že budova dómu svatovítského je chloubou celého národa a tudíž povinností všech, započatému dílu pomoci. Konečně bylo v zasedání rozhodnuto v náš prospěch. Velký musejní sál byl 15. XII. do posledního místa obsazen a to nejen babičkami, jak mnohý myslel, nýbrž hlavně inteligencí. Nebyli tam jen katolíci, ale i lidé jiného náboženského přesvědčení. Všichni však s největším zájmem a pozorností sledovali slova řečníkova. Seznámili jsme se s podrobnostmi, jichž nepostřehneme při návštěvě dómu, jsouce okouzleni mohutným celkovým dojmem. Velký výtěžek 2.400 Kč, při nepatrných cenách míst, byl nám nejkrásnější odměnou.

Univ. profesor dr. František Stejskal došel věčného pokoje ve svaté noci štědrovečerní, kdy zvěstuje nebe mír a pokoj všem lidem dobré vůle na zemi. S ním ztrácí bohoslovceá fakulta university Karlovy pilného pracovníka v církevních dějinách českých. Ze svého pobytu v Římě, kam byl povolán za vicerektora České koleje, oddal se s houževnatou pilí studiu církevních dějin a umění. Když se vrátil z Říma, věnoval se hlavně církevním dějinám českým. Přispíval do »Časopisu katol. duchovenstva« a uveřejnil velmi cenné dílo o Tomáši ze Štítného, za které byl odměněn Českou Akademií. Dějepisné studie Stejskalovy jsou uveřejněny v různých časopisech, zvláště však ve »Sborníku kroužku historického«, jehož redaktorem byl po několik let. Veden jsa láskou k našim světcům, snažil se podat národu životopisy jejich, tak sv. Ludmily, sv. Jana Nepomuckého (v Dědictví Svatobojánském) a sv. Václava, který se dotiskuje. Biografie sv. Václava je jakýmsi vstupem k jubilem slavnostem, kterých se dočkáme — dá-li Bůh, za 4 roky. Přednášky Stejskalovy na universitě, na níž působil od r. 1917 jako řádný

profesor, byly hojně navštěvovány. Zvláště jeho »Dějiny náboženské v Čechách« těšily se živé pozornosti.

—r—

Před 400 lety narodil se autor hrdinského eposu portugalského Camoéns. Z jeho tvorby, která je hojná (napsal asi 600 básní a 3 drama), jsou po celém světě známi »Lusovci«, v nichž opěvuje objevy Afriky Vasco de Gamou a starší dějiny portugalské. Kreslí veškerý pozdější objevy a hrdinské činy svých krajanů v Indii. U nás je dílo známo v překladě Vrchlického z r. 1902. Před Vrchlickým překládal z Camoénse František Doucha.

Dr. Jaroslav Sedláček, profesor biblického studia a semitských jazyků na bohoslovceé fakultě university Karlovy, zemřel 3. ledna. Jeho literární činnost je dosti obsáhlá. Vydával texty z různých semitských jazyků, napsal: »Základy hebrejského jazyka«, »dobrou« »Milovníci arabského jazyka« a j. Kromě učebnic obíral se pilně výkladem »Pisma sv. Vydal »Výklad posvátných žalmů a biblických chvalozpěvů«, »Úvod do knih Starého zákona«, pojednal o »Knize Soudců«, »Drobnější i větší příspěvky uveřejňoval ve »Vlasti«, »Časopisu katol. duchovenstva«, »Blahověstu«, »Věstníku spol. nauk« a v jiných časopisech. Ze zahraničních listů, do nichž přispíval, je to americký »Hlas« a »Katolík«.

Dr. Jos. F. Kratochvíl: Filosofie středního věku. V Olomouci, 1924, str. 280, Kč 30.—. Starověk s celou svojí filosofií byl jen ukazovatelem dob lepších — křesťanství. Vzpomeňme jen Sokrata, Platona, Aristotela, kteří jen tušili příchod Kristův. Kristus značí rozhraní dvou věků. Před jeho evangeliem lásky ustupuje rychle do pozadí starověk, přes bujně starověké veselí převládly se románské klenby křesťanských basilik. Jejich valená klenutí nutila lid k pokoře, odříkání a kajivosti. Vzniká nový svět, nová kultura. Mladá církev Kristova podniká boje s nepřáteli a otcové církevní kladou základy zprvu příležitostně, pak již systematicky k nové budově. Rozkvět filosofie této v čele se sv. Augustinem hledá v poznání sebe sama poznání Boha. Další etapa, scholastika, staví na předchůdcích a snaží se filosoficky poděprítí důvody náboženské. Přichází nový směr duchovní, jeví se později v gotice. Po době uzavřeného přemýšlení přichází rozmach, staví se mohutná gotická katedrála, ztělesňující mohutnou jednotu a harmonii myšlenek ducha; jako štíhlá gotická katedrála má snahu jen výše a výše, vzhůru k nebesům, tak doba tato, plná nadšení a zpěvu, zakládá četné náboženské řády. Přední zástupci scholastiky jsou jako hvězdy středověku, jichž jas zasahá i do novověku. Stačí vzít do rukou filosofii středního věku a čísti. Celý svět myšlenek otevře se před vámi. Studium této filosofie jest pro katolíky, zvláště studenty, velmi důležité. Proto knihu vřele doporučuji.

J. P.

»Argus« — čtrnáctidenník — je jediný český časopis, který přináší výpisy (ev. bibliografii) vědeckých a cenných článků set novin a časopisů,

vycházejících v RČS. Číslem 6. začíná označovat jednotlivé články, a to prozatím v oboru národohospodářském, administrativy a věd technických dle mezinárodního desetinného třídění brusselského. Časopis je velmi cenný pro každého inteligenta. — Předplatné činí: na čtvrt roku Kč 28, na půl roku Kč 55. Redl. a adm. na Smíchově, Smetanova 2.

Jediná žena v Pantheoně. V pařížském Pantheoně, kde po velkých mužích Francie, Voltainovi, Hugovi, Rousseauovi a mnohých jiných byli v poslední době uloženi také Anatole France a Jean Jaurès, leží také žena. Chcete-li vědět, co vykonala za svého života, aby si zasloužila této cti, užasnete, zvětlíte, že nebyla ani básnířkou, ani umělkyní, ani jinou hvězdou na francouzském nebi slávy, nýbrž že byla toliko — manželkou velkého muže. Osaměle a majestátně stojí sarkofágy velkých mužů na svých místech. Jenom na jediném stojí dva. Dohorze zastaví se rád před tímto hrobem a prohlásí, že zde leží jediná žena, která je v Pantheoně, manželka slavného chemika Berthelota, která tam byla uložena vedle svého muže. Oba si přísahali, že se nikdy nerozloučí a také zemřeli stejného dne. Když se mělo Berthelotovi dostat cti, býti pohřben v Pantheoně, byla tam uložena také jeho manželka z úcty k vzájemné veliké lásce. »L. N.«

Mohyla litevského velkoknížete Gedymina ukazuje se dodnes u Vėlony, městečka v býv. koven-ské gubernii nad Němou. V místech, kde kdysi stával chrám bohyně věčnosti Vėliony, zhybnul za krvavých pútek s křížáky tento slavný vůdce Litvy, který zachoval své zemi samostatnost. Litvinů chtějí na mohyle postavit Gedyminovi pomník.

Rozvoj katolicismu za století. R. 1822 bylo na poloostrově skandinávském pouze 110 katolíků, dnes je jich skoro 9 tisíc. V Holandsku a Lucembursku bylo 350 tisíc, dnes asi 2 miliony. Podobně v Dánsku vzrostl počet katolíků za 100 let ze 100 na 9 tisíc, v Japonsku a Korei z 10 tisíc na 170 tisíc.

Zmije 7 metrů dlouhá. Berlínské akvarium obdrželo větší počet zmijí, z nichž malajské jsou až 7 metrů dlouhé.

Soutěž o ceny na nejlepší příspěvky a práce literární pro IX. ročník kalendáře katolického studentstva (1925—26) je na četné žádosti prodloužena do 15. března. Ceny jsou uveřejněny v VIII. ročníku kalendáře.

Před 20 lety zemřeli dva zasloužili literáti: mladý básník František Skalík, který dýchal nadšením nové katolické generace a moravský žurnalista Jan Spáčil Žeremovský. Činnost prvního spadá do let 90tých. Vydal básně »Sunsum corda«, »Bůh a svět« a sbírku aforismů s názvem »Jiskry eucharistické«. — J. Spáčil Žeremovský ubíjel své literární vložky prací novinářskou. Z nejlepších jeho děl je kniha hanáckých humoresek »Samó tihó« a básně »Výše a propasti«. Básně ty, uveřejněné až po smrti autorově, prozrazují podobně jako části nedokončené sbírky »Veliká noc« velkou dovednost v básnických obratech a výraze, třebas není

prost vlivů Jarosl. Vrchlického. Z překladů Spáčilových jsou nejzdařilejší Hřediovy »Trofeje« a V. Huga »Forquemada«. Je sice jednostranným mapodobatelem Vrchlického, ale přece nakloněn hluboké básnické reflexi, která ukazuje tu a tam i samostatnější výraz. M. K.

V Egyptském Sudanu blíže města Sennar na Nilu konstruuje se velká přehrada, která má shromazďovati vodu a odvádět ji pak kanály za účelem zavodnění plochy asi 300 tisíc feddanů (1 feddan = 41 arů). Zavodňovaná prostora má býti použita jednak jako pastviště, jednak k pěstování bavlny. Přehrada, která se buduje, bude 3000 m dlouhá a 26 m vysoká. Základy půjdou až 12 m pod dno Nilu. Podle celkového plánu má býti zřízeno 80 jezů o výšce 8-40 m a šířce 2 m. Regulace hlavního jezu bude provedena 14 jezy, 5 m vysokými a 3 m širokými. Nádržka bude obsahovati vodu na zavodnění prostory asi 150 km délky a 20 km šířky po každé straně.

Ložiska bílého mramoru. Ve vesnici Jeskorejsa u Nitry byla před nedávnem objevena ložiska bílého mramoru, o němž tvrdí odborníci, že se vyrovná proslulému mramoru kararskému. Jenže doložení bude prý tu provádět cizí společnost.

Největší pramen v Evropě. Podle německého časopisu »Niedersachsen« vytryskuje u Hannoveru řeka Rhume, jejíž pramen je největším pramenem nejen v Německu, ale v celé Evropě; vydává za vteřinu 45 hektolitrů vody, to jest 2700 hektolitrů za minutu a 162.000 hektolitrů za hodinu, což je více, než potřebují k pití všechny dědiny i města v Německu. Pramen má tvar rybníku a je velmi čistý. Voda z něho tryská v určitých intervalech ze tří velkých a četných menších rour, tvoří pak na povrchu hladiny kruhy a odtéká odtud do řeky Rhumy.

Všech Eskymáků na světě je podle nejnovějšího sčítání cestovatele Kunta Rassmussena asi 40 tisíc.

Upozorňujeme členstvo našich SSS, na výhodné získávání cenných knih tím, že se stanou údy Dědictví buď sv. Prokopa nebo sv. Jana Nep. Členem Dědictví sv. Prokopa se stane, kdo složí 80 Kč najednou (spolek 200 Kč) či ve čtyřech ročních splátkách po 20 Kč (knihy dostává již po prvé splátce). Tento spolek vydává české vědecké i bohoslovné spisy, takže se hodí dobře pro katol. studenty a vůbec inteligenci. — Dědictví sv. Jana jest ústav pro vydávání dobrých českých knih pro lid. Údem se stává, kdo zaplatí jednou pro vždy 80 Kč (spolek 170 Kč). Podíly jsou vydávány ročně (vice knih). Přistupujte hojně k oběma »Dědictvím« a jiné k tomu povzbuzujte! Přihlášky řiďte pro Dědictví sv. Prokopa: Mgr. Jan Řihánek, Praha I-1040, pro Dědictví sv. Jana: Dr. Ant. Podlaha, světící biskup v Praze IV., Víkárská ulice, u kostela sv. Víta.

? ?

H Á D A N K Y

? ?

VEDE B. R.

Rozluštění hádanek ze 4.—5. čísla: Hádanka: ka-pr. — Přesmyčky: 1. Strakonice. 2. Prachatice. 3. Dr. Jan Šrámek. — Rozšiřovačka: Krk, Krka, krkavec. — Rebusy: 1. nakladatelství. 2. Veni, vídi, vici. 3. Samuel, nebo Kamil. — Dělenky: 1. hra-nos-taj. 2. Pst-ruh. — Záměnka: škola, škoda. — Roháček: jasan, Aleš, sen, Aš, č. — Hádanka: roj, ti, Jitro. — Rebus s přesm.: jitřenka. — Číselka: láska, skála. — Výpustka: brada, rada. — Doplnovačka s taj.: Emil, voda, mrak, Labe, ovce, lano. Morava. — Křížovka: s, los, losos, sob, l.

Redakční: K. Adamci: Můžete. — Všem, jejichž hádanky byly právě uveřejněny: Ještě jindy.

Správné rozluštění poslali: K. Adamec, Něm. Brod; O. Štourač, Kroměříž; B. Sekáčová, Chrudim; I. Zmeškal, Nahošovice; V. Goldmann, Uh. Brod; O. Čech, Louny; L. V., Něm. Brod, a J. H., Chrudim se v řešení asi přepsali. Vylosování: O. Štourač a B. Sekáčová. Odměny jim budou zaslány. — Rozluštění z 6. č. zašlete do 15. února.

Roháček.

M. Winter v Příbrami.

b	b	e	e	e	spisovatel
e			s		?
š		t			keř
ú	u				nota
z					hláska

Dělenka.

F. Přerovský.

První dobré dřevo k stavbám
poskytuje,
pode druhou klidně každý spí;
druhá s třetí zemí na dvě
rozděluje,
celek město krásné při moři.

Doplňov. s tajenkou.

K. Klepl.

+		a	strom
+		k	jméno
+		a	řeka
+		a	zvíře
+		c	osoba

Číselka.

O. Č.

- 12345 krásně hrál,
12354 životy ničila,
34521 má velký přístav.
- V sadě bylo mnoho
1234567;
nad jednu usedl
8123467.

Skrývačka.

J. Hloušek.

Velká je Rus, ale má
málo obyvatel.

Koníček.

B mol.

sef	dr	tý	Mé	dek.	se	jsou	né
mi	zem	V.	žím		or	ny,	ji
a	Jo	Slá	jak	me	mé	pů	
tří	ko	bu,	kaž	ča	ty	ja	pro
zem	Vě	tám,	ka	du	ně	a	dy
pro	pa		su	dým	ko	něž	pev
bu.	na	hou,	ou	ny	slný	kaž	zem,
mi	vzdor	zu	bám	dý	sva	a	se

Zdrobnělka.

A. Sigrt, Sv. J.

„Velký“ — mocný pták,
„malý“ — český hrad;
ještě zdrobni trochu —
květinu máš, hochu!

Rozšiřovačka.

Fuk.

souhláska
dětský pozdrav
zvíře
město
zvíře

Rebusy.

O. Štourač.

- Buchlov n k
- Plaz n k

Rozšiřovačka.

J. Jíreček.

k užitku jest
slavné má předky
panovala kdysi

Rebusy.

F. Hasilík.

- dd b c
- C j N

Čtvercovka.

M. Winter v Příbrami.

a	a	a	e
e	ch	ch	
l	n	n	o
š	š	u	y

malíř

?

jméno

hra

Královská procházka.

J. Michálek.

		T	o.		
	o	m	ž	n	
k	u	ch	f	o	m
d	o	c	n	n	e
	e	n	n	e	
		i	c		

Královská procházka.

J. Zmeškal.

		Á.		
	P.	D	D	
	A	O	M	
P	N	Á	K	U
Í	S	O	M	N
Á	P	A	É	I
	J	M	J	
	U	O	K	
		D		

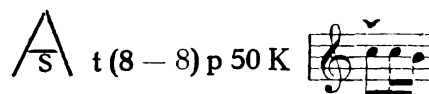
Vsuvka.

K. Adamec.

Když do tance vložíš míru,
uzříš pláti ve vesmíru.

Rebus.

Duetto „Des dur“ B mol.

Číselka.

1234 protkl údy Pána Krista,
4231 říčky omývá voda čistá.

Skrývačky.

- I. Pomoc, topí se Karel.
- II. Tiše létá borém pták.
- III. Za námi lán polí leží.
- IV. Tuze bolela ji hlava.

Doporučujeme tyto publikace našemu studentstvu:

„Organizační příručka“, podávající historii hnutí,
programové zásady i pokyny
pro vedení našich sdružení. Cena 1 Kč i s poštovným.

„Kniha o životě“, hluboké myšlenky o smyslu a účelu života
od nejlepšího jihoslovanského myslitele,
univ. profesora Aleše Ušeničnicka. Cena Kč 6.50 (s portem).

„Věda a víra“, přednáška ndp. arcib. Kordače. Cena 10 hal.
(na poštovné.)

„S. S. S.“, památník prvního poválečného sjezdu našeho studentstva.
Cena 1 Kč s poštovným.

„Časová hesla“, 2 Kč s pošt.

Objednávky obratem vyřídí

Ústředí katol. stud. čsl.
v Praze II., Voršilská 1.

JITRO

O B S A H

ROČNÍK
VI.

M. K.: Několik myšlenek z dopisu starého otce. — Ad. F. Slavec: Aby už nebolelo. — Prof. K. Fadrus: Byt. — Josef Šána: Selský kronikář. — J. C.: Svátek. — R. V. Podhorský: Prášková aféra. — J. C. Oravčan: Sen. — A. Černý: Vzpomínky z Provence. (Pokr.) — Alois Z. Mířský: Z pohádek staré vrby. — Al. Keltnerová: Za krásou. — —ov: Sluneční korona. — G. Xaver Vlkošský: „Trosky.“ Rudolf Suk: Problém rovnosti z hlediska biologického. — A. Z. Mířský: Modré oči, proč pláčete? (Dokonč.) — Ad. F. Slavec: Od milé. — F. Kolář: Něco o děkanském treboňském chrámu. — Petite Charlotte: Výlet do „Českého ráje“ — J. Aratron: Devět úderů hodin. (Pokračov.) Běla Lesinská: Z mých bolestí. — F. Brom: Röntgenovy paprsky. — Ferd. Karel Walter: Kristus — Slunce. Rozhledy: Org. a povš. — Cyrilometod. Věstník studentský.

ČÍSLO
7.

V P R A Z E V B Ř E Z N U 1 9 2 5

Redakce: Ponevadž se v posledním čísle našeho časopisu poprvé
použilo podobné látkové rozdělení.

Od tohoto čísla budeme si všimati prací pro oslavu tisícího výročí mučedníků
sv. Václava, která se pomalu blíží. Vyzýváme všechny čtenáře ke spolupráci.
A aby i naši mladší čtenáři měli radost ze svých pokusů, uveřejňujeme aspoň jed-
no dva příspěvky těch mladších.

Odpovědi redakce: Běla Lesinská: Osobní poesie neuveřejňujeme, i když
sebe lepší — a vaše je slabá. Řádky o lásce hodí se spíše do památníku Vašeho
Hynkova. Jednu nejlepší básničku uveřejňujeme. Pište dále! — Ad. F. Slavec
krácení a menších opravách uveřejňujeme. Poslední Vaše báseň je velmi dobrá
a, že výborná, ale pro naše čtenářstvo se nehodí. — E. V.: Příspěvek je dost
dobrý, ale věc není už časová. Psalo se o ní už dosti. — A. Z. Mírský: Po úpravě
uveřejňujeme.

Všem našim čtenářům a SSS

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V BŘEZNU 1925.

ČÍSLO 7.

M. K.:

Několik myšlenek z dopisu starého otce.

Ó, vy všichni, kteří jdete
kolem, pozorujte a vizte,
je-li bolest, jako bolest má.

Pod spícími olivami v zahradě getsemanské modlí se Spasitel před svou obětí na kříži. Chvěje se bolestí a smutkem, opuštěn ode všech.

Dvanácti apoštolům myl nohy, i tomu zrádnému Jidáší, ale ani jeden nesetřval s Ním po celé křížové cestě. Petr Jej ujšťoval ve večeradle, že Ho neopustí, kdyby tak všichni učinili — a hle? Po několika hodinách Jej třikrát zapřel. Ani nejbližší přátelé nechápali hloubky utrpení Kristova, který cítil tíži všech hříchů minulých i budoucích pokolení a přinášel za ně nebi nejsvětější oběť.

A lidstvo nepoznalo plamenné lásky Boha — Člověka, nad nímž byl vykonán nejnepřádivější soud na světě. Neprocítilo ohně planoucí lásky a obětí Srdce Páně ani po dvou tisících let.

Pilát ukazuje na nevinně trpícího Krista slovy: Ecce homo! — lotr po pravici stává se hodným ráje, nepřátelé, kteří Ježíše pronásledovali, kajícně se bijí v prsa před Tím, který snášel za ně neduhy, aby uzdravení vešli do Jeho věčného sídla.

A přece nerozehrál příklad kajících, ani sladké pozvání Trpítelovo mnohých vlažných srdcí. Kolik křesťanů jde lhostejně a nevšímavě vedle stánku Boha života, kolik je těch, kteří neustávají v radovánkách v do ě, kdy prosí církev Umučeného s Matkou bolesti za hříchy celého světa a hlásá: nepřestávejte se modlit!

Synu! Nahlédni jen okénkem do světa. Vidíš sedmero hříchů, nepřátelství, slyšíš rouhavý smích šklebivých tváří — a pomysli si: Za naše nepravosti umírá Syn Boží!

Taková myšlenka bude Tvou nejlepší knihou, zdrojem nevyčerpatelných úvah pro svatou dobu postní.

A d. F. S l a v e c:

Aby už nebolelo.

Veselou myšlenkou vyskočila —
polib mne! —
políbila —
myšlenka, vzpomínka má!
Vzpomínka? Myšlenka?
Ne. Celá má duše se všemi myšlenkami,
vzpomínek pomněnkami,
rudé mé srdce vykvetlo na dlaních tvých.
Aby už nebolelo

K a r e l F a d r u s:

Byt.

Mnoho lidí dobře jí a pije, velmi mnoho lidí se velmi dobře odívá, ale málokdo dobře bydlí.

Hledáš-li byt, hledej ho u lidí zachovalých, dbalých pořádku a čistoty.

Bytu tmavého a vlhkého nenájímej. Kam nechodí slunce, chodí lékař.

Vzduch: boží duch. Proto byt větrej, když vstaneš a než ulehneš aspoň na chvíli, přes den důkladně.

K domácí a k domácímu buď zdvořilý jako k vlastním rodičům a k jejich dětem srdečný jako k vlastním sourozencům.

Se spolubydlíci snášej se kolegiálně.

Domácím neprošťuj skříní a spolubydlícím kufrů. Vždyť nejsi detektivem.

Chceš-li si prohlédnouti knihovnu domácích, popros za dovolení.

Peněz, které domácí nebo spolubydlíci nechali ležeti, ani se nedotýkej.

Nečti také dopisů a zápisníků, které někde zapomněli. Pročítávat zápisníky je nečestné, číst dopisy je téměř totéž jako porušovat listovní tajemství.

Dokaž, že před tebou a před tvou zvědavostí je bezpečno také to, co není pod zámkem.

Spolubydlitelů nebuď záhy a nepřekázej jim včas ulehnutí. Z učení jich nevytrhuj.

Uč se potichu. Kdo se učí nahlas, učívá se bez porozumění, je dříč. Ty bez porozumění nedří. Přečti, co je zadáno, rozmysli, čti část po části, uvažuj, až pochopíš, přečti opět celý úkol, uspořádej a vštěp si jej do paměti.

Když zpíváš neb hraješ, zavři okno; buďto jsi slabý ve zpěvu a hře, pak netřeba, abys podroboval své výkony veřejné kritice, nebo jsi virtuosem, a pak je tvého umění pro ulici škoda.

Nezpívej a nehrej před 8. hod. ráno a po deváté večer. Popřej večerního spánku těm, kteří záhy vstávají a ranního těm, kteří pozdě ulehli.

Je-li v domě těžce nemocný, neobtěžuj ho zpěvem a hrou; a vstoupila-li do domu Veličenstvo Smrt, umlkni, dokud zesnulého neodnesou.

Ať bydlíš u rodičů, ať u cizích, zachovávej pořádek; dostavuj se včas k obědu a večeři. Dobře dělají rodiče i bytní, když se řídí příslovím: Sero venientibus ossa. Kdo bez důležité omluvy dostavuje se pozdě, tomu nemají dát nic.

Ve svém bytě dbej pořádku. Klad své věci na určité místo, tak, abys je i potmě našel. Dveře otevírej a zavírej potichu a choď potichu. Není to hanbou býti v tomto smyslu tichošlápkem, ale je hanbou býti strýcem Třískalovi a kmotrem Křápkovi.

Neplivej na schodišti a po chodbách.

S obyvateli téhož domu se na setkání uvítej. Buď vůbec takový, aby tě měli rádi i psi a kočky.

Setkáš-li se s obyvateli téhož domu u dveří, otevři a dej jim přednost.

Jdeš-li s nimi po širokých schodech, ponech jim pravou stranu. Jsou-li točité, ty jdi po užší straně. Jsou-li úzké, a máš-li se s nimi potkat, počkej dole, až sejdou, nahore, až vystoupí. Při společném výstupu nahoru po úzkých schodech má přednost pán, při sestupování dáma. Ovšem sestupující pán dává pozor, aby nešlapal dámě na paty a na šaty. Má-li pán přednost, řekne napřed »dovolte«, má-li dáma přednost, poprosí ji »rače«.

Uvádíš-li někoho do domu, řci »rače dovolití, abych šel napřed«, ale když dospěješ k vlastnímu bytu a k vlastnímu pokoji, necháš hosta vstoupiti prvního.

Nezvi do svého bytu spolužáků do karbanu a na pítky.

Neuškodí, naučíš-li se hráti na kulečníku a v kuželky, šachy a domino, ba i v karty. Ale nehrej v karty po kavárnách, hostincích a na výletech a nehrej náruživě a nepoctivě. Komáruješ-li, komáruj diskretně.

V úzkých uličkách jihoitalských měst natahují přes ulici od okna k oknu šňůry a na nich suší prádlo. U nás z okna do okna přes ulici navazují hovory a často roztahují špinavé prádlo nactiutrhání a pomluv. Vídati také mladé lidi, kteří položí se do okna a chytají lelky. Pěkné není ani toto, ani ono.

V orientě se vysypá smetí na ulici anebo se vyhazuje zrovna oknem. V menších městech naučili se za války smetí taktéž na ulici skládati, poněvadž nejezdíval smetář s povozem. Vyhazovati věci oknem, ba i z okna plíti, to uměli nezpůsobní už před válkou. Budeš to také dělati?

Je-li ti lze, ozdob okno raději květinami pro radost sobě a chodcům.

Josef Šána:

Selský kronikář.

Selskému stavu a venkovským chaloupkám patří v národním životě význačné místo jakožto dárčům těch, kteří byli pak předními sloupy národního života. Přední naši křísitelé národní narodili se pod venkovskými, často doškovými střechami. Z venkovských chaloupek vycházeli také písmáci; z nich vyšel i spisovatel František Vavák. Vavák sám byl hospodář. V mládí jako nadaný chlapec chtěl na studiu, ale chudoba rodičů znemožnila splnění jeho přání. Zůstal doma v Milčicích a vzdělával se sám. Pídl se po české knize (německy neuměl), činil si výpisky a pak v mužném věku svých vědomostí a zkušeností užil při sepisování svých Pamětí. Paměti své psal s láskou; psal především pro své děti, aby, až jeho nebude na světě, aspoň popsané stránky knihy k nim hleděly a upevňovaly v nich starou víru otců a lásku k české vlasti. »Tuším, my sedláci, abychom zůstali jen při starém. My máme naše pole stará, ba právě stará, mějme i starou víru! Na to pole nám svítí staré slunce, starý měsíc, nechť náš rozum osvěcuje staré umění starých otců a staré církve.«

Český písmák znal dva motivy životní: motiv náboženský a motiv národní. Čech a katolík hledí z něho vždy a všude. V těžkých dobách josefinských, kdy byla země zničena daněmi a válkami, kdy mluva česká zatlačována byla němčinou, státně podporovanou, v té době, kdy lid venkovský mřel hlady, těžce robotoval a při tom i trávu v hrncích jako pokrm si vařil, v té době sedlák Vavák ukazoval na je-

dinou útěchu, na modlitbu a na kostel. Nedá-li Bůh svého smilování, vše jest marné. Také dítky své vzorně vychovával. Miloval je jako drahé klenoty, v neděli za zimních večerů s nimi sedával, čítával s nimi knihy, nebo psal své Paměti.

A co říci o Vavákově vlastenectví? Stačí vzít do rukou Paměti a z každé stránky ovane vás duch hluboké lásky k národu. Prosté, neumělé sice, ale tak výrazné partie vyrýsuji čtenáři před očima živě obraz současné doby a vám se zdá, že vidíte v duchu samého Vaváka, že vidíte i jeho sousedy, kněze, s nimiž rád pobesedoval, a nechce se vám ani od knihy. Vzpomenete si při tom na počátky národního obrození českého, kde u kolébky obrození stojí dva katolíci, časně sice od sebe vzdáleni, ale oba se stejnou touhou a přáním: Vavák a jezuita Balbín.

Balbín byl dříve, psal pro učený svět latinsky, Vavák, muž lidu, psal česky. Balbín obranu jazyka českého psal ve vyhnanství, ale jako Vavák, píše ji svoji nejvroucnější láskou a touhou prospěti drahé Čechii. A působení obou vlastenců činí pravé zázraky, jsou to první červánky na obzoru našeho národního a státního osvobození. Jsou signály, burcující národ ze spánku, jsou to směrnice práce pro následující generace. Bez spisů Balbínových a Vavákových těžko bychom rozuměli století XVII. a XVIII. Studium jich nabýváme nového poznání o době, kdy katolíci byli prvními a snad jedinými průkopníky obrození českého. Znalost Balbínovy Obrany jazyka českého a Vavákových Pamětí jest pro odběratele »Jitra« velmi důležitá. Nechť proto nechybí v žádné knihovně našich S. S. S.*

J. C.:

Svátek.

Zvonek se zasmál. On se nikdy nesmál, protože nesměl a byl chudý. Visel na stěně a čekal...

Dnes se zasmál. Proč? Deus ex machina to způsobil? To nebyl smích! Dítě se směje, on se smál; dítě však smíchem pohladí hladiny očí, vhodí na ně oblázek svého teplého srdce, ale co toto? Toť démon vyrazil své já v podobě smíchu, v něm dříme jakás promethejská touha, jež přichází jako sny v mé paláce myšlenek a zaráží své hubené prsty ostrými nehty do mého chlapeckého srdce! Zelené chodby se zachvěly a domy v ulicích mrazí kosti, nebe smeká čepici a celé město si sedá za výkladní skříň. Okna se řítí, pohledy se lidem kradou, zuby jako kleště se zakusují do nevinných obětí. Smích! Smích! První smích! děsný! nepojmenovaný! Řeže do našich uší jako pilka do skla, domy se křížují a mé srdce hoří tušeními! Sám v cizině!

Svět klečí mi u nohou v podobě dopisu. Snad ten byl příčinou, že smích se mi zdál nebo vskutku byl hrozným? Její ruka! Oh, dívkenko s modrýma očima, dnes, dnes teplé úsměvy hřejí jako italské slunce. Tvá slova jsou těžká slzami, políbkou a tajemstvími Tvých velkých a hlubokých očí, v nichž pluje zahalená duše! V každém slově bije tvé srdce, srdce víry, naděje a lásky. Dnes cítím, že miluji svět, svět náš, milenko, náš, z naší práce a víry!

Je to svět malý jako naše srdce, ale plný lásky; schoval jsem jej, abych jej mohl vzít domů a říci: „Maminko, koute vzpomínek, stole s kalamárem a perem, mám vás rád a nesu vám svět srdce osmnáctiletého. Mějte jej rádi!“

Tenkrát bude svátek.

Jednou přijde smutek. Budu sedět u stolu a modlit se se svým srdcem a vzpomínkami, jež budou u mne stát jako strážní psi, a já jim budu věřit jako ony mně. Tehdy je zradím.

Odejdu daleko a řeknu: „Pokoj Vám!“

Dříve však vezmu si všechny vzpomínky, sbalím je a dám do nejpěknější komůrky svého srdce, aby mi někdy mohlo být teplo.

* »Paměti Fr. Vaváka« vydalo v několika svazcích »Dědictví svatojanské«, cena 37 Kč.

Sv. Hostyn.

Prášková aféra.

Je zajímavě pozorovati, jak rychle stárne moderní pokolení, jak stárneme my sami. I včerejší den je pro nás historií. Právě tak jako za letních večerů vychází tisíce hvězd, aby ráno uhasly, tak přichází denně tisíce nových myšlenek, smělých ideálů a snivých ilusí, aby se splnily, nebo aby zanikly neuskutečněny. Jest tedy snad poněkud přirozené, že brzy zapomínáme na to, co minulo — a tedy také na různé ty aféry benzinové, líhové et cetera. — Letos se však událo něco, na co studenti gymnasia v T. tak brzy nezapomenou. Je to zcela něco nového, co zde ještě nebylo. Je to zcela něco zvláštního — je to prášková aféra.

— — — — —

Kvinta měla před „matickou.“ — Na některých místech byly hloučky studentů, jimž jeden uprostřed něco živě vypravoval. Mohl bys viděti zděšené tváře s vytřeštěným pohledem plným obdivu před tím, který má „buňky“. O kamna stál podepřen Jenda a hvízdal si sentimentální valčík. Láda lítá po třídě a dře.

Vstoupil profesor. Je тихо jako před popravou. Myšlenky se bíhají v divokých rytmech.

Bylo nadiktováno.

„Pište!“ — zazněl povel. Tak volá kapitán na vojáky, aby „pálili“.

„Tak! — No ano — to je ta má smůla“ — vzdychá Franta. „Vždycky nám dá právě to, o čem nemám ani „šajnu“. Čekal jsem mocniny a on dá právě rovnice —“.

Bylo cosi zvláštního nad třídou, cosi vibrovalo ve smělých zatáčkách, odráželo se od černé, uboze natřené tabule a pak padalo. Právě Frantovi pod pero.

Byla to Musa.

Franta počítá. Totiž chce počítati, ale při nejlepší vůli to nejde. Vytáhne z lavice kus papíru, kouše do držátka a potom píše:

Svět je strašně veliká komedie, která ničí talenty. Narodili jsme se, abychom zemřeli. Odcházíme. Nedovede nás zde zdržeti ani hudba dalek, ani matčino oko ani otcova ruka. Jdeme na výpravu k Měsíci.

Svět je světnice Boha, v níž je měsíc. A měsíc svítí — — Měsíc je lampa. —

„Franto — co to píšeš?“ — vyptává se soused Tonda.

„Začínám psáti právě nový román“ — odpovídá klidně Franta.

„Buriane, co vám soused říkal?“ — ptá se profesor pobouřen.

„Prosím, — — prosím pane — profesore. On říkal — —“

„Co říkal?“

„Ano prosím, — on říkal, že to nemůže vypočítati, že je to příliš těžké —“

„Jen namáhejte ty své plesnivé mozky.“

Je zase тихо.

Franta píše. Chvíli píše úlohu, chvíli román.“ Nejde však dnes ani jedno, ani druhé.

„Tondo! — já jsem na něco přišel.“

Franta vytáhl z kapsy sáček s jakýmsi práškem a bez dlouhého rozmýšlení vysypal část sáčku Jendovi za krk.

Jenda zařval jako jaguar.

Profesor vyskočil polekán. „Co se stalo — co je?“

Po chvíli se dověděl, že mu Franta dal za krk svědicího prášku.

„Procházkó — !“

Bylo zaklepáno na dveře a vešel třídní.

„Promiňte, pane kolego, že vyrušuji. Jako třídní jsem nucen zakročit v nemilé věci, která se stala tuto přestávku.“

Ve Frantovi hrklo, jako ve starých hodinách.

Třídní pokynul profesoru z botaniky a primánce Sedlákové, aby vstoupili dovnitř.

„Hoši, kdo z vás dal o přestávce za krk ten prášek?“ — vyšetřuje třídní. —

„Tedy nikdo?“

Ve třídě — jako v hrobě.

„Sedláková — který Vám to udělal?“

„Tady tento — prosím!“

„Tak tedy vy Procházko? A proč jste se tedy nepřihlásil? Proč jste —“

Profesor z botaniky mu vpadl do řeči. — Kdykoliv spustil výmluvná stavidla své řeči, která byla bohužel koktavá, nikdy jí nebylo konce.

„Vy — vy — vy jeden — — Aní to slovo nechci říci — Ví — ví — te, co jste? — Ví — víte to? — Jste drzý! — To — toto — to se musí energicky tu zakro — ročit — a exemplár — ně potrestat! — A víte, — co — co to vlastně jest?“

Ticho.

Toto — to je — — Ano, — ano — — Na některých místech — po — kožky jednotlivé buňky — nebo, ano, — nebo celé skupiny buněk — vyrostou nad okolí, — — čímž dávají vznik trichomům — — Ano — Ne. — Nemýlil jsem se, — trichomům — Příklad: Drosera — ro — tundi- foria, — ano — A pak u některých rostlin tyto trichomy nejsou na pokožce — a —, nýbrž uvnitř — jako u šípku, jehož trichomy jste strkal při — mánkám za krk — — Ano, způsobuje často — ne — nemoci — ano — —a vy — jeden — vy — —“

„Teď to právě udělal také Kamenskému“ — oznamuje profesor matematiky. —

— A pera zase skřípala po papíře. Studenti počítali — zvoní. —

— — Nejen, že měl Franta na matické „esso“, — ale měl také dvouhodinový karcer. — Ve vězení sní o bídě světa a proklíná červené šípky u cesty, které mají trichomy. „A konečně aféry jinak nekončívají — a kvintáni jsou všichni lotři —“ mírní si bolest Procházka.

J. C. O r a v č a n:

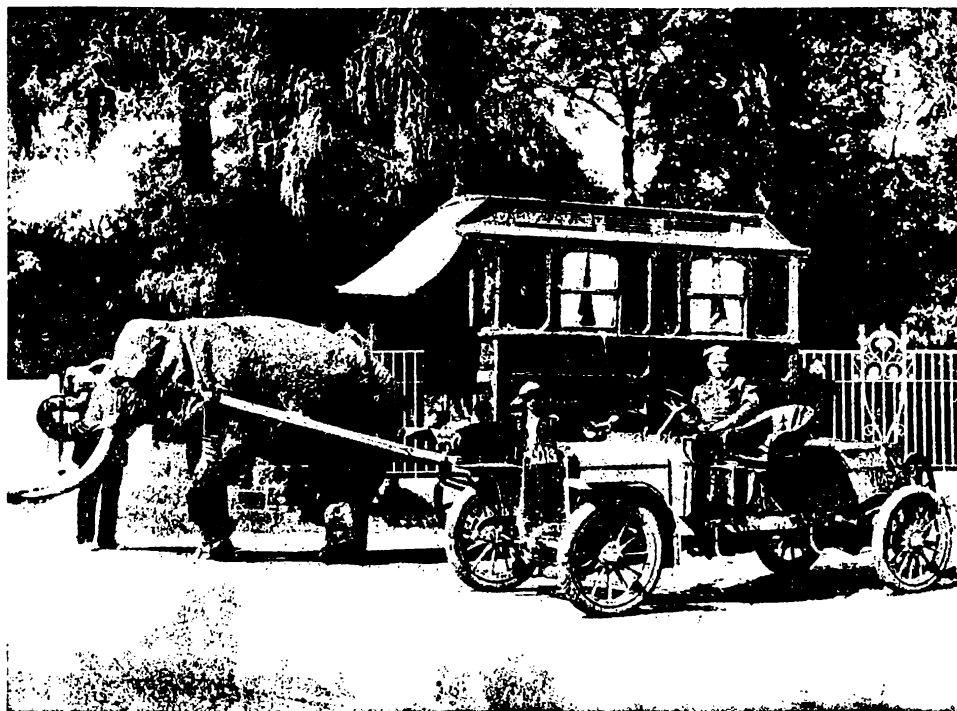
Sen.

Zapadlo tichúňko
v koliebkú slniečko
modravých priebľbin.

Sletely mrákavy,
zastrely krútnavy
života pracného.

Do tmavej čierňavy
z neznáma zieraly
obludy okále.

Štekotom diabolským
jekotom démonským
zúrily fúric

Známe slona jen z doslechu anebo — z cirku. Kdo by si při pohledu na to mohutné a jak by se zdálo nemotorné tělo pomyslí, že je to také užitečné domácí zvíře, které dovede nahradit sílu několika koní. Není jen silou, která po bahnitých a těžkých cestách indické vlasti táhne těžké náklady, může být i dovedným jeřábem, který svým chobotem zvedá a přenáší těžké klády. Nechybí mu ani něžnost či hravost a můžete ho přistihnouti při láškování s dětskou drobotinou, kterou opatrně zdvihá na svůj pohodlný hřbet a trpělivě se dá tahat za dlouhé, plachtovité uši. Představa takového slona je nám dosti cizí, ale pravda to je, jak vám částečně dosvědčí i náš obrázek.

Vzpomínky z Provence.

Pokračování.

Zase se mi vtíravě dere na mysl to slovíčko vzpomínati. Chápu, že je nutno býti trochu více vzdálen, aby bylo možno vzpomínati opravdověji. A časová prostora, která mne dělí od Provence se stále a stále, pomalu, ale jistě zvětšuje; pak není divu že začínám vskutku vzpomínati, dostavují se chvíle stesku a melancholického smutku, těžko říci proč, ale vnější příčina, často nepatrná a ajta, ocitám se myšlenkami někde daleko, daleko — jímá mne »touha bezejmenná,« rád bych se viděl zase v slunné Provinci, ale marno je toužit. Taková chvíle stesku přišla také včera. Praha byla uplakána. Od rána zlobil takový nijaký dešť, nebylo možno říci ani že prší ani že neprší, bláta přibývalo a když jsem v ucourané náladě, uroušán a umazán bloudil se svojí jarní rýmou ulicemi, měl jsem všelijaké myšlenky. Když se zamyslíte v ulicích, pak je to vždy k politování, ztratíte směr cesty, který se stane zbytečným, ale zľhostejníte i ke všemu ruchu, který víří kolem vás a šínete se jako v náměsíčnosti meteční a nevšímaví. Bylo to se mnou právě tak bídné. Nevěda kudy a jak dostal jsem se k novému paláci Riunione Adriatica di Sicurta — jehož fasáda, mimochodem, je křiklavým dokladem potvornosti naší »moderní« architektury — a do očí mi padly světelné reklamy, které se tam každého večera pouštějí střídavě s nejnovějšími zprávami ČTK. Zadíval jsem se též, nedbaje drobné pršky a za chvíli jsem se dočetl, že v Nizze byl tyto dny zahájen Karneval, že město i pobřeží tonuly v září světél, že bujné veselí se rozpoutalo, že atd. atd. — dále jsem nečekal, stačila ta krátká zprávička, abych se zase ocitl v Provinci, pravlasti Karnevalu. A smutně jsem toužil prožítí tam alespoň týden, kdy vše třeští masopustním veselím, zapomíná na bídu a starosti, raduje se z života, kdy tisíce ohnivých raket s večera brázdí hlubokou, tmavou oblohu ve skvělých ohňostrojích, kdy hudba a tanec víří v ulicích a na náměstí, kdy platí jen jediná věta, vykřikována či zpívána, sty a tisíci: Ať žije kar-ne-val!

Ba věru, šťastní lidé tam na jihu, žije se jim lehčeji, neznají tíživé, starostlivé obavy o zítřek, dovedou chutnat krásu dne, jsou vděční za sebemenší radost, kterou jim přinese a celou jich životní pouť vine se jasný pruh mosaikovitě seřazených krásných chvil, který jim oslazuje i trudy a starosti, kterým se nikdo dosud nedovedl vyhnouti. Naleznou-li příležitost, pouští rádi uzdu svému veselí, žijí hýřivě, podávají se cele, netrápí se rozvažováním a vše je jim tak přirozeným, nemá to urputné a tvrdošíjné utápění starostí ve vybičovaném — tak často tragicky podbarveném — veselí.

Bylo to as 10 dnů, co jsem se potuloval v Aix en Provence, kdy přiblížil se národní svátek 14. červenec, výročí dobytí Bastilly, jejíž zničení 14. července 1789 znamenalo počátek Velké Revoluce, počátek nové éry v dějinách Francie i v dějinách Evropy. Vzpomínka na toto velké výročí je příležitostí velmi vítanou pro rozpoutání sváteční nálady. Bylo již často psáno o tom, jak dovedou Francouzi slavit 14. červenec a byla dělána přirovnání s naším 28. říjnem, který se stává svátkem vlastně truchlivým, svátkem smutku. Zamýšlíme se nad tím, co jsme chtěli udělat a co jsme neudělali, co bychom udělat měli a o čem pochybujeme, zkrátka meditace střídá meditaci, výsledky jsou pro nás truchlivé, protože jsme věčně nespokojenými, radost a jas slavnostní chvíle jakoby byly vyloučeny z našeho středu. Jak jinak se jevil slavnostní ráz dne v Provinci. Ač cizinec, byl jsem uchvácen ruchem a šumem přípravných prací a nedočkavě jsem se těšil na »náš« 14. červenec. Doma jsem v předvečer svátku mnoho nevydržel. S prvním soumrakem vmísil jsem se mezi promenující množství na Cour Mirabeau, kde panovala rušná, veselá nálada. Na všech tvářích úsměvy, prskavky vtipu létaly a vybuchovaly šíříce nakažlivou nervositou, která hrozila každou chvíli vybuchnouti. Pojednou promenáda tichne, z dále ozývá se monotónní rytmus bubnů, nasloucháme — po chvíli proniká šumem výrazná melodie afrických píšťců, přeruší ji břeský pochod polnic, na horním konci objevila se řada pochodní, večerní pochod černého vojska spěchá městem, zástupy

dostávají vodítko, vše hrne se mohutným proudem, pochodně čadí a vrhají příšerné odlesky na černé tváře vojska, bubny rachotí, píšťaly a polnice volají netrpělivě vpřed, do pochodu, zdá se, jakoby nová Revoluce hrnula dav proti Bástille, ale je to jen reminiscence, není oné hrůzy, není zjevného nepřítele a kdyby i bylo, v tento den by se mu jistě odpustilo, vždyť i ty barevné tváře se dívají přátelsky a vesele, zaponínají, že byly vyrvány domovům a odvezeni do cizí země, aby byli vycvičení pro potravu budoucích válek, na to vše se zaponíná v předvečer 14. července svátku Svobody. Záplava pochodňového průvodu postupuje městem, kráčíme bez cíle, jen rachot bubnů dává rytmus. Konečně na náměstí de la Madeleine, kde čekají dvě hudby a asfaltová dlažba láká k tanci. Bubny rachotí dál, píšťaly a trubky třeští, vojsko však kráčí dále samo, »dav« zůstal na náměstí, které ve chvíli mění se v taneční sál. Vesele stoupá, půlnoc se blíží, nikdo nedbá času, noc je vlahá, světla obloukových lamp dodávají magického ovětlení tanečnímu reji na Place de la Madeleine.

To byl předvečer, přechází se bez přestávky do vlastního svátku, ráno vojenská přehlídka, rozdělení vyznamenání a před polednem v jasů slunečného dne vycházíme do ulic, svátečně vymytých. Je tak krásně, tak lehko a tak vesele, chce se mi výskat a křičet radostí nad svátkem Svobody a volnosti, hudby vyhrávají, život šumí a láká, svádí, nechce se domů, čas letí, odpoledne je zase jen pokračováním, blíží se večer, odjíždím do Marseille, kde město třeští, Cannebière je ucpána lidmi, pobřeží starého přístavu se mění v tribunu stadionu, v němž počíná právě ohňostroj. Dělové rány z pevností ohlašují počátek večerních slavností. Sta člunů a loďek rozjíždí se po stichlých vodách přístavu jako koše světelných květů, mihají se, splétají a utíkají, vše mizí, jen hra světél počíná. První rakety letí vzhůru. Rány, šum, sykot, jásavý křik množství vše splývá v nenapodobitelnou symfonii, vše se stupňuje, roste, šíří, jsem nepatrným dílkem v množství, nemyslím již sebou, myslím množstvím. Ohnivá slunce, kola, stromy vyrůstají v tmavém prostoru mořské hladiny, odrážejí se, letí do výše, konečný světelný obraz, Marseille jásá, hudba začíná marseillaisu, nádherný obraz končí, tma pohtila vše, ale Marseille žije dál, já nemohu, jsem znaven dojmy a tak s Bohem, já jedu do Aix.

Pokračování.

Alois Z. Mířský:

Z pohádek staré vrby.

(Pohádka o veliké lásce)

»Stařenko, vyprávěj! —«

»Vyprávěj — vyprávěj!« —

Mladá družo u potoka dychtila po nové pohádce...

Večer šel již krajem. — Vůně fialek se všude šířila, kam zavál jeho plášť. Šero se halilo v závoj měsíčního světla a z potoka to bublalo a šumělo píseň života...

A stařenka vrba povídala — mnoho toho znala a dovedla také vypravovati — snad vlna přinášela jí vzpomínku za vzpomínkou a vila z nich kytičku krásnější a krásnější...

Bylo toho mnoho, byly to květy — byla to ptačí píseň, šumot lesa, byla to radost i bolestný výkřik mládí...

Nejkrásnější ze všeho ona bílá růže...

Se zarůžovělým nádechem na svých lístcích dýchala krásu jarních jiter ve stínu větví kolébána přívitem slunečním a líbána rosou — Průsvitná kapička rosy třeptila se každíčkého rána v jejím růžovém líčku...

Slza...

Růže a slza — radost a bol...

Dvě krásy se spojily, aby kralovaly nad vším — nejčistší radost a nejčistší bolest — obě stejně krásné, navzájem se doplňující...

Obě svým dechem ovívala láska — a tak bylo tu spojeno vše, co má život a co je krásné...

A kolem bylo vše jako začarováno...

Jediná vlna zeleně zalévala vše a topila širokou křivkou — doplňujíc se s jásavou vlnou ptačího orchestru. — Veliká a jediná jen hymna vznášela a chvěla se nad vším...

Motýlek přilétal a usedal vedle růže...

Nechtěl blíže, bál se, aby nepošpinil její krásy — byla mu tak nedostupnou — jen s povzdalí odvážil se ji pozorovati a vždy tolik na ní utkvěl svým pohledem — s povzdechem odcházel. — Něco jako touha, nebo veliká láska anebo jako veliká bolest zračilo se v jeho oku, když odlétal. — A přece byl aspoň trochu šťasten...

Kus bílé růže — kus její vůně a její duše k němu zalétlo, kus jí samé si odnášel...

Touha nevyslovená chvěla se na jeho rtech — neznala slov a přece mnoho mluvila a mnoho hovořily také jeho zraky...

A odtud ta bolest, že se mu zdálo, že bílá růže někdy teskní — snad jí něco bolí — je to hrozné, když krása bolí...

A jednou — v listech se chvěly démanty rosy — růže promluvila. — Princ chodil okolo — takový bledý jinoch, modrých očí a vroucího pohledu. Snad jemu pozdrav posílala — bylo v něm jistě mnoho radosti...

Zdálo se jí, že je jaksi smuten, viděla, jak bolest chvěje se v jeho zraku — zřela krásu jeho duše a chtěla mu dát kus radosti; proto radosti, protože jsouc sama dobrá, chtěla vidět kolem sebe jenom radost, třeba sama trpěla...

Ostatně to žádný netušil, co jí bolelo, co jí srdcem táhlo; jen motýlek, jenž neúnavně přilétal, mohl to tušit — ale i ten to nevěděl, poněvadž nemohl znáti velikosti jejího bolu...

Až tehdy se to dověděl, když se růže rozhovořila...

A bylo toho mnoho, co vzkázala smutnému princí:

»Jsi smutný, můj princí, ale nebuď, nebuď smutný, zasměj se, zatanči — rozvesel! — A potom vypravuj. — Přijď sem — hezky pod tyto vysoké větve — skryjeme se tu oba. — A já budu poslouchat — oddaně naslouchat — hvězdičky nám budou zpívat. — Přijď — můj princí — budu se na tebe dívat — ne — mluvit nebudu — jen se dívat budu a ty budeš vypravovat, co tě trápí, co tě těší, co bys chtěl, aby bylo lepší a zlíbám rány, jež tě bolí i bude nám jako v pohádce. — Nic nás nebude rušit, jen ptáci budou nám zpívat, hvězdičky nás zlíbají za letního večera.

A potom zlíbám tvůj bledý ret — zceluji tvé bledé líce a v těch políbcích bude naše nejčistší zpověď — bude beze slov, nikým nerušena, ale bude krásná — protože budou hovořit jen naše zraky...

»Vidíš — můj milý — tak duše má k tobě mě táhne — po světle touží — a po jásavé svěžesti...«

Bylo toho mnoho, bylo v tom srdce i život a láska — láska nejkrásnější — láska nejčistší, již marně hledáme a po níž marně toužíme...

Větve stromů se rozevřely — jásavé světlo vše zalilo a bílá panna zlíbala růži — jas rozlil se z jejich políbků...

Byla to Láska...

Vzácný okamžik — být ovíván doteky Lásky — líbánu její vzácnou něhou a celovánu jejím životným dechem. — Jsou to nejkrásnější chvílky

A potom vše utichlo, zmizela záře — a když růže přiblížila si ještě jednou pocely a vzácný dech lásky — co spatřila?

Princ — její smutný princ — ležel pod jejími lístky a v srdci jeho vězel krutý trn — bolest veliká šířila svůj dech a v dálku zanikala jakási bílá žena...

A bolest znovu projela srdce rudé růže...

Jediný okamžik a jediný pohled vrátil ji všednosti...
Zmizely okamžiky krásných nadějí — zmizely všechny radosti — jen květ po květu vracely se bílé vzpomínky, až byla z nich kytice — tak celá bílá a čistá — protože nevinná — a ve všech byly touhy, přání a myšlenky...

A bílá slza spadla s lístku růže — zlíbala princovu tvář a mnoho hovořila.

Také:

»Miláčku — nehněváš se — vid'! — Já se nehněvám — jen bolest mám. — Ale co bych ti o ní povídala? — Chci radost, chci, abys vstal — dáti ti v polibcích život...«

A už zde nebylo dechu smrti. Byl tu život a v něm princ růži celoval...

Bílá slza dala mu život — byla v ní láska...

A princ ani netušil, že se mu v rukou chvěje panma. Mládí září jí z očí.

»Miláčku« — jako šumění růžových lístků splývalo s jejích rtů slabě karmínových — a bylo tak krásné — jako tělíčko princezny z pohádky

»Růžičko moje« — bylo jí vzácnou odvěnou...

Vrba dopověděla —

A ku podivu — bylo kolem vše ticho — jen měsíc stál výše.

Bílá pohádka lásky šla myslí srdcem všeho...

A l. Keltnerová:

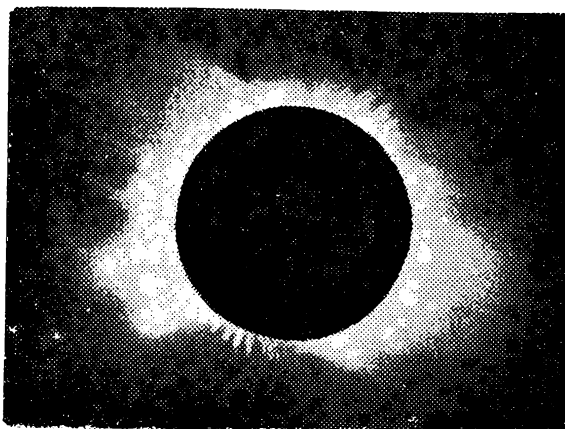
Za krásou.

Člověk si připnul křídla
a vzlétl!
V jeho mdlém a toužebném hlasu
poznáš, že hledá krásu.
Pro otce, pro matku, pro bratry, pro sestry,
pro všechny lidi,
pro boháče i pro ty prostáčky nízké —
všechny mu blízké —
hledá krásu.
Neví, co je, jen cítí,
že krásou lze život okrásliti,
a že jí lze povýšit lidi!
Do výšin člověk vzlétá,
oblaků celého světa
se táže:
Kde že je krása?
Nespatřil.
Křídla si znavil
a pak se vrátil
domů. —
Za stolem seděly dětičky,
hleděly snivě — —
prázdný byl stůl a prázdná miska,
ale jak ve dveřích stanul,
sběhly se k němu, vztáhly ručky,
nechtěly krásy, chtěly chleba.

Člověk se sklonil a v náruč je všechny pobral,
tvářinky zlíbal — do očí pohled',
do očí pohled' a poznal v nich krásu....
A potom jim rozlámal chleba.

Sluneční korona.

Jeden z nejvelkolepějších úkazů nebeských, který však jest velmi vzácný, jest sluneční korona. Úkaz tento jest totiž viditelný pouze při úplném zatmění slunce. A proto se nedivíme, že k letošnímu úplnému zatmění slunce 24. ledna byly konány rozsáhlé přípravy, aby astronomie získala co nejvíce. Zatmění bylo viditelné ve střední Americe a v přilehlých oblastech, v jižním Gronsku, na Islandě, v západní a střední Evropě a konečně i v severozápadní Africe. U nás měl býti pozorován jedině začátek zatmění, ovšem špatné počasí, zatažená obloha nedopřála nám ani tohoto. Příznivější podmínky pro pozorování byly v Anglii; v Americe pak bylo možné důkladné pozorování a Američané také se k tomu vyzbrojili »po americkánsku«. Pozorování mimo jiné zúčastnila se hlavně veliká vzducholod »Los Angeles«, opatřená velmi dokonalými astronomickými a fotografickými přístroji a pozorování provádělo osm nejlepších astronomů. Pozorováním z této vzducholodi docíleno bylo velmi cenných výsledků, daleko cennějších než jsou pozorování z observatoří pozemských, kde různé vlivy jako chvění a nečistý vzduch jsou na překážku. Vzducholod vystoupila směrem k Nantucketu do výše 3000 stop a tam byla konána pozorování. Dojem na této výpravě byl podle líčení účastníků neobyčejný. Fotografové zachycovali obrazy jednotlivých fází zatmění a astronomové pracovali hlavně u spektroskopů. Těmito totiž se nejspolehlivěji zjistí a určí prvky na slunci. Z 18 fotografických snímků nejkrásnější jest snímek sluneční korony s jejím jasně zřejmým paprskovitým, vláknitým složením. Na základě výsledků pozorování, které budou zpracovány teprve v době dvou let, vysvětlí se snad konečně podstata sluneční korony. Jak na obrázku viděti, sahají paprsky nejdále v okolí slunečního rovníku, nejméně vystupují nad póly, ale zde jest za to jejich struktura nejlépe zřetelná. Blíže pólů v době minima slunečních skvrn ohýbají se směrem k rovníku, ale ztrácejí se v dalším svém průběhu v mohutné záři, prýstící z krajin rovníkových. V době maxima částí korony z krajin rovníkových sahají nejdále od slunce a připomínají magnetické siločáry. Hmota korony jest neobyčejně řídká, takže několik komet jí prostoupilo bez jakékoliv poruchy a sahá do vzdálenosti několika poloměrů od povrchu slunečního. Spektrálně byly zjištěny v koruně vodík, helium, částečně vápník a neznámá látka, vyznačená ve spektru zvláštní zelenou čarou, jež se připisuje lehoučkému plynu koroniu. Ve spektru korony jeví se dále také souvislé vidmo, jehož původem jest asi světlo fotosféry, odražené od korony. Spektrum korony shoduje se značně se spektrem severní záře. Pozorovány byly prý i tmavé čáry ve spektru. Pozorování tato slibují, že v nedlouhé době bude podstata sluneční korony a veškeré zjevy při úplném zatmění slunce vysvětleny a vědecky zdůvodněny.

K jiným buďte vlídní, ale k sobě přísní! Podle toho, jak soudíte jiné, budete sami souzeni.

Dobří lidé začínají při posuzování od dobré stránky.

A. Mickiewicz.

G. Xaver Vlkošský:

„Trosky.“

Již dávno tomu — dávno bylo,
kdy z oblak jarních pršky Lásky vroucí
jak vánku příboj, jenž klid nitra ruší,
jak perly deště v povyprahlou duši
v mé srdce klesly — v srdce blahem mroucí,
a tenkrát více — více zabušilo...!

Ó dávno tomu, když jak vítr v snění
na prahu jara v žití mého toku
(— jenž často v příval bouří býval stržen
a tenkrát v náruč blaha lásky vržen —)
Ty stanulas! Žel slza v oku —
s ní v duši touha po tom, co již není.

Již dávno tomu — kdy jak volné ptáče
ke klenbě nebes povypial jsem křídla
a pouto svrhl, které k zemi víže,
výš vznášel se, bych Pravdě sídlil blíže
a sílu čerpal z opojného zřídla;
a — dávno bylo — nad čím duše pláče!

Vše sny jen blaha! — Klesly jako mlhy,
jež z lesů vyšly pro polibek Luny
a krokem lehkým, jako víly cudné
se mihly šerem v podobě své svůdné,
až paprsk jitra zaplašil je slunný; —
a z dálky? Slyším volání jen v lhy

Mlč, nitro bouře! vždyť jen teskné dumy,
jen žití hořkost, věčná žízeň touhy
ke štěstí vedou; bolest jak květ zvadne!
Až to, co zemi vzato, v zem' zas padne,
ty věčně blaha sen žít budeš dlouhý —
o — zapomeneš, že štěstí viděls' rummy.

Problém rovnosti z hlediska biologického.

Sledem kulturního vývoje lidstva docházíme k závěru všeobecně přijatému, založenému na skutečných faktech, totiž k neobyčejné vyspělosti lidstva jako celku. Každé hledisko dnešní doby, opodstatněné rozumovou logikou i sledem kulturního vývoje, podpírá předem dané a stává se důkazem nezvratným.

Dnešní věda ve studiu lidstva všímá si jen složky sociální a zapomíná se na důležitou složku eugenickou, jež v sobě zahrnuje genesi, individuální vyspělost, na níž se snaží vybudovati vyspělost lidstva jako celku a tím je přivést k neobyčejné dokonalosti, jak toho vyžaduje dnešní pojmání lidské společnosti. Společnost lidská v individuálních schopnostech nedospěla stejného stupně vzdělání, nýbrž různý vývoj kulturní i sociální nedovolí nám učiniti povšechného stejného závěru. Právě různý kulturní vývoj je příčinou tvoření skupin a stupeň kultury určuje i ráz společenského řádu určitého celku. Má-li se hodnota společenského řádu udržeti na stejné hodnotné výši, musíme zachovati podmínky, na nichž se společenský řád budoval, t. j. nejen udržeti podmínky sociální, ale i genetické, všeobecně biologické.

Sociologie buduje na základě nových úvah a pokroku, který má snahu povznést lidstvo. Ovšem, že k vyšší kulturní vyspělosti jest zapotřebí neobyčejně komplikované organizace, složitějšího společenského řádu. Zdatnost lidstva nejen po stránce sociální, nýbrž i po stránce biologické jest předpokladem rozvoje. Jak již bylo podotknuto, toto poslední stanovisko se často opomíjí a snaha po zdokonalení se specializuje v jednom směru.

Neobyčejný rozvoj sociálního zřízení nastal v době, kdy se hodnotila schopnost každého individua na základě přirozených vloh, a tím se dělila i práce; a důsledek byl ten, že se lidstvo rozdělilo na vrstvy a třídy; třídní boj stal se těžkým problémem současné doby a zaujal všechny dnešní vědy, jež se obírají touto palčivou otázkou. Pravá příčina všech nesrovnalostí leží v přirozeném základu vývojovém a jeho pomnutí znamená boj proti zákonům přirodním. Kulturní boj proti přírodě jest bojem nemožným a nerozumným.

Jednotlivec svou vlastní individuální silou může se povznášeti nad přírodu, ale pouze v souhlasu s biologickými zákony.

Co by znamenalo, kdyby člověk nežil v harmonii s přírodou? Soulad, harmonie a vytvoření trvalých hodnot jsou základním kamenem přírodních zákonů. Kultura charakterisuje jednotlivce, každý pohyb, každá představa a všechna organizace má býti výrazem lidské vzdělanosti. Kdyby tomu tak nebylo, pak ovšem vše se řítí, poněvadž by nebylo oprávnění na trvání, ani život společ. zřízení.

Toto by neodpovídalo požadavku dnešnímu, volajícímu po zdokonalení, po pokroku naopak znamenalo by to návrat k prvním fázím vývojovým.

K těmž závěrům vedl i duch revoluce francouzské, jehož vůdčí idea zavést rovnost všech lidí ztroskotala, poněvadž chyběl vedle jiných činitelů podklad biologický — což ovšem nemělo praktického vlivu na organizaci společenskou. Revoluce měla úspěch politický, napravila pouze formální nedostatky. Hesla společenské rovnosti v chápání biologickém nejsou oprávněna; vždyť jimi rozumíme schopnosti a nadání každého individua. Zde ovšem nemůže býti zmínky o společné stejné vyspělosti; toliko po stránce příslušnosti k lidskému druhu, po stránce altruismu sociálního rovnost existuje. Zřídlo lidské nerovnosti jest nám hledati v příčinách biologických, jež nejsou v naší moci. Různé výklady pojmu rovnosti byly příčinou sociálních bojů, což bylo důsledkem nedostatečného pojmání biologického a tím ovšem ztájení pravé příčiny. Nedokonalost a nesouhlas společenského řádu, jeví se nejvíce v otázkách politických a hospodářských, jeho náprava neb zdokonalení nesmí se dít s opomenutím, ba dokonce s odstraněním přirozených základů společnosti. Vzájemného souhlasu, úprava vzájemných vztahů jednotlivých vrstev jest dnes na-

prosto vyloučena v určitých mezích a bylo by možno uvést ve skutečnost vhodnou výchovou, kdyby vytváření nových tříd se dělo ve vzájemné shodě. Zajisté společenský řád se vytvářel postupem doby, nebylo zde překotného vývoje jako u forem a zřízení státních, naopak povlovně a těsně s kulturou se vyvíjel a byl v nejjintimějším styku s životními poměry.

Pravý pojem rovnosti nelze realizovati v dnešním životě praktickém, poněvadž k dosažení stejného stupně rozvoje jednoho každého by předpokládalo nový zrod tříd, po případě úplného zániku diferencování společnosti.

Nelze zde podati takovou úvahu, která by vyžadovala úplné vyčerpání základních myšlenek a podala ucelenou, souvislou studii.

Myšlenky vyjádřené několika větami mají být podnětem k úvaze; tím ovšem nabudeme jasnějšího názoru o té věci. Tema jest rozsáhlé a zajisté pojmání z různých hledisek odcloní nám mnoho zajímavého.

A. Z. Mírský:

Modré oči, proč pláčete?

Dokonč

Ona byla jako ta hvězdička a on by šťasten její přítomností.

Celý svět jakoby dostal krásnější roucho. Letní večer zalil vše svými půvaby. Ptáci umlkli, jen to listí v korunách buků a dubů šepotalo si v rozhovoru s večerním vánkem tajné báje.

Noc halila klenbu nebes ve svůj drahý šperk. Bledá měsíční záře chvěla se nad lesy, rozlévala se po polích a měnila v stříbro listí stromů, v jichž korunách to chvílemi zašumí, jakoby si černé lesy oddechly. Krása lesní noci!

Hovořivali v těchto chvílích o všem možném, přenášeli se do dalekých světů, plných snů a krásy a vraceli se tak náladově rozrušení.

Jaroslav ji doprovázel vždy až k myslivně. Cítil v takových chvílích všecku tu poesii a krásu mládí a oko jeho svítilo zvláštním leskem, plným odvahy a nadějí...

Tak často se teď zamyslí nad svým životem a opravdově si přiznával: Jaro života — a kéž by trvalo věčně — věčně!

A vzpomínaje Helenky, viděl v ní vždy cosi něžného, tak dětského ještě, co ho tolik poutalo. Viděl ji rozkošnou, šťastnou a nevinnou, takovou svižnou, jako tropický květ a zase prostou jak fialku, ale poutající vůní své prostoty.

A myslel na ni, viděl, jak čisto musí být v jejím srdéčku, jako krásná pohádka a bývalo mu jí líto, líto při pomýšlení, že by snad život měl zrušit všecku tu krásu toho rozkošného květu v horském zákoutí — takové čisté rozkošné růže uprostřed panenské přírody horské, kde potůček bublá a ptáče nerušeně pje svou písničku.

A bývalo mu vlaho a světlo v duši, když si umíňoval, že se stane velkým — to pro ni — a mocným a oči jeho pravily: »Hle, to tys ze mne učinila. Neznal jsem krás života, mechápal jsem života, ale přišla jsi ty a tobě zasvěcuji nový svůj život — který musí být plný činů a práce. Tys mi ukázala cesty k velikosti a já po nich půjdu. A tobě přinesu v dar výsledek svých snah!

Jeho oči se zaleskly podivným žářem, skryty za dlouhé, temné řasy a zračila se v nich odvaha a odhodlání.

A teď si přával žít. — Nálada pláně odrážela se v jeho duši a krystalovala v jediný výkřik: »Bude žít — žít život, který by vydal ušlechtilý plod, jako květina rozkvétá, aby s podzimem přinesla semeno. A rozkveté jeho život —«

A zatím co Jaroslav Hradil stával se víc a více šťastnějším a spokojenějším, byl Jiří Benda stále víc a více zamlklejším, ba možno říci zachmuřenějším.

Měl rád Růženku. Tak si ji představoval s temnými očima a nepokojnými kaďerami na pěkně klenutém čele. A ty oči tolik mluvily: »Jsem ti nakloněna, ale připoutej se více k životu. Jeho realism je krutý a nelze proti němu jít s melancholií a lkáním. Odvahu nutno mít a rázně vykročit!« Ale čím více si umíňoval, že se stane jiným, tím více upadal v zádumčivost. Byl by se tak rád při-

blížil k Růžence, pověděl jí, jak ji má rád, jak je jeho vzpruhou, když ji vídal, přemýšlel, co asi letí její hlavou, o čem asi sní a když pozoroval, že se kol karmínových jejích rtů zračí úsměv, říkal si, že musí být asi něco krásného její stav, že asi prožívá krásný život a přával si tak žít věčně, až do smrti.

»Jak je krásná a rozkošná, až radost na ni pohledět... ale —« a Jiří nedomyslel. Jen svůj život viděl a dával si otázky, kam to takhle povede, co bude? Hned však zase myšlenka ta ho opouštěla a cosi jako vzdor budilo se v jeho srdci. Vyzvodoruje žití, které mu přináší jen zklamání. —

Růženka nadchla ho i k básním. Psával je úhledně na bílý papír a posílal jí.

Potom pokročil dále a tiskl je v kterémisi časopise mladých. Býval šťasten, viděl-li své jméno tištěno a s ještě větší radostí posílal pak číslo Růžence.

Ale i tu stihla ho nehoda. Bylo kteréhosi nedělního odpoledne. Jiří seděl u okna svého pokojíku a hleděl ven. Bylo mu dnes tak zvláště volno a poddával se kráse letní přírody. A tehdy obdržel dopis. Podle adresy poznal, že je psán dívčí rukou. Otevřel jej a četl: »Milý pane kolego! — Jistě naše husy jedly z jedné misky ambrosií a pily týž nektar, anebo se společně procházely týmž hájem, stanuly pod týmiž stromy, jež v korunách se zasnily, kde ptáče píseň zapělo a stín se v cestu položil, kde vánek v kadeř začechrá tě na chvíli — a jistě, že to byla velká náhoda, nemyslíte, že se Vaše báseň tak nápadně podobá mé? — Chci Vám říci (aniž bych Vám radila), že je nutno nejprve »Vitam impendere vero« a ne — —« dále nečetl. Jen jedno místo mu ještě v hlavě utkvělo: »Je to totiž velmi banální! —«

Odložil psaní a vzal číslo časopisu, kde byla tištěna jeho báseň a srovnával s tou, již obdržel v dopise.

Nemohl jednati, nebyl schopen myšlenky, viděl se státi před zhroucenou hradbou svých snů a nadějí, které viděl padati jednu za druhou, vzal psaní bezděky a zastrčil do knihy, již právě četl.

Potom vzal knihu a vyšel ven. Byl pěkný letní den, a slunce mile hřálo. Šel zvolna k lesu. Coi jako plavý oblak zalévalo jej a lákalo svou živou zelení.

V aleji potkal Růženku. Byla u Helenky a teď se vracela domů. Bylo ji tak veselo. U myslivců byla veselá společnost — byl tam také Jaroslav a synovec pana Rozkošného, právník Adolf Šedivý, a ta rozjařila její ničím nezkalenou mysl tak, že ještě teď si polohlasně zpívala jakousi píseň.

V srdci Jiřího se cosi rozsvětlo. Zapomněl na to, co jej tolik rozrušilo a viděl jen Růženku. Zase byla tak půvabná a rozkošná, vše na ní zářilo mladostí a svěžestí. Bílé šaty pěkně jí slušely.

Viděla blížiti se Jiřího, nedávala však najevo, že ho pozoruje. Konečně — zvedla hlavu a tvář jí zalil živý ruměnc — a oči jí radostně zazářily.

Dali se spolu do hovoru a nepozorovali ani, že na nebi zvedl se bílý mráček, že rostl víc a více, tměl se a houstl. Došli až k lesu a pak se dali lučinou podél potoka, zabrání v důvěrný hovor. Jiří byl dnes nějak zvlášť sdílný a Růženka vesela a tak se jím to pěkně spolu hovořilo.

Pojednou jedna — dvě — tři — krůpěj za krůpějí počaly padati a ničiti Růženčiny bílé šaty, při tom však také rozdíratí nitro Jiřího. To tam bylo kouzlo, ten tam rozpuk květů. — Jen to močilo a chladilo víc a více a krůpěje padaly hustěji a hustěji. Růženčino blankytné roucho lepilo se jí na tělo, a voda stékala po rozpuštěných vlasech a bělostném čítku.

A s nebe lil se dešť a hrom burácel.

Jiří nevěděl, co činiti, kam se schovati a kam ukrýti Růženku — jen myslí mu prolétalo, co bude s jeho láskou. Viděl její prosaický konec a to ho rozrušovalo.

Náhle se rozhodl. Utíkal, co mohl, běžel k domovu.

Utekl před deštěm, nechav Růženku samu sobě. Tato nevědouc, co činiti, následovala jeho příkladu. —

Tím byly už všechny naděje Jiřího zklamány. Čekal jen ještě dohru své nešťastné lásky. A ta přišla, jen že měla ještě jiné následky

*

Léto spělo ke konci. Žně byly v největším proudu a pole byla plná lidí. Na stromech dozrávaly plody a z polí ozývaly se jasné zvuky kosy. Vzduch byl jasný a příroda sváteční.

Helenka prožívala teď život v samém jasu a štěstí. Zdávalo se jí o samých květech, o radosti, celý širý svět se jí otvíral a byl krásný. A všichni lidé byli šťastni, všem zračil se úsměv na rtech, protože ona byla šťastná a že neměla pro nikoho jen samý úsměv a milé slovo. Tak jí to vše připadalo pravdivým, jasným, živým.

Chodívala večer, když lesklo se na nebi velké oko měsíce, a tu si toho měli tolik co povídat.

Na nebi jiskřily se malé hvězdičky a oni spřádali si o nich krásné pohádky.

Bylo takové pěkné jítro, Slunce svítilo a lesy šuměly — Z R. kráčel pomalu ke vsi našich hrdinů strýček Jahoda — listonoš.

Aleje sypaly na cestu příjemné stíny, ale strýček dnes nedbal. Jen jakoby zlostně z dýmčičky si pokuřoval a sám se sebou hovořil. A měl zlost. Vzal si proto na ni také sklenku, pak ještě jednu — ale nic to nebylo platno. Dvě růžová psaníčka ho znepokojovala.

»Jak to teď zařídit« — a strýček pomalu četl si adresy — vskutku proklátá věc. Už patnáct let tu službu zastává a něco takového posud se mu nepříhodilo.« A strýček mrzutě zabafal.

Ještě dvakrát obrátil v ruce obě psaní a pak náhle se rozhodnuv, rázně vykročil. Nic nevadilo, že cesta byla mu jaksi široká. Viděl jen cíl svého konání a za tím šel. Jak svou úlohu vykonal, poví nám další kapitoly.

Helenka Rozkošných plakala. V ruce držela růžové psaníčko a oči její hleděly do neznáma, plny slz.

Teď, kdy byla na vrcholu svého štěstí, kdy byla tolik šťastná, teď jí píše, že životní cesty jejich se rozcházejí. Co se to jen mohlo stát, kdo jí ho bere. Ani nedočetla konce psaní. Jen na sebe myslila a svoji čistou lásku. Takového zklamání se nenadála.

Vyšla ven. Les byl tichý, jen odkudsi zaznívala píseň ptačí a zlatá koule sluneční rozhazovala po kraji hrstí svých paprsků.

Její dosavadní život, za ty dva necelé měsíce, celá ta krátká doba její mladické lásky, létla teď její myslí, ty chvíle — ty chvíle nejkrásnější, kdy hvězdičky svítily k jejich družnému šepotu a měsíček líbal je svým světlem. —

A teď les dlouze zašuměl, jakoby z dlouha oddychoval. Helence se zdálo, jako by to zpíval pohádku jejího života, tak rozkvetlého jako květ u cesty. A byla taková pěkná ta pohádka, tak plná jasu štěstí — ale to štěstí se zatemňovalo — kalilo — — Bála se domyslit, jen tiše zaplakala

Trvalo dlouho než se uklidnila

Jaroslav seděl u svého stolku a přemýšlel. Před ním leželo malé růžové psaníčko. Myslel na kolegu Bendu. Neboť jemu patřilo ono psaní, omylem strýčka Jahody jemu dodané. Věru, měl to strýček víc než popletené v hlavě, když tohle provedl.

A Jiří — dobrý hoch — ale nesmělý; a ta jeho nesmělost mu vadí při každém jeho jednání. Ráznost mu schází.

A tím psaníčkem dávala Růženka výhost jeho lásce ze svého srdéčka. Jiří se zprvu zarazil, když četl ty řádky, (rozdělal psaní, nečta adresy.) Myslel, že to Helenka snad si z něho ztropila krutý žert, když však dočetl, byl by se s chutí zasmál, ale v srdci litoval nešťastného kolegy.

Zvlášť douška ho zajímala. Bylo tam: »Zasílám Vám rovněž veškeré rekvisity, jimiž jste mě obdařil po krátký čas naší lásky. Jste znamenitý básník, jak jsem poznala z dopisu, jež jsem našla v knize, kterou jste s sebou měl v neděli odpoledne. Blahopřeji k úspěchu, jen třeba, abyste svého Pegasa roznítil k tvoření vlastním nadšením, neboť bráti z cizího se nevyplácí! Vaše R. L.« — — —

Jaroslav vzal psaní a nesl je kolegovi. Zastal jej na odchodu do přírody. Použil tedy té chvíle a šel s ním. Cestou se mu Jiří svěřil se vším, co v krátké době své první lásky prožil. A když mu Jaroslav dal psaní, které omylem dostal do ruky, nebyl ani překvapen. Řekl, že očekával něco takového, neboť on už ji napsal, že nelze jím dvěma jít touž cestou a že proto ji činí úplně volnou jednati, jak se jí zlíbí.

»Jsem vyrovnán se svým poblouzněním«, pravil »a jsem už zase člověkem. A budu pracovati, hledět, abych se povznesl, vyvýšil — to bude teď mým úkolem!«

Zatím už slunce stálo nad západem a kraj zaskvěl se v září červánků. Soumrak tměl se nad krajem, když se oba přátelé rozcházel.

A v srdcích obou bylo volno, jasno: V Bendově proto, že se v něm zrodil nový člověk, že vztyčil hlavu z okamžité mdloby, do níž padl, že vyšel s novým odhodláním do života; v Jaroslavově proto, že se mu podařilo povzbudit přítele a že jeho samého láska k Helence plnila odvahou a odhodláním k dalším činům. —

Co ještě říci? — Tolik, že Helenka zase vyjasnila své modré oči, když zvěděla, že psaní, jež obdržela, platilo Růžence a že je Jiří v rozechvění vložil omylem do obálky místo onoho, jímž ji žádal o kterousi knihu.

Byla tolik šťastna, když Jaroslav ji přesvědčil, že se mylí, tím, že ji ukázal podpis Jiřího, jehož si v prvním žalu a rozčilení nepovšimla.

»Jaroslave — Jak jsi hodný. Ach kdybys věděl, jak jsem šťastna. A každému bych přála, aby byl tak šťasten! —

Mladičká její hrud' prudce se vzdouvala pod vlnou rozkošného blaha, jež ji zalila, její oči zářily radostí a štěstím. Tak dlouze se na Jaroslava podívala a bylo v tom pohledu tolik něhy. Byla rozkošná. Tvářičky měla červené a rty zahrával jí úsměv

Když pak za několik dní odjížděl Jaroslav do Prahy, odvážel si s sebou jasnou vzpomínku na své děvčátko a také na nejkrásnější chvíle své první mladičké lásky.

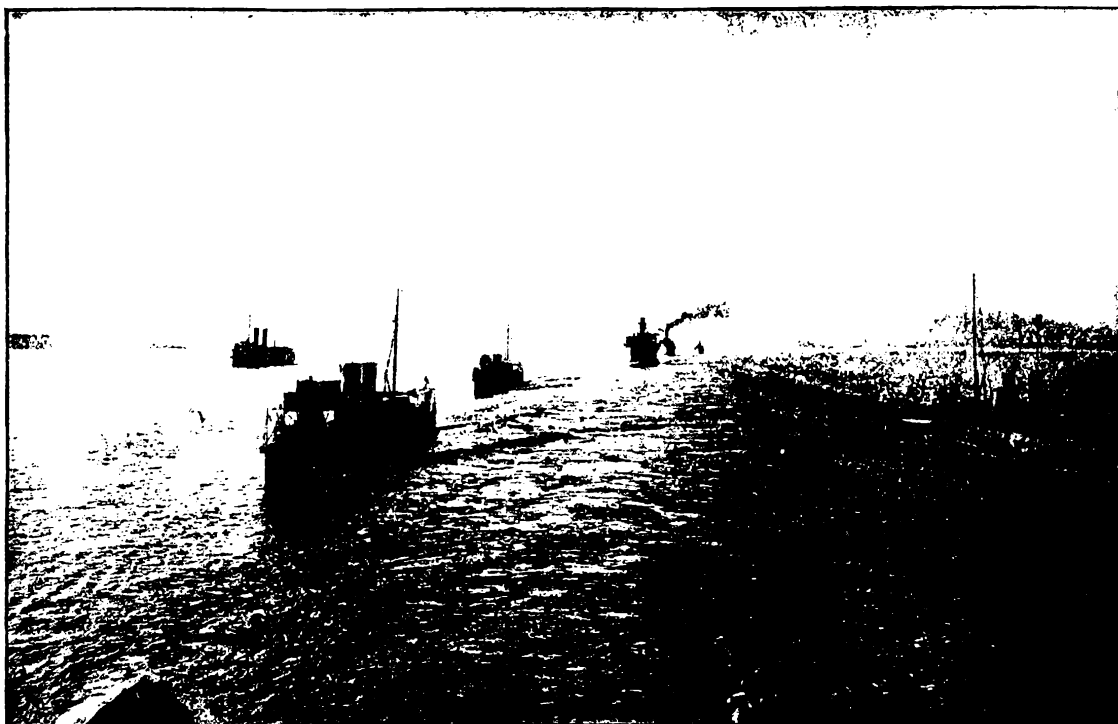
Byl šťasten — a štěstí to rozzářilo jeho zrak. Osvěžil se na venkově, ozdravěl a nabyl nových sil, a duše jeho byla plna nových vznětů, nových cílů a nadějí — — —

Pohádka o modrých očích plnila jeho duši jásavým kouzlem

A d. F. S l a v e c :

Od milé.

Je mnoho těch, kteří se mají a měli rádi.
My dva jsme nejupřímnější kamarádi,
kterým se ve světě zalíbilo,
protože slunce Lásky je v rudé rty políbilo.
Lidé jsou zemdlení.
Však my se nebojíme
bojů a bolestí.
Ruce kol' pasů si obtočíme
a počkáme,
na červené květy
a uzralé plody.
Pecen chleba v novu statečně nakrojíme
a přidáme soli.
Drobtý ptákům a květům a větrům pošleme do okolí,
abychom práci Bohu — Otci ušetřili
a uvěřili,
že všude se Láska dnes narodila,
že nechodí s mošncu a poutnickou holí.

*Moře! Jak je poutavé a rozkošné, když si hraje klidně s lodí — a jak hrozné a velebné, když hrozi zkázou smrti ve vodních propastech. Krásu a poesii moře dovede pro-
cítiti jen ten, kdo je viděl. I obrazy nejlepších romantiků, jako byl Slowacki, byly jen
☛ vybledlými kopiemi, dokud nevypluli z přístavu a neodevzdali svůj život klidným vlnám.*

F. Kolář:

Něco o děkanském treboňském chrámu.

(Věnováno H. B.)

V malebné planině treboňské, obklopené četnými, rozsáhlými rybníky, rozkládá se historické město Třeboň, na jehož místě stávaly dříve lesy, které byly vykáceny, jak již název města naznačuje. Pojmenování to pochází od slova tříbití, což znamená kácetí les.

Polovici tohoto města získali mocní bratři Rožmberští Petr, Jošt, Oldřich a Jan koupí od Jana z Landštejna r. 1366. Kdy získali druhou část, o tom nemáme zpráv. Následujícího roku založili bratři z Rožmberka kanonii sv. Augustina s klášterním kostelem, zasvěceným sv. Jiljí. Již dříve stával tu malý kostelík, vystavěný v slohu románském, který byl zbořen. Nový postaven Rožmberky r. 1367, jak to hlásá latinský kostelní nápis: Anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo septimo VI. I. kal. Junii fundatum est monasterium canonicorum regularium ordinis s. Augustini in Trzebon alias Wittinzaur per nobiles dominos de Rosenberg, Jodocum, Petrum, Ulricum et Joannem fratres germanos, primos et principales ipsius monasterii fundatores. Byl ještě téhož roku pražským arcibiskupem Janem Očkem z Vlašimi posvěcen, a uveden sem kanovníci z řádu sv. Augustina z kláštera roudnického, kteří si zvolili probošta Benedikta. Cílem těchto řádových kanovníků kolegiálních byl dokonalý život duchovní. Odloučení od ruchu světského pracovali v duchovní administrativě osady a pěstovali vědy a umění. Tito augustiniáni těšili se zvláště v zemi h českých veliké oblibě od doby Karla IV., který jim postavil Karlov. Mocní páni z Rožmberka, kteří vynikali mezi tehdejší šlechtou bohatstvím, slávou a zbožností, darovali treboňské kanonii statky k jejich výživě.

Bratři Rožmberští založili treboňský chrám, který patří k oněm typickým, jihočeským chrámům dvojloďným, jak se doposud můžeme přesvědčiti. Jest to ryze gotická stavba, která byla dokončena r. 1380, až na klenbu. Loďní prostora chrámová je rozdělena pěti mohutnými sloupy, které podpírají křížové klenby, uprostřed ozdobené svorníky pětistou růží, znakem to Rožmberků; vyniká svojí mohutností. Světlo přichází se strany jižní šesti dvojdílnými okny. Chór jest uzavřen pěti stranami, jež mají tvar osmiúhelníku, a měl jako ostatní kostel klenbu gotickou, která byla r. 1731 po velkém ohni prorážena sřítivším se štítem a byla nahrazena barokní. Presbytář odděluje od ostatní prostory chrámové vysoko klenutý triumfální oblouk. Loď, opatřená dříve dřevěným stropem, byly sklenuty až v 15. století. Do kostela vchází se s jižní strany; dveře na severní straně vedou do krásné křížové chodby, vyzdobené obrazy, obsahujícími scény ze života biblického, historické výjevy a j. V křížové chodbě, která byla již r. 1369 dostavěna, je na východní straně kaple sv. Jana Křtitele, která se připomíná poprvé r. 1380. Tato kaple jest rozdělena rovněž na dvě pole a uzavřena pěti stranami pravidelného osmiúhelníku. Křížová chodba opatřena jest vysokými okny, bohatě článkovanými, k ní přiléhá sakristie, rovněž křížovou klenbou sklenutá avšak má obě pole nestejná.

Vnitřek chrámu byl kdysi celý vymalován, jak to dokazují postavy sv. apoštolů pod kruchtou, které jsou tam doposud. Ostatní obrazy byly zabíleny. Chrám sv. Jiljí jest vyzdoben několika oltáři barokními. Zvláště vynikají hlavní oltář sv. Jiljí s obrazem „Nanebevzetí Panny Marie“ od malíře Petra Kecka, po jehož stranách vystupují „sochy“ čtyř otců církevních. V kněžišti po stranách jsou skvostně vyřezávané stalle s postavami světců a znaky švarcenberskými. Od Petra Kecka pochází také obraz sv. Augustina na oltáři téhož světce. Na oltáři sv. Jana Nepom. je kopie zářačného obrazu Panny Marie, který papež Benedikt XIII. daroval Karlu IV. Pravým skvostem treboňského chrámu možno nazvat Škrétův obraz sv. Augustina, visící na oltáři sv. Vavřince. – Uvedl jsem jen ty nejdůležitější oltáře; podotýkám ještě, že na jižní straně přiléhá t. zv. Šternberská kaple sv. Barbory z r. 1491, v níž jsou náhrobky Petra Holického ze Šternberka a jeho manželky Kateřiny, roz. z Rožmberka. V chrámě odpočívají také Magdalena ze Šternberka, pod presbyteriem jest

hrobka Rožmberků, pod kruchtou opatská, zřízená opatem Vojtěchem Václavem Prechtlem, a Švarcenberská kromě jiných náhrobních kamenů. Při opravě r. 1901 přišlo se na staré obrazy, malované na omítce, zvláště na krásný obraz „Korunování P. Marie“ z 2. pol. XIV. stol., vyplňující tympanon hlavního portálu.

Poukázal jsem stručně jen na hlavní zvláštnosti kostela treboňského a čtenáři zajisté mi prominou, že neuvádím více pro nedostatek místa, neboť historie kostela a zároveň kláštera je tak pestrá a zajímavá, že k jejímu poznání třeba sáhnouti po obšírnější monografii.

Petite Charlotte:

Výlet do „Českého ráje“

Jak divukrásný jest východ slunce v horské krajině! Za takového jitra podnikla jsem výlet do Českého ráje.

Sluneční koule se vyhoupla nad obzor. Zdálo se, že vystupuje z nějakého báječného lože, nejprve, jako růžově závojového, potom královsky purpurového. Rudé paprsky jitrního slunce ozářily celičkou zahradu, dole se rozkládající a každíčkou slzu noci měnily v zářný dým.

Radostný slib krásného dne. Rychle jsem se připravila na cestu, a v krátké chvíli už jsme přešli Domán, pak lesní pěšinku a v šest hodin byli jsme na stezce Riegrově.

U nejpůvabnějšího místa Riegrovy stezky jsme se zastavili. Pod námi hučela Jizera, derouc se tu soutěskou dvou skal, nad námi bylo čisté, blankytné nebe, dokola lesy a skály.

Cílem naší pouti bylo skalní město, ukryté v lesích nedaleko Turnova. Užasli jsme, když se objevilo před našima očima, jako začarované hrady a zakleté zámky v pohádkách. Do poslední chvíle zakrývalo je stromoví a lesní houští. Proto tím větší byl můj úžas.

Pod námi zela závratná propast, v níž strmělo na sta skalních sloupů, balvanů a útesů, podobných brzy lidem, brzy zvířatům, vybájeným obludám a nestvůrám. Zdálo se mi, že jasně poznávám úmrtní hlavu, čertovu ruku (o šesti prstech), dračí skály a zkamenělou kapelu, jež čeká jen na dotknutí kouzelným proutkem, aby ožila a spustila nějakou veselou skočnou — — —.

Vše se tu kupilo v divoké shluky, obrostlé smrky, jedlemi a borovicemi. Nemohli jsme se rozloučiti se zajímavými divy přírody.

Znovu a znovu bloudily naše oči po krásách „Českého ráje“.

Posadili jsme se ještě na místo, odkud se nám skýtal nejkrásnější pohled na skály. Ohnivá koule vracela se do svého purpurového lůna ve vší své majestátnosti. Nyní byly turnovské skály opravdovým rájem. Seděli jsme tiše, radující se z nádherného divadla — — —.

Bylo již po západu slunce, když jsme se vydali opět na cestu. Jizera tajemně šeptala. Měsíc ozařoval svým mléčným jasem celou krajinu. Hvězd bylo kolem jakoby rozseto. Pohádka — — —.

Téměř beze slov došli jsme k domovu. Hříchem bylo rušit klid přírody.

A ve chvíli mlčení napadla mně básníková slova:

„Jsou ty Čechy země maličká,
jak v hluboké moře spadá perlička“ —

ale krás mají — dodala jsem si, že mohou směle závodit s nejpůvabnějšími zeměmi světa!

Devět úderů hodin.

Pokračování.

(Bizarní novela.)

Bylo to 14. ledna 2038, kdy jsem stál na Brooklynském mostě hladov, bez jediného centíku v kapse a díval jsem se do kalných vod řeky Hudsonu s úmyslem vrhnouti se do jejího studeného náručí, odkud není návratu. Co mě zbývalo jiného? Byl jsem stíhán zatykačem vlády USA, opovržen rodinou jako vlastizrádce. I ubohá moje matička se mne zřekla. Nikdo nevěřil v mou poctivost a čest. Však to bylo také ohromně od vás sestrojeno, pane Johusohne! Všechny stopy svého zločinu jste od sebe odvrátil a na mne obrátil.

Teprve nedávno jsem zachytil všechny vaše nitky, kterými jste mne opletl. Dnes mohu již klidně vzpomínat na ty hrozné okamžiky, které mne připravil zrádce vlasti, zaprodanec Německa ve vaší osobě.

Měl jsem vysoké postavení vedoucího inženýra v ministerstvu vojenství. Mým úkolem bylo předčítí vynálezy zeppelinů, které byly v rukou nepřátelské vlády, a nahradit něčím, co by je učinilo neškodným. Proti smrtícím paprskům byla již vynalezena látka, která jim odporovala; naše typy letadel byly příliš těžkopádné a proto bylo nutno vynalésti typ rychlého letadla, které by se hodilo pro každý terén a bylo v okamžiku pohotové. Jediné možné řešení byly pokusy s helicoptherami. Pět let jsem pracoval, až jsem dosáhl příznivého výsledku. Plán konečného rozřešení byl znám pouze šéfu tajné služby a mně. Společně jsme jej uzavřeli do zapečetěné obálky a vložili do nedobytné pokladny v mé kanceláři.

Z opatrnosti nesměl jsem udělati ani jedné kopie. A nyní přišly vaše nástrahy. Byl jste majetníkem továrny na Zeppelinů a aeroplany, vaše žena byla Němkou a vy jste byl vzdělán na německých technikách. Proto jste se dal snadno získat pro plán ukradnouti mé návrhy, dodatí je cizí mocnosti a ještě při tom vydělati mnoho bez velikého nákladu milionů. Věděl jste dobře, co působí na mladého muže, který v bídě vystudoval a pak žil jen své práci. Váš nástroj, Betty Ceyth, neměla se mnou mnoho námahy. Poznal jsem vlastně poprvé v životě ženu, a ta mně úplně zastřela rozum. V slabé chvíli jsem ji vyznal, kde mám uloženy plány. A když jsem se jednou vrátil večer z procházky s ní domů, našel jsem vypáčenou pokladnu; plány zmizely.

Při vyšetřování byl jsem jediným podezřelým v tomto případě. Byl znám můj styk s Betty, která měla pověst nebezpečné špiónky, v pokladně ve dveřích byl nalezen přiskřípnutý kus mého kabátu, který byl pak uschován za skříní s měřicími přístroji. Betty, která jediná mohla dosvědčiti moji nevinu, zmizela, jakoby se pod ní země propadla. Na moji adresu byl na poště nalezen dopis s 20 tisíci dolary a s velmi průzračnými šíframi, které rozluštěny, oznamovaly, že je to první splátka za koupenou věc.

A aby neštěstí bylo dovršeno, telefonoval o 8. hodině šéf tajné služby, abych mu ihned donesl plány a spoluvinník váš, který tam byl přítomen, odtelefonoval mým hlasem, že okamžitě jdu s plány k němu. Když se nemohl dočkat, dostavil se sám do mé pracovny a našel obraz, který jsem vylíčil. Ani u sluhů jsem nenalezl opory, poněvadž jsem vždy vycházel tajným vchodem. A tak jsem byl v pasti, z kterého nebylo východiska. Ze zoufalství utekl jsem z domova, odkud jsem měl být za několik minut odveden v poutech. Utekl jsem na Brooklynský most, kde jste mne našel.

Pokračování.

Práci a šetrnost podporuje střídmost.

Proto byla na Franklinově tabulce ctností první „temperance“.

B ě l a L e s i n s k á :

Z mých bolestí.

Vše prchlo jako sen
a vzpomínka teď jen
mi v duši zpívá . . .
Je mi tak smutno, Hynku,
vzpomínám-li jen chvílku
na naše přátelství — —
Vše dávno prchlo, zhaslo,
do smutných dálek zašlo
a bez ohlasu teď —
Vše přešlo jako sen
a vzpomínka mne jen
teď v duši bolí . . .

F. B r o m :

Röntgenovy paprsky.

Jedním z velkých objevů, učiněných v elektřině v 19. století, jsou paprsky X, jinak zvané paprsky Röntgenovými.

Paprsky, pronikající hmotou, vzbudily tehdy velký rozruch a přinesly velkou slávu jejich objeviteli Röntgenovi ve Würzburgu.

Mnohdy při velkých objevech spolupůsobí náhoda. J. Röntgen je objevil náhodou, když studoval paprsky t. zv. katodové. Ty vznikají ve vzduchoprázdné trubici, v níž jsou zataveny proti sobě dvě kovové deštičky, spojené s póly influenční elektriky nebo induktoru (t. j. přístroje vzbuzující elektřinu o vysokém napětí). Deštička, která je spojena s kladným pólem přístroje, nazývá se anoda, druhá, která je spojena se záporným pólem, katoda; na ní vznikají ony katodové paprsky, když ovšem přístrojem prochází proud.

Náhoda, jež přivedla Röntgena k objevu nových paprsků, spočívala v tom, že poblíže trubice, v níž vyvozoval ony katodové paprsky a kterou pokryl černým sukem, byl kus nějakého krystalu, na kterém Röntgen zpozoroval fluorescenci (t. j. zjev, že nějaká látka, schopná fluorescence, počne zářít, když na ni dopadnou paprsky, ale přestává zároveň s dopadem paprsků).

Tato fluorescence nemohla být způsobena katodovými paprsky, neboť ty byly uzavřeny v trubici onou černou látkou.

Röntgen tedy právem se domníval, že vzniká tu ještě jeden druh paprsků, který má tu vlastnost, že do jisté míry proniká hmotami.

Vlastnost tuto nazýváme průbojnost. Nejlépe pronikají tyto paprsky dřevem, asi jako obyčejné sluneční paprsky sklem, nejméně olovem. Dopadají-li delší dobu na totéž místo těla lidského, způsobují těžké a špatně se hojící zranění.

Přístroje, v nichž Röntgenovy paprsky vznikají, nazývají se Röntgenovy lampy. Jsou v podstatě stejné jako ony trubice, v nichž vznikají paprsky katodové, jenže jsou tvaru kulového a proti katodě je postaveno zrcadélko zhotovené z platiny, aby se paprsky soustředily.

Do těchto lamp vede se elektrický proud o vysokém napětí z influenční elektriky nebo induktoru, paprsky, soustředěné na zrcadélko, pak vrhneme na onen

předmět, jež chceme prosvítit, a za něj pak postavíme t. zv. stínítko, t. j. desku pokrytou nějakou látkou, která může fluoreskovat.

Tak na př. je-li oním předmětem kožená peněženka, v níž je několik kovových mincí, spatříme zřetelně na stínítku stín peněz; paprsky Röntgenovy totiž prošly kůží a dopadly na stínítko, kdež způsobily záření, kovem však neprošly.

Paprsky tyto docházejí nejvíce upotřebení v lékařství. Ve vnitřním lékařství k rozpoznání hlavně tuberkulosy, v chirurgii k stanovení polohy zlomených kostí, projektilů a p., a v röntgenoterapii k léčení kožních chorob, rakoviny.

Zda si kdo pomyslel v 19. stol., co objevů a zázraků přinese studium elektřiny?

Ferd. Karel Walter:

Kristus — Slunce.

Za radostného jitra tvého života vyšlo na obzor a vyslalo první paprsky milosti v tvou duši obmytou křtem. Jak zářila tehdy, posvěcená a prosvícená Světlem, milostí, účastná božské přirozenosti!

To bylo »Světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět...« (J. 1, 9.) »V něm byl Život a ten Život byl světlem...« (J. 1, 4.), které ti neustále svítilo již ve dnech dětství. Tehdy, když v náručí matčině sepíal's své ručky k modlitbě, když na výsluní Božím začal's své hry

Mocněji však proudily v nevinnou tvou duši světelné dary Boží milosti, když jsi s pokročilým věkem poprvé stanul u jasných pramenů vědění. Když miloval's studánky, lesy, oblaka, slunce — tuše v nich úchvatné tajemství symbolů.

S přirozeným světlem tvého poznání stoupalo i nadpřirozené Slunce na obloze tvého života, a táhlo tě k sobě. Pak otevřel's Mu dokořán okna své duše v den prvního svatého přijímání. Byl's tehdy šťasten. Světlem nezkalené víry zřel's svého Boha, skrytého v Eucharistii, a přivaly nových milostí znamenala tvému srdci Jeho přítomnost. Tvé štěstí, dítě Boží, bylo analogií věčného patření na Otce Světél i výblesk slávy Jeho...

... Tu v chvíli jedné, s bolem vzpomínané, zastřel ti Božské Slunce hřích... Jiní jásalí v radostné záplavě světla, jen ty šel's temnými cestami s nocí v duši. Ty víš, jak dlouho bloudil's...

Až čísi známý hlas volal ti do tmy — děsné jak tvá duchovní smrt: »Já jsem Světlo světa; kdo mě následuje... bude mítí světlo Života« (Jan 8, 12.). První paprsek milostí, osvěcující tvůj rozum, rozechřívající srdce, už chladné k božským věcem! Radostně uvítal's zásvit nového duchovního života...

Snad to byly dny posvátné samoty o exerciciích, kdy Duch svatý rozžehl ti nová světla, která osvětila nejhlubší hlubiny tvého nitra, odkryla prameny zla a vedla tě zase k Slunci poznání a lásky.

Zase novým jitrem svátostný Kristus — Slunce tvého mládí našlo tvé srdce. Zdaž nehořelo v té chvíli? Zda necítilo nebeský, hřejivý mír?

Čistší a silnější opustil's posvátné prahy Velehradu, kolébky Světla Slovanů. Minuly ty veliké, zázračné dny...

... Zas mezi lidmi s hory Proměnění... ale teď jiný, docela jiný... Chceš rozvinouti všechny síly, nové i probuzené, toužíš po plném rozkvětu duše, po sdílení vlastního štěstí prožívané radostné víry — po apoštolátě...

Chceš přivést své bratry, ty, kterým již pohasíná světlo nadpřirozeného života z víry, k posvátnému velehradskému ohni, aby si tu nabrali z jisker nadšení pro Krista a jimi zapálili všechno slovanské mládí...

To Slunce tvé — Kristus tě zahřál na svém Srdci... Váháš ještě? Vol se mnou za nejistou štěstěnu, za pouhý stín časných radostí — moře světla a lásky a věčné Světlo — Krista!

Vítězná Ochránkyně Moravy na sv. Hostýně.

R O Z H L E D Y

ORGANISAČNÍ. — P O V Š E C H N Ý.

Redakční sdělení.

Když jsem před rokem přijal redakci „Jitra“, uznal jsem za dobré zpestřiti jeho obsah vedle článků ze slovanského světa a Stud. Musy příspěvky z nejrůznějších oborů, které byly až do té doby opomíjeny, jako: architektura, aviatika, sport, články z fyziky a j. Důvody jsou prosté: Naše čtenářstvo studuje na rozličných školách, vzdělává se pro různá povolání a proto jeví zájem o různé otázky, které dnes hýbají světem. Že se něco z toho uskutečnilo, to byl výsledek práce s horlivými přispívateli, jimž na konci své činnosti děkuji. Prosím všechny, aby působili se stejným zápallem pro naše hnutí, jako jsme pracovali dosud a bude nás v budoucnosti jistě těšiti vzpomínka, že „Jitro“ přineslo rozbřesknutí, duševní jitro a obrození mnohého mladého studenta.

Všem, kdo se přičinili o rozvoj a rozšíření časopisu, vzdávám upřímný dík, zvláště: p. Dru. Jos. Vraštilovi, pí. Blaženě Černovické, p. prof. K. Fadrusovi, Mg. P. Ferd. Nesrovnalovi, kol. prof. Jos. Fydrychovi a JUC Fr. Bibusovi za jeho delší obětavé vedení Studentské Musy.

František Karas.

Zpráva o přípravných pracích Výboru pro oslavu výročí smrti sv. Václava. Přednášková činnost o velechrámu svatovítském a sv. Václavu s řadou cenných světelných obrazů pokračuje úspěšně po celé naší vlasti a je v zájmu důstojných oslav, aby každé větší místo uspořádalo do jubilejního roku obě přednášky a tím účinně probudilo zájem sv. Václava. S přihláškami nesmí být otáleno, aby mohla být tato akce účelně rozdělena. Přednášky samy jsou pravým požitkem nejen náboženským, nýbrž i uměleckým. Přihlášky adresujte nejlépe na podepsaný výbor. Přednášková činnost byla nyní rozmnožena vydáním vědeckého a při tom populárně psaného posmrtného díla univ. prof. Dra Stejskala o sv. Václavu. Toto dílo zasluhuje, aby bylo majetkem každé české rodiny. Podepsaný výbor obrací se touto zprávou na veškeré jak centrální, tak místní korporace, aby u něho buď hromadně, anebo jednotlivě objednávaly toto dílo a postaraly se o jeho největší rozšíření. Spis je opatřen krásnými, uměleckými snímky památek Svatováclavských, širšímu obecnstvu dosud neznámých, z nichž zvláště vyniká nedávno objevený evangeliář sv. Václava. Cena jeho stanovena i s poštovním na 26 Kč. Laskavostí akademické malířky sl. Zdenky Braunerové dány již do tisku a budou v nejbližší době rovněž u podepsaného výboru na skladě umělecké dopisnice a dopisní papíry s krásnou perokresbou sv. Václava, dle vzoru Parlérova

v kapli Svatováclavské. Cena pohlednic 50 h za kus. Sborníková práce je již rozdělena, rovněž ohledně výstavy bude v nejbližší době vydána zvláštní zpráva a výzva ku získání materiálu.

Výbor pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava v Praze IV., Kanovnická 1 Dr. A. Podlaha, cenzor.

Luxemburské katol. studentstvo pořádalo v září minulého roku společnou pouť do Lurd za účasti 700 členů. Této pouti, která se koná každého roku, zúčastnilo se též mnoho katolické inteligence.

Hynek Dostál, redaktor amerického „Hlasu“ v St. Louis, náš vzácný příznivec a přítel byl vyznamenán už po druhé od Sv. Otce; tentokrát záslužným křížem „pro ecclesia et pontifice“ za péči o katolické Čechy na Volyni.

Největší chrám na světě. Po chrámu sv. Petra v Římě, do něhož se vejde 54.000 lidí, je největším kostelem na celém světě kostel sv. Pavla v Římě, který pojme 32.000 lidí. Z jiných chrámů jsou to: katedrála v Kolíně n. Rýnem (30 tisíc), katedrála milánská (27 tis.), kostel sv. Pavla v Londýně (25 tis.), chrám Boží Moudrosti v Cařihradě (23 tis.), kostel sv. Jana v Římě (21 tis.), katedrála v New Yorku (17 tis.), kostel sv. Štěpána ve Vídni (12 tis.), Frauenkirche v Mnichově (11 tis.), kostel sv. Marka v Benátkách (7 tisíc). Naš velechrám svatovítský bude největším chrámem v republice. Až bude zřízen podle navržených plánů, pojme 10 tisíc lidí.

Rostlina, která kvete jednou za 100 let. V londýnské botanické zahradě je rostlina, jejíž semeno bylo zasazeno před 100 lety. Pod jejími li ty je umístěna kavárna. Tato vzácná rostlina byla přivezena z Mexika. Kvete jednou za století, ale zato dlouho: celý rok.

Na jaře r. 1825 byly podniknuty první práce br. Veverkových. Jejich ruchadlo způsobilo velký pokrok v technice obdělávání půdy a stalo se vynálezem významu světového. Letošního jubilea vzpomene celý kulturní svět, u nás Českoslov. Akademie zemědělská 15. března v pražském Obecním domě.

Vzácné nálezy. Město Utika v Tunisu obrátilo na sebe v poslední době pozornost vědeckého světa novými objevy fenických pohřebišť a starořímských mosaik. Až dosud bylo vykopáno asi 30 fenických rakví z V.—VI. století před Kristem. Jsou zpracovány stejným způsobem jako kartaginské. V rakvích byly nalezeny nádherné předměty: drahokamy, náhrdelníky, zlaté a stříbrné prsteny, náušnice, lahvičky s parfumy, vzácné amulety, vyřezávané ozdobné předměty z kosti a slonoviny. Není tudíž divu, že loupění těchto rakví ode dávna bylo z nejvydatnějších lupičských obchodů.

U Vučikrinu nedaleko Plevna bylo nalezeno 11 antických zlatých váz v celkové váze 12 kilogramů. Jsou to nádoby náboženské. Většina z nich je ozdobena orientálními ornamenty. Vázy byly odevzdány národnímu muzeu v Sofii.

V kraji Poznaňském byly objeveny hroby, zbytky hrncířské pece a jiné stopy kultury lužické, která patří do doby předřímské. Stopy po oné peci jsou podle mínění odborníků z XX.—XII. stol. před Kristem.

Nález římských mincí. V Londýně byla vykopána v hloubce 7 stop kovová krabice, v níž bylo nalezeno 500 stříbrných římských mincí. Peníze tyto byly prý raženy v Trevíru mezi r. 320—324 a byly určeny pro římskou armádu.

V podzemních chodbách Lavy Pečarské, starého kláštera kijovského, bylo nalezeno několik pudů zlata (ruský pud = 16,38 kg), 110 pudů stříbra, 360 diamantů a jiné drahocenné věci.

Dědic rodiny Bonapartů daroval francouzskému státu rodinný dům Napoleona I. v Ajacciu na Korsice. Vláda mu dala za tento dar jako památku kord Napoleonův a jeho hrající hodiny.

Nejvíce obchodních lodí má Anglie: 11.321, potom Amerika: 5.480, daleko méně už Francie (2.094) a Německo (1.723). Obchodní loďstvo německé se neobyčejně zmenšilo, neboť před válkou bylo počtem na druhém místě.

Celkový počet Indiánů v Americe je 346.970. Nejvíce jich bydlí ve státě Oklahoma, kde mají asi 8 milionů hektarů země. Mnozí z nich jsou velkými bohatci, neboť na jejich pozemcích dobývá se petrolej.

Slon přerušil elektrické vedení. V Bordeaux se stal originální případ. Slon ze zvěřince všiml si elektr. drátu a chtěl jej vyzkoumat. Když se jej dotkl chobotem a ucítil divný proud, pln nevole a vzteklosti vyrvál sloup, takže dráty praskly. Ale jeden sloup mu nestačil. Ve čtvrt hodině vyrvál jich 9, až jeho řádění stráž zabránila. Zastavily se stroje v továrnách a vozy elektr. dráhy, zhasla světla — a to vše učil il nešťastný slon.

Největší korespondenci na světě vede Ford. Denně dostává asi 40.000 dopisů. Po něm papež, kterému dochází denně 30.000 dopisů a novin; dále prezident Spojených Států, král anglický (asi 15 tisíc dopisů a novin denně). Americkým milionářům je denně odesláno několik tisíc telegramů a dopisů. Firma Stinnes v Německu dostává denně asi 6.000 dopisů.

„Chrzcijánko-narodowy Kalendark robotnícky na 1925 rok“ přináší kromě bohatých zpráv a ilustrací z domova i ciziny, také několik snímků z pobytu polských hostů v Československu. Styky československo-polské začínají se pěkně rozvíjet také mezi dělníckými organizacemi; má o to přední zásluhu náš dávný přítel, redaktor „Młodego Robotnika“, kol. Antoni Opachowski ve Varšavě.

Veřejné připomenutí. Přes několikrát výzvy v oběžnících neobdrželo dosud Ústředí členské nationale z těchto organizací: Čes. Budějovice, Hradec Králové (obě dívčí), Chrudim (muž.), Jilemnice, Kolín, Kostelec n. O., Polička, Roudnice, Tábor, Boskovice, Brno (dív.), Brno-Zábřovice, Bučovice, Lipník, Nové Město (akademické), Opava, M. Ostrava, Přerov, Příbor, Tišnov, Znojmo. (čekáváme, že toto upozornění bude mít pozitivní účinek. Nedopustíme, aby se zakořenila v našich řadách liknavost a nepořádek! Organizační disciplinovanost je z nejdůležitějších předpokladů nového rozmachu, síly a úspěšné činnosti našeho hnutí! Sekretariát.

Kolik je na světě mladých komunistů. V centrálním archivu estonských komunistů byl objeven soupis komunistických organizací mládeže. Podle soupisu mají komunist. organizace mládeže na Litvě 300 členů, v Estonsku 300, v Polsce 4.000, v Americe 5.000, ve Finsku 12.000, v ČSR 13.000, v Číně 40.000. Ve skutečnosti však je počet komunist. mládeže větší.

Půda v Dánsku. V Dánsku možno každému zemědělcovi, který prokáže, že byl 4 roky v zemědělství zaměstnán, je poctivý a střídavý, obdržeti na zakoupení rolnické usedlosti státní půjčku ve výši 9 desetin kupní ceny. Zápůjčku splatí v prvních 5 letech po 3¹/₂%, pak 4% později 5 proc. Stát nemůže půjčku, jsou-li splátky správně zpláceny, vypovědět. — V Dánsku je 2 tisíce velkostků, držících 15% půdy, 70 tisíc sedláků, držících 72% a 120 tisíc malých hospodářů drží půdu ostatní. J. J.

Em. Žák: Před Golgotou. Šest postních řečí. Vydala knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrby v Praze 1925. Cena 5 Kč. — Še t postních řečí, které mají být úvodním rozjímáním k autorově „Křížové cestě“, vydané r. 1916, probírá S asitelovo utrpení od poslední večere až do posledního rozhodnutí Pilátova, který na křik lidu: „Ukřižuj ho!“ — vydává Pána na smrt

Autor cituje jednotlivá místa z evangelií a připojuje k nim pěkný výklad. Kromě příkladů z dějin a historických obrazů z doby Kristovy doplnil svou knihu několika vhodnými citáty, hlavně z Papiniho. Doporučuji knihu každému, kdo chce v době postní uvažovat o utrpení Páně. —r—

Nová práce, revue technicko-hospodářská, jediná toho druhu v ČSR, podává v posledním čísle (3) několik pěkných článků. Obraz V. V. Mužíka „Z praxe ve Fordových závodech v Detroitu“ je pěknou ukázkou, jak se pracuje u Forda. V článku „Radiofonie moderním organizačním prostředkem“ od V. Veselého ukazuje na důležitost rozhlasu pro zpravodajství obchodní, novinářské a meteorologické, jakož i pro činnost kulturně propagační. Obsah je pestrý a cenný.

R. L. Stevenson: Ostrov pokladů. Dobrodružný román, nakladem Kuncíře v Praze 1924, cena 22 Kč, vázané 30 Kč.

Na dalekém ostrově ukryt byl poklad, po popraveném kapitánu Printovi. Jeho rota hledala poklad a o němž věděl námořní pirát, který měl i mapu ostrova s označením místa, kde poklad se nalézá. Ten prchl před zraky kolegů a bydlel v domku u jakési rodiny, kde hochovi dával měsíčně plat aby jej upozornil, kdykoliv by se někdo z cizích lidí, blížil. Jednou přišel jiný slepý pirát a oznámil, že ostatní chtějí vydání mapky. Pirát tak neučinil do d ně lhůty a měl proto být zavražděn. Ranila ho však dříve mrtvice a mapky se zmocnil mají hoch, který potom po mnoha a mnoha dobrodružstvích zmocnil se pokladu za pomoci jednoho piráta a lékaře, s nimiž se o bohatství dělil. — Kniha psána jest lehce a je to dobrá četba pro hochy, toužící po dobrodružství. Doporučujeme.

? ? H Á D A N K Y ? ?

VEDE B. R.

Rozluštění hádanek z 6. čísla: Roháček: Rubeš, útes, bez, es, š. — Číselka: 1. Vojan, vojna, Janov. 2. laviček, slaviček (chybí č=5). — Skryvačka: Jerusalelem. — Rebusy: 1. zahradník, 2. hádanka. — Dělenka: Dub-rov-ník. — Koníček: Mé orné půdy každý hon, (ne hou) mi patří zem jak dubu. a držím se jí jako on vzdor psotám (ne protám), časů zubu. Věkovitými kořeny (slabika ko započítána mým omylem dvakrát) a pevně každým svazem a mě jsou i ty kameny, pro něž se shýbám na zem. Jos. V. Sládek (ne Josef V. Sládek, následkem omylu při -ko-). — Rozšiřovačka (jméno: J. Jiříček): len, Helén, Helena. — Doplnov. s tajenkou: jáva, Izák, Tisa, ryba, otec; Jitro. — Zdrobnělka: orel, Orlík, orlíček. — Rozšiřovačka: p, pá, páv, Pavia, pavián. — Rebusy: 1. Pardubice, 2. Stojan. — Čtvercovka: Aleš, luna, Enoch, šachy. — Král. procházka: Tomu kdo chce, nic není nemožno. — Král. procházka: Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. P. — Vsuvka: polka, Polárka. — Rebus: Svatopluk Čech. — Číselka (od Fr. Přerovského): hřeb, břeh. — Skryvačky (od F. Hasilíka): Písek, Tábor, Milán, Jihlava.

Redakční: J. Sp., Václavovice: Odměňování jsou nyní vždy dva nejlepší řešitelé, ať rozluštili všechny hádanky nebo jen část. Jsou-li více než dva rovnocenní, losuje se. Kdo byl odměněn, jest na nějakou dobu vyloučen z odměn.

F. P., Bučovice a J. J., Litovel: Příště jistě. — Autoru „Vítr suší cesty“ a j.: Oznamte mi laskavě své jméno; ztratil jsem obálku. Příště jistě.

Nejvíce hádanek rozluštil Fr. Kolářík, Uh. Hradiště, méně K. Kříž, Uh. Ostroh, ještě méně St. Brejc, St. Bělá, pak J. Kocián, Nové Město a J. Pokorný, Kyjov. F. K. qyl nedávno odměněn, budou tedy odměny zaslány K. Křížovi a J. Pokornému, tomuto výjimečně za neobyčejně hojné příspěvky. — Rozluštění z č. 7. zašlete do 15. března.

Čtvercovka s tajenkou.

J. Michálek.

a	a	b	b	?
e		k	l	strom
l	n	o	o	obilí ničí
r	s	f	v	?

Pádovka.

Fuk.

1. jedn.: prohlíží ve stromech dutiny,

5. jedn.: vozí se z daleké krajiny.

Doplnovačka s taj.

K. Klepl, Mělník.

+		řeka
+		šlechtic
+		pták
+		město
+	r	jméno

Rebusy.

K. Adamec.

1.

N
NŮ

2.

E 100 R 100

Královská procházka.

M. Janča.

tí;	žij	hu,	K.	Žij	tí.	své,	jež
by	jenž;		Bo	A.	sti	by	jest
jest	vo	žij	mu	vě	do		vo
dár	tí;		po	svě	vo	mí,	ži
by	cem	ho	ho	ten		tvém	jež
vo	ži	tvé	tvé	tem	po	ži	jest

Ráček.

J. Klán.

Přímo sněm jakýsi hlásí,
zpět jinoucha zvláštní
krásy.

Skrývačky.

O. Č.

1. Strýče, chytáš ryby nebo raky?
2. Zemi stihl krutý mor a válka.
3. Slez s koně, poručil otec.

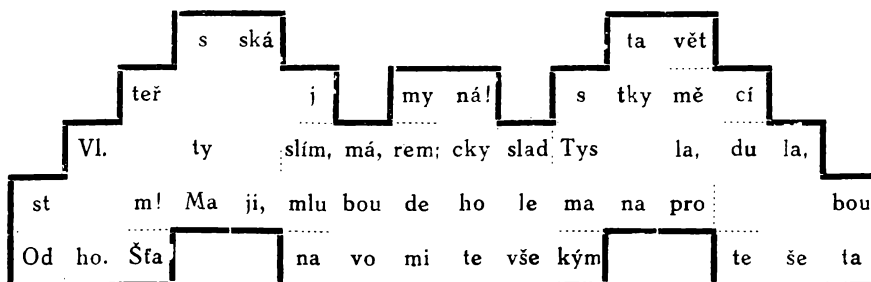
Rebus.

Fuk.

Vladce SKÉ 1000 ĚCK, vlasti obrance
1000 OR Ě

Koníček.

M. Winter v Příbrami.

Přesmyčky.

1. Vlak stromů.
2. Merunka.

Obložky.

1. hláska
báseň
město
2. Znamá zbraň
v obložení
vptáka se ihned změní.

Rebusy.

F. Hasilík.

1. 100
200 600 100
mě 200
300 500 300
400
v d c

2.

k k ň

Výpustka.

Fuk.

- Bez -z- vysoko létá,
s -z- výše se zvedá.

Skrývačky.

M. Kebrdle.

1. Píchl se o hřebík.
2. Šel dolesa za vámi.

Číselsky.

L. Knítl.

1. Když byl v městě 1234
doma hlídal 134,
ač byl chudák 4231.
2. Právě tak rád žije ve vodě 12345
jako 52341 na vodě.
3. I II III známé město
II III I také město.

Doporučujeme tyto publikace našemu studentstvu:

„Organisační příručka“, podávající historii hnutí,
programové zásady i pokyny
pro vedení našich sdružení. Cena 1 Kč i s poštovným.

„Kniha o životě“, hluboké myšlenky o smyslu a účelu života
od nejlepšího jihoslovanského myslitele,
univ. profesora Aleše Ušeničnicka. Cena Kč 6.50 (s portem).

„Věda a víra“, přednáška ndp. arcib. Kordače. Cena 10 hal.
(na poštovné.)

„S. S. S.“, památník prvního poválečného sjezdu našeho studentstva.
Cena 1 Kč s poštovným.

„Časová hesla“, 2 Kč s pošt.

Objednávky obratem vyřídí

Ústředí katol. stud. čsl.
v Praze II., Voršilská 1.

JITRO

O B S A H

Vlast. Dorazil K době svatopostní. — A. Lásk a
Jarní touhy. — Vilém Ryfina. K pojmu organisace
— V. Snížek: Brabec. — K. V. Podhorský: Lásk a.
— Jožo C. Oravčan: Rondel. Miloslav
Pavlík Radioaktivita. (Pokr.) — Oldřich Lipov-
ský: Matce věků. — Běla Bezdězská: Zlatá srdce.
— V. Snížek: Naše kaplička. — K. V. Podhorský:
Velký pátek. — Z d. Z á v o d n í: Za večera. — Alfons
Topolský: Jaro vzkříšení. M. Kubasák: Keď
mi srdce fajne o zore šeptalo. — Old. Svozil: Za
zemřelým Fr. Skalíkem. — Ad. Fr. Slavec: Jsme
tíši — Chr. Sal. z Gó r: Byl jsem stavitelem
A. V. Miláček Jarní. J. B.: Splněné přání.
Don Bosko. — Zapřisaháme Vás! — Ztracený lístek.
— Alfons Topolský Slasti a strasti (I). —
Rozhledy: Organisační a povšechný.

ROČNÍK
VI.

ČÍSLO
8.

V P R A Z E V D U B N U 1 9 2 5.

J I T R O

vychází počátkem každého měsíce kromě hlavních prázdnin. — Redakce a administrace: Praha II., Voršilská 1. — Telefon 8940 IV. — Předplatné na půl roku 4 Kč pro studenty, 8 Kč pro nestudenty.

Z redakce: Dubnové číslo „Jitra“ má nového redaktora. Stalo se tak po dohodě s výborem Ústředí. Vzal-li jsem funkci redaktorskou, pak s plným svědomím, že jde o věc katolickou a dobro našeho katol. stud. hnutí. Jsem si spolu i vědom těžkého problému, který nutno v „Jitru“ řešiti ke spokojenosti i těch mladších i těch starších na školách středních. Náměty z oboru prósy a poesie jsou proto různorodé, pestré. Též studentským proudům u nás a v cizině budeme více přihlížeti a vůbec ke všemu, co budí pozornost mladé katolické inteligence studentské. Tolik ad informandum.

Vlastimil Dorazil.

Sdělení redakční. Na náhrobku vynikajícího českého vědce a národovce J. Ev. Purkyně čteme nápis: „Kdy a kde ti Bůh žítí povelí, buď věren vlasti, víře, přáteli“ Tato slova jsou zlatá slova a vystihují vhodně i náš program národní, náboženský a sociální. V tomto duchu budeme vychovávat i uvědomovat nadále naši mladou inteligenci, tento duch jarý, nejvyšší časový, musí se jevit i v našem „Jitru“, jehož poslání je mezi naším studentstvem středoškolským vážné. Jitro má poučovat, nabádat i pobaviti. Toho je si redakce „Jitra“ také plně vědoma. Z toho důvodu prosím všechny dosavadní přispívatele, aby i nadále na „Jitro“ vhodnými příspěvky nezapomínali a nám je rádi zasílali. Totéž přání vznáším ke všem našim katol. studentům a studentkám, jimž dobro katolické věci leží upřímně na srdci. Pracují-li pro katol. věc, pracují pro lepší její budoucnost, národa, církve, pracují pro sebe.

Redaktor.

Redakce nepřijala: A. Hejzlar: Příliš fantastické. Leckde nepřiměřené výrazy. Zašlete jiné. — Kříž K.: Látka podobného obsahu se do „Jitra“ nehodí. — Ebro Jamský: Rým pokulhává. A. Vošotrab: Také pro ten nešťastný rým nelze uveřejnění. — M. Jevják: Opravit verše nemohu. To je úkolem autorovým. K Chovančák: Do „Jitra“ stačí zkrácené pojednání, výtah. Náměty jsou jinak zdařilé. — Snížek: Básně jsou místy slabé (i rým!). Dvě z nich jsou vyčištěny. — O. Svoboda: Nehodí se. — Lipovský: Rýmy neúplné. Myšlenky pěkné. Zašlete jiné. — Kubasák: Jen část uveřejněna. Prosaický příspěvek, ač je tendence vlastenecké, ušlechtilé, vyznívá příliš osobně. — Oravčan: „Zomrela“, „Ferko“ jsou dobré, jinak jsou Vaše básně slabé. Jednu přece ofiskujeme: „Rondel“ — Chr. Sallustius z Góru: Talent básnický u Vás nutno uznati. Dají se však vyfknouti náhlé myšlenkové přechody. Nezapomeňte na příští číslo. Miláček A. V. Vaše básně v prose ztrácejí úplný charakter poetického. Snad příští budou zdařilejší. — St. Fr.: Jednota myšlenková není zachována, i jasnost tím mizí. — Choura Václav: Začínáte a začátky bývají těžké. Nicméně číňte se dále. Prozařím nemůžeme uveřejnit. — B. S.: Příspěvek Váš je slabý. Dopis přišel již po uzávěrce redakce. — Pokorný: Přišlo už po uzávěrce listu. Více až příště.

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V DUBNU 1925.

ČÍSLO 8.

Vlast. Dorazil:

K době svatopostní.

Doba svatopostní přikazuje každému z nás, abychom svůj život pojímali vážně, sub specie aeternitatis. Rok co rok se opakuje upomínka tragedie kalvarské, jež se stala hybným momentem lidských myslí.

Pokud si lidstvo bude připomínati tuto svatou historii umučení Páně, čerpati z ní ponaučení v denních lopotách a strastech, pokud bude se vždy a všude přidržovati vzorného charakteru Kristova, jenž se ani smrti nebál a ji statečně přemohl, potud vznešená slova Kristova, hlásaná církví, budou vykazovati ve světě mravní plus a budou se blahodárně projevovati v praxi. Kříž Kristův zdolal kletby Antikristovy, hřích; kříž Kristův vedl k úplnému vítězství první apoštoly nad hordami pohanskými a svou životodárnou mocí, tvůrčí, nadpřirozenou silou vybojoval si čestné místo záhy v učených Athénách, Římě, Alexandrii a j.

V tomto znamení kráčely životem slavné národy středověké a jeho odlesk, planoucí staletími, dosud je patrný v kultuře, historii, v umění i ve vědě. Právem povýšila církev na oltář ty, kdož »zapřeli sebe a následovali Krista« v heroickém zápalu. Dodnes s chloubou vzpomínáme těchto světců, mučedníků, apoštolů tělem i duší, kteří pracovali u sebe i v okolí k účinné mravní obrodě; má je i náš národ. A dodnes žádné filosofické systémy nedovedly vytvořiti účinnější zásady, jež by lidstvo učinila v pravém slova smyslu lidským, nežli je ta, tak stručná, tak známá a nejvýše časová, křesťanská: Čiň dobré a varuj se zlého! Marň se honosíme pokrokem, nemá-li vyšších ideí a bře-li svou oporu v denním chaotickém shonu, budujícím na podkladě hmotném. »Duch je to, který oživuje,« praví Písmo sv., a kdo staví hmotu nad ducha, »staví na písku«. Veliký filosof sv. Augustin, výstižně charakterisoval smysl života lidského, lidských tužeb a lidské malomoci slovy: »Inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te, Domine.« Kristus je úhelným kamenem veškerého tvoření, On přinesl na svět obrodu a s ní věčnou spásu, a proto, chceme-li se státi lidmi, musíme se státi nejprve křesťany, »Omnia restaurare in Christo«.

Svět, jaký dnes je, poučuje nás dostatečně, kde třeba nápravy. Napřed u sebe, u každého z nás, a pak v okolí, kolem nás. Doba je protinábožensky zaujata, znevažuje důstojné poslání církve a vynalézá lstivé prostředky k boji protináboženskému. Je však jisto, že pohnutky protináboženského zaujetí jsou malicherné, nízké. Jsou to časné potřeby, honba za pohodlným životem, mamon, zisk, sláva, ctižádostivost nebo zřejmá abnormálnost duševní, slepý fanatismus. Oč vznešenější prostředky obranné dává nám do rukou náboženství a jeho konkrétní forma: církev! Važme si jich, užívejme jich s nadšením a láskou a buďme na ně hrdi! Náboženství nedovoluje nikdy, aby duch

otročil hmotě, aby smyslnost a vášnivost triumfovala nad rozvahou a počestností, ono zušlechťuje lidstvo cestou sebezáporu, obětí, lásky a hluboké zbožnosti, tak, aby život lidský byl vzorný po každé stránce a jeho vzorem byly blaho a spokojenost vnitřní každého jednotlivce, jednota a vzájemná spolupráce, sociální, národní a hospodářský pokrok. Toho všeho svět dáti sám nemůže. Tu chápeme plně veliký význam náboženského života pro jednotlivce a pro celek. Tuto pravdu potvrdili ostatně svým životem a výroky vynikající theologové, učenci, umělci, státníci a pod.

A nyní několik slov našim studentům a studentkám, mladé inteligenci. Intelligence! Jak vznešený to výraz, jak hlubokého obsahu! Pojem intelligence předpokládá bezpodmínečně mravní charakter, mravní převýchovu. U inteligenta katolického dlužno tedy vyžadovati hluboký smysl pro vše krásné, dobré, pravdivé, jež vytváří jediné náboženství. Chceme-li opravdu žíti nábožensky, vzdělávejme se v tomto směru, studujme, čtěme, přemýšlejme, zajímejme se o náboženské úkony církevní a náboženskou činnost vůbec. Zajeďme s Kristem na hlubiny. Kdo v Něho věří, byť i mrtev byl, nezemře na věky. Zvláště dnes, kdy vyučování náboženství bylo na středních školách omezeno na minimum, kdy svět se od Boha namnoze odvrací, kdy k paralysování tohoto hnutí nevěreckého se organisujeme v SSS., meditujme důkladně, důstojně doby svatopostní. Ta nám přímo velí zamysleti se nad celým umučením Páně a spojití své strasti se strastmi Kristovými. Snažme se v těchto svatých dnech vyrovnati se cele s Bohem-Spasitelem, abychom pak mohli aktivněji pracovati na obrodě náboženské u nás proti sobeckému materialismu, bezduchému bezvěří a neplodnému indiferentismu, jenž je často horší nevěry. Tak zdoláme i hrůzy Kalvarie a vyprosíme si na Pánu radostného vzkříšení, vzkříšení světem unavených duší, jež ve svém obrození budou za krátko nadšeně zpívati s církví jásavé Aleluja.

A. L á s k a:

Jarní touhy.

Touhy mé po jaru zvoní
v duši mé dnes —
vidím, jak večer se kloní,
v zahradách silněji voní
jasmín a bez — ~

V pokojík povolna s výše
soumrak již kles,
ze dvorka sladce a tiše
do snění dívenky dýše
jasmín a bez —

K očím, jež žhavě tam hrály,
sen můj se nes —
duší mou vzpomínky vály,
jako bych ucítil z dále
jasmín a bez —

Zatím však vichřice chladné
zahučí v les —
v srdci zas potěchy žádné,
znenáhla mrzne a vadne
jasmín a bez —

K pojmu organisace.

Organisace není pojem umělý. Vyvěráť idea její již z pouhé přirozenosti lidské, jejíž převážná část směřuje k životu společenskému a pospolitému. Tam, kde se sdružuje více lidí, aby uskutečnili společný cíl, tam mluvíme o organisaci. Tedy dosažení společného cíle v určité normativní formě, toť vlastně podstata a společenská funkce ideje organizační.

To jsou základní rysy předmětu naší úvahy, vyabstrahované ze skutečného života. Život však není tak schematický, jak by jej theorie chtěla mnohdy míti. Není téměř formy životní, jež by neprodělala změny během historického vývoje. K nejpозoruhodnějším a nejdůležitějším útvarům společenským náleží právě forma sdružování a spolčování. Forma tato vykazuje jak v historii, tak v současném životě změnu a rozmanitost. Buďto jest rozdílný cíl nebo prostředky, nebo posléze obojí. Vše to jest opět podmíněno kulturním a hospodářským ovzduším té či oné doby. Osobitý svéráz národů hraje neméně důležitou roli. Zejména tato poslední složka zasluhuje, aby byla poněkud rozvedena.

Dvoji nazírání na organizační útvary společenské jest myslitelné: kolektivistické a individualistické. Dva pak jsou základní typy organisací soudobé civilisace: německý a francouzský. První klade váhu na organisaci, přidává jí povahu cíle a v jedincích spatřuje prostředek; druhý naopak těžiště klade do jedince a společenským útvarům přiznává toliko atribut prostředku. Duch francouzský, tradičně individualistický, nemohl než voliti formu druhou, německý naproti tomu, máje silně vyvinutý smysl pro mohutný celek a tuhou kázeň, modus prvý. Jest opravdu věcí osobního názoru, zda jedinec má čerpati sílu z celku, či celek z jedinců. Prostředky a cíle zaměňují si tu prostě úlohy. Taková jest záliba národů a příkaz skutečných poměrů.

Pro snazší pochopení a větší přesvědčivost uvedeného pojetí podám několik dokladů. Mám v ruce stanovy »Sdružení katol. mládeže francouzské« (S. K. M. F.)¹⁾ V čl. 9. možno se dočísti, že »každý cercle, vstoupiv do Sdružení, podržuje svou samostatnou právu, zůstáváje pánem své organisace a svého vnitřního života...« Při srovnání s uvedeným čl. stanovy našeho Ústředí upravují poměr jednotlivých členů-spolků k sobě v ten smysl, že Ústředí z a k l á d á (v čl. 9. stanov S. K. M. F. vstupují) jednotlivá Sdružení a činnost jejich v základě u p r a v u j e (v čl. 9. stanov S. K. M. F. podržují autonomii). To jest charakteristický rozdíl v duchu celkového spolkového života francouzského a německého, který jako nerv proniká bytostí organizačních útvarů, a to od ústředních forem přes členské organisace k jedincům. Kdežto iniciativa činnosti spolkové vychází u Francouzů od subjektů, v našem případě vychází od centra.

Jiný příklad: Srovnajme valné sjezdy studentů francouzských s našimi. My se sjíždíme proto, abychom dali jednotlivým spolkům pevné směrnice společné činnosti pro příští období. Francouzští kolegové (mluvím ze zkušenosti, které jsem nabyl osobně z účastenství na generálním kongresu Svazu franc. katol. akademiků »Fédération des Etudiants Catholiques Français« v Nancy 1924) na př. se sjíždějí, aby sami dali nové směrnice pro aktivitu ústřední organisace. Na našich sjezdech jsou řešeny především otázky, týkající se kolektivity samotné organisace. Francouzi zajímají se především o intelektuální a materiální život jedinců.²⁾ Zde jde činnost a vývoj shora dolů, tam pak zdola nahoru. Zde se sjíždíme, abychom byli určeni, tam, aby určovali.

Rozhodnouti se pro ten či onen směr jest opravdu těžkou otázkou. Myšlenka, že, budou-li silní jedinci, bude i celek silný, jest právě tak lákavá, jako heslo, že v silném

¹⁾ Mohl bych citovat znění mnoha jiných stanov, ale volím tyto, protože útvar franc. mládeže jest našim SSS. asi nejbližší.

²⁾ Jedním z podstatných bodů na př. letošního sjezdu F. E. C. F. v Toulouse (březen 1925) bylo rozřešení problému všeobecného vzdělání francouzského katol. inteligenta; loni problém sociálního postavení poválečného studenta atd.

celku najdou bezpečnou oporu i jedinci. Zde nutno postupovat zajisté jenom podle daných poměrů. Při tom dobře jest podržeti v mysli, že extremita první, provedená do důsledku, jest s to i znemožniti uskutečnění ideje organizační, extrem druhý hrozí povýšením prostředku na vlastní cíl.

Řešme proto podle situace, s rozvahou a rozhledem.

V. Snížek:

Brabec.*)

Vedle ceste hroška šomi,
na keré si brabec sedí.
Ten si svyho zpěvo hledí,
nebo na vandráke čomi.

Svrcho čomi pokřekoje
na dobry e na zly ledi.
Dež jož nechce sedět, sleti,
a dál čertovino koje.

K. V. Podhorský:

Láska.

Modré dálky splynuly již dávno teplým polibkem s růžovým nebem a — přišel večer po špičkách.

Rudý západ koupe se v nahém rybníce. Soumrak se chvěje nad krajinou, která je zalita stříbrem umírajících mlh. Bílá těla bříz řežou šedé stíny večera, chechtající se drze do očí bílému dni.

Je nesmírné, nekonečné ticho, které v jemných vibracích tluče do spánků — —

Jdu po špičkách, abych nevzbudil spících akátů pod křížem.

Kříž. —

Stojí pod akáty a dívá se měkkým pohledem do temného kraje.

To není kříž, to rudé a zlaté plody stromu sklánějí pokorně těžké haluze a prosí o sejmutí sladkých břemen. Je to louka, která rozkvetla žlutými blatouchy — lásky. Jsou to ruce protnuté hřeby, jejichž krev voní láskou. Jest to Láska sama; Láska nejvyšší, která se obětovala.

Lásko na kříži —!

Nejvyšší síla života, která Jsi pohnula světem! Zdroji ohně a májového deště, který rosiš do komůrky našeho srdce požehnání! Jsi nejvyšší tvůrčí bytostí s nesmrtelným ménem! Díváš se na nás z každého kaménku, pole, louky a lesa, z červnového večera, který voní skopeným senem. V obrovském kosmu tvoříš nové a nové světy, poněvadž staré pod kladivem času jsou rozbíjeny. Všechno by bylo prázdné, kdyby Tebe nebylo. Jen Tebou žijeme, jen Tebou trvá svět. Jsi nejhlubší mysterium, do jehož hlubin vnikne jen ten, kdo se dovede obětovati — — Jsi světlou a radostnou hymnou mládí, která jest dopřením veškerého pesimismu a cynismu moderních filosofů! Jsi Vším —!

*) Psáno nářečím z Jevíčka.

Statue svatého Václava v Praze na Václavském náměstí před museem dokumentuje jasně smysl českých dějin, jejich národněnáboženskou tradici a nedílnost jednoty českých zemí. Pod velkolepou sochou knížete vévody a dědice české země, jenž zaujímal pozornost našich významných umělců Myslbeka, Aleše a jiných, konaly se a namnoze i dosud se konají významné národní manifestace. K známému trojsoší našich světců po boku sv. Václava přistoupí nyní čtvrtá socha sv. Vojtěcha, již Myslbek pro své úmrtí nedodělal. Tisícileté výročí smrti sv. Václava, jež bude našim národem důstojně oslaveno, připadá na rok 1929.

Rondel.

Divý vietor skučí dvorom,
jekot hyen piští lesom,
hukot, že to zdá sa oblúd
trudný keď ma pojal prelud.

Tvrdo — tupo; Bože stonem
mrtvý, že vraj zajtra budem,
divý vietor skučí dvorom,
jekot hyen piští lesom.

Verím, Pane, že ja žijem,
keď sa pevne v Teba vpijem
a tam vietor skučí dvorom,
jekot hyen piští lesom.

Jožo C. Oravčan.

Miloslav Pavlík:

Radioaktivita.

Ve vývoji téměř všech věd a nauk můžeme pozorovati určité mezníky, období a převraty, které měly často značný vliv na další prohloubení a propracování důležitých poznatků ve vědě.

Tento zjev vidíme hlavně u věd přírodních, kde často jednoduchý a názorný experiment vede k dalekosáhlým změnám, ke kterým by se teoreticky dospělo mnohem později. Žijeme v době, kdy přírodní vědy (hlavně fyzika a chemie) zaznamenávají nové a nové objevy. Jsou to paprsky Röntgenovy ke konci 19. stol., radioaktivita a s ní se objevující nové názory na hmotu a před našima očima se vyvíjející radiotelegrafie.

Radioaktivita, ono tajemné záření, jak přiléhavě byla nazvána, poznána byla ke konci 19. stol. Jméno její odvozeno bylo z latinského slova radius, což znamená paprsek a dlužno ji dobře lišiti od nynějšího »Radia« (t. j. radiotelegrafie), které však nemá s radiem naprosto nic společného.

Radioaktivita spočívá v tom, že některé látky vysílají určité paprsky o zcela zvláštních vlastnostech fyzikálních a chemických. O vzniku jejich vyslovují se různé teorie a domněnky, týkající se hlavně názoru na stavbu hmoty, který podám později. Hmoty, vysílající tyto paprsky, zdánlivě se nemění a neubývá jich, ačkoliv neustále vysílají poměrně velikou energii v podobě těchto zvláštních paprsků světelných a tepelných.

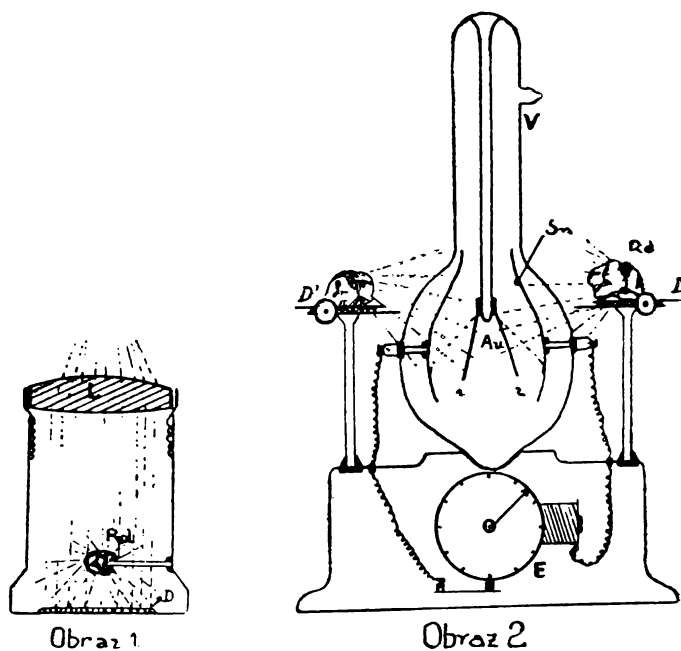
Tyto paprsky jsou přímočaré, pronikají neprůhlednými hmotami: černým papírem, kovem, masem, kůží atd., takže tyto stávají se průhlednými. Ve tmě působí na fotografickou desku. Další jejich důležitou vlastností je, že »i o n i s u j í« vzduch, to znamená, že činí jej vodivým pro elektrinu. Působí rušivě na organismus. Proto, kdo pracuje déle a s větším množstvím radioakt. látek, vystavuje se vždy nebezpečí těžko hojitelných zranění.

Základ k objevům a zkoumáním těchto paprsků radioaktivních poskytly paprsky Röntgenovy, zvané jinak X-pap r s k y. Ty, jak známo, vznikají ve vzduchoprázdných nádobách (Röntgenových lampách) výbojem vysoce napjatého elektrického proudu. Samy jsou neviditelné, ale pronikají různými hmotami, nebo dopadem na ně způsobují silné světélkování (fluorescenci).

R. 1896 H e n r i B e c q u e r e l se zabýval fosforescencí solí uranových, obsažených v jáchymovském smolinci. Brzo pak poznal, že tyto sole vyzařují ještě zvláštní

druh paprskování — radiaci, která s fosfoescencí naprosto nesouvisí. O něco později manželé C u r i e o v i zjednali si nesmrtelných zásluh zkoumáním jáchymovské rudy, ze které po velkém úsilí dobyli látku úžasně aktivní, kterou nazvali polonium*) a později jinou, ještě aktivnější — r a d i u m.

Paprsky vyzařované radioaktivními prvky (radium, uran, aktinium atd.) můžeme pozorovati v tak zv. s p i n t h a r i s k o p e c h. (Obr. 1.) V podstatě je to mosazné pouzdro. Lupou (L) díváme se na destičku (D), pokrytou platinokyanidem barnatým. Nad destičkou je vhodně umístěna radioaktivní látka (Rd), od kteréž vycházející neviditelné paprsky způsobují světélkování a jiskření na destičce D. Zjev velice pěkný, ale musí se pozorovati v naprosté tmě a po delší dobu. Záleží zde přirozeně na čistotě a množství radioaktivního prvku.

Paprsky, které vysílají látky (resp. prvky) radioaktivní, můžeme rozdělit na čtyři druhy:

α -p a p r s k y (čti alfa paprsky) pronikají nepatrně hmotami. Zadržují se již na př. tenkým papírem a staniolem. Vzduch činí značně elektricky vodivý. Ale daleko od svého zdroje nepronikají (jen několik cm), čili, jak říkáme, jejich »d o b ě h« je malý. α -paprsky jsou v podstatě nesmírně malé částičky, nabitě kladnou elektřinou.

β -p a p r s k y (beta paprsky) nemají též velké pronikací schopnosti. Vzbuzují však silné světélkování látek, na které dopadají. Jsou to rovněž částičky hmoty, ještě menší než α a jsou nabitě zápornou elektřinou. My je nazýváme e l e k t r o n y. Elektrony šíří se od zdroje ohromnou rychlostí asi 300 tisíc km za vteř. Prudce narážejí na hmoty, stavící se jim v cestu, tím se rozežhávají a tak způsobují světélkování, zejména ono jiskření.

γ -p a p r s k y (gama paprsky) mají mohutnou schopnost pronikati četnými látkami (kovy až 8 cm silnými). Vyvolávají světélkování hlavně u skla. Proto nádoby, v nichž se radioaktivní látky chovají, mají zelenavý přisvít. δ -p a p r s k y (delta pap.) upomínají na paprsky Röntgenovy.

Mimo všechno toto záření vysílají radioaktivní látky ještě tak zv. e m a n a c i.***) Emanace je v podstatě plyn a má hlavně tu vlastnost, že dopadem na jiná tělesa může je činit radioaktivní (tak zv. i n d u k o v a n á r a d i o a k t i v i t a). Na povrchu hmoty,

*) Nazvané na počest pí. Sklowské-Curieové, rozené Polky.

**) Z lat. emanatio = výron.

na níž emanace dopadla, utvoří se totiž nesmírně tenká vrstva radioaktivní, která pak vysílá záření podobné. Již Curie tvrdil, že v laboratoři, kde pracují s aktivními látkami, není předmětu, který by nebyl poněkud aktivní. Emanaci podařilo se i zkapalnit. Zkapalnělá svítí jako oblouková lampa.

Z uvedeného vidíme, jak skutečně ohromnou energii stále vysílají látky radioaktivní. Při tom nepozorujeme na nich zdánlivě žádných změn (jako ubývání váhy a pod.). Nemůžeme se tedy diviti, že zpočátku radium bylo od fantastů pokládáno za konečně vynalezené »perpetuum mobile«. Později si ukážeme, jak vlastně tato energie vzniká.

Vzhledem k této nahromaděné energii čekali bychom zajisté od radia veliký význam praktický. Avšak, bohužel, nejsme ještě tak daleko, abychom si mohli opatřiti velká množství radia, a pak hlavně nemůžeme uvolnit dle libosti energii v něm nashromážděnou. Utopie romanopisců, že budeme radiem poháněti obrovské stroje, jsou ještě velmi daleko. Než přece dovedeme již záření radia přeměnit na mechanickou energii. Máme tedy již »radiové motory«. Jsou to ovšem spíše vědecky cenné přístrojky. Podávám zde popis dvou:

Prvním, již dosti dlouho známým, přístrojem jsou tak zv. věčn é r a d i o v é h o d i n y, zakládající se na zjevu indukované radioaktivity, která již v principu byla vyložena výše.

Přístrojek (obr. 2.) sestává ze vzduchoprázdne nádoby (V), polepené uvnitř proužky staniolu (Sn), které jsou spojeny s jemnými, elektromagnetickými hodinami (E). Uvnitř nádoby V na skleněné tyčince jsou upevněny volně 2 proužky pozlátko (Au). Na pošinovatelné destičky (D, D') klademe radioaktivní hmotu Rd. Ta vysílá mezi jinými i β -záření (elektrony), které, dopadající na pozlátko (Au), odevzdávají mu své elektrické náboje. Poněvadž obě pozlátko (1. a 2.) nabitá jsou souhlasnou elektřinou, rozestupují se, až se dotknou polepů (vyznačeno čárkovane) Sn. Tím proud se vyrovná, proběhne jemnými elektromagnetickými hodinami, kde se kotva přitáhne a ručička poskočí to jeden zoubek. Když tedy pozlátko Au odevzdají elektřinu, tu zase klesnou a celý proces se opakuje znova. Při tom vzdálenost radioaktivních preparátů regulujeme tak, aby rozestup lístků trval jednu minutu. (Pokračování.)

Oldřich Lipovský:

Matce věků.

V životním boji duch když drcen hmotou,
v bolestech krutých úpí, svržen s trůnu,
zašlapán v bahno rozkoší a choutek,
pokálen hanbou, k Tobě zrak upírám,
zářící, jasná, nedotčená hmotou,
nadzemská hudbo věků uplynulých!
V tvou náruč měkkou znaven, utmácen
urputným bojem o štěstí a blaho,
se vrhám zklamán k Tobě, Matko věků,
Přijmi mne mile, laskavě, jak matka,
zmírní má muka, naplň srdce slastí,
ochlad' svou chladnou rukou moje čelo,
do něhož bije rozbouřená krev!
Ukoj mé touhy ve svém jasném stínu,
opoj mne vínem svého tajemství!

Můj sen.

Motto: Noční tmou má duše
jemná, nervosní,
zaznívá hudbou zázračnou —
— — — — — — — — — —
Slyšíš ten šum, sten a kvíl?
»Nešťasten, šťasten, nešťasten — — —!«
Emanuel z Lešehradu.

Vroubeno po březích oleandry jemně čeří své vlnky jezero, odrážející v sobě zlatá světla zářivých bílých hvězd. Po tmavé hladině plují tiše gondoly, zdobené barevnými světly a velmi dlouhými zobany. Již i měsíc objevil se nad údolím v plné kráse a osvětlil ploché střechy města a háje cypřišů a vavříků. Ukolébána tichou písní jezerních vln, sedím též v černé gondole a oko mé těká po obloze, poseté drobnými hvězdičkami. Teprve nyní všimla jsem si své průvodkyně. Měla ladný, obdivuhodný krok a zpívala mi píseň. Nerozuměla jsem jí. Zvuky písně hned lkaly a nařikaly, hned zněly vesele. Nářečí její bylo krásné a lahodné. Pohlédla jsem jí do tváře. Byla bledá. Tmavé vlasy měla zdobeny růžemi a oči černé jako jezero. Najednou se mně zdála tak známá — — když jsem to — ach ne! — již vím! — V albu mám malou vybledlou fotografii mladé dívky v ladném kroji Italek. — — Již vím! —

Chápu se ruky své průvodkyně a volám radostně: »Teto — — teto Ireno!« — — — Však již jí tu není a pluje sama po tmavém, tichém jezeře. V uších a v srdci zní mi neznámá píseň divnou ozvěnou — — — —

Nad rákosím dřímá měsíc a na nohy mně hází jezerní vlna své perly. Pobledla noc. Měsíc se svými bledým světlem se usmál mému žalu, hvězdy prchaly před vycházejícím sluncem a paprsky slunce ozlatily hladinu jezera. Vše na ní září, zpívá, žije. Vítr lehce kolébá vlnami a jásavý zpěv jižních pěvců mísí se s řinčením cikád v jednu vznešenou harmonii — — — —

Lesklá vlnka jezerní vysoko vyšpláchla a udeřila mě do obličeje — — — Procitám Jak to chladí! — — Či ne? — To matinka, hladíc mi čelo, budí mě, abych vstala — — — — — — — — — — X.

Běla Bezděžská:

Zlatá srdce.

Motto: Lze věřit v štěstí? — Pouze okamžik. Jím dlouho zpíjet' se, jest nebezpečné; to probuzení jest pak hořký lék, to oklamání za vteřinu — věčné...

V šerém klínu hor uprostřed samých lesů tulí se víska. Domky v ní jsou kryty většinou doškem, na kterém roste tráva, mech a netřesk. Kol domků jsou malé zahrádky, ale útulné, v nich šalvěj, rozmaryn a »maří listí« voní. K nebi se tyčí slez a slunečnice.

Uprostřed vsi studánka a kaplička, čistě obilena, s jasně červenou střechou. Na návrší stojí panský dvůr, patřící statku hrabýnskému a kol něho rozlehlá panská pole až k temnému boru.

Malá chaloupka krčí se u lesa. V ní žila klidně babička Nováková. Jedinou radostí byl jí její vnuk Jiříček. Vyrostl z těchto milých lesů a pod došky byl vychován. Rodiče

ztratil záhy. Prostá jeho stařenka se naň lopotila, dřela, by mu připravila lehčí život. Vždyť půda na horách je tvrdá a tvrdý jak kámen je tu chléb! — — — — —

A Jiříček studoval na gymnasiu výborně. Byl roztomilý hoch, milého obličej, zlatých vlasů, veselých, modrých, čistých očí. O prázdninách byl jako student doma čilý, zpíval, tančil, hrál divadlo a bavit se znal, že se říkalo mezi děvčaty: »Ten Novákův student, to je tanečník!« — — — — —

Stařenka byla na něj hrda; jen pro něj se lopotila do umdlení. »Až bude hotov, tak si oddychnu!«, utěšovala se v duchu. A prchl čas jako voda a Jiřík odjel do Prahy studovati práva.

... Je podzim; studený vítr věje. Listí stromů se chvěje jako strachem před blížící se vichřicí. Strachem žlutne. Zářivé barvy květin mizí a ty, které zůstávají, přecházejí v temnou barvu smutku. A vítr hučí přes zažloutlé lesy a temná mlha se plouží v údolí.

V malé chaloupce u lesa sedí stařenka a dumá, vzpomíná na vnuka v Praze ... »Až bude hotov — tak si oddychnu!«, — těší se.

V tom vstoupil poslíček Marýnek, vysoký mužík.

»Pozdrav Pán Bůh!«

»Dej Bůh dobrý večer!«, praví Marýnek ostrým hlasem a otevřev víko brašny, podává stařence dopis. Odchází.

Dopis je psán cizí rukou. Stařenka roztrhne obálku a v očích se jí zatmí.

»Jiříček mrtev!« »Ne, — není možné!«

»Sama, sama,« lká zoufale nad ztraceným štěstím. »Sama!?« Nikdy nedotkne se jí bílá ruka, aby zhladila s čela vrásky? Nikdy se nesnese polibek na bílé její vlasy, takový, který rázem všecek smutek zaplašoval? Na co má teď myslet, pro koho se má lopotit?

V hlavě jí hoří, tepny šíleně pracují. Duše její se zahalila v černý mrak. Vše je jí minulým — budoucnost je tmavá, bez hvězd.

Z očí jí vytryskl proud slz. Do nového děsivého života spěje ta opuštěná stařenka s duší chorou — zraněnou.

Letošní prázdniny trávil jsem v malé vsi v černých lesích. Zde poprvé spatřila jsem stařenku Novákovou. Historii o jejím smutném osudu slyšela jsem již dříve. — Šla skloněna lesem; sbírala dříví. Kol úst jí hrál zvláštní úsměv. Pravila mi: »Ten náš Jiříček přijede na vagace; — — — až bude hotov — tak si oddychnu!« — odchází a v očích hraje jí divný lesk.

V. Snížek:

Naše kaplička.

Ta naše kaplička,
třebas je maličká,
přece se každému
poutníku zbožnému,
když dvéře otvírá,
do srdce zarývá.

Na naši kapličku,
kde jsem ctil Matičku,
panenskou Marii,
bělostnou lilii,
budu vždy vzpomínat,
s láskou ji objímat.

K. V. Podhorský:

Velký pátek.

Byl to hrozný obraz, který se vřeže do duše a do smrti z ní nevymizí.

Krátce po půlnoci břitce rozřízla siréna noční černé ticho a volala nad spící lesy, že je zle! Tímto pronikavým, v nezvyklou dobu se ozývajícím signálem se probouzely nejen lesy — ale i lidé. Rozespálí, udivení postrašení vycházeli z nízkých, špatně zhotovených bud, kterým říkají domy. Nedalo jim, aby se nešli přesvědčiti. Rychle na sebe naházeli rozedrané šaty, do rukou vzali svítilny, které lekaly noční tmou — a šli.

Uhelný důl »Ferdinand« se ještě koupal v nočních mlhách, z nichž vyrážely dvě silhouetty komínů jako strašné nestvůry. Divoký lomoz a bušení strojů zaléhalo až k vchodu do vlastní budovy, za jejímiž vraty se černal — jícen. Byl to jícen, do něhož mizí všechna práce tisíců pracovníků, všechnen jejich pot a strádání — jícen, v němž všechna práce proměňuje se v černé uhlí, v zlatý proud peněz . . . Z jícnu vyletěla temná obluda — koš, který se podobá pasti na krysy, udělá ve vteřině dráhu šesti metrů a tahá havíře do černých děr, které snad ani konce nemají. Za každým rohem těchto štol čeká na havíře černé ticho a kapka studené vody, aby mu padla na polonahé, sedřené tělo. Ubíjející horko střídá se se zimou.

Koš vyletěl, pokňučel vzdorovitě, rozhlédl se kolem černým pohledem a stanul pevně. Obrovská kola na střeše budovy se postavila. Přiběhlo několik postav a vytáhlo z koše černé stíny — zohavená těla havířů, zalitá krví, která na černém pozadí rudě svítila a smála se drze do očí těm, kteří se tísnili za branou. — Lidem, stojícím za branou, probíhala nebezpečná vlna, která hrozí. Kostnatá, udřená ruka zahrozila k ozářeným oknům kanceláře, která se dívala do tmy. Jinde padla hořká slza a zabědoval ženský nářek.

Mezi lidem se objevil stín, který křičel zoufale:

»Ten Franta — ten nešťastný Franta! — kam dal jen rozum!?!«

»Co?«

»Co udělal Franta? — Mluvte člověče!«

»No — povídám vám. Večer byl na kořalce, a napitý pracoval na sedmém patře. Povídám, že byl trochu napitý. No — a zapaloval asi cigaretu — a ostatní si můžete domyslit: — Plyny — výbuch . . .! Strašná neopatrnost, již dvacet jich vytáhli. Strašná neopatrnost!«

Slunce je velký básník, který tvoří.

Pod jeho perem zasvítil úsměv jitra, nebe se zamodralo a poslední záblesk červánků táhl se na východě. Květy zajásaly čistou radostí v zelené trávě a plakaly posledními kapkami rosy, která rychle schla. Zlaté vlny lánů voněly do dálky těžkou vůní dozrávajících mateřství — a ptáci zpívali v korunách stromů. Panenské břízy se usmívaly na kraji lesa a v milostném chvění přijímaly horké polibky velkého básníka.

Blízko silnice, kde končí borový les, stál domek důlního úředníka, vklíněný do malé, čisté zahrádky. Podobal se bílé kapličce v zeleném háji.

Blížily se k němu dvě postavy. Žena — a mladá dcera úředníka. Její postava byla výkřikem nespoutaného mládí, který se prohýbá pod dokonalými liniemi krásy mladého těla. Byla písni beze slov.

Kohout na dvoře nezazpíval, pes nezaštěkal.

»Neplačte, maminko!«, řekla Anděla. »Obětoval se pro všechny. A uhlí je přece důležitá věc, poněvadž je teplem a světlem života!«

Matka zůstala v kuchyni. Anděla vstoupila do malého pokojíčku, kde spala Liduška. Usedla k ní na postel. Ale při pohledu na to rozvíjející se kvítka nezdřela se výbuchu. Liduška se probudila a ostrým okem se podívala na Andělu.

»Už půjdu do školy?«

Ticho.

»Proč pláčeš, Andělo? Co se ti stalo? Utekl nám starý Lord?«

»... Liduško!« — To byla těžká obžaloba osudu, to nebyl výkřik, plačící nad sny, které v životě nenabýly místa.

»Neplač, Andělo!« Ovinula svou ručku kolem šije Anděly. Anděla se sklonila a vtiskla jí na rty dlouhý polibek:

»Liduško — Liduško — jsi sirotek!«

Zd. Závodní:

Za večera.

Když se západ barvou růže zardívá,
jasné slunce naposled se usmívá,
na celičký, širý kraj,
v kterém zavlád' ticha ráj.

A když v zlaté noci vzejdou hvězdičky,
nad setmělé, šeré, tiché vesničky,
tu zapěje slaviček
tisíc sladkých písniček.

Srdce teskné rádo touhou zaplane,
od jezu jak větřík lehký zavane.
Pohrává si, tváře rdí,
spánek s víček zapudí.

Alfons Topolský:

Jaro — vzkříšení.

(Věnováno Helence J.)

Sedím u otevřeného okna a dýchám svěží jarní vzduch. Na okně mám kytičku čerstvých fialek, které mi milá ruka poslala jako posla jara. Zotavuji se po vleklé chorobě a zírám do dálky. Před sebou vidím lesy, zahalené závojem podvečera. Na západě se obloha rdí a »beránci« tiše plují oblohou. Dýchám svěží vůni fialek-poslů jara. Jaro?

. Pociťuji jsem dosud jeho krásný půvab? Do srdce se vkrádá chmura. Co je jaro? Zamyslel jsem se. Mlhy se ukládají z lesů na dolinu, podél řeky hučí večerní vlak.

V tom slyš! Do ticha večera zahučí znění zvonu, za chvíli všechny zvony hlaholí a do mé světničky u lesa řinou se vlny zvonění. Jako příval slyším mohutný hlahol prostých, ale příjemných hlasů a zpěv: »Vstát' jest této chvíle...!« mne probudil. Co to? . . . Vzkříšení. Vzkříšení? . . . Vstávám — otvírám dveře a jdu ven. Hrud' má se dme nevýslovným blahem a rozkoší. Cítím a zdá se mi, že nedýchám tentýž vzduch jako dříve. Cítím jeho vůni — cítím vůni lesa přede mnou se rozkládajícího. — Vůně fialek, jež držím v ruce, mi připomíná, že je jaro — jaro. Vydechuji volně a díky vzdávám zvonům, blahořečím rukám, jež mi uštědřily posly jara a cítím jaro — vzkříšení.

Vrátím se do světničky, políbím tiše fialky, jež mne též svou líbeznou vůní líbají a záhy se opět věnuji studiu. Vzkříšení znamená jaro a jaro vzkříšení. Jak krásná to doba. — Doba tmy, zimy a bolesti minula, a kráčím silně a nadšen do práce. — Nastala doba denní — doba práce a radosti. Nuže, slavme vzkříšení!

*„Nechť Tvůj oltář nikdy neuhasne —
v našich zbožných vlastech slovanských,
nechť se denně k báni nebes jasné
vznáší oběť z chrámu křesťanských,
která tisíc let již stále plane,
oslavujíc Tebe, věčný Pane,
posvěcujíc srdce národa,
čeleď Cyrilla a Methoda“.*

Velehrad víry bez pohromy stojí. Apoštolů to dílo požehnané. Dědictví Otců zachovej nám, Pane. Tak pěje v nádherné cyrilometodějské hymně s básníkem Vlad. Šťastným náš zbožný lid. Idea sv. Cyrila a Metoděje, jejímž nadšeným a příkladným šířitelem u nás byl arcib. Dr. Anř. Cyril Štojan, slaví v osvobozeném Slovanstvu nové své vzkříšení. Na Velehradě konal se minulého roku význačný kongres unionistických pracovníků z celého světa, aby určil směrnice pro práci na Poli cyrilometodějském. Jako v minulosti, i v budoucnu má Velehrad vůdčí roli v duchovní obrodě slovanských národů.

Matěj Kubasák:

Ked' mi srdce tajne o zore šeptalo.

Srdce moje tajne mi šeptalo,
ked' sa duši o zore snívalo.
»Snívaj, snívaj syn ty môjho rodu.
Však ty už uvidíš tú svoju slobodu.«
Sloboda, sloboda, ked' si už zasvitla,
ked' si mi v okienku za rána vykvitla.
Milujem, milujem, miluje ťa vrelo,
keby sa mi duši plakať už nechcelo.
Sloboda, sloboda, ked' si už zasvitla,
ked' si mi v okienku za rána vykvitla.

Oldřich Svazil:

Za zemřelým Fr. Skalíkem.

V 6. čísle »Jitra« t. r. četli jsme zprávu, oznamující dvacetileté výročí úmrtí katol. básníka Fr. Skalíka. Myslím, že tento kněz si zaslouží vřelé vzpomínky, protože mu přísluší čestné místo mezi našimi básníky. Vzpomeňme si jen, jak česká veřejnost oslavovala výročí úmrtí takového J. Wolkera. My katolíci zvláště bychom měli rádi vzpomínati těch, kdož z našich řad věnovali své srdce vlasti a církvi. Pokusme se tedy stručně vylíčiti našemu studentstvu život a dílo vzpomenuté osobnosti.

Fr. Skalík narodil se r. 1867 v Nové Vsi u Uh. Ostrohu na mor. Slovácku. Gymnasium a bohosloví studoval v Olomouci. Po vysvěcení kaplanoval v Želechovicích, Dobroměřicích, Uh. Brodě, u hrab. Harracha ve Vídni a v Brucku. Zemřel 10. prosince r. 1904 ve své rodné vsi na tuberkulosu. Choroba ho stíhala již v mládí, a to v septimě, dále občas v bohosloví, ale přece nedovedla přemoci jeho živý humor, přátelskou družnost a hlavně hluboký smysl pro poesii a umění. A tak mezi pořadateli Almanachu katol. básníků »Pod jedním praporem« vystupuje i Fr. Skalík. Záhy se stal významným průkopníkem »Katolické moderny«. Dlužno však prohlásiti, že nesouhlasil později s některými radikálními snahami »Nového Života«. Vydal dvě samostatné sbírky básnické »Sursum corda« a »Bůh a svět«. Ze spisů otců církevních sebral výroky o Nejsv. Svátosti oltářní a vydal je pod názvem »Eucharistické jiskry«. Tyto spisy svědčí o jeho rozsáhlém vzdělání, hlubokém citu, formální eleganci a touze po opravdovém lidství, a všem, kdož Skalíka znali, bolně zazněla struna smrti, již básník později stále očekával a na niž byl stále připraven. Z těchto smutných chvil pochází krásný, avšak teskný jeho zápisník »Moriturus«, vydaný redakcí »Nového Života«. V různých časopisech uveřejňoval Fr. Skalík mistrné překlady žalmů, básní H. W. Longfellova a reminiscence »Pověsti o sv. Grálu«, již uveřejnil Bartoš ve své »Slovesnosti«. Byl jinak velmi obětavý. Je o něm známo, že vlastním nákladem umožnil vystudování svého bratra, (bývalého kolářského učně), jenž po vysvěcení na kněze rovněž brzy zemřel. V letošním ročníku »Archy« jsou uveřejňovány jeho zápisky z let studentských. Jsou zajímavé pro poznání vývoje duše a vzorného charakteru nadaného kněze-básníka v ovzduší »Katol. moderny«, k níž se nadšeně hlásil. Tolik aspoň o jeho životě a činnosti v hlavních rysech.

V rodné Skalíkově vsi nalezneme na hřbitově nádherný pomník, nesoucí dojemný nápis: »Fr. Skalíkovi, knězi a básníkovi — vděční Moravané.« — Smrt? Shledání se přátel! Setkání se duší! (Jeho vlastní citát z »Moritura«.) Snad tyto řádky přispějí k dostatečnému poznání talentovaného básníka, jenž záhy odešel (v 37 letech) a záhy byl zapomenut. Odpočívej v pokoji: »fešr mon«. (Tak si krasavec říkával žertem.) Snad ne-

daleká budoucnost dovede oceniti náležitě veliký význam »Katol. moderny« pro čsl. literaturu, pěstěnou v duchu katolickém, k jejímž čestným členům patřil mezi jinými i tento Fr. Skalik.

Ad. Fr. Slavec:

Jsme tiší

My mladí jsme
a nechcem revoluce!
Po sluncích, po hvězdách
rozpřáháme ruce.
Dost žili jste,
my ještě nedožili,
a nechceme,
abyste nás, mladé,
v hroby položili!
My máme úsměvy nedozrálé
a slova nedokončená
a přání necelá.
Však až se dožijeme
bolestí, zklamání —
s n a d s vámi vzpouru vypijeme
v ztřeštěném želání.
Teď ještě ne!
Jsme mladí
a nechceme revoluce,
chcem bílé svědomí
a umyté ruce.
Neumřem',
chcem' lepší bytí věků.
Vždyť smrtí se nepomáhá,
jen žitím, které plody nosí,
a práce požehnání kosí!

Christian Šallustius z Górního:

Byl jsem stavitelem

(Věnováno M. S.)

Byl jsem stavitelem! Stavěl jsem katedrálu. Gotickou katedrálu jsem stavěl! Měl to býti velebný chrám. Tvůj stan, Věčný, jsem budoval v srdci. Byl jsem stavitelem, stavitelem katedrál!

Byl jsem stavitelem! Mé zdi se hrdě pnuly k nebesům, vždyť byly z rudých růží, bílých liján. Pojil je tmel slzí. Byl jsem stavitelem, stavitelem katedrál!

Byl jsem stavitelem! Mé katedrály byly byly krásné! Vždyť jim uvnitř vdechl malíi blankyt hlubokých očí! Byl jsem stavitelem, stavitelem katedrál!

Byl jsem stavitelem! Mé katedrály vysoké. Sochař dal na věže kamenné ruce. To byly ruce mé! Já je k Tobě vzpínal, Mistře! Byl jsem stavitelem, stavitelem katedrál!

Byl jsem stavitelem! Stál tam obětní oltář. Byl jsem knězem, Oběti, kladl jsem se v Tvé ruce, knězi-Oběti! Byl jsem stavitelem, stavitelem katedrál!

Byl jsem stavitelem! Má katedrála stála na hoře ohnivě. Kol byl dav luzy a vzpínal ruce zařaté v pěsti v malomocném vzteku. Marně! Byl jsem stavitelem, stavitelem katedrál!

Byl jsem stavitelem! Plebeji zlí třásli horou, řvali jako lití tuři, běsnili. Má katedrála stála pevně, bez pohromy. Byl jsem stavitelem, stavitelem katedrál!

Byl jsem stavitelem! Sběr bořila mé posvátné dílo! Však zbořila? Znova rostlo, co ničeno! a bylo lepší dřívějšího. Byl jsem stavitelem, stavitelem katedrál!

Byl jsem stavitelem! Tu přišels', Mocný, Ty! Nechtěls', by ten chrám stál. Tvůj blesk jej smetl mocným úderem a žhavý Tvůj dech jej sežeh'. To vše se proměnilo v nic. Jen základ zůstal v srdci. Jsem — ne, nejsem — byl jsem stavitelem katedrál!

A. V. Miláček:

Jarní.

Roztály ledy .
Se strání zmizel sníh.
Královna Vesna v korunách stromů tají
smích .

Jejími hledy
procitli ptáci, rozkvetly květy,
krajem dech její zavanul . .
Opouští včelky jakoby zkletý úl;
do květů vonných noří své rety
ve vzduchu bzučí .
V oblacích skřivan vesele jása —
ronivé písně na zemi střásá .
Potůčky šumné bublavě zurčí.
Voda v nich je tak azurně čistá —!
Oživla všechna dumná ta místa,
královská panna nový jim dala šat!
— — — — —
Vzkříšení všude, vzkříšení jara!
S Bohem buď navždy, ty zimo stará! — —
— — — — —
Vítám tě, Vesno! Krásy tvé, tebe mám rád!!!

J. B.:

Splněné přání.

Studená zima chýlila se ke konci, mizely šedé mraky na obloze a s hor šumivou bystřinou blížilo se jaro. Přicházelo jako nesmělé dítě, které vztáhne malou svou ručku po nabízeném dárku a hned zase se sklopeným zrakem ji oddálí. Nechtělo se v plné své kráse rozvinouti a Stáňa tolik po něm toužil. Nemohl to již v šedé své světničce vydržeti, stále vyhlížel oknem ven, kdy konečně objeví se jaro a odhrne clonu tajemných svých krás. Již nedoufal, že ho uzří v plném květu. Nemilosrdná nemoc hlodala jeho mladé tělo. Věděl, že musí umřít, ale přál si jen aby duše jeho odlétla do věčných dálek tam k Nejvyššímu v onen den, kdy příroda bude slaviti své zrození. Chtěl však ještě jednou spatřiti ten malý lesík, v němž prožil nejkrásnější chvíle svého života. Bude to již na-
posled. . .

Oblékl se a vyšel za městečko. Chladivý větřík ovíval černé hroudy širokých polí. Zadumal se a melancholicky pohlížel před sebe . . . Toužil po teple a po slunci. Vykašlával poslední zbytky plic a tušil, že se již hřejivého sluníčka nedočká. Rozplakal se . . .

»Proč musím umřít tak mlád, ve dvaadvaceti letech,« naříkal tiše a vzpomínal dob, kdy byl ještě zdrav. Ano, Stáňa měl smutný život. Jako chudý student musil se těžce probíjet životem a když pak vstoupil na universitu, chtěje ulehčit své staré matce, živil se většinou sám a se zdvojeným úsilím ponořil, ba vrhl se do studia. Praníc se nešetřil, až konečně přivodil si nevyhléditelnou chorobu. — Divoké myšlenky honily se jeho hlavou. Tu vzpomněl si na svého otce. I on stal se obětí svého povolání. Od mládí musil těžce fyzicky pracovat, odkázán na milost a nemilost cizích lidí. Málo poznal na světě radosti zato bolesti a slz dosti . . . Konečně tovární transmise přetrhla nit jeho smutného života. Osud je příliš krutý k nepatrným.

»Proč mám zemřít právě nyní, když se štěstí trochu na mně usmálo!« Miloval a byl milován. Vzpomínal . . . Jak to bylo krásné, když šeptal roztouženě své Božce sladká slova lásky v borovém lesíku. A Božka pochopila čistou jeho duši a ještě více k němu lnula, neboť viděla, že jen v požitcích duše možno najít a poznati trvalou krásu a štěstí života.

A příroda kolem jako by byla netečná ke všem jeho citům. Šel ji obdivovat, ale ona se k němu zachovala odmítavě . . . Schylovalo se již k večeru a šedá mlha snášela se nad krajem. Melancholická nálada již ho neopouštěla, takže jen stěží potlačoval pláč.

»Musím opustit vše, co mně těšilo, co jsem měl rád, odejít do Neznáma, odkud není návratu.« Smrti však se nebál. Vždyť ten pozemský život je jen dlouhá neschůdná cesta na onen lepší posmrtný život. A čím více poznával život, tím jasněji viděl, že jen náboženství, plně pochopené, dá člověku vše, co marně očekává od všedního života. »Ty tam jsou mé naděje a ideály. Člověk by budoval paláce a musí stavět psi boudy. Jaká to ironie osudu. Nikdo však nesmí zoufat, vždyť i unavený může dojít daleko . . .«

Co takto uvažoval, tím více se mu vracel ztracený klid a Stáňa s klidem v duši vracel se domů.

A milosrdná matka příroda jako by neměla nic jiného na práci, než přisluhovat velkým duším a plnit jejich přání. Když se přiblížila Veliká noc s rozvíjejícími poupaty a jásavý hlahol zvonů oznamoval, že vstal Obroditel lidstva, tu již duše jeho vznášela se k nadoblačným výšinám.

Splněno přání . . . Hrob jeho byl zasypán květy . . .

Ptáčkové v korunách stromů rozepěli se divnou písní. Odešli lidé ze hřbitova a jen dvě věrné duše dlouho vzpomínaly

Don Bosco.

Don Bosco narodil se 16. srpna 1815, v den, když francouzský císař Napoleon byl vypovězen na ostrov sv. Heleny. Už od útlého mládí vedla jej zbožná matička k Bohu. V deseti letech chodil již každou neděli a svátek ke svaté zpovědi a sv. přijímání. Tím se v jeho srdci upevňovala stále větší láska k Bohu a Matce Boží. Vynikal neobyčejným nadáním duševním i tělesným. V jednom roce absolvoval studium 3 třídy gymnasijní. Mezi žáky vždycky nejraději volil náboženské rozhovory. Proto byl u nich ve veliké vážnosti. Velká zbožnost Boscova se jevila zvláště ve skutcích, v životě. Bůh jej vyzbrojil již záhy dary nadpřirozenými. Dar uzdravovati nemocné se ukázal v Donu Boscovi již jako klerikovi.

Nejprve dával nemocným pilulky z chleba a cukru uhnětené, a chvíli se za každého modlil. A hle, i těžce nemocní se uzdravovali, chromí mohli chodit a slepí vidět.

Don Bosco uzdravoval různé nemoci, kterých lékaři nedovedli vyléčit. Za svá uzdravení byli mu lidé vděční. Když začal stavět ve Valdoccu chrám, všechen náklad na stavbu mu obstarali. I finančně mu vypomáhali.

Předpověděl také válku v r. 1866, smrt Pia IX., volbu Lva XIII. a j. Jeho působištěm bylo město Turín v lombardské nížině, v údolí Alp. Tam shromažďoval své chovance a vychovával je v duchu ryze křesťanském a vroucně zbožném. Nepřijal hodností, nabízených papežem Lvem XIII. Když král italský Karel Albert prohlásil svobodu náboženství, vystoupili ve Valdoccu někteří bludaři, proti nimž vystoupil rozhodně Don Bosco. Poněvadž jim kazil plány, bylo mu pohroženo atentátem, čehož on nedbal. I sám d'ábel pokoušel se zabránit salesiánskému dílu a dokonce chtěl i Dona Bosca zabít bleskem, ale marně. Stále ho pronásledoval. R. 1862 odebral se Don Bosco do Ivreje k biskupu Morenovi, aby tam hledal pokoje od d'ábla. Tam však našel d'ábla opět. Tento zápas s d'áblem trval řadu let. Nakonec prosil Pannu Marii, aby se ho ujala a osvobodila od úkladů d'ábových. Jeho prosba byla vyslyšena. Brzy se vrátil do Turína, kde započal energicky své misionářské dílo. Shromažďoval kolem sebe hochy, nejprve z rodin chudých, později i z bohatších, které vyučoval všem pravdám náboženským. Počet hochů se stále množil, a byl pro ně nedostatek místa. Zřizoval pak pro ně stále nové ústavy. Roku 1863 byl ve Valdoccu otevřen první chlapecký seminář a r. 1864 druhý. Brzy byl založen také seminář kněžský. Aby dílo Dona Bosca bylo trvalé, založil salesiánskou řeholi, která se rozšířila po celém světě. R. 1876 přišli první salesiánští misionáři do Ameriky, aby tam zasévali sémě Kristovo. Také v Číně založili salesiánští misionáři několik misijních stanic.

R. 1882 navrhl Don Bosco papeži Lvu XIII., aby byl zaveden jednotný katechismus do škol, nejprve italských, později do všech škol světa. Byl velkým spisovatelem; vpisoval do lidských pamětí a srdcí svatý zákon Boží a do knihy života své dobročinné skutky, které budí obdiv v celém křesťanském světě. Stále měl na paměti mládež, které vřele vzpomínal na smrtelném loži. Poslední jeho slova byla: »Řekněte mým hochům, že je všechny budu očekávat v ráji.« Nakonec dodal: »Sempre Avanti!« (»Stále vpřed!«)

Zemřel za ranního klekání dne 31. ledna 1888. Sto tisíc lidu doprovázelo ho na poslední cestě. Jest pochován ve Valsalice v Turíně. Ze všech končin světa putují na jeho hrob lidé, aby tu čerpali nadšení a odvahuk apoštolské činnosti a k záchraně mravně zchátralého světa. Jeho sociální a humanitní dílo budí obdiv v celém vzdělaném světě.

Nyní se počítá všeho všudy 5200 Salesiánů (s novici) a 4500 salesiánských sester řádových.

Kéž se brzy rozšíří i do naší vlasti, republiky Československé, salesiánská řehole, o níž se i u nás jeví v poslední době velmi živý zájem.

Zapřísaháme vás!

Vy, bratři naši, kteří stojíte na rozcestí s němou otázkou na rtech: »Kam zahnu loďku svého života?«, vy, bratři naši, slyšte hlas náš! Matka naše, Církev svatá, trpí nedostatkem kněží, svatých kněží. Náš český lid se namnoze od ní odvrací, on ji tupí a bije. A její synové? Ach, nemají sil, energie, odvahy, aby se postavili proti, aby získali ostatní světlem svého života. A jak mohli, když sami spí nebo zmítají se jako kus dřeva na vlnách rozbouřeného moře. Duše jejich hynou a propadají věčné záhubě — záhubě — věčné — věčné! Duše české, duše vašich bratří!! Duše těch, které milujete! Záhubě věčné! Zamyslete se!

Miluješ své bratry? Chceš jim pomoci? — Pojd', bratře náš, staň se knězem podle Srdce Páně. Slyšel jsi někdy hlas Boží, volající tě ke svatému kněžství, ke kněžství Nového zákona? Ano? Ach, nevzpírej se hlasu tomu, ale pros o pomoc Boží. Bůh, Pán tvůj, tě volá. A ty se chceš vzpírat?

Či se bojíš? Ach, neboj se! Obáváš se, že něco ztratíš? Snad nevíš, že dostaneš vše — slyšíš? — vše!! Ptej se těch, kteří poslechli, ptej se jich, jsou-li šťastní! A každý — každý pravím — s rozzářenýma očima ti bude mluvit o svém štěstí, které ti ani ne-

dovede vyličít, ale které on prožívá, v němž se pohružuje s blaženým chvěním své přešťastné duše . . .

Vztáhni své ruce ke Kristu! Dej mu sebe, své srdce mladé a horké, své sny a touhy. Věř, ten Ukřižovaný bohatě splácí vše, co dáš mu s pokorou a láskou. Zapřísaháme tě, dej své české srdce na oltář Soudce a pros, vroucně pros, ať Pán tu oběť přijme a ne-trestá tvého národa bloudícího, veď prudký útok na jeho Milosrdenství, ať přivede k Sobě zbloudilé Svě dítky — bratry tvé.

Množství duší tone každým okamžikem a odchází od nás, aby vyslechlo příšerný svůj osud — a ty?? Půjdeš s tupým klidem po břehu hrozných hlubínů hříchů a budeš se smát, smát se budeš umírání těch nešťastných??

Ne, nevěřím!!

Vím, že se rozloučíš se vším, co tě drží na pohodlném břehu, energickým krokem vstoupíš na bezpečnou loďku kněžství a jako před věky těch dvanáct rybářů, i ty budeš zachraňovati své tonoucí bratry, duše svých milých.

Ztracený lístek.

»Lidičky, netlačte se!«, volá průvodčí na nádraží v Ch. po příjezdu osob. vlaku od P. Nádraží podobá se mraveništi. Z vlaku vystupují lidé hovořící, strkající se, jiní zase vstupující, tlačí se u dveří. Hluku a lomozu, až uši zaléhají; — teď něčí výkřik a v zářez smích. »Co se stalo?« ptá se kdosi. »Nějaké slečince šlápl kdosi těžkou botou na lakový střevíček,« směje se starší pán. Lokomotiva zapískla, vlak se hnul a zmizel v oblacích dýmu. Tři studenti se tlačí k východu z nádraží. V brance stojí rozkročen s úřední tvář starší, obtloustlý »portýr«, jehož plechový odznak se leskne jako štít středověkého rytíře a odebírá jízdní lístky. Čekající dav prohledává kapsy kabátů a vest, stuhy klobouků vytahuje odtud jízdní lístek. Studenti rovněž připravují si lístky, až na jednoho, který marně už po desáté »větrá« kapsy kalhot a kabátu, otevírá peněženku a přejíždí prsty stuhu svého šedého klobouku. Při tom se mračí jako měsíc nad západem.

»To jsem blázen,« ulehčuje si, »v P. jsem ten lístek dával do vesty a teď ne a ne jako by jej někdo spolkl.« A znovu prohledává kapsy a vykládá odtud své poklady do kolegovy čepice: rukavice, peněženku, zápalky, nůž, pouzdro na cigarety, zápisník zrcátko, tužku, hřebínek, umouněný kapesník, několik knoflíčků k límci, legitimaci a pa-desátihaléř. Vše leží v malebné směsici v čepici, ale lístku nikde. Co dělat? Bylo štěstí že v brance se dosud tlačil dav cestujících na portýra. Zbývala tedy chvilka na rozhodnutí. Odejít z nádraží zakázaným východem, případně přes plot a nechat se chytit nádražním zřízencem; k tomu je potřebí odvahy; říci portýrovi, že student lístek ztratil, je pochybné, nebude věřit a zavede ho do kanceláře p. přednosty, a vstoupiv tam, bude hlásit, že přivádí jednoho, který jel až z P. »na černo«; snad by mohl kol portýra proklouznouti — ale což, kdyby jej pronásledoval strážník? — Ó, hrůzo! — A ta ostuda. Všechny tyto nápady rozčilených hlav rozpadly se tedy v niveč.

Jeden z nich však měl opravdu šťastný nápad, který zachránil kolegu v tak kritické situaci: »Tu máš můj lístek a vzadu se na něj podepiš! Až půjdeme kolem portýra jeden po druhém, ty půjdeš za mnou a mezitím, co mu budeme dávat lístky, uděláš pohyb, jako by jsi mu lístek dával. Nezapomene-li to, bude dobře; pakli ano a bude jej na tobě chtít, řekni klidně, že jsi mu jej dal, a neuvěří-li, ať se jen podívá do sebraných lístků, že tvůj pozná, že jsi se na něj ve vlaku z dlouhé chvíle podepsal.« Ujednáno, vykonáno! U portýra stály ještě dvě babky, jakýsi strýc a dva obchodní cestující.

»Lístek, prosím,« praví portýr k hochům. »Zde, prosím,« odpovídají. »Ouha, počkejte, lístek a' potom se tlačte,« zastoupí portýr cestu jednomu. »Vždyť jsem vám ho odevzdal!« »Ano, odevzdal, viděli jsme to,« křičeli druzí, »to jste asi nervosní za takového návalu a přehlédnul jste to!«

»To jsou řeči, to by mohl říci každý, lístek, anebo zaplatíte dvojitou pokutu v kanceláři!« rozhorleně praví portýr. »To není jen tak, jezdit si na výlety bez lístku a člověka držet za blázna; dejte hned lístek, anebo vám ukážu, zač se prodává v Pardubicích

perník!« Kluci se při poslední poznámce zasmáli, avšak oslovený neztratil duchapřítomnosti a pravil klidně: »Račte se, pane, podívat na lístek, vzpomínám si, že jsem se ve vlaku na něj podepsal. Zde moje jméno na legitimaci.« Portýr prohlíží lístky a skutečně na jednom napsáno: Frant. Sýkora. Tento podpis se shodoval s legitimací. »Tak běžte k ďasu!« rozkřikl se na ně portýr. Studenti vyšli. Tu povídá Sýkora: »Když jsme se tak zahřáli s tou komedií, musíme si zakouřiti.« Vytáhl vítězoslavně pouzdro, otevřel je a mezi egyptkami ležel — ztracený lístek. Po druhé byl ovšem opatrnější. Naplnilo se tu staré známé přísloví: »Z chyb se učíme« a »Opatrnosti nikdy nezbývá«. Neopatrnost, jak viděti, dovede člověka leckdy k nepoctivosti, jež se nevyplácí.

Alfons Topolský:

Slasti a strasti.

I.

Prvního dne měsíce září bývá v tiché a klidné K. — hanáckých to Athénách — rušno a živo. Po ulicích proudí houfy studentů — studentů ještě veselých — čekajících bezstarostně příštích věcí; mezi nimi jest i náš Franta. Ale on se dívá na vše trochu plašěji, než jeho nový kolega a soused ve třídě, M. Skal. Byli spolu už na Frantovém bytě, který je příčinou jeho roztržitosti a vzbuzuje obavy do budoucna. Uvidíme, zda právem. Nuže! Byt jeho má tři stěny. Jak to? No, čtvrtou stěnu zastupuje bílá plachta. Nebudu však o tom psát napřed, raději půjdeme s nim; už se stmívá — jde k první večeři. Přišel z daleka, kde studoval 5 tříd gymnasia, a divným osudem byl zavát do K. jako sextán. Už vchází za skřípání a vrzání dveří do světničky, nově jemu vykázané.

Jeho zrak žasne, strnuje údivem. Jeho byt je v přízemí — okno na náměstí. Dvě postele, u okna stolek, naproti, na druhé straně divan. Začíná vše důkladně prohlížet. Odkryje prostěradlo. Ó, hrůza, pod prostěradlem — aspoň jedno sto let starý slamník — v nové posteli! Mlčí a jde dále, mruče: »To bude asi spánek!« Jde k divanu: »Tohle bude snad něco,« myslí si a sedá; ale jaké zklamání! Divan vzdychá a polámaná péra chřestí jako kosti umrlců v Erbenově »Svatební košili«.

Franta, byv dojat, vstává a tiše jako kočka, s odvahou jemu vlastní, dychtivou jak po vědě, tak po dobrodružství, kráčí ke zmíněné bílé plachtě. Opatrně ji odhrne. . . Kdo ví, co čekal? Snad postel s nebesy, ozářenou červánkovým světlem zapadajícího slunce, okno vedoucí někam do krásné stinné a vonné zahrady? Vidíme nyní na něm, že je zklamán. Pouští bílou plachtu a celý bílý, vrávoraje, jde zpět. Vrazí do vrzající skříně a vzdychá. Co bylo za plachtou? Trosky staré postele, ruiny dětského kočárku (ale nebesa na něm ještě byla), železné kolo a Bůh ví sám, co ještě. Po »večeři« dosycuje se zásobami od maminky. Po kratší modlitbě uléhá do nové postele. Druhá je dosud prázdná a Franta čeká každou chvíli jejího obyvatele. Má to býti prý nějaký soudní úředník.

K desáté hodině probudí Frantu vrzající dveře. Otevře oči. Nad ním se sklání menší človíček, který mu podává ruku a praví: »Bi-er-kancelist.« Tedy Němec — neškodí. Franta chce spát dále, ale tu . . .! Něco nezvyklého jej pichne na noze, hned cítí zase bodnutí — a naráz ze všech stran jako na povel se na něj vrhnou aliqua animalia z rodu pulex a nedají mu spát, ač se brání, seč je. Unaven marným bojem, usíná . . .

Přejme mu dobrou noc, neb jej čekají v budoucnu velké věci. Má pěkné sny. Jest na prázdninách a slyší ohlas zpěvu mladých lidí, jdoucích s pole: »Dobrou noc.« Ráno s úsměvem vstává a dává si, při vzpomínce na večerní marný boj, otázku: »Zvírátečko maličké, avšak velkou kládou pohne — co je to? . . .«

S okem, planoucím odhodlaností a energií, kráčí za chvíli ven.

Příští osudy vám, milí čtenáři, objasní později. Nyní jen radí, abyste se nikdy v K. nezmylili a nešli na noc ke K. . . na R. . . náměstí. Tedy na shledanou příště. On tam déle nevydržel, než všeho všudy 45 dní a nocí.

Promoce. Kol. František Formánek, redaktor a předseda Ústředí katolického studentstva čsl., byl prohlášen doktorem veškerých práv. — Kol. Bohuslav Roztočil, profesor ve Sv. Janě, byl promován na doktora filosofie. — Katolické studentstvo oběma svým zasloužilým pracovníkům upřímně blahopřeje.

Vzhůru na III. všeslovanský orelský slet do Lublaně!

Kolegové a kolegyně! Všeslovanská myšlenka, která pojí všechny Slované, jižní i severní, u vědomí, že jsme jedno a že jako jedno musíme vystupovati, právě tato idea nás především nutí, abychom se poznávali osobně! Vyměňme si navzájem myšlenky a poznejme blíže svou povahu, abychom se více milovali. Zvláště my, již pojí naše víra i národnost, víra v Boha i víra v Slovanství. Ve smyslu těchto idejí, jež oživovaly sílu i ducha našich předků a jež mají oživovali sílu i ducha našich budoucích, voláme k vám přátelsky od srdce: Přijďte Vy od severu, od Prahy a Velehradu, přijďte na jih, do slovanské Lublaně! Přijďte manifestovati pro katolicismus a slovanství. Přijďte na III. všeslovanský orelský tábor do Lublaně!

První po válce byl r. 1920 v Mariboru, druhý ve Vašem Brně, třetí bude letos v Lublani a čtvrtý ve Vaší zlaté Praze. Navštěvujeme se a opětuje návštěvy! Maribor jsme Vám oplatili, oplátte i Vy nám Brno a my Vás pak navštívíme v Praze! Našemu mladému Orelstvu třeba rozmachu, třeba se nadchnouti, třeba výše, aby se rozhlédlo, aby vidělo, kam sahá jeho kmen, kolik je těch, kdož patří na totéž Slunce, kdož hájí tutéž svobodu a kdož usilují o nové pokolení, jež bude se symbolicky podobati orelskému! Pro vítězství této orelské ideje mezi naše krekovské syny!

Program orelského sletu a stud. slavností v Lublani.

- Ve čtvrtek 13. srpna:** Příjezd, uvítání a prohlídka Lublaně a okolí.
- V pátek 14. srpna:** Slavnostní schůze katol. studentstva slovanského; ráno členské závody orelské, večer v Národním divadle jihoslovanském akademie Čechoslováků, v Unionu akademie Jihoslovanů.
- V sobotu 15. srpna:** Manifestační schůze Cyrilotodějské Ligy studentské; ráno závody orelské, odpoledne hlavní zkouška vystoupení sletového, večer orelská akademie v Unionu.
- V neděli 16. srpna:** Slavnostní průvod, mše sv. na stadionu, spojená s orelskou přísahou, odpoledne hlavní vystoupení sletové.
- V pondělí 17. srpna:** Výlet čsl. studentstva k vodopádům Vintgarským, k jezeru Bledskému a na Triglav.

Volání o pomoc! V poslední době bylo možno postřehnouti v tisku několik pozoruhodných projevů z řad studentů strany národně demokratické. Kolegové této politické frakce, kteří vždy se pokládali za „oficiosa“ a přední, ba jediné reprezentanty a ochránce národní myšlenky inteligentního dorostu u nás, najednou bubnují na poplach a volají: „Studentstvo nacionálně smýšlející v jednotné řady!“, ovšem pod vrchním vedením Mladé generace. Známe staré i bezprostřední příčiny těchto hlasů, připusťme, do značné míry svůdných a sympatických. Ale mají-li dolehnouti snad i do tábora organ. katol. studentstva, jež účinně buduje také na ideji národní, řekneme hned, že nenaleznou nejmenšího sluchu a předpokládaného ohlasu. Připomeňme si jen průběh a výsledek únorového valného shromáždění pokrokového Svazu v Brně, kde nacionalistická skupina byla zakříknuta a zvolen nový výbor téměř výlučně „levý“, socialistický; vůdcové její musili se spokojiti s funkcemi v některých sekcích. **Nár. demokraté dnes už ani ve Svazu nic neznamenaají; sama veřejnost, zbožňující Dra Kramáře, ví o nich jenom ze studentských hlídky „Nár. Listů“.** Nyní lamentují a volají o pomoc, předstírajíce tak velké obavy o nebezpečí „vysokých zájmů národa a státu“, zatím co se jim jedná jen agitačním alarmováním lákati studenty do svých řídkých a zbědovaných řad. Dovolujeme si usuzovati, že výsledek určitě nebude odpovídati vynaložené energii, nebyla-li vůbec marna. Mezinárodní výbor socialistického studentstva, jenž sdružoval studenty všech směrů, se sice de facto, jak „Právo Lidu“ prozradilo, již rozpadl, ale za jistě by bylo bláhové, kdyby si národně demokr. kolegové z tohoto rozkladu příliš slibovali pro své tendence; konečně bylo by to posílení velmi pochybného rázu. A agrární studentstvo, v jehož „programu“ ovšem především paraduje „idea“ agrarismu, ale pak mluví se též o myšlence národní, to má dnes více starostí o Švehlův dům než o nějakou jednotnou linii studentského nacionalismu. Indiferentní zůstanou indiferentními. Naše pojetí ideje národní je obsahově naprosto odlišné od frázovitého vlastenčení Mladé generace. Idea ta sama o sobě je prázdná, banální, a má právě tak málo naděje na úspěch, jako ryze materialistický chápaný internacionalismus. Pro nás je myšlenka národní nerozlučně spjata s myšlenkou náboženskou, ona nese pečeť vyššího posvěcení, pro kterýžto pojem ovšem pokrokoví studenti nemají smyslu. Vlastenecké citění katolického studentstva je určováno příkazy nadpřirozenými, jeho práci pro dobro a prospěch národa opodstatňují a posvěcují motivy náboženské. Sociální osvobození jednoho každého českého člověka musí býti další snahou, dovršením vítězství myšlenky náboženské a národní. Náš nacionalismus není tedy totožný s bezduchým vlasteneckým verbalismem, jímž se plní sloupce „Student. Obzoru“. Organisované katolické studentstvo **vždy osvědčilo skutky** svoji národní věrnost a vlasteneckou spolehlivost. Národ a vlast potřebuje činu. A o tom kolegové z Mladé generace jen — mluví. Otázka vytvoření jednotné

fronty nacionalistického studentstva zdá se nám již vzhledem k této okolnosti těžce řešitelným problémem. —klíč—

„Studentstvo Národního Osvobození“. orientované hodně do leva, chce odstraniti všechna nebezpečí, která hrozí od studentstva pravičáckého v podobě reakce, „chce býti v kladném poměru k organizacím socialistického studentstva, ale zároveň chce socialismu pomáhat jiným způsobem, než pouhým organizováním ve stranách“. Tot asi program nové studentské organizace, pokud jsem jej postihl v mnohomluvném článku kol. Boh. Plívy, uveřejněném v 1. č. „Přerodu“ t. r., který vydává Čs. obec legionářská a v němž má jmenovaná studentská frakce svoji rubriku. Programový článek kol. Plívy, nadepsaný „Slovo úvodem“, ačkoliv mluví o všem možném, mnoho programového nepovídá. Mezi jiným lituje i toho, že našim převratem či přerodem nebyla dotčena střední škola a najednou přechází (ta souvislost!) k otázce pozornosti, jakou věnují politické strany studentstvu. Největší péči věnují mu právě strany reakční a z těch opět největší lidová! Lidová strana rozhazuje po středních školách „Jitro“, vydržuje katolické školy, vysokoškolákům poskytuje hmotné výhody a dává jim k dispozici tiskovou tribunu „Život“. Čistě analogon agrárníků! Viděli jste již někdy typičtější příklad neorientovaného a neinformovaného českého studenta? Chcete-li, pánové, o něčem psát, jest nutno, abyste aspoň něco o tom předmětu věděli! Kol. Plívy, doporučuji vám vřele občas nahlédnout do našich časopisů jako do všech ostatních, zejména pak do 7. a 8. čís. „Života“, VII. roč., kde vytkl naše stanovisko přesně kol. Peřich. Kdybyste četl „Život“, znal byste i stanovisko katolických akademiků ke straně lidové. Váš změtený názor nepřekoná skutečnost. A varuji vás na začátku vašeho rozběhu k politicko-organizačním vysokým metám touto cestou, kterou špatně chcete „spolupracovat na výchově inteligence politicky vzdělané“, která po vašem poučení bude mít horší vědomosti o politice a politických stranách, než měla dříve!

Cyrlometodějská Liga v Praze pořádala dne 8. března t. r. slavnostní večer v místnostech ČLA. za velmi hojné účasti našich akademiků, studentstva a vzácných hostů, z nichž zvláště dlužno uvést Jeho Excelenci nuncia Marmaggi, ndp. biskupa Dra Podlahu a j. Slavnostním úvodem po proslovu p. Dra Hronka byla vzácná řeč p. biskupa Dra Podlahy, jenž přesvědčivým způsobem a mistrně dovedl osvětliti našemu studentstvu nutnost propagace myšlenky cyrilometodějské, čsl. národu tak vlastní. Jeho řeč zanechala liluboký dojem v posluchačstvu. Dále byla na programu pestrá čísla hudební, recitační, zpěvní, proslovy a pod. Ráz programu byl improvisovaný. O hmotné zaopatření večírku bylo dostatečně postaráno. Cyril. Liga může býti plně spokojena s tímto svým podnikem, jenž opravdu byl zdařilý a přispěl k utužení styků a bližšímu poznání se našeho studentstva se studentstvem jiných slovanských národů, v Cyrilometodějské Lize zastoupených. Vlast. Dorazil.

Výroční zprávy Ú. Svazu Č. S. vykazují mnohé zajímavosti, jež svědčí o tom, jak se pokrokové studentstvo do hnutí teprve zapracovává a při tom pokulhává. Tak ve výroční zprávě předsedy Svazu

čteme stížnost na t. zv. „pražskou politiku“, jejíž neblahé důsledky často se ukázaly na val. shromážděních ÚSČS. Svaz pořádá schůze pro laickou školu v Jaroměři, Jičíně a Litomyšli. Pan předseda se mrzí na neplnění členských povinností, zvláště neplacení členských příspěvků a konstatuje, že „přes krajní úsilí finálního odboru nepodařilo se dosud vypěstovat lepší daňovou morálku“. Reorganizace Svazu byla provedena v tom směru, že nově změněnými stanovami „zajištěna byla nepolitická ÚSČS., jeho studentský, odborový, zájmový charakter, spolupráce všeho studentstva ve státě bez ohledu na národnost na společných zájmech“. Jinými slovy řečeno: Svaz se staví k národním otázkám tak napolovic zády a inklinuje též k nečeským směrům studentským, jež pojímá organizačně ve své ústředí. Ve zprávě místopředsedy Svazu se naráží na spor vyvolaný tím, že byla nabídnuta spolupráce a ev. i spoluorganizování Ústředního svazu židovského studentstva. K těmto defektům pokrokového hnutí možno směle přiřaditi slova, jimiž místopředseda Svazu končí svou zprávu: „Myslit, myslet, myslet“, a nepolitizovat.

Literatura: „Život Ježíše Krista“, nakladatelství Jos. Birnbauma v Brtnici. G. Fouard, Přeložil D. Pecka. 520 str., 24 Kč. Vzácná kniha, jež dočkala se ve Francii více než 20 vydání. — Z divadelních her téhož nakladatelství: „Fabiola“, obraz z dob pronásledování křesťanů o 10 obrazech. Dle Wiesenmannova románu zdramatisoval J. Grebač-Orlov. Přeložil Lud. Kučera — „Po hádka máje“, výpravná hra se zpěvy. Napsal Jar. Streif. Nakladatelství „Unie“ v Praze. — Jan Havelka: „Slovníček pedagogický“. 108 str. Cena 10 Kč. Kniha vhodná pro kandidáty učitelství i učitele. — F. Zelenka, zem. vzdělavatel Orla v Čechách, vl. nákl. 2. vyd. svého „Slovníku o brany uvědomělého katolíka“. 152 str. 15 Kč. Praha-Liboc č. 113. Jsou v něm abecedně sestavená hesla z veřejného, národního a nábož. života. Pro naše organizační pracovníky je tento Slovník velmi vhodný a časově vyhovující. — „Jozinka“, české mládeži upravil a vydal prof. Dr. Josef Čihák. Vydáno: Tiskem arcibiskup. knihtiskárny. Jozinka byla vzornou českou sodálkou a Tarsickou a jako studentka dovedla si uhájit v životě své čisté srdce a příkladem strhovala jiné. Doporučujeme zvláště našim katol. studentkám. — „Život Kristův“ od G. Papiniho, vzácná kniha, poctěná Nobelovou cenou, vyšla v čes. překladě u Lad. Kuncíře, Praha II., Voršílská ulice. Cena je 36.— Kč.

Dary a nadace amer. milionářů na amer. university. Američtí milionáři darovali amer. universitám v posledních letech okrouhle 2000 mil. dolarů, z kterého kapitálu jsou utvořeny nadace pro vydržování amerických universit. Úroky z toho budou ročně nejméně 80 mil. dolarů, neboli 2400 mil. Kč. To již něco znamená. Největší nadaci založil Rockefeller obnosem 575 mil. dolarů, Andrew Carnegie 350, Cleveland 150 mil. dolarů. Český národ má jediného zakladatele, člena akademie věd, Josefa Hlávku.

Úmrtí Aloise Mrštíka. 28. února loučilo se Brno s předním moravským spisovatelem Aloisem Mrštíkem. Není třeba o něm mnoho psát. Jeho díla „Rok

na vsi“, „Bavlnkové ženy“ stejně byla ráda čtena jako „Zapadlí vlastenci“, „Babička“ a pod. Jeho „Maryša“ tak často se objevovala na českém jevišti jako „Vojnarka“, „Prodaná nevěsta“ a j. Mrštík Alois i předčasně zemřelý jeho bratr Vilém zamiloval si idylický život venkovský a jeho svéráz dovedli mistrnými výrazy, působivými barvami a dechem opravdově předvésti českému člověku, který zůstal národu věren a jemu se ani ve způsobu prostého života, v kroji a zvycích neodcizil. Alois Mrštík byl mezi těmi šťastnými národovci minulých generací, kterým bylo dopřáno radovati se z nově osvobozené vlasti. V Mrštíkovi ztratila česká literatura současně doby mnoho. Dílo jeho však zůstane české veřejnosti nesmrtelné.

Vlast. Dorazil.

Reforma střední školy. Min. školství a osvěty vydalo návrh zákona o reformě střední školy. Zákon má 8 hlav, z nichž nejzajímavější jsou tyto: V první hlavě uvádí návrh úkoly nové střední školy, poskytující vyššího vzdělání obecného na vědeckém poznání a myšlení. Dalším úkolem je prohloubení a doplnění vyššího obecného vzdělání jako přípravu pro studium na vysokých školách. Paragraf 2.—5. obsahuje organizaci: v prvních 7 třídách dosahuje se obecného vzdělání, které se doplní v 8. třídě se zřetelem na studium vysoké školy. Je několik typů střední školy: 1. normální, pak zvláštní typ klasický, typ slovanský a pokusné školy, na nichž se zkoušejí nové pedagogické směry. Normální typ má jednotný čtyřtřídní základ, pak jsou dvě větve, gymnasiální a reální, v třídě V.—VII., a 3 oddělení, duchovně, přírodovědně a matematické ve třídě VIII. Každá škola normální musí mít společný základ a jednu větev ve třídách V.—VII., kterou si studenti zvolí podle svých schopností a náklonností. Školy klasické a slovanské větvi nemají. Pro službu státní a praktická povolání stanoví se 7 tříd se závěrečnou zkouškou. Kdo chce pokračovati na škole vysoké, musí absolvovati ještě třídu VIII. Ač návrh reformy střední školy je v mnohém ohledu vítaný, má i on své velké vady. Ty spočívají v mnohostrannosti učiva a v podceňování studia klasických jazyků. Ostatně, prozatím tu jde o návrh a ne o věc již definitivní.

Papež Americe. Zvláštního vyznamenání dostalo se zesnulým Benediktem XV. Washingtonu. Papež přislíbil pro národní svatyni, pro chrám Neposkvrněného Početí hlavní oltářní obraz. Pius XI. oznámil výboru, že slib svého předchůdce splní a že již vybral obraz a to kopii Murillova obrazu v Madridě, kterou provede vatikánská mosaiková továrna.

Pokusy s umělou mlhou. V jisté pokusné stanici švédské konají se pokusy s umělou mlhou, již se má použít k ochraně klíčícího obilí před mrazy. Švédský inženýr Widar Joruberg vynalezl metodu výroby umělé mlhy, již se mnoho používalo pro námořní účely. Při pokusech ochrániti klíčící setbu před mrazem shledal, že až do teploty -4° Celsia byla setba uchráněna před zmrznutím. Nyní budou se s umělou mlhou činiti pokusy za různých tepelných podmínek. Švédská vláda zajistila potřebné finanční prostředky k těmto pokusům.

Věk zvířat je nemálo zajímavý. Veverka žije průměrně 7—8 let, zajíc a ovce až 10 let, kráva

16 roků, liška rovněž tolik, medvěd, vlk a pes až 10 let, kočka 25 let, jelen 20—30 let, kůň rovněž tolik, ač známe případy, že kůň se dožil i celého půlstoletí; delfín a mečoun 40, lev 70, havran až 100, orel 105, želva až 180, labuť 300, slon i 400 a velryba prý se dožije až 1000 let.

Na universitu Karlovu dalo se zapsati v letním běhu 1925 7311 posluchačů. Z posluchačů je 41 bohoslovců, 2825 právníků, 1988 mediců, 1386 filosofů a 1071 posluchačů fakulty přírodovědecké. Žen bylo zapsáno 1364. Z toho 204 na právnické, 324 na lékařské, 618 na filosofické a 218 na přírodověcké fakultě. Cizinců jest v tomto běhu 1277.

Úprava svátků. Vládní osnova zákona, jednající o nedělích a svátcích a památných dnech republiky Čsl., ustanovuje památnými dny republiky Čsl. tyto: Apoštolů slovanských Cyrila a Metoděje 5. července, sv. Václava 28. září, M. Jana Husa 6. července, 1. květen a 28. říjen, jakožto státní svátky. Ovšem toto řešení není ještě definitivní a katol. přesvědčení je namnoze nepřijatelné. Blízká budoucnost nám poví více, jak se věci tyto mají. Zaráží i to, že pondělí Hodů Božích rovněž podle osnovy nebudou svčena.

Protestanti pro primát papežův. Ve Filadelfii se konal kongres episkopátu evang. církve, kdež za přítomnosti mnoha biskupů a 700 pastorů přijata za nadšeného souhlasu jednomyslně resoluce, obsahující tyto body: 1. Budiž uznán primát Petra a biskupů římských. Tento primát je původu božského. 2. Pravomoc patří právem božským biskupu římskému, a konečně, což zvláště nás katolíky překvapuje: 3. Budiž uznána neomylnost, která je výrazem myšlenky Církve, vykládané papežem atd. Navrhovatel končil slovy: „Musíme se osvoboditi od předsudků a zanechati své nepřátelské zášti proti Římu.“ Že katolicismus vítězí ve světě po světové válce nad protestantismem, přiznal nedávno i náš prezident republiky Čsl.

Vojenská inženýrská kolej v Praze. Počínajíc letošním rokem byla v Praze aktivována vojenská inženýrská kolej, jejímž účelem jest výchova speciálně vzdělaného inženýrského dorostu pro potřebu vojenské správy a jejíž absolventi budou po dosažení inženýrského diplomu ihned jmenováni důstojníky. Pro první školní období navštěvuje kolej 30 posluchačů techniky jak z oboru stavebního inženýrství, tak z oboru strojíního a elektrotechniky. Vedle přednášek na vysoké škole technické navštěvují posluchači v koleji hodiny vojenského výcviku a vojenských předmětů, jímž vyučují jednak důstojníci z povolání, jednak smluvní učitelské síly. Tato kolej je do jisté míry náhradou za bývalá stipendia vojenské správy, jež však, třebaž v omezeném rozsahu, mají býti udělována i nadále. Přípravuje prý se též zřízení podobného učiliště i pro výchovu vojenských lékařů.

Troufají si. Lépe řečeno, snaží se. Totiž „Oheň“, časopis slezsko-moravského pokrokového studentstva, který se pouští nekriticky do „Jitra“. Jelikož věcné výtky tu nenajdeme, u vědomí, že jsou to pouhé výsledky zhoubného „Ohně“, neuznáváme za vhodné šíře reagovati na pošetilou ironii „Oheň“ si s „Trnem“ příliš nezadáji. Dixi.

—il.

Nová studentská kolej v Praze. Na pozemku usedlosti, zvané Strakovka, položen byl v neděli 8. března za přítomnosti kruhů vědeckých a školských základní kámen ke stavbě veliké studentské koleje, jež ponese název „Masarykova kolej“. Kolej bude prostorná, dobře vybavená a pojme asi 800 vysokoškolských studentů. Základní kámen byl položen dodatečně. Stavba dnes už dosahuje výšky prvního poschodí. Jiná je otázka, kdo se do této koleje dostane. Svaz pokrokových studentů asi se bude snažit, aby si uhájil při přijímání rozhodné slovo.

Pro zdraví národa. Alkoholismus se u nás v poslední době velmi rozmáhá. V naší republice podle značně mírného odhadu známého odpůrce hnutí abstinentního, profesora chemie na pražské technice Dra Šatavy, jež ponese název „Masarykova kolej“. Kolej bude prostorná, dobře vybavená a pojme asi 800 vysokoškolských studentů. Základní kámen byl položen dodatečně. Stavba dnes už dosahuje výšky prvního poschodí. Jiná je otázka, kdo se do této koleje dostane. Svaz pokrokových studentů asi se bude snažit, aby si uhájil při přijímání rozhodné slovo.

„Slovanský Přehled“. sborník statí, dopisů a zpráv ze života slovanského, zaniklý r. 1914, byl opět obnoven při příležitosti padesátin spisovatele Ad. Černého.

Sokol. Proti pastýřskému listu slovenských biskupů, aktu to rázu církevního, odvážil se vystoupiti i čl. Sokol a přispěchal Volné myšlenky a spol. ku pomoci proti Římu svým manifestem, jenž je ubohý svým obsahem. Staré fráse o klerikalismu, o pokroku, lásce k vlasti a pod. To jsou ovšem zbraně, jimiž se mohlo operovati dříve, dnes už nestačí. Uvědoměly katol. student a studentka jistě jsou si vědomi dobře, že místo jejich není v Sokole, nýbrž v Orlu, křesťanské organizaci tělocvičné, jež se šíří posledně vehementně i v Jugoslavii a Americe, všude mezi katolickými Slovany.

Nejdelší tunel v republice se prokopává pod Polanou na nové železniční trati z Veselí na Moravě na Myjavu do Nového Města nad Váhem. Tunel bude dlouhý 2410 metrů. Na slovenské straně je v délce 50 metrů hotov a průkop 730 metrů je nedokončen.

Čeněk Hromadník, nadučitel v Kravařích na Hlučínsku, zemřel. Patřil mezi neohrožené obránce katolické věci u nás. Zajímal se o organizaci katol. studentstva, již podporoval a organizačně prospěl i katol. učitelstvu. Jeho úmrtí nese těžce katolická inteligence česká, zvláště na Hlučínsku.

Nobelova cena, jak známo, byla udělena za r. 1925 katol. spisovateli italskému, konvertitovi G. Papinimu, jenž napsal knihu „Život Kristův“. Této knihy vydáno bylo dosud přes 300.000 exemplářů.

Klementinum, kde se dosud konají univ. přednášky, koupí stát pro účely bibliotéční. Tím je rozřešena otázka rozšíření veřejné a univerzitní knihovny. Zprávu o koupi vítají všechny kulturní instituce. O ceně se dohodl stát s arcibiskupem. Naše Národní knihovna tedy zaznamenává veliký rozvoj.

Meditace nad „Slávy dcerou“. Spisovatel Viktor Dyk patří mezi ty, kteří si zachovali pravou národní rozvahu a nebojí se pravdy ani před forem veřejnosti. Pod uvedeným záhlavím uveřejnil 1. března t. r. v „Nár. Listech“ feuilleton, časového rázu. Nad nekritickou povahou současné doby pozastavuje se slovy, jež se týkají „Slávy dcery“: „Kniha, která našla při svém vzniku tak veliký ohlas a která nemálo přispěla k národnímu našemu vývoji, není dnes mezi těmi, na které by soustavně pozornost byla upoutávána. Nehoví zálibám dne a mluvčím doby, jeví se ne pouze technika veršová a jazyk, ale také ideje „Slávy dcery“ zastaralými. Ani naše osvobození, k němuž nemálo přispěl duch Kollárův, neznamená revisi zálib a soudů předříjnových. Kritická jednostrannost, nespravedlivé rozvržení jasu a stínu v hodnocení minulosti trvá dosud. Veliký apoštol Slovanství stojí ve stínu. Tisíckrát za den připomene se národu, že je národem Havlíčkovým, že je také národem Kollárovým, málokdy se připomene a připomene-li se, přeslechne se to. Tomu se jeví autor „Slávy dcery“

m, onomu přímo nebezpečným; vidí se rysy více záporné než kladné. Výstrahy Kollárovy platí ještě dnes, choroby naše za století se nevyhojily, úskalí, jež vidí autor „Slávy dcery“, dosud hrozí.“ Na konec volá spisovatel V. Dyk, aby ožil znovu v našem národě ten zdravý duch minulých generací.

Obrázkové bohatství v rukou čtenáře! Na trhu knižkupeckém objevilo se právě první číslo nového ročníku rodinného měsíčníku „Šťastné Rodiny“, jehož vypravení je opravdu vzorné. Obsahuje celou řadu znamenitých ilustrací časových i uměleckých produkcí a bohatý text literární. Četba tu je zábavná, poutavá a poučná. Pro pečlivé hospodyňky a starostlivé matky vyhrazeny jsou rubriky praktického obsahu, vedené naprosto odborně: ruční práce, domácnost, kuchyně, rubrika pro divadlo a film, literaturu. Tento časopis stojí ročně pouze Kč 18.— i s poštovným. Administrace „Šťastné Rodiny“ jest v Praze I., ul. Karolíny Světlé č. 43 n., která vám jistě ochotně zašle číslo na ukázkou.

Stejskalův „Sv. Václav“ a papíry sl. Zdenky Braunerové jako první ukázka o tom, že jubileum sv. Václava je pilně a neustále připravováno. možno objednat u podepsaného výboru. Cena spisu 26.— Kč i s poštovným, cena dopisnice a papíru levná. Objednávejte hromadně. Přihlašujte přednášky o chrámu svatovítském a o sv. Václavu. Po prázdninách přibude další přednáška se světelnými obrazy o Staré Boleslavi. — Výbor pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava v Praze IV., Kanovnická 13.

? ?

H Á D A N K Y

? ?

Řídí B. R.

Rozluštění z 7. čísla: Čtvercovka s taj: Abel, vrba, snět, kolo; Brno. Pádovka: datel, datle. — Doplnovačka s taj. Úpice, hrabě, racek, Theby, Karel; Praha. — Rebusy: 1 Většina zdolá menšinu. 2. Stařena přede. — Ráček: synoda, Adonis. — Královská procházka: Žij Bohu, jenž jest dárce tvého živobyčí; žij svému svědomí, jež jest životem tvého živobyčí; žij pověsti své, jež jest životem po tvém živobyčí A. K. — Skrývačky: Čechy, Morava, Slezsko. — Rebus: Královské město Kyjov na Moravě. Koníček: Mateřská ty mluvo má, nade všechny milená! Tys mě na svět uvítala, tebou duše procítala, mačky sladkým hovorem; tebou myslím, žiji, jsem! Od Vl. Šťastného. — Rebusy: 1. Kolem města vede cesta. 2. Parkáň. — Výpustka: kavka, Kavkaz. — Skrývačky: Ohře, Sázava. Přesmyčky: 1. Karlův most. 2. Kamerun. — Obložky: 1. d, óda, Kodáň. 2. luk, sluka. Číselky: 1. ples, pes, slep. 2. ráček, kačer. 3. Tokio, Kiofo.

Redakční. Pro nával příspěvků nelze všem hned vyhovět. Z 22 řešitelů nejlepším jest J. Zmeškal, Nahošovice, po něm 3 rovnocenní: A. Fabík, Milotice, J. Fořt, Robousy a F. Hasilík, Opatovice. Vylosován byl A. F., takže odměna bude zaslána jemu a J. Z. — Rozluštění z č. 8. zašlete do 15. dubna.

Dělenka.

A. Dvořák, Sv. J.

První s třetí slyšíš často
v městě na jarmarce,
prodavači když volají:
„Lidé, to je I III!“

S hlavou první druhá s třetí
jesti zvíře horkých stepí.
Konečně vše dohromady?
Ve škole jich vidíš řady.

Rozšiřovačka.

L. Knítl.

hláska
zájmeno
jméno
někdy tlačí
lid utlačovala

Skrývačky.

O. C.

1. Mlýny melou nyní málo.
2. Darmo stojíš na čekáně.
3. Zuří krutá bora.
4. Tebe rounem nádherným oděli.

Rebusy.

M. Winter v Příbrami.

1. B R
M

2

v Á T
Sněžka

Rodovka.

J. Spurný.

„On“ před věky Bohem stvořen,
na „něm“ my bloudíme stále;
v „ní“ zas přijímáme hosty,
čekané i nenadálé

Rebusy.

M. Havlena.

1.

T T T

2.

D D D

Král. procházka.

zlý		F.
ve	I	čas dá Č. L.
necht	kaž	od klá
lep	ším sům	dý tě k
k	ča	den no
dí	lo zfra	cen vé čin
kdo	jest již	no
ten	ve a dá;	bá sí
psí		po

Hádanka.

— fF —

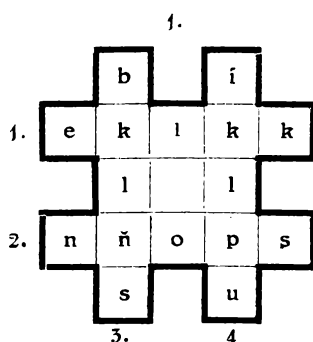
Kdo má ve jménu míru,
číslo a zvíře?

Záměnka.

S „s“ ve vesmíru plá,
s „v“, tu snad každý zná.

Křížovky.

Fuk.

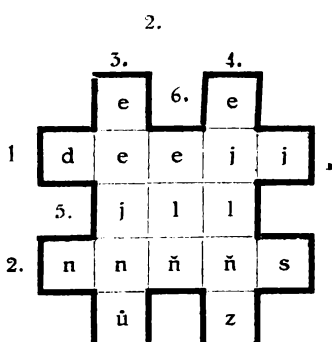

1, 2, 3, 4 města.

Číselka slabiková.

A. Chroust.

Sedlák pravil: „I II, udě-
lejte I ten II III III
pohodlný.“

1. Roční doba.
2. Barva.
3. Číslovka.
4. Zvíře.
5. ?
6. Nerost.

Číselka.

J. Klán, Něm. Brod.

1842 šla přes louku 845678,
když 1238 ještě byla;
viděla, jak malá 12345678
pěšinku přeskočila.

Číselka.

Fuk.

Sotva přijde 421232,
jest nám zase 728232.
V časopise hledá naše 32456,
ale není tam její 1232456.

Záměnka.

S„s“ je ozdobou leckterého háje,
s „b“ zas kousek slovanského
kraje.

Doporučujeme tyto publikace našemu studentstvu :

„ORGANISAČNÍ PŘÍRUČKA“,
podávající historii hnutí, programové zásady i pokyny pro vedení našich sdružení.

Cena 1 Kč i s poštovným.

„KNIHA O ŽIVOTĚ“,
hluboké myšlenky o smyslu a účelu života od nejlepšího jihoslovanského myslitele,
univ. profesora Aleše Ušeničnicka Cena Kč 6'50 (s portem).

„VĚDA A VÍRA“,
přednáška ndp. arcib. Kordače. Cena 10 hal. (na poštovné)

„S. S. S.“,
památník prvního poválečného sjezdu našeho studentstva. Cena 1 Kč s poštovným.

„ČASOVÁ HESLA“,
2 Kč s pošt.

Objednávky obraťte vyřídí

Ústředí katol. stud. čsl. v Praze II., Voršilská ul. čis. 1.

JITRO

OBSAH

Alois Havel: Za symbolem tvůrčí a plodné práce. — J. Kos: Vás volám .. — Karel Fadrus: Student v chrámu. — Vlastimil Dorazil: Z mých květů mládí. — Ant. Daněk: Americké včely. — Vlad. Kryštofský: Jaro. — Jurča J.: Lidová tvorba umělecká. — Miloslav Pávlík: Radioaktivita. (Dokončení.) — Václav Pacovský: Ve vlnkách. — R. V. Podhorský: Černý jícen. — K. V. Prukner: Brízy. — Matěj Jevjak: Prší dažďik. — V. H. Listenec: Osud. — J. Jiříček: Chci býti knězem. — A. V. Miláček: V boj s nepřáteli! — Chcem žít. — Vlad. Kaděra: Kouzlo večera. — Ferd. K. Rones: Hrdinná smrt v ledové poušti. — O. Svozil: Slovák — kumštýř. — Frant. Kudela: Student a společnost. — D. Ch. Stavianecký: Nešťastie. — Choura: Dle vlastního pozorování. — Birin: Hledají Boha! — Vlast. Dorazil: Tituly římských nápisu. — Rozhledy: organisační a povšechný.

ROČNÍK
VI.

ČÍSLO
9.

V P R A Z E V K V Ě T N U 1 9 2 5.

J I T R O

vychází počátkem každého měsíce kromě hlavních prázdnin. — Redakce a administrace: Praha II., Voršilská 1. — Telefon 8940|IV. — Předplatné na půl roku 4 Kč pro studenty, 8 Kč pro nestudenty.

„Jitro“ je časopisem čistě studentským, vedeným v duchu katolickém a přihlížejícím k různým otázkám osvětovým. S politickým nějakým hnutím nemá naprosto nic společného, což zvláště zdůrazňuji. „Jitro“ má pouze přispívatelům k upevnění katolického vědomí v mladá naši inteligenci a k ujasnění pravdy, dobra a krásna ať ve smyslu náboženskomravním či národním a sociálním. Jsou-li v něm různé kritické posudky a posřehy, pak mají pouze jedinou tendenci, vyvěrající z Písma: pěstovat dobro a popírat zlo, což je jistě tendence ušlechtilá a časová. Nechceme sami o sobě polemizovat, avšak bránit dobrou věc je čestné. Jde o mládež, o budoucnost.

Redaktor.

Redakce nepřijala: Š i m k o v s k ý A.: Váš příspěvek je slabý. Než číháte se dále. — J a r. V e r i á n: Váš sloh je příliš „březinový“. Zašlete jiné s vhodnými motivy. — V. H. L i s t e n e c: Rozměry a rýmy jsou slabé. — F r. K u d e l a: Námet je časový, ale upřílišněný v kritickém podání. Zašlete jiné. — O r a v č a n: Horlivost básnickou u Vás nutno uznati. Z básní vyznívá stálý světobol, často extrémní, až nezdravý. — M. K.: Přišlo dost pozdě. Příště asi. — S. M. Máte dobrou vůli. Bohužel začátky jsou zpravidla těžké. Snad až jindy. — C h r. S a l. z G ó r: Ač nerad, neuveřejnil jsem, ježto báseň je rozvláčná a v „Jitru“ by jejím očištěním trpěly jiné příspěvky. Zvolte nějaké jiné, kratší téma. — p l e x: Básně Vaše jsou hezké. Leč jména svého jste neudala. — K n y t t: Příliš dlouhé. — S l a v e c A. F.: Tentokrát nelze pro silný erotický ráz, ač slohově vyhovují. Z téhož důvodu jsem byl nucen řadu jiných odložit stranou, aby posláni „Jitra“ tím nějak na své vážnosti a účelu neutrpělo. — Prosaický příspěvek je dlouhý. Snad příště bude uveřejněn. — J a n k o v s k á: Přišlo až po uzávěrce „Jitra“.

Panu prof. Fadrusovi: Za cenné příspěvky děkuji co nejsrdečněji. Přišly právě velmi vhod. Jeden je očištěn již nyní, druhý bude očištěn v červnovém čísle. Nezapomeňte laskavě ani příště na „Jitro“ Je to upřímným přáním nejen mým, nýbrž i všech horlivých katol. čtenářů „Jitra“.

Vlastimil Dorazil.

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V KVĚTNU 1925.

ČÍSLO 9.

Alois Havel:

Za symbolem tvůrčí a plodné práce.

Jistá část české společnosti rozhodla, že národ český bude žíti buď ve znamení Husa nebo sv. Jana Nepomuckého! Dovedeme spravedlivě uznati bezúhonný život řím.-katol. kněze Husa, nejsme však slepí k jeho chybám a bludům, zvláště o církvi, její pravomoci a zřízení. Pro bludy své byl za kacíře prohlášen a podle tehdejšího světského zákona upálen. Tvrdosti zákona toho nikdy hájiti nebudeme. Dodáváme jen, že Hus zastával — jako celá jeho doba — názor o pravomoci světské vrchnosti, aby poddané k úkonům víry nutila i násilím a také trestala. (Erben, S. s. H. II., str. 258.). Dovedeme oceniti v Husovi vlastence — nezapomeneme však, že dávno před Husem, byl u nás český živel na nezadržitelném postupu. (Č. Č. H. 1921, str. 15. klik.). Kronika Dalimilova 100 let před Husem píše velmi ostře proti Němcům a jitrí sebevědomí české! Nemůžeme nevzpomenouti všestranné péče Karla IV. o »sladký« jazyk český! Dovedeme uznat poctivou snahu kazatele betlemského o nápravu mravů v kněžstvu i lidu — nezamlčíme však, že tutéž snahu měla i církev. O nápravu mravů v Čechách pečuje horlivě Arnošt z Pardubic i Jenštejn, svolávají časté synody a provinilé kněze přísně trestají. I Hus stal se na vyzvání Jenštejnovo nejednou synodálním kazatelem!

Uznáním jistých dobrých vlastností Husových není ještě zodpověděno, pro koho se rozhodne národ český, t. j. jeho převážná většina katolická. Odpověď tuto dá nám srovnání způsobu činnosti a výsledku působení v národě českém J. Husa i sv. Jana Nepomuckého. — Hus je znamením revoluce! Sténání umírajících, záplava požárů, rozvrat rodin a všeho veřejného života — toť jsou hesla, doprovázející jméno Husovo. Sv. Jan Nepomucký naopak jest znamením tvořící a budující práce, tichého a vytrvalého snažení, jež jedině přináší štěstí a blaho národům!

Jménem Husovým rozpalovány byly nejnižší pudy a vášně lidské, jako násilí, pomsty a hněv, bratrovraždy, nesnášenlivosti a znásilňování svobody svědomí. O Žižkově, nej-přednějším straníku Husovu, píše současný nekatolický spisovatel Gamma: »Kdyby rukou Žižkovou — pro víru — nikdo jiný nebyl upálen než Martin Húska — tak ohavně upálený na roudnickém náměstí zabedněn v sudě — stačilo by na důkaz, jak daleko odbloudilo už táborství od prvotní své idey: Boha, Otce všech...«. Kněží táborští hlásali: »Zlořečený kněz, který zabraňuje meči svému hmotnému od vylévání krve protivníků zákona Božího; ruce své ať v krvi jejich omyje.« (Biléjovský, Kronika círk., str. 54.). Za válek husitských usmrceno bylo na 600.000 katolíků, jak Balbín vypočítává. Kult svatojanský naproti tomu shromažďuje ve svaté písni a modlitbě celý národ,

bez rozdílu stavu a povolání, ku svorné spolupráci, učí vzájemné šetrnosti, lásce a odpuštění, učí vroucnosti a opravdovosti života katolického.

Hus upravitel cestu protestantismu, který před Bílou Horou již hrozil národu našemu úplným poněmčením. Hus způsobil roztržičnost a nesvornost národa pro stálé hádky náboženské; jimi zaviněn byl duševní a hmotný úpadek české společnosti předběllohorské, jenž nezbytně přivodil Bílou Horu. Česká universita klesla s vrcholu své slávy v době katol. krále Karla IV., Otce vlasti — na stupeň nejnižší, společnost česká v době předběllohorské byla tak zmaterialisovaná a zlenivělá, jako snad nikdy v našich dějinách, praví dr. Pekař (Bílá Hora, str. 43. Sv. Jan Nepomucký vedl národ náš k horlivému plnění povinnosti, k práci a blahobytu hmotnému, tichou a svědomitou prací duševní k zušlechťení a duchovnímu pokroku, vytvořil společnost národně uvědomělou, z níž vzešli naši národní buditelé; tak upravitel cestu k dosažení naší samostatnosti!

Sv. Jan je symbolem národního probuzení a tvůrčí práce národní a státní spolupráce, — kdežto Hus je symbolem revoluce, symbolem revolty proti státu, symbolem ideí, jež jsou schopny rozleptati z mrtvých k novému životu procitlý stát! A na této bási svedeme zápas, označený heslem: Sv. Jan Nepomucký nebo Jan Hus! A již dnes jsme jisti, že ten boj vyhrájeme. Kladná idea a pravda vyhrává vždy nad negací, jejímž hlasatelem byl a jest dosud Hus.

Za symbolem tvůrčí a plodné práce národní, náboženské a sociální — za sv. Janem Nepomuckým — půjdou katolíci čeští k slavné budoucnosti svého milovaného národa!

J. K o s :

Vás volám

Křesťané, všichni bližní!
Bůh nad rovníkem světa
stvořil kříž hvězdný, jižní,
to svaté znamení,
z něhož věčná láska pramení.

Tam za nocí tichých, hlubokých se schází
vysoko k jižnímu kříži
plaché stádo hvězd, bílých jak lani,
které se pokojně hříží
ve zbožná rozjímání.
Bohu se klaní,
k Bohu se modlí,
ve vzývání Krista noc prodlí. —

Vás volám, bratři a sestry,
již chcete život mít pestrý;
vás volám, poutníci tiší!
Pohled'te k studené výši,
na hvězdná místa.
Uzříte všichni velkého Krista,
našeho Pána Boha,
jenž jediný
dívá se v města a dědiny,
moře, pouště i hory,
svou láskou věčnou,
nekonečnou,
hladí všechny své tvory.

Student v chrámu.

V studentově rozvrhu hodin nesmí scházeti modlitba a učení. O Synu Božím čteme, že často celou noc ztrávil na modlitbách. Když se modlil na Táboru, zaskvěl se jako slunce a zjevil se největší zákonodárce starého věku a nejslavnější prorok vyvoleného národa, aby s ním rozmlouvali. Modlitba produševňuje styk s Bohem, zušlechťuje a povznáší. Modlí se světci a hříšníci. Ascendit oratio, descendit miseratio; takto ubezpečuje biskup hipponský: sestoupí Boží slitování, když bude vystupovati vroucné a zkroušené volání. »Před modlitbou připrav duši svou a nebuď jako člověk, který pokouší Boha.« Poslechni Siracha a seber mysl před modlitbou. Modlí se vroucně. Leže se nemodlívej, leč když jsi nemocen. Kdo se modlí leže, toho slyší Pán Bůh hluše. Modlí se, když se umyješ a přistrojíš. Poděkuj Bohu, že nechal tě v noci odpočívati ve stínu svých perutí. Popros ho, ať tě vede přes den po úzké cestě, která vede k spasení. Klekni, než se svlečeš, vděčně poděkuj a zkroušeně popros za odpuštění. Snad je to tvá poslední modlitba a možná, že už tě noci budeš klásti počet věčnému soudci. »Zdaliž není psáno: Dům můj bude slouti domem modlitby všem národům! Ale vy učinili jste jej peleši lotrův.« »Nečiňte domu mého tržnicí.«

Kostely jsou neiposvátnějšími místy v osadě. Posvátná je mešita, posvátná je synagoga, posvátný je chrám křesťanský, zvláště katolický. Kostel při mši sv. se stává Večeřadlem a oltář Golgotou. Nežadá si student, když smekne, jda kolem kostela, aniž zadá sobě dívka, která před kostelem se požehná. Toto i ono není sice přikázáno, ale je to chvalitebným zvykem.

Kolik křesťanů vstoupí za den do chrámu, když jdou vedle! Nechceš počtu toho rozmnožovati? V neděli a v zasvěcený svátek neopomínej křesťanské povinnosti. Napřed kostel, pak výlet, napřed mše sv., pak zábava. Mošlim se nazývá, když vstupuje do mešity; u kašny v nádvoří myje ruce, tvář a nohy na znamení touhy po očištění od hříchů.

Křesťan vchází do kostela zkroušeně, aby odcházel z něho ospravedlněn jako publikán a pokropí se svěcenou vodou. Za Juliána Odpadlíka stál pohanský mladík poblíž oltáře. Řeřavý uhel spadl mu s oltáře na nohu. Mladík se nehnul, netroufal si uhel setřásti. Jak obstojí mladík křesťanský u porovnání s oním pohanským jinochem, když přichází do kostela bez modlitební knihy, ale za to s hůlčičkou, když se ohlíží, směje, šeptá, rozmlouvá, pobroukává, zatím co jiní zpívají? Neprohřešíš se, když se uvítáš v kostele se známými úklonem. Venkovský lid pozdravuje se také, ovšem pozdravem křesťanským.

Prohlížíš-li památný kostel, neprohlížej jej v čas služeb Božích a přitlum hlas. Nelze-li prohlídku vykonati mimo služby Boží, postav se na místo, z něhož celý kostel přehlédneš. Kdybys chodil, zatím co je pobožnost, napomenul by tě snad dozorce, který v památném chrámě bdívá nad pořádkem. Byl jsem v mnoha mešitách. Zul jsem obuv nebo nazul jsem trepy, jako mohamedán. V mešitě i v synagoze nechával jsem klobouk na hlavě, ač mi to bylo protivné. Podíval jsem se do kostelů pravoslavných a evangelických. Jestli byly služby Boží, stál jsem nebo seděl, sleduje služby Boží, ale neběra na nich účastenství; chodil-li jsem kostelem, chodil jsem tiše a mlčky. Nikoho jsem nepohoršoval a proto mne nikdo ze svatyně nevykázal. Ať již ve svatyni katolické nebo jinověrské, otvírej a zavírej dveře potichu, chod' tichounce, sedíš-li, nehov si pohodlně, a stojíš-li, neopírej se o sloupy a o stěny. Věda to, přemáhej náklonnost k pohodlnosti.

Humanita je residuum morale těch, kdož zavrhlí křesťanství a byli příliš zbabělí, aby svůj atheism promyslili do konce.

(Dr. Josef Doležal.)

Vlastimil Dorazil:

Z mých květů mládí.

(Věnováno rodičům.)

Tak starostlivou péči o mě máte,
Vy, lásky mé, jež láskou odplácíte
a životy své v sázky kruté dáte,
když život můj se řítit v propast zříte.
Můj otče drahý, symbole té lásky,
jež v legiích Tě za vlast mřiti vedla
již od Zborova — neznám hezčí krásky —
a nestane se, by kdys povybledla.
Má matičko, jež tak se o mě staráš,
i Ty's mi symbol moci nehynoucí,
Ty nitru víru, štěstí zanecháváš.
Ó přijmi za to stejně díky vroucí.
Teď končit mám — a tolik rád bych řekl,
co v hloubi duše chovám k Vám a stále,
nuž dovolu, bych s květy před Vás klekl
a děl: »Ty květy mládí k Vaší buďte chvále!«

Ant. Daněk:

Americké včely.

Asi hodinu od Světina je vesnička, v ní malá hospoda se starými manželi, kteří se starají o žízňivé své spoluobčany velmi svědomitě. Hlavně jim pomáhá tuto starost sdíletí pantáta Glasinger, jehož »domácí jalovcová« má daleko široko zvučné jméno, třeba ani jediné jalovcové bobule neviděla. Pantáta Glasinger řídí se příslovím: »Mundus vult decipi — ergo decipiatur« a jeho zákazníci budou pít se stejnou chutí pravou jalovcovou jako pijí její nápodobeninu. Proto, když vidí, že strýc Halenčák jde vrávoravým krokem k »šentyšu«, aby si ještě objednal jednoho »samečka« rezné, nic mu nevadí, že obratným způsobem mu naleje do skleničky třetinu vody (čili, jak on říká, že ji »sesiluje« s »Aqua font.«, kterážto označení si dal k vůli klamání pijáků i na láhev) a zbytek doleje »silnou« reznou, tak od 15 st. nahoru až po 17 st. Halenčák se sice nad touto »silnou« kořalkou ušklíbne, ale procedí své zuby s dodáním »Židisko zatracené.«

Odbočil jsem — bylo nutno tak učiniti, aby bylo jasno, kdo má velký podíl na otravování horských krajů morem alkoholovým.

Tedy k těmto dvěma starým manželům přišel jednoho dne, kdy ještě matka Austrie vymýšlela nové a nové »-enky«, jistý cestující s fotografiemi »na zvětšování«. Požádal o kousek chleba a trochu nápoje, čehož se mu dostalo, neboť oba stařečkové rádi poskytlí pomocné ruky hladovým a trpícím.

Sotvaže se trochu zasytil, vymýšlel taškařiny, jak by si z dobrých horalů mohl nejlépe udělati »dobrý den«. Vypožoroval, že hostinský je vášnivý včelař a že za »tema muchama« by dal celý život.

»Je to škoda, že nepěstují se u nás americké včely. Kdyby se zde zavedly, bylo by všude hojnost medu i vosku,« pravil s živou účastí cestující.

»Co? — americké včely? Ja, na mů dušu — toho sem ani nečul, co rostu, že by též byly americké včely!«

»Jsou, pane hostinský, věřte mi, že jsou. Můj příbuzný, bohatý statkář v Teremtetálu v Uhrách, přivezl si je před válkou z Ameriky, a teď je má tam již kde který sedlák. To jsou ale včely! Třikrát — ale co — pětkrát tak velké jako největší roháč...«

»Co pravíte?«

»Říkám vám, že ano — jsou pomalu tak velké, jako mladý vrabec, když se vylíhne.«

»Nále — kerak vlezú do česna, veď tam je edem malá d'úra?«

»Dírou tam lezou, to se rozumí — ale ta díra je tak velká, že jí můžete prostrčiti malou pěst.«

»A úly — keraké ty sú?«

»Rozumí se, že jsou zas tak velké, aby tam ty včelky měly s dostatek místa. To jsou úly, větší jak skříň na šaty!«

»Tajak šifonér?«

»Jak šifonér, máte pravdu. Jenže trochu vyšší a trochu širší, aby tam měly dosti místa.«

»Je-i tam vjec rojú pohromadě?«

»Pravda, že je — a pěkně se snáší vespolek.«

»A královna — je též tak hrubá?«

»Ještě větší. Ta je jako malý vrabec. To byste viděl krásu, když ty včelky letí z úlu!«

»Sakradentská práca! A rámečky — dávajú sa im též do úlu?«

»To se rozumí. Jenže ty jsou tak velké, jako tam ten rám na obraze,« pravil cestující, ukazuje na obraz, představující France Josefa. »Když má sedlák několik úlů, řekněme 10—15, tak to z daleka vyhlíží jako stodola. A když vybírá med, musí po žebří lézt a vytahovat rámce z úlu. Když je rám plný medu, má to silný muž co nésti.«

»To též dajú i vjec medu, než ty naše?«

»Och, to se rozumí, že dají. To jsou škopky medu — ne hrnéčky; jako od těchto malých včel. A potom, co je toho vosku! Na všechny oltáře ve vašem kostele mohou se udělati svíce tlusté jako půllitrová sklenice od piva a jeden metr vysoké.«

»Nále — koléj též može dát medu taká hrubá včela?«

»Mladá jeden — až půldruhého, starší včela dva až tři žejdlíky denně!«

»Na mů dušu — to by sa mi pasovalo. Včilěj o cukr je hrubé zle — a sladit by sa scelo — veď ta trocha káfé, báj čaja též trochu osladit...«

»No — to byste měli medu, že byste ho ani nezužitovali.«

»A práca — ie — i velká práca s tyma včelama, baj se stříkáním medu?«

»Vy ho pěkně z úlu vyndáte, vystříkáte a uložíte. Ostatně není to nic zvláštního. Rozdíl je pouze v tom, že musíte mít větší mašinu na stříkání a že pak máte více medu.«

Hostinský se poškrábal na holé hlavě. To činil vždy, když o něčem přemýšlel. Těžko bylo říci, o čem právě v tuto chvíli přemýšlel, neboť šlehl zrakem po cestujícím, jako by chtěl říci: »Kujone, což nevidíš, že ti nevěřím ani slova.«

»Tož mašinu — než kerakú mašinu?«

»Nejlépe se k tomu hodí takové, jako jsou odstředivky na mléko. Jenže pro med jsou větší — asi takové, jako mlátička a jsou buď na točení rukou, anebo na pohon žentourem. Kde je 15—20 úlů, tam se vyplatí žentourový pohon.«

»A — a — žihadla — majú-li?«

»Ovšem že — a jaká! Skoro jako »špárák« do fajfky!«

»Veď to musí hrozně bolet, veď tak bodne?«

»Co vás nemá! To je tak praktické, jako jsou Američané sami praktičtí. Již pěstěním těchto včel dokázali, že žihadlo jejich člověku neuškodí, naopak, velmi prospívá.«

»Náte — počínajte — kerak té sednú na strom, aby med sbíraly, veď sú tak hovadsky hrubé. Veď tam 30 až 40 takých včel sedne, tož, na mů dušu, celý strom rozlámú!«

»Stane se, pravda, že zejména mladé včelky zasednou na větvičku, která se s nimi ulomí. Praktický hospodář však podepře spodní větve stromu podpěrami a jednotlivé větve připevní drátem k vrcholu stromu, takže celý strom je jako klec zdrátovaný. Tím se zabrání značnému ublížení stromu. A stane-li se, že přece některá včelka spadne na zem a uhoří se, než načítáte deset, už zas lita vesele.«

»A co — když se rojí?«

»No, to je pravda — to je hukot jakov židovské školy. Přítel můj má všechny úly postavené blízko hasičského skladiště a začne-li některý roj trochu silněji dovádět, šest mužů stříkne na něj ze stříkačky slabý roztok salmiaku a hned jim zajde chuť k hloupostem. Hned zkrotnou jako koňský handlíř, když mu exekutor zabavuje koně.«

»A — dú — i též na trávu, na květy — na lúka, háj, na růže a jiné?«

»Jdou také — jen že na lukách dělají velkou škodu!«

»Co nepravíte?«

»Ano, protože jsou těžké a naše traviny jsou slabých stvolů, lehce se zlomí a tím se mnoho travin slaboučkých zničí. Americké traviny jsou ovšem silnější. Proto můj přítel několik roků zkoušel vypěstovat na svých statcích traviny tak silné, aby vzdorovaly tíži včel. Přijal proto za správce jednoho amerického občana, který se zabývá taktéž chovem včel, a společným úsilím podařilo se jim, že vynalezli něco, co udělalo ve včelařství hotovou revoluci!«

»A — — ?«

»Ze slabého rákosu udělali takové hůlečky, které přivázali jednotlivým včelkám na nožky, by si na to zvykly, a teď přiletí ke květině, stojí na nožkách, nassají medu a odletí do úlu. Při tom mají med a květiny jsou neporušené.«

»Set — sekr — na mů dušu, to musí být rozumné včely, veď si nechaly hůlky přivázat!«

»O já — ty jsou ještě jinak rozumnější. Ony nepracují více jak osm hodin denně. Z rána vyletí z úlu teprve kolem osmé hodiny, až rosa na květech oschla — a jsou do 12 hodin venku. Pak přiletí do úlu, uloží med a mají dvě hodiny volno. O druhé hodině letí zas na pastvu a vracejí se až o 6. večer. Můj přítel nepotřebuje ani hodin. Jak vidí, že včely letí do úlu, je poledne anebo šest hodin večer.«

Mezi řečí donesla hostinská objednaná smažená vejce a cestující se pustil s chutí do jídla. Po jídle zavolal hostinského a žádal účet. Ten mu milerád vyhověl a sestavil jej následovně:

Za tři vejce . . .	K 50.—
Sádlo na smažení	20.—
Sůl a jiné přípravy	5.—
Dříví spálené při tom . . .	7.—
Práce se smažením spojená	10.—
Za upotř. talíře, pánve a příboru	3.—
Přinesení na stůl . . .	1.—
Za přání »dobrého chuťnání«	1.50
Chléb — bez chleбенky . . .	20.—
Pivo a j. nápoje, počítáno zvlášť „	100.—
úhrnem:	K 217.50

»Člověče — zbláznil jste se?« vzkřikl prudce cestující.

»Ach kdež — veď sem si musel zarechnovat vjec, protože si chcu koupit ty americké včely, a veď potom ráz ešče přindete, tož vám dam báj masa zadarmo. Ale včilej — nelza — hrubě nelza...«

»Přece, pro Bůh, nebudete po mně žádat takovou cenu? Něco slevíte, pane hostinský — — no...«

»Jo — slevit — to sa lehko řekne: slevte. Než, kolej vy slevíte z vašich amerických včel?«

Po delší dohodě slevili oba hodně ze svých požadavků. Americké včely nebyly o nic větší než naše domácí, a hostinský přijal za jídlo a pití pouhých 10 korun.

Vlad. Kryštofský:

Jaro.

Sluníčko na nebi svítí,
v polibcích jara je kraj,
na lukách plno pak kvítí.
Konečně nastal již máj!

Skřivánci přilétli k nám zas,
zapěli, vznesli se výš;
v poli je slyšeti jich hlas,
zvonící v oblačnou řiš.

Jásá vše, v život se dává.
Všude jen radost a ples.
Příroda vzkříšena vstává.
Jaro ji ovládlo dnes.

Jurča J.:

Lidová tvorba umělecká.

Charakter každého národa zřetelně se rýsuje právě v lidovém umění, neboť ono jest povšechným obrazem jeho povahy, citů, názorů, snah a tužeb, dokladem jeho vkusu. Je v něm cosi typicky národního, cosi tolik odlišného od umělecké tvorby jiných národů.

V lidu zbylo velmi mnoho, snad neuvědomělé touhy, aby si svůj život okrášlil paprsky krásy, pokud jen dovede. U něho jeví se velká tvůrčí síla umělecká, namnoze utajená, která se dědí s generace na generaci. Takové výtvořiny lidové jsou výrazem prostého jeho názoru na život a na svět, neporušeného moderní kulturou. Umění lidové jest tedy nerozlučně spjato s jeho kulturou a s prostředím, ve kterém lid žije.

Význam této umělecké tvorby dovedli pochopiti plně sběratelé lidové poesie, malíři a sochaři, kteří brali své náměty ze vzorů lidových. Již výsledky práce starších sběratelů a napodobitelů ukázaly, co pravých skvostů dá se vytvořiti z těchto živlů nebo na jejich základě. Klassickým dokladem toho jsou poeticky zpracované písně a pověsti národní (od Čelakovského, Erbeny, Langra, Sušila a j.), hudební práce Smetanovy, pak malby předních mistrů, jako Mánesa, Alše a j. Lidové umění vzalo u nás na sebe vzhled čistě národní, neboť mělo býti důkazem samostatnosti a svéráznosti našeho národa vzhledem k národům jiným, zejména k Němcům. Ještě dnes putují znalci nového oboru vědeckého, lidovědou zvaného, po našem venkově a sbírají zbytky starých pověstí, písní, výšivek a jiných výtvořin lidu. Tito zkoumatelé nejen že sbírají, nýbrž srovnávají také a analysují vědecky výsledky svých prací, jež až dosud jsou jen kusými zbytky myšlenek a nápadů lidu.

Avšak moderní způsob života v poslední době zbavuje čím dále, tím více náš lid rázovitosti. S národním krojem odkládány jsou též staré národní obyčeje, staré písně a pověsti přicházejí v zapomnutí a rozdíl jazykové vlivem škol se vyrovnávají. Tak jest tomu již povětšinou v Čechách a částečně i na Moravě, zatím co Slovensko okouzluje nás svým typickým svérázem. Moderní život se svými praktickými potřebami nepronikl ještě do vsí a městeček slovenských a proto vše, ať stavby, výzdoba jizeb, nářadí a zvláště kroje uchovaly si svůj ráz.

Jest jisté, že dosud je mnoho nesebraného a nedoceněného materiálu, v němž skrývá se tolik dokladů svérázného ducha národního. I pod rouchem zmodernisovaným skrývá se ještě mnoho typicky českého a lidového. Umělci vyškolení mohou zde jistě velmi mnoho těžiti a jejich díla budou tím lidovější, čím více budou používatí takových lidových vzorů. Lidová tvorba umělecká je obrazem duše národní a svědkyní její kultury. Važme si jí. —

Miloslav Pavlík:

Radioaktivita.

(Pokračování.)

Prof. Greinacher sestavil jakési »radiové perpetuum mobile«, o kterém tvrdil, že může býti v činnosti 20.000 let. (Uveřejněno v časop. »Vědy a práce«.)

Na aluminiové víčko Al, klade se rad. látka, jejíž záření dopadá na mosaznou deštičku M, zasazenou a dobře izolovanou v parafinu. Dopadem paprsků se kotouč elektrický nabíjí způsobem, vyloženým v kapitole předešlé. Elektřina odvádí se tenkým drátem, zalitým v dlouhé parafinové trubici (aby neunikla do vzduchu) do jehly I, která se tím přitáhne mezi 2 kovové magnety (A, B), umístěné v rotační rovině jehly. Otáčením dotkne se jehla kontaktu (K), vybijí se a působením zkrouceného drátku vrátí se zase do původní polohy. Proces pak se znova opakuje. Na drátku spolu s jehlou připevněno bývá též zrcátko (z), kterým se může výkyv jehly (dosti pomalý) odrazem promítnouti na stěnu.

To jsou tedy základní výsledky pokusů, zachytiti neustále prchající energii radioaktivního záření.

Mimo energii elektrickou a světelnou vysílají radioaktivní látky i teplo. Mají vždy o něco vyšší teplotu než jejich okolí. Manželé Curie-ovi vyzkoumali, že 1 g radiumbromidu vysílá za hod. 100 kalorií.*) Za rok vyžáří 1 g 876 tis. kal. Převědeme-li tato čísla na množství tepla a mechanickou energii, dostaneme zajímavé výsledky:

876tis.kal. = 876 Kal. a těmi bychom přivedli přibližně už $8\frac{3}{4}$ l vody 0° C teplé do varu. 1 g radia roztaví za 1 min. 1.6 gr ledu.

Jestliže převědeme Kalorie na energii mech., resp. práci, dostaneme:
1 kgm**) = 2.3 kal.

Tudíž 876.000 = 380.869 kgm.

Tak bychom tedy mohli gramem radiumbromidu zdvihnouti 3808 q do výše 1 m, nebo 38 q do výše 100 m.

Vidíme tedy, jaká ohromná energie se tu skrývá. Vzali jsme pouze v úvahu teplo, nepřehlížejíce k energiím ostatním, a jaká čísla jsme dostali. Ovšem výpočty tyto jsou pouze teoretické. Neboť kdo by si jednak mohl dopřáti gr radia a jednak my nedovedeme energii tuto uvolniti, jak bychom chtěli, nýbrž ta samovolně neustále uniká.

Ale představme si, jakou ohromnou sílu bychom dostali, kdybychom ji tak dovedli uvolniti na 1000 let! A některé radioaktivní látky mohou přece trvati tisíce, ba miliony roků. Přirozeně ptáme se, jak tato energie vzniká.

Jak již bylo uvedeno, vysvětluje se β radiace a emanace teorií elektromů. Dle E. Rutherforda (čti Rátrfor jest radiace výsledkem změn, odehrávajících se uvnitř atomů, které doprovázeny jsou chemickými změnami, při nichž vznikají nové látky. Tím otřesen, a můžeme dnes již říci, vyvrácen byl v chemii názor, že atomy jsou mechanicky i chemicky nedělitelné částčky.

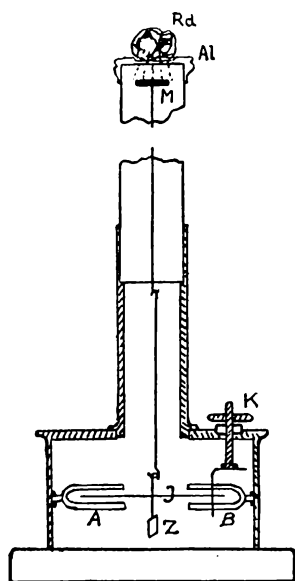
*) Kalorií (malou) zoveme množství tepla, kterého jest potřebí, aby se 1 g vody ohřál o 1° C. 1.000 kal = Kal. (velká).

**) Kgm = kilogramometr = práce, která se vykoná zdvižením 1 kg do výše 1 m.

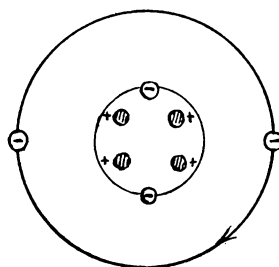
Atom prvku představujeme si tak, že kolem jádra kladně elektricky nabitého krouží záporné elektrony. Obrázek 4. znázorňuje nám atom helia (prvek-plyn, vznikající rozpadem radioaktivních látek).

Kolem 4 kladných nábojů krouží velikou rychlostí 4 elektrony. Celek představuje nám jakousi sluneční soustavu, která je pro každý prvek charakteristická. Jestliže nějakým způsobem se tato soustava rozruší (na př. ztrátou 1 klad. jádra), tu vymrští se elektron a odlétne do prostoru ve směru tečny. Částice uspořádají pak novou soustavu — nový prvek. Tento pochod nazýváme *t r a n s f o r m a c í h m o t y*.

Takové radioakt. těleso je tedy ve stálém rozpadu. Atom tohoto prvku představuje nám ohromnou nahromaděnou energii, která se uvolňuje při jeho transformaci. Atom rozpadá se v menší zlomky, atomy to jiného druhu, při tom odštipují se elektrony a tvoří záření α , β . Nastává zde jakási exploze, kterou se rozruší světový eter a tak vzniká záření γ .

Obrázek 3.

Obrázek 4.

Z úlomků původního radioakt. atomu utvoří se atomy prvků jiných. Vše ovšem děje se v nesmírně krátkém okamžiku. Záhadou jest, proč exploduje jeden atom po druhém a proč ne celá látka najednou.

Průměrná doba trvání jednotlivých radioakt. prvků, čili jejich »d o b a ž i v o t a« jest ohromně různá. Od několika vteřin až k miliardám let. Základním prvkem radioaktivním je u r a n (doba života 9×10^9 roků), z něhož tvoří se pak dále i o n i u m (5×10^8 roků), radium (2.900 roků), e m a n a c e (Nitonium) (5.5 dne). r a d i u m A (4.3 min.) atd. Zajímavé je, že posledním prvkem této řady je o l o v o.

A zase nemůžeme vysvětliti, proč, trvá-li hmota a prvky od věčnosti, nacházíme ještě v přírodě uran a ne jen závěrečné jeho členy

Stojíme zde před problémy, které kladou dosud mez našemu poznání a my skláníme se před Nevyzpytatelným, cítíce oprávněnost starého přísloví: Scio, me nihil scire.

Náhoda je moderní název pro Ducha Svatého.

(Léon Bloy.)

Život není blahem, ale blahem je dobrý život.

(Seneca.)

V á c l a v P a c o v s k ý:

Ve vlnkách

Ve vlnkách barevné hrají si tóny,
na nebi pestří se kouzelný třpyt,
který svým půvabem přivádí k ráji,
ježž zpředl Bůh s věkem v pohádky kryt.

Přídí svou zlacenou ryje loď vodu
a zdobí smaragdem bezbřehou poušť.
Když pak se poplašně rozjede v dáli,
skryje se šipkově v rákosnou houšť.

Zašumí — vybaví nádhernou píseň
zvěňčené rákosí. Jak vzlykem syt,
nad tím vším v hlubinách pohřbeným gestem,
s lodicí ve vlnkách vůkol spí klid.

R. V. P o d h o r s k ý:

Černý jícen. *)

— Znáte stréčka Forala?

Krót tamle de! Valí se jako vtělené petel ščestí k hospodě. Ó, to bode zas neska tróset rozome. Stréček majó vysoky falduvačke, dlóhó fajo — a ten kolaté vobličej, keré září jako měsíček v óplňko. Na silnici je spóste blata, ale stréček dó majestátně »přes překážke k cilo jako Caesar«, jak říkal jeho »kluk Ferda, keré štodiroval na gymnásce. A stréčkovém cilem je hospoda. Vzoli za kliko a vstópili — »Dé Pánbů dobré večir!«

»Děžto Pánbů! Vitáme vás!«

Sósedi se nedali stréčkem verošovat a pokračovali ve svy hočeny dišputaci, kerá už nahévala vrcholo:

»Ve — — ve chlapel!« koktal staré Bárta, »deť ve hani nevite, co to znamená. Načisto tomu nerozomíte!«

Napadení Voneš se hale bránil:

»Milé Barto, já vám neco řekno: — ve ste vopálka! Rozomíte? Breptáte tade a venko v noce se bojíte, že za každém stromem na vás čekajó z Třebiča ti židi a že z vás nadělají solenyho masa, kery bodó v bečkách vozet do Hamburka!«

Belo ticho.

»Proč se hádáte, sósedi?« — ptajó se stréček Foral.

»No — vite, tade Bárta trósi rozome. Plácá vo právech. Von — a práva!? Povidal sem, že je vopálka a je to pravda — a co ve tomo říkáte? Bodó ti vrazi voběšeni?«

»To máte to kulturo,« vekládali stréček Foral. »Nevím krót teda, co to ta koltora je, ale říká tomo tak náš Ferda.«

»Ó, — copak — váš Ferda! Ten nic neví!« Namitli staré Procházka.

»Co?? — — Cože ve sprosté člověče? Náš Ferda, že nic neví? — Bel hodné, to vite. Ale, že tomo rozoměl lip než profesóri, vehodili ho z gymnáske. Náš Ferdik má přece dvě gymnáske a to už neco znamená — !«

»Všade je tma, samá tma!« Kajicně kázali staré Voneš. »Podíváte se na život! Jen samé háskok, tma, tma a zase tma!«

*) Psáno nářečím kol Rosic a Oslavan.

Stréček Foral měli dvě dobré vlastnosti: beli kopánek hloché a zapomínali, co už jednu řekli. Ničky zaslechli poslední slovo — »tma« — a to beli »duma«:

»Jó, jó — — to je do konca má řeč! Jen tma. Samá tma. Vo tmě mužó sósedi ve-
kládat zas jenom já. Já sem to zožil.«

Sósedi beli rádi, že hádka přestala a že staré Foral bode mlovit, ač to už z paměti znali.

»Vite, kde só Popovice? — Nevite? — Tak tam já mám švagra. A s ním sem bel v havirni. Tam tomo říkají uhelny dole. A to vám belo tak strašny, že dež sem vo tom ve-
kládal stary, nemuhla chodák celó noc spat a ráno mně místo kafe dala šklubánke se zelím. Šklubánke pré só dobrá věc vod hólko. A vona meslela, že dostano nějaké psot-
nik nebo nátko — Tak sme šli napřed do kanceláři. Tam vám bela taková pěkná slečinka,
že se mně až sliny sbihale — a před tó sem musel podepsat cedulo: ešli tam homřo,
nebo se zabijo, že nebodo mít žádný nároke na léčení. (!) Roka se mně třepala a tak
sem téš hodělal jen tři křížke ...

— A potom sme šli.

Veletěla taková černá volbloda, me sme do ni vlezli, zvonek zařičel jako mladé kůň
a — jeli sme — — —

Zařvál sem jako jaguár, že já tam nepojedo, že je mně špatně — a začal sem švagra
vobjímat. Ten se mně smál. Světlo se ztratilo a zdálo se mně, že stojíme. Dež mně hole
napadlo, že je pode mnó díra, hlobóka skoro devětset metrů a že do ní letíme jako
kameň, dělala se mně na zdech hosí kůža, žalódek se óskostó vobracel a na hlavě mně
stávala vlase, ač žádný nemám. — — Za chvílko mně švagr povídá: »Stojíme! Sme na
šistým cóle!« Já sem neviděl, neslešel. Přede mnó se na všechny strane rozbíhale černý
dire a do těch chodili haviri, černí jak Hindíáni. Me sme lezli takový díř, že sem musel
hlavo vohnót, abech se jo nerozbil vo trám. Belo strašny horko a zasi zima. Zpozoroval
sem, že se mně pod vočima dělají červený, modry, zelený, žlutý — a jaky ešče chcete
kruhy — — a že nespíš vomdlím — — ale najedno — — «

A stréček Foral se hrdě podívali na sósede —

— — Ale ti spali.

Národ bez náboženství nemůže být ani spořádaným, ani silným.

(d' Azeqlio.)

K. V. P r u k n e r:

Břízy.

(Věnováno svým drahým sestrám.)

Tam, kde přestává boří a začíná mýtina, rosteháj bříz. Ty největší stojí na pokraji
acosi jako růžový dech přechází jejich lupením. Jedna mezi nimi táhla za sebou celý
závoj od hlavy až po samou zem. Jako živý ostrůvek svítí tam v háji a za ní stále menší
a menší, až přecházely v nizounké křoví a ztrácely se v travinách; jen vrcholky vyšleho-
valy přes okraj. Jejich rozpuštěné vlasy sahají až k boku a zůstávají nepoškozeny i po
vichřici.

V útlém mládí nosily červenavé odění a v nejkrásnějším věku je zdobí bělostná říza.
Jak jim tělčka dospívají, tak svlékají těsný obal kousek po kousku a dávají jej větrům
na pospas.

Když na ně přijde podzim života — stáří, ponesou na čele hluboké vrásky a spokojí
se s rouchem nenápadné barvy. Však i tehdy vyhlížejí švarně.

Na jaře a v létě jejich hlavy jsou obaleny zelenými příkrasami. Tehdy líbí se i mi-
strům-malířům, kteří pokoušejí se, aby svojí dovednou rukou zachytili na plátno věrný

jejich obraz. Také často na jaře z onoho březového háje v časných hodinách ranních a za měsíčních nocí ozývá se kлокot všech pěvců krále — slavíka, který svým líbezným zpěvem obveseluje zakleté, sličné nevěsty — břízy.

Ach, jak bývají krásny na podzim!

Korunky jejich přecházejí do zlata a tak jasno a světlo bývá mezi nimi, že se zdá, jako by šířily svou vlastní zář.

Státí tak v jejich středu, dají se kropit jejich zlatem, zlatou míti pod nohou půdu a zlatý kolem kmenů vzduch — to jako by ani podzim nebyl, ale nejvzácnější chvíle vzkříšení! — Tak zářivé a slunné jsou dny, kdy do červena hoří les, listí padá a slunce se směje. Břízy v čarovných těch dnech jak světice září uprostřed černých lesů.

Ta okrasa však netrvá příliš dlouho. Přijdou podzimní deště a mrazy, které zničí pestrý věnec na hlavě sličných lesních panen — bříz, takže zbudou jenom holé, tmavé vlasy.

Jako by těžce nesly, že byly zbaveny příkras hlavy, pospíchají a vplétají si ve vlasy novou, trvalejší ozdobu. Připevňují ke vlasu jehnědku za jehnědkou, někde sázejí po dvou, jinde po třech. O vánocích jsou již dokonale vystrojeny, kočiček nesou na stovky. V té době také nadělují, ale ne lidem, nýbrž hladovým a zimou zkřehlým poutníkům — ptáčkům.

Na sněhobílý ubrus pečlivě nanášejí své dary a jaksí spokojeně pohlížejí, když se ptáček dostaví a těší se z nadílky.

Zatím již dozrálo semeno v šištičkách, které se po částech rozpadávají — snad vlivem nepohody, uvolněná semena snáší pak vítr na prostřenou sněhobílou pokrývku.

Pomoc přišla v nouzi. Sníh zavalí meze a cesty, na nichž zbylé ptáčátko pracně shledávalo denní živobytí. Smrti by jistě neušlo, kdyby v náhradu mu rychle nenapršelo výživné semeno živitelek-bříz.

Ne nadarmo se říká, že bříza je stromem lesních vil. Je lehounká, je jemná a čistá, všeska se třese v teplých polibcích jara a na podzim bledne a hasne, jak asi hasne a zmírá život bílých vil.

Člověk bez náboženství je paradoxem, je nerozlučitelným problémem.

(Gioberti.)

Matej Jevjak:

Prší daždík.

Prší daždík, prší hustý,
l'ud sa skrýva pod strechu,
veď je teplý bo je jarný,
l'ud má s toho útechu.

On dá bujnu vzrastu tráve,
i úrode hojnosť dá,
l'ud sa ževie namáhava,
pracovať na pole ta.

Daždík z budra vôňne kvety,
od jasene zvädnuté,
hl'a na kričkach vidieť ručky,
i listie rozvinuté.

V. H. Listene c:

Osud.

Vracel jsem se z lesa. Vůně pryskyřice a šveholení ptactva dosud naplňovaly blahým sněním a pocitem mou duši. Pojednou hlas zvonku rozezvučel se krajem. Lidé ustávali v práci a zvědavě se navzájem vyptávali, komu odzvonili. Došel jsem s roli, na níž pracovala stará žena. Naslouchala také a já jsem se jí otázel, kdo asi zemřel. „Nevím,“ odpověděla, „ale bezpochyby Božka z hájovny, včera se jí přitížilo a museli ji nechat zaopatřit.“

Odešel jsem. Na mysli tanul mi obraz dívky, již nenadarmo lidé zvali: „Královna vil“.

V zadumání došel jsem ku vsi. Proti mně kráčel stařec s hlavou schýlenou. Chvillemi zůstával státi. Poznal jsem jej. Byl to děd zesnulé. Dlouhý život, nemilosrdné neštěstí a stálý bol změnily toho siláka jako dub v podemletou, starou vrbu. Život jeho byl pln útrap. Rodiče mu zemřeli, když byl ještě dítětem. Příbuzných a sourozenců neměl. Na vychování byl dán k opilému stoláři, který hochu jen bil a mučil. Vyučil se řemeslu a potom stal se hajným. Oženil se a měl dva syny a dceru. Žena mu záhy zemřela. Dcera pak rovněž, ve věku 17 let. Mladší syn zemřel v dětském věku. Zbyl mu pouze jediný syn, opora ve stáří. Ten se oženil a žil celkem spokojeně. Až jednou donesli ho z lesa mrtvého — stal se obětí pytláků. Manželka se nad tím utrápila. Zbyla pouze jediná dcera — Božka. Starý hajný chodil už jako podivín, ale přece mu zbyla jedna naděje. Vychovával ji jako růži. Ale růže ta vadla, až konečně uvadla úplně.

„Pěkně vítám, staříčku, kam pak, kam?“ otázel jsem se a slzy mi vstoupily do očí.

„Ach, synku, jsem strašně nešťasten, Boženka, poslední má naděje, poslední rátolest našeho rodu, mi umřela — Boženka umřela — Boženka, ach Bože — —“

Bolest sevřela mi srdce při pohledu na ty rozdrásané struny srdce starcova. Marná by byla má slova potěchy tak slabé. Proto jsem mlčel.

Pojednou se vzpřímil a rychle odcházel do lesa. Ještě chvíli jsem se za ním díval a konečně jsem usedl na břeh a hořce plakal.

Boženku pohřbili. Pohřbu zúčastnilo se mnoho lidí. Staříček zůstal v myslivně sám. Čím mu bylo to, že mu mnoho lidí projevilo soustrast, že se celá ves, ba i okolní vsi sešli na pohřbu a že tak četný zástup ronil slzy! To mu bylo mukou, olejem do rozzuřeného ohně. Nyní málo kdo si vzpomněl — na Boženku.

Stále chodíval lesem a potichu si říkával: „Boženka umřela — umřela.“

Po roce vyrvala smrt i jeho z pout děsného osudu, aby ho uvedla do nových končin lepšího života.

J. Jiříček:

Chci býti knězem.

Býti knězem touhou mojí,
vznešený to věru cíl,
svítit vzorem vlasti svojí
a pak v nebi vzítí díl.

Svítit jasem v kraji širém
bojovat a život dát,
čistit, sílit v žití litém,
milost boží rozdávat.

Protož, bratři, modlete se,
za kněžstvo ve vlasti své,
aby Kristus mnohé zase
svolával do služby tvé!

V boj s nepřáteli !

Nechť studený nás vítr mrazí,
nechť bouře do nás divě perou —
my ještě snesem ránu sterou,
již nepřítel nám v tělo vrazí!

Nechť na náš útočí hrad vrazí
a na hradby se jeho derou —
nás, kteří sílení jsme věrou,
nás nikdy, nikdy neporazí!

I přes jich vzteky budem žíti —
dál v životě se bítí budem —
za Krista, ježž nám chtějí vzítí!

On v ruce nám dá nové zbraně . . .
A v příští bitvy ohni rudém —
my zvítězíme mocí Páně!!!

V před chcem jít, v mysli Boha, v pažích sílu!
A byť nám nepřítel lál — do nás pral —
my musíme vpřed — k velikému dílu!

Chcem vésti národ tam, kde kdysi stál,
chcem účast míti plně na podílu,
ježž zanechal nám Kristův ideál!

Chcem žít !

Jsme mladí, plni života — chcem žíti,
chcem bít se za církev a za svou vlast —
my nedáme se od nepřátel zmást,
my nechcem jenom bídě živořiti!

My chcem se vždycky pro věc svatou bítí
a nedáme si svoje práva krást!
Chcem — včelky — vydat plný medu plást
a pestré vydat práce svojí kvítí!

Katolictví není pouze částí života, není jenom jakousi filosofickou berlou, není výlučně politickým ani esthetickým, ethickým ani filosofickým, nýbrž je vším dohromady; ba jest mnohem více; jest tkání života, duší, srdcem, dechem jeho; jest životem ve shodě s Bohem, vesmírem se všemi lidmi. (Petr Van der Meer de Walcheren.)

VLAD. KADĚRA:

Kouzlo večera.

Když večer nad krajem se chýlí,
zář slunce v lemu lesů zaniká,
má duše za ním, v dáli pílí
a v hávu mlžném k tobě uniká.

Já s tebou hledím v západ skvělý
a slunce líbá tvůj hled čarovný.
Mé tužby s ním by k tobě chtěly — —
Toť zdroj je něhy, zlato stkví se v ní.

A červánek se v líc tvou dívá —
v ní drahokam se čistý stkví a rdí.
Já zlobím tě — a řeka zpívá — —
mé srdce v tobě radostní.

Ferd. K. Rones:

Hrdinná smrt v ledové poušti.

Skoro všechny americké denní listy psaly před vánocemi o P. J. Rupertovi T. J. A přece před tím málo kdo znal tohoto skromného kněze kalifornské řádové provincie. Neznali ho ani všichni spolubratři, působící na tak rozsáhlém území, tím méně veřejnost. Pod prostým kněžským zevnějškem vždy prudčeji bilo apoštolské Rupertovo srdce, až mu konečně dopřáli zasvětit své síly službě nejhudších na dalekém severu, na sněhových lánech Alasky. P. Rupert dovedl tak hřát teplem lásky Kristovy ty děti ledové pouště, že všichni na něm viseli — mladí i staří.

Už pět let byl vším těm dobrým Eskymákům: lékařem duší i těla, otcem, přítelem i bratrem. Tu i na Alasce vypukla chřipka. Kněz nedbal obtíží cesty, zimy, nákazy a navštěvoval každou chatrč, skýtaje úlevu nemocným a umírajícím poslední útěchu svatými svátostmi. Necítil nikdy únavy a vytrval sám u svých oveček, až zlý host kraj opustil. To bylo před vánocemi. Na ty se už všichni ve zdraví těšili a v radostném očekávání až do Štědrého dne.

V ten svatý den, o vigiliích příchodu Páně, dala láska k nejmenším z bratří Kristových, dětem-sirotkům, směr cestě misionářově. Netušil, že to bude jeho cesta poslední.

V sirotčinci v Hot Springsu tolik dětských srdcí chvělo se blahou nadějí na jeho příchod. Věděli, že dnes přijet musí, a jeho saně budovu plné sladkého nákladu k Štědrému večeru. Už se ani dočkat nemohli. Každé chvíle někteří z hochů vybíhali z teplých prostůrek, běželi i kus cesty sněžnou plání, aby zahlédli spřežení psů, vezoucích dárky milovaného otce Ruperta, a přinesli o tom zprávu ostatním. Ale nepřinesli. Nikoho neviděli, třebas už jindy tu dobu byl dávno mezi nimi. Však jen se vrátili a již psí štěkot přede dveřmi trhl všemi. Otevřeli. To přiběhl jeden z huňáčů P. Rupertových, vlekoucí za sebou utržené zbytky provazců, jimiž byl připoután ke spřežení. Jisté znamení neštěstí! — —

Brzy se vydává výprava Eskymáků z nejbližšího okolí na cestu za knězem stopami psů, kteří se vrátili. Musejí i se saněmi odbočit od obvyklého směru. Jen s námahou postupují. Po dlouhém bloudění našli saně misionářovy. Spřežení psů, jak se zdá, zmizelo beze stopy. Však nikoli! Tu několik kroků od saní krčí se huňatý Minko-vůdce a zlostně vrčí na příchozí. Co to znamená? Eskymáci přistupují blíže a Minko se dá do zuřivého štěkotu. Ach, ano, tu vedle P. Ruperta, schoulený, bez hnutí, přes ruku pečlivě složený plášť... Jistě vysílený po divoké sněhové bouři, jež ho na cestě zachvátila, usedl na chvíli, aby si odpočinul a při tom jej pojal spánek. Při 30° zimy! Než rychle k dílu: snad ještě žije. Muži jdou až k samému knězi. Teď Minko zuří nejhrozněji, kouše kolem sebe,

zápasí s těmi, kteří se chtějí dotknouti jeho pána. Snad jen přes jeho mrtvolu mohou se dostat k tělu duchovního. Konečně dva muži udělají z provazů laso, chytí a svážou věrného psa, zatím co ostatní veškeru pozornost věnují svému misionáři. Je ledově studený, oči obráceny v sloup, srdce už nebije, je mrtev

V němé bolesti stojí ubozí Eskymáci kolem mrtvolu dobrého pastýře a otce. Pečlivě mu ustelou v jedněch ze saní a vezou opatrně, pomalu v smutném pohřebním průvodu širým ledem a sněhem k Hot Springsu...

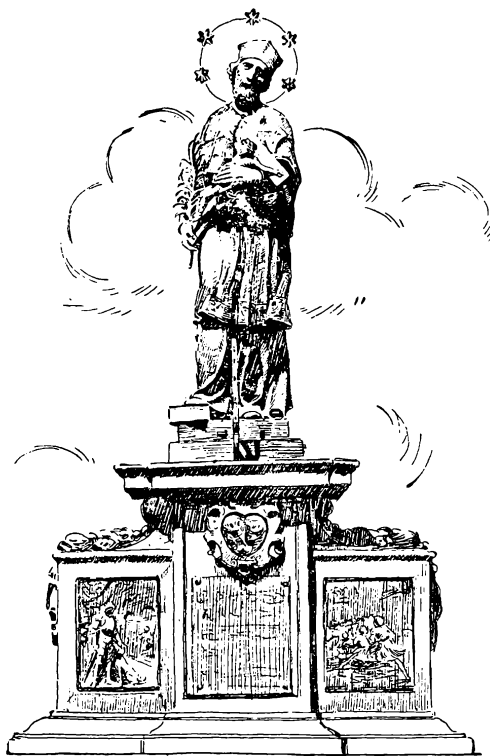
Tam v sirotčinci dětská srdéčka už s úzkostí na něho čekají! Vřelé modlitby derou se z prsou a rtů dětí i sester. Teď příjíždějí... Jejich toužebně očekávaný P. Rupert je mrtvolou... „Dobrý pastýř dává život za své ovečky.“

Veliký obraz v jednom z pavilonů vatikánské misionářské výstavy znázorňuje zahynulého P. Ruperta a jeho misijní stanici. Hlásá jistě celému světu heroismus katolického kněžství. Na místo opuštěné zemřelým hlásí se jeho spolubratři ze všech amerických provincií, a mnohý mladý muž vstupuje do řádu, aby ve svatém, velikém kněžství a hrdinné lásce k lidským duším následoval P. Ruperta. (Srv.: The Chicago Tribune, Jan. 8./I. a Kath., Missionen, Heft 6, 1923/24.)

Intelligence, neuznávající Boha, chybuje už od východiska svých úvah a jest zbavena světla, které má zjasňovati předměty jejích úvah. Intelligence ta je omezena na nízký okruh věcí smysly pochopitelných. Když pak nachází jen poušť, je stále a stále mučena palčivou žízní. Neuspokojena ani dobrem ani pravdou, zhasíná v nejtruchlivější noci šílenství divou touhou po zakončení útrap nebo pomstou přírody.
(G. Dupré.)

„Sv. Jene z Nepomuku,
drž nad námi Čechy ruku,
by nám Bůh dal, co dal Tobě,
by náš jazyk neshnil
v hrobě!“

K. Havlíček Borovský.

O kultu svatojanském, spojeném se slavnými poutěmi 16. května k soše sv. Jana na Karlově mostě v Praze, kde byl světec shozen do Vltavy (obraz), napsal případně český dějepisec dr. Pekař tato slova: „Byl víc než půldruhého století pravou slavnou bohoslužbou náboženského a při tom jaksi česky náboženského cítění této doby. Tehdy nejen pražská města ožila, ožila podivuhodnou krásou baroku, ale kdy celý národ až do poslední vsi, chatrče, vzorku krajky a do poslední melodie lidové písně naplnil se životní radostí barokové kultury, pronikající, tvořící, budující novou společnost, nový národ, též národ, z něhož vyšlo naše obrození, z něhož vyšly naše generace.“

O. S v o z i l:

Slovák — kumštýř.

Moravským Slovenskem nazývá se malebný jižní kout Moravy, kde žijí lidé se svými rázovitými kroji, hudbou a písněmi. Ne nadarmo byl tento kraj nazván Vilémem Mrštíkem »krásnou zemí«. Bohužel s rostoucím průmyslem a obchodem poměštuje se i zde venkov stále víc a více, mizí ony krásné zvyky, mizí kroje a za pár let nebude po všem ani potuchy. Avšak téměř v poslední chvíli našli se umělci zpodobovatelé lidové kultury, již nám ji zachytili pro budoucnost. Jsou to: J. Úprka, C. Mandel a Antoš Frolka. Známe jest zvláště Úprka svými hýřivými obrázky, znám jest i Mandel (posílal hodně obrázků K. D. Lutinovi do »Nového Života«), ale poměrně málo zná dosud naše veřejnost Antoše Frolku. Proto piši těchto pár řádků, abych seznámil studenty s tímto sedlákem-malířem.

Kdežto Úprka i Mandel prošli akademickými síněmi, Ant. Frolka jako venkovský hoch po odbytí jednotřídky v Kněždubě šel do učení k mistru Úprkovi. Tam spíše s dlačil než maloval. Pouze ve volných chvílích maloval a namnoze samostatně. Oprostil se záhy úplně od mistra Úprky a pracoval se k vlastní osobitosti. Úprka vládne olejem, Frolka osvojil si techniku akvarelovou a pastelovou. Hlavní rozdíl však tkví v něčem docela jiném. Úprka jako lyrik vybírá si pouze rušné výjevy (poutě, hody, svatby, jízdy králů, fašank atd.) k malbě, za to Frolka jako epik vypravuje na svých obrazech život lidu slováckého, jenž jest stále připoután k práci. Proto nejsou výrazy tváří u Frolky tak veselé a bezstarostné jako u Úprky a Frolka může býti po této stránce právem přirovnán k slovesnému vyprávěči Al. Mrštíkovi s jeho dílem »Rok na vsi«. Na obrazech není romantického obdivování, nýbrž realistické prožívání.

Za své sídlo zvolil si Frolka vesničku Tasov u Hroznové Lhoty. Zde žije se svou rodinou, sedláci a ve volných chvílích maluje. Povahy jest skromné a proto ani neobesílal v poslední době žádných výstav. Teprve nynější výbor jeho prací na výstavě od 15.—19. dubna v Uher. Hradišti umožnil učiniti si náležitou představu o jeho díle. Doufám, že Frolkovo umění naděje se vznešených sympatií u naší veřejnosti, jež v poslední době projevuje pochopení pro lidovou kulturu a že Frolkovy obrazy budou stejně oceněny jako Úprkovy.

Víra je útěchou ubohých a postrachem šťastných.

(Vauvernaques.)

F r a n t. K u d e l a:

Student a společnost.

Studentstvo jest nezbytně povinno nejen samo k sobě, nýbrž i k lidu. Při tom jest nutno dbáti, aby studentstvo nezapomínalo, že se jednak připravuje k svému povolání, jednak že se připravuje též na život občanský.

Má-li student prokázati pokroku svého národa veliké a platné služby a právě těmito získavati plus pro své budoucí postavení, třeba, aby poměr jeho ke společnosti byl naprosto zdravý a ujasněný. Dnešní poměr studenta ke společnosti jest namnoze nezdravý. Student se společností a životem vzdaluje. V soukromí tvoří své teorie, nezná duše lidové, ani skutečných poměrů, jest mechanickým strojem, který leckdy jen reprodukuje. Jaký je stav národní, kulturní, hospodářský u nás, často neví, jako je mu lhostejna společnost, národní ideály, historie, literatura a pod. Nemá k tomu všemu tolik lásky, aby to sám opravdově studoval.

Odtud ten stesk, že intelligence naše jest od lidu příliš vzdálena, že mu nerozumí. A přece, jak příjemně by uběhly studentovi ty svátky a prázdniny, kdyby jen poněkud pozoroval potřeby lidu, mezi nimž žije.

Přečasto se stává u dostudovaného, že se ocitne v lepších kruzích, zapomíná na své mladší kolegy, neudrží dalších styků se studenty a proto u nás často není styků mezi společností a studentstvem. Jen velmi poskrovnu je těch, kteří opustivše školy, stýkají se s mladšími generacemi. Naše společnost mylně se většinou domnívá, že našemu studentu je třeba pouze hmotného zaopatření. Poskytnutí prostředků k nabytí vzdělání vědeckého nestačí, neboť třeba též poskytnouti studentovi příležitosti k získání vzdělání společenského a jen pak lze jej nazvati vzdělancem.

Přirozeně tane nám na mysli otázka, proč se tak děje? Vidím v tom jednak netečnost se strany studentovy, jenž mnohdy neužije naskytnuvší se mu příležitosti, uvést se do společnosti z vlastní nadbalosti, jednak nevšímavost se strany druhé. Naše lepší společnost nepřichází studentovi vždy vstříc, neskýtá mu přístupu do svých salonů, pohlíží na něho příliš z vysoka, zachovává vůči němu jistou dávku blahosklonnosti, která se leckdy doplňuje v upjatost a chladnost, vyvolanou částečně tím, že vidí jej stále v póze prosebníka u jejich dveří o příspěvek na podporování věcí studentských.

Mnoho též vysvětlují neutěšené hmotné poměry našeho studentstva. Většina jich jsou synové chudých neb nemajetných rodičů; od počátku svých studií jsou poukázáni namnoze na podpory, jsou zvyklí stále hmotně se uskrovnovati a to působí i na povahu a vzdělání studentovo. To vede k tomu, že student nemá dosti sebevědomí, tlačí se neustále do pozadí, nedovede se ve společnosti reprezentovati.

Tímto jsou příčiny nedostatku styků mezi společností a studentstvem poněkud objasněny.

Přítomná doba jest zajisté vážná a plná nebezpečí pro národní naše bytí, budoucnost, a proto jest nezbytno, aby všichni pracovali a pro zápas životní se tužili. Všichni tvrdíme, že přejeme lidu zlepšení jeho postavení, národu svému vítězství jeho dávných ideálů, aby spokojeně žil ve svých odvěkých vlastech. Dnes nemá ceny plané mluvení, krásná slova bez skutků, které jmenujeme frázemi. Musíme všichni, ať boháč či chud'as, pán či dělník, zvláště však i student přiložiti ruku k dílu, máme-li v zápase národním obstáti čestně. Sjednoťme se tedy za účelem činnosti výchovné, pracujme, aby osvěta, právě vzdělání proniklo do všech vrstev lidu a týž neutápěl svou duši v mravním kalu a prostřednosti a odvykal poniženosti, která zvláště národu, majícímu ve svém znaku lva, se nesluší.

Potom také národ náš bude budován z kvádrů, jak si přál již básník Jan Neruda. Na studentstvu velmi záleží, dovede-li se kulturně, národně i sociálně orientovat. Proto nesmí se ani uzavíratí při svém svědomitém studiu společnosti.

Duševní boj je tak bezohledný jako bitvy mužů.

(Rimbaud.)

D. Ch. St a v i a n e c k ý:

Nešťastie.

Jedného dňa o vianočných prázdninách vybrali sme sa viacerí na pol'ovačku. Bola »ponová«, lebo práve predošlý deň napadol sňah, takže bolo dobre stopovať zver. Keď sme prišli do hory na určité miesto, hneď sme sa rozchádzali. Mne dali na starosť troch psav a poslali ma s nimi asi na 10 minút cesty od nich. Naložili mi, aby som, keď ta zájdem a počujem zatrúbiť, psav hneď rozpustil.

Išiel som chytro, aby som došiel k cieľu. Ešte som ani nebol na mieste, už bolo počut trúbiť. Psi, akonáhle počuli zvuk trúby, hneď sa zastavili a nechceli d'alej ísť, lebo už boli zvyklí na známy zvuk sa rozbehnúť. Já som veru tiež nerozmýšľal dlho a pustil som ich. Ah, len sa tak prášilo za nimi; šli ani hrom.

Teraz som počúval, kde začnú psi brechať. Až asi o pol hodiny bolo počut z d'aleka brechot psav. Hneď som sosňal pušku z plesa, natiahol a čakal som pripravený, čo bude d'alej. Stále hlasnejšie a hlasnejšie štekot. Niekedy sa mi zdalo, že už - už uvidím pro-

nasledovaného zvera. Bol som už netrpelivý, — nevedel som, kde sa mám dívať, či napred — či nazad. A v tom naraz počul som silný výstrel, až sa tak horou rozľahlo. No, už máš dosť — pomyslel som si. A už som chcel bežať, keď som zase počul druhý výstrel. Ostal som stáť. Asi za 3 minúty silný hlas výstrelu sa odráža v dialke. Tu naraz počul som strašný výkrik: »Ježiš, Mária.« Dobre že som s ňôh nespadal — tak som sa naľakal, že sa stalo — a bežal som ťa, odkiaľ výkrik prichádzal. Pridem ťa — a, čo vidím? — chlap leží na zemi — krv sa mu valí z prs a on vo veľkých bolästiach na zemi se svíja.

Ach, Bože, čo sa stalo? — chytro zaviaž rany, nech netečie krv — podával som braťovi ručník. V tom sa už všetci sešli a každý blády ani smrť — čo sa stalo, čo sa stalo? pýtali sa.

Len chytro dajte ešte niečo! — nech mu krv zastavím. Polesný chytro vyňal z kapsy bielu šatku a pomáhal som strýcom zaväzovať rany.

Potom pozákrúcali ho do kabátov — odľahli dva stromky, zrobili chytro nosidlá a ponáhľali sa s ním domov.

Zaiste, milý čitateľu, budeš zvedavý, ako sa to stalo? Poviem ti: Ten človek bol hluchý, nepočul dobre, keď psi štekali. Pušku nabitú a natiahnutú oprel si o strom, pri ktorom bol malý kričok a za tým kládol si do fajky. Keď počul výstrel, chytro strhol pušku, ale vtedy jakýmsi spôsobom halúzka z krička sa založila za kohútik — a puška vystrelila. Chlap nešťastne gulkou ranený padol na zem a odebral sa na večnosť.

C h o u r a:

Dle vlastního pozorování.

Klidná, malá víska v údolí řeky ještě tiše spala. Chaloupky stály kolem návsi, na níž byla kaplička. Kolem ní protékal potůček, jenž se vléval do řeky. Obyvatelé vesničky byli lidé dobří. Potkalo-li některého souseda neštěstí, ihned všichni přispěli svou pomocí. Celá víska byla obklopena lesy. Obloha byla úplně čistá. Nad lesy prosvítaly první paprsky sluneční. První kohout ve vsi zapěl, a jako když kouzelným proutkem švihne. Celá víska probouzí se k životu. Z komínů chat vychází kouř. Kohouti kokrhají, vrabci cvrlikají a poletují. Slunéčko se vyhouplo nad lesy a svými paprsky ozářilo sněh, jenž se zatřpytil tisíci hvězdičkami. Z chalup vyšli venkované za denní prací. Na věžičce kapličky zaklínal svým stříbrným hláskem zvonek, vybízející věřící k ranní pobožnosti. Bylo krásné jítro v Ch.

B i r i n:

Hledají Boha!

Hledají Boha!
Pln nářku a bolu
zoufalý ten výkřik letí
od pólu k pólu —
a lidé mrou, a výkřik ten žije,
a jak zněl z úst rodičů, tak zní z úst dětí,
a přece nechce nikdo uznat, že bez obětí
Ho najít nelze!

V l a s t. D o r a z i l:

Tituly římských nápisů.

Pro historii toho kterého národa mají velkou důležitost nápisy. Byla vybudována již celá rozsáhlá věda o jednotlivých druzích nápisů a z podoby i ze slohu písma usuzováno bylo a je na určitý věk, vládu, události, osoby, slavnosti, situaci, mravy, zřízení a pod.

Nauka o nápisech zve se odborně epigrafie. Nejstaršími národy nejvzdělanějšími byli nesporně Řekové, Římané, Egypťané, Babyloňané a Indové. Nám poměrně věky nejbližší jsou Římané a tedy i jejich kultura. Nápisů latinských jsou roztroušeny na různých místech. Poměrně nejvíce se nám jich zachovalo v Římě, v Itálii vůbec, v jižní Francii a v sev. Africe, všude tam, kde římské imperium zasahovalo svým vlivem. Některé nápisy jsou dochovány s památkami antickými celé, neporušené, jiné jen nesouvislé, zlomkovité, opravené, některé jen písemně jsou zaznamenány u římských spisovatelů. Zvláště doba císařská si líbila v nápisech, jež měly být dokumentem nesmrtelnosti. Publikacemi těchto nápisů významávají se různí učenci středověcí, zvláště pak kláštery. Nejnověji mohutné dílo o nich vydal Theodor Mommsen, německý historik.

Tituly římských, latinských nápisů jsou zajímavé jak svým obsahem, tak i formou. Rozeznáváme jich několik druhů. Předně jsou tituly věnovací (dedikační), zpravidla je nacházíme na předmětech, zasvěcených pohanským bohům, jako na př. na oltářích, votivních deskách, vasách a pod. Nejstarší věnovací nápisy uváděly jen jméno božstva, jemuž byly věnovány (Junoni Loucinae), později se přidávala i hodnota věnovatele, velikost daru, jeho účel, datum a pod. Při tom se zpravidla užívalo zkratk (G. H. L. t. j.: *genio huius loci*; I. H. D. D. D. = *In honorem domusdivinae dedicavit*).

Nápisy čestné (*honorarii*) byly ryté, psány nebo malovány jen mužům, kteří vykonali nějaký zásluhný čin. Dělo se tak obvykle ještě ze jejich života. Způsob ten přijali Římané od Řeků a rozmohl se hlavně od doby císaře Augusta. Augustus, jak známo, ozdobil fórum římské četnými sochami proslulých mužů od Aenea počínaje až po Caesara. Před každou sochou byl nápis, hlásající, jakých zásluh si kdo získal. I císař Traján dával stavěti hojně sochy. Nápisy čestné obsahují jméno oslavence, jméno věnovatele a různá rčení, proč, kdy a pod. se socha staví.

Neméně zajímavé jsou nápisy náhrobní (*sepulcrales*). Také uvádějí původně jen jméno zemřelého, později však i úřední hodnota, verše, oslavující skvělé jeho činy a pod. Tak tomu je na př. na nápisích slavného rodu Scipionů, složených starobylým veršem saturnským. Za doby císařské, tedy po republice, jsou nápisy stále více podrobnější v údajích a hovornější. V čele nápisů bývá od doby republikánské formule: *Dis Manibus*, za níž se nalézá jméno zemřelého a udání jeho věku (*vixit annos* a pod.), u dětí se udávají často i dny a hodiny.

Velmi složité jsou přídatky nápisné, jak výše uvedeno zkrácené. Byla to tehdy běžná rčení a proto všeobecně známá a užívaná. Tak na př. máme přídatky, ustrnulé v této podobě: H. S. E. = *hic situs est*; O. H. AAG = *Ossa hic adquiescunt*; asi jako naše »Zde leží, odpočívá« atd., nebo O. S. T. T. L. = *Opto, sit tibi terra levis*, asi jako naše »Budiž mu země lehká«, nebo udání rozměru pomníku: I. F. P. I. A. P. = *in fronte pedes, in agro*...

Dochovala se spousta nápisů i na veřejných budovách. Udávají jméno a hodnota stavitele, název stavby, důvod a cenu stavby a končí formulí: f. nebo f. c. (*fecit — faciendum curavit* = naše »vystavěl«). Za doby císařské konaly státu po stránce obchodní a vojenské platné služby zvláště milníky (*miliaria*). Udávaly směr silnic v říši římské a z nich též poznáváno, kam až sahala. Nápisy na nich uváděly vedle jména konsula a císaře, jenž právě vládl, vzdálenost od některého většího města.

Podivuhodné jsou i nápisy na zdech (*incriptiones parietariae*). Pocházejí většinou z Pompejí a dělíme je na dva druhy: 1. na malované barvou (*dipinti*) a 2. veškrábané do zdi ostrým nástrojem, rylcem nebo kamenem (*graffiti*). Malované nápisy jsou na př. různá doporučení volební, plakáty, vyhlášky a pod. (na př. jeden začíná: *Oro vos faciatis*, druhý *Vicini rogant* a pod.). Graffiti jsou kulturně cenné. (Na př. někdo si poznamenal: *quisquis amat, pereat* — jiný: *suspende te a j.*) Stejně významné jsou i poznámky a udání nápisná na závažích, zbraních, vstupenkách, tesserách gladiatorských, nádobách, cihlách, lampách a pod. Tyto všechny písemné dokumenty pomáhaly historickému badání ve velmi nesnadné práci, směřující k podání soukromého i veřejného života starých Římanů.

Z výboru Ústředí. Ježto kol. dr. Formánek, předseda Ústředí katol. studentstva, odešel na delší pobyt v cizině, zastupuje ho ve funkci úřadujícího místopředseda kol. JUC. Drobný. — Sekretariát.

Sociální studentské sdružení ve Sv. Janě pod Skalou vydá v květnu t. r. »Památník katol. studentstva ve Sv. Janě pod Skalou« na paměť 10letého trvání učitel. ústavu. Bude velmi pěkně vypraven s mnoha vyobrazeními, částí statistickou, články z dějin ústavu a j. Bude obsahovati zvlášť pěknou část vzpomínkovou a zábavnou. Přihlášky v SSS. ve Sv. Janě pod Sk. u Berouna.

Odvolání: III. všeslovanský orelský slet v Lublani se letos pro různé technické překážky i národní neshody v Jugoslavii nekoná a jest odložen na příští dobu. Toto rozhodnutí přišlo teprve před nedávnem neočekávaně. Kolegové jugoslávského akad. spolku »Krek« dodali redakci naposled provolání o sletu. Tímto oznámením o odvolání orelského sletu tedy přestává platnost onoho provolání, na což je nutno upozorniti.

Stříbrné jubileum svého kněžství slavil 14. dubna papežský vyslanec v Praze Msgr. Marmaggi. Celý čsl. katolický národ vidí v něm důstojného zástupce Svaté Stolice. Nuncius Marmaggi se zajímá vřele o náš národ a stará se obětavě o konsolidaci náboženské věci v republice Čsl. Jen zášť jistých fanatických kruhů neuchraňuje tohoto vznešeného velekněze, který zvláště podporuje snahy unionistické a zajímá se nemálo o hnutí naší mladé inteligence studentské. Katol. studentstvo čsl. přeje nunciovi Marmaggiu dlouhého zdraví a šťastné prožitých dnů na půdě osvobozeného národa, jenž s osvobozením fysickým, politickým a národním osvobozuje se pomalu, avšak jistě, i nábožensky. Vl. Dorazil.

Jednatelská zpráva CMK. na Velehradě.

»Velehrad náš, ten rozkvétá vždy znova...«

Ano, Velehrad skutečně rozkvétá a září na obzoru Slavie... Že tomu tak jest, o tom svědčí IV. unionistický sjezd v roce 1924, který zastoupen byl muži téměř všech států Evropy. Proto i my, žáci slovanského misijního ústavu, s tím větším úsilím a láskou jali jsme se v tomto školním roce pěstovati a prohlubovati onu velkou ideu cyrilometodějskou ve spolku, zvaném: »Cyrilometodějský kroužek studujících v Papežské koleji na Velehradě« (CKM).

Letošní činnost započali jsme 28. září valnou hromadou, na níž zvoleno nové předsednictvo a kroužku určen směr pro nastávající práci. Příkladem horlivé a neúnavné práce pro šíření církve je sv. Václav; proto spojili jsme jeho oslavu hned s počátkem své činnosti. Příležitosti, kde jsme mohli ukázati, že jsme také synové národa československého, byl nám 28. říjen a 7. březen. Dne 27. října jsme uspořádali večerní akademii k oslavě 28. října a připojili k ní tryznu polského velíkána Henryka Sienkiewicze. Tento den ukazoval nám naději v lepší

sbratření Čechů s Poláky. Dne 7. března, jako projev úcty a vděčnosti k 75letému presidentovi T. G. Masarykovi, jsme opět uspořádali malou akademii, na níž jsme si všimli zásluh našeho pana presidenta. Že pěstujeme v kroužku jak obor cyrilometodějský, tak historicko-literární, možno poznati z toho, že na schůzích, jež konáme každých čtrnáct dní, všímáme si mimo hlavní předmět, látku to cyrilometodějskou, také významných osob a událostí národních i cizích. Tak bylo již pojednáno o významu Jana Žižky, o Karlu IV., otcích vlasí, o Boh. Balbínovi T. J., o sv. Janu Nepomuckém, o Češích a Polácích ve Francii, o ústavech v Belgii a jak již zmíněno o Henryku Sienkiewiczovi a T. G. Masarykovi. V oboru cyrilometodějském jsme se již seznámili se zasloužilým pracovníkem vldp. P. Janem Vychodilem, jenž slavil v roce 1924 padesátileté jubileum kněžství, k čemuž jsme mu zaslali blahopřání, se IV. unionistickým sjezdem na Velehradě minulého roku, se sv. Klimentem I., papežem římským, jehož ostatky našli sv. Cyril a Metoděj, se samostanem sv. Klimenta u Osvětiman, se sv. Andrejem a Benedikem, patrony Slovenska, s úctou sv. Cyrila a Metoděje na Slovensku, poznali jsme blíže otázku, týkající se polohy starého Velehradu a vykopávek velehradských, uvědomili jsme si dějiny velehradského kostela a kláštera, které působí mohutným dojmem na duši, která miluje místa, posvěcená kroky sv. Cyrila a Metoděje, poukázali jsme na význam, jaký má Velehrad na poli národním hlavně přednáškou: »O spolcích, majících původ na Velehradě«. Poněvadž velké oblibě těší se na Velehradě Cyrilka pro svůj původ z doby Svatoplukovy a sv. věrozvěstů, věnovali jsme jí pozornost v jednom referátě na členské schůzi.

Ve schůzích do konce roku budou ještě přednášky na tato témata, týkající se nynějšího chrámu velehradského: Umělci, kteří přispěli k ozdobě chrámu velehradského, Přemyslovci a Velehrad (hlavně královská kaple), Památky na různé národy slovanské na Velehradě, Kůrní lavice velehradská, Zvony velehradské, Presbytář velehradský.

Mimo tyto přednášky a pojednání vyšly posud tři čísla časopisu »Velehrad« a jedno číslo masopustní. Čtvrté číslo vyjde v květnu a poslední ke konci roku. Poslední vyjde tiskem a bude v něm fotografie všech členů. O časopis jeví se živý zájem, ač doposud nevyšel tiskem pro nedostatek financí, čtenářů však má velmi mnoho.

Dle těchto několika ukázek možno souditi na celého ducha »kroužku«. Je to práce vážná a proto není divu, že členové se leckdy pobaví a způsobí radost také jiným. Tak učinili jako obyčejně v předvečer sv. Mikuláše, kdy několik členů v maskách rozveselilo celý ústav a zanechalo tak látku k několikadenním rozmluvám. — Druhé vystoupení bylo veřejné před zraky mnoha diváků. Bylo to při divadle »Omar«, které sehráli chovanci ústavu v neděli 18. a 25. ledna 1925. Zdařilo se velmi krásně, jak dosvědčily mnohé příznivé posudky. Při prvním i druhém představení byla Slovanská dvorana plna.

A třetí vystoupení v tomto školním roce bylo na konci masopustu. Že bylo povedené, nasvědčovaly již před provedením časté zkoušky herecké.

To by bylo asi vše, co náš kroužek doposud vykonal. Připravuji se tedy žáci ústavu všestranně, aby mohli jednou působiti jako hlasatelé víry, jako misijnáři. Kéž dobrotivý Bůh žehná na přímluvu sv. Cyrila a Metoděje našemu ústavu, aby z něho vzešla spása Rusku a Slavii!

Sřahůlek Frant.,
t. č. jednatel CMK.

Jednatelská zpráva (valné hromady) Cyrilometod. Ligy. Stud.

za rok 1924 ze dne 9. prosince téhož roku.

Valná hromada C. M. L. konala se za účasti delegátů všech sekcí, jakož i vzácných hostů. Zahájena byla předsedou CML. p. drem Hronkem.

Práce v Cyrilometodějské Lize tohoto roku byla neobyčejně těžká. Výbor, který se ujal vedení za poměrů dosti nepříznivých, snažil se navázati styky se slovanskými studentskými organizacemi, jež nebyly dosud zastoupeny v C. M. L., ale často marně.

Studentské Cyrilometodějské Odbory při našich S. S. S. slibovaly mnoho ve svých počátcích, než i zde, chceme-li říci pravdu, dočkali jsme se chvilkového zklamání. Odborů těch nebylo mnoho a ty, které zůstaly, nerozvinuly plně své činnosti, poněvadž nepřišli vůdcové, znali otázky cyrilometodějské. Doufejme, že v novém roce vyrostou tyto odbory jako četné ratolesti mohutného stromu, který bude zavlažovati rosa s nebe, vyprošená apoštolem Stojanem, k jehož hrobu se nedávno sjelo naše studentstvo české i zástupci ostatních bratří.

Nový výbor, zvolený 14. ledna 1924, byl si plně vědom těžké práce, která na něj doléhala, ale vzpružen listem nového arcibiskupa olomouckého dra Prečana, dal se s tím větší chutí do díla: připravit půdu budoucímu sekretariátu C. M. L. tichou prací, jak to naznačil předseda dr. Hronek.

Nemalou pozornost věnoval výbor od počátku svého správního roku unionistickým bohoslužbám v Praze na Skalce. Proto svolal schůzi pražských uniátů 25. ledna t. r. a chtěl podati soupis řeckých katolíků, příslušníků československých, aby se pak mohlo jednati o zřízení nové fary u sv. Jana na Skalce. Snaha ta vyvolala dosti živý ohlas. Na schůzi dostavily se zástupy studentů z Podkarp. Rusi, přišli četní hosté, zvláště univ. prof. Dnistranskij a Loskij, ale poněvadž nebylo dosti věřících v Praze usedlých, celá ta akce, která tolik slibovala, narazila na velké překážky. Výbor pokusil se ještě shledávati adresy řeckých katolíků v Praze, vyzýval všechny věřící v lidových denících, aby se hlásili, ale ani jeden, ani druhý způsob nepřinesl zdatu.

V polovici února vyzval p. arcibiskup Prečan C. M. L., aby vyslala předsedu na poradu o unionistickém sjezdu, který se konal u p. arcibiskupa v Olomouci. Spolek zastupoval na této poradě jednatel. Koncem února soustředí se (zdánlivě) všechny síly k pořádání slovanského koncertu v Praze, po městech pak mají se konati přednášky se světelnými obrazy, které budou rozšiřovati ideu cyrilometodějskou a svatováclavskou podle návrhu poradního sboru katol. inteligence, doplněného předsedou drem Hronkem.

Aby mohla C. M. L. navazovati styky se slovanským studentstvem, ať už katolickým nebo pravoslavným nebo uniatským, je zapotřebí znát poměry v jednotlivých zemích a církvích, jakož i vývoj a půdu myšlenky cyrilometodějské v nich. Proto se výbor usnesl podati pro vnitřní potřebu cyklus přednášek, z něhož se dosud uskutečnila jen část. Jedna taková informační přednáška pojednala o cyrilometod. myšlence u Jihoslovánů, druhá vyšla z české sekce a rozvrhla práci v S. C. O., třetí po- učila členstva o Svazu mládeže v Haliči.

Slovanský koncert, pořádaný 26. března t. r. nadchl nevelký počet účastníků. Opravdu mile působily písně ruské, rusínské, české a slovenské. O zdat koncertu zasloužil se pěvecký sbor České Ligy Akademické, sbor ukrajinských studentů a několik solistů. V posledních dvou měsících akademického roku všimá si výbor oslav cyrilomet. 5. července. C. M. L. vyzývá akademické spolky v Československu, aby se postaraly o tyto oslavy v jednotlivých městech, dále vybízí pražský apoštolát, aby převzal oslavu 5. července za součinnosti její a sv. Cyrila a Metoděje.

Před svátkem sv. bratří vydal spolek jednobarevné pohlednice. Zprávy o činnosti C. M. L., jakož i články, věnované myšlence cyrilomet., přinášel dosavadní »Věstník«, příloha »Jitra« a sice čtyřikrát do roka. Všechno úsilí směřovalo k zakládání Cyrilomet. odborů, jejichž obnovení a rozšíření, jak doufáme, bylo ovocem sjezdu katol. studentstva na Velehradě. Tam byla dne 5. srpna přijata říšským sjezdem katol. studentstva důležitá resoluce Cyrilomet. Ligy stud. (»Jitra« čís. 3.).

Tímto směrem půjde další úsilí nového výboru, neboť dosud se od prázdnin vykonalo poměrně málo pro těžké životní poměry členů výboru. — Nově zvolený výbor Cyrilomet. Ligy má nyní toto složení: Předsedou dr. Hronek, I. místopředsedou kol. MUC. Gerečka (Ukrajinec), II. místopředsedou kol. ThC. Hajdukiewicz (Ukrajinec), I. jednatelem kol. PhC. Vl. Dorazil (Čech), II. jednatelem kol. Pernický (Čech), pokladníkem kol. IngC. Majce (Jugoslován). Dalšími členy výboru jsou: kol. PhC. Debeljak (Jugoslován), kol. JUC. Čarský (Slovák) a kol. MUDr. Malčík (Ukrajinec). Za revisory účtů zvoleni byli poslední valnou hromadou kol. PhC. Karas a kol. Majce. Spolková místnost Cyrilomet. Ligy je dosud v Koleji Arnošta z Pardubic v »Kreku« (Praha II., Voršílská 1).

Olomucký orloj. Město Olomouc zašle pařížskému vynikajícímu hodináři Leonu Raugerovi fotografie orloje, jak vnitřní, tak i celkový pohled a zvonkovou hru. Rauger pracuje na seznamu všech evropských orlojů. Olomoucký orloj přijde podle dopisu mistra na první místo, po něm orloj pražský atd.

Spisovatel Kodíček univ. prof. Rádlovi velmi případně odpověděl na jeho vydání knihy »O smysl našich dějin«. Rádl jako pokrokový realista vidí oporu mravnosti, upřímnosti a vnitřní poctivosti v reformaci husitské a českobratrské a na renaissanci a na katolickou kulturu se dívá s patra. Kodíček správně vytýká Rádlovi v »Tribuně« ze dne 1. května t. r.: »Měl se zabývat historickým zjevem, že český lid přejal tolik z kulturní síly katolicismu, že vnitřní způsob života, sensibilita, morálka a pod.

jsou do jisté míry katolicismem proniknuty. Měl vy-
pořádati se se zjevem, že katolicismus v dobách
obrozenských nebyl v odporu se zápasem o ná-
rodní život. Měl prokázati náboženskou stránku
v české kulturní tvořivosti u vrcholu a zjevů čes.
umění — jako jest na příklad Smetana, Mánes,
Březina, kde by byl nalezl úzké souvislosti ducha
česko-bratrského s formou kultury katolické. Místo
toho se však spokojuje nazvati katolicismus ne-
upřímností.«

Spisovatel Karel Čapek napsal do časopisu »Pří-
tomnost« úvodník o katol. církvi. Ačkoliv Čapek je
smýšlení protiklerikálního, přece rozlišuje církev a
náboženství od všeho, co jich zneužívá a musí při-
znati: »Tato má protiklerikální zvilost mne nezba-
vuje přesvědčení, že český národ je a zůstane pře-
vahou katolický. Je-li u nás nějaká lidová kultura,
je katolická. Katolicismus příliš srostl s formami ži-
vota, než aby mohl býti vyvracen. Je dokonce
otázkou, může-li býti něčím nahrazen.« Tato slova
Čapkova jsou důkazem, že zásady katolické církve
mají i dnes svou životní platnost a nelze přes ně
lehkovážně přejíti. Reformace, třebaž útočila na vše
katolické u nás, nedovedla zničit to, co má Kristem
zaručené trvání do dnů posledních. Ostatně i naše
česká věda v poslední době (Masaryk, Mareš, Hil-
bert, Chalupný, Pekař a j.) pochopila zjevně, že
otázka česká je otázkou náboženskou, jenže se různí
v názorech na cyrilometodějství a husitství. Než
doutáme, že i v této věci nastane jasno ve prospěch
idee cyrilometodějské, světové, slovanské, sbratřo-
vací, křesťanské a katolické.

Jubiläum. Dne 8. května t. r. uplynulo čtyřicet
let od té doby, kdy zemřel hudební skladatel a
tvůrce národní hudby Pavel Křížkovský. Význam
jeho bývá umlčován, snad právě proto, že to byl
katol. kněz a k tomu řeholník. Proto by zvláště SSS.
mělo krátkou přednáškou oceniti jeho význam v ná-
rodě a hudbě. Křížkovského věhlas tkví hlavně ve
skladbách »Utonulá« (poprvé provedena při svato-
janské slavnosti v Praze r. 1862) a v chvalozpěvu
na sv. Cyrila a Metoděje při tisíciletém výročí pří-
chodu našich věrozvěstů na Moravu. — -il.

Univ. profesor, prezident Č. Akademie věd a
umění, největší český filosofický vědec dr. Zubatý,
dovršil 20. dubna 70 let svého opravdu plodného ži-
vota. Na prstech bychom spočítali ty, kteří u nás
pracují úspěšně v tomtéž nesnadném oboru vědec-
kém, srovnávacím jazykozpytu indoevropském, zvlá-
ště pak slovanském i speciálně československém,
řeckém, lotyšském a pod., jako prof. dr. Zubatý,
který je osobně milý a demokratický i jako profesor
Karlovy university. Kéž Prozřetelnost Nejvyšší uště-
dří národu více tak osvědčených vědeckých talentů,
aby jej vedl k vyšším metám a k větší vzdělanosti.
-il.

Pro zachování filosofické fakulty Masarykovy
university v Brně vyslovily se důrazně všechny čelné
kulturní organizace, jež ve svých protestech varují
ministerstvo školství, aby neoklešťovalo to, o čem desí-
tiletí usilováno a co přispívá k vnitřnímu blahu re-
publiky. Důvody, pro něž se má filosofická fakulta
brněnská zrušiti, respektive přenést do Bratislavy,
jsou prý: šetření ve výdajích a špatné vybavení její.
Než tyto důvody jsou liché a svědčí o špatném po-
chopení kulturní potřeby u nás v republice, která je

teprve budována a již v počátcích chce rušiti to, co
prapně vybudováno a nese název prvního presi-
denta. Mají-li Čechy své kulturní středisko a uni-
versitu v Praze, má-li je bratrské Slovensko v Brati-
slavě, má na ně stejné právo i moravské Brno.
Na školství šetřiti je naivní, když je kde šetřiti jinde
a bez újmy čsl. zájmů. -il.

Výstup z církve. Nově vydaný zákon interkonfe-
sijní stanoví mezi jiným důležitý mezník, kdy možno
mladým lidem vystoupiti o své újmě z náboženské
církvní společnosti. Starý rakouský zákon určil hra-
nici dovoleného výstupu z církvi na 14. rok, čsl. zá-
kon, nyní vydaný, stanoví pak dovršený 16. rok
věkový. Do 16 let záleží vše při výstupu na dobro-
zdání rodičů. Ačkoliv jest vítati tento náš jakýsi
»pokrok«, jevíci se v znemožňování nerozváženého
vystupování pod vlivem stranické a nevědecké agi-
tace, přece jsme přesvědčeni o tom, že zákon inter-
konfesijsní příliš dobro katolické věci neposílí, když
na druhé straně cítíme dobře ponižující ústupek v
otázce svátkové. Ostatně je záhodno si bedlivě vši-
mati, zda i naše střední školy vychovávají opravdu
v duchu nábožensky snášenlivém, jak si přeje vláda
čsl. Dosud jsme měli leckde příležitost pozorovati
pravý opak. -il.

»Studentská revue« snaží se obhájit význam
socialismu marxistického. Při tom, jak je to u mla-
dých lidí zvykem, leckdy si zakantoruje mentorský-
mi závěry. Tak v 2. čísle t. r. čteme pod záhlavím:
»Marxismus a česká oficiální věda« tyto perly pravdy:
»Stavovskou výsadou našich universitních profes-
orů zůstává mínění, že marxismus je »překonán.
Ostatní myslící lidé se tak nedomnívají.« S nelibostí
píše anonym — peel — dále: »Profesori národního
hospodářství potírají však ještě dnes Marxe citáty
z filosofické Masarykovy »Sociální otázky«, vyšlé
v minulém století. Marxismus byl v Čechách Masa-
rykem překonán dříve, než pronikl.« »Marxismus« je
prý »živé hnutí kulturní a »nyní zase pro mladou ge-
neraci socialistů problémem mnohem žhavějším, než
před lety.« Že Marxova theorie dnes ve světě upadá,
vidíme nejlépe na Rusku a právě z filosofie Masary-
kovy, jež staví ducha nad hmotu a běže z ní jen to,
co je sociální a humánní, násilí a diktaturu zamítá.
Zato pak křesťanství odolalo již tisíciletím a zúčtuje
v pravý čas i s tímto směrem utopistickým a zjevně
protikřesťanským. Není životodárnějšího sociálního
a humánního pochopení pro život lidský, než jaké
má právě a jedině křesťanství, zvláště katolické.
Ono hlásá lásku k Bohu i bližnímu, obětavost, spo-
lupráci, poctivost a spravedlnost. -il.

Volná Myšlenka odumírá. Mezi zbytečné spolky
počítá se tak všeobecně »Vol. Myšlenka«, která žije
z podkopné práce protináboženské, propagující bez-
věří. Nás pranic nezajímá její »obrodná« činnost a
podobně smýšlí i soudné české studentstvo. V po-
sledním čísle »Volné Myšlenky« nějaký pan Sýkora
domlouvá p. Viškovi ze Svazu, že Svaz pokrok stu-
dentstva se vyhýbá s Vol. myšlenkou pracovati.
Tamtéž čteme toto trapné doznání: »Studentské
Sdružení Volné Myšlenky rozešlo se prostě samo
(koncem r. 1920) pro netečnost většiny členstva a
neschopnost svých funkcionářů.« Mezi studentstvem
nemá Volná Myšlenka dnes porozumění.

Největší hloubka oceánu. Japonci mohou se po-
chlubit, že prozkoumali největší hloubku mořskou.
Až dosud byla největší hloubka mařská stanovena

na 7.500 m. Japonský obrněnec Mandžu dosáhl však při sondování mořského dna hloubky 9.800 m. To přesahuje výšku Mount Everestu o 1000 m. Dřívější rekord mořské hloubky (7.500 m) pochází ze sondování, podniknutého německou lodí u Filipin.

B. Hladký, evangelík, zkritisoval v »Nár. Osvo-bození« před nedávnem katolické směry dosti po-zoruhodně. Napsal tam: »Katholicismus se znatelně re-generuje a představuje stránkami, kterými dosud nemohl anebo nedovedl působiti. Není náhodou, že se mu dostává veřejných hlasatelů a průbojců v oso-bách, jež mu do služeb mohou dáti zkušenosti i na-dání. Katholicismus je u nás dnes hájen s daleko větší mírou kulturnosti a slušnosti a na vyšší úrovni, než před válkou. Katholicismus udomácňuje se v naši kultuře, kde pro něj dosud místa nebylo. Má k tomu své nové talenty.« Zde opravdu slyšíme věčný tón nekatolického kritika českého, jenž pozoroval a pravdu potvrdil perem. -il.

Výživnost lihovin. Výživným činí pokrm nebo nápoj tuky, škroby (uhlohydráty) a hlavně bílko-viny. Ty potraviny jsou tedy nejvýživnější, které obsahují nejvíce bílkovin. Kg hovězího masa má 21 procent bílkovin (ostatek tuk a voda), tvaroh 24 proc., luštěniny 24 proc., vejce 13 proc., mouka pše-ničná 10 proc., pivo asi 1 proc. ze sladu, tolikéž cukru. To je celá výživnost piva. V kg vína je ně-jaké deko cukru. U kořalky není docela žádná vý-živnost. Slavný chemik Liebig praví: »Dva litry nejlepšího piva netvoří tolik krve, jako mouky na hrot nože.«

Babylonské vykopávky. Anglická vědecká vý-prava, která koná vykopávky ve starém Chaldej-sku, objevila v někdejším městě Uru velikou věž chrámu Mésice, jež v letech kol r. 2300 př. Kristem posta-vil král Eugur a jež později obnovil Nebukadnezar. Vůdce výpravy sir Kenyon označuje objev za nej-důležitější pro poznání starého Babylonu.

Dokument. V »Napravo« čteme: »Přítel Theo-dor Srna, bývalý jednatel Sdružení agrárních akade-miků a jeho dlouholetý pracovník, nespokojen s vnitřními poměry ve Sdružení, podal dne 23. března t. r. předsednictvu přepis, kterým oznamuje své vy-stoupení z organizace, jež odůvodňuje také tím, že nesouhlasí s programem republikánské strany a po-stupem poslaneckého klubu v Národ. shromáždění atd.« Na tento svůj přepis obdržel následující odpo-věd: Č. j. 2644. Věc organizační. Pane, bereme na vědomí Vaše oznámení ze dne 23. března 1925, čímž přestáváte býti členem SAA. Žádáme Vás, abyste vrátil laskavě legitimaci a d a l s i vyzvednouti věci, které jste nechal ve výborovně SAA. (špinavý lime-ček atd.). S veškerou úctou za SAA. v Praze, Morá-vek, jednatel, Vraný, předseda, Hertl, organ. refe-rent.« — Inu, převychovaní »ideou« agrarismu!

Proč se květy zavírají? Francouzští učenci de Virville a Obaton předložili nedávno pařížské Aka-demii věd memorandum, v němž dokazují, že nikoliv světlo nebo vlhkost vzduchu jsou příčinou, že se květy zavírají, nýbrž že tyto pohyby květů řídí se pouze změnou teploty.

V posl. 4. čísle »Naší řeči« vyvozuje výstižně prof. Zd. Nejedlý původ názvu tance »polka«. Jeho názor je tento: Polka = název pro ženu. »Polka«

jako tanec je původu českého a své pojmenování datuje z revoluční doby r. 1831, kdy Poláci byli zahrnováni projevy české sympatie.

»Lumír«, 2. číslo t. r. přináší časový posudek spisov. a básníka Viktora Dyka o bezúčelnosti po-krokového boje proti Římu. Dyk nabádá k nábo-ženské smířlivosti, veden jsa k tomuto názoru ohle-dy národními a republikánskými. Dyk prohlašuje: »Jsem přesvědčen, že obnovení předbělohorských náboženských rozporů je v osvětovém vývoji na-šeho národa osudným krokem zpět. Ze strašné dě-jinné lekce naší otcové odnesli si ducha snášenli-vosti. Tento duch náboženské snášenlivosti cha-rakterizuje naše probuzení, jež pouze jím bylo umožněno.« Galerie těch, kdož jsou dnes již syti planým, bezmyšlenkovitým »bojem proti Římu« se množí, jak vidíme, a jistě ve prospěch národa i re-publiky. Jsou to sice jen záblesky na obloze české, ale přece pomáhají rozptýlovati mraky fanatismu, skepse a materialismu, jež znevažují pravý smysl dějinný a tradici katolickou. -il.

Dětský domov v Gradu. V mořských lázních v Gradu na slunné Adrii, jež mají nejlepší mělký a na-prosto bezpečný břeh pro děti a jež staly se pro-sulými velikými léčebnými výsledky, zvláště u dětí sesláblých a na zdraví ohrožených, byl zřízen Dě-tský Domov, kde bude možno i nezámožným dětem středního stavu a bez průvodu rodičů za poměrně nevelký peníz užiti všech darů přímořské pří-rody. Děti přijímají se od 4—16 let. Dětský Domov jest otevřen od 1. dubna. Cena za měsíční pobyt dítěte se všemi poplatky, jízdné tam i zpět, s lékař-ským ošetřením jest jen Kč 990.—. Prospekty na požádání zašle kancelář Dětského Domova, Praha II., Štěpánská ul. čís. 16. Telefon číslo 30.349.

Literatura: »Katolická literatura če-ská přítomné doby.« Napsal dr. Josef Hro-nek. Nákladem Čsl. akc. tisk. v Praze, 50 stránek, cena 10 Kč. Kniha cenná, přihlízející k význačným zjevům, zvláště moderním, v katol. české literatuře. — »Příručka spolkové práce mezi mlá-deží.« Knižovna »Hvězdy« č. 2., nákl. Omladiny, v Brně 1924, stran 96, cena 5 Kč. K. Lutislav, dobrý pozorovatel hnutí mládeže, podává tu praktické po-kyny pro spolkovou práci mezi mládeží. — »P r a v -d a o s v. J a n u N e p o m u c k é m.« Al. Havel. 70 stran a cena pouze Kč 3.60. »Časové úvahy«, sva-zek 299. Vyd. v Hradci Králové »Tiskové družstvo«. Tuto knížku vřele doporučujeme katol. studentstvu. Je v ní snesen bohatý materiál posuzovatelů vědec-kých na straně katolické i nekatolické o otázce svatojanské a přesvědčivě se tu vyvrací plané ná-mítky proti kultu svatojanskému, který přispíval platně k českému obrození. Vyšlo o svátcích veliko-nočních. Už samotná cena nebrání, abychom si ji pořídili do svých knihoven. — »Z r n o«, kritická ro-vue, vychází v Prostějově redakcí B. Braunera. Vyšlé dosud 1. číslo, soudě podle příspěvatelů (dr. Miklák, Fuchs, Hanzelka), přihlíží ke kulturnímu sta-vu katol. hnutí u nás, jež chce ještě zvýšiti. Před-platné na rok 18 Kč, jednotlivá čísla Kč 1.60. — »E v a«, měsíčník ženský, vzdělávací, roč. XXII., je bohatý svými příspěvky, jež se týkají hlavně div-čího života katolického. Hodí se výtečně jak pro katol. učitelky, tak i studentky. Vyd. Olomouc, Wil-sonovo nám. č. 16. Předplatné na rok 15 Kč.

? ?

H Á D A N K Y

? ?

Řídí B. R.

Rozluštění z 8. čísla: Dělenka: láce, lvíce, lavice. — Rozšiřovačka: a, ta, Ota, boťa, roboťa. — Skrývačky: Louny, Most, Tábor, Beroun. — Rebusy: Příbram, Svatá Hora. — Král. procházka od A. Dvořáka: I ve zlý čas nechť každý den tě k nové činnosti pobádá; již ztracen jest a ve psí ten, kdo dílo k lepším časům odkládá. F. L. Č. — Rodovka: svět, světnice. — Rebusy: 1. sameť, 2. d, oběd, Ještěd. — Há-danka: Aristoteles. — Záměnka: severka, veverka. — Křížovky: 1. Kolín, Lubek, Soluň, Písek; 2. jeseň, zeleň, jedem, jelen, důl, sůl. — Číselka slabiková: Mi-sře-víc. — Číselka: Ráno, Anička, rosa, rosníčka. — Číselka: neděle, vesele, Lenka, dělenka. — Záměnka: sosna, Bosna.

Redakční. Z řešitelů nejlepším jest J. Malý v Praze, druhým J. Fořt v Robou-sech. Odměny budou jim zaslány. — A. Š.: Složenky vkládá administrátor, jak chce; kdo zaplatil, není tím upomínán.

Král. procházka.

Bogdanovský.

s	k	~	m	e	e	j	c
z	á	d	e	n	á	e	e
n	ý	a			o	n	l
z	k	e	d	á	v	d	ý
i	l	u	B	r	u	d	k
							z

Dělenka.

M. Kebrdle, Sv. Jan.

„První“ slovo, které každý zná,
české slovo, tři významy má.

„Druhá“ rostlina je zelená,
jemným květem bývá oděna;
musí se česat a mýti,
má-li z ní přec něco býti.
Celek — ušlechtilé zvíře,
ač to není ani k víře,
přece je to svatá pravda,
nosí s sebou počítadla.

Rebusy.

J. Klán, Nēm. Brod.

1.

S	LLL
---	-----

2.

SSSSS
S L
S
S
S

3.

^{é=y}W D D

Číselky.

K. E. Hay.

1.

1234 část dne
2143 biblická osoba
2134 řeka
4123 město

2.

12345 poloostrov
45123 zvíře

3.

1234 strom
3214 nástroj
4132 hcrstvo

Šaráda.

M. Kebrdle, Sv. Jan.

Spáchá-li kdo první s druhou,
mívá soud s ním práci tuhou;
koho lapne druhá s třetí
— bývají to nejvíc děti,
toho vtáhne do své říše,
na břehu když číhá říše.
Celek muž je, šidí lidi,
v prvých dvou svůj prospěch vidí.

Rebusová záhada.

B mol.

$5 + (5 \times 200) (250 \times 2) + \text{Htr} (1 - 1),$
 $100 (1 - 1) \text{HOŠ} (250 \times 2) + \text{T}.$

Roháček číselný.

M. Winter.

3	5	7	4	2	3
5	7	3	2	6	
7	3	5	3		
4	2	3			
2	6				
3					

spisovatel
jméno
pohyb
rostlina
míra
předložka

Záměnky.

1.

Zbrojme mocné s „p“,
chopme ostrý s „m“!
Takto vlast nám s „k“,
když nastane s „s“

2.

S „u“ rostlinstvu živoť
dává,
v ní se daří keř i bor;
s „l“ mocnými křídly mává,
nad temeny srázných hor.

Číselka.

M. Kebrdle, Sv. Jan.

53676 po ní Napoleon toužil,
4316 na té se pak za to soužil;
7365 na hlavě má každý z nás,
452 patří mezi karty zas;
6143 známé jméno v dějepřavě,
74532 na lodi je najdeš hravě.
6324 v cizí zemi má své právo,
345 kde ten bují, tam je zdrávo;
123 jen slzy v oku hosí,
12345367 krásné město české
jesť.

Rebus.

Bogdanovský.

Nouze Bůh
nouze Bůh
nouze Bůh

Obložky.

1.

předložka
ústroj
surovina

2.

Obložíš-li jméno
stromu,
dostaneš hned místo
k lovu.

Dělenka.

J. Hocian.

První heslo zloděje,
druhá z vodní říše,
celek známé město je,
veleměsto spíše.

Rebusy.

J. Jašek.

1.

J K K

2.

Ě o A
K ní

3.

R
H
A

Doplňovačka s taj.

Bogdanovský.

	á	×			město
	d	×			jméno
		×		a	rostlina
ž		×			město
	i	×			řeka
		×	á		náboženství
		×	a		město
	a	×			soused náš
		×	i		zvíře
×		×			rostlina
		×	á		rostlina
	á	×			básník
o		×			zločinec má
		×	ě		zvíře
		×		s	ryba
		×	u		jméno
s		×			chléb

Skrývačky.

1. Bratr měl niklové hodinky.
2. Jene, napas ovce!
3. Poslušně fedy pase Jan ovce.
4. Půjdu na Javor o prázdninách
5. Vítr suší cesty.
6. Hoří město.
7. Král daroval mi lán pole.
8. Neber nám jej!
9. Obr nosí velké boty.
10. Jan skočil přes práh, ale upadl.
11. Za krátký čas lávka se zhroutil.
12. Kdybych měl koš, i cestovafí bych mohl.

Rebus.

F. Hasilík.

bo
bo UM bo ce
bo

Lištová hádanka.

n	á	n	e	j	š	e
o	s	a	o	l	v	h
ř	p	v	d	á	e	H.
e	ú	k	ř	i	e	é
c	m	e	l	m	e	F.

Čtvercovka.

F. A.

a o a o plod
a e e e rostlina
ch ch ř ř báseň
s s p p ?

JITRO

O B S A H

Alois Jemelka S. J.: K věčným zdrojům — ! — Al. Keltnerová: Boží tělo. — Karel Fadrus: Student ve škole. — Bohuš Nerad, V. tř.: Velká myšlenka. — J. Aratron: Devět úderů hodin. — Ginter Xav.-Vlkošský: Nad propastí. — Vlastimil Dorazil: Památce velkého Slovana. — K. C. Klement: Návštěvou u našich Salesiánů. — Jožo C. Oravčan: Víťazství! — F. B.: Jak ponižuje pijanství člověka. — J. Červinka: Organizace katolické mládeže v Itálii. — J. Verián: Nepochopení. — Fanda Daňková: Matka pod křížem. — B. Rejha: Dvě katolické university. — R. V. Podhorský: Slyšíte, bratři? — Tálský: Vrba. — Ladislav: Do památníku. — Jindra: Rodný kraj. — Co jest klerikalismus? — Matej Kubasák: Za jarní nálad. — Ginter Xav.-Vlkošský: Geniův závěr. — A. V. Miláček: Touha. — Rozhledy: organizační a povšechný.

ROČNÍK
VI.

ČÍSLO
10.

V P R A Z E V Č E R V N U 1 9 2 5.

Čtenáři počítají s tím, že časopis vychází kromě hlavních prázdnin. — Redakce a administrace: Praha II., Vršbilská 1. — Telefon 8940 IV. — Předplatné na půl roku 4 Kč pro studenty, 8 Kč pro nestudenty.

Z redakce: Tímto číslem ukončujeme školní rok 1924-25. Přehlédneme-li stav katol. studentského hnutí u nás v tomto ročním období, můžeme býti plně spokojeni. „Jitro“ vykonalo tu kus záslužné práce. Radilo, poučovalo, povzbuzovalo, bavilo a referovalo o stavu katol. studentského hnutí u nás i v cizině. Jeho poslání bylo výhradně osvětové a věnováno převážně speciálně zájmům středoškolského studentského hnutí. O tom ostatně svědčí i hojně přispěvky mladých našich literátů a poetů, kteří často nelenili, a až zprvu jejich pokusy přijaty redakcí nebyly, činili se dále, až se uplatnili. V tom také spočívá částečně fragika studentského vystupování. Čtenáři „Jitra“ sahají rádi po novém čísle a tuto lásku, doufám, podrží si i nadále. Nové číslo vyjde až v září t. r. Upozorníte na ně i své známé, získávejte nové odběratele, zkrátka, šířte „Jitro“.

Dosavadním přispívatelům z řad duchovních i laických děkuji tímto co nejsrdečněji. Křesťanským: „Bůh zaplať!“ a prosím je, aby již nyní pamatovali na příští číslo a tak dopomáhali úkolu, jaký má pro katol. studentský časopis „Jitro“. Jestliže některé přispěvky nebyly uveřejněny, nelze po stránce věcné činiti redakci výtky, neboť vždy sledovala cíle estetické, mravní a studentskému katol. prospívající. To mu budiž vlastně povzbuzením, aby dále usilovalo, učilo se a zdokonalovalo.

VL. Dorazil, t. č. redaktor.

Redakce nepřijala: Fedor Rjepkin: Přišlo již opožděně. — A. Topolský: Thema je rozyláčné. Snad jindy. — J. St. Rezníček: Pro množství příspěvků odsunuto, ježto je velmi slabý. Ať zašle jiný příspěvek. — M. Dorotský: Vadí ne-
stejný počet veršů. — V. Kaněra: Silně erotické motivy. Pište do „Jitra“ umírněně. — Jesenský: Zkraťte své příspěvky a pište jen po jedné straně listu. — Stáviánecký: Více děje vložte. Těším se na jiný. Snad až příště bude uveřejněn. — M. Pech: Schází rýmy. Až jindy. — Podhorský: Příspěvky jsou pěkné. Děkuji. Snažte se jen psáti v intencích studentských. — L. K.: Nezachovávejte přiměřený počet slabik. — Chr. Sallustius z Góru: Změňte thema. Jednostranné příspěvky, ač jinak cenné, nelze stále uveřejňovati. — V. Choura: Pište jen po jedné straně listu. — J. K. totéž, co před tím řečeno. — B. Chudoba: Námět je vítaný. Za to citáty, vytrženy z souvislosti, zeslabují jasný názor o obsahu. Nezapomenejte na příště a látku zkrátit. — M. Celkem slabé, ale se však dále. — Několik příspěvků dosti slabých.

JITRO

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V ČERVNU 1925.

ČÍSLO 10.

Alois Jemelka S. J.:

K věčným zdrojům .!

Sienkiewicz ve své povídce „Pojďme za Ním!“ kreslí nám dvě osobnosti, jejichž životní cesty nemohly býti rozdílnější a protichůdnější. — Prvá z nich je filosof alexandrijský Timon, v jehož postavě jako v ohnisku soustřeďovaly se veškeré paprsky tehdejší moudrosti — druhá je lehký římský patricij Cinnā, přihořklý a zatrpklý, z jehož duše zeje jenom nespokojenost a prázdnota, kterou v ní zanechaly požívačnost a honba po rozkoších a radovánkách.

Jednou za jasného večera seděli oba spolu v Alexandrii na terase u moře. Když se setmělo a přišla doba, kdy nitro filosofovo, jinak uzavřené, stává se sdílným a dává pohlednouti až na dno duše, utkví hloubavý pohled Timonův na hladině mořské a z nitra jeho noří se tázavá slova: „Viděl's, Cinnō, někdy hejna ptáků, jak sem za šera půlnočního přilétají? Víš, co hledají v Egyptě?“ „Vím, teplo a světlo!“ A po chvíli jako zklamán po malé odmlce trpce a hořce dokládá: „Ptáci vědí dobře, kam mají letěti, aby blaze žili, duše však těkají a bloudí po bezcestích v zklamání, smutku a nepokoji...“

Obraz ten za Sienkiewicze mi napadl, když jsem byl vyzván, abych napsal provolání k studentským exerciciím. Sám jsem kdysi jako student na Velehradě exercicie či duchovní cvičení konával a proto snad nebudou dojmy, jež jsem si z nich odnesl a jež dosud v duši čerstvě chovám, vybájené a vymyšlené.

Naříká se všude a všeobecně, že studentstvo naše pozbývá idealismu a vyšších životních směrnic, pro celou budoucnost tak nezbytných a nutných. Nechci si hráti na soudce a na vážkách spravedlnosti slepě odvažovati, pokud jsou stesky tyto odůvodněné a oprávněné. Spíše bych se chtěl otázeť na to, zda zmíněné symptomy u naší studující mládeže jsou zaviněny metamorfosou a přeměnou dnešní studentské duše, či zda byly uměle vypěstěny a násilně do ní vočkovány nezdravým prostředím, jež denně student do sebe vdechuje a jež duši jeho se všech stran obklopuje jako obklopuje obal atmosféry zemskou kouli.

A tu je tuším odpověď snadná!

Mladá, čistá studentská duše je stále a všude stejná. Jestliže se v ní tu a tam objevují zárodky omrzelosti a všednosti, jestliže ji podlamuje a zmáhá nuda a nespokojenost, pak lvi podíl na její chorobě a nemoci má prostředí a ovzduší, v němž žije a které dýchá.

Či je možno, aby z půdy jakékoliv náboženské vláhy a rosy klíčilo a rašilo zdravé směř, aby v atmosféře, otrávené náboženskou lhostejností a chladem a zbavené všech obrodných vlivů náboženských, dala se úspěšně výměna vyšších životních názorů a hledisk? Ideální studentská duše, uštvaná sportem, přesycená zábavami, tetelící se

náboženským mrazem, přímo křičí a zmirá touhou po hutnějším ovzduší, po věčném jaru a stálém mládí, po vlhkých, teplých krajích, v nichž by si udržela a zachovala náboženský život — ale, bohužel, dle doznání Timonova — nezná jich, jsou pro ni terra ignota et incognita.

A tu je na nás, abychom studentstvo naše s kraji těmi seznámili a je na ně upozornili! Studentstvo naše nesmí zůstatí pobloudilým ptáčetem, jež se nepřidružilo v pravý čas k tažnému hejnu a musí osudné opomenutí a poblouzení zaplatiti životem, nýbrž je povinností všech, kdož s národem naším dobře myslí, studentstvo naše na kraje ty upozorniti!

Dík Boží prozřetelnosti má národ náš teplé hnízdečko, kde se zrodil pro vyšší, nadpřirozený život, kde kvete věčné mládí a vane svěží, vlhký náboženský vánek; a místem tím je Velehrad. Do tohoto zátiší a útulku musí i o letošních prázdninách naše studentstvo zamířiti, aby se tam pod ochrannými křídly svatých našich věrozvěstů duchovně ohřálo a nalokalo do sebe pro celý dlouhý rok dostatek náboženského tepla a světla, jež tam až dosud ze svatých našich věrozvěstců vyzařuje a sálá. Jako kdysi, musí i nyní z Velehradu vzejíti osvobozené naší vlasti nové světlo, jako kdysi, musí i nyní obrod celého národa a zvláště našeho studentstva vyrůstí z věčných pravd, jež sv. apoštolové přišli národu našemu na Velehrad věstíti!

Měl jsem štěstí prodletí rok v Holandsku a býti tak bezprostředním svědkem náboženského jara a rozmachu mezi studentstvem. Holandsko před sto lety ubíralo se křížovou cestou, kterou je nyní kráčetí katolickému našemu studentstvu. A kde je nyní? Kvetoucí náboženský život vzrůstá se a bují v krajích, jež lavina nevěry hrozila obrátiti v poušť! a kdo přivodil ten obrod? Jako mohutné bašty po všech krajích rozsety stojí exerciční domy. K nim rok co rok, prázdniny co prázdniny putuje holandské studentstvo, aby v nich rozdmýchalo náboženskou jiskru v plápolající plamen. V exercičních domech jako v středověkých hradech hledal a našel holandský student ochranu své víry; na Velehradě, v Stojanově musí ji hledati a nalézti i český student. Bude-li Velehrad velehradem víry našeho studentstva, pak nám víry jeho nikdo nerozboří! Bude-li z Velehradu vyzařovati světlo a teplo do osvobozené naší vlasti, pak nebude studentstvo naše tápati v mrákotách a mučiti se ve tmách, dáme-li na Velehradě o exercičích na duše své působiti paprskům eucharistického slunce, nepůjdeme jako slepci jen po hmatu, nýbrž každá studentská duše bude démant, jenž zaplašovati bude kolem sebe tmou nasálaným eucharistickým světlem. A jestliže každý student bude malým sluncem, nebude národ ve tmě, nýbrž v záři a jasu!

Co je svět, neozáří-li ho nikdy slunce s nebe? Jen tmou a mrákotou. A čím bude život, do něhož nepadne ani paprsek světla s nebe? Aby se ukázaly na obloze hvězdy, musí ustoupiti denní hluk a lomož, a aby vzešly nad horizontem studentské duše vůdčí a tvůrčí životní myšlenky a hvězdy, k tomu je potřebí, aby ustoupil z duše ryk a lomož a duše oděla se mlčením a samotou, aby byla sama — sama se svým Bohem! Naučme se na Velehradě hleděti na život pod zorným úhlem věčnosti — sub specie aeternitatis — a zmizí z duše životní nuda a únava a přijde zájem o život a jeho potřeby! *

V medicíně přítomné osvědčilo se léčiti tělesné choroby slunečními láznemi; sluneční lázně musí se uplatniti a zdomácněti i v životě duchovním. Musíme o exercičích dáti na duše své působiti paprskům eucharistického slunce, musíme státi s Bohem v konjunkci a ne v oposici, a pak se samo sebou vrátí ztracené zdraví a vymizejí z duše chorobné zárodky a bacily.

A proto nehořekujme zbytečně na životní únavu a omrzelost, nýbrž čerpejme na Velehradě ze zdrojů věčných, a nad obzorem duše naší vzejdou nové hvězdy, duchu našemu rozevrou se nové, širé perspektivy, vrátí se chuť k životu a ztracené ideály, neboť abych užil dalších slov Sienkiewiczových: „Kdyby svět neměl více nežli to, co víme, a kdybychom nemohli býti nežli tím, čím jsme, pak by onoho nepokoje a nespokojenosti se všedností nebylo a zbytečná a neplodná by byla v chorobě touha po uzdravení, kdyby uzdravení bylo nemožné.“ I našemu studentstvu musí spásu přinéstí Timonova neznámá pravda — neznámé aneb málo dosud známé věčné pravdy duchovních cvičení.

Jestliže studentstvo naše v hejnech jako vlaškovky ročně se bude vraceti do teplých hnízda, v němž se Bohu zrodilo, pak můžeme pevně doufat v lepší budoucnost našeho národa, neboť „nezhyne rod, jenž věřit neustane“, a prosba „dědictví Otců zachove nám, Pane“ nebude prosbou, nýbrž skutečností. A proto Velehrad náš program, Velehrad náš cíl!

Al. Keltnerová:

Boží tělo.

Na Boží Tělo zrána
byla celá příroda
bílými květy vykládána.
U kostela, u kostela
až se dlažba zabělela.
Všichni lidé, domy a ulice
kostelní věže, cesty, silnice,
kam až do dálek bylo zříti,
všechno se proměnilo
v bílé kvítí.
Květ vedle květu jak přes noc když rozvíje
a nad tím kvítím
bělostná Lilie.
Kvetl i čas nad vzduchem rozhřátým
a všechna pole, cesty a dálky
byly naplněny Duchem svatým.

Karel Fadrus:

Student ve škole.

K chrámu patří škola. Školy vznikaly při synagogách, mešitách, při kostelích. Na západě i na východě je kostel otcem, škola dcerou. A třebaž škola stojí opodál kostela, ná obě budovy pojítko páska neviditelná. V kostele i ve škole má se učit bázni Boží a moudrosti, studu a kázni. Kostel je místem svatým, škola posvátným. Utři obuv, když vstupuješ do školní budovy. Nevcházej do třídy a nevycházej z ní s kloboukem na hlavě. Klobouku a čapky nestrkej pod lavici. Neotloukej stěn, nerozlévej inkoustu, neodkapuj inkoustu pod lavici, na odkapování je kalamář. Nedělej ze školy smetiště. Papírky a odpadky dávej do koše, není-li ho, slož je u kamen. Nepiš a nerýsuj na lavicích. Nomina stultorum loquuntur ubique locorum, jména hloupých na všech sloupích. Poškodíš-li náhodou školní nářadí, nahraď učiněnou škodu bez vyzvání. Nepostávej u oken, neklad' se do nich a nesedej na nich. Okna školní nejsou výkladcem. Chodby nejsou rejdištěm; proto se po nich neboň a neklouzej. Záchodky nejsou salony, proto v nich neprodlévej. Jen sprostáci píší a kreslí na záchodech. Nestrp toho, jestli něčoho přistihneš.

Ubohá škola, ze které slyšeti při vyučování nevázaný smích, před vyučováním a v přestávkách ječení a řev. Jsi-li pověřen pořadatelským ve třídě, vykonávej povinnost svědomitě, a kdyby to bylo pouze utírání tabule, opatřování křídly a větrání. Ve škole uvítej se s blízkými spolužáky. S hrubými a nemravnými nepěstuj důvěrného přátelství. Buď srdečný ke všem, zvláště k chudým. Buď ochotný ke všem, najmě méně nadaným. Nevysmívej se nikomu, ze školy nevynášej. Nežaluj malichernosti, jak to dě-

lává »žalobný koláč« v obecné škole. Dopouští-li se tvůj spolužák něčeho nemravného, hled' ho d toho odvrátiti; neobrá.i-li se, upozorni rodiče nebo představené, abys předešel mravní zkáze spolužákově, po případě jeho vyloučení z ústavu. Kůň má čtyři nohy a klopýtne. Klopýtají také tvoji spolužáci, když jsou vyvoláni; neposmívej se jim. Bývali polyhistorové, lidé, kteří obsáhli celou vědu své doby. Ted' jich už není. Věda je tak obsáhlá, že na jednotlivá odvětví sotva stačí odborník. Tak je to s lékaři, s právníky, s profesory, theology. Proto se nediv, když tvému profesorovi ušla nějaká nová vy-moženosť, nebo, když nemá o něčem docela správného mínění. Nediv se také, nedá-li na každou otázku hned odpověď, ponecháváje si ji na pozdější dobu. Otazovati se je snažší, než odpovídati. Jeden blázen dovede dávatí otázky, na které neodpoví deset mudrců. I mistr tesař se utne.

Chceš-li opravití starší osobu, vyžádej si napřed od ní dovolení. Prosba i oprava buďtež proneseny skromně. »Slyšel jsem, četl jsem, domnívám se, že věc se má takto. Snad se mýlím.« Tak a podobně se vyjadřuj. Domýšlivé pronášení vlastního mínění a urputné trvání na malichernostech roztrpčuje a činí nenáviděným. Není to vzácným zjevem, že mládež viní učitele ze zaujatosti a nespravedlnosti. Moudrý zpytuje pokaždé, není-li sám vinen špatným prospěchem. Obyčejně vypátrá, že je svého nešťěstí strůjcem sám. Neztěžuj vyučování šeptáním a mluvením. Nenapovídej. Ať každý se přičiňuje sám a ukáže, co umí. Jsi-li vyvolán, stůj zpřima a mluv hlasitě; ukrčovati se a mlčeti budeš v životě dost a dost. Připrav se, když ses provinil; dosáhneš spíše odpuštění. Nepomáhej ani sobě, ani jinému lži. »Ohavností jsou Hospodinu rtové lživí,« praví kniha Přísloví. Lež má krátké nohy, deleko nedorazí.

Setkáš-li se s učitelem u dveří, otevři a nech jej napřed vstoupiti. Těší-li ho tvá pozornosť, neostýchej se klobouk mu odebrati nebo podati, pomáhati mu při svlékání a oblékání. Otevři mu dveře, když odchází. Postav se pokaždé, když tě osloví. Stůj mlčky, když do třídy vchází a když z třídy odchází. Má-li jmeniny, nestávaj-li svátky nebo prázdniny, neopomeň blahopřáti.

Když budeš opouštětí ústav, poděkuj profesorům a řediteli. Později teprve oceníš, co pro tebe udělali. Učitele i ústav zachovej v dobré paměti a nepomlouvej jich. Neplň v studni, ze které jsi pival!

Bohuš Nerad, V. tř.

Velká myšlenka.

(Svatovítskému dómu.)

1. Mně zdává se, když vkročím v chrám
šero,

že pilíře tam pěj slavné hymny,
že oblouky tam věčné desatero
šeptají tichem... Varhan chorál divný.

2. Že rozplývá se ve zdi zašlých báje,
jak tklivě znějí ve souzvuku
s mým často citem, šeré jakés' taje,
že oživují ticho v zřejmém srdce tluku.

3. A v chvílích těch mou hlavou žalmy znějí,
já mívám touhu na všem svatém lpíti •
a srdce moje ještě víc chce žíti,

4. chce milovati v hloubi nejzřejměji
tu velkou Myšlenku, jež chrámem svítí,
jíž odleskem se lidská duše třpytí.

Ze sbírky „Polibky vesmíru.“

J. Aratron:

Devět úderů hodin.

(Bizarní novela.)

Vaše přetvářka, kterou jste zahalil své špatné úmysly, mě oklamala úplně a já z obavy, abych nebyl chycen státní policií, jsem se odevzdaně dal vésti do vašeho bytu. Nyní teprve přijde to pravé, to mistrné zacházení s obětí, která byla právě tak mocná jako myš v prackách kočky. Zavřel jste mne do laboratoře, kde mohl jsem volně pracovat na svém jiném vynálezu, na elektromotoru, jenž je zásobován elektrickou energií, čerpanou ze vzduchu. Celý rok jsem vám věřil, celý rok jsem za stravu zdokonaloval vaši továrnu. Až jednoho dne došla vás zpráva z Německa, že helikopthery, které byly dělány dle mého plánu, nefungují, že je marno přinutit stroje k horizontálnímu letu. Neznali jste složení kormidel, to nebylo v plánu, nýbrž pouze v mé hlavě. Proto jste musil nyní s barvou ven. Zprvu jste chtěl, abych zavedl výrobu helikopther ve vaši továrně na létadla. Bránil jsem se, nechtěl jsem zradit stát, byť by se byl ke mně zachoval jakýmkoli způsobem. Na žádné vaše návrhy jsem nepřistoupil. Když to nešlo po dobrém, užil jste násilí. Na chvíli hladu nezapomenu nikdy, ani na rány, které mně uštěďovali jako snídani, oběd a večeři vaši černí sluhové. Až jednou, když všechna má energie byla vyčerpána, když hroutil jsem se v temnici polomrtvý, mrákoty obestřely moji duši a já jsem na vaše otázky odpověděl kladným způsobem.

Co bylo dál, nevím, po poslední prozrazené větě vypověděly mně nervy službu a já upadl do naprostého bezvědomí, z něhož jsem se probudil až na lodi, která mě vezla, jak později jsem seznal, na Labrador. Za kruté zimy mě vylodili námořníci, abych někde bloudě zahynul a stal se potravou vlků neb jiné dravé zvěře. Bohudík se tak nestalo. Šťastnou náhodou plula ko'em zbloudilá rybářská bárka, která mě vzala sebou a dopravila do Gronska. Jak jsem se dostal do Londýna, nebudu vám ani vypravovat, ale věřte, že každý den byl novou čárkou, která zvyšovala počet našich vin.

Štěstí mně přálo a já v Londýně uchytil se jako dělník v Smitherově továrně na dynamu. Přirozeně, že jsem vynikl a netrvalo to rok a já se stal společníkem firmy, u které jsem byl přijat jako obyčejný mechanik. Poněvadž starý Smither neměl dětí, ani příbuzných, odkázal mně, který jeho jmění stonásobil, celé své jmění. Nyní jsem byl u cíle. Mohl jsem odplatit vám křivdy a bezprávi. Kdybych vás byl udal vládě U. S. A., nebylo by to nic platné, neboť jste byl příliš bohat a měl jste možnost svými penězi zvrátit miskú slepé spravedlnosti. Na vás platil jediný prostředek, který se vás nejcitelněji dotkne. Věděl jsem, že vaše Achilova pata je v nejsilnější vaší stránce ve vašem sobectví a touze po zlatě. Jestliže tu jsem vám vzal, vzal jsem vám vše. Dnes přišel jsem se podívat a promluvit se zlodějem, zrádcem, trýznitelem a vykořisťovatelem cizího genia.

Nuže, jak je vám po této malé reminiscenci, pane Johnsohne?

Pan Johnsohn se ve svém křesle ani nepohnul.

»Nechce se vám odpovědět. Mám snad vyprávět podrobně o vašich torturách, kterými jste mě nutil k prozrazení tajemství neb o své bídě na rybářské bárce, kde do krvava měl jsem rozedřeny ruce i nohy od těžké práce, na kterou jsem nikdy nebyl zvyklý. Cože, vy nechcete ani, abych odpustil? Dejte své jmění a továrny s úplným vyznáním státu a já zapomenu na své osobní utrpení. Chcete?«

Pan Johnsohn se ve svém křesle ani nepohnul.

»Nechcete, nu dobrá, dnes oznámím generálnímu prokurátorovi, jaký zločinec se zdržuje na půdě U. S. A. Poslední slovo. Chcete? Je za tři minuty deset hodin, při devátém úderu chci slyšet slůvko ano. Devítkou začala má tragedie, bylo devět hodin tehdy, když jsem našel prázdnou pokladnu, v devět hodin jsem přišel rozluštit tragedie a při devátém úderu hodin chci skončit tragedii! Zbývají ještě dvě minuty.«

Pan Johnsohn se ve svém křesle ani nepohnul.
 Strašné ticho. Jedna, dvě, tři, čtyři . . . devět!
 Pan Johnsohn se ve svém křesle ani nepohnul.
 Ing. Charles Saylor vstal, uchopil pana Johnsohna za pravou ruku, přiložil ukazováček na tepnu — nic. Přiložil ucho k srdci — nic.
 Mrtvice ranila, jak později konstatoval lékař, toho, jenž rozsel tolik zla. Vyšší spravedlnost potrestala sama.
 Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.

G i n t e r X a v . - V l k o š s k ý :

Nad propastí.

Zapadá slunce —.
 Hluboké stíny padají k nohám samotáře, —
 špinavým oknem s rezavou mříží
 obloha zírá —.
 Nezdolná víra!
 Pod pláštěm světců v posvátné síni u otláče
 (— sepnuté ruce, zapadlé oči života tíží —!)
 strnule klečí
 postava něčí — — —
 — — — — —
 V smrtelném boji v předtuše pekla
 žíznivé rety hořká slza kojí —.
 Duše se chvěla —;
 dnes klesnout měla
 v příšernou propast, kde moc d'ábla tekla, —
 kde rány zděděné se těžko hojí,
 — však zvítězila!
 Vždyť láska Boží srdce na kříž vbila . . . !!

V l a s t i m i l D o r a z i l :

Památce velkého Slovana.

Kdykoliv se zamyslíme nad dějinami Slovanstva v minulém století, musíme se obdivovati světlému zjevu, přímo ojedinělému, muži zlatého srdce, hořícího pro vše ušlechtilé a krásné. 20 let již odpočívá tělo Strossmayerovo v chladné zemi, avšak duch jeho žije nadále a bude žítí potud, pokud nepřestane bít upřímné srdce pro Slovanstvo, ideu cyrilometodějskou, pro vlast a církev pod Triglavem a u slunné Adrie stejně jako mezi Šumavou a Tatrami, nebo na širých rovinách Visly, Dněstru a Volhy. Takoví Strossmayerové se rodí Slovanstvu zřídka a proto zaslouží si důstojné vzpomínky.

Heslo »Vše pro víru a vlast!« nejlépe charakterizuje mravní úroveň velikého biskupa Djakovského. I náš národ československý vzpomínal těchto dnů tohoto genia jihoslovanského, jenž se netajil k němu svou obzvláštní přízní a který zavítal také do naší vlasti. Právem vzpomněly nedávno oba svobodné kmeny slovanské, co znamenal za Rakouska pro Chorvaty, Čechy a Slovany tento osvěcený kněz, který šel sebevědomě i přes překážky za svým vytčeným cílem. My vzpomínáme. A kdykoliv zavilá zloba protikatolická se odváží zneuctivati čest katol. duchovenstva, zalétněme v myšlenkách do doby, kdy žili ve Slovanstvu jeho věrní synové, slovenský biskup Moyzes, bosensko-srěnský Strossmayer a jeho české analogon biskup Jirsík a arcibiskup Stojan, aby-
chom jejich svatým odkazem poráželi čestně všecko to falešné osočování nebo pa-pírové, frázovité vlastenectví.

J. Jiří Strossmayer narodil se 4. února 1815 v Oseku v Chorvatsku. R. 1838. byl vysvěcen v Đakové na kněze. Pak kaplanoval v Petrovaradině a ve Vídni. Už tehdy budil všude pozornost svým nacionálním vystupováním. Chorvatské vyšší kruhy, sloužící slepě maďarské centralisaci, pohlížely na něj s nevraživostí. Pobyt jeho v Budapešti, kde dosáhl 1834 doktorátu filosofie, byl blahodárný. Tam seznámil se s nesmrtelným tvůr-cem »Slávy dcery«, evangel. pastorem Janem Kollárem, člověkem lidumilým, slavistou a horlitem cyrilometodějským, jemuž byl stejně drahý »Hus, Nepomuk i Cyril.« Po jeho příkladu, ovšem vzav za podklad motiv náboženský, oddal se cele úsilí po mravním i fysickém zvelebení Slovanstva a proto jako vicerektor semináře djakovského a profe-sor náboženství, zaséval símě nových ušlechtilých tužeb v mladou chorvatskou generaci. Neznaje dobře maďarsky, nedosáhl v Pešti ani profesury dogmatiky. Na to byl ustanoven vicerektorem a spirituálem proslulého Augustinea ve Vídni a 1847 dvorským kaplanem. Tehdy přednášel též o právu církevním. Nebylo oblíbenějšího kněze v lidu chorvatském a schopnějšího na osiřelý stolec biskupský v Đakové, nežli byl Jos. J. Stross-mayer, který takřka od piky se probíjel k vyšší zasloužené kariéře, jež tolik uštedřila národu slovanskému. Na biskupa diecési bosenské a srěmské vysvěcen byl 4. září 1850.

Svého úřadu užíval vzorně, prospívaje církvi i vlasti. Bez Strossmayera byl by národ jihoslovanský značně pozadu v bohatství kulturním. On to byl, který založil na 70 škol, dal základ k Jihoslov. Akademii věd a umění, již jako protektor věnoval 58.000 zlatých a 20.000 zlatých ještě věnoval na podporu umění. Na zařízení university v Záhřebě pa-matoval 50.000 zl. Akademii dále daroval r. 1868 na 130 vzácných obrazů v ceně asi 100.000 zl. Na založení chlapeckého semináře nešetřil nákladem 40.000 zl. Také založil četná stipendia a pod. Jako Kristův apoštol rozdával, kde bylo třeba, napomáhaje tak všeobecnému i mravnímu pokroku. Maďaři jej proto z celé duše nenáviděli a zkon-fiskovali mu asi 800.000 K. Jako biskup viděl jasně do budoucnosti a z toho důvodu pracoval pozitivně využívaje svých výtečných vlastností. Byl i členem »Matice Illyrské«. V Đakové postavil nádhernou katedrálu. Korespondoval živě s předními slovanskými osobnostmi, tedy i českými, s pracovníky vědeckými, politickými i náboženskými a vši-chni v něm viděli velikého syna Slavie. S nadšením přivítal vydání encykliky »Grande munus« papežem Lvem XIII. a postavil se tím více odhodlaněji za ono Kristovo »ut omnes unum sint«. Zajímal se o dějiny cyrilometodějské, o Velehrad a dobyl si četných sympatií i u Čechů. I Praha jej jmenovala čestným členem. Později jako člen říšské rady stal se mnohým pánům ve vládě velmi nepohodlný. Maďaři po něm slídili a vy-mýšleli stále nová obvinění. Největší nevoli u vídeňského dvora způsobil, když zaslal pozdravný telegram k slavnosti 900leté památky pokřtění Rusů. Tehdy jej pokáral sa-motný císař František Josef za tento odvážný neloyální skutek. V té době oddával se již cele myšlence cyrilometodějské ve shodě se svým sekretářem, nadšeným slavistou, Moravanem, poslancem páterem Ignácem Wurmlem. Na církevním koncilu vatikánském mistrně odůvodnil platnost a akutnost cyrilometodějské idee a v souhlase s Římem, pro-pagoval ji potom stále až do své smrti. Velehradský kongres loňského roku vzpomínal jeho skvělé památky a »velikého úkolu«, který Strossmayer první plně pochopil. Nuže,

jděme i my v jeho slépějích životem, sloužíce nadšeně své »víře a vlasti«, Slovanstvu a jeho duchovnímu vzkříšení na podkladě cyrilometodějském, bud'me jako on i my apoštolů unionismu.

Toho na nás žádá přítomná doba, prací v tomto smyslu nejdůstojněji uctíme památku připomenutého velkého syna Slavie.

K. C. Klement:

Návštěvou u našich Salesiánů.

V Padově odloučili jsme se s drem Kulačem od naší první římské pouti Mariánských družin. Vsedli do rychlíku a ve chvílce vítalo nás nádraží Benátek. Půldruhé hodiny času na rychlík do Turina. Co dělají? Gondola houpala se vábně na vodě. — Projedeme Benátky v noci při měsíčku. — A jeli jsme. Bylo to, jako v pohádce. Tichá cesta ještě tiššími ulicemi. Podivné architektury vítaly nás v měsíčním svitu. — »Piazza San Marco,« volá gondoliér — opravdu — náměstí sv. Marka. Jako zjevení stálo před námi. Bílé, krásné, pravidelné, bizarní, pitaroskní, půvabné, velebné, uchvacující ve svém klidu a půlnoci. — Benátky je třeba viděti v noci za měsíčního úplňku.

Však musíme do Turina do Valdoceo k našemu velikému dílu Dona Bosco a potom dále do Perosy Argentiny, kam do stínu chladných francouzských Alp Don Kulač v prosinci zavezl naše pravé studenty — salesiánské kolonisty. — Bylo nám trochu úzko. Co asi dělají naši nadšenci, kteří před půl rokem s takovou radostí sbírali rozházené buchty z překoceného vozíku na Štěpánské ulici, když měli odjetí. Jak jim asi svědčí italská strava? Jestli pak již umí italsky? A co to studium, jak jim asi jde k duhu, latina, matematika? Zda nebudou chtít domů až nás uvidí? Tak jsme si povídali, když jsme seděli ve vagonku horské dráhy z Turina do Perosy.

A našli jsme je, naše hochy. Šťastné, usměvavé, zářící, červené a dobře vypadající. Vítali nás radostně, nečekali nás. Již jsou Salesiány — celého typu. Umí si hrát po salesiánsku, skotačit a točit se na kolovadlech a kolotoči na salesiánském dvoře. A též po salesiánsku se modlili a zpívali (naše české písně již znamenitě zpívají prudkým italským tempem) a po salesiánsku denně chodit k stolu Páně. — Nemohl jsem se zdržeti slz, když jsem viděl ty české duše, jak rozkvetly zde, ze suchopáru české země, přesazené sem do zahrady Dona Bosca. Bůh žehnej na přímluvu Máti Boží Pomocnice křesťanů tomuto nepatrnému začátku velikého díla ve prospěch mládeže naší vlasti. — Vůdcem duchovním jest zde Don Stuchlý, kněz hlavy bílé, stříbrem šedin, ale mladistvého ducha a srdce, který pravou otcovskou něhou miluje svoje české svěřence. Jim věnuje všechny čas i um. Nikoho si nepohněvá a jeho nejhorším »trestem« je, že pohrozí jemně rukou, jako by se připravoval k úderu, který nikdy nedopadne. Je vrstevníkem Velikého Don Ruy, prvního následníka Dona Bosco a celou theorii asketickou i výchovnou, svého velikého mistra má v nervech a krvi. — To, co dokázal s naším českým materiálem, který o náboženském životě neměl ani potuchy, v tak krátké době, svědčí o jeho schopnostech. — Naším hochům jsme dávali duchovní cvičení, s jichž výsledkem jsme byli jak náleží spokojeni. — Řekl jsem jim na konec, že ještě nikdy jsem se necítil tak knězem v plné hodnotě, jako těch několik dní zde mezi dušemi mladých hochů, kteří jsou zde kolem kněze seskupeni v pravdě jako ovečky kolem pastýře. — A jakou radost jsme měli, když nám vážný ředitel našeho ústavu řekl, že je s hochy úplně spokojen a tutéž chválu když jsme slyšeli i od generálního inspektora v Turině Don Ricaldone. — Zaskočili jsme ještě do Foglizza u Turina, kde máme již 3 nosiče, kteří v úplném tichu noviciátu s mnoha slovenskými kolegy se připravují k sv. řeholním slibům. Nechtěli svým očím věřit, když jsme v právě poledne, když celý dům byl již u oběda, vešli do refektáře. To bylo shledání, a řeči a vyprávění? Kdy prý již založíme první Oratorium v Čechách, kde to bude? Zda již máme dost peněz — a hlavně, zda již máme

hodně kandidátů-studentů. — To mi Vrtaník, i Trochza, i Lepařík velmi kladli na srdce. A proto vlastně píše tento článkuček před koncem školního roku do našeho »Jitra«. Rádi bychom pro naši salesiánskou kolonii přijali studenty a to nejraději buď již s maturitou, neb aspoň quintány, quartány, aby mohli hned do noviciátu. Podmínky přijetí, láska k duchovnímu stavu, touha po tom stát se knězem ve smyslu Dona Bosca, a láska k té malé klukovské drobotině a mladé duši hocha vůbec. — Informace podá pisatel, Praha II., Spálená 80.

Jožo C. Oravčan:

Vítam vás!

Vítam vás, vy modré hory,
pyšné stráne, tmavé bory,
krkolomné pusté lazy,
kde sa len už tráva plazí.
Vítam vás, vy horské riavy,
čo si bystré vedú vravy;
vítam vás, vy šedé hole — — —
— — — čo ste zrely rodu bôle.

F. B.:

Jak ponižuje pijanství člověka.

Třída pozdravila a na pokyn profesora zase usedla.

Jediný Slávek se pozdravu nezúčastnil. Bylo mu v pravdě těžko vstávat...

Profesor zapsal a počal zkoušeti. Měli právě v dějepise Napoleona. Slávek podřimoval.

První byl tažen Hejtmánek a po něm — Slávek.

»Jašku,« ptal se slaběji, »kdo odvezl Napoleona na ostrov sv. Heleny?«

Slávek seděl jako pařez... Neslyšel. Teprve, až do něho zabušil pěstí soused, vstal a ohlížel se po třídě, co se stalo.

»Tak, kdo ho odvezl?« ptal se znovu, když se Slávek neměl k odpovědi.

Slávek nevěděl, má-li odpovědět, poněvadž slyšel něco zcela jiného, než řekl profesor, ale potom se odhodlal a pravil: »Michálek. Od lesa až k réalce.«

Ve třídě při prvním jeho slově bylo ticho jako v hrobě, ale jak se začal smát Franta, všichni přidali se k němu.. Bylo tam jako za silné bouře.

Když poněkud ustali, ptal se profesor dále: »A proč ten?«

»My — my sme ho zbudili.«

Nový a ještě větší pokřik rozléhal se třídou. Slávek chvíli rudl, chvíli bledl.

»Co se vám stalo, Jašku? Jste celý červený, rozpálený.«

»Nic,« pravil potichu Slávek.

»Běžte se procházet ven! Možná, že vás to přejde... Běžte! Spáčile, běžte s ním!«

Spáčil s radostí uposlechl, poněvadž Napoleona neuměl a šel se Slávkem na chodbu.

Jak se ubohý Slávek styděl, nelze vypovědět. Dlouho na chodbě nebyl. Za chvíli se vrátil »pod ochranou« Spáčilovou. Ještě však červenější, než před tím.

Byla hodina matematiky. Byl tažen první.

»Máte přípravy?« ptal se profesor, když se mu podařilo vstoupiti na stupeň.

»Já jsem je zapomněl ve voze.«

»V jakém voze?« ptal se hněvivě profesor.

»Máš je zde,« vykřikl Franta, aby znova třídě nepřipomínal příhodu s Michálkem. Rázem byl u lavice, v níž sedával Slávek. Hbitě je vzal a nesl ke stupni: »Zde jsou!«, podává je profesorovi.

Tento přehlédl přípravy a když viděl, že jsou výsledky správné, pravil: »Pište 2 y plus 5 zeť, to celé na třetí, lomeno. čemu se smějete?« ptal se, pohlížeje na třídu.

Zraky všech byly obráceny na tabuli, na niž Slávek doslova psal, co mu byl profesor diktoval.

Vstal od katedry, popošel k Slávkovi: »Prosím vás, co to...« a nemohl pro smích dále. »Nemáte v hlavě? Co jste pil?«

»Bolí ho hlava,« vpadl do řeči Franta.

»B...! již se to stalo po druhé. Ať vás nezapiši do třídníka.«

Již nescházelo mnoho a byl by Franta vše vyzradil, leč profesor nechtěl mu učiniti hanbu před celou třídou a dodal: »Co tady budete dělat? Běžte k panu lékaři Vlčkovi. Ať vám dá nějaký lék.«

»B...! Víte, kde bývá?«

Vím,« odpověděl Franta radostně.

»Běžte s ním! Pak zase spolu přijděte!«

»Prosím,« řekl Franta u dveří, odcházeje se Slávkem...

»Franto, proč se zas smějete všichni?« byla první otázka Slávkova.

»O to, tobě né.«

»Dyť hleděle na mne.«

Neslavně skončil Slávek. Byl výstrahou jak celé třídě, tak i sobě pro budoucnost. Poznal sebe a litoval svého přečinu, který přece jej nepokáral tak, aby mu znemožnil přízeň kolegů a učitelů. Od té doby byl střízlivý, pořádný a učení dbalý student a snažil se to, co zavinil, odčiniti. Aspoň částečně se mu to podařilo, nikdy ne však úplně. Skvrna mládí nese se životem i dále. Tohosi budme dobře pamětliví!

J. Červinka:

Organisace katolické mládeže v Itálii.

Italie, o jejíž organizaci katolické mládeže hodlám jednati, jest jedním z prvních států, kde myšlenka zabezpečiti do budoucnosti mocné šiky pracovníků a bojovníků za svatou katolickou věc byla uvedena ve skutek. Zde »v zemi staré kultury antické, zbrocené pak krví tolika mučedníků, posvěcené ostatky tolika světců, žehnané náměstky Kristovými,« vzklíčily nejdříve tyto idee a také byly provedeny se zdarem neočekávaným.

Svaz katolické mládeže italské (Società della Gioventù Cattolica Italiana) založen byl r. 1868, ač již i před tím jevíly se snahy, katolickou mládež v Itálii organisovati. Zakladatelé, Mario Fani a Giovanni Aquaderni, nezalekli se různých podvrtných proudů, které tehdy, v dobách pro Itálii tak pohnutých, proudily celou zemí, ale naopak, chtěli proti těmto vlnám lžipokroku postaviti pevnou, nerozbornou hráz, hráz katol. mládeže.

Záslužný tento čin přes těžké počátky byl korunován skvělým výsledkem. Šiky mládeže rostly den ode dne a jevil se také značný vliv jejich na okolí. Když konečně r. 1900 byl zvolen generálním presidentem známý pracovník mládeže Paolo Pericoli, pokračoval rozkvět kroužků katolické mládeže ještě rychleji. Světová válka zasadila ovšem těmto družinám citelné rány, ale po válce doba tříbení duchů, která tolik pro-

spěla i katolíkům v republice Československé , jevila se i značným přílivem jednak do řad italské lidové strany, jednak do řad sdružení mládeže. Jak velice vzrostly tyto, vysvětlí nejlépe následující statistika:

K r a j	Počet kroužků r. 1920	Počet kroužků r. 1922
Albuzia	52	75
Beneventano	18	76
Calabria	34	61
Campania	60	157
Emilia	95	296
Lazio	97	226
Liguria	58	156
Lombardia	278	528
Marche	68	152
Piemonte	164	468
Puglie	31	73
Romagna	91	161
Salern Lucano	46	162
Sardegna	26	70
Sicila	82	151
Toscana	137	452
Umbria	66	138
Veneto	462	996
Venezia Giulia	5	20
Fiume	—	2
Trentino	—	34
Dalmazia	—	—
Tripolitania	—	1
Celkem	1866	4505

Z uvedené tabulky vidíme, jak ve dvou letech se zvětšil počet kroužků dokonce i několikanásobně, a dnes řady katol. mládeže za vedení agilního kněze, Msgra Pini-ho, vzrostly ještě více.

Svaz katol. mládeže italské dělí se na čtyři sekce odborové. Jsou to kroužky studentské (Circoli di studenti), kroužky mládeže rolnické (Circoli di giovani agricoltori), kroužky mládeže dělnické (Circoli di giovani operai) a kroužky mládeže námořnické a rybářské (Circoli di giovani marinai e pescatori). V poslední době se počíná též pracovati se zdarem mezi vojáky. Všecky tyto čtyři sekce podléhají jednomu generálnímu presidentovi a jsou členy jediného svazu. Tím se zamezí alespoň do jisté míry různé rivalitě mezi jednotlivými složkami, které se jeví, bohužel, tak často u spolků našich. Základní stanovy jsou pro všechny odbory stejné, pouze určité věci jsou změněny tak, aby vyhovovaly postavení svých členů.

Hlavním účelem organizací katolické mládeže italské je posílení život morální a náboženský v zemi a řešení otázky sociální dle zásad katol. náboženství. Při tom každý člen je povinen dle příkazů náboženských žiti, vzdělávati se a pracovati na šíření ka-

tolických idejí ve svém okolí. Samo sebou se rozumí, má-li se toto dít se zdarem, je nutná také naprostá disciplína a poslušnost představených, jak jednotlivých kroužků, tak také generálního presidenta a výboru se sídlem v Římě.

Velmi důležitou součástí k zachování této celistvosti a pevné jednoty je také tisk. Toho jsou si také vedoucí činitelé dobře vědomi a dbají toho, aby pokud možno, bylo v každém kraji více časopisů, a nelze-li to, tedy aby příslušný orgán lidové strany přinášel přílohu pro mládež. O nynějším stavu časopisů katol. mládeže v Itálii nás nejlépe poučí čísla. Speciálních časopisů pro mládež vychází 45, časopisů, které mají přílohu pro mládež 34. Jsou to zajisté čísla uctyhodná. Kromě těchto časopisů krajských má Svaz katol. mládeže italské také svůj orgán ústřední. Jest to »Gioventu Italica«, revue výtečně redigovaná, která přináší jednak zprávy ze života spolkového, jednak články vynikajících jednotlivců v katolickém hnutí italském. Vychází měsíčně v sešitech až stostránkových.

Katolická Itálie, pokud se týče organisování studentstva smýšlení katolického, dosáhla jednoho z nejpřednějších míst vůbec. Studentstvo je zde organisováno v rámci katol. mládeže, ale jako zcela samostatná složka. Toto má dvě výhody, jednak, že nedochází k různým vzájemným roztržkám mezi mládeží a studentstvem, jednak, že studenti jsou a pracují mezi těmi, jichž mají býti jednou ideovými vůdci. Kromě toho, že požívají studentské kroužky samostatnosti, že jsou jaksi civitas in civitate, poskytuje se jim možnost hlubšího vzdělání, které není přístupno mládeži nestudující. Jsou zde tedy veškeré výhody i specialisace i generalisace. Studenti vysokoškolští mají organisaci zvláštní (Federatione universitaria cattolica italiana), která má své odbočky ve všech městech, kde je vysoká škola. Organisace tato má výborně redigovanou revui »Studium«, vycházející v Bologni. Není divu, že silně organisované katol. studentstvo italské má též značný vliv v mezinárodním hnutí katol. studentstvem »Pax Romana« a dokonce předseda této mezinárodní organisace je z jeho středu.

A ještě jednu zásluhu katolické mládeže italské musíme zdůrazniti. Byla to italská katolická mládež, která prorazila tu zeď, dělící lidi stejného smýšlení a učinila pokus o založení katolické internacionály. Před třemi lety sešli se v Římě zástupcové katolické mládeže téměř všech národů evropských, byla zastoupena zde též severní a jižní Amerika, Egypt, Čína a Japonsko a na tomto slavnostním kongresu, kterému sám zvětšnělý Svatý Otec Benedikt XV. žehnal, byl založen mezinárodní sekretariát katolické mládeže v Římě a tím i položen základ k budoucí katolické internacionále.

To, myslím, dostačí, aby katolická veřejnost naše byla informována o činnosti katolické mládeže italské a ocenila onu velikou práci, která se zde koná pro blaho celé církve svaté a pro skutečné sbratření všech katolíků světa.

J. Verián:

Nepochopení.

(Májová črta.)

Bzučeli chrousti.

Mysleli jste, že posloucháte telegrafní dráty, protože jste zapomněli, že sedíte na kraji lesa, uprostřed rozvitého máje.

Ty písně chroustů jsou krásné a dojemné jak pracujících včel a mizících aeroplánů. A více zkrášluji v korunách bříz, neviděné — jen slyšené a cítěné pod měsícem. Před chvílí přehlušil je skřek sedajícího bažanta, nyní tlučící slavík a zase utichující kukačky.

Ale naposledy.

Zdálo se vám, že bouře mlýnských vod, že mraky hučícího zpěvu přitáhly k vám.
Jste malí pod šednoucím listím, a chrousti stali se mocnými.
Rej večerního boje existence o právo silnějšího.
Boj nepochopený, boj zoufajících.
A nad hrobem padlých zvoní klekání.
Nad hrobem májovým ...

„Živ buď, národe, posvěcený v Bohu, a neumírej!“

(J. A. Komenský.)

F a n d a D a ň k o v á :

Matka pod křížem.

Když visel Syn Boží za viny lidstva v hrozných mukách na kříži, podali Jeho žiznicím rtům ocet se žlučí. Temeno Golgoty osamělo, lid prchal zděšeně před tmou, jež skláněla se k zemi. Jen římsí vojáci, postavení za stráž k ukřižovaným, vytrvali. Pak poodešli a opodál kříže metali o roucho Kristovo los.

Země se třásla, skály pukaly a hrobové se otvíraly. Hněv Boží doléhal na zemi.

Pod křížem stála Maria, Matka ukřižovaného Spasitele, a svými vlasy stírala krev, tekoucí z ran na nohou svého Syna. Naposled políbila ztuhlé nohy Toho, který chtěl jen dobro všeho lidstva a jehož nohy jen cestou ctností kráčely. Potom odešla do města. Její oči zalité byly slzami a hluboká bolest svírala její mateřské srdce. Ještě vrhla poslední pohled na horu, kde čněly k nebi tři kříže a na jednom z nich, tam uprostřed, dokonat právě její Syn. Ohlédla se a zaplakala. V té chvíli zdálo se jí, že není sama, že ozývá se tu poblíž ještě pláč a vzlykot osoby druhé.

Ohlédla se a spatřila na zemi schoulenou ženu, již křečovitý pláč lomcoval celým tělem. Přistoupila k ní blíže a pravila:

»Ženo, utiš se a neplač více. Což nevíš, že Syn náš zemřel proto, abychom byli hodni Jeho velké oběti? Upokoj, tedy srdce své.« — —

Žena však nedala se utiшит. Kameny, na nichž klečela, byly smočeny jejími slzami, a když povstala, musila kolem sebe hmatati, neboť pláč seslabil jí zrak tak, že stěží viděla na cestu.

Přes to však neustala naříkati a kvíleti.

»Matko,« pravila, »tvá bolest jest, jako Matky Vykupitele, zajisté veliká, já však svého žalu již nepřemohu.«

Matka Páně sklonila se k ní a jala se ji těšiti.

»Ženo, Syna jsem pozbyla. Tam, viz, na kříži, na Golgotě, uprostřed dvou lotrů právě dokonat. Srdce mé pronikl meč nevýslovné bolesti. Kdo však jsi ty, že žalu svého nedoufáš přežiti?«

»Ó Matko, zvolala plačící cizinka, »ponech mne, ubohou, mému žalu a trápení, neboť věz, jsem m a t k a — Pilátova ...«

Matka Kristova — matka Pilátova. Dvě matky, symbolisující dvě různé duše, božskou a světskou, svatou a různou. Tot' tragika lidství, posvěcená krví Kristovou na kříži, jež mluví k nám dnes i do budoucnosti slovy vznešenými i slovy tklivými.

„Kdykoliv jsme zvítězili, dalo se to více převahou ducha, nežli mocí fysickou.“
(Palacký.)

Dvě katolické university.

R. 1908 svěřil papež Pius X. Otcům z řádu jezuitů úkol založit katolické university v Japonsku. Přiměla ho k tomu zpráva kardinála O'Connell-a o blaho stavu Církve v této zemi. V říjnu 1908 přibyli první tři kněží z řádu Tovaryšstva Ježíšova do Yokohamy. Tokijský arcibiskup usadil je v bývalém bydlíšti katolických studentů. Tam studovali řeholníci těžký jazyk japonský, seznamovali se s vynikajícími vychovateli a hledali vhodné místo pro universitu. Teprve v dubnu 1912 podařilo se jim získati 80 arů půdy ve vysoké, zdravé poloze, v jednom z nejlepších míst ohromného, třímilionového města, ve čtvrti Kóžimači. R. 1914 byla nová, třípatrová budova z cihel studentům otevřena. Těch bylo z počátku 20, r. 1919 již 120, 1922 pak 160, jezuitských profesorů bylo 9. Vedle nich dnes přednášejí japonští laičtí profesori, kteří sice žádají vysoké platy, ale Církev je honoruje, aby udržela dobrou úroveň své university v největším mimokřesťanském středisku výchovném na světě. Vláda nečinila universitě obtíží.

Účelem university jest vzdělávati a seskupovati japonské katolíky a představovati církev katolickou japonským vzdělaným vrstvám jako pokročilou a vědymilovnou. První i druhé jest velmi důležité. V Japonsku jest přes 60 milionů obyvatel, ale jen 75 tisíc katolíků. — 1 katolík na 800 jinověrců. Jest nutno rozmnožiti počet domorodých, vzdělaných katolíků, má-li tato mizivá menšina růsti. Církev přichází tu do říše nekřesťanské, ale zcela civilisované, kde vzdělanost jest velmi vážena. Církev by byla přemožena silou vyspělého ducha, kdyby se nepovznesla sama nad jeho výši. V Japonsku jsou velmi četné a bohatě podporované protestantské ústavy americké a anglické, oslňující domorodce dojmem světovosti. Ty ukazují na církev katolickou jako na církev hodící se pro nízké a nevědomé lidi. Japonci pak velmi podléhají vnějším dojmům.

Katolická universita tedy byla v Tokiu založena a jest schopna řádné existence. Jmenuje se Žóči Daigaku, t. j. »Veliké učiliště vysoké moudrosti«. Ale, bohužel, nemá mnoho naděje na vzrůst a vývoj v blízké budoucnosti. Chybí peníze. R. 1922 bylo vystaveno nové, větší obydlí pro profesory a studenty a opravena škola, dvakrát pobořená zemětřesením. Ale již za rok přišlo hrozné zemětřesení, 1. září 1923, jímž nové obydlí bylo velmi poškozeno a universitní budova skoro zničena. Začalo se znova, jako před desíti lety; ale mnohem hůře, neboť nyní se mnohem hůře sbírají almužny a evropské peníze neplatí skoro nic, kdežto japonský yen neklesl ani po katastrofě. Staří studenti zůstali sice věrni i potom, když nastoupilo »prozatímní« vyučování, v nejmenším ze tří evropských domů, nejméně pobořeném; ale jaká bude budoucnost university? Zbývá jen naděje, že Pán se smiluje a povzbudí dobrodince, aby pomohli znovuzřízení díla, šířící království Kristovo v »říši vycházející slunce«, nad níž slunce Spravedlnosti a Pravdy ještě nevyšlo.*)

— — — — —

Utěšenější jest pohled na universitu Nejsvětějšího Srdce Páně v Miláně. Má na tři sta studentů. U katolíků italských jeví se pro ni skutečné porozumění. Od r. 1923 se pořádá o velikonocích po celé Italii »den pro universitu«, o němž vybráno v kostelích, ústavách, klubech, spolcích, na náměstích r. 1923 1,032.849 lir, r. 1924 1,338.127.50 lir. Z 20.000 farností jen 111 zvláště chudých nepořádalo r. 1923 sbírek. Z výtěžku první sbírky vystaven nový palác pro přírodovědecké ústavy. Dělníci pracovali denně zdarma půl hodiny přes čas. I za mnohé technické studie a práce nežádáno mzdy. Na mešní nádoby v universitní kapli sebráno 2 kg zlata a tisíce šperků.**)

*) Podle článku tokijského prof. P. Eylonbosche S. J., v »L'Idisto katolika«, No. 87.—88.

**) Podle článku Dona Antonia Pinelliho v »L'Idisto katolika«, No. 89.—91.

R. V. Podhorský:

Slyšíte, bratři?

Slyšíte údery hodin?

Okradly nás o mnoho.

Přenesly nás přes dny štěstí, vyrvaly nám sny a nenechaly nás v nadšení ani vteřinu postát nad bílými formami krásy. Přivázaly nás k sobě řetězem času a vlekly nás přes mrtvoly dnů k neurčitému cíli. Pro nás je cíl jasný, určitý. Víme, kam jdeme.

— — Slyšíte údery?

Tluče dvanáct... Tentokráte již čekáme. Čekáme; — budou prázdniny.

Ruce smrků a jedlí na nás již kývají. V srdci nám rostou květiny, zarosené slzami díků a modrají se čisté studánky, z nichž bude pít toužebně čekající národ.

Ze špatně natřených škamen odnášíme si pecny bílého chleba, vonícího dozrávajícími lány zlatých těžkých klasů. Jsme šťastni.

A až odjedeme na prázdniny, zabalíme si všechny vzpomínky a schováme si je do komůrky srdce, aby nám někdy bylo teplo — —.

„V práci a vědění je naše spasení.“ „Osvětou k svobodě.“ (Rieger.)

Tá l s k ý:

Vrba.

Stála na hrázi rybníka a shlížela se v něm jako marnivá panenka v zrcadle. Snad třicet, snad ještě více let stávala na hrázi. Z jara, jakmile jen trochu počalo hřátí slunce, ihned vystavovala své větvičky a pupeny jeho polibkům.

I za největší bouře, když voda, bičována větrem, plivala po ní špinavou pěnou, stála klidně, třebaš větve její byly lámány a listí větrem rváno.

Majestátně vzhlížela k nebi, cítil se povznešenou nad ostatní krajinu. Když za teplých májových večerů v její koruně šveholil sedmihlásek své družce o lásce, vrba tiše šuměla, jakoby naříkala, že nebylo jí dopřáno lásky

— — — — —

Za jarního oblačného odpoledne přiblížila se její poslední hodina. Přišli lidé s pilou a sekerou. Zadrnčela ostrá pila o její tělo. Zaúpěla — — Zalkala vrba.

Zvolna nakloňovala se na bok — tiše očekávala svůj konec. Náhle napjala veškeré své síly, naposled se vzpřímila, aby se rozžehнала se světem a aby pád její byl jistější. Padla — — nevinná — — — —.

A slunce, které dosud bylo za mraky, dopřalo jí pohřebního světla a slz. Neboť právě, když padla k zemi, vysvitlo z mraků a z malého obláčku spustil se drobný déšť...

Ladislav:

Do památníku.

Příteli!

Když někdy myslit budeš, že Tobě vše vzal
bol krutý, že Ti více žítí nelze již,
ó nereptej a vzchop se a trp dál a dál
a věř, že vše, co' ve mládí si maloval,
Ti život dá jen skrze stálé práce tíž.
Tak v práci ducha cvič, i těla každý sval.

„Bude-li každý z nás z křemene, bude celý národ z kvádrů.“ (Neruda.)

Jindra:

Rodný kraj.

O vy háje, lesy tmavé,
o vy kopce, táhlé, smavé,
jak vy jste mi byly milé,
uštědřily šťastné chvíle.

Šťastné chvílky jsem prožíval,
k Bohu zbožně ruce vzpínal
když jsem u vás, lesy, dlíval,
píseň prosté těchy zpíval.

Již to štěstí uplynulo,
jež tak něžně ke mně lnulo.
Přec však je mi vždycky milo
vzpomínám-li, jak kdys' bylo.

Co je klerikalismus?

V á š a.

Nepřátelé katolicismu velmi rádi se ohánějí klerikalismem, v němž spatřují pojem nedůstojný, příčíci se charakterní povaze. Slovo to pustily do světa zednářské směry, aby poukazováním na mocné působení církve ve veřejném a státním životě rozdmychaly odboj proti této životodárné, morální instituci světové a z něho těžily pro své zálučné plány. U nás to byla zvláště Volná Myšlenka a jiné organisace, které se snažily v pojem

klerikalismu vložiti vše, co nese charakter katolického a není protestantské, nevěrecké a pod. Dnes už nedovedou naši katoličtí nepřátelé ani nejvýmluvnější a nejobratnější stylisací svého programu popřít, že jejich boj proti klerikalismu je namnoze bojem proti katolicismu, proti Římu. A je smělostí tvrdit, že těmto institucím jde o nějakou očistu náboženskou a blaho národní, mravní. Národ! Neohánějme se jím lehkovážně, vždyť lžeme tak často, vyslovujíc toto jméno, vždyť program atheistický, protestantský, zednářský atd. vyrostl z cizí půdy, není náš, je pro duši naši zhoubný. Náboženství je životním programem našeho národa jako bylo dříve. Ne však náboženství 20. století, církve čsl., ani rozkladné, živořící, ve středověku vzniklé, jež národ přivedlo k Lipanům a tragičtější Bílé Hoře, nýbrž to, jež před 1000 lety přijal nadšeně národ od Tater až k Šumavě, které učinil svým vzácným dědictvím a jehož vznešenými representanty jsou národní velikáni sv. Cyril a Metoděj a sv. Václav. Nepůjdeme se učit k českému pokroku, kdy byl náš národ kulturou nejvyspělejší a kdy sláva jeho sahala až za hranice vlasti. Jestliže dnes voláme po obrodě národa v duchu křesťanském, cyrilometodějském a svatováclavském, pravíme tím jasně, jak bohaté, cenné, ušlechtilé a časové zásady uskutečňujeme a propagujeme. Práce ta směřuje k blahu vlasti a státu, k jednotě národní, již dovede vybudovat jediné sjednocení náboženská. Práce ta je poctivá, vlastenecká. Kdo jí staví překážky, staví se proti vlasti. Jinak lze říci: Uvědomělý katolík nemá dnes místa v organizacích, jež zlehčují katolicismus a od něho odvádějí. Katolíci mají své samostatné kulturně-náboženské organizace i studentské. Mají své řády, svůj ustálený názor na církev, vlast a dějinné poslání. Ony mají zcela jiné poslání, nežli organizace nekatolické. Naši protivníci ve svém boji proti katolicismu se považují za největší vlastence a republikány. Jenže jim schází všeobecný mravní požadavek, doporučovaný Havlíčkem — poctivost. Proti této nepoctivosti, čili klerikalismu, budeme my katolíci, zvláště mladá inteligence čsl. bojovati v duchu Havlíčkově co nejrozhodněji v zájmu národa až do úplného vítězství. Per aspera ad Astra.

Ginter Xav.-Vlkošský:

Geniův závěr.

Byl jsem snad v objetí neznámých vznětů.
Veliké myšlenky kmitaly kolem —;
cítíl jsem přítomnost tajemných světů,
vznášel se eterným Věčnosti polem —
oči mé pohledy Neznáma tály,
zíraly v propastné hluboko dolů
na lidské figurky, které tam stály
rozumem připeřené k zemskému kolu — — —.

Chápal jsem velikost vytčené cesty,
ucítil mrazivou samoty tíseň
a žhavých zákonů provázen gesty,
vdechl jsem ve svou hruď milostnou píseň!

Chtěl jsem jí zapěti ve tvorstva duši,
užití léčivé balsamové něhy —
(— věděl jsem, v údolí slzy že suší —)
chtěl jsem jí roztavit ledové sněhy,
rozbořit posměšné titanské skály —
člověka postavit na jejich hlavu —!

Myšlenky figurám směšné se zdály,
v odpověď poslaly — kritiku davu — — —!

A. V. Miláček:

V předletí !

Poslední dni jsou krásného jara ...
Od rána z řek již vznáší se pára,
z lesů se kouří ...
Slunce své šípy na zemi metá — —
Zdá se mi, že je — — v předtuše léta! —
Jako před bouří ...

Rozhřátý vzduch je napolo žhavý,
stromy své kloní zelené hlavy
v dusivém zmdlení — — —
Na lukách, s nimiž snoubí se řeka,
zbujnělá tráva dychtivě čeká
na pokosení ...

Touha.

Já chtěl bych letět k východu,
tam Polsky ku hranicím —
rozkočit se chce plícím
mým, nohy chtějí se dát do chodu.

Tam k tvému hrobu, otče můj,
mé srdce stále touží;
ta touha jen mne souží:
být tam, kde pustý hrob je Tvůj!

Matej Kubasák:

Za jarnej nálady.

Za jarnej nálady blúdím večerom.
Za svitu lunny, ktorá vrhá bozky.
Svojími lúčami ohrieva kosti.
A proráža temným, strieborným šerom.
Za jarnej nálady, za svitu lunny,
keď konáre stromov šepocú bôľom.
Spievajú tichučkým, tenuškým solom.
Čosi v mojej duši spieva a zuní.
Spieva a zuní, šepoce bôľom.
Vysoké topole chvejú sa pol'om.

In memoriam zemřelého Msgre prof. Václava Davidka, ředitele koleje Arnošta z Pardubic. Ústředí katolického studentstva čsl. usneslo se na výbořové schůzi 29. května 1925 na tomto smutečním projevu:

»Katolické studentstvo ztratilo jednoho ze svých nejlepších přátel a největších dobrodinců. V Msgre Davidkovi odešel především nejen člověk šlechtetný, povahy otevřené a pravý kněz zlatého srdce, ale také otcovský rádce, podporovatel a vychovatel katolických akademiků a katolických studentů vůbec. S hlubokou lítostí a bolestí stojíme před projevem vůle Všemohoucího. Lítostí jsme naplněni proto, že katolické studentstvo mohlo ještě na dlouhou dobu těšiti se z výtěžků vzácné a obětavé práce Msgre Davidka, který jemu věnoval celý život, staraje se jen o duchovní a hmotné dobro našeho hnutí. Litujeme, že jsme se mu za to dosud nemohli odměniti. Bolest naše jest tím větší, čím jasněji poznáváme, koho a jak mnoho jsem tímto rozhodnutím Páně pozbyli. Vskutku na dlouhý čas jistě v mnohém je ztráta Msgre Davidka nenahraditelná. Kolej Arnošta z Pardubic — toť jeho zevní, velký monument. Za svou námahu a lásku zaslouží, aby jemu každý katolický student vybudoval ve svém srdci důstojný pomník uznání a vděčnosti. — Ústředí jménem organisovaného katolického studentstva uzavírá tento pietní projev vřelou prosbou k Bohu, aby duši nezapomenutelného zesnulého dopřál věčného klidu.«

Kolegové abiturienti! Rok od roku přímo rapidně stoupá počet našich organisovaných maturujících studentů a studentek. Proto jen s radostí můžeme konstatovati, že letos již 166 našich abiturientů a abiturientek dokončí studia středoškolská. Tato skutečnost nesevědí jen o stálém ciferním mohutnění organisace, nýbrž je zároveň potěšující vzhledem k jistému znamenitému rozmnožení řad katol. spolků akad., poněvadž určitě většina kolegů abiturientů bude na vysokých školách ve studiích pokračovati. Osm let na gymnasiích a reál. gymnasiích, sedm let na reálkách, čtyři roky na učitelských ústavěch jste už ztrávili — věřte, nejkrásnější dobu života — aniž jste při školních povinnostech zapomínali ve svých studentských sdruženích pěstovati horlivou lásku a činorodé myšlenky pro církev a vlast! Krásný je věru program našeho hnutí, jehož zásady jste v tomto školním roce hlavně vy, naši milí abiturienti a abiturientky, tak účinně šířili a uplatňovali. Vyslovujeme Vám přátelské díky, ač teprve budoucnost plně bude moci oceniti Vaši obětavou a plodnou, v mnohých místech přímo heroickou práci v zájmu a pro dobro národa a vítězství Pravdy. Po maturitě se Vaše životní cesty rozdělují: většinou odejdete na vysoké školy, část Vás vstoupí ihned do praktického života jako úředníci, vychovatelé mládeže a pod. Ti šťastní, jimž dostalo se zvláštní Boží Milosti, vyvolí sobě povolání nejkrásnější a nejsvětější — kněžství. Spasitelova slova o »soli země« ukazují jasně a přesvědčivě na důležitost a výsostnost služby jedinému Bohu. Ne-

pochybujeme, že Vy, kdož po prázdninách vstoupíte na svobodnou půdu universitních fakult či odborů techniky, všichni půjdete do našich akademických středisk, abyste tam v kruhu svých i nadále pracovali a cele dali se do služeb ideí křesťanských a národních. Bratrsky vřele Vás, kolegyně a kolegyně, v Praze i v Brně přivítáme! Přijďte, těšíme se již na shledání a součinnost s Vámi! A k Vám všem, kdož opouštíte naši studentskou frontu, voláme z toho srdce: »Nikdy nezapomeňte na ideje tak vrcholné a krásné, jimiž jste ve svých sdruženích byli vychováváni, a jež Vám připravily bezpečnou základnu pro příští Vaše životní akce. Neboj se osvědčovati se každý ve svém povolání a celém životě jako řádný katolik a upřímný Čech! Společnost lidská horečně touží po vnitřní obrodě a uzdravení. Křesťanský světový názor je zde jediným, absolutním zdrojem. A připadá-li i u nás mladé katolické inteligenci těžký úkol povznášeti nábožensky, vlastenecky uvědomovati a sociálně osvobozovati ke konečnému a spokojenému soužití všech, musí si vždy býti plně vědoma velikosti tohoto cíle, kterýžto zájem nutně vyžaduje nepoctivější přípravy každého z nás. Nuže, vše pro Boha a národ!« — klíč —

Upozornění. Zajisté mnozí naši abiturienti, kteří vstoupí na vysoké školy, nebudou si ve všem pro začátek věděti rady. Ú. K. S. Č., Praha-II., Voršílská 1, s největší ochotou jim zodpoví veškeré dotazy o vysokoškolských poměrech v Praze, o modalitách zápisu, potřebě knih atd., o těchž věcech v Brně vám milerád poradí akad. spolek »Moravan«, Brno, Sušilova kolej. Ústředí povede zase záznam bytů, které budou vyhovovati jak cenou, tak po stránce zdravotní a morálního prostředí. Kdo tedy z našich abiturientů i abiturientek hledá v Praze byt, ať s důvěrou se obrátí na své Ústředí. Tajemník.

Za † kol. Arnoldem Süssem.

„Včera, 24. dubna t. r. o 8. hod. večerní, zemřel žák VIII. tř. gymnasia v P., Arnold Süss. Pohřeb koná se 27. dubna t. r. ve 3 hod. odpo. Žactvo zúčastní se hromadně.“

Tak oznamoval oběžník.

„To snad není možné,“ říkali mnozí. Avšak úmrtní oznámení brzy potvrdilo smutnou skutečnost.

Osmnáct let!

A přece každému se zdálo nemožným, aby ten, jindy veselý a hovorný hoch, nebyl již mezi živými. Ale bylo tomu tak. Vlekla choroba zničila mladé tělo, odejmula radost a utrhlá smích s úst Arnolda Süsse. A žáci teprve nyní si vzpomínali, proč zemřel v poslední době zadumaně sedávající v lavici a nezúčastňoval se školních radostí.

Zemřel kolega a s ním odešel ze třídy talentovaný katolický duch. Vždyť Arnold Süss byl vzorným katolickým studentem. Tím větší ztráta, tím větší zármutek, neboť zemřelý byl studentem, který nestyděl se za své katol. náboženství.

Nyní již není mezi námi. Odešel, aby více se nevrátil v slzavé údolí. Těžko smířujeme se se smrtí člověka starého, avšak smrt 18letého mladíka působí přímo drtivě.

Sklíčení stáli jsme nad jeho hrobem, a všem v tu chvíli tanula na mysli myšlenka: Proč umírá tak mladý, nadějný člověk?

Kol. Arnolda Süsse není již mezi námi. Jen pěkné vzpomínky na něj nám zůstaly. Ty budou žít a upozorňovat nás, že byl kdysi kdysi na světě člověk-student, který měl velké plány, ale jemuž nebylo Prozřetelností dopřáno, aby je uvedl ve skutek... R. I. P.

Tda.

Výroční zpráva dívčího SSS. v Praze (1924-1925).

Za obětavého duch. vedení dp. prof. Vraštila T. J. a podporovány ctih. sestrami Voršílkami, jež pomáhaly Sdružení v uskutečnění ideálních cílů, vedlo se našemu SSS. velmi dobře, a můžeme zaznamenati tento rok jako rok plný práce, ale též plný pozhnaných výsledků.

Největší péči jsme věnovaly obnovení besídek pro studentky z nižších tříd středních škol; práce se dařila — počítáme teď 30 studentek, v nichž vidíme své budoucí řádné členky. Besídky se konaly pravidelně 2. a 4. neděli v měsíci, a že se setkaly s oblibou, o tom svědčí divadlo, jež naše mladší kolegyně uspořádaly v sále kláštera ctih. sester Voršílek, v intimním kroužku pp. rodičů a pozvaných kolegyní. — Přistoupilo též 8 řádných nových členek, takže — počítajíc v to i členky besídky — zvětšil se náš počet o 175%.

I letos bylo čestnou povinností každé členky pravidelné měsíční sv. přijímání. O velikonočních pak Sdružení uspořádalo jednodenní duch. cvičení pro členky i jiné studentky; vedl je dp. dr. Beran, a sv. přijímání podal 95 studentkám dp. prof. Skopec, jenž se zúčastnil i společné snědaně na zakončení. — Dále pořádalo Sdružení pout do St. Boleslavě, 24. května t. r., za obětavé pomoci dp. dra Berana, jenž pozval i družičky z obecné školy; a tak nás bylo z našeho Sdružení a ze Sdružení od sv. Anny celkem 234 poutnic. Pout se krásně vydařila, zvláště nadšená slova dp. Cyruse přispěla mnoho k povznesení celkové nálady, již nepokázal ani dešť, jenž se na nás snesl na zpáteční cestě na nádraží.

Členské schůze se konaly vždy v první neděli v měsíci; dvakrát k nám promluvil dp. Vraštil a na schůzi v prosinci jsme uvítaly mezi sebou i naši milou pí. posl. Rozsypalovou, jež zvláště letos jevila o všechny naše akce velký zájem. Jinak se probíraly otázky organizační nebo přednášely starší kolegyně.

I v kroužcích se rozvinula pěkná činnost, dokonce se utvořil nový kroužek „francouzský“

Apologetický kroužek byl spojen s literárním. a vedl jej dp. prof. Vraštil, každý druhý a čtvrtý pátek. — Pěvecký kroužek — zprvu pod vedením kol. Simerského — přešel do rukou p. prof. Trnky, jehož obětavosti děkujeme za pěkné výsledky, zvláště za zkrášlení naší pouti do Staré Boleslavě.

Francouzský kroužek, zahájený na sv. Josefa, konal pravidelné schůzky vždy v pátek a těšil se velké oblibě zvl. u mladších kolegyní. — Konečně nelze zapomenouti ani na rytmiický kroužek, jenž ukázal výsledek činnosti dvěma zdařilými čísly na akademii, pořádané 3. února t. r.

ve prospěch Mikulášského daru, o jehož zdar se zvláště letos členky našeho SSS. přičinily.

Mimo to se naše Sdružení zúčastňovalo pilně i akcí pořádaných akad. výborem, jako byly sbírky kostelní na Mikul. dar, společná schůze pražských Sdružení, ale zvláštní oblibě se těšily vycházky po staré Praze, pod vedením p. prof. Hrudky.

Rovněž, jako jiná léta, Sdružení se zúčastnilo korporativně průvodu svatováclavského a svatojanského. Přehlížejíce tedy s uspokojením pozeňnané výsledky své práce, doufáme, že i nadále bude naše milé Sdružení stále víc a více vzkvétat. — Jednatelka.

Program letošních exercicií na posvátném Velehradě. Velkolepá účast katol. studentstva na loňských exerciciích na Velehradě jest nám zárukou, že i letos účastí svou na duchovních cvičeních ukážeme, že ono nadšení nebylo jen chvílkovým, nýbrž počátkem opravdového chápání křesťanského života. Pořad: pro středoškoly: I. od 8. července večer do 12. července ráno; II. od 3. srpna večer do 7. srpna ráno. Pro vysokoškoly a inteligenci: od 20. července večer do 24. července ráno; pro vysokoškoly studentky, středoškolské od V. třídy všechny ročníky ústavů uč. a obchodních: od 27. července večer do 31. července ráno. — Prosíme vás, byste všichni, pokud jen vám možno bude, těchto exercicií se zúčastnili.

Hold pražských katolíků a katol. spolků čsl. s Ústředím v Praze vyslanci Sv. Otce u nás, Jeho Excelenci nejdůstojnějšimu panu nunciovi Msgr. Marmaggiu, u příležitosti 25letého kněžského jubilea, konal se v neděli 17. května. Gratulovali mezi jinými delegáti Ústředí katol. studentstva čsl., Č. Ligy Akad., Cyril. Ligy stud., katol. inteligence, katol. mládeže a pod. Odpověď nejdp. jubilanta zanechala v mysli všech blahopřejících trvalé vzpomínky. Msgr. Marmaggi cítí se šťasten v Českosl. republice a miluje její lid. Je si vědom svého důležitého poslání. Ač byl tolikrát bezdůvodně nevěreckými kruhy u nás v tisku napaden, chce státi věrně na straně katol. lidu jako duchovní reprezentant církve a splnomocněný vyslanec Sv. Stolice. Nuncius poděkoval vřelými slovy mladé katol. inteligenci, jejíž hold jej velmi potěšil. S ní chce spolupracovati pro duchovní blaho církve i naší republiky. Katolické studentstvo je si také plně vědomo této akutní národně-náboženské otázky a pňuje se svými arcipastýři jako dosud i nadále za vytčenými cíly. V. D.

Svaz čsl. studentstva se reorganisuje. Tak jsme četli v jeho časopise. A přece, ač měl valnou hromadu, k větší reorganizaci dosud nedošlo. Různé směry zaviňují v něm i různá hlediska, ať krajinská či stranická. Tím, že pojal ve své ústředí organizace nečeské, si vážně uškodil. Nelze se diviti, že nastává v poslední době v čes. studentstvu, národně smýšlejícím, značný odpor proti vedení Svazu, jak vidíme na „Stud. Obzoru“ Zanášení národní vlažnosti a politikafení do Svazu se ukáže teprve zhoubným v budoucnosti.

Košický biskup Fischer-Colbrie zemřel v neděli 17. t. m. ve 22.30 hod. Biskup Augustin Fischer-Colbrie byl desátým biskupem diecése košické. Zesnulý náležel mezi nejučenější církevní hodnostáře a podporoval u nás zejména snahy unionistické.

Neradi, ale přece. Nejsmutnějším zjevením v kulturním světě je, že se příliš kritizuje. Je-li kritika věcná a užitečná, je na místě. Zdá se však naprosto nevěcným posudek nějakého Jos. Dobromila, který v posledním čísle „Orel. Věstníku“ se rozepisuje pod záhlavím „Známosti“ o našem „Jitru“ způsobem, který přece zaráží. P. Dobromil dovedl dosud z „Jitra“ vycítiti jen fňukání a sténání a jen údiv nad tím, že něco podobného mezi katol. studentstvem existuje. Pan pisatel ať je potichu! Nevím, co na to říkají ti, kdož do „Jitra“ přispívají a zdobí svým podpisem často i úvodníky listu, do něhož píše pan Dobromil. Známe potíže, jaké musí „Jitro“ přestáti, má-li vyhovovati všem od primy až do oktávy. Pan Dobromil toho nezná. On pouze z jednoho místa paušaluje povšechně. K tomu práva nemá. Ať zamete napřed před svým. Výtky hrubého tónu a k tomu málo závažné, více katolické věci škodí nežli prospívají. A to není naprosto snahou naší. Věcné kritiky sneseme však rádi. A té zde postrádáme. Na ostatní nereagují.

Redaktor.

Sjezd katol. studentstva ve Valaš. Meziříčí. Ve dnech 26. a 27. července bude Ústředí katol. studentstva pořádati krajinský sjezd studentstva ve Valaš. Meziříčí se zájezdem na památný Radhošť. V sobotu 25. července večer je uvítací večírek, v neděli mše sv. a maníf. schůze, odpo. zahradní slavnost, v pondělí zájezd na Radhošť, Kněhyni, Lysou Horu. Ubytování zdarma v ústavu hluchoněmých. — Přijďte všichni na krásné Valašsko, abyste povzbudili druhé, nadchli sebe a odnesli si krásné dojmy. Ať není ani jednoho katol. studenta, jenž by nepoužil dobré příležitosti, poznati útulný kraj a vděčný lid valašský. Je to jediný podnik katol. studentstva východomoravského, kde budeme všichni manifestovat pro ideu svou čistě studentskou. Těšíme se, že shledáme se v kraji Palackého, že načerpáme nových sil pro další životní práci.

Polské oddělení zahraniční sekce mělo letošního roku čilé styky nejen s polskými organizacemi studentskými, nýbrž i jinými. Byl to zvláště „Mladý Robotník“, orgán křesťanské mládeže dělnické ve Varšavě, který uveřejňoval informativní články o organizačním ruchu v Československu. S druhé strany zahraniční sekce podávala zprávy z Polska do „Jitra“, a je velkým potěšením, že „Jitro“ mělo mnohem dříve než četné deníky zprávu o převezení ostatků H. Sienkiewicze, totiž už v prvních dnech měsíce září. Kdo jen prolistuje letošní ročník „Jitra“, najde tam statistiku z republiky polské a jiné kratičké poznámky, týkající se sousedního státu polského.

Naše studentské koleje. Žádosti o přijetí do Sušilovy koleje v Brně jest zaslati správní radě koleje v Brně, Údolní 113. Do koleje Arnošta z Pardubic adresují se takové žádosti kolejní správní radě, Praha II., Voršílská 1. K žádosti, podané do 30. června, nutno přiložiti: 1. Vysvědčení maturitní (akademikové vysvědčení z vys. škol). 2. Výkaz o majetkových poměrech rodičů.

3. Doporučení místního kněze nebo lépe duchovního rádce SSS. (SOO.).

Univ. prof. MUDr. Drozda dožil se svých 75. narozenin, bohužel, jsa nemocen, ve vinohradské nemocnici. Byl jedním z těch, jimž Vídeň škodila, neboť, ač vědcem význačného jména, dočkal se jmenování řádným profesorem až v republice. Je vzorným národovcem i katol. křesťanem.

Prázdninová činnost. Říšská pracovní konference a valná hromada Ústředí kat. stud. čsl. bude se letos konati v Hradci Králové. V sobotu 18. července o 10. hod. dop. bude zahájena říšská konference referátem nábožensko-kulturním; odpoledne o půl 2. hod. pokračování v jednání; na programu jsou další tři referáty: organizační, sociální (podpůrný fond při Ústředí) a kulturní (reforma střední školy). Po každém referátě rozprava. Valná hromada zahájí se v neděli 19. července ve 3/4 10. hod. dopol. po mši svatě. Program její, jakož i bližší sdělení o našich prázdninových podnicích, bude obsahem červnových oběžníků. Konferenci obesílá každá organizace v Ústředí sdružená, jako valnou hromadu (§ 25. jedn. ř.); počet delegátů jest určení dle ustanovení paragrafu 7. nových stanov Ústředí. Jména delegátů buďtež oznámena Ústředí nejpozději do 30. června, aby včas obdrželi legitimace. Volné návrhy třeba podati předem, 14 dní před valnou hromadou (§ 31. j. ř.). — Krajinský sjezd valašského našeho studentstva a katolické inteligence je stanoven na 26. a 27. července. Účast východomoravských organizací bude zajisté důstojná pro velmi důležitý význam sjezdu. Pořad jednání se jim oznámí po definitivním sjednání. Sekretariát.

Všem studentským spolkům! Na loňské říšské pracovní konferenci byla přijata zásada intensivnější činnosti v duchu cyrillometodějském a v odhlasované resoluci apelováno na zakládání stud. cyrillometodějských odborů, jak si toho z té duše přál zvěcnělý arcibiskup Dr. Ant. Stojan. Jelikož zájmy studentské letošního roku byly komplikovány různými nesnázemi, nebylo v tomto směru účinněji postupováno. Samotná Cyrillometodějská liga studentská vyčerpává svoji energii v soustředování všech slovanských katol. akademiků v jednotné organizaci, aby tak prakticky uskutěčňovala unionismus. A to se jí také plně podařilo. Nicméně apeluje už nyní, dříve nežli dojde k provádění loňského odhlasovaného programu říšské pracovní konference Ústředí katol. studentstva, aby všechny katol. organizace studentské (akad. spolky, SSS., kroužky, resp. odbory), připravovaly se už nyní k důstojné oslavě svátku našich slovanských věrozvěstů sv. Cyrilla a Metoděje, ať už ve formě akademie, slavnostního večírku, přednášky, pouti, pobožnosti a pod. Dále považuje se pro českého katol. studenta za samozřejmé, že při volbě cizího jazyka bude se snažiti i obeznamiti se s některým jazykem slovanským, jakož i to, že, pokud může, neopomene podporovati snahy unionistické odbíráním tisku, zvláště „Jitra“, jež občas mívá přílohu „Cyrillomet. věstník“ a pod. V. D.

Naším abiturientům.

„Po čem se ptá Bůh na světě nejvíce? Po lidech mravně dokonalých. Může kdo o tom míti nějakou pochybnost? Vždyť — jaká to bída zavinila válku, hmotná nebo mravní? Ba, právě bída mravní, duchovní, a nadbytek zájmů hmotných! (A stále ještě.) Zatím co na průmyslo-

vé, obchodní a technické odvětví kde kdo se vrhá, pole duchovní trpí žalostným nedostatkem schopných pracovníků. Všude hlas: peníze, peníze! — a nikde: Krista, království Boží, mravnost!! Tato disharmonie snah musila konečně přivést ke světové válce. A proto, miluji-li Boha, musí mnou prochvěti hlas touhy Jeho po duších. Být ctnostným a jiné ctnostnými činit — toť úkol, mně Duchem sv. vytčený!" (Tak si napsal do denníku † Rud. Suchý, 6. X. 1918.)

Tato úvaha přivedla s milostí Boží inženýra Suchého do theologie a ku kněžství. A vy, bratři naši, v katol. studentských spolcích, nechtěli byste se nad ní také zamyslet? Hleďte — vaše ideály jsou krásné, vaše vůle k oběti pro vyznávání Krista a pro veřejné působení apoštolské ve stavu laickém, je záslužná a chvalitebná. Ale zda to dnes dostačí? Zda stačí ve válce jen záloha, nepostaví-li se proti nepříteli také útočné čety, na život a na smrt odhodlané? Zda stačí, nalíti do věčné lampy podklad vody, nechceme-li nalíti také oleje? To znamená: není možná obroda národa u víře, nemá-li národ kněží, těchto rozdavačů tajemství Božích, t. j. pravdy (kázání) a zvl. milostí (svátostí, mše sv.). Dostatek kněží je condicio sine qua non všeho náboženského života i v dobách klidných — což teprve po rozvratu náboženském i mravním, kdy je třeba znova stavět a křesit? Pokud nebude dosti kněží, a to dobrých kněží, potud je všechno debatování, jak přivést národ zpět k Církvi, marné (tím více pak honosení se úspěchy vnějšími, politicko-organizačními). Laický apoštolát může být pouze doplňkem a vítanou pomocí pastorační kněžské, nikdy však ji nenahradí. A pak — jak lehko podléhá uprostřed světa, zvl. bez kněze, sama na sebe odkázaná takováto duše laika, třebaš měla s počátku nejlepší úmysly apoštolské?

Není jiné pomoci: Životní zájem Církve a duší u nás žádá si oběti celoživotních, žádá si více dorostu kněžského! A na vás jest, bratři naši mladí, abyste tuto potřebu dnešní rozhodné doby pochopili, v duši ji stále nosili, a až chvíle volby přijde, hrdiny se ukázali! Hrdiny činu, kteří, když poznali, také velkomyslně vykonají, po čem Bůh a duše dnes tak naléhavě volají. Žisk a radosti světské jsou tu příliš malicherné ve srovnání s velikostí úkolu, který čeká; a láska Boží, největší síla světa a nejvyšší blaho duše, dovede vám je vynahraditi vrchovatě, a ukáže vám, že není v životě oběti tak nesmírné, která by nebyla nepatrnou oproti odměně, která za ni již v životě tomtu duši je připravena.

Karel Válka.

Otevření Kaunicových kolejí v Brně. Kaunicovy koleje byly otevřeny slavnostně dne 24. května u příležitosti současných jubilejních oslav české techniky, jež připadly na den 23. a 24. května. Slavnosti se pěkně vydařily.

K Salesiánům do české kolonie. založené letos v blízkosti Turina, v Perose Argentině, jest možno přijmouti quartány, quintány i starší studenty z gymnasia, kteří by měli lásku k mládeži a chtěli se výchově podle metody Dona Bosca věnovati. Informace podá K. C. Klement, kaplan, Praha II., Spálená ul. 80-16, fara.

Slavnosti svatojanské se letos plně vydařily. Nic nepomohly všechny ty insinuace pokrokového tábora proti kultu českého světce, jenž byl národu v době obrozenské ochranným paládiem. Ač všední den, svátek sv. Jana Nepomuckého se světil, a to za ohromné účasti věřících, kteří ukázali Praze sílu katol. sebevědomí a hluboké víry širokých vrstev lidových. V oktávu svátku položila Č. Liga Akad. nádherný věnec k soše světce na Karlově mostě, a vykonala tamtéž, spolu s ostatními katol. institucemi, slavnou pobožnost. Naše studentstvo uctilo důstojně památku národního mučedníka.

—il.

Pout do Říma bude vypravena ve dnech 10.—23. července t. r., pod protektorátem J. M. nejdp. biskupa dra Jos. Bombery, za duchovního vedení Msgra dra Jos. Hanuše, metropolitního kanovníka. Směr pouti Praha—Benátky (1 den 2 noci), Padua (zastávka), Bologna (zastávka), Assisi (zastávka), Řím (6 plných dní), Loreto (zastávka), Praha. — Ceny: III. tř. Kč 1550.—, II. tř. Kč 2700.—, I. tř. Kč 3600.—. Výlet do Neapole a Pompejí za příplatek Kč 225.— v III. třídě a za Kč 300.— ve II. třídě. — Přihlášky přijímá a prospekty zasílá Lurdský spolek v Praze I., Liliová 17. — Přihlaste se co nejdříve!

Katol. studentstvo v Polsku. Na universitě varšavské ze 43 mandátů dobylo katolické národní studentstvo 30 mandátů, totiž Všepoláci 18 a křesťanská strana 12. Zbytek připadl na lidovce 6 mandátů, pilsudczyky 6 a na pokrokové studentstvo 1 mandát. V Poznani dobylo katol. studentstvo ze 13 mandátů 10. Ve Vilně ze 6 mandátů 5. Podobně dopadlo rozlišení studentské na universitě krakovské, lvovské a kdanské. Poláci, jak vidno, se drží. U nás ovšem k takovým vyhraněným statistikám se příliš nehledí, a stranictví se nepěstuje vůbec.

Tlak budí protitlak. Boj proti škole náboženské v Americe měl za následek, že počet dětí, přihlášených do katolických škol, proti loňsku vzrostl o celých 33%. A právě tam, kde prý boj byl nejtuzší, byl přírůstek nejnápadnější. Katolíci byli připraveni na vše. Školy rozšiřovali, stavěli nové, a to nejen obecné, ale i střední a vysoké. Tak v Chicagu otevřena byla nová ohromná škola sv. Cyrila pro 1000 posluchačů. V Clevelandu vydány dva miliony dolarů na rozšíření škol. Nejvyššího čísla dětí dosaženo bylo v New-Yorku, 300.000. I u nás nápor bezvěrců proti církvi dočká se podobných poměrů. Katolíci si svého práva čestně vydobudou.

Katolická propaganda pro Československo ve Francii. Réunion d'Eylau, která sdružuje katolické studentstvo vysokých škol pařížských a mladou inteligenci XVI. okresu, pořádala 17. m. m. slavnostní večírek za předsed. arcibiskupa De Guébrianda v krásném sále Avenue Malakoff. Bohatý program, provedený umělci předních pařížských scén (opéra Comique, Théâtre de Sarah Bernhardt) a opery chicagské, byl velmi výhodně doplněn několika českými vložkami. Velkou zvláštností po stránce umělecké byly Dvořákovy Slovanské tance, sehraené sedmi francouzskými harfenistkami. Sl. Myslivečková z Prahy zapěla (doprovázena na klavíru dr. Frčkem) arie z Prodané nevěsty. Československé studentky z lycea

v St. Germain en Laye, vedeny prof. Tůmovou, zatančily v národních krojích Besedu a několik jiných národních tanců, které se vybrané společnosti pařížské neobyčejně líbily. Velmi sympaticky byl rovněž pozdraven zástupce čl. vyslanectví dr. Košťál s chotí. — Réunion d' Eylau podnikla o minulých prázdninách, vedena dr. Dvorníkem, jenž též českou účast na večírku sprostředkoval, studijní cestu po Československu, která na účastníky mohutně působila. O cestě vydal spolek zvláštní brožurku, která pro nás koná důležitou propagandu v kruzích pařížských, s katolicismem sympatisujících.

21. června jest svátek sv. Aloise, patrona miádeže. Jako léta minulá i letos oslavte tohoto světce vhodnou pobožností spojenou s adorací.

Činnost zahraniční sekce při Ústředí. Členové sekce svědomitě plnili svůj program po celý rok. Soustavnou a vytrvalou práci podařilo se jim netoliko styky dosavadní udržeti, nýbrž prohloubiti a rozšířiti. Zvláštní pozornost byla věnována zejména Pax Romaně (Mezinár. sdružení katol. studentů), poněvadž uplatňovati slovanský prvek na fóru internacionálním a naopak cizími osvědčenými zřízeními doplňovati náš vnitřní život bylo zajisté úkolem nad jiné důležitým. Zahraniční sekci podařilo se získati si sympatie vedoucích Pax Romany pro myšlenku generálního kongresu P. R. v Praze v r. 1926 (tento rok koná se v Itálii). Od toho doufá Ústředí zvýšení významu svého i na poli světovém. — Ve velmi živém styku byla sekce s organizacemi francouzskými, polskými, anglickými a italskými. Uspokojující byly i vztahy s Litvou, Jugoslavií, Rakouskem, Maďarskem, Lucemburskem, Amerikou, Belgií, s Němci a Ukrajinci. Do těchto států byly pravidelně zasílány naše časopisy, začez výměnou obdrželi jsme příhodný materiál ke studiu poměrů zahraničních. Příležitostně byla uveřejňována informativní pojednání o našem hnutí v cizím tisku. — Zahraniční sekce doufá od vzrůstu Pax Romany v utužení styků mezinárodních. A že by uplatnění se Ústředí ve vybudování této mohutné organizace prospělo nejen katolické myšlence vůbec, ale zejména katolicismu u nás, jest samozřejmé. — Zahraniční sekce vybízí středoškolské kolegy ke studiu cizích řečí, aby přišedše do Prahy, mohli se uplatniti na poli zahraničním. Potřeba ještě mnoho pracovníků. — Zahraniční sekce upozorňuje kolegy, aby osobně využili této instituce zejména pro bezplatné informace o zahraničním studiu a prázdninovém pobytu v cizích státech (materiální výhody, doporučení atd.).

Vilém Rytina.

„Svatojanský list“ je jméno časopisu, jež vydávají kandidáti učitel. ústavu ve Sv. Janě vlastním nákladem. Již ta okolnost, že se vůbec odvážíli postaviti se na vlastní nohy, zasluhuje uznání a obdivu. A vezmeme-li do rukou třebas nám nejbližší čísla II. ročníku a přečteme-li pozorně jejich obsah, spokojeně jej odložíme. Vedle prosy vážného rázu a belletristického čtení najdeme tu i básně, celkem řečeno pěkné, leckdy i zdařilé. Tendence „Svatoj. listu“ je zřejmá asi tak, jak zřejmý je úkol mladého našeho učitelského dorostu, který chce pracovati pro Boha, vlast a národ. Kéž snahy přispívatelů listu najdou

i své milovníky a následovníky, kéž list ten přispěje kladně k posile náboženského a národního vědomí v mladé inteligenci.

V. D.

Píseň „Svatý Václave!“

Mezi nejvzácnější památky staré české literatury patří nesporně známý, dodnes zpíváný chorál svatováclavský. Píseň „Sv. Václave“ blíží se celým svým ustrojením, duchem i věkem své sestře, stejně vzácné písni „Hospodine, pomiluj ny.“ Po prvé zapsal píseň svatováclavskou kronikář Beneš Krabice z Veitmile do své kroniky mezi rokem 1372—75. Ovšem obsah i nápěv, jak lze poznati snadno, ukazuje na původ mladší, pozdější. V písni té vyjadřuje duše českého skladatele, resp. národa, to, co cítí, své hluboké pohnutí, vroucí prosbu k patronu české vlasti sv. Václavu, o ochranu a spásu. Tento pohnutlivý ráz písni, teskná nálada, odkazuje nás na stejně pohnuté doby braniborského řádu v Čechách. Většina badatelů také se shoduje o této době vzniku uvedeného chorálu.

Píseň svatováclavská jako nejstarší reflex písňový v duchu národním, českém, útvar poměrně hodně primitivní, nepřekvapuje svou básnickou nedokonalostí. Nemá rýmů, má jen místy assonance. Na konci každé strofy opakuje se stará invokace „Kyrie eleison“ Nápěv písňový se opírá o sequenci Balburovou, svatohavelskou. Původně známe píseň pouze o třech strofách. Za 15. stol. přibýly k nim ještě další dvě strofy, promlouvající vřelým národním smýšlením. Vyhovují opět náladě své doby. Vznikly jistě v době husitské. Skladatel si tu ulevuje tklivou prosbou k čes. vévodovi: „Nedej zahynutí nám ni budoucím.“ Neshody způsobila sloka pátá, dovolávající se pomoci Mariiny. Ruší jednotu původní písni a zavádá příčinu k tomu, že zbožná česká mysl řadí sloky nové k dosavadním a zvyšuje počet orodovníků. Mezi ně patří naši národně-náboženscí světci a světice: sv. Vojtěch, Zikmund, Prokop, Ludmila a j. Není tedy divu, že se na konec setkáváme s dosti nevkusným uspořádáním svatováclavské písni, jež se takovými mechanickými přídávky rázu invokačního rozšířila až na devět slok; ano, jsou i zpěvníky, které počet ten ještě převyšují. Tak se samozřejmě stírá původní ráz písni. Nálada, pojící se prvotně k určité události a době, nabývá všeobecnosti a vyhovuje zcela vhodně i našim poměrům. Při tom váží velmi starobylý, klasický sloh a historický, národně-náboženský duch písni.

Největší maják světa.

(Dodatek.)

V 6. čísle tohoto ročníku pojednal jsem o největším majáku světa na hoře Mont d'Afrique poblíže města Dijonu. Zmínil jsem se též, že maják tento nebyl v době mé návštěvy úplně dokončen.

Ale „Lidové Noviny“ ze dne 11. května 1925 již oznamují v úředním oznámení z Paříže, (b. l. Paříž 9. května) že tento maják byl právě uveden v činnost. Mezi jiným uvádějí některé podrobnosti. Intensita, které se podařilo docílit, činí 1 miliardu svíček. Maják tento jest první svého druhu. (Byl sice již dříve vystavěn pozemský maják quessantský, ale svítivost jeho

byla pouze 30.000 svíček.) Maják na hoře Mont d'Afrique leží v uzlu vzdušných tratí v Paříži do Strassbourgu, Italie, Švýcar a ke Středomoří. Světlo jeho bude viditelné v okruhu 8000 km, který obsahuje na př. města Brusel, Frankfurt, Milán, Ruen. Proto na př., vyletí-li aeroplan v Miláně do výše 2000 m, bude již vidět světlo majáku na Mont d'Afrique (600 m nad mořem) ve Francii.

Se stavbou jeho počato bylo na výzvu vrchního velitelství v roce 1918 a měl sloužit účelům vojenským. Potom však práce byly přerušeny a teprve letos tento vrcholný pomník moderní techniky byl dokonán. Bylo potřebí mnoho překážek zdolat, ale přes to setkalo se dílo toto se zdarem! J. Reindl.

Jak zacházeti s bezvědomými? V první řadě důležitě se řídit dle barvy obličeje. Je-li obličej bledý, zsinálý, musí se hlava uložit níže, je-li červený, nutno hlavu výše umístiti. V prvním případě doporučuje se dávat nemocnému čichati ocet, v druhém pomohou studené obklady na hlavu.

Jak velcí jsou Číňané. U nás jsme zvyklí přisuzovati obyvatelům východní Asie malou postavu. Tím zajímavější jest znáti přesné číselné údaje. Soustavným měřením Číňanů se zjistilo, že průměrná výška jejich postav činí 165 cm. Číňané bydlící severně od řeky Jangt-sekiangu váží průměrně 56,9 kg, Číňané bydlící již u jmenované řeky, 52,6 kg. Objem hrudi činí naopak u prvních 77 cm, u druhých 86,9 cm.

Jak změříme nejsnáze výšku stromu? Je to právě Kolumbovo vejce. Měření možno provést pouze za slunečného počasí, ale změříme strom téměř na centimetr správně. Nedaleko stromu, který chceme změřiti, zarazíme do země kolík nebo krátkou hůlku, načež pomocí provázku právě tak dlouhého jako vyčnívající hůlka, vedeme kolem kolíku kruh, který si pozorně vyznačíme drobnými kaménky, kladenými hustě vedle sebe. Jakmile pak stín hůlky dosáhne až ke kruhu, změříme rychle také stín stromu a to hned od paty stromu, neboť ukazuje správnou délku stromu, tak jako stín kolíku. Provedeme-li měření ještě též minutu jako měření kolíku, můžeme se spolehnouti na jeho správnost.

Úcta čsl. lidu k Divotvůrci sv. Antonínu Paduánskému. Podepsanému podařilo se získati nakladatele pro knížku, jež má shrnouti obzvláštní přichylnost českoslov. lidu k sv. Antonínu Paduánskému a naznačiti obsáhlý a u nás tak rozšířený kult tohoto »marnotratníka zázraků«. Dříve než provedena bude závěrka tohoto díla — prosím snažně všechny čtitele sv. Antonína o lask. upozornění na zvláště významné obrazy, sochy, kaple, kostely, místa, na zvláštní způsoby úcty (poutě, modlitby lidové, obrázky, procesí, písně atd.) k tomuto milému světcovi. — Poněvadž publikace tato bude ilustrována, budou vítány i obrázky a fotografie kostelů, soch sv. Antonína našich umělců a prosí se snažně o jejich zapůjčení. Za každý příspěvek již předem vděčně děkuje: Ant. Šorm, Praha II., Národní tř. 8 (Moravskoslov. banka, filiálka v Praze).

Aux étudiants étrangers. l'information sur les étudiants catholiques tchécoslovaques.

Dans notre vie catholique on peut marquer une nouvelle ère après l'établissement de la République tchécoslovaque. La situation n'était pas favorable aux catholiques, au contraire elle était ennemie quoiqu'ils représentent plus que $\frac{1}{4}$ des habitants. Il fallut paralyser les influences ennemies à l'aide des fédérations non seulement religieuses ou politiques, mais aussi étudiantes. De ce temps-là, l'activité de notre Fédération des étudiants catholiques tchécoslovaques augmenta par une manière éclatante.

Ústředí katolického studentstva československého, = la Fédération des étudiants catholiques tchécoslovaques fut fondée en 1913 mais pendant la grande guerre, l'activité éteignit presque tout à fait. Les circonstances après la guerre évoquent la restauration de notre fédération en 1919 et maintenant nous nous trouvons à la tête des autres fédérations étudiantes grâce au nombre et à la discipline des membres actifs.

Comment — Ústředí katolického studentstva československého — est fédéré et quel est son program? ÚKSČs. concentre plus que 70 cercles ce que représente 3000 de membres actifs. Chaque groupement a son comité, son program special et son aumonier (conseiller spirituel). Les députés de chaque cercle choisissent dans l'assemblée générale le comité de la fédération centrale pour une année. Dans ÚKSČs. on travaille à l'aide des sectinos: religieuse, financière, sociale et pour l'étranger, etc. Surtout la section pour l'étranger s'accroît dans son importance; membre de la Pax Romana, elle s'efforce de faire valoir des idées slaves dans le catholicisme international. En concentrant très intensivement notre intérêt vers l'Orient, nous avons bien la tendance et à la foi l'espoir de bâtir un pont culturel et celui du rapprochement religieux entre les catholiques et les orthodoxes.

Quant au program de notre vie intérieur nous voulons réaliser les idées catholiques religieuses, éthiques et sociales, parmi nos étudiants, non seulement parmi aux des hautes écoles, mais aussi des écoles secondaires, ce que nous pratiquons par les congrès par les conférences, par les exercices spirituelles etc. Nous faisons paraître nos journaux officiels »Život« et »Jitro«. Outre cela nous publions des brochures sur les questions actuelles et informatives. La section pour l'étranger échange les journaux avec les fédérations catholiques des autres pays, à l'aide de quoi nous maintenons le contact avec le mouvement catholique universel. ÚKSČs. s'intéresse non seulement des questions théorétiques, mais aussi pratiques. Car ÚKSČs. procure les avantages aux étudiants sans fortune (par exemple dans les collèges, pour les étudiants des hautes écoles à Prague et à Brno) les secourt matériellement, offre les informations à nos membres sur les voyages dans les autres pays aux étrangers sur ceux chez nous et l'échange pendant les vacances même dans l'étranger.

Jusqu'à temps-ci notre activité montre des beaux résultats. Et ce sont ces résultats qui nous offrent pour le présent le goût au travail encore plus intensif et l'espoir aux résultats encore plus beaux.

? ?

H Á D A N K Y

? ?

Řídí B. R.

Rozluštění z 9. čísla: Královská procházka: Bude-li každý z nás z křemene, je celý národ z kvádrů! — Dělenka: je-len. — Rebüsy: 1. samostříl, posel, 2. stvořitel, 3. Velký Medvěd. — Číselky: 1. ráno, Aron, Arno, Oran, 2. Barka, kabar, 3. lípa, pila, A lpy. — Šaráda: pod-vod-ník. — Rebusová záhada: Vám dá Jifro, co hledáte. — Roháček číselný: Kosmák, Oskar, skok, mák, ar, k. — Záměny: 1. paže, meč, káže, seč. 2. ornice, orlice (omylem zůstalo: S „u“, místo: S „n“). — Číselka: sláva, Elba, vlas, eso, Abel, veslo, aloe, les, bol, Boleslav. — Rebus: Kde jest nouze nejvyšší, tam je Bůh nejbližší. — Obložky: 1. k, oko, kokon, 2. bor, obora. — Dělenka (od J. Kociána): Ber-lín. — Rebusy: 1. kazajka, 2. poděkování, 3. havran. — Rebus: Kolumbovo vejce. — Lištová hádanka: Veselé velikonoce přeje všem hádankářům F. H. (V 8. čísle omylem neofitištěna a v 9. nebyla vyškrtána). — Doplnovačka s fajenkou: Tábor, Adolf, palma, Žleby, Visla, islám, Praha, Bavor, zajíc, tráva (t místo x), tabák, Hálek, okovy, daněk, losos, Jakub, skýva, Boleslav Jablonský. — Skrývačky: Mělník, Pasov, Janov, Dunaj, Sušice, Řím, Milán, Bern, Brno, Praha, Čáslav, Košice. — Čtvercovka: ořech, řepa epos, chasá.

Redakční. Z 8 řešitelů nejlepším jest Ig. Janovský v Břestu, druhým J. Svoboda ve Vyškově. Odměny jim budou zaslány.

Rebüsy.

L. Knytl.

1. CCC ři $\frac{á}{hos}$ ři $\frac{a}{c}$ $\frac{a}{hos}$ ři.
 2. SSS:
 3. KON

Záměny.

1. S „k“ má každý z nás,
s „r“ však voní zas.
 2. S „b“ se leckdy pobavíme,
s „r“ zas kloboučky zdobíme.
 3. Přes s „m“ u nás cesta vede,
s „h“ k nám přes něj právě jede.
 4. S „t“: vepřik v sobě mívá,
s „s“: často v dřevě bývá,
s „b“: často roste v háji
s „l“: jím si děti hrají.

Rebüsy.

— f F —

1. $\frac{1}{100}$ $\frac{0}{100}$
 2. $\frac{re}{re}$

Doplnovačka s faj.

|K. E. Hay.

- + f jméno
 + š strom
 + k zbraň
 + t doba
 + i ?
 + o
 + e malíř

Číselky.

K. E. Hay.

1. 1234 strom
 3214 nástroj
 4132 ?
 2. 1234 ?
 2143 jméno
 2134 řeka
 4123 město
 3. 12345 poloostrov
 45123 zvíře

Lištovka obyč.

O. Nešpor.

1. 2.
 3. 1. Zbraň.
 2. Člen národa.
 3. Země
 4. Město.

Dělenky.

Fuk.

1. První národy svádějí,
druhou lidé dolují,
třetí zase s patou druhé
již primánci malují.
Celek: město moravské,
najdeš na trati Vlárské.
 2. První jesti velmi tvrdá,
druhá mnoho neznamená;
třetí pouhou notu značí,
celek město — snad to stačí.

Král. před.

D. Schröder

P	l	o	i	č	j	r	i	m	a
l	r	d	v	z	n	n	č	l	é
s	a	č	n	é	o	k	n	s	j
č	a	c	o	u	d	r	c	é	c
u	i	i	n	i	e	i	j	e	á
t	j	l	a	t	s	š	e	l	r
u	k	o	n	t	ý	v	n	l	o
ch	a	á	r	y	b	o	i	o	v
ž	s	r	a	m	o	u	m	l	n
d	ý	o	d	o	h	v	ú	o	u

Dělenky.

1.

První bývá jmění zhoubce,
druhou první rovná soudce;
obě kdysi v Čechách vévodily,
dokud Češi ryzi Češi byli.

2.

První horstvo jihu známé,
druhou s třetí každý máme;
celek v Čechách město známé,
nebo věc, již rádi máme.

3.

Vodu když a zvíře
ohromady dáte,
na vysokých horách
has jej uhlídáte.

Koníček.

M. Winter.

		Div	la		
šťě	kov	Lad.	li	hle!	ho.
Fr.	kých!	je	ské	Če	ve
li	ži	Od	žů	Po	ko
bou	mě	to	mať	vi	ze
je	kých!	po	tá	mu	ten
tvé	řích	plé	ar	mě!	

2.

Úžovka K

3.

f Á
s j 100 m² o!

4.

E 200
n 300 ýobc

5.

L
cíťoslovce

6.

eqop D 100

7.

A zlato 50
š stříbro 1000 vy

8.

V A

9.

r +

10.

V A

Dva muži 1232456

12 32456 za zlodějem

2.

Daleko na východě žije 123,
ještě dále na severu 4567,
a u nás prý ve vodách 123456

Dělenka.

První s hlavou druhé jenom
nebezpečný často jest;
první, hlava druhé, třetí,
v ní se často ztrácí čest;
druhá národa je člen;
bez hlavy druhá a třetí
zkratka jména ženy jen.
Celek dobře znám zas jsem
jistě hádankářům všem.

Režisérovačky.

1.

hláska
cíťoslovce
hlas
nástroj

2.

hláska
řeka
řeka
drvoštěp potřebuje

3.

hláska
předložka
řeka
řeka

4.

hláska
řeka
řeka
řeka

Katolickému studentstvu !

Nejen ve školním roce vede se činně navzádní styků mezi jednotlivými SSS, nýbrž zvláště naskýá se vhodná příležitost k povzbuzení a seznámení studentstva v době prázdnin. Od dob vzniku SSS konají se sjezdy, aby před forem veřejnosti studentstvo katolické dokázalo, že chce i kulturně nábožensky i národně dít lidu to, po čem touží. Musíme si přímo vsugerovati pojem slova „my chceme“ a skutečnost života bude opravdu krásná a ideální.

Ústředí katol. studentstva československého

pořádá v prázdniny

mimo čtyřdenní exercicie na Velehradě a Sv. Hoře, říšskou pracovní konferenci a řádnou valnou hromadu v Hradci Králové

ještě tyto podniky :

KRAJINSKÝ SJEZD

KATOL. STUDENTSTVA A INTELIGENCE VE VAL. MEZIRŘÍČÍ,

kde ve dnech 25., 26. a 27. července 1925 sjede se katol. studentstvo k slavnostem manifestačního rázu, by se utvrdilo v boji za vznešené ideály a rozřešilo své dobové otázky stavovské.

Program sjezdu :

25. července v sobotu o 8. hod. več. uvítací večírek.

26. července v neděli o 8. hod. ranní slavnostní mše sv.

O 9. hod. dopol. manifestační schůze, na níž promluví tyto řečníci : P. Klement : *Úkoly katol. studentstva a inteligence v naší době*, JUC. Tomášek : *Prohloubení a povznesení spolkového života v našich organizacích*, učitel Ginter : *Práce učitelstva a inteligence na venkově*.

O 1. hodině odpol. oběd.

O 2. hodině odpol. valná hromada místního SSS.

O 3. hodině odpol. zahájení zahradní slavnosti.

O 7. hodině večer večeře ve spolkovém domě.

O 8. hodině večer divadlo ve spolkovém domě.

27. července v pondělí společný výlet na Radhošť a Lysou horu nebo pout na Sv. Hostýn.

Noclehy na všechny tři dny zdarma ; strava obsfárána za nejnižší poplatky.
Přihlášky a dofazy zaslati dlužno na adresu : Ph. C. Václav Zámorský,
Krásno n. B., Zašovská ulice.

Oslavu pětileteho trvání SSS v Plzni

ve dnech 8. — 10. srpna 1925,

jejíž program jest tento:

V sobotu dne 8. srpna o půl 8. hod. več. vzpomínkový večer.

V neděli dne 9. srpna o 8. hod. ranní společné sv. přijímání.

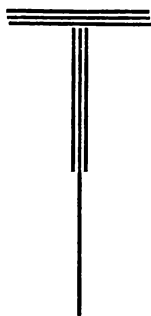
O půl 11. hod. dopol. krajská schůze katol. studentstva a inteligence, na níž proneseny budou tyto referáty: ideově-kulturní a organizační.

O půl 3. hod. odpo. zahradní slavnost v zahradě spolkového domu v Tylově ul. 33.

V pondělí dne 10. srpna výlet účastníků sjezdu.

Přihlášky řiďte na kol. JUC. Mothejzika, Plzeň V., Houškova 16.

Kolegové, kteří jste z okolí těchto sjezdových míst, zajistě že neopomenete využití této vhodné příležitosti k posílení a načerpání dalších a nových sil k spolkovému životu a expansivní činnosti, které dnes jest všude tak třeba. Svou přítomností posílíte jen svoje věci, čistě stavovské a ideově Vám tak blízké, že snad nebude nikoho, kdo by se nechtěl těchto sjezdů zúčastniti.

CYRILOMETODĚJSKÝ VĚSTNÍK STUDENTSKÝ.

(PŘÍLOHA JITRA.)

Resoluce „Cyrilometodějské Ligy studentské“, přijata říšským sjezdem katol. studentstva na Velehradě 5. srpna 1924.

»Cyrilometodějská Liga studentská«, chtějíc plnití důstojně odkaz sv. věrozvěstů slovanských a přání zesnulého metropolity arcib. dra Ant. C. Stojana, usnází se na tom, aby ve všech SSS. byly založeny nebo obnoveny Studentské cyrilometodějské odbory (SCO.), které budou šířiti ideu onu mezi studentstvem i v širších vrstvách lidových. Pracovní program SCO. je dán směrnicemi programovými, jež jsou:

1. Přednášky z dějin slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje, zvláště pokud se týče našich zemí.

2. Příčiny rozkolu a snahy unionistické v minulosti i v přítomnosti. Velehradské kongresy.

3. Umění ve službách cyrilometodějských u nás a u východních Slovanů.

4. Šíření cyrilometodějské literatury a odebrání časopisu »Apoštolát«.

5. Pořádání důstojných oslav cyrilometodějských (akademii) ve dny 14. února († sv. Cyril), 6. dubna († sv. Metoděj), 5. července a 28. září každého roku.

6. Časté společné sv. přijímání a denní modlitba za zdar unie (Otče náš, Zdrávas a invokace k sv. Cyrilu a Metoději). Spolupráce při všech akcích cyrilometod.

7. Pěstování slovanských jazyků. Navazování styků se studenty ostatních národů slovanských.

8. Úzká součinnost s výborem Cyrilometodějské Ligy studentské.

9. Každoroční pout na posvátný Velehrad.

Orgánem SCO. je Cyrilometodějský Věstník při »Jitře«.

Tak posílí veliká myšlenka cyrilometodějská duchovní život studentstva a projeví se brzy v našem životě, literární tvorbě i umění.

Ferd. K. Nesrovnal T. J.

Idea cyrilometodějská v náboženském a slovanském poslání českého katol. studentstva.

(Referát pronesený na schůzi říšského sjezdu katolického studentstva na Velehradě 5. srpna 1924.)

Milí studující! Mluvím k vám, stojícím na břehu dnešního těžkého života. Vlny jeho nesou už mnohé vaše bratry. Jedněm stále maják víry svítí, druhým maří šťastnou plavbu hustý, mračný stín. Každou chvíli loďkou bítí o úskalí — Krise žití! — Tu se náhle bouře zvedne, vlna stříkne hustou pěnou a mnohé mládí strhne do hlubin. — Jen silným duším kyne šťastná plavba. Buďte připraveni!

I vás čekají veliké boje a krise. Krise rozumu, vůle a srdce. Ale vás zachrání veliké myšlenky. Veliké myšlenky jsou na vždy mocí, jsou užitečné a nejvš potřebné pro krise jednotlivců, národů a časů. Ještě v poslední krisi, v hodině, jež

přináší rozhodnutí o celé věčnosti — v hodině smrti vykřikl Herder poslední přôsbu „Dejte mi veliké myšlenky!“

Nikdo se nestal velikým bez velké myšlenky. A přece „Chtít velkým být, již v tom je vykoupení“, napsal Vrchlický a Zeyer:

„Být mužem, to je také majestát,
tak veliký zajisté, jak králem být;
Bůh stvořil muže, krále lidé však
a dílo Boží větší lidského — —“

Neznám však pro vás myšlenky větší, vznešenější, vyšší nad ideu cyrilometodějskou, protože je to myšlenka, znamenající jediný duchovní celek, jedno Království Boží u Slovanů, slovanskou část mystického těla Kristova. Sám Ježíš Kristus, vtělené Logos, nejvyšší myšlenka Otce nebeského, stejné s ním podstaty, kořen a sídlo všech ideí, je bohatým obsahem této slovanské a eminentně katolické myšlenky, která se stala ideou světovou, jak o tom svědčí IV. mezinárodní unionistický kongres, právě konaný. A vědět Ježíše Krista, tuto nejvyšší myšlenku, je jedinou chloubou velkého apoštola národů, jedinou snahou velkých křesťanských duší, mužů, kteří nedělí svého srdce. V této myšlence nalézá jednotlivec i celé lidstvo rozřešení všech otázek a krisí: Christus solutio omnium quaestionum — Cesta, Pravda a Život.

Prozřetelnost ve věčných úradcích svých dala právě našemu národu tuto velkou ideu. Dobrý Bůh vyvolil právě náš národ, aby ji, dosud neuskutečněnou, v budoucnosti realizoval, aby zprostředkoval spojení národů slovanských v jednotné víře. Katoličtí národové evropští, také ostatní katoličtí Slované bez výjimky, toto poslání našeho národa uznávají a svatý Velehrad stává se světovým střediskem snah unionistických. Poslání národa je posláním jeho složek a členů. Takovou významnou složkou národní je mládež, jste po výtce vy, mládež studující, dorost katolické inteligence. Poslání našeho katolického národa je tedy i posláním vaším.

Vy jste je také pochopili, tvoříte program vašeho hnutí. Chcete býti vůdci a průkopníky obrodného směru křesťanského v našem národě, chcete také pěstovati slovanskou vzájemnost a připravovati půdu pro veliké kulturní sblížení Slovanů. Tím jste velmi jasně vyjádřili své náboženské a slovanské poslání, které dokonale splníte uskutečňováním idey cyrilometodějské v jejím plném pro nás rozsahu, t. j. upevněním života, víry a zachováním křesťanské kultury u nás a úsilím o náboženské sjednocení Slovanů.

Přednost našeho národa v díle unionistickém a tím i poslání vaše má v historii své odůvodnění. Není myšlenky, která by s celým bytím našeho národa, se všemi jeho úspěchy i porážkami tak byla spiata, jako idea cyrilometodějská v širším svém smyslu.

Tato idea zachránila nás v době cyrilometodějské od záhuby podobné slovanských bratří severních; touto ideou položili svatí věrozvěstové základ naší kultuře, když nám dali v rouše slovanském knihu knih. Svatým Cyrilem a Metoděm začínají dějiny našeho národa jako národa kulturního, jejich jmény, jak píše Čelakovský: „důstojně otevíráme pořadí spisovatelů našich“, bez nich, jak svědčí Šafařík, nic by neznamenal naše slovanská filologie. Ideou cyrilometodějskou vítězila a padala veliká Morava.

Ideou cyrilometodějskou žila a kvetla doba Václavova, kdy krví tohoto světlého knížete byla zkyprěna půda naší vlasti, aby se na ni ujalo a radostně vzrostlo símě evangelia, zaseté slovanskými apoštoly.

Ona pronikla dobu Karlovu, jež sama o sobě by na věčné časy vystačila na nejslavnější a nejvýmluvnější apologii církve, která vedle katedrály svato-

vítké zbudovala slavnou universitu, při jejímž založení konali jsme podobný zprostředkovatelský úkol mezi evropským západem a slovanským východem ve smyslu kulturním.

A když si národ vlastní vinou připravil hrob, tu zase po dobách smutných, v době probuzení, touto ideou budili naši buditelé vědomí národní. Ano, nesmírně veliký význam má idea cyrilometodějská v době probuzení. Ji zapalovali v Čechách srdce Balbín, Pešina, Durych, Štulc, Helfert, Voška, Vinařický, ji zejména na Moravě vepsali na svůj prapor slavný Sušil a četná jeho družina. Idealem — Velehrad — probudil Moravu.

A protože bez přípravy a probuzení nebylo by dnešní naší samostatnosti, jsou svatí Cyril a Metoděj svou ideou znovuzakladateli a tvůrci tohoto státu. Idea cyrilometodějská a svatováclavská sdružila, hřála, podněcovala první naše zahraniční legie, sílila a naději vlévala našemu lidu v těžkých dnech světové války.

Milí studující, bude to váš jeden důležitý úkol — studium historie, které zase vyzvedne ideu cyrilometodějskou v našem národě. Nepředpojaté badání historické ukáže na př. jasně nepravdivost teorie o vlivu reformačních myšlenek v dějinách našeho probuzení. Probuzení nenavazovalo na reformaci nebo České bratry, ale bylo těchto vlivů na hory vzdáleno. „V literatuře té doby“, praví Ferd. Peroutka v knize: *Jací jsme* (Praha 1924), „není stopy po reformačním vlivu“. Za to „katolicství je s naším obrozením spojeno velmi intimně“. Národ náš „kolem počátku století devatenáctého, kdy se počal probouzet, cítil katolicismus jako náboženství sladké a půvabné, v jehož náručí je možno dobře žít“. Jak vítězně pro nás mluví slova téhož autora: „Pokuste se odmyslit vliv katolicství z lidové písně, z lidového umění, ze zvyků, z přísloví, z naší architektury, literatury — jak velice bychom byli ochuzeni! Jak těžce by tím bylo zasaženo i to, co pokládáme za českou tradici! Kdekoliv se podíváme na dílo našeho lidu, ať slovné, ať zpěvné, barvové nebo tvarové, všude vidíme, že tu bylo katolicství silou oživující — — —“.

Víra tedy to byla, dědictví Otců, jež bylo zachovatelem národního bytí i zdrojem národní aktivity. Věřím — slovo to je ranní písní probouzejícího se národa, jako bylo ranní písní lidstva vůbec.

A toto Věřím musí rozechvět, vyplnit a strhnout i nitro vaše. Bez něho nesplníte — a pak ani národ — svého poslání v díle uniijním. Víra je souhlas rozumu s fakty a pravdami, za jejichž jistotu ručí nám Zjevení Boží, o jehož skutečnosti přesvědčují nás dějiny. K pevnému přesvědčení náboženskému je třeba, abyste hluboko pronikli obsah evangelia, třeba, abyste se hodně nábožensky vzdělávali. Nezapomínejte, že víra je milost, kterou jen pokorou a modlitbou si zasloužíte a udržíte křesťanským životem, náboženskou praxí. Jen tehdy — sami jsoucě horlivými katolíky — dovedete toto živoucí štěstí prožité víry cyrilometodějské sdělit jiným. Jen tehdy přinesete světlo těm, kteří poznali, že bez víry v Boha je tma, tma vzhledem k cíli života, tma vzhledem k nejzákladnějším pravdám životním, tma vzhledem k samým základům našeho bytí. A naopak: živá víra v osobního Boha je pevnou oporou v krisích života jednotlivců i národa. Stopujme kterýkoli národ, každý vstupuje do dějin svou kulturou podmíněnou náboženstvím, t. j. vírou a úctou Nejvyššího. Ztratí-li národ víru je v nebezpečí, že s ní ztratí i pravou osvětu a vzdělanost a zmizí z jeviště světového. K samému bytí národa třeba tedy víry. „Národ však, jenž na kořen jí sahá, jak lístek svadlý s lidstva stromu spadne“ (Sušil).

Ve světle této úvahy, u vědomí tak úzké spojitosti mezi šťastným kulturním životem národa a jeho vírou, vynikne teprve ohromný význam největších našich dobrodinců, sv. Cyrila a Metoděje, zprostředkovatelů věčné i časné spásy národa. Proto my, katoličtí Slované,

tolik ceníme jejich velikou myšlenku a chceme plnití svatou k nim povinnost: uchovat nejprve ve vlastním národě jejich dědictví — víru Kristovu.

Dokončení.

Vlastimil Dorazil:

Žižka a slovanství.

V den jubilea pětistého úmrtí trocnovského vojevůdce mnoho se psalo a mnoho se řečnilo na slavnostních schůzích o velikosti Žižkově a jeho významu pro národ. Různé byly posudky asi tak, jak různá je povaha lidská v ohledu sociálním, náboženském a národním. Jedni se dívali na Žižku jako na geniálního vojevůdce, který svým novým válečným uměním, zvláště vozovou hradbou zdolával při malých hloučcích svých husitských stoupenců přesily německého, Zikmundova vojska (generál Mittelhauser v »Čes. Slově« a prof. Šimák v »Nár. Listech«), jedni chválili Žižkovo národní sebevědomí, očistu od tolik tehdy Čechům hrozící germanisace, při čemž ovšem skepticky posuzovali jeho vojenské metody a počínání jako neobmezeného vůdce (prof. Dr. V. Novotný v »Nár. Politice«, ji řešili význam Žižkovy osobnosti ze stanoviska psychologického, zdůrazňovali jeho mravní stránku náboženskou, ideály husitské a vřelé cítění sociální, boj proti sobecké nadvládě a konečně poslední dali se lehkovážně ztrhnouti k osobnímu zaujetí a stavěli Žižkovu osobnost výhradně do pósy protikatolické a fanatické zášti proti Římu. Kdybychom tedy chtěli vystihnouti ze všech těchto úvah společné potřeby, pak bychom museli o Žižkovi doznati toto: Žižka byl statečný český vojevůdce, který národ zbavoval německé a panské nadvlády bojuje pod praporem husitským. O tom svědčí řada jeho velkých vítězství. Tolik musíme přiznati jistě i my katolíci ze stanoviska čistě národního.

Než o Žižkovi se též mnoho mluvilo jako o Slovanovi. Navazovalo se na jeho slova, proč zakládá vojenské bratrstvo. Praví, že to činí »pro vysvobození pravdy zákona božího a zvláště ku pomoci jazyka českého i slovanského.« Že Žižka slovansky cítil, je jisto, neboť znal poměry slovanské, byl na Slovensku a zasazoval se o volbu Poláka za krále českého. Nicméně jeho činnost na půdě slovanské v srovnání s oněmi velikány jež zrovna na počátku české historie, sv. Cyrilem a Methodem, je nepatrná. Žižka byl vášnivý bojovník, často krutý bojovník, jeho láska česká byla příliš jednostranná, když většiny katolické nenáviděl. Sv. Cyril a Methoděj, toť symbol jednoty národní i náboženské, symbol slovanský, nad nějž není vznešenějšího. Žižka válčil »ohněm a mečem«, naši slovanští apoštolové »láskou« a uvědomováním náboženským. Proto právem jsou apoštolové všech Slovanů, neboť jejich dílo zanechalo trvalé stopy všude, kde sídlili. Bratři solunští nám přinesli kříž, symbol to pravé víry, štěstí a spásu životní, přinesli dále bibli, první ušlechtilou studnici pravdy, kultury a pokroku, dali základ k literatuře všech Slovanů, zvláště Čechů. Čechové a Slováci byli svázáni tehdy nejužším pokrevstvím, bratrstvím a Velehrad byl jejich posvátným městem. Žižka, toť symbol nesvářů, rozbrojů náboženských při srovnání s působením obou Soluňanů, neboť v jeho době nebylo již v národě jednoty náboženské. Marně se tedy pokoušel Žižka o zavedení jednoty národní (válčením). O Slovanstvu ani nemluvíme při Žižkově činnosti. To bylo sice věroučně nesjednocené, ale žilo kulturou cyrilometodějskou a husitské názory nenávidělo pro jejich germánskou povahu a původ. Právem dí P. J. Šafařík: »Víc než mečů na tisíce, mírná pořídila cyrilice.« Na podkladě života Žižkova nikdy, pravím, nikdy se nesejde Slovanstvo s touhami, upřímnými, srdečnými, nedojde ke sjednocení. Žižka patří historii určité doby a určitého náboženského, odštěpeného směru. Sv. Cyril a Methoděj však zářili, září a budou zářiti věčným světlem pravdy, lásky, svornosti a jednoty náboženské, národní a slovanské, neboť tito jsou před Žižkou již »otcové naši.«

CYRILOMETODĚJSKÝ VĚSTNÍK STUDENTSKÝ.

(PŘÍLOHA JITRA.)

Ferd. K. Nesrovnal T. J.

Idea cyrilometodějská v náboženském a slovan- ském poslání českého katol. studentstva.

(Referát pronesený na schůzi říšského sjezdu katolického studentstva na Velehradě 5. srpna 1924.)

Dokončení.

Milí studující! Jen u Krista, v církvi, na její skále získáte pevný názor životní a pak můžete blahodárně zasáhnout a podepřít klesající doby a kolísající lidi. Církev, kterou i protestant Harnack právem nazývá největším a nejuniversálnějším zjevem dějin, dává hloubku srdci, velké mety vůli a sílu milosti k jejich dosažení. Buďte hrdi na toto mystické Tělo Kristovo, jež by zase rádo cele obsáhlo všechno Slovanstvo a plňte radostně povinnosti, jež vám ukládá. Vy a vaše hnutí musí žít z Eucharistie — Krista svátostného! Z Eucharistie se lila síla a požehnání do duší našich předků, Eucharistie ať sílí i vás ve snaze po vlastním posvěcení, po spáse duší, po rozšíření Království Božího na zemi. Působením sv. svátostí porostete vnitřně a vaše hnutí dá pak národu a Slovanstvu pracovníky — kněze cyrilometodějské — kteří by přímo pracovali o díle unie. Tak dlouho již rozrývá naše mladá srdce bolestný stesk: Nebude kněží! Známe příčiny tohoto zjevu, pro národ smutného a rozumíme hlasitému dnes volání po katolické škole s katolickým učitelem. Než, nečekejme až bude splněno toto svaté právo katolického lidu v katolickém státě a přispějme hned sami k záchraně nejmladších! Ať naleznou v našem středu, v našich sdruženích hned na počátku svých studií prostředí co nejideálnější. Žijme povolání kněžská u těch, které zřejmě volá Pán, probuzujme je u šlechetných druhů, ještě nerozhodných. To bude svědectvím náboženského ducha studentského hnutí: veliký počet členů, kteří položí své čisté mládí na oltář lásky Boží a budou ve svatém kněžství čerpat z poznání života a snah sv. apoštolů slovanských. Jejich hluboká víra, jejich oddanost, věrnost a poslušnost k církvi, pokora a trpělivost v protivenstvích, jejich láska k lidu, neohroženost a houževnatost pro věc Boží zůstanou vždy zárnými metami cyrilometodějských kněží. O tom naprosto nepochybuji, že veliká myšlenka cyrilometodějská dovede stvořit tak velké muže, kteří nahlédnouce jednou do ohnivého moře Kristova srdce, neznají po příkladu sv. Cyrila a Metoděje jiného ideálu, než teplem Kristovým, Jeho láskou a pravdou rozehrát své slovanské bratry a zachrániti je před mrazem nevěry.

I střízlivé hlavy literárních kruhů národa vidí v nevěreckém, protikřesťanském materialismu jediného a největšího nepřítele Slovanstva a hlásají potřebu veliké myšlenky slovanské nejen pro zabezpečení samostatnosti státní, nýbrž i pro ozdravění našeho vnitřního života. „Kdo se podívá na úžasný mravní rozvrat — —, ten snad přizná, že schází nám nejen pořádek a železná disciplína, nýbrž něco víc: veliká, radostná myšlenka, která by oživovala srdce národa, dala mu světlo, naději, vzpružila jeho síly a nedala mu utonouti ve rmutu hamižného materialismu. Tou může býti jen idea slovanská a víra ve veliké naše poslání ve Slovanstvu“. (Dr. K. Kramář ve statí Český národ a Slovanstvo.) Skepsi, neplodný kriticism zavrhuje plukovník Rud. Medek a prohlašuje rovněž: „Musíme žítí vírou ve své poslání — — A proto stavíme ideu slovanské vzájemnosti pro nás jako první naše heslo proti všem heslům ostatním.“ Lze tedy z úst našich předních lidí

slyšet, že národ nemůže být a žít bez vysokých ideálních cílů, že samostatný národ musí teprve najít své čestné místo mezi ostatními národy svými mravními vlastnostmi a ideálními snahami, že má určité poslání. Než pouhý a prázdný jejich nacionalismus nestačí k uskutečnění velikých cílů, vytýčené poslání národa je příliš nejasné a nekonkrétní a neužívá víry v konečný zdar. Sloučení zájmů některých slovanských kruhů není ještě vzájemností slovanských národů, slovanského lidu.

My vidíme nejúčinnější a nejkonkrétnější pojetí slovanské vzájemnosti v myšlence cyrilometodějské, ve snaze po spojení všech Slovanů v jednotě víry, ze které přirozeně vyvěrá i snaha sloučení obou kultur. „Unionismus je pro nás věřící Slované, nejideálnější a při tom nejreálnější (nejpraktičtější) pojetí idea slovanské vzájemnosti. (J. Ressler ve stati Unionismus a slovanská vzájemnost, Lid. listy, srpen, 1924.) Jím se klade nejpevnější základ pro vnitřní, ideovou jednotu Slovanstva. I my věříme v znovuzrození Ruska; věříme také, že unie, která zasáhne všechny nábožensky založený ruský lid, znamená jeho novou dobu, znamená v důsledcích svých obrovský obrat v dějinách Slovanstva, který nebude bez vlivu na hospodářský, kulturní i politický vývoj světový. Proto katolický národ český není a nemůže být k unionismu lhostejný a my, dorost a budoucnost jeho, bereme tuto velikou ideu, tyto veliké cíle jako vzácný odkaz šlechtivé duše Stojanovy s celou energií svého mládí a slibujeme zde na posv. Velehradě, který je symbolem této vznešené myšlenky, svému „tatíčkovi“, že jí obětujeme a posvětime všechny své snahy. Víme, jakou radost měl ze založení naší „Cyrilometodějské studentské ligy“, propagující ideu cyrilometodějskou mezi slovanskou inteligencí, vzpomínáme jeho příspěvu pracovní konferenci přerovské před dvěma lety, v němž projevil toužebné přání, aby v každém „Studentském sociálním sdružení“ byl zřízen „Studentský Cyrilometodějský odbor“ (S.C.O.)

S vědomím, že zesnulému metropolitovi projevíme svou lásku a vděčnost — splníme-li jeho přání, přijímáme resoluci „Cyrilometodějské ligy“, zaslanou sjezdu a schválenou právě říšskou pracovní konferencí o založení „Cyrilometodějských odborů“ při každém Sdružení a chceme v těchto s nadšením pracovat na základě udaných směrnic. Katolické studentstvo bude tak prakticky plnit své náboženské a slovanské poslání, aby urychlilo památnou chvíli, kdy splněno bude Spasitelovo vřelé přání: Aby všichni jedno byli!

Talanda:

Je nutno obnovovat, event. zakládat S. C. O.

Na velehradské cyrilometodějské schůzi po přednášce P. Ferd. Nesrovnala, byla vyvolána čilá debata, v níž přetřásána důležitost S. C. O. Bylo stanoveno, že při každém SSS má být založen, event. obnoven S. C. O. Ovšem, pokud to dovolují místní poměry. Je to nutné? Nekona snad již dost v oné věci Apoštolát? Je dnešní katolické studentstvo tak dalece připraveno, aby mohlo pracovat na poli cyrilometodějské ideje? Zodpovědět tyto tři otázky bere si za úkol právě mé pojednání:

I.

Když † arcibiskup olomoucký, Dr. Ant. Cyril Stojan, zakládal Apoštolát, měl na mysli především onu velkou myšlenku sjednocení Slovanstva pod jedním praporem Kristovým. Pracoval k tomu, aby všichni slovanští národové byli vedeni oním vznešeným světovým názorem římského katolicismu. Pln zápalu vrhl se v zápas, který často nebyl lehký. Sta a sta překážek, různých předsudků stavělo se v cestu. Dr. Stojan potřeboval vůdce pro lid a těch bohužel nebylo. Proto připadli tehdejší cyrilometodějské pracovníci na myšlenku zakládati při SSS studentské cyrilometodějské kroužky ve formě S. C. O. Myšlenka ovšem velkolepá a vděčná, ale velice těžko proveditelná.

Studentstvo, vychované většinou laickou morálkou dnešních učitelů a profesorů, těžko chápalo důležitost této otázky. A přece našel se někdo, kdo pochopil důležitost okamžiku a vzal na se vedení studentstva cyrilometod. ruchu. Byla to Studentská Cyrilometodějská Liga, a tu již vývoj byl zaručen. Zakládány rychle S. C. O., pracováno po příkladě Stojanově, Lutínovově, Solovjevově, Strossmayerově atd. Práce byla nutná. Neboť dnešní studentstvo uvázlo na poli lhostejnosti. Nejevilo pražádných zájmů o něco vážnějšího, nanejvýš zesurovělá kopaná a bio atd. stalo se snad jediným zdrojem, z něhož mládež a hlavně studentstvo, čerpalo sílu — povznesení. A jak taková výchova dopadala, víme dobře všichni. Stačí jen na př. nahlédnouti do klasifikačních katalogů a máme úsudek správný. Na druhé straně práce o otázce cyrilometodějské uváděla naše studentstvo ke zdroji věčné pravdy k pravému povznesení nade vše hmotné, k pravému evangelickému Kristu. Katolické studentstvo je sice organizováno většinou v SSS, ale přece tolik jsou nutné S. C. O. a to proto, poněvadž práce v SSS směřuje ponejvíce k poznání praktického katolicismu a na otázky takového druhu a důležitosti, jako je myšlenka cyrilometodějská, nezbývá mnohdy času. Právě S. C. O. mají býti katol. studentovi místem, kde by byl seznamoval s otázkou slovanského sjednocení. Jak je nutno pracovat v S. C. O., o tom bylo psáno v Jitře od P. Fer. Nesrovnala a j. Je jen třeba, aby myšlenky, které podal v cyrilometod. Věstníku v Jitře, byly důsledně v S. C. O. prováděny. S. C. O. jsou nutnou potřebou pro naše hnutí, neboť mají býti první školou pro budoucí pracovníky v otázce cyrilometodějské.

II.

A nyní přichází druhá otázka: Nekona snad dosti již v oné věci Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje? Pravím, že ne! Apoštolát pracuje ponejvíce mezi lidem. Apoštolát seznamuje lid s myšlenkou cyrilometodějskou proto, aby jej poučil alespoň o stěžejních bodech cyrilometodějského programu. Katol. lid potřebuje však hlubokého uvědomění a na to již Apoštolát nestačí. A také nemá ani času. Představíme-li si, že s myšlenkou cyrilometod. není, alespoň důkladně, až do základů, obeznámena vlastně ani polovice katol. tábora, poznáváme jasně, že tu třeba někoho, kdo by obeznamoval lid se všemi možnými prvky a poznáváním cyrilometod. myšlenky. Jsem dalek toho, abych snižoval tu nějak práci Apoštolátu. Dnes má Apoštolát takové pracovníky, že je nám nutno před nimi smeknout a ustoupit. Avšak každý nepředpojatý člověk uzná, že není možno, aby takový ohromný materiál, jakým je cyrilometodějská myšlenka, zpracovávalo pouze několik lidí, kteří snad mimo to jsou zaměstnáni svým povoláním, aneb mají snad dokonce i jiné funkce v katol. hnutí. Tu přímo chápeme nutnost studia cyrilometod. otázky. Ano, je zapotřebí, aby otázka cyrilometod. v našem národě byla studována a poctivě studována. Nepomůže přečíst lečjakou brožuru a jen povrchně mluvit o významu cyrilometod. myšlenky. Tu je potřeba studovat. A právě toto studium je vepsáno na první místo v programu S. C. O.

III.

A konečně zbývá mi třetí otázka: Je katolické studentstvo tak dalece vyzbrojeno, že může přijmouti zodpovědnost za práci na poli cyrilometod.? Kdo viděl studentskou cyrilometod. schůzi na Velehradě, nepochybuje o tom ani chvíli. Je sice pravda, že bude třeba upravit organizaci S. C. O. a mnoho jiných otázek čeká ještě na vyřízení, než budeme moci mluvit o S. C. O., jako o hnutí, které vyhovuje všem možným požadavkům, ale tolik je jisto, že hnutí cyrilometod. u studentů je postaveno na dobrý a pevný základ. Kdo zná ony velehradské studentské sjezdy, jistě s důvěrou pohlíží na studenty jako na dobré apoštoly myšlenky unionismu.

Kolegové!

Začali jsme nový rok v našich Sdruženích. Kéž práce v S. C. O. je alespoň částí toho, co jsem zde napsal! Pracujme na splnění tohoto velkého díla sjednocení Slovanů, neboť tak nejlépe splníme odkaz našeho nezapomenutelného tatínka Dr. Ant. Cyrila Stojana, který zajistě vyprosí nám požehnání pro nama-havou práci.

President Masaryk a otázka církevní.

Mluvití nebo psátí o poměru prof. dra Masaryka ke katolictví či cyrilometodějství, je věcí dosti nesnadnou. Zkušenost nás poučuje o tom, že člověk stálým studiem, různými zážitky a pod. mění své názory, zdokonaluje se. Snad totéž by se mohlo říci i o našem presidentu Masarykovi. Že nebyl a není jako filosof stoupencem katolicismu, je známo. Zajímavé však je, co napsal o katolickém dogmatu a pravoslavném hnutí v »České otázce«. Píše tu: »Obřad jest podřízen dogmatu a cenu i váhu má jen pro toho, kdo přijímá dogma, kdo přijímá celého ducha toho neb onoho náboženství«, čímž mluví proti národnostním formulacím v obřadnictví a liturgii.« Dále se obrací proti názoru, jakoby pravoslaví mělo něco společného s reformací českou: »Cyril a Metoděj byli prostě katolíci ve smyslu své doby, v níž východní a západní církve nebyly zjevně rozpoltěny . . . Hus zná i církev východní, ale velmi rozhodně drží se církve katolické. Papež a kardinálové nejsou mu sice katolickou, apoštolskou církví, Kristus je hlavou církve. Avšak papež má autoritu Petrovu, pokud se neodklonil od zákona Kristova pravé hlavy církve«. Shodu mezi pravoslavím a reformací považuje jen za negativní, to jest, že oba směry stojí stejně proti Římu. Slovy: »Naši liberálové poslechli by si několikrát staroslovanskou mši a bylo by po staroslovanštině« nejlépe charakterisoval prof. Masaryk pokusy o novou českou církev, jaká u nás trvá od nedávna pod názvem československá. Není jiné církve cyrilometodějské než ta, která hlásá stále autoritu Petrovu, a tou je jediné církev římsko-katolická.

VI. Dorazil:

Uvolnění východu.

Cyrilometodějství zapustilo silně své kořeny v Rusku, Polsku a na Balkáně. Bohužel dějiny nás přesvědčily, že tam, kde nejvíce úsilí vynaložili slovanští věrozvěstové, je dnes největší náboženský suchopár. Zvláště pak události z východu jsou nám výstražným znamením kletby boží, lidského provinění na vinici Páně. Rusko trpí, bolestně, ono pyká za svou neprozřetelnost, neuvědomělost a netečnost. Říkám Rusko. Snad bych měl správněji říci: trpí nejnižší lid, lid prostý, městský i venkovský. Ale faktem je, že bude trvat velmi dlouho, nežli se politické a náboženské poměry na východě zkonsolidují a bude možno mluvit o svobodném životě politickém a náboženském. Nemoc Ruska spočívá v odklonu od zásad křesťanských, věčných totoli pravidel cti, práva a spravedlnosti. Ruští potentáti i ruská hierarchie pravoslavná doby předbřeznové r. 1918 dnes dobře vědí, kam až zaběhli ve své zaslepenosti a sobeckosti, že nemusilo dojít k oněm krutostem a nelidské tyranii, pod níž sténá dnes jejich vinou ubohý ruský lid, ten lid, který si vážil autority světské, poněvadž znal hluboký smysl autority duchovní. Jeho tuhého a lopotného života zneužívala vláda carská a stejně ho zneužívá ve svém mocenském postavení nynější vláda komunistická.

A přece pozorujeme dnes na východě zajímavý zjev. I v Rusku počíná svítati. Byl-li dříve ruský mužik více ze zvyku nucen zúčastňovati se okázalých služeb Božích, ježto sloužil otrocky choutkám svých představených, dnes, jak se dovídáme z denního tisku, chodí ruský mužik sám, bez donucení, z vlastního přesvědčení k ikoně Bohorodičky a Kristu svátostnému, aby mu byli ochránci života, aby jej sílili a chránili před nástrahami komunistických orgánů, aby jej uchováli rodině. Chrámy pravoslavné se plní, lid poznává svého Boha, poněvadž poznal na sobě zlo a jeho kruté

následky. Ruský lid smývá se sebe vinu staletí, on se poznává, v sebe zahloubává, zpytuje své svědomí, on životem pozemského kříže hledá a nachází nesmrtelnou, nejučinnější pravdu.

Národ ruský je převážně pravoslavný, on ve své podstatě nikdy se naprosto neodkloní od svého Boha. Toto přesvědčení měl už Dostojevský, který si přál v Rusku viděti jednou mocné Slovanstvo, žijící „nikoliv v duchu osobního egoismu, ale v duchu pravdivé lásky, bez lži a materialismu“. A svému přesvědčení v náboženskou úlohu Ruska dal výraz v „Deníku spisovatelově“: „Každý národ velký věří a má věřiti, chce-li býti dlouho živ, že se spása nalézá v něm, jediné v něm. I spása světa.“ Všeslovanský messianismus na podkladě náboženském hlásali také ruští slavjanofilové. A když v letech předválečných se objevovaly stále více symptomy nových hmotářských myšlenek, jež se šířily z Francie a Německa, zrodil se Rusku muž, genius, filosof, který šel dále, nežli Tolstoj a Dostojevský, který duševně navázal na pramen vši moci duchovní, na staré tradice cyrilometodějské; byl to Vlad. Solovjev. Věděl, proč tak činí, předvídal mnohé z těch věcí, jimiž dnes trpí Rusko. Byl katolíkem a své katolictví osvědčoval životem. Bohužel Solovjev, ač filosof světového jména, zůstal osamocen ve svých tužbách, maje proti sobě také násilnictví carské a neuvědomělost lidu. Teprve dnes četní Rusové, emigranti i ve vlasti žijící, hledají pravého Boha touž cestou, jakou kráčel Solovjev. Četné konverze ke katolicismu jsou toho svědectvím. Přijde čas, kdy vznešené zásady Solovjevovy ožijí ve větší míře rozsáhlou Rusí, a ona pozná, kde jest její duchovní spása, posila, opora. Sám podklad cyrilometodějský nás o tom přesvědčuje a zájem Rusů o unionistický kongres velehradský letošního roku dává nasvědčovati, že doba ta je nedaleká.

CYRILOMETODĚJSKÝ VĚSTNÍK STUDENTSKÝ.

(PŘÍLOHA JITRA.)

Ferd. K. Rones:

P. Adolf Jašek a S. C. O.*

Vzácný kněz cyrilometodějský odešel za moře k slovanským bratřím, aby je získal veliké ideje a zaštipil u nich slovanský Apoštolát. Bez oddechu, nešetřě zdraví, ryl nové brázdy, až padl uprostřed díla. Jeho tragická smrt na líše cyrilometodějské působila u krajanů mocněji než nejvýmluvnější slova.

Ted' prostý hrob na posvátném clevelandském poli kryje srdce, které milovalo i nás studenty, podporovalo naše hnutí a mělo k nám s tatíčkem Stojanem (ti dva pracovali spolu nerozlučně) stejné přání: aby se veliká myšlenka cyrilometodějská stala vlastní všemu katol. studentstvu, byla mu pramenem náboženského idealismu a jeho přispěním zasáhla největší část národa.

Korespondence Jaškova o S. C. O. náleží k historii počátků naší intensivnější činnosti cyrilometodějské po válce. Když byly v »Jitře« uveřejněny články o zakládání S. C. O. (Jitro, roč. I., č. 9. a roč. II, č. 2.), psal mi do ciziny: »Upřímně Pán Bůh zaplať!« za nové myšlenky! Musíme do Apoštolátu a k jeho cyrilometodějské práci zapřáhnouti kněze i laiky. Též o tom pracujeme; na předním místě nám musejí ovšem dorůstat v inteligentních, zbožných našich studentech. Článek Váš jsem uveřejnil i v Apoštolátě. Řečňte, pište, agituje a rozdmýchejte tuto otázku (S. C. O.). Ve všem budu Vás podporovati. Z »Jitra« odpověděli; jsou nadšeni. Naši studenti kroměřížští se již přihlásili. S pomocí Boží to půjde.« Tento první milý list ze dne 27. IV. 1920 končí (jako všechny ostatní) stojanovským přáním »všeho dobra na Pánu Bohu...«

V druhém svém listě prosí P. Jašek, abych se zúčastnil, možno-li, studentského sjezdu v Brně, nebo aspoň někoho zaslal a pověřil úkolem zastupovati mne v myšlence studentského Apoštolátu. Zároveň slibuje: »Co na mně je, všechno učiním. Doufám, že prázdninové sjezdy otázku rozvíří. Máte-li nějaká přání, napište, dle možnosti rád splním.«

A horlivý apoštol Jašek se své strany vždy všechno učinil. Když jsem sám nemohl na sjezd, jel on a přinesl několik set informačních letáček, které dal na mé přání ještě krátce před sjezdem natisknouti. Dne 9. srpna t. r. psal: »Sjezd v Brně nedopadl asi dle Vašich přání formálně, ale účinek patrně bude. Studentstvo po prázdninách zahájí akci ve Vašem smyslu. Škoda, že Slováci se odtrhli ke škodě naší svaté věci! Snad víte, jak dopadli naši v Růžomberku... Přikládám Vám »Den«, abyste viděl, že rozmach naší myšlenky je i na jihu. Dr. Dvorník se dosud nevrátil, takže bližší rovněž nevím. Měli uloženo stvořiti »Cyrilo-Metodějskou Ligu«. Tam zplna uplatníme myšlenku Apoštolátu. Zaneseme ji též k pravoslavným. Čilejší styk se slovenskými studenty bude, když budeme po prázdninách mezi kněžstvem šířit

* K druhému výročí smrti tohoto apoštolského kněze. (16. II. 1923.)

Apoštolát. Vše přijde, třebaš ne tak rychle, jak by myšlenka zasluhovala a my si přáli . . . »

Dne 20. X. t. r. »Ústředí katol. studentstva čsl. v Praze píše mi, že přijalo zásadu, aby členové organizací v Ústředí sdružených se korporativně stali členy Apoštolátu. I ze Slovenska se hlásí. Redaktor Dostál oznamuje v amer. Hlase, že tamní katolické studentstvo vstoupí do Apoštolátu. Mohl byste mi napsat do příštího ročníku článku, kam až dospělo dnešní studentské cyrilomet. hnutí. Byl jsem přes měsíc zaměstnán Akademií Velehradskou a pak novým seskupením Apoštolátu v arcidiecesi. Časopis bude vycházet za mé redakce v Olomouci — —

V posledním listě toho roku 31. XII. informuje P. Jašek o plánech rozšíření Apoštolátu na Slovensko a doporučuje mé péči slovenského bohoslovce P.: »Ujměte se tohoto hochy, je to počáteční horlivec pro naši věc. Chtěl různé pokyny, na něž jsem mu odpověděl a zaslal příhodné knihy.« Na můj návrh, zavést při časopise »Apoštolát« jako přílohu studentský cyrilomet. věstník, odpovídá: »Snad by se osvědčilo onu zamýšlenou studentskou přílohu Apoštolátu pro S. C. O. vydávat při některém student. časopise za podpory Apoštolátu.« To byl počátek Cyrilometodějského Věstníku, přílohy »Jitra.«

V listech z r. 1921 prosí o články pro »Apoštolát,« oznamuje, kde studenti pracují pro Apoštolát v S. C. O. (Kroměřížský seminář, Praha, Hradec Kr.), chválí činnost S. C. O. na Velehradě v misijním ústavě a žádá zaslání cizozemských poštovních známek: »Prosím Vás uctivě, sbírejte je ve Vaší koleji a čas od času zašlete na Velehrad! Vyzíská se tím nějaký groš, a hoši budou mít radost.«

S. C. O. leželo na srdci předsedovi ústředního výboru Apoštolátu, p. arcib. dr. Ant. Cyr. Stojanovi. P. Jašek píše: »Také pan arcibiskup si přeje, aby studenti byli hybnější.« Brzy na to 20. III. 1921 zaslal sám nejdp. arcib. Zemské pracovní konferenci památný přípís o S. C. O. (Viz Jitra, roč. II. č. 8, str. 121).

Poslední zprávou z dubna 1922 je zvěst o cestě P. Jaška do Ameriky. Lituje, že se už nemůže rozloučiti s Velehradem, prosí o modlitby za zdar cyrilometodějské činnosti misijní, prosí o ně zvláště studenty velehradského ústavu sv. C. a M.

Odešel, aby nám dal příklad jedinečné oběti. S požehnáním přijal i slova milovaného arcibiskupa: »— — A kdybyste se snad neměli vrátiti do vlasti, musíme skloniti hlavy své před Prozřetelností Boží — — Je třeba i život obětovati, jako Mistr náš Kristus, za veliké ideály a myšlenky, jako je sjednocení Slovanů v lůně mateřské církve katolické.«

Kéz vyrůstají v našich S. C. O. noví Jaškové!

Ferd. K. Rones:

Rok cyrilometodějské činnosti v S. C. O.

S. C. O. ustavíme na počátku roku nebo v jinou vhodnou dobu, tak jako jiné odbory nebo kroužky při SSS, již zřízené (viz čl. »Jak založíme S. C. O.«, Jitra, roč. II., č. 2.). Jeho vedením pověříme čilého, schopného a pro cyrilomet. ideu nadšeného kolegu, který na první pracovní schůzi odboru udá směrnice práce na základě resoluce CML., přijaté sjezdem velehradským (viz C. M. Věstník, příl. Jitra, č. 3), vyměří přesně povinnosti členů, ujedná dobu schůzí, zařídí odebírání časop.

»Apoštolát«, vyvěsí témata přednášek a zároveň seznam cyrilomet. literatury (viz C. M. Věstník, příl. Jitra, roč. V., č. 10.).**

Přednášky členy konané budou rázu informativního a historického, na př. Idea cyrilometodějská (pojem a rozsah této myšlenky, její náboženský a kulturní význam), Život a dílo sv. apoštolů slovanských Cyrila a Metoděje (životopisný nástin, apoštolské působení u nás, rozšíření křesťanství u ostatních Slovanů), Slovanská liturgie (historie, význam), Příčiny rozkolu a snahy unionistické v minulosti i přítomnosti (úsilí papežů o unii, sněmy), Velehradské unionist. sjezdy (poslední, možno-li, s obrázky), Mužové o unii zasloužili (snahy unionistů: Lva XIII., Solověva, Slomška, Strossmayera, Gagarina, Martinova, Družiny Sušilovy, Stojana, Jaška a j.), Cyrilometodějské umění (malba, hudba, poesie).

O přednášku obsahu více dogmatického (na př. Rozdíly věroučné mezi církví katol. a východní pravosl., Primát před rozkolem a j.) požádá S. C. O. místního duchovního rádce nebo jiného odborníka.

Vložme hned s počátku členům na srdce, aby denně svědomitě vykonávali modlitbu apoštolátní (Otče náš . . . , Zdravas . . . Sv. C. a M., o. z. n.), Apoštolátní modlitbou se začínají a končí schůze S. C. O. Příležitostně lze užít i cyrilomet. společné písně.

Každý člen musí znáti náš slovanský misijní spolek »Apoštolát sv. C. a M.« (jeho stanovy, činnost), pro který chceme právě tak pracovati, jako studentstvo jiných zemí pro své misijní spolky zámořské. Proto promluvme v S. C. O. o »Apoštolátě sv. C. a M.« co nejdříve.

Kolem památných dnů 14. února († sv. Cyrila), 6. dubna († sv. Metoděje) — letos nejlépe o nedělích 15. února a 5. dubna — 5. července a 28. září,† připravme důstojnou oslavu cyrilometodějskou. Ráno toho dne přistoupí všichni členové S. C. O. společně k sv. přijímání, které obětují na úmysl Apoštolátu (sjednocení Slovanů u víře). Odpolední c.-m. akademie pro širší veřejnost bude obsahovati případný proslav (v jehož rámci upozorníme účinně lid na snahy cyrilometodějské, na spolek »Apoštolát«), hudební a zpěvná čísla a cyrilomet. básně.

Členové S. C. O. studují na ústavech, kde mají příležitost studovati ruštinu nebo jiný slov. jazyk. Jinak snaží se aspoň soukromě osvojit si základy některého slovanského jazyka, užitečného již ve styku s našimi bratry v Cyr. Met. Lize, jehož dorostem a středoškolskou složkou jsme. Čtème na př. některý časopis slovinské katol. mládeže!

Důležitý úkol po přání zemřelého metropolity připadá členům S. C. O. o letních prázdninách. Mají rozšiřovat »Apoštolát sv. C. a M.« v místě a okolí svého pobytu, všude tam, kde ještě není založen. Učiní tak přednáškami ve spolcích (Lid. jednotách, Sdruž. mládeže, Orlu) i osobní agitací za přispění místní duchovní správy a po informacích sekretariátu Apoštolátu v Olomouci, od něhož si vyžádají i propagační materiál. Zanesme ideu cyrilomet. do poslední naší vísky!

Konání výročních cyrilomet. poutí, pořádaných Ústředím nebo CML., závisí na okolnostech jiných toho kterého roku. Doporučovali bychom velikou pout Cyrilomet.

* Nejlépe v osvědčených již „pětkách“. Pět členů složí předplatné na jeden exemplář, který dává vůdce takového pětičlenného družstva kolovat. Tato družstva mohou pracovat i tam, kde naší organizace dosud není.

** K udaným příručkám přistupuje ještě: Dr. Fuchs: Sjednocení církví (Unionismus) Praha Čsl. akc. tisk. 3 Kč.

† Vzpomeňme i 29. září (Smrt Stojanova)!

metodějské Ligy, S. C. O., mladé inteligence a vši slovanské mládeže na Velehrad pro rok 1926, t. j. před příštím unionistickým sjezdem, kde by slovanští biskupové posvětili studentstvu první cyrilometodějský prapor.

K dílu tedy! Horlivou prací dle uvedených směrnic bude náš význam v cyrilometod. hnutí našeho národa každého roku větší.

K tříletému výročí korunovace Pia XI.

Žijeme na přelomu nových věků. Trůny se skácely, vzešly nové státy a malé utiskované národy dosáhly své samostatnosti. Tak je tomu i s národem čsl. Konečně i náš národ hostí ve svém středu diplomatického zástupce nejvyšší duchovní moci, Sv. Stolice. Náš národ je zavázán Sv. Stoliči nesmírnými díky za veškerou přízeň jemu prokazovanou. Vzpomeňme jen prvních dob popřevratových. Rozkladné směry vnikly mezi kněžstvo, onu duchovní sůl země, poměry církevní byly ohroženy, voláno po odluce církve od státu — a Řím byl nám přes to vřele nakloněn, dal nám své národní arcipastýře, v Čechách, na Moravě i Slovensku, vyzdvihl kult našich národních patronů, zvláště sv. Cyrila a Metoda a žehnal čsl. unionistickým snahám i boji proti rozkolu a nevěře. Nuncius Marmaggi ukázal se býti rovněž knězem demokratem, příznivcem myšlenky cyrilometodějské a národa našeho vůbec. Katolicismus čsl. nese dnes bezpečné a zřetelné znaky národní a demokratické. A jak by ne? Náboženství je základem mravnosti, mravnost pak státu a jeho kultury. Jednota náboženská nám jediné dovede trvale zabezpečiti jednotu národní a státní. »Nezhyne rod, jenž věřit neustane,« tak pějeme v duchu našich Otců a prosíme Boha o sílu a milost v tomto ušlechtilém snažení. Těžké byly doby, kdy materialismus zdál se býti u nás vševládnoucím činitelem. Ale přítomnost svědčí o jiném. Idealismus zvítězil. Zvláště křesťanský uplatňuje dnes svůj vliv, neboť má podklad nadpřirozený. My věříme, že národ náš vrátí se celé Kristu a jeho pravé církvi, ideji cyrilometodějské. To jsou nejčasovější myšlenky, jež hárají naší mysli u příležitosti 3letého výročí korunovace Jeho Svatosti Pia XI., vznešeného arcipastýře, propagátora světového míru a příznivce cyrilometodějského unionismu. Kéž Všemohoucí Bůh žehná ještě dlouho svému důstojnému zástupci na zemi a dopřeje mu šťastných chvil v životě, znamenajícím rozkvět katolicismu ve světě i v našem národě čsl.

Vlast. Dorazil.

Valná hromada Cyrilometodějské Ligy Stud.

se konala 8. prosince 1924. — Zprávu o ní a vůbec o činnosti C. M. L. podáme v příštím čísle Věstníku, poněvadž nový kol. jednatel Vlast. Dorazil má dovolenou.

ROČNÍK VI.

V P R A Z E 1925.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Ústředí katolického studentstva československého Odpovědný redaktor:
PhC. Vlastimil Dorazil. Tiskem Československé
akciové tiskárny v Praze II., Spálená 15.

OBSAH VI. ROČNÍKU.

Články vzdělávací a ideové.

	Strana
— K nové práci	1
Brom F., Röntgenovy paprsky	164
Cuhra Jar., Řešení poměru hmoty a prostoru ve starověku	65, 108
Červenka Jar., Aischylos	105
— Organisaace katol. mládeže v Itálii	198
Daňková Fanda, Matka pod křížem	201
Dorazil Vlastimil, K době svatopostní *)	141 (2)
— Tituly římských nápisů	183
— Památce velikého Slovana	194
F. Z., Něco o železe	43
Fadrus Karel, prof., V otcovském domě	55
— Na ulici	128
— Byt	142
— Student v chrámu	167 (2)
— Student ve škole	191
Formánek Frant., Co chceme?	25
Franěk Lud., Kdy se objevil člověk na zemi	12, 36
Havel Al., Za symbolem tvůrčí a plodné práce	165 (2)
J. M., Z cesty do Cařihradu	37
Jemelka Al. T. J., K věčným zdrojům	189
Jurča J., Lidová tvorba umělecká	171
K. T., Jan Žižka z Trocnova	40
Karas Frant., Rodiště Julia Slowackého	74
— Biskup-učenec šedesátníkem	120
Klement K. C., Návštěvou u našich Salesiánů	196
Kolář F., Něco o děkan. třeboň. chrámu	161
Kudela Frant., Student a společnost	181
M. K., Hle, přijde Pán	73
— Několik myšlenek z dopisu starého otce	141
Marek F., Olympiada	11
— ov, Sluneční korona	153
Ohera Frant., Směrnice jednání u jednotlivce	13
Panocha Jos., Předhusitský kazatel	91
Pavlík Mil., Radioaktivita	146 (2), 172
Pelikán Josef, Přijímání do student. cechu	5
Podhorský R. V., Láska	144 (2)
— Slyšíte, bratři?	208
Reindl Jos., Největší maják světa	132
Rejha Boh., Z dějin mezinárodních řečí	18
Rones Ferd. K., Nové generaci!	117
Rytina Vilém, K pojmu organisace	143 (2)
Slavec Ad. Fr., Růže v jeseni	126
Skoumal Fr., Katol. student a tělesná výchova	103
Suchomel P. CSsR., Glosa k článku: Kdy se objevil člověk na zemi	63
Suk Rud., Problém rovnosti z hlediska biolo- gického	155
Svozil Oldřich, Za zemřelým Fr. Skalíkem	154 (2)
— Slovák — kumštýř	181

*) V textu omylem vyskytnuvší se opakované číslo-
vání stránek 141—168 (v 8. a část. v 9. čísle) ozna-
čeno zde (2).

	Strana
Šána Josef, Selský kronikář	143
Šrom K., Za Ladislavem Fahounem	118
T. P., Něco z fotografie	31
Tichá Lud., K sociální činnosti katol. studentky	68
Trochta Š., Don Bosco, apoštol mládeže	17
Váša, Co je to klerikalismus	204
Verián J., Nepochopení	200
Vošáhlik Al., Na cestu!	49
Vraštil Josef T. J., Všeslovanský památník čes. stud. z let čtyřicátých	2, 29, 51, 122
Vrátný Kar. dr., Stigmata sv. Františka z Assisi	27
Walter Ferd. K., Kristus — Slunce	165
Wassmann Erich T. J., Schlussbetrachtung (př. Martinovský)	92
Zahradníková Mar., Náboženský vývoj Karoliny Světlé	15
— Don Bosco	156 (2)
— Zapřisaháme Vás!	157 (2)

Prósa zábavná.

Aratron J., Devět úderů hodin	86, 163, 193
B. F., Jak pijanství ponižuje člověka	197
Bezdězská Běla, Zlatá srdce	149 (2)
Čermáček Fr., My tři	33
Černovická Bl., V předvánoční náladě	78
— Odřená pata	94, 133
Černý Ant., Vzpomínky z Provence	54, 97, 125, 149
Daněk Ant., Americké včely	168 (2)
Famfule B., Školní tresty ve staré Anglii	69
Choura, Dle vlastního pozorování	183
J. C., Svátek	144
J. B., Splněné přání	156 (2)
Listenec V. H., Osud	177
M. K., Podzim	45
Mayer R., Událost skoro neuvěřitelná	58
Mírský Al. Z., Modré oči, proč pláčete?	100, 137, 156
— Z pohádek staré vrby	150
Orlický F. B., Hudba sfér	84
Petite Charlotte, Výlet do Českého ráje	162
Podhorský R. V., V pralese	16
— Les	57
— Červená růže	102
— Prašková aféra	146
— Velký pátek	151 (2)
— Černý jícen	174
Prukner K. V., Břízy	175
Rones Ferd. K., Hrdinná smrt v ledové poušti	179
Slavec Ad. Fr., Modlitba	87
Stavianecký D. Ch., Nešťastie	182
Špaček V., Vánoční dárky	88
Tálský, Vrba	203
Topolský Alfons, Jaro — vzkříšení	152 (2)
— Slasti a strasti	160 (2)
Vyhliďal Jan, Petříckovy rozumy	7
X. Můj sen	149 (2)

	Strana		Strana
Xelof, Pravděpodobnost a láska	127	— Keď mi bóle ta — preč kynú	69
— Ztracený lístek	159 (2)	— Večerný zvon peje smutné svoje Ave	90
Básně.		— Keď mi srdce tajne o zore šeptalo	154 (2)
Birin, Hledají Boha	183	Ladislav, Do památníku	204
Dorazil Vlast., Z mých květů mládí	168 (2)	Láska Ant., Krivoklát	43
Dyjský Jar., Za krásných jiter	13	— Sype se snih	105
— Motiv podzimní	30	— Jarní touhy	142 (2)
Ginter X. Vlkošský, Nad propastí	194	Lipovský Oldřich, Matce věků	148 (2)
Christian Sallustius z Góř, Byl jsem	155	Lesinská Běla, Z mých bolestí	164
stavitelem . . .	62	Miláček A. V., Zapomenutý hrob	33
Jevjak Mat., Tri ruže	176	— Jarní	156 (2)
— Prší daždík	177	— V boj s nepřáteli!	178
Jiříček J., Chci býti knězem	179	— Chcem žít!	178
Kaděra Vlad., Kouzlo večera	5	Nerad B., Velká myšlenka	192
Keltnerová Aloisie, Hodiny na stěně	37	Nová Věra, Vždyť Praha spí	15
— Zpěv adónského verše	45	Oravčan J. C., Sen	147
— Bůh volá!	50	— Rondel	146 (2)
— Zrání	65	— Vítám Vás!	197
— Cestička mezi poli	77	Orlík, Zemřela matička	136
— Obrázky na stěně	97	Pacovský Václav, Ve vlnkách	174
— Rybář	110	Pejhořský E. J., Píseň beze slov	88
— Vánoční	118	Podhořská Jiřina, Bríza	83
— Bouře	152	Reindl J., Z čítárny	99
— Za krásou	191	Slavec A. d. Fr., Šedé stíny ve tmě	26
— Boží Tělo	166 (2)	— Nemocný	57
Kos V., Vás volám . . .	121	— Světla	74
Krásný Jos., Co zpívá řeka?	130	— Píseň štěstí	85
— Světla	171	— Znělka	124
Kryštofský Vlad., Jaro	2	— Aby už nebolelo	142
Kubasák Matej, Rodný kraj	7	— Od milé	159
— Za tichého večera	10	— Jsme tiši	155 (2)
— Kvetná lúka rannej rosy	17	Snížek V., Brabec	144 (2)
— Kde mi vetry pieseň hudú	35	— Naše kaplička	150 (2)
— Veselosť	40	Světlý J., Ohlasy vánoc	92
— Keď vietor obňažuje moju bledú tvár	46	Svojan Mir., Rudnú červánky	11
— Rozhovor so svojím srdcom	53	Vlkošský G. X., Trosky	154
— Keď sa moja duša modlí tichučko, ticho	58	Závodní Z. d., Za večera	152 (2)
— Bolo to kedys!		Rozhled organizační a povšechný	21, 47, 71, 111, 139, 167, 161 (2), 185, 207

CYRIL-METODĚJSKÝ VĚSTNÍK STUDENTSKÝ.

(PŘÍLOHA JITRA).

	Strana		Strana
Dorazil Vlast., Žizka a slovanství	8	— Rok v cyrilometodějské činnosti v S. C. O.	6
— Uvolnění východu	2	Talanda, Je nutno obnovovat, event. zakládat	
— K třiletému výročí korunovace Pia XI.	14	S. C. O.	6
Nesrovnal Ferd. K. T. J., Idea cyrilometodějská v náboženském a slovanském poslání		Resoluce Cyril. Ligy Stud. přijatá říš. sjezdem	
čes. katol. studentstva	1, 5	katol. stud. na Velehradě 5. srpna 1924	1
Rones F. K., P. Adolf Jašek a S. C. O.	9	— President Masaryk a otázka církevní	8
		Jednatelská zpráva C. L. S.	186